

نوری مینبەر

منتدی اقرأ الثقافی
www.iqra.afilamontada.com

نوسینی
فاتح مهلا رسول شارہستی

بہرگی یہ کہم

چاپی یہ کہم

۱۴۳۰ھ

۲۰۰۹ز

- ناۋى كىتەپ : نۇرى مېنبەر.
- نۇسەر : ئاتىج مەلا رىسۇل شەرەستىنى.
- تايىپ و دىزايىن : كۆمپيۇتەرى ياد.
- چاپخانىە : سىما.
- تىراژ : (۵۰۰) دانە.
- نۇبەى چاپ : يەككەم.
- سالى چاپ : ۲۰۰۹ ز - ۱۴۳۰ ك.
- مافى چاپ پارىزراۋە بۇ نۇسەر.

پیشکشه به :

- دایک و باوکی بهریم.
- به هه موو نهو مامۆستایانهم که نه گهر بوۆ ساتیکی کهمیش له خزمهتیاندا بووم له زانستهکانیان بههردهمند بووم له ههر کوئ ههن.
- له ناویاندا به تایبهتی پیشکش بیت به رۆحی مامۆستا (مهلا سهعیدی قامیشی) که یه کهم وانهی فهقیتیم له خزمهت نهو زاته زانا بی وینه گومناوه خویند.... وه رۆحی پاکی مامۆستا (مهلا محمد امینی بن طه بهق) که چهند کتیبیکم له خزمهتیدا خویند... وه رۆحی پاکی ههریهک له مامۆستایان (مهلا محمد نوره دینی) و مامۆستا (سید سلیم) و مامۆستا (عبدالباقی) گهوره زانایانی دهقهری رانیه که ماوهیهک له خزمهتیاندا بووم.. وه رۆحی پاکی مامۆستای گهوره و زانای دلسۆز و دل پر له ئیخلاص، مامۆستای گهوره، مامۆستا (شیخ خالیدی موفتی) که له خزمهتیدا ئیجازهی مهلایهتیم ودرگرت.
- رۆحیان شاد و جیگهیان بهههشتی بهرین بیت و خوای گهوره له حیاتی من و هه موو فهقی و خزمهتکارانیان پاداشتیان بداته وه.
- به هاوسهری دلسۆز و پشتیوانم (دایکه ناسوده) و ههرسی جگه رگۆشه و نوری چاوانم (محمد و ئیبراهیم و ناسوده).

به ناوی خوای به خشنده و میهره بان

سو پاس و ستایش بۆ خوای پهروهردگار، سه لات و سه لامی خوا
له سه ر رۆحی سه ردار و نوری چاومان چه زره تی محمد ﷺ ، وه
هه موو هاوه لآن و شوینکه وتوانی به گشتی.

خوینهری ئازیز: نه م کتیبه ی به رده ستت برتیه له وتاری
رۆزانی ههینی، که به و شیوهیه ی که له م کتیبه دا نوسراونه ته وه، له
ماوه ی سائیڤدا به پیی مانگه عهره بیه کان له سه ر مینبهر
خویندومنه ته وه و هه موو هه فته یه ک به (CD) بلا وکراونه ته وه.

به لام دواتر به باشم زانی که بیاننوسمه وه و به م شیوهیه ی
نیستا بیانخه مه بهرچاوی موسلمانان به گشتی و وتاریبژان و
بانگخوازان به تایبه تی، وه به پیویستی ده زانم ناماژه به چه ند
شتیک بکه م:

۱. نه وه ی نوسراوه ته وه هه مان ده ربهرین نیه که له سه ر مینبهر
پیشکesh کراوه، واته له (CD) یه وه نه قل نه کراوه ته سه ر کتیب،
به لکو به شیوازی نویسی نی ناو کتیب نوسراوه ته وه، له بهر نه وه ی
زمانی نویسن و هسه کردن له یه کتر جیاوازن، وه وتاریبژ ده بیت خوی
جاریکی تر به زمانی خوی و شیوازی سه ر مینبهر بیخوینیتیه وه،
نه ک له سه ر کتیبه که.

۲. وتاره‌کان دریژن و مانای ئه‌وه ناگه‌یه‌نیّت که مهرجه به‌یه‌ک جار و له‌یه‌ک وتاردا هه‌مووی بخویند ریّته‌وه، به‌لام من مه‌به‌ستم ئه‌وه بوو ئه‌وه‌ی که‌وا له‌سه‌ر ئه‌و باب‌ه‌ته خویندومه‌ته‌وه، هه‌مووی بنوسم و ئیتر وتارییژ به‌پی ئه‌و کاته‌ی له‌به‌ر ده‌ستیه‌تی ده‌توانیّت سود له‌ وتاره‌کان وه‌ربگریّت، بۆ نمونه: له‌ دوو به‌سه‌ره‌اتی ناو یه‌ک وتاردا کامیانی لا گونجوتر بوو، ئه‌وه‌یان وه‌ربگریّت.

۳. له‌ کۆتایی هه‌ر وتاریکدا ئاماژه‌م کردووه بۆ ئه‌و سه‌رچاوانه‌ی که‌ وتاره‌که‌م ئی وه‌رگرتوووه و ئه‌گه‌ر که‌م و کۆری وه‌له‌یه‌ک هه‌بیّت، ئه‌وه‌ لای منه‌وه‌یه و هه‌ر خوای تاک و ته‌نهاش له‌هه‌له‌ به‌ دووره: هه‌ربۆیه:

و إن تجد عیناً فسئد الخلالا .... جلّ من لا عیب فیہ و علا
وه‌ ئه‌مه‌ به‌رگی یه‌که‌مه‌ و به‌ پشیتیوانی خوای گه‌وره‌ به‌رگی
دووهمیش له‌ ئاماده‌ کردندایه‌ و به‌ وتاره‌کانی مانگی شه‌عبان ده‌ست
پی ده‌کات و تا کۆتایی سال له‌ خو ده‌گریّت... إنشاء الله.
ئامانجیشم له‌م باب‌ه‌ته‌ ته‌نها و ته‌نها ره‌زامه‌ندی خوای
گه‌وره‌یه‌ و گه‌یانندی ئه‌مانه‌تی سه‌رشانمه‌ و هاوکاریه‌کی بچوکی
وتارییژان و بانگخوازانی هاوپیشه‌مه‌.

وه‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ش ئه‌وه‌ی که‌ له‌م کتیبه‌دا نوسراوه‌ته‌وه‌ قورنانه‌
و فه‌رموده‌ی گه‌وه‌ه‌رباری پیغه‌مبه‌ری پێشه‌وامانه‌ ﷺ وه‌ فه‌رموده‌ی

صەحابەکان و خواناسان و بەسەرھاتی پیاوباشانە، کە ھەمووی نۆرە و روناک کەرەموویە و (تۆز علی نور) ، بۆیە کتیبەکەم ناونا (نوری مینەبەر)، بە ئومیدی ئەوێ پێش ھەموو شتێک ببیت بە نور و روناکی دل و دەرونی خۆم و نوری رینگام لە ژبانی دنیادا و روناکی و نوری ناو گۆرەکەم و مەیدانی مەحشەر و سەرپردی سیراتم، لەگەڵ ھەموو ئێوێ ئەھلی قیبلە لە ئوممەتی پیغەمبەری نور ﷺ.

داواکاریشم لە تۆی خوینەری بەرپز لە دوای خێر و رەخنە و پێشنیاری بنیاتنەر ببەشمان نەگەیت.

﴿قَالُوا سُبْحَنَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ البقرة: ۳۲.
 ﴿قَالَ يَنْقُومِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا
 وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَنْهُ إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا
 اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾ مود: ۸۸.

وتاری یه کهر بو مانگی محرم

تۆچ کردنی پیغه مبهاری هوا صلی الله علیه وسلم له
مه قهوه بو مه دینه

به شی یه قه م
پاوپیته وتنی هۆزه تان

منتدى اقرأ الثقافي

-----

www.igra.ahlamontada.com

وتاری یه کهم بو مانگی محرم

کوچ کردنی پیغه مبهری خوا ﷺ له مه کهوه بو مه دینه.

بهشی یه کهم چاوپیکه وتنی هوزه کان

ئیماندارانی بهریز، وا جاریکی تر په روهردگار ته مهنی پی به خشین و گه یشتینه وه سهری سالی کوچی، سالی موسلمانان، ئومیده وارم له قاپی خوا که سالیکی پر خیر و بهر کهت بیت بو هه موو نه هلی قیبله، له سانه دا به خوماندا بچینه وه و له تاوان و خراپه کانی سالی رابردومان ته و به بکهین و هول بدهین به پشت بهستن به خوی گه وره سالی داهاتومان سالیکی پر ته قوا و دینداری بیت و زیاتر له دینه کهمان شارهزا بین و له کارو باری دونیا شماندا سهر فراز و دهست به خیر و هه ردهم بلین: (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) اللهم آمین.

له پاشان خوشه ویستان:

سالی کوچی که میژووی موسلمانان بهو سانه حساب ده کریت، له وه وه هاتوه که له کاته دا پیغه مبهری خوا ﷺ کوچی کردوه له شاری مه کهوه بو شاری مه دینه ی منه وهره، که نه یاده پیروزه و نه روه داوه گرانبه ها و په ند ئامیزه هه زه رته عومهری کوپی خه طاب ﷺ به راویژی سه حابه کان له زه مان ی خه لافه تی خویدا سالی کوچی دانا و مانگی موچه رهمی کرده سهری سالی کوچی، له وانه یه موسلمانان بپرسن بوچی له ناو نه وه موو یاد و مونا سه باتانه ی که له میژووی ئیسلامدا هه ن، هه ر له یادی له دایک بوونی پیغه مبهری پیشه و امانه وه ﷺ تاوه کو به پیغه مبهربوونی و وه فاتی و جهنگی به درو ئو حود و خه ندهق، و یادی ئیسراو میعراج، بوچی نه م بو نانه نه کران به سه ره تای سالی کوچی و هیج رته هه لبرێردرا؟! له وه لامدا ده لین: هه زاران

ھەزار رەھمەت لە ھەقىقەت مەجھۇبىدە دىل روناكى ئىسلام ھەزرىتى عومەرى كۆپرە خەتاب، كە بەراستى زۆر جوان دەركى بەم راستىيە كۆردىم كە ھىجرەت خالى ۋە چەرخان بوو لە مېژووى ئىسلامدا، ھەردوو قۇناغى مەككەيى ۋە مەدەنى بە ھىجرەت ديارىكرا، ھىجرەت بوو بە ھۆى بەرھەمگرتنى ۱۳ سالى بانگەوزاى مەككە ۋە صەبەر ۋە خۇپراگرى بەرامبەر ھەموو ئەشكەنجە ۋە ئازارىك...

بەلام پيويستە ھەموومان ئەو راستىيە بزانين ھىجرەت ھەرواكت ۋە پىر رووى نەدا، مۇسلمانان بە سەركردايەتى پيغەمبەرى خوا ﷺ ھەر لەكت ۋە پىر ۋە لە بىر يارىكى سۆزداريدا بىر يارىان نەدا كە مەككە بەجى بەيئەن ۋە روو بىكەنە مەدينە.. نەخىر، بەلكو پيغەمبەرى خوا ﷺ پاش (۱۳) سال لە ھاتنە خوارەوھى قورئان بۆى ۋە بەسەربردنى (۱۳) سال ژيان لە ناو كافرەكانى مەككەدا، ئەمجا كۆچى كرد بۆ مەدينە، بەلام لە سالى (۱۰) ى بوون بە پيغەمبەرىوھ، واتە (۳) سال پيش كۆچكردنى بۆ مەدينە، بەردەوام لە ھول ۋە تىكۆشاندا بوو بۆ دۆزىنەوھى شوئىنىك ۋە خەلىكى باش كە خۆى ۋە ئىسلام لە باوھش بگرن ۋە پىشتىوانى لە خۆى ۋە ھاوھلانى بگرن، چونكە پيغەمبەرى دلسۆز ۋە كۆلنەدەر گەيشتبوھ ئەو قەناعەتەى ئيتىر كە ئەم ئىسلامە لە ناو مەككەدا گەشە ناكات، ۋە ھەر ۋەكو بەرد ۋە چيا پەقەكانى مەككە دلەكانى ئەو موشرىك ۋە بت پەرستانەش پەق بوون ۋە ئىسلام ۋەر ناگرن، بۆيە بىر يارى كۆچ كردنى دا ۋە ھولەكانى بەم شىئوھە دەستيان پيكرىد، لەسەر بىنەما ۋە لەبەر چاۋ گرتنى ئەو شوئىنەى كە كۆچى بۆ دەكەن، كە زۆر گرنگە ئەو شوئىنە ۋە دانىشتوانەكەى بتوانن دىفاع لە ئىسلام ۋە مۇسلمانان بگەن، ۋە بارى ئابوورى ۋە داراييان باش بىت ۋە لە ھەمان كاتدا ھاوپەيماىى ۋە لاتانى زەلھىزى دونىاي ئەو رۆژە نەبن ۋەك رۆم ۋە فارس، بۆ ئەم مەبەستە يەكەم ھەولە دا ۋە چوۋ بۆ طائف ۋە سەرەك ھۆزەكانى ئەو شارەى بىنى ۋە

باسی ئیسلامی بۆ کردن و داوای کۆمهک و پشتیوانی بۆ خووی و هاوهلانی لیکردن، بهلام ئەوه بوو بەناشرینترین شیوه وەلامی درایهوه و بەردباران کرا و منالی به شوین خراو قاجی پیروزی خویناوی کرا و به نائومیدی گهرايهوه بهرهو مهککه، ئیستا سالی (۱۰) ی پیغه مبهرايه تیه و مانگی ههجه، عه ره به کان له هه موو لایه که وه دههاتن بۆ مهککه و هه جیان دهکرد و هه جیان بۆ مهرامی خوینان بهکاردههینا:

۱. بۆ بهرزکردنهوهی ناوی بتهکانیان.

۲. بۆ خوێواندنی عه شیرهتی، که له دهواری که عبهدا هینز و توانای هۆزهکانیان ده ربخه.

۳. بۆ سودی ماددی و دارایی لهو کپین و فروشتنه ی که له کاتی هه جدا دهیانکرد.

بهلام هه جه که یان زۆر بیرزانه بوو، به رووتی به دهواری که عبهدا دهسورانه وه، بهلام پیغه مبهری خوا ﷺ سوودی له فرسه تی کاتی هه ج دهبینی بۆ بانگهواز، نه یه فرموو: ئەوه هه جی کافرا نه و هه مووی بیشه رعیه و نابیت لهو شوینه نزیک بیه وه، به لکو ئەم کۆبونه وه یه هه موو هۆز و تیره کانی به فرسه ت دهزانی بۆ بانگهواز، سوپاس بۆ خوا ئیستا له ئەوروپا مو سلمانانی وشیار له سه ر ریبازی پیغه مبه ره که یان ﷺ سود له هه موو بۆنه و مونا سه با ته کان و هه ر ده گرن بۆ بانگهواز بۆ ئیسلام.

بۆ نمونه: بانگخوازی که له دهروازه ی شاری (میونخ) ی ئەلمانی، له وحه یه کی گه وه ره ده بینیت لی ئی نو سرا وه: (تۆ نازانیت تایه ی یوکۆهۆما چ تایه یه که). ئەم گه نه ج به بانگخوازه ش له لایه وه له وحه یه کی گه وه ری دانا که له سه ری نو سرا بوو: (تۆ نازانیت ئیسلام چ ئاینیکه، ئەگه ر ده ته ویت شاره زابیت به م ژماره ته له فۆنانه وه په یوه ندیمان پیوه بکه). به م شیوه یه

خەلكىكى زۆر پەيوەندىيان پىۋە كرد و لە ماوەى يەك سالددا ھەزار ئەلمانى ژن و پيار موسلمان بوون و پاشان مزگەوتىكىيان كردهوہ.

ھەر لەسەر ھەمان رېياز بانگخوازىكىش لە ھۆلەندا ھەرچەندە بوارى ببوايە سواری شەمەندەفەر دەبوو، ئىنجا ھەرکەسىكى بەدىبكردايە كە بەتەنھا دانىشتوہ و شىۋەى لەوہ دەچىت كە كەسىكى نەرم و نىيان ديارە و گوى بۆ قسە دەگرىت، دەچوہ لايەوہ و باسى ئىسلامى بۆ دەكرد، لەوسەريش بە ھەمان شىۋەى دەكرد، بەم شىۋازە چەندەھا كەسى موسلمان كرد، دە خۆزگايە ئىمەش لەو ھەموو فرسەتە زېرىنانەى كە دىتە پىمان سودمان ۋەرگرتايە و بانگى خەلكىمان بكردايە بۆ دىنى خوا، بۆ روناكى ئەم ئىسلامە...

نەمۇنەيەكى تر: بانگخوازىك لە ۋلاتى كەندەدا كە خەلكى بيانى زۆرى لىيە، بە چەند زمانى ۋەكو ئىنگلىزى و بەنگلادىشى و يابانى و چىنى لەسەر لەوحەيەك كە دادەنرىت لەبەردەم جامى ئۆتۆمبىلدا بۆ گەرما لە كاتى ۋەستاندا، نوسىبووى: (ئەگەر دەتەۋىت فىرى ئىسلام ببىت، پەيوەندىم پىۋە بكە، جا كاتىك دەگەرپايەوہ بۆلای ئۆتۆمبىلەكەى چەند كەس بيانويستايە لىى كۆدەبونەوہ، ئەمىش سندوقى ئۆتۆمبىلەكەى بۆ دەكردنەوہ، كە چەندەھا كىتېبى تىدا بوو بەو زمانانە دەيخستە بەردەميان، دەيگوت: چ كىتېبىكت دەۋىت بىيە، كە ئەمەش زۆرجار دەبووہ مايەى ھىدايەتيان.

كەواتە بە كوردى و بە كورتى: ھەرچىت پىدەكرىت بۆ دىنى خوا بىكە، ئەمرو دونيايە و سبەينىش مەحشەر، تەنھا خوا دەزانىت كەى و لەكوى تەواو دەبىت، ئاشكرايە ھەموشمان مردنىك قەرزارين.

كەواتە واجبە لەسەرت بەردەوام خەلك بانگ بكەيت بۆ ئىسلام، جا ئەگەر خۆت شارەزاي، لە ھەموو فرسەتەتەيدا ھەولبەدە ئىسلام بە خەلكى

بگه یه نه. وه نه گهر خوشت شاره زایی ته واوت نیه و لئی نازانیت، نه توانیت چنه کتیب و سهرچاوه ی پیویست بکړیت بو ئه و که سانه ی که شاره زان و به هوی نه و کتیبانه وه دینی خوا به خه لک ده گه یه نن.

به لئی نیمانداران، پیغه مبهری خوا ﷺ له ماوه (۱۰) روژدا له کاتې حه جدا (۲۶) هه ولی داو چاوی به نوینه رانی (۲۶) قه بیله و هوز و تاکه که س کهوت، که نه مهش نیشانه ی ماندوو نه یوون و لیپړانه، داواکاری پیغه مبهری خوا ﷺ بو هوزه کان نه مه بوو: (مَنْ رَجُلٌ يَحْمِلُنِي إِلَى قَوْمِهِ، فَيَمْنَعُنِي حَتَّى أُبْلَغَ رِسَالَةَ رَبِّي، فَإِنَّ قُرَيْشًا قَدْ مَنَعُونِي أَنْ أُبْلَغَ رِسَالَةَ رَبِّي). ده یفرموو: ئایا چ پیاویکی مهرد و به غیره نه مباته لای هوزه که ی و بهرگرم لئی نه کات و پشتیوانیم لئی نه کات هه تا نه و کاته ی که په یامی په روه ردگارم ده گه یه نن، چونکه قوپریش ریگرم و ناهیلن به نازادی په یامی په روه ردگارم بگه ینم.

به لئی، پیغه مبهری خوا ﷺ دهستی کرد به گه پان به ناو هوزه کاند و داوای خوی پیگه یاندن، به لام هیچ سهرکه و تنیکی به دهست نه هیئا، که س وه لامی نه دایه وه، بوچی؟! چونکه به رده وام (نه بوله هب) ی مامی به شوینیه وه بوو، به خه لکه که ی ده گوت: (لَا تَسْمَعُوا مِنِّي، فَأَنَّهُ كَذَّابٌ)، واته: ئه ی خه لکینه، گوئی بو مه گرن، چونکه دلنیا بن شه محمده دروزنه!!! وه نه بوله هب له هندی شویندا به خه لکی ده گوت: (لَا تُصَدِّقُوهُ، أَنَا عَمُّهُ، وَأَنَا أَعْرِفُهُ، أَنَّهُ مَجْنُونٌ)، واته: نه کهن بپروا به قسه کانی بکه ن، به راستی مه زانن، من مامی نه وم، چاکتر له ئیوه ده یناسم، به راستی شه محمده شیت بووه!!!

بیگومان دروزنی و شیتیش، هرکه سیك پنیان بناسریت که س بپروا به قسه ی ناکات و خوی لئی به دور ده گریت، خه لکه که ش که نه وه یان له نه بوله هب ده بیست ده یانوت: (قَوْمُهُ أَعْلَمُ بِهِ، وَ كَيْفَ يُصْلِحُنَا مَنْ أَفْسَدَ قَوْمُهُ؟!).

واته: گهل و هوزه که ی خوی و خزمه کانی خوی باشتی ده ناسن و چاکتر

شارەزای محمدن، جا چۆن کەسیک دەتوانیشت ئیمە بەرەو چاکەکاری بانگ بکات لە کاتیکیدا ھۆزەکی خۆی سەرگەردان کردوو؟ بەم شیوەیە بە ھۆی ئەو راگەیانندنە بەردەوامە ژەھراویەیی ئەبۆلەھەبەو زۆری ھەول و چاوپێکەوتنەکان بۆ ژمارەییەکی زۆر لەو (٢٦) ھۆزە، لەلایەن نوێنەری ئەو ھۆزانەو ھەریەک وشەش وەلامی نەدرایەو، ھەر بۆیە ژمارەییەکی زۆر لەو (٢٦) ھۆزە ھەر ناویشیان لە سیرە و ژباننامەیی پیغەمبەردا ﷺ نەھاتوو کە کۆ بون و چیان و توو، چونکە یەک وشەش وەلامی پیغەمبەری خویان ﷺ نەداوەتەو، و ئەبۆلەھەب ھەر خوشی بەتەنھا نەبوو بەلکو لە سیرەدا دەفەرموی: (کان أبو جَهل و أبو لَهب، بَتَّابانِ علی أذیةِ رَسولِ الله ﷺ عَندَما یَدعوا فی الأسواقِ و المَواسِمِ، وَکانَ یَجِدُ مِنْهُما عَتَا کَبِیراً إِضاقةً الی ما یَلحقُه مِنَ المدعُوبِ اَنفُسَهُم). واتە: ئەبوجەھل و ئەبۆلەھەب بە نۆرە نازاری پیغەمبەریان ﷺ دەدا، لە کاتیکیدا کە بانگەوازی خەلکی دەکرد لە بازار و لە بۆنەکاندا، و ئەم دوانە دوژمنایەتیەکی زۆر سەختی پیغەمبەری خویان ﷺ دەکرد و نازاریان دەگەیان دەلی پیوژی، سەرەرای ئەو نازارەیی کە لەلایەن ئەو کەسانەو بە پیغەمبەری خوا ﷺ دەگەیانرا کە بانگی دەکردن بۆ ئیسلام.

کەواتە ئەبوجەھل و ئەبۆلەھەب هیچ کات وازیان لە پیغەمبەری خوا ﷺ نەدەھێنا، ئەگەر یەکیکیان ئیسراحتی بکردایە ئەوی تریان بە شوینیەو بوو، بۆ ئەوەی نەهێلێت قسە بۆ خەلکی بکات، جا بۆ بەرپرچدانەوی ئەم پیلانەیی ئەبوجەھل و ئەبۆلەھەب، پیغەمبەری خوا ﷺ بپرسیاری دا کە لەمەودوا:

١. لە کاتی شەودا کاتیک کە ئەبوجەھل و ئەبۆلەھەب لە مائەوێن چاوی بە سەرۆک ھۆزەکان بکەوێت، ھەروەکو دواتر پەیمانی عەقەبەیی یەکەم و دووھم ھەر لە شەودا بوو..

۲. پیغمبره‌ری خوا ﷺ نه‌چوو بۆ شوینی مانه‌وه و ئیسراحه‌تی هۆزه‌کان، ده‌چوه خیمه‌کانیا نه‌وه و له ناو خیمه و چادره‌کانیا ندا چاوی پټیان ده‌که‌وت و وه‌کو جاران نه‌ده‌چووه بازار، به‌مه‌ش نه‌بوجه‌هل و نه‌بوله‌هب نه‌یانده‌بینی تا قسه‌و چاوپیکه‌وته‌کانی لی تیک بده‌ن.

۳. إصطحابُ الأعوان: له‌گه‌ل هاره‌لانددا ده‌چوو بۆلای هۆزه‌کان، جاران به‌ته‌نها ده‌گه‌را، به‌لام له نه‌خشه‌ی تازه‌یدا بریاری دا له شوینی پټیوست و چاوپیکه‌وتنی تیره و هۆزی گه‌وره‌دا حه‌زه‌تی نه‌بویکر و عه‌لی ﷺ له‌گه‌ل خۆی ده‌برد، بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی که بانگیان ده‌کات بۆ ئیسلام وانه‌زانن که پیغمبره‌ری خوا ﷺ هه‌ر خۆی به‌ته‌نهایه و هه‌چ یارمه‌تیده‌ریکی نیه له پیاو ماقولانی هۆزه‌که‌ی و خزمه‌کانی، لی‌ره‌دا ئه‌وه‌مان بۆ ده‌رده‌که‌ویت که مروّقه به‌ته‌نها ئه‌و ده‌ورو حورمه‌ته‌ی نابیت له‌لای که‌سی به‌رامبه‌ر، به‌لام وه‌فد باشته‌ره، وه‌فدیش نابیت زۆر بیت و له‌سی که‌س زیاتر بیت.

وه پیغمبره‌ری خوا ﷺ حه‌زه‌تی نه‌بویکر ﷺ دیاری کرد بۆ یاوه‌ری خۆی، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پیاویکی ناسراوی قوپه‌یش بوو، وه ته‌مه‌نیکی هه‌بوو، سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ش حه‌زه‌تی نه‌بویکر نه‌سه‌بی هه‌موو عه‌ره‌بی له‌به‌ر بوو، هه‌موو تیره و تایه‌فه‌کانی ده‌ناسی، بۆیه ده‌یفه‌رموو: ئه‌ی پیغمبره‌ری خوا ﷺ با له‌گه‌ل ئه‌م هۆزه‌دا دانیشین، چونکه ئه‌مانه خه‌لکی فلانه شوینن و هه‌یز و توانایان وایه و وایه، که‌واته وه‌کو وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی ئیستا وابوو بۆ ناسینی په‌یوه‌ندیه نیوده‌وله‌تیه‌کان.

۴. التّأکد منّ الحماية القبيلة: د‌لنیا بوون له‌وه‌ی که ئه‌م هۆزه ده‌توانیت خۆی و هاره‌لانی بپاریژن، واته ده‌بیت خاوه‌نی هه‌یز و توانایه‌کی زۆر بن له پ‌ووی ژماره‌ی هۆزه‌که‌وه، و له پ‌ووی ئازایه‌تی و فیداکاریه‌وه، چونکه هه‌موو هۆزیک له‌و کاته‌دا ناتوانیت هه‌موو دنیا له‌خۆی بکات به‌دوژمن، به‌تایبه‌ت قوپه‌یشی مه‌که‌ه، بۆیه کاتی‌ک ده‌چونه لای هه‌ر هۆزیک سه‌ره‌تا ئیمامی

نەبە بکر لێی دەپرسین: کێ سەرکردە و گەورەیی ھۆزەکەتانە؟ ئایا ژمارەتان چەندە؟ چەند جەنگاوەرتان ھەیە؟، لە شەر و روبەروبونەوی دۆژمندا چۆن؟ واتە لە رابردوودا لە شەردا سەرکەوتوو بوون یان نا؟ وە ئایا ھۆزەکەتان ھاویەیمانی لەگەڵ کێدا ھەیە؟ . بەم شیوەیە بەھۆی ئەم پرسیار و وەلامانە وە ئەو ھۆزیان لە ھەموو روبەکەو ھەلەسەنگاند، کە ئایا بەکەلکی ئەو دیت کە داواکاریەکیان بخەنە بەردەمی یان نا؟. ئیستا دواي ئەم پیلانە نوێیە با بزاین چ ھۆزێک دەبینی و چۆن وەلامی دەدریتەو..

یەگەم ھەولێ: بینینی ھۆزی (بەنی حەنیفە) بوو، لەم قەومە (موسەیلەمەیی دۆژن) پەیدا بوو کە دەیوت منیش وەکو محمد پیغەمبەرم، پیغەمبەری خوا ﷺ داواکەیی خۆی خستە بەردەمیان بەلام ئەوان (فردۆئە اشدّ الرّد) بە توندترین و ناشرینترین شیو وەلامیان دایەو، کە ئەوەندە قسەیی سوک و جنیوی ناشرینیان پیگوت، زانیانی ژیاانامەیی پیغەمبەر ﷺ شەرمیان کردوو و بینوسنەو، چونکە وەکانیان پووی گیرانەو وە مەجلسی نیە!

ھەولێ دووھم: بینینی ھۆزی (بەنی عبداللە) بوو، پیغەمبەر ﷺ فەرموی: ئەی بەنی عبداللە ئیمان بەو خوایە بینن کە باوکتان بەندەیتە، بەلام ئەوانیش داواکیان قبوول نەکرد و ھەولەکە سەرکەوتوو نەبوو.

ھەولێ سێھەم: قسە کردن لەگەڵ ھۆزی (بەنی عامر صغصعة) بوو، ئەم ھۆزە زۆر گەرم بوون، چونکە پیغەمبەری خوا ﷺ و حەزەرەتی ابوبکریش دەیانزانی کە ئەم ھۆزە جەنگاوەری زۆریان ھەیە، و سام و ھەیبەتیکی تایبەتیان ھەیە لە ناو ھەموو ھۆز و تیرەکانی عەرەبدا، بەلکو یەکیک بوون لەو

پېنځ هۆزه به ناوبانگه‌ی که هرگیز ټافره‌تیا ن ده‌ست دوژمن نه‌که وتووه که له شه‌ر دا بېرې به تالانی و بکړیته کویله، هاوشانی هۆزی قوپړه‌یش و خوزاعه بوون له نیوه دوورگه‌دا، وه له لایه‌کی تره‌وه گرنگی ئهم هۆزه له‌وه‌دا دهرده‌که‌ویت که ئهم هۆزی (بني عامر صعصعة) مونافیس و رکابه‌ری هۆزی (ته‌قیف) بوون له طائف، نه‌گهر ئهمان پشتیوانی لی بکن ئه‌وا ته‌قیفی طائف ده‌که‌ونه مه‌ترسیه‌وه و پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئه‌و دوژمنه‌ی له به‌رده‌م لاده‌چیت، که‌واته به کورتي و پوختی: نه‌گهر ئهم هۆزه موسلمان بن ئه‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ دلنیا ده‌بیټ لیان و ئیسلام سرده‌که‌ویت به پشتیوانی خوا، جا به‌م ئومیده‌گه‌وره‌وه پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چووه لایان و خوی پیناساندن و داواکاری خوی پیگه‌یاندن، سرکرده‌ی ئهم هۆزه ناوی (بِیْحَرَة بن فِراس) بوو، به زیره‌کی خوی زانی ئهم ئیسلامه له پاشه‌روژدا سرده‌که‌ویت، بویه به هۆزه‌که‌ی وت: (وَالله لَوْ أَنِّي أَخَذْتُ هَذَا الْفَتَى مِنْ قُرَيْشٍ لَأَكَلْتُ بِهِ الْمَرْبُ) واته: نه‌گهر بیټ و من ئهم لاهوی قوپړه‌یش -که محمده- بگره‌ خوم، سویند به‌خوا هه‌موو عه‌ره‌بی پیده‌خوم. واته: به‌سر هه‌موو عه‌ره‌دا زال ده‌بم، ئینجا روی کرده پیغه‌مبه‌ر ﷺ و وتی: (أَرَأَيْتَ إِنْ نَحْنُ تَابَعْنَاكَ عَلَى أَمْرِكَ، ثُمَّ أَظْهَرَكَ اللهُ عَلَى مَنْ خَالَفَكَ، أَيَكُونُ لَنَا الْأَمْرُ مِنْ بَعْدِكَ؟). واته: نه‌ی محمد ﷺ نه‌گهر ئیستا ئیمه شوینت که‌وتین و پشتیوانی خوت و ئاینه‌که‌تمان کرد، پاشان له داهاتوودا خوی گه‌وره سهری خستیت به‌سر هه‌موو نه‌یار و دوژمنه‌کانندا، ئایا ئیمه دوا‌ی تو کارو بار ده‌گرینه ده‌ست و دوا‌ی تو به‌رپرسیاریتی بو ئیمه ده‌بیټ؟. به کورتي عه‌رزی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کردکه: ئیمه به‌و مه‌رجه موسلمان ده‌بین و پشتیوانیت لیده‌که‌ین تا ئه‌و کاته‌ی خوا سهرت ده‌خات، به‌و مه‌رجه‌ی که له دوا‌ی خوت ئیمه کاربه‌ده‌ستی و مه‌سئولیه‌تمان هه‌بیټ، ئایا به‌مه رازیت؟!.

ئە‌ی پ‌ی‌غە‌مبە‌ری خوا ﷺ وا خە‌ری‌کە‌ هە‌ول‌ی س‌ی‌یه‌م‌ت سە‌رده‌گ‌رن‌ت و وا به‌ خ‌وش‌ی و ر‌یزە‌وه‌ ق‌سە‌ت لە‌گە‌ل دە‌کە‌ن، وا مە‌ک‌کە‌ بۆ‌تە‌ ئا‌گر و یە‌ک‌پ‌ار‌چە‌ ئە‌ش‌کە‌نجە‌ و ئازار بۆ‌ خ‌ۆ‌ت و ها‌وه‌ل‌انت، وا خ‌وای گە‌وره‌ پە‌نایە‌کی به‌ه‌یز‌ی دا، دە‌ خ‌ۆ‌ت و مو‌س‌ل‌مانان و بان‌گە‌وا‌زی ئ‌ی‌س‌لام ر‌ز‌گار ب‌کە‌، دە‌ی مە‌رجە‌کە‌یا ق‌ب‌ول ب‌کە‌، ئ‌اخ‌ر ئە‌وان مال و خ‌و‌ی‌نی خ‌و‌یا دە‌بە‌خ‌شن، د‌ون‌یا دە‌ب‌یتە‌ د‌ور‌ژ‌م‌نیان، ئ‌ی خ‌ۆ‌ ئ‌اخ‌ری دە‌ب‌یت دە‌وله‌مە‌ند ب‌بن و ب‌بنە‌ ل‌ی‌پ‌رس‌را‌و و مە‌س‌ئ‌ول‌یە‌ت وە‌ر‌ب‌گ‌رن، بە‌لام ئە‌وه‌ پ‌ی‌غە‌مبە‌ری خوايە ﷺ و نایە‌و‌یت ئە‌م د‌ینە‌ لە‌سەر چە‌ند ها‌و‌ک‌یشە‌یە‌کی هە‌له‌ ب‌نیات ب‌ن‌یت، هە‌ر‌گ‌یز در‌ۆ‌ی لە‌گە‌ل کە‌س نە‌ک‌رد‌وه‌ تا ئە‌م‌ڕۆ ئە‌مان ب‌خە‌لە‌ت‌ی‌ن‌یت و کات‌یک سە‌ر‌کە‌وت وە‌عد‌ی ج‌ی‌بە‌ج‌ی نە‌کات لە‌گە‌ل‌یان، ئە‌م ئ‌ی‌س‌لامە‌ مە‌بدە‌ئ‌ی ش‌ورای هە‌یه‌ بۆ‌ بو‌ون به‌ سە‌ر‌ک‌رده‌، س‌رو‌شت‌ی ئە‌م ئ‌ی‌س‌لامە‌ وایە‌ به‌ خە‌ل‌کی بە‌ر‌ژە‌وه‌ند خ‌واز و د‌ون‌یا پە‌ر‌ست و ک‌ور‌سی و دە‌سە‌لات پە‌ر‌ست هە‌ل‌نا‌گ‌یر‌یت و سە‌ر‌نا‌کە‌و‌یت، بۆ‌یه‌ لە‌ وه‌لام‌یان‌دا فە‌رم‌و‌ی: (الْأَمْرُ لِلَّهِ يَضَعُهُ حَيْثُ يَشَاءُ) فە‌ر‌مان هەر‌ بۆ‌ خوا‌یه‌ و چ‌ۆ‌نی حە‌ز‌ب‌کات ئا‌وا ئە‌ی‌بە‌خ‌ش‌یت.

سە‌ر‌ک‌رده‌کە‌ و‌تی: یە‌ع‌نی ئ‌یمە‌ ب‌ی‌ن به‌ د‌ور‌ژ‌م‌نی هە‌مو‌و عە‌ره‌ب و پ‌اشان ئە‌گەر خوا سە‌ری خ‌س‌ت‌یت بە‌ر‌وب‌وم و ماند‌وب‌و‌ونی ئ‌یمە‌ خە‌ل‌کی تر ب‌ی‌خ‌وات، (لَا حَاجَةَ لَنَا بِأَمْرِكَ، فَأَبِوا عَلَيَّ) ئ‌یمە‌ ه‌ی‌چ پ‌ی‌و‌ی‌ست‌یمان به‌و ئ‌یشە‌ی تۆ‌ ن‌یه‌ و پ‌شت‌یان ت‌ی‌ک‌رد و به‌ج‌ی‌ان ه‌ی‌شت، ل‌ی‌ره‌دا پ‌ی‌و‌ی‌ستە‌ هە‌ل‌و‌ی‌ستە‌یه‌ک ب‌کە‌ین، ئە‌و‌یش ئە‌وه‌یه‌: ئە‌وه‌تا پ‌ی‌غە‌مبە‌ری خوا ﷺ ر‌ازی نە‌بو‌و به‌و ه‌ۆ‌زه‌ ب‌ل‌یت: کات‌یک سە‌ر‌کە‌وت‌ین ح‌وک‌م‌رانی بۆ‌ ئ‌ی‌وه‌یه‌، لە‌بەر ئە‌وه‌ی مە‌سە‌لە‌ی مە‌س‌ئ‌ول‌یە‌ت و دە‌سە‌لات لە‌ ئ‌ی‌س‌لام‌دا زۆ‌ر به‌ گ‌ر‌نگ تە‌ما‌شا ک‌را‌وه‌ و دە‌ب‌یت سە‌ر‌ک‌رده‌ به‌ را‌و‌ی‌ژ‌ی م‌یل‌لە‌ت و به‌ دە‌نگ‌دان ب‌ج‌یتە‌ سە‌ر ک‌ور‌سی ح‌وک‌م، نە‌ک به‌ خ‌ۆ‌ فە‌ر‌ز‌ک‌ردن یان به‌ نا‌وی ئە‌وه‌ی خە‌بات‌ی زۆ‌رە‌.

که واته نهو دیموکراتیهی نه مړو له بواړی دهسه لاتدا باسی ده کړیت،
 نیسلام پیش هه مو خه لکی باسی کردوه و به کرده وش چه سپاندویه تی و
 قوربانیشی له پیناودا داوه، هه روه کو له م به سه رها ته دا دهرده که ویت که
 پیغه مبر ﷺ چوڼ پشتیوانی هوژی (بني عامر صَعَصَعَة) ی رت کرده وه
 چونکه ته ماحی مه سئولیه تیان هه بوو له دوا روژدا.

جا به راستی هر سه رکرده یه ک، هه موو هیوا و ناواتی نه وه بیت که تا
 ده مریت هر ده بیت لیپرسراو بیت، نه وه هه رگیز میللت خیری لی نابینیت،
 یان که سینک بویه هه ول و تیکو شان بکات به لکو پاشه روژ ده وله مهند ببیت و
 ببیت به کار به ده ست، نه وش میللت له سیبه ریدا ناحه سیته وه.

لیره دا به پیویستی ده زانین که حوکمی نیسلام له باره ی
 فه رمانه وایه تی و لیپرسراو یه تیه وه روون بکهینه وه:

۱. نابیت موسلمانان بی سه رپرشتیار و سه رکرده بن، پیغه مبره ی
 خوشه ویستمان ﷺ ده فه رمویت: (لَا يَحِلُّ لثَلَاثَةٍ نَضْرِبَ كُنُوفَ فِي فَلَاةٍ مِنْ
 الْأَرْضِ إِلَّا أَمْرًا عَلَيْهِمْ أَحَدُهُمْ) واته: دروست نیه بو سی که س که له
 شوینیکی بیابانی سه رزه ویدا بن، نه گهر یه کیکیان لیپرسراو نه بیت
 به سه ریانه وه.

۲. له دیدی نیسلامه وه کار به ده ستی به هره و خه لات نیه، به لکو هه لگرتنی
 نه مانه تیکی گهره یه، پیغه مبره ی خوا ﷺ به (عبدالرحمن کوپی سُمْرَة) ی فه رموو:
 (لَا تَسْأَلِ الْأَمْرَةَ، فَإِنَّكَ إِنْ أُعْطِيَتْهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعْثَتْ عَلَيْهَا، وَإِنْ أُعْطِيَتْهَا عَنْ
 مَسْأَلَةٍ وَكَلْتَ إِلَيْهَا) رواه البخاري و مسلم. واته: نه ی عبدالرحمن هه رگیز داوای
 به رپرسیاریتی مه که، چونکه نه گهر کرای به مه سئول و لیپرسرا و به بی نه وه ی
 خو ت داوات کردبیت نهوا یارمه تیت ده دریت بو به ریوه بردنی کاره کانت، و نه گهر

هاتوو خۆت داواى لىپرسراو بهتیت کرد ئەوا به کارهکەت دەسپێردى و تێیدا سەرکهوتوو نابیت.

وه پێغه مبهرى خوا ﷺ فەرمویهتى: (سَيَحْرُصُونَ عَلَى الْأَمَارَةِ، وَ سَتَكُونُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَتَعِمَّ الْمَرْضِعَةُ، وَ بَنَسَ الْفَاطِمَةُ) رواه البخاري.

۳. نابیت بهرپرسيارىتتى كه سه كه بوخوى داواكارى بيت، به نو دهبيت حكومت دهسنيشانی بکات و ميله تيش به وه رازى بيت به وهى كه دهنگى پى بدات، پێغه مبهرى خوا ﷺ ده فەرمويت: (إِنَّا وَاللَّهِ لَا نُؤَلِّي هَذَا الْعَمَلَ أَحَدًا يَسْأَلُهُ أَوْ أَحَدًا يَحْرُصُ عَلَيْهِ) رواه البخاري و مسلم. واته: سویند به خوا نيمه كه سيك ناکهين به لىپرسراوى ئەم کاره كه خوى داواى بکات، يان كه سيك سور بيت له سهر به دهست هينانى.

۴. نابيت ئەو کار به دهسته نيشانهى تهماحکاري و خو دهوله مهند کردنى پيوه دياربيت، پێغه مبهرى پيشه و امان ﷺ ده فەرمويت: (مَنْ أَسْتَعْمَلْنَاهُ عَلَى عَمَلٍ فَرَزَقْنَاهُ رِزْقًا فَمَا أَخَذَهُ بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ غُلُولٌ) رواه ابو داود و ابن ماجه. واته: نيمه ههركه سيكمان کرد به لىپرسراو ئەوا موچهى تايبهتى بهقه دهه پيوستيه كانى ژيانى بو ديارى دهكەين، ئەگەر ههه پاره و پوليك له وه زياتر بوخوى لا بدات ئەوه به دزى حسيبه.

هه نديك له دوژمنانى شهريعهتى ئيسلامى دهئين: هيو و ئامانجى ئيسلام له غهزا و فتوحاتدا دهستكهوتنى مال و سامان بووه.

له وه لامياندا دهئين: سهردار و گه وهى هه موو پێغه مبهه ران و پيشه و اى ئەهلى ئيسلام هه زههتى محمد المصطفى ﷺ، جا با سهير بکهين بزانيه له وه حوکمرانيهى كه له بهردهستيا بووه، ئايا سودى گه ياندوه به خوشه ويسترين كه سى خوى كه فاطمهى كچيتى، كه يادگارى خاتوو خه ديجهى خيزانيهتى و دواى وه فاتى بوى به جى هيشتوه.

ئیمامی عهلی علیه السلام بۆمان دهگیریتتهوه که فاطمه علیها السلام دهستی تلوقی کردبوو بههوی دهستارهوه و مناله بهریش بووه و، زۆر ماندوو بوو، جا هات بۆ لای پیغهمبهری خوا صلی الله علیه و آله بۆ نهوهی داوای خزمهتکاریک بکات، بهلام پیغهمبهری خوا صلی الله علیه و آله لهوکاتهدا لهمال نهبوو، که خوشهویست صلی الله علیه و آله هاتهوه عائیشه علیها السلام بۆی گیرایهوه و داواکاریهکهی فاطمه علیها السلام پی وت، ئیمامی عهلی علیه السلام دهفرمویت: لهگهڵ فاطمه بهیهکهوه دانیشتبووین له مائی خۆمان، پیغهمبهری خوا صلی الله علیه و آله تهشریفی هیئا بۆلامان، که چاومان پیی کهوت ویستمان لهبهری ههلسین، بهلام هههله دوورهوه بانگی کردین و فرموی: تکایه له شوینی خۆتان مهجوئین، نهجا هات له نیوانماندا دانیششت، فرموی: ئایا شتیکتان پی نهئیم باشتربیت بۆتان له خزمهتکار؟ وتمان: بهلێ نهی پیغهمبهری خوا صلی الله علیه و آله ، فرموی ههرکاتیک چوونه سههر جیگای خهوتن (۳۳) جار بلّین (سبحان الله) و (۳۳) جار بلّین (الحمد لله)، ههروهها (۳۳) جار بلّین (الله اکبر)، ئههه له خزمهتکار باشتره بۆتان .... لیڤههه چهند دهرس و وانیههک فیڤ دهیین:

۱. فاطمه علیها السلام کچی پیغهمبهر صلی الله علیه و آله داوا شهخصیهکهی به نهخیر وهلام دهدریتتهوه له لایهه دهولهتی ئیسلامیهوه، و له لایهه بهرپرسی یهکهمی دهولهتهکهوه که باوکی خویهتی.

۲. فاطمه علیها السلام وهکو ههموو ژنه ههژارهکان به دهستی خۆی گهنم و جوو دههاریت، پارهی نهوهی نیه نافرتهتی که به کری بگریت.

۳. بهرکههتی ئههه ذیکر خویندنانه له کاتی خهوتندا بۆ یارمهتیدان و سههرکهوتن له کاروباری روژی دوااییدا، که ئههه ههه بۆ فاطمه نیه، بهلکو بۆ ههموو ئوممهتی ئیسلامه، شیخ الاسلام (ابن تیمیه) دهفرمویت: هههرکهسیک بهردهوام بیت لهسهه نهو ذیکره له کاتی خهوتندا نهوا توشی ماندوو بوونی جهستهیی نابیت.

وہ لہ دواى وہ فاتی پیغمبەرى خواشدا ﷺ ھەژاری و نەداری وا لہ فاطمەى کچی پیغمبەر ﷺ و خیزانی ئیمامى علی دەکات کہ بچیتە خزەمتى جینشینی پیغمبەرى خوا ﷺ ئیمامى ابوبکر ﷺ و فەرموى: ئەى جینشینی پیغمبەرى خوا ﷺ، بەراستى ھەژار و نەدارین و ھاتومەتە لای جەنابت بەلکو ئەمر بفرموویت کەوا ئەو پارچە زەویە بچکۆلەىەى کہ باوکم بەجیى ھیشتووہ بدریتە من، چونکہ باوکم کہ وہ فاتی کردووہ غەیری من ھیچ ئەولادیکی لہ دوا بەجی نەماوہ کہ ئەوہى بەجیى ھیشتووہ بو ئەو بیت، ((سبحان اللہ... ئەمەىە دەولەتى قانونى و مەدەنى... کچی پیغمبەرى خواىە ﷺ، بەلام بەبى ئیزنى حکومەت بوى نیه تەصەپوف بە پارچە زەویەکی بچکۆلەى باوکىەوہ بکات)). بەلام ئەمپۆ ھەر ئەوانەى کہ ئیدیعاى دەولەتى قانون دەکەن و رەخنە لہ نیظامى ئیسلام دەگرن و ئیسلام بە کۆنە پەرستى دەزانن، بو خویان بە ھەزاران کینگە و زەوى و خانوو دەستى بە سەردا دەگرن و ئەوہى حیسابى بو ناکەن و پرسى پیناکەن دەولەتى قانونە!!.

بەلئى ئیمانداران، ھەزەرەتى ابوبکر زۆر بە جوانى گوئى بو داواکانى فاطمە ﷺ گرت و پاشان زۆر بە نەرمى فەرموى: ئەى فاطمە من خۆم گویم لہ باوکت بوو کہ پیغمبەرى خواىە ﷺ کہ دەیفەرمو: (نَحْنُ مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ لَا نُورِثُ، مَا تَرَكْنَاهُ صَدَقَةٌ). واتە: ئیمە کۆمەلئى پیغمبەران میراتمان ئى ناگیریت و ئەوہى لہ دواى خۆمان بەجیى دەھیلین ھەدەقیە و خیروخیراتە و دەدریت بە ھەژاران و نەداران. ئیمامى ابوبکر ﷺ فەرموى: دەى فاطمە سویند بە خوا من ھەرگیز کارىک واز لى ناھینم کہ پیغمبەرى خوا ﷺ کردبیتى، و بە ھەموو شیوہیەك ھەول دەدەم کہ منیش وا بکەم، چونکہ زۆر دەترسم ئەگەر واز لہ شتىک بینم کہ ئەو فەرمویەتى لاپى بىم و بخلیسکیم و مال ویرانى دونیا و قیامەت بىم.

به‌لێ خوشه‌ویستان: ئەمه وه‌لامی چه‌زه‌تی ابوبکر بوو بۆ خوشه‌ویستین و ریزدارترین که‌س له‌ لای چونکه‌ فاطمه‌ کچی خوشه‌ویستین و به‌رێزترین که‌سه‌ لای ابوبکر که‌ پیغه‌مبه‌ری خوايه‌ ﷺ، مه‌رچه‌نده‌ ئیمامی ابوبکر ئەم راستی و حه‌قیقه‌تانه‌ی له‌به‌ر چاو بوو:

۱. له‌ پێشترین که‌س بۆ ئەوه‌ی چاودی‌ری بکری‌ت و یارمه‌تی بدری‌ت، کچی پیغه‌مبه‌ری خوايه‌ ﷺ.

۲. ئیمامی ابوبکر ده‌زانی‌ت که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چه‌نده‌ خاتوو فاطمه‌ی خوشو‌یستوو، و چون د‌ل‌ی راگرتوو، چونکه‌ تاکه‌ یادگاری که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ وه‌کو ئە‌ولاد به‌ج‌یی هیشت ته‌نها فاطمه‌ بوو، له‌به‌ر ئە‌وه‌ی هه‌موو کو‌پو که‌کانی له‌ پ‌ی‌ش وه‌فاتی خ‌و‌یدا وه‌فاتیان کرد.

۳. چه‌زه‌تی ابوبکر ﷺ ده‌یزانی چه‌نده‌ فاطمه‌ ﷺ و هاوسه‌ره‌که‌ی و مندا‌له‌کانی پ‌ی‌و‌یستیان به‌و پارچه‌ زه‌ویه‌ بچ‌وکه‌ هه‌یه‌ بۆ دا‌ی‌ن کردنی به‌ش‌یک له‌ بز‌ی‌وی ژ‌ی‌انی ر‌و‌ژانه‌یان.

۴. چه‌زه‌تی ابوبکر د‌ل‌ی ده‌گوشرا و زمانی گ‌و‌ی نه‌ده‌کرد که‌ له‌ وه‌لامی داواکاریه‌کانی کچی پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستدا ﷺ به‌ (نه‌خ‌ی‌ر) وه‌لام بداته‌وه‌، به‌لام به‌ (نه‌خ‌ی‌ر) یش وه‌لامی دایه‌وه‌، ب‌و‌چی؟ له‌به‌ر ئە‌وه‌ی که‌ له‌ پیغه‌مبه‌ری خ‌و‌ای ﷺ ب‌ی‌ستوه‌ که‌ فره‌مویه‌تی: (نَحْنُ مَعَاشِرَ الْأَنْبِیَاءِ لَا نُورِثُ).

که‌واته‌ ئە‌م فره‌موده‌یه‌ی خوشه‌ویست ﷺ بوو به‌ حوکمی‌کی شه‌ری که‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ میراتی ل‌ی‌ ناگیر‌ی‌ت. واته‌: ئە‌م فره‌موده‌ بوو به‌ ماده‌یه‌کی قان‌و‌ونی له‌ ده‌وله‌تی ئیسلامیدا.

جا لی‌رده‌ا چه‌زه‌تی ابوبکر ﷺ خ‌و‌ی بینیه‌وه‌ له‌ نی‌وان دوو وه‌لاء و ملکه‌چ‌کردندا:

۱. ملکه چکردن بهرامبهر دواکانی خوشه ویسترین که سی پیغه مبهری خوا ﷺ که فاطمهیه.

۲. ملکه چکردن بهرامبهر نهو یاسا و قانونه ی که پیغه مبهری خوا ﷺ خوی بهرامبهر خوی و مال و مندالی خوی ده ریکردووه... (نهك وهك سهرکرده ماددیه کان که کاتیک قانونیک ده رده کهن هه ر بۆ خه لکیه نهك بۆ خویان و بنه ماله ی خویان).

به لام حه زه تی ابوبکر ﷺ دو دلیه که ی لابر د و قانونه که ی هه لبرژارد، نه مه یه سه روه ری یاسا، که به داخه وه ئیمه هه ر ناومان بیستوه و نویسی سه ر وه رده قیه و به خه ونیش نه مانینیوه، نه مجا حه زه تی ابوبکر بۆ راگرتنی دلی فاطمه و قه ناعه ت پیگردنی ناردی به دوا ی حه زه تی عومه ر و طه لحه و زوبیر و سه عدی کوپی وه قاص و عبدالرحمن ی کوپی عه وف ﷺ و بهرامبهر فاطمه ﷺ داینیشاندن و فره مووی: (نَشَدْنُکُمْ بِالذِي تَقُومُ السَّمَاءُ وَ الْأَرْضُ بِأَمْرِهِ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "نَحْنُ لَا نُورِثُ مَا تَرَكْنَاهُ صَدَقَةٌ"). واته: سویندتان نه دم به و خوییه ی که ئاسمان و زهوی به فره مانی نه و راهه ستاون ئایا ئیوه ش ئاگاتان لی نیه و نازانن که پیغه مبهری خوا ﷺ فره مووی: ئیمه میراتمان لی ناگیریت و نه وه ی له دواماندا به جیده مینیت صه ده قیه؟ هه مویان فره مویان: به لی وایه. نه مجا فاطمه به لگیه کی تری پیشکه ش کرد و فره مووی: قوریان تۆ ده زانیت که باو کم له و پارچه زهویه له به ره مه که ی پیی به خشیوم، که واته: به حقی میراتیش بۆ من نه بیت، نه و به حقی (هیبة) به خشین مافی منی پیوه یه. حه زه تی ابوبکر ﷺ فره مووی: راست ده کهیت وایه، به لام من به چاری خۆم بینیومه که پیغه مبهری خوا ﷺ به ره مه که ی دابه شکردووه به سه ر هه ژار و بینه و و ریبواراندا، دوا ی نه وه به شی ئیوه ی لیده دا به قه ده ر پیویستی ژیانتان، جا من وای تیده گم که

پیغه مبهری خوا ﷺ بویه وای دهکرد تا بزانی ئه پارچه زهویه به
 بهرده وای بهشی هه ژار و نه دارانی تیدایه و بو کهس ناییت له دواى خوئ که
 بهر هه مه کهى بخوات. فاطمه ... فهرموى: دهى باشه با به دهست ئیمه وه بیته
 و بوخومان دایده چینی و بهر هه مى لئ هه لده گرین و بهشی هه ژار و نه دار و
 ریبواری هه ژاری لیده دهین و بوخوشمان وه کو زه مانى پیغه مبهر ﷺ لئی
 سودمه ند دهین...

حه زه تی ابو بکر ﷺ فهرموى: به لام من ئه مه م پئ باش نیه، له بهر ئه وهى
 من لئ پرسراوى ئیماندارانم له دواى پیغه مبهری خوا ﷺ که واته من مافی
 بریارانم به هیزتره له تو و له عه بیاس، لیمگه پئ بهو شیویه به کاری
 ده هیتم که پیغه مبهری خوا ﷺ مه بهستی بووه... بهم شیویه فاطمه ...
 قه ناعه تی کرد و وازی هیئا.

به راستی ئه مه یه دهوله تی یاسا و سه ره وری یاسا، به لئ له ئیسلامدا
 پله و پایه له جیاتی خزمهت و خه بات نابه خشریت به کهس، له ئیسلامدا
 کار به دهست ئیمانى به وهیه که ده چیته وه بهر دهستی خواى گه وره و لئی
 ده پرسریتته وه.

ئه حنه فی کوپی قه یس ده فهرمویت: له خزمهت عومه ری کوپی خه طابدا
 بووم، کابرایه ک هات بو لای و وتی: ئه ی ئه میری ئیمانداران، وه ره له گه لم فلان
 کهس زولمى لئ کردووم. له و کاته دا هه زه تی عومه ر زور مه شغول بوو به
 کاریکه وه، بویه به کابرای و ت: که ده لیم کئ ئیشی پیمه کهس قسه ناکات،
 که ئیستا مه شغوئی کاری موسلمانانم ئه مجا ئیشه که تان ده لئین، هه زه تی
 عومه ر قامچیه که ی بهر زکرده وه و به سه ری کابرایدا کیشا، کابراش به
 تو په ییه وه رۆشت و دوور که و ته وه، ئیمامى عومه ر هیواش بویه وه و فهرموى:
 بانگی بکه نه وه. چون به شوینیدا و کابرا هاته وه، ئیمامى عومه ر فهرموى:
 توله ی خوتم لئ بکه ره وه، کابراش وتی: نه خیر توله ت ئیناسینم، هه زه تی

عومەر هه‌رچه‌ند له به‌ری پارایه‌وه تۆله‌ی لیڤکاته‌وه، کابرا رازی نه‌بوو، و پیر به‌ دل‌ گه‌ردنی هه‌زه‌تی عومهری ئازاد کرد و رۆشت، هه‌زه‌تی عومهر هاته‌ ماله‌وه‌ ده‌ستنوێژی گرت و روه‌و قیبله‌ وه‌ستا و به‌ خۆی وت: (إِینَ الْخَطَّابَ، کُنتَ وَضِیعاً فَرَقَمَكَ اللَّهُ، وَ کُنتَ ضَالًّا فَهَدَاكَ اللَّهُ، وَ کُنتَ ذَلِیلًا فَأَعَزَّكَ اللَّهُ، ثُمَّ حَمَلَکَ عَلَی رِقَابِ النَّاسِ، فَجَاءَکَ رَجُلٌ یَسْتَعْمِدُکَ فُضِرَبَتْهٖ، فَمَاذَا تَقُولُ لِرَبِّکَ غَدًا إِذَا أَتَبَتْهٖ؟). واته: ئە‌ی کۆ‌ری خه‌طاب، تو‌ بیهێ‌ز و لاواز و گوم ناوو بیناو بویت، خوای گه‌وره‌ به‌‌ری کردیته‌وه، و سه‌رلیشیاو بویت خوای گه‌وره‌ هیدایه‌تی دایت، و زه‌لیل بویت خوای گه‌وره‌ عه‌زیز و سه‌ربلندی کردیت، پاشان بویت به‌ لیپرسراو به‌‌سه‌ر ئە‌و خه‌لکه‌وه، ئە‌مجا که‌سیک دیت بۆ‌لات و داوای یارمه‌تیت لیده‌کات و تۆش به‌ لیدان وه‌لامی ده‌ده‌یته‌وه، ئە‌ی به‌یانی چی وه‌لامی خوای خۆت ده‌ده‌یته‌وه؟ کاتی‌ک ده‌چیته‌ به‌‌رده‌می و لیپرسینه‌وه‌ت له‌گه‌ل ده‌کات؟. ئە‌مجا ده‌ستی کرد به‌ گریان.

به‌‌ئێ، ده‌بی‌ت کاربه‌ده‌ست ئە‌مه‌ شیعا‌ری بی‌ت له‌گه‌ل نه‌فسی خۆیدا (ما‌ذا تَقُولُ لِرَبِّکَ غَدًا؟). کاربه‌ده‌ست نابیت منه‌ت به‌‌سه‌ر میلله‌تا بکات و ئە‌و پله‌ و پایه‌ به‌ به‌‌ره‌می ره‌نجی خۆی بزانی‌ت، به‌‌ئکو ده‌بی‌ت به‌ ئە‌مانه‌تی بزانی‌ت، ئیما‌می عومەر چی نه‌کرد بۆ‌ ئیسلام که‌چی ده‌فه‌رمو‌یت: ئە‌وه‌ ئیسلامه‌ منی به‌‌رز کردۆ‌ته‌وه‌ و گه‌یاندومیه‌ ئە‌م پایه‌یه‌.

ج‌ابا بیر بکه‌ینه‌وه‌ ئایا ئە‌م ئیسلامه‌ به‌‌که‌‌ئێ قانونی حکومه‌ت نایه‌ت؟ ئایا ده‌بی‌ت بلێ‌ن: ج‌یا کردنه‌وه‌ی دین له‌ ده‌وله‌ت، یان دروشمی (ج‌یا کردنه‌وه‌ی دز و خائین له‌ ده‌وله‌ت) به‌‌رز بکه‌ینه‌وه‌؟!.

ئیمانداران له‌ کۆ‌تایی ئە‌م وتاره‌دا ئاماژه‌ ده‌که‌م بۆ‌ خیر و عیباده‌تیکی گه‌وره‌ که‌ له‌م مانگی محه‌رمه‌دا ده‌کری‌ت، که‌ بریتی‌ه له‌ رۆژوو، چونکه‌ رۆژووی ئە‌و مانگه‌ رۆژ خیره‌ و له‌ ده‌ستی مه‌دن، هه‌زه‌تی ئە‌به‌وه‌ریه‌ ﷺ

له پیغه مبه‌ری خواوه ﷺ ده‌گیریت‌وه که فهرمویه‌تی: (أَفْضَلُ الصَّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ الْمُحَرَّمِ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ) ر‌واه مسلم. واته: خیرترین رۆژوو له یاداشتدا د‌وای ره‌مه‌زان، رۆژ‌ووی مانگی موحه‌پ‌ره‌مه، و خیرترین و گه‌وره‌ترین نو‌یژ د‌وای نو‌یژه فهرزه‌کان، نو‌یژی شه‌ونو‌یژه. و به‌ تایبه‌تی رۆژی (۱۰) ی مانگی موحه‌پ‌ره‌م له ده‌ست خوتان مه‌ده‌ن، با گ‌و‌ی ب‌گ‌رین له پیغه مبه‌ری خوا ﷺ که چی فهرموه له باره‌ی گه‌وره‌یی رۆژ‌ووی ده‌ی مانگی موحه‌پ‌ره‌م که ناسراوه به‌ رۆژی (عاشوراء).

عن أبي قتادة أن رسول الله ﷺ سئل عن صيام يوم عاشوراء، فقال: يُكْفَرُ السَّنَةَ الْمَاضِيَةَ. ر‌واه مسلم. واته: پ‌رسیار ک‌را له پیغه مبه‌ری خوا ﷺ ده‌رباره‌ی رۆژ‌ووی (۱۰) ی مانگی موحه‌پ‌ره‌م، پیغه مبه‌ری خوا ﷺ فهرم‌وی: ده‌یته ه‌وی س‌پ‌رینه‌وی گ‌ونا‌هی س‌الی ر‌اب‌رد‌وو.

و عبدالله ی ک‌و‌پی عه‌ب‌باس ﷺ ده‌فهرم‌ویت: أن رسول الله ﷺ صام يوم عاشوراء وأمر بصيامه. ر‌واه البخاری.

واته: پیغه مبه‌ری خوا ﷺ بۆخ‌وی رۆژی (۱۰) ی مه‌حه‌پ‌ره‌م به‌رۆژوو ده‌بوو، و فهرمانی به‌ موس‌لمانانیش ک‌رد که به‌رۆژوو ب‌ین.

له باره‌ی رۆژ‌ووی (۹) ی مانگی موحه‌پ‌ره‌میش که پ‌ینی ده‌وتریت (تاسوعا)، ئەم فهرمودیه باس ده‌که‌ین: عن ابن عباس ؓ قال: قال رسول الله ﷺ (لئن بقيتُ الى قابل لأصومن التاسع) ر‌واه مسلم.

واته: ئەگ‌ەر ب‌م‌ی‌نم س‌الی دا‌ه‌ات‌وو، رۆژ‌ووی (۹) ی موحه‌پ‌ره‌میش به‌رۆژوو ده‌ب‌م.

به‌لام پیغه مبه‌ر ﷺ وه‌فات‌ی ک‌رد و رۆژ‌وه‌که‌ی (۹) ی مانگی موحه‌پ‌ره‌می نه‌گ‌رت، به‌لام ماده‌م فهرمویه‌تی ت‌ی‌یدا به‌رۆژوو ده‌ب‌م، که‌واته رۆژ‌ووی (۹) ی مانگیش زۆر گه‌وره‌یه و ه‌هرکه‌سیک توانای به‌رۆژوو بوونی ه‌یه به‌ (۹) ی

مانگ و (۱۰) ی مانگی موچه پهم به پوژوو بیټ و ئەگەر توانی روژووی تریش زۆر بگریټ له مانگی موچه پهمدا.
به ئومیدی ئەوهی خواى گهوره له هه موو تاوان و گونا هه کانه مان بپوریت به لوتف و رهحمه تی خوئ.

سه رچاوه کان:

۱. قورئانی پیرۆز.
۲. فهرموده کانی پیغه مبه ر ﷺ.
۳. به ره و ئیسلام - ئازادی، لاپه ره ۹۲، ئەندازیار عثمان محمد.
۴. السیره النبویه - د. علی محمد الصلابی - ج ۱، صفحه ۴۰۴
۵. منهاج المسلم - ابوبکر الجزائیری، صفحه ۴۲۶
۶. ئاشتینامه - ئامینه صدیق عبدالعزیز - لاپه ره ۸۶
۷. علی خطی الحبيب - عمرو خالد - ص ۷۹
۸. خلفاء الرسول ﷺ - خالد محمد خالد - ص ۶۵

وتارى دووهم بۆ مانگى مُحَرَّم
چاوپېڭكە وتنى پېڭەمبەرى خوا ﷺ بە ھۆزەكان
پېش كۆچكردنى بۆ مەدېنە.

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
 عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

لە دواى سوپاس و ستايش بۆ خاوى تاك و تەنھا و بى شەرىك، ۋە
 صەلەت و سەلام بۆ سەر پۇخى پىرۋى سەردارى
 پېڭەمبەران، خۇشەويستمان، شەفەئى مەحشەرمان، ھەزرىتى (مۇھەممەد
 المۇستەفى ﷺ)، رەھمەت و لىخۇشبوۋنى خوا بۆ پۇخى صەھابە
 دىلسۆزەكان، كە لە ھەموو ساتە سەخت و دىۋارەكاندا، لە خىزمەت
 پېڭەمبەر ﷺ بوۋن و بۆ چىركە ساتىك دۈۋدىلى روى تېنە كىردۈۋن، خاوى
 گەرە ئىمەش لە سەر رىيازى ئەۋان دامەزراۋ بىكات اِنْشَاءَ اللّٰه... اَللّٰهُمَّ آمِينَ.

ئىمانداران:

ھەر لە خىزمەت پېڭەمبەرى خوا ﷺ دايىن و گەشىتىنە ھەۋلى چۈرەمى
 پېڭەمبەرى خوا ﷺ بۆ دۆزىنە ۋە رىگە چارەيەك و شوۋىن و خەلىكىكى
 گونجاۋ كە ئىسلام و مۇسلمانان لە خۇيان بىگىرەن و پىشتىۋانى لە دىنى خوا
 بىكەن، ئەۋە بوۋ لەم ھەۋل و گەپانەدا، پېڭەمبەرى خوا ﷺ چۈۋ بۆلەي
 طائفەيەكى تىر لە بەنى عامىر كە ئەۋ كاتە سەرۋىك ھۆزەكەيان لەۋى نەبوۋ،
 پېڭەمبەرى خوا ﷺ قەسە بۆ كىردن و باسى ئىسلامى بۆ كىردن و ئەۋانىش
 زۆر جوان گويىيان بۆ گىرت و پىشۋازى و پىشتىۋانىيان لىكرد، دانىشتىنىكى
 زۆر خۇش بوۋ، پېڭەمبەرى خوا ﷺ زۆر دىخۇش بوۋ، بەلام لەۋ ساتەدا
 سەرۋىك ھۆزەكەيان كە ناۋى (أَجْرَةَ بَن قَيْس) بوۋ، ھاتەۋە و پېڭەمبەرى خاوى

ﷺ بینى زۆر به زمانىكى زېر و ناخوشه‌وه وتى: مَن هذا؟ ئه‌مه‌ كىيە؟ نه‌يگوت: به‌خىرىيىت جه‌نابت كىيىت؟ قه‌ومه‌كه‌ى گوتيان: ئه‌وه‌ محمدى كورى عبدالله ى قورده‌يشيه. وتى: جا چى ئىوه‌ و ئه‌وى به‌ يه‌كه‌وه‌ كۆكردۆته‌وه‌؟ وتيان: (يَزَعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ، وَيُرِيدُ بِنَا الْمُنْعَةَ وَالْحِمَايَةَ حَتَّى يَبْلُغَ رَسُولًا رَبَّهُ) واته: ده‌لئىت كه‌ من پىغه‌مبه‌رى خوام و داواى له‌ ئىمه‌ش كرد كه‌ پشتى بگرين و پارىزگارى لى بكه‌ين تا ئه‌و كاته‌ى كه‌ په‌يامى خوايه‌كه‌ى ده‌گاته‌ لوتكه‌ و سه‌ركه‌وتن، ئوجره‌ى سه‌ركرده‌ وتى: ئه‌ى ئىوه‌ چىتان وه‌لام دايه‌وه‌؟ وتيان: ئىمه‌ش قسه‌كانى به‌ راست ده‌زانين و وتمان له‌گه‌لت ده‌بين و پشتيوانيت لى ده‌كه‌ين، ئوجره‌ وتى: (وَاللّٰهُ مَا رَأَيْتُ أَحَدَ يَرْجِعُ مِنْ مِّنَى بِشَرٍّ مَّا سَرَجَمُونَ بِهِ إِذَا أَخَذْتُمْ هَذَا الرَّجُلَ) واته: سويند به‌ خوا هيچ كه‌س نابيين كه‌ له‌م شوينه‌وه‌ كه‌ خاكى (مينا)يه‌ به‌ شه‌ر و به‌لايه‌كه‌وه‌ بگه‌رپه‌ته‌وه‌ خراپتر له‌وه‌ى كه‌ ئىوه‌ پىوه‌ى ده‌گه‌رپه‌نه‌وه‌، ئه‌گه‌ر بپتوو ئه‌م پياوه‌ بگرنه‌ خۆتان.

ئه‌مجا زۆر بى ئه‌ده‌بانه‌ پوى كرده‌ پىغه‌مبه‌رى خوا ﷺ و پىى وت: (قُمْ يَا فَتَى وَالْحَقُّ بِقَوْمِكَ، وَاللّٰهُ لَوْلَا أَنَّكَ فِي رَحَالِنَا لَضَرَبْتُ عَنْكَ). واته: هه‌سته‌ ئه‌ى گه‌نج، به‌رۆره‌وه‌ بۆ ناو هۆزه‌كه‌ت، سويند به‌ خوا ئه‌گه‌ر له‌ ناو ئىمه‌ و عه‌شيره‌تى خۆماندا نه‌بويتايه‌ له‌ گه‌ردنم ئه‌دايت و ده‌مكوشيت!!

پىغه‌مبه‌رى به‌رپز ﷺ زۆر به‌ خه‌فه‌تبارى و مه‌حزونيه‌وه‌ هه‌ستا و پويشت و سوارى پشتى حوشتره‌كه‌ى بوو، به‌لام هيشتا له‌سه‌ر پشتى حوشتره‌كه‌ى خۆى قايم نه‌كردبوو كه‌ ئوجره‌ى بى ويزدان و دل تاريك دارىكى له‌ حوشتره‌كه‌ ژه‌نى و حوشتره‌كه‌ هه‌لبه‌زيه‌وه‌ و پىغه‌مبه‌رى خواى ﷺ فريدا و به‌ سه‌ردا كه‌وته‌ خواره‌وه‌ و زۆرى ئازار پىگه‌يشت، ئوجره‌ى به‌دكارىش داواى ئه‌م جه‌ريمه‌يه‌ش كه‌ ئازارى لاشه‌ى پىغه‌مبه‌رى ﷺ دا به‌وه‌وه‌ نه‌وه‌ستا و ئازارى ده‌رونيشى داو (فَضَحَكَ ضَحْكًا شَدِيدًا) ده‌ستى كرد به‌ پىكه‌نين به‌لام

پینگەننیککی زۆری بە قاقا، بە شیوەیەک پێدەکەنی و قاقای دەکێشا، هەموو ئەو ناوەی هینابوو تەماشای پیغمبەری خوا ﷺ.

بەریزان، ئەم دیمەنە بخەنە بەرچاوتان، بزانی لە پیناوی ئیسلامدا ئەو پیغمبەرە خوشەویستەمان ﷺ چەند ئازار درا، ئێمە ئەمڕۆ هاتوینەتە سەر سفرە ی حازر، دەبا قەدری ئیسلامەکەمان بزانی.

بەئێ، کەس لەسەر پیغمبەری خوا ﷺ نەهاتە جواب، تەنھا ژنیکی بەنی عامر نەبێت کە لە مەککەدا شوی کردبوو، بە نەینی موسلمان ببوو، هاتبوو سەردانی خزەکانی بکات کە بۆ حج هاتبوون، کە ئەم دیمەنە دلتەزینە وێژدان هەژینە یینی، خۆی بۆ پارانەگیرا و هاواری کرد: (یا بَنِي عامِر، ولا عامِرَ لَکُم، اَبَحَثْ ذَالِکَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ فِي رَحِلَانَا). واتە: ئەو ئەوێ عامر، کە ناوی ھۆزەکەتان لە ئاوەدانێوە هاتوو، دەو یاخو ئاوەدان نەبن، ئەوێ ئێوە کردتان بە پیغمبەری خوا ﷺ لە ناو چادەرەکانی خۆماندا ئاوەدانیتان بۆ ناھێلێتەو لەسەر زەویدا. بە قسە و هاواری ئەم ژنە سێ گەنجی جوان پانیان بە ئوجرەو ناو لە پیغمبەری خوا یان ﷺ دور خستەو، دوو کەسیش لەسەر ئوجرە هەلیان دایە و بوو بە شەریان، پیغمبەری خوا ﷺ بووی تی کردن و فەرموی: (اَللّٰهُمَّ بَارِكْ فِي هٰؤَلَاءِ الَّذِيْنَ دَافَعُوْا عَنْهُ وَاَنْتَقَمُ مِنْ هٰؤَلَاءِ - اَجْرًا وَاَعْوَانًا). فەرموی: یا رەبی خوايە بەرەکەت بخەیتە تەمەن و ژبانی ئەم سیانەو - مەبەستی ئەو سێ گەنجە بوو کە دیفاعیان لیکرد - ، وە فەرموی: خوايە تۆلەش لەم سیانە بکەیتەو - مەبەستی ئوجرە و ئەو دوو کەسە بوو کە پشتیوانیان لێ کرد. دوعا و پارانەوێ پیغمبەری خوا ﷺ رەت بوونەوێ نیە و سەرەنجام پاش ماوەیەک ئەو سێ گەنجە دیفاعیان لە پیغمبەری خوا ﷺ کرد موسلمان بوون و بە شەھیدی چوونەو لێقای پەرورەدگاریان، و ئوجرەش بە خراپترین جووری مردن مرد و هەموو لاشە ی

بوو بە برین و بۆگەنی کرد و کەس نەیدەتوانی لێی نزیک بێتەو، ئەوە بوو لەبەر بۆگەنی لاشەی کەس نەبویرا کفن و دفنی بکات و بیریکی قولیان بۆ هەلکەند و فرییان دایە ناو بیرەکەو و بە قولاپ رایان کیشا تا دەمی بیرەکە، وە ئەو دو کەسەش کە دیفایان لە ئوجره کرد ئەوانیش بە مردنیکێ خراپ مردن و لە ناو چوون.

کەواتە هەولێ چوارەمیش سەرکەوتوو نەبوو لە بە دەست هێنانی ئامانجی دانیشتنەکەدا، بەلام کۆمەڵیک دەرس و وانەی گەورە لێ وەرەگیریت:

یەكەم: ئەم دینه هەر وا بە ئاسانی نەگەیشتۆتە دەستی ئێمە و بە موەجیزە نەگەیشتۆتە، بەلکو رەنج و خوین و ئازاری زۆری لە پێناودا چێشتراوە، بە تایبەت پیغەمبەری خوا ﷺ، ئەوەتا لەم کاتی بانگەوازی هۆزەکاندا بە سەختترین ئازاری دەروونی و جەستەیی ئازار دەدریت، ئازاری دەروونی دەدرا بەوێ کە زۆریک لە هۆزەکان کاتیک پیغەمبەری خوا ﷺ خۆی پێ دەناساندن لە وەلامدا دەیانگوت: (غُلَامُ بَنِي هَاشِمٍ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ) دەیانگوت: ئەو کوڕێ نەوێ هاشم کەوا گومان دەبات پیغەمبەرە... بە سەرداری هەموو پیغەمبەران وا دەگوتریت و بە بچوککراوی ناوی دەبریت، بۆ زانیانی ئازاری جەستەیی ئەو نمونە ئوجره یەکیکیانە و ئەوانی تریش با بچینه خزمەت ئیمامی بوخاری ﷺ کە بۆمان دەگیرێتەو و دەفەرمویت: مُدْرِكُ بْنُ مُنِيبٍ لَهٗ بَاوْكِيهٖو، لە باپیریو دەگیرێتەو و دەلیت: (رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَهُوَ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ قُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلَحُوا). واتە: ئەو خەڵکینە ئەمە بلین: لا اله الا الله "هیچ مەعبود و پەرستراویک نیە جگە لە الله" ئەمە بلین بە دل و بە زمان ئەوا سەرفراز دەبن، وەلامی لە لایەن ئەو خەڵکەو بەو شیوێ دەدرایەو: (فَمَنْهُمْ مَنْ تَقَلَّ فِي

وَجْهَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَتَا عَلَيْهِ الثُّرَابُ، وَمِنْهُمْ مَنْ سَبَّهُ، حَتَّى اِنْتَصَفَ النَّهَارَ).
 واتە: هەندیک لەو خەڵکانە تەقیان لە رووی موبارەکی دەکرد، هەندیکیان
 وەلامیان بەو بوو کە گۆل و خۆلیان بە رووی موبارەکیدان دەپژاند، هەندیکیان
 جێنویان پێ ئەدا، هەتا ناوەراستی رۆژ، واتە: نیوەرۆ، ئەمجا کچیک دەهات
 بۆ لای و دۆلکەیهک ناوی پێ بوو، دەموچاوی پیغەمبەری خۆی ﷺ دەشت و
 ناوی بە دەستا دەکرد و پیغەمبەریش ﷺ دەیفەرموو: (يَا بُنَيَّة، لَا تَخْشَى
 عَلَى أَبِيكَ غَلْبَةً وَلَا ذُلَّةً). واتە: ئەو رۆڵەکەم مەترسیت نەبێت بەرامبەر باوکت.
 گێرمەرەوی باسەکە دەلێت: پرسیم ئەو کێیە؟ قالوا: زَيْنَبُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.
 وتیان: ئەو زەینەبەیی کچی پیغەمبەری خۆی ﷺ. (البخاري في التاريخ الكبير).

وانەو دووهم: ریش سپی و سەرۆک ھۆز و لێپرسراو و سەرکرەدی خوا
 نەناس و نەقام و کورت بین و خۆبەزلزان، چەند مایەیی نەگبەتی و نەدامەتی
 دونیا و قیامەتە بۆ گەل و میلەت و قەوم و شوێن کەوتوانی، ئەوەتا بە ھۆی
 چارە ڕەشی و تەکەبوور و دل کوێری ئوجرەو بوو، ئەو ھۆزە موسڵمان
 نەبوون، ئەگینا پێشتر کە ئەو نەهاتبوو ناویان، بێاریان دا بوو کە
 پشتیوانی لە پیغەمبەری خوا ﷺ بکەن، ئوجرە ئەو فرسەتە گەرەییە لە
 دەستی قەومەکەیدا کە ھەرگیز دەستیان نەکەوتەو... بەلێ بە ھۆی
 سەرکرەدی خۆبەزلزان و دڵپەرەو بوو کە زۆری ئەھلی مەککە بونە دژی
 ئیسلام، ئەویش بە ھۆی ترساندن و ھەڕەشە و دیعایی بوختناوی،
 نەبۆلەھەب و ئەبوجەھل و ھاوشیوکانیان لە سەرکرەدەکانی قورەیش، ئەوەتا
 کاتیک ئەو سەرکرەدە خراپانە نەمان، گەنجەکانیان موسڵمان بوون، ھەرۆھا
 خەلکی طائف بە ھۆی سەرکرەدەکانیانەو توشی ئەو جەریمە گەرەییە بوون،
 کە بوو بە پەلەییەکی رەش لە میژووی ئەھلی طائف دا، کە ئەوش بەردباران
 کردنی پیغەمبەر ﷺ بوو، چونکە کە سەرکرەدەکانیان لە ناوچوون، بۆخۆیان

و به پیتی خو‌یان ده‌هاتن و ئیمانیان ده‌هینا، ئەم‌پ‌رۆش که پۆله‌کانی میلله‌تیک له‌ گه‌نج و تازه‌ پینگه‌یشتوان ده‌بنه‌ دوژمنی ئیسلام، هه‌مووی هی خراپی به‌رپرس و کاربه‌ده‌سته‌ گه‌وره‌کانه، به‌ راگه‌یاندنیان، به‌ پاره‌ و سامانیان، به‌ ده‌یان شیوه‌ و شیواز سه‌ر له‌ گه‌نج و لاوه‌کان ده‌شیوینن، ئەگینا ئەو خه‌لکه‌ فطره‌تی پاکه‌ و که‌ ئەو ناله‌بارانه‌ی له‌ ناودا لاچوو ده‌گه‌رێته‌وه‌ بۆ ئیسلام، جا مال‌ وێران ئەو میلله‌ت و گه‌له‌ی که‌ سه‌رکرده‌ی وه‌کو ئەبوجه‌هل و ئەبوله‌هه‌ب و ئوجره‌ و ئەمثالی ئەوانی هه‌بیّت، خو‌ ئەگه‌ر ئەبوجه‌هل نه‌ماوه‌، به‌چکه‌ و شاگردی زۆری له‌ دوا‌ی خو‌ی به‌جیه‌یشتوووه‌ بۆ دژایه‌تی ئیسلام، جا با گه‌نج و لاوه‌کان به‌تایبه‌ت و میله‌ت به‌ گشتی بزانیّت، که‌ هه‌ر مه‌سئول و سه‌رکرده‌یه‌ک دژایه‌تی ئیسلام و محمد المصطفی‌ ی کرد هه‌ر ئەبوجه‌هل و ئوجره‌یه‌ و به‌لام له‌ زه‌مان و زه‌مینیکێ تردایه‌ و به‌ زمانیکێ تر قسه‌ ده‌کات.

وانه‌ی سییه‌م: له‌ ناو کافر و بی‌پروایانیشدا ئەوانه‌ی پۆژیک قسه‌یه‌کی خیریان بۆ ئیسلام و موسلمانان کردیّت، دیفاعیکیان له‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کردیّت، به‌ دُنیا‌یه‌وه‌ رۆژیک له‌ رۆژان ئەو هه‌لۆیسته‌ فرایان که‌وتوه‌ و ئیمانیان هیناوه‌، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه‌ ئەو بی‌ پروایانه‌ش که‌ توند و تیژ بوون به‌رامبه‌ر موسلمانان به‌ گشتی و به‌تایبه‌ت بی‌ ئەده‌بیان به‌رامبه‌ر به‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کردوه‌، هه‌ر له‌ دُنیا‌دا توشی توندترین سزا بوون و به‌ پیست‌رین شیوه‌ له‌ دُنیا‌دا ده‌رچوون... نمونه‌ له‌ سه‌ر به‌شی یه‌که‌م: له‌م باسه‌دا ئەو سی‌ گه‌نجه‌ی که‌ دیفاعیان له‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کرد و ئوجره‌یان لی‌ دوور خسته‌وه‌، هه‌رچه‌نده‌ کافریش بوون به‌لام خوا‌ی گه‌وره‌ ئەم هه‌لۆیسته‌ و ئەم به‌رگه‌ریه‌یان له‌ رسول الله ﷺ لی‌ وه‌رگرتن و سه‌ره‌نجام خه‌لاتی ئیمانیان وه‌رگرت و به‌ پله‌ی به‌رزی شه‌هیدیه‌وه‌ چونه‌وه‌ لبقای خوا‌ی گه‌وره‌.

بە ئێ، ھەرکەسیک پۆژی لە پۆژان دلسۆزیهکی بەرامبەر بە پیغمبەری
خوای نواندییەت، ئەوە خوای گەورە پاداشتی داوەتەو بە ئەو کەسە کافریش
بوییت، بە نمونەیهکتان بۆ باس بکەم:

ھەر لە قۆناغی مەککەدا، ھەزرەتی خەدیجە وەفاتی کردبو، فاطمە ی
کچی منالێکی (٦-٧) سالان بوو، رۆژێکیان پیغمبەری خوا ﷺ لە ماڵ چو
دەرەو و دوابەدوای ئەو ئەبوجەھل ھات بۆ مائی پیغمبەری خوا ﷺ و لە
دەرگای دا، فاطمەش چوو دەرگای لی کردەو کە ئەوکات فاطمە کچیکی
بچکۆلە بوو، ئەبوجەھل بە پڕوی گرز و زمانیکی زبەرەو وتی: این ابوک؟
باوکت لە کوێیە؟ فاطمە فەرموی: باوکم چۆتە دەرەو و لە ماڵ نیە، ئەو
دوژمنی خوا و پیغمبەرە ﷺ و بە ھەموو ھیزیکی زللەییەکی لە پەنا گوئی
فاطمە دا و خستی بە زەویدا، پاشان پۆیشت... فاطمە زۆر بەزەیی بە خوئی
و باوکیدا ھاتەو و بە کول دەکریا، ئەبوسوفیان بەویدا تێپەری و کە
فاطمە ی بینی بەزەیی پێدا ھاتەو (ھەرچەندە ئەبوسوفیان کافریش بوو)
پرسی: فاطمە ئەو بۆچی دەگری؟ فاطمە فەرموی: ئەبوجەھل ھات بۆ
مالمان و پرسی باوکت لە ماڵ؟ منیش وتم: نەخیر، ئیتەر بە ھەموو ھیزی
زللەییەکی لێدام، ئەبوسوفیان فاطمە ی لە باوھش گرت و بردی بۆ مائی
ئەبوجەھل و لە دەرگای دا، ئەبوجەھل دەرگای کردەو، ئەبو سوفیان بە
فاطمە ی وت: دە ی رۆلە زللەییەکی لی بدەو، فاطمەش بە دەستە بچوکەکانی
بە رومەتی ئەبوجەھلی کێشا و دئی سوکناپی ھات و ژیر بۆو، ئەبوجەھل
نەیتوانی ھیچ بلێت چونکە ئەبوسوفیان یەکیک بوو لە سەرکردە دەسەلاتدار
و بەناوبانگەکانی مەککە، بۆ ئیوارە کە پیغمبەری خوا ﷺ ھاتەو بۆ ماڵەو،
فاطمە خوئی خستە باوھشیەو، فاطمە بەسەرھاتەکی بۆ باوکی گێرایەو،
پیغمبەری خوا ﷺ پڕوی لە ئاسمان کردو ھەردوو دەستی بەرز کردەو و

فەرموی: (اللَّهُمَّ لَا تَسْهِنَا لِأَبِي سُفْيَانَ). واتە: خۆیە ئەم چاکەییە ئێبۆو سوفیان بێتەو رینگای، خۆی گەورەش دوەکاکی گیرا کرد و ئەم چاکەییە هاتەو رینگەیی و لەگەڵ ئەویدا کە بیست سالی پەبەق دوژمنایەتی پیغەمبەری خۆی ﷺ کرد بەلام لە دوایدا موسلمان بوو، لەو هەموو جەنگەدا دژی پیغەمبەری خوا ﷺ چ وەکو سەرباز چ وەکو فرماندە بەشداری کرد نە کوژرا و نە بریندار بوو لە کاتی کەدا ئەبوجەهل و ئومەییە و عوقبەیی کوپی موعیط هەمویان کوژران و بە بێ ئیمانی سەریان نایەو، کاتی کە موسلمان بوو، پیغەمبەری خوا ﷺ ئەو چاکەییە هەر لە بەرچاوی بوو، سوپاسی زۆری کردو بە بیری هینایەو دۆی ئەو هەموو سائە...

ئیماندارانی بەرپێز: نمونەش لەسەر جووری دووم کە دژایەتی پیغەمبەری خۆیان کردووە و بێ ئەدەب بوون بەرامبەری، چۆن بوون بە پەندی زەمانە و بێ حورمەت بوون هەر لە دنیا دا پیش قیامەت، لەم نمونەیدا (ئوجرة) هەرچەندە سەرۆک هۆز بوو، بەلام ئەم گالته پێکردنەیی ئی بەسەرەو نەچوو، کاتی کە خەریک بوو بمری، لاشەکی بە زیندویی بۆگەنی کرد، کە مردیش کەس نەیدەتوانی لێی نزیک بێتەو، لە جیاتی قەبر و مەراسیمی ناشتن، هەندیک لە خزمە هەرە نزیکەکانی بۆ ئەوێ لەو لاشە بۆگەنە پزگار ببن، بیریکی قوڵی وشکیان دۆزیووە و ئوجریان بە گوریس راکیشا، چونکە کەس لەبەر بۆگەنی لاشە نەیدەتوانی لێی نزیک بێتەو و هەلی بگریت، فریایان دایە ناو بیرەکووە و بەرد و گلیان تی کرد تا بیرەکیان پێ کردووە...

یەکیکی تر لە دوژمنە سەرسەختەکانی پیغەمبەری خوا ﷺ (ابو لَهَب) بوو، ئەویش بە هەمان شیوە بە بۆگەنی مردو و ئەویشیان راکیشا و بەرد

و گلیان خسته سهری تا وهکو دایانپووشی، هەر له دنیا دا خوای گه وره کردی به په‌ند و عیبره‌ت.

له میژودا نمونه زۆرن که دوژمنانی ئیسلام و شه‌خصی پیغه‌مبه‌ر ﷺ عهره‌تی پی وهر بگرن، به‌لام ئەوانه زۆر چاو قایمن، بیخود ده‌فه‌رموی:

پیستی چاوی هیند قایمه شمشیری میسری نابیری

بی‌ت و بیکه‌ته پیلایۆ تا قیامه‌ت نادری

له‌م چه‌ند ساله‌شدا ئەو دانیمارکیه‌ی که وینه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوای ﷺ کردبوو به کاریکاتیری گالته پیکراو، له ناو ژووره‌که‌یدا که‌س نه‌یزانی چۆن ژووره‌که‌ی ناگری گرت و سوتا و بوو به عیبره‌ت، هەر له دنیا دا پیش قیامه‌ت، ئە‌گه‌ر ده‌ستی موسلمانانیشی نه‌گه‌یشتی ناگر که سهر‌بازێکی گوێزایه‌لی خوای په‌روه‌ردگار ه‌سوتاندی و کردی به په‌ندی زه‌مانه‌.

نیمانداران: تا ئیستا پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ هه‌موو هه‌وله‌کانی چ ئەوانه‌ی هەر گوێی لی نه‌گیرا، چ ئەوانه‌ی گوێی بو‌ راگیرا، به‌لام به‌و شیوه‌یه‌ی که باس‌مان کرد وه‌لامی درایه‌وه و بی ئەنجام بوون، به‌لام پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ هەر به‌رده‌وام ده‌بی‌ت له‌سه‌ر بانگه‌وازه‌که‌ی و بی ئومید نابیت و هه‌ولی پینجه‌م ده‌دات.

هه‌ولی پینجه‌م: پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌گه‌ل ئیمامی ئە‌بوبه‌کر و ئیمامی عه‌لی ﷺ به‌لای خه‌یمه‌یه‌کی گه‌وره‌دا رۆشتن، خه‌لکیکی زۆری تیدا بوو، به‌لام زۆر بینه‌نگ و ئارام بوون، دیار بوو زۆر به ئیحتیرام و به‌پزێن، ئیمامی ئە‌بوبه‌کر ﷺ چوه پیشه‌وه لیان و فه‌رموی: ئیوه‌ کین؟ وتیان (شیبان بن ثعلبه‌)، هه‌زه‌تی ئە‌بوبه‌کر ﷺ هاته‌وه بۆلای پیغه‌مبه‌ر ﷺ و به‌ دلخۆشیه‌وه فه‌رموی: (بأبي وأمي، هؤلاء غررُ الناسِ لو آمنتُ هذه القبيلةُ لأعزنا اللهُ بهم). فه‌رموی: بارکم و دایکم به‌قوربان‌ت بی‌ت ئە‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئە‌مانه‌ له

بہ ہیزترینی خہ لکین، ئە گەر بیئت و ئەم ھۆزە ئیمان بینن خوای گەورە
 عیززە تدارمان دەکات بە ھۆی پشٹیوانی ئەمانەوہ.. چاوت لێیە چۆن ئیمامی
 ئەبوبەکر رضی اللہ عنہ نەسەب و بنچینەیان دەناسی، ئەمجا ئیمامی ئەبوبکر
 فەرموی: کێ سەرکردەتانە؟ وتیان مَفْرُوق. حەزەرەتی ئەبوبکر رضی اللہ عنہ فەرموی:
 کَیْفَ الْعَدَدُ فِیکُمْ؟ ژمارەتان چۆنە و ھیزتان چەندە؟ مەفروق وتی: لە ھەزار
 زیاترە، حەزەرەتی ابوبکر رضی اللہ عنہ فەرموی: لە جەنگدا چۆن؟ مەفروق وتی:
 ھە رکاتیڭ رقمان ھەستا و چوینە بەرامبەر دوژمن لەو کاتەدا ئەمە یاسامانە:
 (إِنَّا لَنُؤْثِرُ الْجِيَادَ عَلَى الْأَوْلَادِ، وَالسَّلَاحَ عَلَى اللَّقَاحِ، وَالنَّصْرُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ، يُدْبِلُنَا مَرَّةً،
 وَیَدْبِلُ عَلَيْنَا أُخْرَى).. واتە: ئێمە پێزی ئەسپەکانمان ئەدەین بەسەر
 مندالەکانماندا، و شمشیر و چەکەکانمان بەلاوہ گرن گترە لە کشتوکار و
 زراعت، واتە لە کاتی جەنگدا بیر لە مال و مندال و پارە و سامان و
 کشتوکار ناکەینەوہ، بۆ ئەوہی پشتمان لە ھێرش کردنە سەر دوژمن سارد
 نەبێتەوہ و پاشانیش سەرکەوتن ھەر بە دەست خوا یە و جارێک سەردەکەوین
 و جارێکیش دوژمن بەسەرماندا سەردەکەوێت...

تەماشاکەن ھۆزێکی چەند زیرەکن و چەند قسە جوانن، ئازا و بە جەرگ
 و فیداکارن، بەلام لە خۆبایی نین، ئەمجا مەفروق سەیرێکی پیغەمبەری
 خوای صلی اللہ علیہ وسلم کردو وتی: وانەزانم تۆ لاوہ قورەیشیەکە ی؟ ئیمامی ئەبوبکر رضی اللہ عنہ
 وەلامی دایەوہ: (إِنْ كَانَ بَلْغُكُمْ، أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَهَا هُوَ). واتە: ئەگەر
 دەنگوباسی ئەم پیغەمبەرەرتان پێگەیشتوہ، ئەوہ خۆیەتی و پیغەمبەری
 خوا یە، مەفروق پوی کردە پیغەمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم و وتی: (إِلَّا مَ تَدْعُونَا يَا أَخَا
 قُرَيْشٍ) واتە: ئەی برای قورەیشی پەیامت چیە و بۆ چ شتێک بانگمان
 دەکەیت؟ پیغەمبەر صلی اللہ علیہ وسلم فەرموی: (أَدْعُكُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا
 شَرِيكَ لَهُ، وَأَنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَإِلَى أَنْ تُؤْمِنُوا وَتَصْرُفُوا) واتە: بانگتان

دھکم بہوہی کہ شایہ تی بدن بہوہی کہ ہیچ پەرستراویک نیہ جگہ لہ - اللہ - کہ خواہ کی بہ تہنہا و بی شہریکہ و منیش بہندہی خوا و پیغہمبہری خوا، و بانگتان دھکم بوئہوہی کہ پشتیوانیم لی بکن و هاوکاریم بکن بو سمرخستنی ئەم ئیسلامہ. ئەمجا ئەوہی بو پروون کردنہوہ کہ بوچی داوای هاوکاری و پشتیوانیان لی دھکات، فہرموی: (فَبِأَنَّ قُرَيْشًا قَدْ تَظَاهَرَتْ عَلَى اللَّهِ، وَكَذَبَتْ رَسُولَهُ، وَاسْتَفْنَتْ بِالْبَاطِلِ عَلَى الْحَقِّ). واتہ: چونکہ بہراستی قورہیش دژایہ تی خوا دھکن و پیغہمبہرہکی بہ درو دہخنہوہ و خویان بینیاژ کردوہ لہ حق و راستی و پەنایان بو باطل و چہوتی بردوہ، ئەمجا فہرموی: (وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ) خوی گہورہ بی ئیحتیاج و دہولہمہند و بہ دہسہلاتہ. ((واتہ پیغہمبہر ﷺ نہ پارایہوہ و بفہرمویت سہری ہہموو بونیام لی گیراوہ، نہخیر، بہلکو فہرموی: خوی گہورہ پشتیوانم دھکات و ئەم ئیسلامہ سہردہخات)).

مہفروق وتی: (وَالْأَمُّ تَدْعُوا أَيْضاً يَا أَخَا قُرَيْشٍ، فَوَاللَّهِ مَا سَمِعْتُ كَلَاماً أَحْسَنَ مِنْ هَذَا؟). واتہ: ئایا بوچی تر بانگمان دھکیت و بانگہوازی خہلکی دھکیت، ئەی برای قورہیشی؟ سویند بہ خوا من ہہرگیز قسہی لہمہ جوانترم نہ بیستوہ. پیغہمبہری خوا ﷺ لہ وەلامدا دہستی کرد بہ خویندنہوہی قورئان کہ دہفہرمویت: ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۖ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ ۖ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ ۖ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ ۖ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ۚ ذَلِكُمْ وَصَلَّكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ الانعام: ۱۵۱

مهفروق به بیستنی ئەم قورئانه رهنگی کرایهوه و قورئان کاری تی کرد و وتی: دهی بزانه بو چی تر بانگمان دهکیت؟ پیغه مبهری خوا ﷺ قورئانه کهی تهواو کردو فرموی: ﴿وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ ۖ وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانِ بِالْقِسْطِ ۚ لَا تَكْلَفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَلْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ الانعام: ۱۵۲

مهفروق به سه رسو پرمانهوه وتی: دهی بوچی تر بانگمان دهکیت؟... ئەها قورئان چه ند کاریگه ره! وه ته ماشا کهن پیغه مبهری خوا ﷺ چون قورئان دهگه یه نیت. هه مووی به یه که وه بو نه خوینده وه، به لکو یه ک نایه تی ده خوینده وه و بیده نگ ده بو تا به رامبه ره کهی به تامه زو بییه وه داوای هی تر کات... پیغه مبهری خوا ﷺ فرموی: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۚ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَلْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ . الانعام: ۱۵۳

ئیمانداران، ئەهی ئەو که سانهی که ده تانه ویت چاکتر له ژیا ننامهی پیغه مبه ره که تان شاره زا بن و ههنگاو به ههنگاو شوینی بکهون، سه رنجی ئەو مه وقیفه ی بدن له گه ل مه فروقی سه رکرده دا، ته ماشا بکهن چون له و هه موو قورئانهی که له مه که که دا بوی هاتوو، کوینی قورئانی هه لبرارد ، مهفروق ئەیه ویت له م ئیسلامه، و هه ده فه کانی تی بگات، پیغه مبهری خواش ﷺ به که لامی خوا که قورئانی پیروزه وه لامی دایه وه و مه قاصیدی ئیسلامی بو باس کرد، واته: ئەوهی تیگه یاند که ئەصلی ئیسلام بو ئەم (پینچ) شته هاتوو:

۱. حفظ الدین: پاراستنی عه قیده و باوهر: (أَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا).

۲. حفظ النفس: پاراستنی نهفس و روحی مروۋه له کوشتن و له ناویردن
(وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ) و نایه تی (وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَ الَّتِي
حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ).

۳. حفظ النسل: پاراستنی وهچه و نهوه و خستنه وهی نهوهی حه لال
زانه و دوور له داوین پیسی: (وَلَا تَقْرُبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ).

۴. حفظ المال: پاراستنی مال و سامان: (وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) یان نایه تی (وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ).

۵. پاراستنی عهقل و ژیری: به جیبه جی کردنی نهو چوار نامانجهی تر
که باسمان کردن، چونکه به بی بوونی نه مانه عهقل و ژیری مروۋه جیگیر و
ناسوده نابیت، بویه فهرموی: (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ).

سبحان الله له گهرهیی قورئان، هه ده فی نه م ئیسلامه له چه ند دیریکدا
باس دهکات، نایا چ دین و بهرنامه یهک غهیری ئیسلام شتی وای ههیه؟..
مهفروق وتی: (دَعَوَاتُ اللَّهِ إِلَى مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، وَمَحَاسِنِ الْأَعْمَالِ، وَلَقَدْ أَفْلَحَ
قَوْمٌ كَذَّبُواكَ، وَظَاهَرُوا عَلَيْكَ).. وتی: سویند به خوا بانگه واز دهکیت بو لای
لوتکهی رهوشته جوانه کان و کرده وه په سهنده کان، له ناوچون بو نهو هوزهی
که به دروت نه خاته وه و لوت بهرزی نهکات بهرامبهرت.

سەرئەنجام بەدەن ئیمانداران، پێغەمبەری خوا ﷺ باسی ئەخلاقە جوانەکانی
بۆ مەفروق کرد، کە هەموو خەڵکیکی بە وێژدان و هەست زیندوو حەزی
پێیهتی و دیفاعی لی دەکات.

ئەم قەومی بەنی شەیبانە، سی سەرکردهیان هەبوو، بەلام زۆر تەبا و
بەریز بوون لە ناو یەکتەدا، یەكەمیان ناوی مەفروق بوو، کە باسما کرد،
کاتیك مەفروق لە قەسەکانی بۆیەوه، ئینجا وتی: ئەوهش (هانی بن قبیصة) یه،
(شَیخُنَا وَصَاحِبِ دِیْنَتَا) گەرەمانە و خاوەن باوەڕمانە و مامۆستامانە، با بزانی
ئەو قەسە چیە؟ هانی وتی: ئیمە ئەو محمد بەیەك دانیشتن لەگەڵ تۆدا واز
لە دینی خۆمان بێنین و بێینە سەر دینی تۆ بە چاکی نازانم، چونکە (إِنَّ الزَّلَّةَ
مَعَ الْعَجَلَةِ) واتە: خلیسکان و بە هەلە چوون لە بریاری پەلەدایە، بۆیە داوات
لی دەکەم مۆلەتمان بدە بیریکی لی بکەینەوه، پاشان وەلامت دەدەینەوه. تا
ئێستا گفتوگۆکە پوو لە سەرکەوتن و ئەنجامە، ئەمجا هانی وتی: (وهذا المثنی
شَیخُنَا وَصَاحِبِ حَرْبِنَا) واتە: موثنەنا پێش سپی و مامۆستامانە و فرماندەوی
سەربازیمانە و سوپاسالاری لەشکرەکەمانە، با ئەویش قەسە خۆی بکات،
مثنی ی کوپی حاریسە وتی: منیش قەسەم لەگەڵ قەسە ئەو دوو
سەرکردهیانە، بەلام شتیک هەیه نابێت لەبیرمان بجیت، ئیمە لە نیوان
فارس و عەرەبدا و ئیمە پەیمانمان بە کیسرای فارس داوه کە بەبی
ئاگاداری ئەو هیچ کاریک ئەکەین، (وَإِنِّي أَرَى هَذَا الْأَمْرَ الَّذِي تَدْعُونَا إِلَيْهِ بِأَخَا
قُرَيْشٍ مِمَّا نَكْرَهُ الْمُلُوكُ) واتە: من بە راستی وا دەبینم کە ئەم دینە تۆ کە
بانگەوازی خەڵکی دەکەیت بۆلای، پاشاکان و دەسەلات دارەکان پریان
لییهتی و دژی دەوهستەنەوه، جا ئەگەر حەز دەکەیت ئیمە بۆلای عەرەبەکان
پشتیوانیت لی دەکەین و دوژمنایەتی عەرەبەکان بۆ ئیمە گرنگ نیە، بەلام

شەری فارسمان پی ناکریت و لیمان قبول ناکەن، لەبەر ئەوە ناتوانین بڵێین وەرە بۆ ناومان.

کەواتە ئەم قەسەییە مثنی دانیشتنەکە ی قفل کرد و شکستی پی هینا. پیڤەمبەر ﷺ فەرموی: (مَا أَسَأْتُمْ فِي الرَّدِّ إِذْ أَفْصَحْتُمْ بِالصَّدْقِ، وَ أَنَّ دِينَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ لَنْ يَنْصُرَهُ إِلَّا مَنْ حَاطَهُ مِنْ جَمِيعِ جَوَانِيهِ). فەرموی: وەلامدانە وەکەتان خراپ نەبوو، دڵتان ئازار نەدام کاتیک زۆر بەراستگویی قەسەتان کرد و رهئی خۆتان دەرپرێ، وە بزانن دینی خۆی گەرە کەسیک ناتوانیت پشتیوانی لی بکات و سەری بخات کە هەموو لایەنکی ئیسلامی نەگرتبێ.

بەلێ، دانیشتنەکە بە بی ئەنجام کۆتایی هات و پیڤەمبەر ﷺ بەجیی هیشتن، بەلام دواي چەند هەنگاوێک گەڕایەو و فەرموی: (أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَظْهَرْتَنِي اللَّهُ وَ مَلَكَني أَرْضَ الْفَرَسِ أَتُسَبِّحُونَ لِلَّهِ وَتُقَدِّسُونَهُ؟) واتە: ئایا ئەگەر روژیک لە روژان بینیتان خۆی گەرە سەری خستم و زهوی و دەسەلاتی فارسی خستە ژێر دەستمەو، ئایا ئیوه لەو کاتەدا خۆی گەرە بە تاک و تەنها دەناسن و تەسبیحاتی دەکەنو بە بەرز و بڵندی پادەگرن؟!.

ئیماندارانی بەرپز: تەماشای سیاسەتی پیڤەمبەری خوا بکەن ﷺ نەیفەرمو: تازە نەگەیشتنە هیچ ئەنجامیک ئیتر تەواو، بەلکو فەرموی: ئیوه قەومیکی پێک و پێک و بەرپز و ژیر و زۆر عاقلن، با شتیک لە نیوانماندا هەر بمینی ئەگەر دواي چەند سالی تریش بیت، بەنی شەیبان هەموو بە یەک دەنگ وتیان: بەلێ پەیمان دەدەین ئەگەر پوژیک تو سەرکەوتیت و فارست لە ناوبرد، ئیمە هەموو وەعدو بەلینت پی دەدەین ئیمانێ پی بین. ئەمجا خواحافیزیان لە یەکتر کرد و پیڤەمبەری خوا ﷺ بەجیی هیشتن. کەواتە ئەم هەولەش لە پووی ئامانجەو سەرکەوتوو نەبوو، وە بەرهەمیکی بۆ ئەو

ساتەوهخته سهخته نه‌بوو، به‌لام ئی‌مه له‌وه‌ی نه‌مڕۆ باس‌مان کرد سی دهرس و وان‌ه‌ی گ‌رنگ وهرده‌گرین:

وان‌ه‌ی یه‌که‌م: مثنی وتی: ئەم ئاینه‌ی که تو بانگه‌شه‌ی بۆ ده‌که‌یت، پاشاکان ڕقیان لێهه‌تی و قبولی ناکه‌ن. که‌واته پاشاکان دیکتاتۆر و به‌زۆر خۆسه‌پینه‌ری سه‌ر زه‌وین و ئه‌وه‌یان قبول نیه که ئیسلام داوا‌ی ده‌کات له مافی ژیان بۆ هه‌موو که‌س به‌یه‌کسانی به‌کۆیله و ئازاد و گه‌وره و بچوکه‌وه. که‌واته ئه‌و که‌سانه‌ی باسی ئازادی ده‌که‌ن و ئیسلام به‌ دیکتاتۆر ناو ده‌به‌ن، ئه‌وه با چاک تی‌ بگه‌ن هه‌شتا ئیسلام ده‌سه‌لاتی په‌دا نه‌کردبوو، که یه‌کێک له سیاسه‌تمه‌داران و فره‌مانده سه‌ربازیه‌کان که چاک له ده‌سه‌لاتی ده‌سه‌لاتدارانی دونیا په‌رست تی‌گه‌یشته‌بوو، هه‌ر موس‌لمانیش نه‌بوو، شایه‌تی ئه‌وه‌ی دا که ئیسلام دژی دیکتاتۆریه‌ته و می‌ژروش سه‌لماندویه‌تی که به‌رده‌وام دیکتاتۆریه‌تی پاشا و ده‌سه‌لاتداره‌کان له‌مپه‌ر بووه له‌به‌رده‌م بلا‌وبونه‌وه‌ی ئیسلامدا، وه ئیسلام به‌کرده‌وه ئازادی بۆ خه‌لکی هه‌نا له‌کاتی ده‌سه‌لاتدا، نه‌ک هه‌ر له‌کاتی بێده‌سه‌لاتی و شو‌ڕشدا بیکات به‌دروشم و خه‌لکی پی‌ له‌خۆی کۆ بکاته‌وه. به‌راستی ئایینی ئیسلام دادوه‌ری ته‌واوی تێدایه‌ و که‌سانی ده‌وله‌مه‌ند و ده‌سه‌لاتداریشی پشتگوێ نه‌خستوه، ئه‌وانیش ئه‌گه‌ر حق و یست بن به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانیان له ئیسلامدا پارێزراوه، به‌لام هه‌رگیز ئیسلام ئه‌وه نه‌بووه که له‌خزمه‌تی چینه‌ بالاکاندا بێت و ئامانجی چینه‌ چه‌وساوه‌کانی خسته‌بێته‌ تا‌بوته‌وه وه‌کو ناحه‌زانی ئیسلام ده‌یلێن و ده‌ینوسن، به‌لکو یه‌که‌م ئامانج و هه‌ده‌فی ئیسلام ڕزگار کردنی کۆیله و ژێرده‌سته‌کان بوو، ئایه‌تی (موکاته‌به‌)ی سو‌رته‌ی (النور) ڕیگا خوش ده‌کات بۆ ڕزگار کردنی به‌نده‌کان، یان که‌فاره‌تی هه‌ندیک گونا‌ه و سو‌یند به‌نده ئازاد کردنه، ته‌نانه‌ت کاتیک قورئان ده‌خوینێته‌وه وا ده‌زانیت که ئەم ئیسلامه هه‌ر

تَمَنَّا شَوْرَشِي چَهوساوه‌كانه، ئه‌وه‌تا ده‌فرمویت ﴿ وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى
الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَهْمَةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾
قصص: ۵

می‌تروی ئیسلامیش و غه‌یری ئیسلامیش ئه‌وانه‌ی که به ویزدان‌ه‌ه
نوسیویانه شایه‌تن ئه‌وانه‌ی که ئالا هه‌لگری ئه‌م ئیسلامه‌ بوون، له پۆژه هه‌ره
سه‌خته‌کاندا، زۆربه‌ی هه‌ره زۆریان کۆیله و بی‌کەس و چه‌وساوه‌کان بوون،
ناوه‌ پرشن‌گداره‌کانی (بیلال و عه‌مار و صُهیب و زه‌ید و زه‌نیر) هه‌رگیز له
بیر ناچنه‌وه.

به‌ئێ خۆشه‌ویستان: مثنی‌ کوپی حاریسه‌ی شه‌یبانی هه‌ر له یه‌که‌م
گوینگرتنی له قورئان ئه‌و قه‌ناعه‌ته‌ی بۆ درووست بوو که (پاشاکان و
ده‌سه‌لاتداره‌کان دژی ئه‌م په‌یامه‌ن). به‌ئێ مثنی‌ ئینساننیکێ ژیر بوو، چاک
بۆی چوو بوو، چونکه ئیسلام بوو قوله‌ره‌شیکی بی‌کەسی چه‌وساوه‌ی وه‌کو
بیلالی ئازاد کرد و کردیه‌ بانگ بیژ و وه‌زیری راگه‌یاندن و بوو به‌ هاوه‌لی
پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ و هاوشان له‌گه‌ڵ گه‌وره‌ پیاواندا ده‌بیئت و هه‌ست به
جیاوازی ناکات، له‌وه‌ش زیاتر به‌ شانی که‌عبه‌دا سه‌رده‌که‌ویئت و بانگی
له‌سه‌ر ده‌دات و هه‌موو پۆژنیک که‌ بانگ ده‌دریئت، یادی بیلال ده‌کریته‌وه و
ناوی به‌ نه‌مری مایه‌وه.

یان ئوسامه‌ی کوپی زه‌ید که‌ باوکی کۆیله‌ بوو، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئازادی
کرد، ئه‌م ئوسامه‌یه‌ ده‌بیته‌ سه‌رکرده‌ی سوپایه‌ک که‌ عومه‌ری کوپی خه‌طاب و
عه‌لی کوپی ابوطالبی تێدایه‌ و کاتی‌ک که‌ ابوبکری صدیق پیویستی به‌ عومه‌ر
ده‌بیئت مۆله‌ت له‌ ئوسامه‌ ده‌خوازیئت که‌ مۆله‌تی عومه‌ر بدات.
هه‌روه‌ها نه‌رمی و به‌ سۆزی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌گه‌ڵ خه‌لکی ساده‌دا
ئه‌وه‌نده زۆر بوو به‌ پێی فه‌رموده‌ی سه‌حیح: ئه‌گه‌ر پیره‌ژنیک چه‌ندیک له‌

و هختی پیروزی پیغه‌مبه‌ری خوی ﷺ بو یستایه دریغی نه‌ده‌کرد و گوئی بو ده‌گرت و داواکانیشی بو جیبه‌جی ده‌کرد.

هه‌روه‌ها سوره‌تی (عَبَسَ) و پیاوه نا بیناکه شایه‌ته له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که چینی چه‌وساوه و که‌م نه‌ندامانی ناو کو‌مه‌لگه‌ی ئیسلام چه‌ند مافیان پارێزراوه، که خوا خوی له‌سه‌ریان به وه‌لام دیت و ئامۆژگاری پیغه‌مبه‌ره خوشه‌ویسته‌که‌ی ده‌کات که نه‌که‌ی پشتی تی بکه‌یت و ناوچه‌وانی ئی گرز بکه‌یت، هه‌رچه‌نده چاویشی لیت نیه و هه‌ستی‌شی پی ناکات، ئه‌ی نه‌گه‌ر نه‌و نابینایه هه‌ستی به پووگرژی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بکرده‌یه، نه‌بوايه خوی گه‌وره چ ئایه‌تیکی به‌شیده‌تری دایه‌زاندایه؟!.

ئه‌وانه‌ی ده‌لین ئیسلام هه‌ر چینی ده‌وله‌مه‌ند و پیاوه ده‌ست پویشتوه‌کانه، له وه‌لامیاندا ده‌لین: قورئان بخویننه‌وه تا ئه‌وه ببینن که کاتیک ده‌سه‌لاتدارانی قورده‌یش و چینی ئه‌رستوکراتی داوی ئه‌وه‌یان کرد که پیغه‌مبه‌ر ﷺ مه‌جلیسیان بو جیا بکاته‌وه، کاتیک ئه‌مان گوئی بو ده‌گرن با کو‌یله و هه‌زار و نه‌داره‌کان له مه‌جلیسه‌که‌دا ئاماده نه‌بن، به‌لام خوی گه‌وره ئه‌وه‌ی روت کرده‌وه و به پیغه‌مبه‌ری ﷺ فه‌رموو: ئارام بگه‌ر له‌گه‌ل ئه‌و هه‌زارانه‌دا که ته‌نها خویان ده‌وێت و گوێزایه‌لی له بی ناگایان له یادی خوا مه‌که ﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ۖ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الدُّنْيَا ۖ وَلَا تُطِيعَ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا﴾ الکهف: ۲۸

وانه‌ی دووهم: کاتیک مثنی وتی: ئه‌ی برای قورده‌یشی، ئیمه له نێوان فارس و عه‌ره‌بداین، بۆلای عه‌ره‌به‌کان پشتیوانیت ئی ده‌که‌ین، به‌لام ناتوانین په‌یوه‌ندی خو‌مان له‌گه‌ل فارس تی بده‌ین چونکه ئه‌وه‌مان ئی قبول نا‌کریت،

به كوردی و به كورتی: ئیمه به ته واره تی خویمان ناخهینه بازنه ی ئیسلامه وه، به لام هه ندیکیمان قبوله. پیغه مبه ر ﷺ نه یفه رموو: زۆرباشه ئیوه جارێك ئه مهنده ئیسلام قبول بکه ن که له شه ری عه رب بیپاریزن، ئیتر بو فارسیش قسه یه کی ئی ئه که ی، له گه ل فارسیش بن و له گه ل ئیسلامیش بن. نه خیر، به لکو فه رموی: ده بیئت خویمان ساغ بکه نه وه ئه گه ر له گه ل ئیسلامدان و موسلمان ده بن، ده بیئت دوژمنایه تی هه موو دوژمنانی ئیسلام بکه ن، وته به ناویانگه کی فه رموو: (أَنَّ دِينَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ لَنْ يَنْصُرَهُ إِلَّا مَنْ حَاطَهُ مِنْ جَمِيعِ جَوَانِبِهِ).

که واته: ئیسلام که سیك به رزی ده کاته وه و ده توانیئت خزمه تی ئیسلام بکات و خوشی به هو ی ئیسلامه وه بو نخوش ده کات که هه موو لایه نه کانی ئیسلامی گرتبیئت، نه ک ئینسانی موسلمان هه ندیک دروشم و عیبادت جینه جی بکات، به لام له بواری کو مه لایه تی و ئابوری و سیاسیدا، پرس به ئیسلام نه کات و به قسه ی دوژمنانی ئیسلام بکات.

به ئی ئیمانداران: ئه گه ر ئه تانه ویت له ئیسلام به هه ره مه ند بن و ئیسلامیش به ئیوه زیاتر پرشنگذار بیئت، ئه و باوه ش به هه موو ئیسلامدا بکه ن، ئه گه ر وانه که ی خوا لیما ن قبولناکات و پیغه مبه ری ئازیزیشمان ﷺ ده ست ناخاته ده ستمانه وه و ئه و جو ره ئیسلامه تیه مان ئی قبولناکات، هه ره کو له (مثنی) ی قبول نه کرد.

جا لی ره دا ده بیئت به ئاگا بیینه وه، ئه مپو خه لکانیک هه ن خویمان به موسلمان ده زانن و ده لێن: ئیسلاممان قبوله، به لام نوێژ ناکه ی، چونکه ئه گه ر نوێژیش نه که ی، ئه وه نیه دلمان پاکه؟ ده ستمان پاکه؟، یان هیه نوێژ ده کات به لام له که ی و فروشتندا ویزدانی نیه و چه ز ده کات له به ر خاتری به رژه وه ندی ماددی خو ی گرانی بیئت و هه موو خه لکی بفه وتین، به س ئه و

سود ببینیت، ئەمەش بە گوناھ و بێ دینی نازانیت، یان خوشکمان هەیه نوێژ دەکات، رۆژو دەگریت، بەلام حیجاب ناکات... ئاخەر بەرێزەکەم دەبیئت هەموو ئیسلام وەرگریت، هەروەها دەبیئت ئاگادار بین دوژمنانی ئیسلام هەرگیز ئەو بە ئیمانداران و ئەهلی ئیسلام نالین کە وەرن واز لە دینداری و مزگەوت بینن، بەلکو دەلین: دین تەنها پەییوەندیەکی پۆحیە لە نێوان خوا و بەندەدا و ئیتەر کاروباری بازار و سیاسەت و حوکم و دادگا پەییوەندی بە دینەو نابیئت ببیئت و وەکو کۆن وتویانە (مَا لِلَّهِ لَهُ، وَ مَا لِقِصَرٍ لِقِصَرٍ). لە وەلامی ئەوانەشدا دەلین: ئەو جوړە کەس و خاوەن بیرانە کە بە (عەلمانی) دەناسرین، وەکو ئەو وایە بیانەویئت بچن صولح لەگەڵ خوا بکەن -نمود بالله- کە خوای گەورە پازی بکەن قەینا با موسلمانان بە قسەت بکەن بۆ نوێژ و پۆژوو و حەج، بەلام نابیئت بە قسەت بکەن لە کاروباری دنیایی و بەرپۆوەبردنی ولات و ژیان و ژینگەدا، کە ئەمەش کوفریکی صەریحە و ناویکی تری لیتراوە.

ئیمانداران: ئینسان هەرچەندە لە ئیسلام شارەزا بیئت و هەموو لایەنەکانی ئیسلامی ناسی بیئت، ئەمجا زیاتر گەورەیی ئیسلامی بۆ دەرەدەکەویئت، ئەمڕۆ خەڵکانیک کە بەرزترین ئاستی زانستی و پۆستی ئیداریان هەیه و شارەزای هەموو زمانەکان، بە فەخرەو ئیسلام قبول دەکەن، بۆ نمونە: بەرپرسیکی ئەمریکی (دکتۆر رۆبەرت کرین) پاش تەمەنیکی زۆر لە ناوەندە بالاکاندا هەر لە بەرپۆوەبەریتی (مجلس الأمن القومي) و لە (بیت الأبيض) و بونی بە (سەفیر) و بەرپۆوەبەراییەتی پارێزەران و زانیانی زمانەکانی ئینگلیزی و ئەلمانی و روسی و فەرەنسی و پاشان عەرەبیش، لەگەڵ ئەمانەدا تایبەتمەندیی وەرگرتوووە لە (الأنظمة القانونية المقارنة و الإستعمار الدولي)دا، لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا موسلمان دەبیئت و

به خەلکی رادهگهیه نیت ، وه ناوی خۆی له (رۆبەرت کرین) هوه دهگۆڕیت بۆ (فاروق عبدالحق).

به‌ئێ، ئەم پیاوه هەلکە و تۆوه دیراسە ی هەموو لایەنەکانی ئیسلامی کرد تەنانهت و گۆرا بۆ ئیسلام نە هەر رهفتارهکانی گۆری به‌ئێکو ناو که مافیکه و خوای گه‌وره ئازادی تیا به‌خشیوه به‌ مرۆف، له‌ خوشه‌ویستی ئەم ئیسلامه‌ تەنانهت ناوه‌که‌ی خۆی گۆری به‌ ناویکی ئیسلامی.

خۆشه‌ویستان: به‌راستی گه‌وره‌یی ئەم ئیسلامه‌ له‌ وه‌دایه‌ که‌ مرۆف هەر کاتیک شارەزای هەموو لایەنەکانی بوو، ئەمجا نرخێ ئەم شەریعه‌تی ئیسلامه‌ی بۆ ده‌رده‌که‌وێت و ئیمانی به‌ خاوه‌نی ئەم دینه‌ زیاد ده‌کات، نه‌وه‌تا پرۆفیسۆر د. مصطفی زه‌لمی که‌ زانایه‌کی به‌ ناویانگی کورده‌ و سه‌رته‌ای خوێندنی له‌ حوجره‌ی فقه‌ییایه‌تی و له‌ مرگه‌وت ده‌ست پێکردوه‌ و پاشان ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرتوه‌، که‌ به‌ داخوه‌ ئەمرو هه‌ندیک فهریکه‌ خوێنده‌وار به‌ گالته‌وه‌ ناوی حوجره‌ دین و ده‌لێن: زانکۆکانمان ئی مه‌که‌نه‌وه‌ به‌ حوجره‌! به‌لام مه‌لا مصطفی زه‌لمی کاتیک ئیمتیحانی زانکۆ ده‌کات ئەو ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی به‌ی به‌ (بکالریۆس) به‌ پله‌ی نایاب بۆ حیساب ده‌کریت و واتریش ماستەر و دکتۆرا وه‌رده‌گریت، سێ جار ماجستیری وه‌رگرتوه‌: له‌ شەریعه‌تی ئیسلامی دا، له‌ فقه‌ المقارن دا، له‌ یاسادا...

دکتۆرای له‌ (فقه‌ المقارن) به‌ پله‌ی ئیمتیاز وه‌رگرتوه‌، پاشان له‌ زانکۆی به‌غداد پله‌ی پرۆفیسۆری پێ به‌خشاوه‌، ئەم زانا گه‌وره‌یه‌ تاكو سالی ٢٠٠٧ ی زایینی (٢٧) کتیی نوسیوه‌ له‌ یاسا و شەریعه‌دا، و کتێبه‌کانی له‌ زانکۆکانی عێراق و مالیزیا و ئەنده‌نوسیا و یه‌مه‌ن و ئه‌رده‌ن ده‌خوێنرێن، تا سالی ٢٠٠٧ (٧٠) که‌س به‌ سه‌ره‌پرشتی ئەو دکتۆرایان وه‌رگرتوه‌ له‌ قانون و شەریعه‌ و له‌ (أصول الفقه) دا.

بہ کورتی: ئەم زانا ناوداره دانەری کتیبەکانی قانونە، بەلام کاتیک کہ پرسپاری لی دەکەن چۆن لە ئیسلام دەگەیت؟ دەفەرمویت: ئینسان هەرچەندە مەعریفە و زانیاری زیاد بێت ئیمانی بەهێز دەبێت، من دواي ئەوەی یاسام خویند ئیمانم بەهێزترە وەک لەوەی کہ مەلا بووم و قانونم نەخویندبوو، چونکہ ئیستا بەراورد دەکەم لە نیوان یاسا و شەریعەتدا دەبینم هەر شتیک کہ راستە لە قانوندا، ئەصلەکە لە شەریعەتی ئیسلامیدا هەیە.

کەواتە: مەعریفەت ئیمان زیاد دەکات... ئەمە قسە ی ئەو پیاوێ گەورە ی قانون و شەریعەتە. بەلام فەریکە خویندەوارەکانی ئەمڕۆ کہ زۆربەیان بە قۆپیە و قبول خاص و شەهادە ی تەزویر گەشتونەتە زانکۆ و پەیمانگایە ک و پلە و پایە یە ک پەخنە لە شەریعەتی ئیسلامی دەگرن.

بەلی ئیمانداران: جیاکردنەوێ ئیسلام لە ژیان جا چ لە بواری حوکم و سیاسەتدا خۆی ببینیتهو، چ لە هەر لایەنیکی تردا، بریتیە لە یە کچپرانی خۆدی ئیسلام و لیکتزازاندنی پیکهینه ره کانی، بۆچی؟ چونکہ لە ئیسلامدا دین و دەوڵەت دوو دیوی یە ک شتن و سیاسەت و عیبادەت لە یە کتری جیا نین، مزگەوت و بازار پیکهوه پە یووستن، حوکم و حیکمەت پیکهوه جۆش دراو، وە پۆح و جەستە دوو شتی تەواو کەری یە کترین. و دنیا و قیامەت دوو شتی پیکهوه بەستراو، وە عیلم و وەحی دوو شتی لیک نەترازاو، کەواتە کە سیک دە یە ویک کہ ئیسلام لە ژیان دا بپریت ئەو ئیسلام پارچە پارچە دەکات، خوای گەورە دەفەرموت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسَتْ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ الانعام: ۱۵۹

کەواتە: پینە مەبەری خوا ﷻ پە یوهندی بە کیو هە یە؟! بیکومان پە یوهندی بە و کەسانەو هە یە کہ دینی خویان بە هەموو لایەنەکانەو قبوڵە، چونکہ هیچ پەروا نیە کہ بلییت: خوایە من نوێژ و پۆژوو کەت لی قبول

دەكەم. بەلام ھوكم و سیاسەتەكەت بە كەلك نایەت، یان مەزگەوتەكەت باشە، بەلام بازارەكەت نا، خواپە با دینەكەت تیكەلی ئیشی مەزگەوت بکات، بەلام ئیشی بازار خۆمان رێکی دەخەین، یان خواپە بواری عیبادەت بۆ تۆ بەلام لایەنی سیاسەت تۆ نابیت قەسە لەبارەو بەكەیت، جا ئایا دەگونجیت موسلمان شتی وا بلێت؟ نەخیر بەلكو ئەم قەسانە تەنها خەلكی كافەر دەیکەن. پیڤەمبەری خوا ﷺ دەفەرمویت: (لَتَنْقُضَنَّ عُرَى الْإِسْلَامِ عُرْوَةَ عُرْوَةٍ، فَكُلَّمَا انْتَقَضَتْ عُرْوَةٌ ثَبَّتَ النَّاسُ بِأَلْتِي تَلِيهَا، وَأَوَّلَهُنَّ نَقْضَ الْحُكْمِ وَآخِرُهُنَّ الصَّلَاةُ) رواه احمد . واتە: قۆلفە و گریکانی ئیسلام یەك لەدوای یەك ھەندەوەشینرێنەو، ھەر كە قۆلفە یەکیان ھەلوەشایەو خەلكی دەست بەوہی بوایەو دەگرن، یەكەم گری كە دەكرێتەو ھوكم و بەرپۆە بردنە، كۆتاشیان نوێژە.

وانە ی سینیەم: پیڤەمبەری خوا ﷺ ھەركاتێك بانگی ھەر ھۆز و كەسیكی بکردایە بۆ ئیسلام، ھەرگیز وەكو لیقەوماو و بیدەسەلاتێك نەدەپارایەو، بەلكو ھەموو جارێك دەیفەرموو: رَوِّدِك دِیْت خَوای گەورە ئەم ئیسلامە سەردەخات، ئەوەتا لە چاوپێكەوتنی ھۆزی بەنی شەیبان دەفەرمویت: (أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَظْهَرْنِي اللَّهُ وَ مَلَكَني أَرْضَ الْفُرْسِ أَتُسَبِّحُونَ لِلَّهِ وَتُقَدِّسُونَهُ؟).

ھەزاران سەلات و سەلامی خوات لەسەر ئە ی پیڤەمبەری خۆشەویست، ئە ی ئەو كەسە ی كە ھەرگیز پەشبین نەبویت بە دواپۆژی ئەم ئیسلامە، ھەرگیز لە ژبانتا ناھۆمییدی چۆکی پی دانەدایت، وا لەم شەویدا بە دزیو قەسە بۆ ئەم ھۆزە دەكەیت و وا ئەوانیش وەكو ھەولەكانی تەرت پەشتیان نەگرتیت، كەچی دەفەرمویت: پَوِّدِك دِیْت مَولكی فارس كە ئەمڕۆ ئیوہی بەنی شەیبان لێی دەترسن دەكەوێتە دەستی موسلمانان.. ئەمە بەلگە یە لەسەر ئەوہی كە ئەم ئیسلامە لە خواوہیە و پیڤەمبەری خوا ﷺ تەنها

راگہیہ نہ ریتی، ئەگینا هیچ بە شەریک ناتوانیت وەعدی و ابداًت کە گەورەترین ئیمبراتۆریەتی جیھانی ئەو سەر دەمە ئەو دەیشکینیت لە کاتیکدا کە هیچ پەنا و پشتیوانیکی نیە..

بەلێ ئیمانداران: پۆزگار هات و پۆزگار روشت، پیڤەمبەری خوا ﷺ وەفاتی کرد و ئیمامی ئەبوبکر رضی اللہ عنہ بوو بە خەلیفە، رۆژنکیان هەوایی بوو هات کە بەنی شەیبان موسلمان بوون و لەشکرێکی زۆریان کۆکردۆتەو بە سەرکردایەتی (مثنی کۆپی حاریسە شەیبانی) بوو ئەوێ لە دەولەتی فارسی بدەن، حەزەرەتی ئەبوبکر رضی اللہ عنہ ناردی بە شوینیدا تا ئەو سەرکردە قارەمانە بناسیت، کاتیک مثنی هات حەزەرەتی ئەبوبکر رضی اللہ عنہ نەیناسیەو، چونکە نزیکە (۱۲) سالی پێ چوو بووبۆیە کاتیک قەسە لەگەڵ کرد و شەھامەت و ئازایەتی و لێزانینی ئەم سەرکردەییە بوو دەرکەوت فەرموی: ئەی مثنی، لَو رَاكَ النَّبِيُّ ﷺ لَفَرِحَ بِكَ. واتە: ئەی مثنی ئەگەر پیڤەمبەری خوا ﷺ تۆی ببینیایە بەراستی پێت خوشحال دەبوو. مثنی فەرموی: أَفَتُذَكِّرُ لِقَاءَ النَّبِيِّ ﷺ مَعَ بَنِي شَيْبَانَ يَوْمَ قُلْتُ لَهُ: وَأَمَّا مَا كَانَ مِنْ جَانِبِ الْفُرسِ فُذَنْبٌ صَاحِبُهُ غَيْرُ مَغْفُورٍ، كُنْتُ خَائِفًا يَوْمَهَا وَبَعْدَ أَنْ اسْلَمْتُ زَالَ الْخَوْفُ. واتە: مثنی فەرموی: ئەی خەلیفە موسلمانان لەبیرتە ئەو کاتە کە گەشتین بە خزمەتی پیڤەمبەر رضی اللہ عنہ لەگەڵ هۆزی بەنی شەیبان، ئەو رۆژە کە پێم وت: بەلام بۆلای فارس ناتوانین پشتیوانیت ئی بکەین چونکە ئەو تارانیکە و لیخۆشبونی نیە لە لایەن فارسەو، ئەی ئەو کاتە چەند لە دەسلاتی فارس دەرترسام، ئیستا کە موسلمان بووم، بە بەرەکەتی ئەم دین و ئیمانە ئەو ترسە لە دل و دەرونا بەرامبەر بەو هیژە گەورەییە فارس نەماوە... بەلێ ئاوا ئیسلام عیزەت دەدات بە خاوەنەکە. حەزەرەتی ئەبوبکر رضی اللہ عنہ جارێکی تر سەیری مثنی کرد و فەرموی: لَو رَاكَ الرَّسُولُ ﷺ لَفَرِحَ بِكَ. واتە: ئەگەر پیڤەمبەری خوا ﷺ تۆی ببینیایە زۆر خوشحال دەبوو

به پیاویکی به پریز و نازا و بلیمه تی وه کو تو ئه ی مثنی.. (فبکی مثنی. مثنی
 نمستی کرد به گریان زور به کول گریا و فرموی: فَاتَنِي الصُّحْبَةَ يَا أَبَا بَكْرٍ). ئای
 چون هاره لیه تی پیغه مبهری خوام له دهست چوو ئه ی ئه بوبکر... به ئی (مثنی
 به صه حابه حیساب نیه و تابعیه) مثنی به حه سرهت و داخه وه فرموی:
 (وَالله لَا أَدْرِي كَيْفَ أَلْقَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ). واته: سویند به خوا نازانم چون له پوژی
 قیامه تدا بگه مه خزمه تی ئه و خو شه ویسته م و به چ روویه که وه به ره و پرووی
 بیمه وه، چونکه له یه که م چاوپیکه و تنماندا ره تم کرده وه و ئیمانم پی نه هیئا و
 پشتیوانیم لی نه کرد، ئه مجا ئه م ئایه ته ی خوینده وه: ﴿لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ
 أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلٌ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ
 وَقَتْلُوا﴾ الحديد: ۱۰. پاشان زور گریا تا ئیمامی ئه بوبکر و هه موو صه حابه کان
 چر ده ستیان کرد به گریان.

به ئی ئیمانداران: مثنی کوری حاریسه ی شه یبانی ئه و پیاوه گه وره ی
 میژووی ئیسلام، تابعیه. سه رکرده ی له شکری ئیسلامه و سوپای فارسی
 تیکشکاندووه، خزمه تی زوری به ئیسلام و موسلمانان کردووه، به لام هه تا
 مرد هر ده گریا و ئاخ و حه سره تی هه لده کیشا بو ئه و کاته ی که وه لامی
 پیغه مبهری خوی ﷺ وه کو پیویست نه دایه وه و پله ی صه حابی له دهست
 چوو، ده با ئیمه ش ئاگدار بین و سه عاتیک زووتر له پیغه مبهری خواوه ﷺ
 نزیك بینه وه له به هه شتا پله مان به رزتر ده بیته وه. خو ئه گه ر دوا بکه وین و
 برهنگ له سه ر سوننهت و ریبازه که ی دامه زراوین ئه و په شیمان ده بینه وه،
 هه م له دنیا، هه م له قیامه تدا ده لیین: خوژگه زووتر په یمانمان به
 پیغه مبهری خوا ﷺ بدایه و زوتر پابه ند بوینایه به ریباز و به رنامه که یه وه،
 ده با هر ئیستا وه عد و به لاین به دین که شوین که وه ته یه کی راسته قینه ی

يېڭەمبەرى يېشەوا و دلسۆزمان بين و بۇ غەيرى پرىبازى ئەو لانه كەينەو بە
ئومىدى ئەوہى بە خزمەتى بگەين و شەفاعەتى مسۆگەر بگەين. إنشاء الله.
تا وتارى داهاتوو ھەموو لايەك بە خوائ گەورە دەسپېرم.

سەرچاۋەكان:

۱. قورئانى پيروز.
۲. السيرة النبوية - د. علي محمد الصلابي - ج ۱/ ص ۴۰۴، ص ۴۰۷، ص ۲۱۳.
۳. موسوعة اسماء الله الحسنى - د. محمد راتب النابلسي، ج ۱ ص ۴۲۳.
۴. على خطى الحبيب - عمر و خالد ص ۸۱، ص ۸۵.
۵. ئاشتينا مە - امينە صديق عبدالعزيز / ۱۱۲۲، ۸۵۷.
۶. گوڤارى لقين - ژ ۴۸، سالى پېنجه م - ۱۸۷.
۷. ئيسلام و موسلمانىيەتى - م. على باپير - ۲۲۳.

وتارى سىيىم^v بۇ مانگى محرم

ھېيرەت

بەشى سىيىم

وتاری سییه م بۆ مانگی محرم

هیجره ت - بهشی سییه م

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی بهریز: وا جاریکی تر له ژياننامه ی خوشه ویستمان، تاجی
سهرمان، شه فاعه تکاری مه حشه رمان، حه زه تی محمد المصطفی ﷺ به یه ک
گه شتینه وه بۆ بیستن و شاره زه بوون له کوچ و هیجره تی پیغه مبهری خوا
ﷺ.

به لێ خوشه ویستان: دوا ی ئه وه ی هه ولدان و دانیشتنه که ی
خوشه ویستمان ﷺ له گه ل به نی شه ییان نه گه یشته نه نجام، پیغه مبهری خوا
ﷺ هه ولێ شه شه می دا و چاوی که وت به پیاویک له (بنی محارب) که ناوی
'پوکانه' بوو، ئه م پیاوه پاله وانی زۆرانبازی بوو، پیغه مبهری خوا ﷺ لێ ی
نزیک بۆیه وه و ئیسلامی بۆ باس کرد و داوا ی لێ کرد که خۆ ی و گه له که ی له
ئیسلام تیبگه ن و پشتیوانی لێ بکه ن.

به لام روکانه له وه لامدا وتی: (لَوْ صَرَعْتَنِي) وتی: موسلمان نابم و گویت
بۆ ناگرم تا زۆرانبازم له گه ل نه که یته. (سبحان الله، پیغه مبهری خوا ﷺ
داوا ی چی ده کات و ئه م باسی چی ده کات؟! روکانه ته نها زمانی هیزی
ده زانی، جا بزانه پیغه مبهری خوا ﷺ له ریگه ی گه یاندنی ئه م دینه چاوی به
هه موو جوژه که سی که وتوه، (سیاسی، کورت بین، توپره، پاله وان، زمان
پیس) واته ئه وه مان تیده گه یه نیت که له ریگه ی بانگه وازدا هه موو که ست
دینه ریگا... پیغه مبهری خوا ﷺ فه رموی: باشه پوکانه چیت ده ویت وا
ده که یه ن، پوکانه وتی: وه ره پی شه وه بۆ مه یدان ی زۆرانبازی. سه یری ئه و

دیمەنە بکە، پیڤەمبەری خوا ﷺ لە بەرامبەر پالەوانیکی زۆر زەبەلاح
 ڕاوەستاوه و ئەو پالەوانە زۆر بە هیزی بازووی خۆیدا ئەنازی و ئەیهویتی
 پیڤەمبەری خوا ﷺ بدات بە زەویدا. ئەو بوو شوینیکیان دیاری کرد و
 خەلکیان ئی کۆبوووه و هەموو دەیانگوت: محمد نەگبەتیەتی لەگەڵ
 بەهیزترین پالەوانی نیو دەورگەدا زۆران دەگریت.

بەلێ، باوەشیان بەیەکدا کردو پیڤەمبەری خوا ﷺ پوکانهی دا بە
 زەویدا، روکانە وتی: (لَقَدْ أَخَذَنِي عَلَى عَمَلَةٍ) وتی: ئەو ئاگام لەخۆم نەبوو
 پەلامارت دام، ئەبێت دووبارە بکەینەوه، پیڤەمبەر ﷺ فەرموی: زۆرباشە
 فەرموو با دووبارە بکەینەوه، ئەمجارەشیان پوکانهی دایەوه بە زەویدا،
 پوکانه وتی: ئەمجارەشیان نازانم چۆن بوو کەوتم، پیڤەمبەریش ﷺ
 فەرموی: زۆرباشە ئەمجارەش ئەچینەوه مەیدان.. بەلێ، جاری سییەمیش
 پشتی پوکانهی دایەوه بە زەویدا و پوکانه دانی نا بە پالەوانیتی پیڤەمبەری
 خوا ﷺ... لێرەدا دوو سەرنج هەیە:

یەگەم: لە گەیانندی ئەم پەیامی ئیسلامەدا، نابێت مەنت بەسەر خەلکدا
 بکەین بۆ ئەوەی کە گویمان بۆ بگرن، بەلکو دەبێت وەک پیڤەمبەری خوا ﷺ
 ئامادە بین گۆی بۆ داواکاری خەلک بگڕین و بەقسەیان بکەین و بە ئومیدی
 ئەوەی گویمان ئی بگرن و دەرگای دلیان بۆ پووناکی ئیسلام بکەنەوه.

دووهم: ئەو پیڤەمبەرە کە مانە ﷺ و ئەو لاشە بەهیزیتی، کەچی
 بەهۆی بی ئاگایی لە ئیسلام خەلکانی وا هەن کە دژی وەرزشی زۆرانباژین.
 کەواتە: تۆی وەرزشەوان لە ڕینگە وەرزشەوه خزمەت بە ئیسلام بکە و بە
 ڕەوشتی جوان و جوان وەرزشکردنت خەلکی بانگ بکە بۆ ئیسلام. ئیسلام
 هەموو کەسی دەویتی، لە هەموو بوارەکان شارەزaman پێویستە بۆ گەیانندی
 نوری ئەم ئیسلامە.

بهائی ئیمانداران: سهرهنجامی ئەم ههولەش بهرهمدار نه‌بوو، چونکه
بوکانه‌ی پالەوان ئاماده نه‌بوو موسلمان بپیئت و بییته پالپشتی ئیسلام و
پیغمبه‌ری خوا ﷺ... به‌لام پیغمبه‌ری خوشه‌ویست ﷺ هه‌ر له هه‌ولدان
تاکه‌وینت و هه‌رگیز نا ئومیدی چوکی پی دانادات. بویه هه‌ولی هه‌وته‌م
نهدات.

هه‌ولی هه‌وته‌م: پیغمبه‌ری خوا ﷺ هه‌ر له‌گه‌ل بیستنی ناوی که‌سینک
که هاتوته‌مه‌ککه بۆ چه‌ج که ئەو که‌سه ناویکی دیاری هه‌بوپیئت و خاوه‌نی
عشره‌ت و کومه‌له که‌سینک بوپیئت، ئیلا خوی که‌یاندوتی و قسه‌ی له‌گه‌ل
کرپوه و بانگی کردوه بۆ ئیسلام... یه‌کیک له‌و که‌سانه (سوهیدی کوری
صامت‌بوو، که بۆ چه‌ج هاتبوه مه‌ککه، که ئەم پیاوه له‌ناو قه‌ومه‌که‌یدا پیی
نهورا (الكامل) له‌به‌ر جوانی بالا و لاشه‌ی و زمان پاراوی و شاعیری و پێز و
حورمه‌تی خوی و بنه‌ماله‌که‌ی له‌ناو قه‌ومه‌که‌یدا، پیغمبه‌ری خوا ﷺ
کاتینکی گونجاوی قوسته‌وه بۆ بینینی و ئیسلامی پی پراگه‌یاند و پیی وت که
قورئانی له‌لایه‌ن خواوه بۆ هاتوه، سوهید که باسی قورئانی بیست وتی: (
فَسَعَلَ الَّذِي مَعَكَ مِثْلُ الَّذِي مَعِيَ؟) وتی: ئەی محمد له‌وه ده‌چیت ئەوه‌ی که تو
باسی ده‌که‌یت و ده‌لیی له‌لای خواوه بۆم هاتوه، وه‌کو ئەوه وابیئت که منیش
له‌بهرمه. پیغمبه‌ریش ﷺ فهرموی: (وما الَّذِي مَعَكَ؟) ئەوه‌ی تو له‌به‌رته
چییه؟ (قال: مَجَلَّةُ لُقْمَانَ)، حیکمه‌ته‌کانی لوقمانه... پیغمبه‌ر ﷺ فهرموی: (
عَرَضُهَا عَلَيَّ)، فهرموی: فهرموو ئەی سوهید ئەوه‌ی تو له‌به‌رته بۆم باس بکه
و بۆم بخوینه‌وه.. ته‌ماشاکه‌ن، پیغمبه‌ری خوا ﷺ نه‌یفه‌رموو: نه‌خیر ئەوه‌ی
تو هه‌ر هیچ نیه له‌چاو ئەو قورئانه‌ی خوای گه‌وره بۆ منی ناردوه و به‌م
قورئانه هه‌رچی وشه‌و نوسراوه پووناکی نامینیت و به‌لکو مه‌جالی قسه‌ی
دایه و فهرموی: حه‌ز ده‌که‌م له‌و شته به‌نرخه‌ی خۆته بۆ باس بکه‌یت.

کهواته: ده‌بیست ریز و قەدری بیری بەرامبەر بگڕین و هەر لە یەکەم جاره‌وه پەفزی نەکه‌ین. بە‌ئێ، سو‌هید کتێبه‌که‌ی خۆی بۆ خوێنده‌وه هەتا ته‌واوی کرد... پی‌غه‌مبەری خوا ﷺ لەم ماوه‌یه‌دا هیچ قەسە‌ی نە‌کرد و زۆر به‌ جوانی گۆیی بۆ گرت، ئە‌مجا فەرموی: (إِنَّ هَذَا الْكَلَامَ حَسَنٌ، وَالَّذِي مَعِيَ أَفْضَلُ مِنْ هَذَا، قُرْآنُ أَنْزَلَهُ اللَّهُ عَلَيَّ، وَهُوَ هُدًى وَنُورٌ). فەرموی: بە‌راستی ئە‌وه‌ی که تۆ خوێندته‌وه قەسە و که‌لامێکی جوانه‌، (ته‌ماشاکه چۆن ریز له‌ شتی بە‌رامبەرە‌که‌ی ده‌گرتت) ، بە‌لام ئە‌وه‌ی لای منە چاکتره‌ له‌وه‌ی تۆ ده‌ی‌لیت، چونکه ئە‌وه‌ی لای منە قورئانی‌که‌ خ‌وای گە‌وره‌ نار‌دویه‌تیە خ‌واره‌وه‌ بۆ سه‌ر من، ئە‌و قورئانه‌ هیدایه‌ت و روناکی تێدایه‌ و رینگا رۆشنکه‌ره‌وه‌یه‌... ئە‌مجا قورئانی بۆ خوێنده‌وه‌ و سو‌هیدیش به‌ دل‌ گۆیی بۆ گرتبوو، چونکه‌ خ‌وی زانا بوو، زۆر هە‌زی له‌ شتی زانستی بوو، هە‌زی له‌ بابە‌تی وی‌ژە و ئە‌ده‌بی بوو، بۆیه‌ وتی: (إِنَّ هَذَا الْقَوْلَ حَسَنٌ). واته‌: ئە‌م قورئانه‌ بە‌راستی وته‌یه‌کی جوانه‌، پاشان ئی‌مانی هێنا و مو‌س‌لمان بوو، وه‌ وه‌عدی به‌ پی‌غه‌مبەری خوا ﷺ دا که بگه‌ڕێته‌وه‌ بۆ ناو قە‌ومه‌که‌ی و بانگیان بکات بۆ مو‌س‌لمانیه‌تی و پشتیوانی ئی‌سلام و پی‌غه‌مبەری خوا ﷺ... بە‌لام کاتێک گه‌رایه‌وه‌ بۆ (یه‌ث‌ریب) فریا نە‌که‌وت بانگی قە‌ومه‌که‌ی بکات بۆ ئی‌سلام که‌ شه‌ری (بُع‌اث) پویدا و به‌ ده‌ستی خە‌زە‌جیه‌کان کوژرا...

کهواته‌: ئە‌م هه‌ولە‌ش له‌ رووی سیاس‌ی و ئا‌مانجه‌وه‌ بێ به‌ره‌م بوو، چونکه‌ پی‌غه‌مبەری خوا ﷺ له‌گه‌ڵ دا‌وای مو‌س‌لمان بو‌ندا دا‌وای پشت‌گیریش‌ی هه‌بوو. بە‌لام ئە‌م جاره‌ش پی‌غه‌مبەری خوا ﷺ هەر به‌رده‌وامه‌ له‌ سه‌ر هه‌ولە‌کانی و هه‌ولێ هه‌شتم ده‌دات.

هەولی هەشتەم: لەم هەولەدا پیڤەمبەری خوا ﷺ لایەنی بەرامبەری نەمینی، بەلکو ئەو کەسە خۆی هات بۆ چارپیکەوتنی پیڤەمبەری خوا ﷺ، باشە چۆن؟

قورەیش بیانزانایە هەرکەسێک هاتۆتە مەککە و کەسیکی زیرەک و لیها توو و خاوەن کەسایەتییە، خێرا دەچونە لای و ئەیانوت: نەچیت نزیکیی ئەو محمەد ببیتەو کە دەلێت من پیڤەمبەرم، ئەو شیتە، ئەو درۆزنە... یان دەیانوت: ئەوە ساحیرە... بۆ ئەوێ ئەو کەسە هەر لە پیڤەمبەری خوا ﷺ نزیک نەبیتەو و گویێ بۆ نەگرت. لەبەر ئەوێ کە ئەگەر کەسێک وا تەماشاکرا کە شیتە یان ساحیرە یان درۆزنە، ئەوا یەكسەر هەول دەدەیت ئەگەر نیشت نزیک ببیتەو تۆ خۆتێ ئی دوور بخەیتەو.

جا یەکیک لەو کەسانە کە قورەیش چوونە لای و بەم وەسفە ناشرینانە وەسفی پیڤەمبەری خویان ﷺ کرد لە لای (ضِمَادُ الْأُرْدِي) بوو، ئەم پیاو کە ئەم قسانە قورەیشیی بیست لە دلی خۆیدا وتی: (أَنَّهُ مُصَابٌ بِالْجُنُونِ). بەراستی دیارە ئەو محمەد شیتەو جنۆکە دەستی ئی وەشاندوو، نیشی ئەم پیاو ئەو بوو کە جنۆکەیی لە لەشی شیت و فیدار دەردەهینا و چاکی دەکردهو، لە وێژدانی خۆیدا بەزەیی پێدا هاتەو و وتی: (لَوْ أَنِّي رَأَيْتُ هَذَا الرَّجُلَ، لَعَلَّ اللَّهَ يَشْفِيهِ عَلَى يَدَيَّ) وتی: خۆزگە ئەو پیاو کە محمەد بمبیزایە بەلکو خوای گەرە لەسەر دەستی من شیفای بۆ بناردایە، بەم نیتەو روشت بە دواي پیڤەمبەردا ﷺ گەراو لە پەنای کەعبەدا دۆزیو و پیتی وت: (يَا مُحَمَّدُ، إِنِّي أُرْقِي مِنْ هَذِهِ الرِّيحِ وَأَنَّ اللَّهَ يَشْفِي عَلَى يَدَيَّ مَنْ شَاءَ، فَهَلْ لَكَ؟) واتە: ئەو محمەد من بۆ ئەم نەخۆشیانە بەعوی جنۆکەو تووشی سڕۆ دەبیت نوشتە دەنوسم، و خوای گەرە مەیلی بۆ هەر کەسێک لەسەر بێت لەسەر دەستی من شیفای دوات، ئایا تووش حەز دەکەیت ئەوەت بۆ بکەم؟

پێغه‌مبەری خوا ﷺ زۆر بە لەسەر خۆیی و نەرمی فەرموی: گویم بۆ بگرە ئیستە بۆت باس دەکەم کە چییە، فەرموی: (إِنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَمَّا بَعْدُ) ئای دەبیئت پێغه‌مبەری خوا ﷺ چەند بە سوۆزەوه ئەمە ی فەرمو بیئت، ئای دەبیئت ئەو دەنگە زۆڵا ئە ی چۆن ئەم وشە پەرمانایانە ی دەرپر بیئت؟! بۆیە ئەو ئەندە کاریگەری هەبوو لەسەر ضیاد کە وتی: بەسە ئە ی محمد، (أَعِدْ عَلَيَّ كَلِمَاتِكَ هَؤُلَاءِ). وتی: جاریکی تریش ئەم وشانەم بۆ دووبارە بکەرەوه، پێغه‌مبەری خواش ﷺ جاریکی تر بۆی دووبارە کردەوه، ضیاد وتی: (لَقَدْ سَمِعْتُ قَوْلَ الْكَهَنَةِ، وَ قَوْلَ السَّحَرَةِ، وَ قَوْلَ الشُّعْرَاءِ، فَمَا سَمِعْتُ مِثْلَ كَلِمَاتِكَ هَؤُلَاءِ وَ لَقَدْ بَلَغَنَ نَاعُوسَ الْبَحْرِ)... ضیاد وتی: بەراستی من قەسە ی هەموو کاهین و ساحیر و شاعیر و بویرانم بیستوو، بەلام بەخوا هەرگیز وشە ی وەکو ئەم وشە جوان و پەرمانایانە ی تۆم نەبیستوو، بەراستی ئەمە ئەندە جوانن گە یشتونەتە شەپۆلەکانی دەریا.

ئەمجا ضیاد وتی: ئە ی پێغه‌مبەری خوا ﷺ (هَاتِ بِدَكَ أَبَايُكَ عَلَى الْإِسْلَامِ، فَبَايَعَهُ) وتی: دەستت بینە با پەیمانێ بدهم ی لەسەر ئیسلام، پێغه‌مبەری خواش ﷺ دەستی خستە ناو دەستیەوه و پەیمانی ئی وەرگرت. ئەمجا فەرموی: (وَعَلَى قَوْمِكَ). و پەیمانم بدە ی لەسەر ھۆزە کەشت کە ئیسلامیان پێ بگە یە نیت و بیانکەیت بە پشتیوانی ئیسلام، ضیاد وتی: (وَعَلَى قَوْمِي). وا پەیمانم پێ دایت لەسەر ھۆزە کەشم، ئیتەر جیا بونەوه.

سالان هاتن و چون و ئیسلام ھیزی پەیدا کرد و دەولەتی ئیسلامی لە مەدینە دامەزرا و سوپاکە ی پێغه‌مبەر ﷺ بە هەموو لایە کدا نێردران، ئیمامی

موسلیم و ئەحمەد (رەحمەتی خویان لیبیت) دەگیرنەوێه که سوپای ئیسلام گەیشته لای ھۆزەکەیی ضِماد. سەر دەستەیی سوپاکە بە سەربازەکانی فەرموو: ئایا چیتان لەم ھۆزە وەرگرتوو؟ سەربازیک وتی: قاپیک، دەفریکم ئی وەرگرتن. سەرکەردەکە فەرموی: (رُدوھا، فَإِنْ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ ضَمَاد) فەرموی: بۆیان بگیرەو، چونکە بەراستی ئەمانە ھۆزەکەیی ضِمادن که کاتی خۆی پەیمانی خۆی و ھۆزەکەیی بە پیڤەمبەری خوا ﷺ داوێ.

کەواتە: ئەم ھەولەش لەو کاتەدا ئامانجی بەدەست نەھێنا، بەلام چەند وانەیی بەنرخیی فێر کردین، لەوانە:

وانەیی یەگەم: خوای گەورە سەربازی ونی زۆری ھەن (وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ) که لە گەیانندی پەیمانی خوادا بەشدان، یەکیک لەو سەربازە نەناسراوانە باطل خۆیەتی، جەنگی راگەیانندن دژی ئیسلام که خوانەناسان دژی ئیسلام بە گوێی خەلکیدا دەدەن. لەم نمونەیدا راگەیانندی قورەیش وای لە (ضِماد) کرد که بەشوین پیڤەمبەری خوادا ﷺ بگەڕی و پاشان خۆی و ھۆزەکەیی موسلمان بوون. کەواتە: ئەم راگەیانندن ژەھراویە بوختاناویە بوو بە مایەیی خێر بۆ ئیسلام.

لەم سەردەمەشدا لە (ئەیلولی ۲۰۰۵) و لە (شوباتی ۲۰۰۶) دا رۆژنامەیی (جیلاندس پۆست)ی دانیمارکی لە ڕینگەیی کاریکاتیڤرەوێ سوکایەتی کرد بە پیڤەمبەری مەروفاقیەتی و پیڤەشەنگی بەھا جوانەکانی سەر پووی زەوی، پیڤەمبەری سەرورەمان حەزەرەتی محمد ﷺ، لە ئەنجامی ئەم ھێرشە ئیعلامیەدا چەندین کاردانەوێ و ناپەزایی و خۆپیشانسانی ئی کەوتەوێ و لە زۆریەیی ولاتانی جیھانی و ئیسلامیدا که ھەریمی کوردستانی ئی دەوری خۆی بینی، تا کار گەیشته بڕینی پەیوھندی ئابووری لەگەڵ دانیمارک و ئیفلەس پیکردنی چەندین کۆمانیای زەبەلاح که کالاکانیان لە جیھانی ئیسلامیدا ساغ

دهكردوه وهكو وهلاميك بو حكومهتی دانیمارك كه ناماده نهبوو داوای لیبوردن له موسلمانان بکات... ئەو سۆز و خوشه‌ویستی و داکۆکی کردنه‌ی كه موسلمانان هه‌یانبوو له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ وای له‌خه‌لکی دانیمارك کرد كه به‌دواچوون و لیكۆلینه‌وه له‌سه‌ر ئیسلام بکه‌ن و به‌دوای سه‌رچاوه‌کاندا بگه‌ڕێن بو‌ ئاشکراکردنی ئەو نه‌ینیه‌ی وای له‌و خه‌لکه‌ کردوه كه ئاوا له‌سه‌ر رێبازی ئەو پیغه‌مبه‌ره‌ بپۆن. بۆیه ده‌ستیان کرد به‌ کپرنی قورئانی ته‌رجه‌مه‌کراو به‌ زمانی دانیمارکی و پوژنامه‌ی (کریستلیگ دا گلبلا‌دت) كه روژنامه‌یه‌کی مه‌سیحیه و له‌ دانیمارك ده‌رده‌چیت له‌ روژی (چوارشه‌مه ۲۰/۱۲/۲۰۰۶) رایگه‌یاندا: ئیستا قورئان زو‌رت‌ترین ژماره‌ی ده‌ک‌ریته‌ دیاری و خوینه‌ریکی به‌رفراوانی هه‌یه له‌ نیوان گشت چین و تو‌یژه‌کانی کۆمه‌لگای دانیمارکدا. تا ئەو راده‌یه‌ی كه قورئان پله‌ی یه‌که‌می داگیر کردوه له‌ فروشتنی زو‌رت‌ترین دانه، به‌ گو‌یژه‌ی دا‌تایه‌کی روژنامه‌که ته‌نها له‌ مانگی (۱۲ ی ۲۰۰۶) دا (۵۰۰۰) پینچ هه‌زار دانه له‌ مو‌ص‌حه‌فی شه‌ریف كه وه‌رگ‌ی‌ر‌د‌راوه‌ته‌ سه‌ر زمانی دانیمارکی فرو‌ش‌راوه. ئەوه‌ش ژماره‌یه‌کی پیاو‌ه‌یه‌یه‌ که کتیبی‌کی بیانی به‌ نسه‌ت ئەوان تو‌ما‌ری بکات، که پیشتر له‌و جو‌ره‌ روداوانه‌ی به‌ خو‌یه‌وه نه‌بینیوه.

وه هه‌ر ئەو پوژنامه‌یه ده‌لیت: دوا‌ی بلا‌وبونه‌وه‌ی ئەو کاریکا‌تی‌را‌نه ناتوانیت گو‌ی له‌ رادی‌وی‌ه‌ک یان سه‌یری ته‌له‌فزی‌ونی‌ک بکه‌یت، یان روژنامه‌یه‌ک بخو‌نیته‌وه به‌ بی‌ ناوه‌ینانی ئیسلام و موسلمانان...

هه‌روه‌ها له‌ هۆله‌ندا چه‌ندین ریک‌خرا‌وی دژ به‌ ئیسلامی تی‌دا‌یه و له‌ ناوخ‌و ده‌ره‌وه‌ی هۆله‌ندادا هه‌ولی ناشرین‌کردنی ئیسلام ده‌دن، که‌چی وا له‌ زانکۆی (لاهوت) به‌شی (اصول الدین الاسلامی) کرایه‌وه، ئەم به‌شه به‌ هه‌ولی روژه‌لاتناسی ناودار (کونجنفیلد) کرایه‌وه و تایبه‌ته به‌ خو‌یندنی زانستی ئیسلامی، به‌ وته‌ی (فان) که تو‌یژه‌ره‌وه‌یه له‌ ئایینی ئیسلامی و

نایینه‌کانی تر، ئەوانە ی ره‌خنه له ئیسلام ده‌گرن شاره‌زاییان له ئیسلام و میژووی ئیسلام نیه. ئەم به‌شه نوێیه‌ی زانکۆکه (دوو ملیۆن و نیو یۆرۆ) ی بۆ ته‌رخان کراوه، و له هۆله‌ندادا (یه‌ك ملیۆن) موسلمان ده‌ژی له ره‌گه‌زی عه‌ره‌بی و غه‌یری عه‌ره‌بی.

له کوردستانیش دوا ی بلاو بونه‌وه‌ی چه‌ند به‌ناو کتێبی پڕ له سوکایه‌تی کردن به ئیسلام و قورئان موسلمانان به ناگا هاتنه‌وه و به‌ره‌می پڕۆژه‌ی (تیشک) که‌وته کتێبخانه‌کانه‌وه که ئەگه‌ر ئەو به‌ناو کتێبه‌ پڕ له درۆ و بوختانه‌ ده‌ژی ئیسلام له‌لایه‌ن چه‌ند ئەلقه‌ له گۆیه‌که‌وه نه‌نوسرانایه، ئەو پڕۆژه‌یه‌ش ئەو به‌ره‌مه به پیتانه‌ی به پینوسی ئەو نوسه‌ر و رۆشنبیرانه نه‌ده‌بوو.

وانه‌ی دووهم: هه‌ردوو سیفه‌تی به‌رزی ئارامگری و له‌سه‌رخوێی (الصَّبْرُ وَ الْحِلْمُ) له شه‌خصیه‌تی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ ره‌نگی داوه‌ته‌وه، ئەوه‌تا (ضِمَاد) پی‌ی وت: وَاِذَا نِمْتُ تَوَّ شَيْتَانِيتٍ وَ جَنُوكَ دَهْسَتِي لِيْ وَهْ شَانْدُوِيَتْ كَه (هَذَا مَوْقِفُ يُثِرُ النَّضَبَ) قسه‌یه‌که و هه‌لویستی‌که به هه‌رکەس بوتريت په‌گی توپه‌بوونی ده‌روژینیت، به‌لام پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌یفه‌رموو: ئەوه گالته‌یان پی کردویت، من له هه‌زاری وه‌کو تو عاقل‌ترم، به‌لکو زۆر به هیمنی وه‌لامی دایه‌وه، ئەمه‌ش بوه مایه‌ی سه‌رسوڤمانی (ضِمَاد) له‌و که‌سایه‌تیه‌ که‌وره‌یه و هه‌موو په‌وشته‌کانی سه‌رکرده‌ی تیا بین ی موسلمان بوو.

که‌واته: بانگه‌واز بۆ ئەم دینه به توندوتیژی نا‌کریت، به تایبه‌تی له کاتی گفتوگو له‌گه‌ڵ که‌سانی دوور له دین.

وانه‌ی سێهه‌م: که‌وره‌یی خو‌طبه‌ی (إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ.....) که ئەوه‌نده کاریگه‌ری له‌سه‌ر (ضِمَاد) دروست کرد که وتی: به‌سمه... به‌لام چۆن وا کتوپر ئەو ته‌ئسیره‌ی کرد؟! له وه‌لامدا ده‌لێن:

۱. دهنګی زولال و زمانی شیرین و قسه‌پروانی و فهاصاحتی پیغه‌مبهری
خوا ښه کاتی وتنی ښه وشه گرانبه‌هاو پرمانایانه.

۲. قسه‌کانی پیغه‌مبهری خوا ښه هر له سهری زمانیه‌وه دهرنه‌ده‌چون
به‌لکو له دلنکی پر له ئیمان و یه‌قین و حکمه‌ته‌وه ده‌هاتنه دهره‌وه و پیش
زمان به دل دوتران و قسه‌ش که له دل هاته دهره‌وه نه‌چیته‌وه ناو دل‌وه،
هرچند وشه‌یه‌کی که‌میش بیټ.

به‌لام قسه‌و گوفتار و وتار هرچنده له پووی بلاغیه‌وه به‌میز بی، به‌لام
له دل‌وه دهرنه‌چیت و بو ره‌زاهندی خوا نه‌بیټ و بو ریاء بیټ، کار له دل
ناکات و بی به‌رهم ده‌بیټ.

وانه‌ی چوارهم: له زو ئیمان هیټانی (ضماد) ښه‌مان بو دهرده‌که‌ویټ که
ئیسلاام دینی فیطرته و له راستی دا هر کاتیک دهروونی مروّقه‌ دور بوو و
پوت کرا له کارتیکه‌ره ناوخوای و دهره‌کیه‌کانی ښه‌وا له زوربه‌ی کاتدا هر که
خیر و راستی بیست پیی کاریگر ده‌بیټ و وه‌لام ده‌داته‌وه، جا یان به
بیستنی وته‌یه‌کی کاریگر یاخود به بینینی ره‌وشت و هه‌لسوکه‌وتیکي جوان
و په‌سند. ښه‌ه‌تا کاتیک (ضماد) ښه‌ وشه به نرخانه‌ی له پیغه‌مبهری خوا
بیست و ښه‌و نه‌رم و نیانی و ره‌فتاره جوانانه‌ی لی بینی، یه‌کسهر
دهروونی پاکی هاته‌وه جوش و ئیمانی هیټا...

به‌لی، مروّقی وا هیه زو فیطرته‌ی دیته‌وه جوش و خروش و توزو
گهردی کوفر و شیرکی له‌سهر لا ده‌چیت. به یه‌ک دانیشتن و ناموزگاری به
ناگا دیته‌وه، هه‌یشه به دوو جار و به چندان جار ښه‌جا ژه‌نگ دهروونی
به‌رده‌دات و فیطرته‌ی ساغی دهرده‌که‌ویټه‌وه.

وانه‌ی پینجهم: پیغه‌مبهری خوا ښه زانی (ضماد) مروّقیکی دهروون
پاکه و روح سوکه و فهرمووی: ده‌بیټ ښه ئیسلاام به قه‌ومه‌که‌شت

بگه یه نیت. که واته: که سی ئیماندار نابیت ته نها خوی دین وەرگریت، به لکو ده بیت بیشی گه یه نی به که سانی نزیکي و که سی خوی.

به لی ئیمانداران: ئەم هه ولە ی هه شته میش ئەنجامیکی بو ئەوکاته پنیوسته نه بوو. به لām پیغه مبهری خوا ﷺ له هه ولدان ناکه ویت و به پشتیوانی خوا ده بیت ئەوه ی که مه به ستیتی که سهرکه وتنی ئەم ئیسلامه و بزگارکرد نیه تی له چه ق به ستویی مه که که دا بیهی نیتته دی، بویه هه ولی نۆیه م ده دات.

هه ولی نۆیه م: ئەمجاره ش پیغه مبهری خوا ﷺ لایه نی به رامبهری نه بی نی، به لکو که سی به رامبه ر هات بو خزمه تی و خوی پی ناساند، ئەو که سه ش (عه مری کوری عه به سه) ی سوله می بوو، به لām چۆن هات بو خزمه تی پیغه مبهری خوا ﷺ؟ ئەمیش به هوی راگه یاندنی به هیزی قوریه شی به موشریکه کانه وه باسی پیغه مبهری خوی ﷺ بیست، چونکه ئەوه نده یان باسی پیغه مبه ر ﷺ کرد بوو که دینی تازه ی هی ناوه و دژی بته و ده لیت نابیت خوا شه ریکی هه بیت، ئەم ده نگوباسه گه یشته گوئی ئەو پیاوه و بوخوی بۆمان ده گیریتته وه و ده لیت: (کُنْتُ وَاَنَا فِي الْجَاهِلِيَةِ أَظُنُّ أَنَّ النَّاسَ عَلَى ضَلَالَةٍ وَأَنَّهُمْ لَيْسُوا عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَعْبُدُونَ الْأَوْثَانَ). واته: من له زه مانی جاهلیه ت و نه فامیدا بۆم ده رکه وتبوو که خه لکی له گو مپرایي و سه رلیشیواویدا ده ژین و له سه ر هیچ به رنامه یه کی راست نین بو ژیان، چونکه بتیان ده په رست. ئەوه بوو ئەم بیرکردنه وه یه له می شکمدا مایه وه تا بیستم که که سی که له مه که که دا پهیدا بووه و بانگه وازه که ی ده لیت: بت په رستی به تاله و ئەبیت خوا دوور بیت له هه موو هاو به شی که و به تاک و ته نیا په رستری. منیش به په له خۆم گه یاندی و له مه که که دۆزیمه وه و عه رزم کرد: تو کیی؟ فه رموی: (أَنَا نَبِيٌّ). من خوا ناردومی. وتم: بای شیء أرسلک؟ په یامی چی پندا

ناردوى بۇ مرقايەتى؟ قال: (أرسلني بصلة الأرحام، و كسر الأوثان، وأن يوحد الله لا يُشرك به شيء) فرموى: خواى گەرە رهوانەى كردوم بۇ ئەوہى خزمایەتى پتەو بیئت و لەیەك نەپچریت، و بتهكان بشكىن، و خواى گەرە بە تاك و تەنیا بیەرستری و هیچ هاوبەشى بۇ دانەنریت.... سبحان الله له رهوانبیرى و كورتى و پوختى فرمودەى ئەم پیغمبەرە ﷺ، بە چەند وشەیهكى كورت هەموو ئىسلامى بەم پیاوہ ناساند، فرموى: ئىسلام دوو بەشە:

۱. حق الله: مافى خوا كە بریتى یە لە یەكتاپەرستى و شكاندنى بتهكان.
۲. حق الخلق: مافى بەندەكان، كە بریتىە لە سیلەى پەرحم و خزمایەتى، جا سیلەى پەرحم واتە: چاكە لەگەل دایك و باوك، مندال، خزم، دراوسى، ناسیاو هەمووى دەگریتەوہ. ئەمجا (عەمرى كۆپى عەبەسە) لىی پەرسى: فَمَنْ مَعَكَ عَلَى هَذَا؟ ئەى كىت لەگەلە بۇ ئەم پەيامە؟ فرموى: حُرٌّ وَ عَبْدٌ. مرقى كۆیلە و ئازاد. (ئىتر نەچوو لیستى ناوہكانى بۇ بخوینتەوہ چونكە پیویست ناكات). لیژەدا ئەم پیاوہ ئىمانى هیئا و وتى: إِنِّي مُتَّبِعُكَ. واتە: من لیژەدا دەمینمەوہ و دەبمە شوین كەوتەى تو چیم ئەمر پى بكەیت نامادەم ئەنجامى بەدم. پیغمبەر ﷺ فرموى: (إِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ يَوْمَكَ هَذَا، أَلَا تَرَى حَالِي وَ حَالَ النَّاسِ؟ وَلَكِنْ إِرْجِعْ إِلَى أَهْلِكَ، فَإِذَا سَمِعْتَ بِي أَظْهَرْتُ فَأَتِينِي). فرموى: تو ئەمرو ناتوانیت یارمەتى من بەدەیت، ئەى بە چاوى خۆت حالى من و ئەو خەلكە نابینیت كە بە چ شىوہیەك دژایەتیم دەكەن؟ بەلام تو بپۆرەوہ بۇ ناو مال و مندالى خۆت، هەركاتىك كە بیستت كە سەرکەوتوم و ئىسلام بانگەوازەكەى بە ئازادى و ئازایى بلاو بۆتەوہ ئەو كاتە وەرەوہ بۆلام. بەلى، لەسەر رینمایى پیغمبەرى خوا ﷺ چوہوہ ناو ھۆزەكەى و ھەر گوینى ھەندەخست، تا بیستى پیغمبەرى خوا ﷺ چۆتە مەدینەو موسلمانان

ههوله تیان ههیه، ئەمجا خۆی گه یانده مه دینه و چوه خزمهتی رسول الله ﷺ و
 عمرزی کرد: اَتَعْرِفُنِي؟ ئەه ی پێغه مبهری خوا ﷺ ئە مناسیتهوه؟ فهرموی: نعم،
 انت الذي لَقِيتَنِي بِمَكَّةَ. به‌ئێ، تۆ ئەو كه‌سه‌ی كه له مه‌كه‌كه پێم گه‌یشتی و
 قه‌سه‌و باس‌مان کرد... واته: پێغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌رگیز یاران و شوێنكه‌وتوانی له
 بیر نه‌ده‌چۆوه... كه‌واته: هه‌ولێ تۆیه‌میش ئامانجی نه‌پێكا.

هه‌ولێ ده‌یه‌م: چاوپێكه‌وتنی كه‌سیك بوو به‌ ناوی (ابی‌ ذر) له‌ هه‌وزی
 (غفار) ئەم پیاوه‌ش له‌ ناخی خۆیدا درژی بت په‌رستی بوو، سێ سال بوو له‌ سه‌ر
 دینی هه‌زه‌تی ئبراهیم ﷺ نوێژی بۆ خوای خۆی ده‌کرد، كه‌ قوربه‌یش
 نه‌وه‌نده‌یان باسی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کرد، ئەم (ابی‌ ذر) هه‌ش ده‌نگوباسه‌كه‌ی
 بیست و هات بۆ مه‌كه‌كه، به‌لام گه‌نجیكی ژیر بوو ده‌یزانی ئەگه‌ر مه‌به‌ستی
 هاته‌نه‌كه‌ی بدرکینیت قوربه‌یش رینگای ئی بزر ده‌کن و ئازاریشی ده‌دن و ناگاته
 ئامانجیش، بۆیه‌ له‌ په‌نای كه‌عبه‌دا بۆخۆی دانیشت، ئیمامی عه‌لی ﷺ چاوی
 پێكه‌وت و ده‌مه‌ و ئیواره‌یه‌کی دره‌نگ بوو، چووه‌ لایه‌وه‌ و فهرموی: دیاره
 غه‌ریبی؟ وتی: به‌ئێ، فهرموی: ده‌ی با برۆینه‌وه‌ بۆ مانی ئیمه‌. برديه‌وه‌ بۆ مال
 و ئەو شه‌وه‌ هه‌چی لی نه‌پرسی و (ابو‌ ذر) یش هه‌چی نه‌وت. به‌م شیوه‌یه‌ سێ
 شه‌و ئیمامی عه‌لی ﷺ برديه‌وه‌ و شه‌وی سێهه‌م لێی پرسى: بۆچی هاته‌وی بۆ
 مه‌كه‌كه؟ ئەمجا له‌ ناسینی ئەم سێ شه‌وه‌ی ئیمامی عه‌لیدا و مه‌ردایه‌تی و
 پیاوه‌تی‌دا، (ابو‌ ذر) دانی‌ا بوو له‌ پاکی و دلسۆزی ئیمامی عه‌لی ﷺ
 وتی: به‌مه‌رجیك وه‌عدم به‌ده‌ری كه‌ لای كه‌س باسی نه‌كه‌یت و یارمه‌تیشم به‌ده‌یت.
 ئیمامی عه‌لیش ﷺ به‌لێنی پێدا. ئەمجا (ابو‌ ذر) مه‌به‌ستی هاته‌نه‌كه‌ی بۆ
 ئیمامی عه‌لی‌ ئاشکرا کرد و ئیمامی عه‌لیش ﷺ بردی بۆ خزمه‌تی پێغه‌مبه‌ری
 خوا ﷺ به‌ نه‌ینی چاوی پێ‌كه‌وت و موسلمان بوو. (ابو‌ ذر) فهرموی: ئەه
 پێغه‌مبه‌ری خوا چ فرمانی‌کم پێ ده‌كه‌یت تا جیبه‌جیی بکه‌م.. فهرموی: (ارجع
 الی قومک فأخبرهم حتی یأتیک امری) فهرموی: خۆت ئاشکرا مه‌كه، به‌ئێكو

بگەرئۆھ بۆلای ھۆزەكەت و ئىسلاميان پىي رابگەيەنە تا ئەركاتەي دەنگوباسى سەرکەوتنى ئىسلامت پىي دەگات و ئاگادارت دەكەمەھ. بەلام (ابو ئىمانەكەي واپتەھو بوو قەرموى: بەخوا دەبىت كاريكى واكەم چۆن ئەوبت پەرستانە ئازارى دلى پىغەمبەرى خۆشەويستيان داوھ ﷺ، منىش داخىك بنىم بە دلياندا، ئەوھبوو لەگەرمەي قەرەبالغى دەورى كەعبەدا، بەھەموو ھىزى ھاواری كرد: (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) ئەم شايەتمانە ئاشكرايە لەلایەن كەسيكەوھ كە خەلكى شارى مەككەش نىھ وەكو بومەلەرزە مەككەي ھەژاند، چۆن لەبەنى غەفقاريشەوھ خەلك موسلمان بوو؟ چۆن خەلك وابى ترس و بىم لەھەموو سزايەك و بىمەنتانە ئىمانەكەي ئاشكرا دەكات؟

ئەوھ بوو موشرىكەكان لىي كۆبونەوھ و ئەوھندەيان لىدا تاھەموو لەشيان شىلالى خويىن كرد، تا عەباسى مامى پىغەمبەر ﷺ ھات و وتى: وازى لى بىنن ئەگىنا غەفقار تۆلەتان لى دەكەنەوھ و دىنە سەر رىنگەي بازىرگانىكەتان كاتىك بەلایاندا دەپوات بۆ ولاتى شام، ئەمجا وازيان لى ھىنا. (لىرەدا ئەوھمان بۆ دەردەكەوئىت كە عەبباس لەكاتەدا ھەرچەندە كافىر بوو، بەلام سۆزى ھەبوو بۆ موسلمانان، وھ كەسيكى زۆر زىرەكيش بوو، ئەوھتا دەيزانى قورەيش تەنيا بە بازىرگانى دەترسن، نەيفەرمو: لەبەر خاترى خوا وازى لى بىنن، يان غەربە، يان نەزانە، چونكە ئەمانە بى سود دەبوو، بەلام ھەر كەباسى مەترسى بازىرگانى كرد يەكسەر وازيان لى ھىنا).

بەلى، پاشان (ابو ئىمانەكەي) چوھوھ ناو ھۆزەكەي و بانگى كردن بۆ موسلمان بوون، ئەوھبوو نىوھى قەومەكەي لەسەر دەستى ئەو موسلمان بوون و دوای كۆچى پىغەمبەر ﷺ بۆ مەدىنە نىوھەكەي تىرىش موسلمان بوون و بەكۆمەل ھاتنە خزمەتى پىغەمبەر ﷺ.

كەواتە ئەم چاوپىكەوتەنش بۆ ئىستا بى ئامانج بوو.

هەولێ یانزەهیم: پیڤه‌مبەری خوا ﷺ ئەمجارەیان کەسێکی بینی بە ناوی

(طوفەیلی کوپی عەمری دەوسی) لە یەمەنەوه هاتبوو، ئەمیش پیاویکی ناسراو و ناودار و شاعیریکی ژیر بوو، قورەیش کە زانیان هاتووە بۆ مەککە، خۆیان گەیاندى و وتیان: (أَنْتَ شَاعِرٌ ذَكِيٌّ وَعِنْدَنَا سَاحِرٌ يُفَرِّقُ بَيْنَ الرَّجُلِ وَزَوْجَتِهِ وَ يُفَرِّقُ بِالْكَلَامِ) وتیان: تۆ شاعیریکی زیرەکی و ئیمەش کەسێکمان لە ناودا پەیدا بوو جادوگەرە و ژن و میترد لەیەک جیادەکاتەوه و بەقسە خەلکی لە یەک دەکات.... (طوفەیل) وتی: جا مەبەستان لەم قسانە چیه و ئەتانەوئیت چیم پی بئین؟ وتیان: (إِيَّاكَ أَنْ تَسْمَعَ لَهُ) وتیان: ئاممان نەچی گوێ بۆ بگریت.. (طوفەیل) وتی: ئەو کەسە لە کوێه؟ وتیان: عِنْدَ الْكَعْبَةِ. واتە پیڤه‌مبەری خوا ﷺ دانەنیشتبوو لە ماله‌وه بەلکو بەردەوام لە هەولێ گەیاندى ئەم دینەدا بوو.... (طوفەیل) کە گوێی لەم قسانە بوو ترسێک لە ناخیدا بەرامبەر ئەو محمدە درووست بوو، بۆیه هەستا و چوو لۆکەى پەیدا کرد و هەردوو گوێچکەى پێ کرد لە لۆکە بۆ ئەوهی گوێی لە محمد نەبێت ئەوهک سیحری لێ بکات.

ئیمانداران: تەماشاکەن راگەیانندن چەند کاریگەری خراپى هەیه، (طوفەیل) بەم ئیعلامە چۆن ترسیندرا و محمد چۆن بە ترسناک دەناسی. (طوفەیل) دەلێت: لە پەنای کەعبەدا نیشانیان دام کە ئەوه محمدە و ئاگات لە خۆت بێت سیحرت لێ نەکات، ئیتر ئەوان پۆیشتن، تەمەشا دەکەم نوێژ دەکات، نەمدەوێرا سەیری بکەم دەمگوت: ئەوهک سیحرم لێ بکات. نازانم چۆن بوو بەلایدا تێ پەڕیم، (قَابِي اللَّهِ إِلَّا أَنْ يُسْمَعَنِي بَعْضُ مَا قَالَ) خۆای گەوره ویستی لەسەر بوو کە چەند وشەیهک لەوهی دەلێت بیستم، هەرچەندە لۆکەشم خستبوو گویمەوه.

(طوفەیل) دەلێت: خۆم بە خۆم وت: (وَيْحَكَ يَا طُفَيْلُ ، أَنْتَ شَاعِرٌ أَتُظَنُّ أَنَّ

كَلَاماً سَيَسْحَرُكَ؟) خۆم بە خۆم وت: ئەی هاوار بۆ تۆ طوفەیل، لای خۆی تۆ شاعیری، ئایا وا دەزانیت بە بیستنی قسەیهك سحر تۆی دەكریت؟. بەلێ، غیرەت گرتمی و لۆكەى ناو گویم فەری داو چوومه خزمەت پیغەمبەر ﷺ و گویم بۆ قورئان گرت، شیرینی قورئان بەو دەنگە بەسۆزەى پیغەمبەر ﷺ کاری کردە دڵم، خۆم بۆ نەگیراو شوینی کەوتە تا چوو مەلەو، لە دەرگام داو ئیزنم خواست و چومە ژوورەو، پیغەمبەری خواش ﷺ باسی ئیسلامی بۆ کردم و موسلمان بووم. (طوفەیل) دەلێت: وتم: ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ (ما تأمرُني؟) بە چی ئەمرم پێ دەکەیت؟! فەرموی: (إِرجع الى قومك وادعهم للإسلام فأتينى بهم يَوْمَ أَنْ يَظْهَرَنِي اللَّهُ تَعَالَى). فەرموی: بگەرێو بۆ ناو ھۆزەکەت و بانگیان بکە بۆ ئیسلام و بیانھێنە بۆلام ئەو رۆژەى کە خۆی گەرە سەری خستم.... بەلێ، لەسەر فەرمانی پیغەمبەر ﷺ (طوفەیل) گەراییەو بۆ ناو قەومەکەى و بانگی کردن بۆ ئیسلام، بەلام لەماوەى یەك سالی رەبەقدا تەنھا دایک و باوکی و یەك پیاو لە ھۆزەکەى ئیمانیاں هینا، ئەویش (عبدالرحمن ی کوری صخر)بوو کە دواتر پێی وترا: ابوھریرە. باقی ھۆزەکەى زۆر نازاریان دا، ئەمجا (طوفەیل)ھاتەو بۆ خزمەتی پیغەمبەری خوا ﷺ کە لەو کاتەدا لە مەدینە بوو، فەرموی: ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ دوایان ئی بکە بەلکو خوا لەناویان بەریت، ئەو ھەموو بانگیان دەکەم موسلمان نابن، پیغەمبەر ﷺ فەرموی: ئەی (طوفەیل) صەبر و ئارامت ھەبیت، من سیانزە سال ئازارم چێشت و ئارام گرت، تۆش ئارام بگرە و بگەرێو بۆ ناو قەومەکەت و بەردەوام بە لەسەر بانگەوا، ئینجا دەستی بەرزکردەو بۆ ئاسمان و فەرموی: (اللَّهُمَّ اهد دوساً واثنيني بهم دوساً). فەرموی: خۆیە ھیدایەتی دەوسیەکان بدە و بە موسلمانیتى بیانھێنە بۆ ئێرە. بەلێ: دوایەى پیغەمبەری خوا ﷺ گیرابوو، لە

دواى فه تخی خه یبهر و فه تخی مه ککه. رۆژیکیان پیغه مبهری خوا ﷺ تۆز و غوبارنکی نۆزی بینی که ریگا که دیار نه بوو، فهرموی: ئه وه چ قه وم و هوژن؟ عمرزبان کرد: قوربان ئه وه هوژی دهوسن هاتوون بو ئه وهی په یمانت پس بدمن... دواى ئه وه (طوفه یل) ئاواته که ی هاته دی و له غه زادا شه هیدکرا.

نیمانداران: تا ئیستا پیغه مبهری خوا ﷺ نه گه یشتوته ئه و ئامانجه ی که خوی دهیه ویت، به لام لیږده دا کومه له وانه و دهرسیک هیه نابیت به سه ریاندا تیپه پ بېن:

وانه ی یه که م: ئایینی ئیسلام مه به ستی ئه وه یه که خه لک له سه ر شه رعی خوا عیباده تی خوا بکه ن و دونیا ئاوه دان بکه نه وه، به لام عیبادت به بی بوونی شونینکی هیمن و بوونی هویه کانی ژبان و گوزهران وه کو پیویست ئه نجام نادرست، بویه پیغه مبهری خوا ﷺ له م دانیشته نیدا داوا ی پشتیوانی له م که سانه نه کرد، چونکه هوژه کانیان نه یانده توانی پیغه مبهری خوا ﷺ و موسلمانان پیاریزن و که شیکی هیمنیان بو دابین بکه ن و ئه وه نده ش شونیه کانیان ئابووری نه بوو که ژبانى خوشیان و خه لکی کوچکردووی مه ککه ش دابین بکه ن.

که واته: ئیسلام له سه ر فکهری هه لچوو ته واکول ناژی، به لکو له گه ل واقعیدا ده ژی، به لی، کاتی خوی که هه زه تی ئیبراهیم ﷺ که ئیسماعیل هاجه ره ی ﷺ له و بیابانه وشک و بی ئاوو بی نانه به جی هیشت فهرموی: ﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ به لام پیویستیان به چی هیه تا بتوان عیبادت بکه ن، فهرموی: خوابه گیان ﴿فَأَجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ﴾. ابراهیم: ۳۷.

داۋاي دوو شتى بۇ كردن، يەكەم: ئاسايش و ھېمنى، دووھم: پزق و پۇزى و باشى بارى ئابوورى.

بەلى ئيمانداران: ھەزرىتى ئىبراھىم عليه السلام و ھەزرىتى محمد ﷺ يەك شت بە ھەلگىرانى پەيامى ئىسلام دەلەن كە: كاتىك بانگھىشتى خەلكى دەكەن بۇ شوین كەۋتنى ئايىنى خوا لە بىرتان بىت كە دەبىت لە بىرى (بژئوى و ئاسايش) ياندا بن، لە بىرتان بىت كە دىندارى مروۋ دەيكات و لەسەر زەۋيدا دەكرىت، مروۋى مۇسلمان دەبىت نىشتىمان و ولات و دارايى و ئەمن و ئاسايشى ھەبىت و بژئوى ژيانى مسۆگەر بىت، تا لەو ژيانەدا كە بۆى بېيار دراۋە بتوانى خواپەرستى و ئەركى بەندايەتى جىبەجى بىكات، دىندارى بە ترس و لەرزەۋە بە سكى خالى ئاكرىت.

كەۋاتە: مۇسلمان دەبىت زۆر بە بەرنامە و ژىرانە دىن بگەيەنەت و لە ھەموو كەسش زىاتەر ئاگادارى پاراستنى بارى ئاسايشى ولاتەكەى و بنەما ئابوورىەكانى بىت و نەيان شىۋىنەت و تىكىيان نەدات.

ۋانەى دووھم: لە ئايىنى ئىسلامدا، دىلسۆزى مۇسلمان لەۋەدا دەرناكەۋىت كە خۇى بخاتە ژىر ئەشكەنجە و ئازارى لە پاددە بەدەرەۋە و بە بى مەبەست خۇى بە كوشت بدات. بەلكو ئامانچ و مەبەست ئەۋەيە ئەم دىنە بەرھەمدار بىت و ئەو كەسە مۇسلمانە لەژىر سايەيدا بھەسىتەۋە، لەو چاۋپىكەۋتنانەى كە باسمان كرد پىغەمبەر ﷺ بە ھەرىكە لە (سۈەيدەى كۆپى صامت) و (ضمااد الازدى) و (عەمرى كۆپى عەبەسە) و (ابو ئىزى غەفارى) و (طوفەلى دەۋسى) فەرموۋ: (ارجع الى قومك فاذا سمعت بي ظهرك فأتينى). ۋاتە: بېرۋە بۇ ناۋ مال و خىزىنى خۆت و ھەركاتىك سەر كەۋتم ئەۋكاتە ۋەرەۋە بۆلام.... چونكە ئەمانە بچنەۋە بۇ ناۋ خزم و ھۆزەكانىيان و بىمىنن باشترە و بانگەۋازى خەلكى بكن بۇ ئىسلام باشترە و ئەۋە خەباتە و تىكۆشانە و بەرھەمدارە. چونكە ئەمەيان پى دەكرىت، فعلاً واشيان كرد و ئەۋ ھەموو ھۆز و خىتەش مۇسلمان بوون

پنیا نه وه... به لām بوچی بیلال و خه باب و زه نیره و سومه ییه له ژیر به ردی گه وړه و له و ناو لم و بیابانه گهرمه دا نازار دهران؟ چونکه نه وان خزم و که سیکیان نه بوو بچن بانگیان بکه ن بو ئیسلام، دلسوزی نواندنه که یان له وه دا خوئی نهواند که به ربه ره کانی قوره یشه موشریکه کان بکه ن و نازاری دهر و نیان بده ن و گهره یی ئیمان و ئیسلامه تی و به قوریان بوونی عه قیده یان نیشان بده ن. به لām پیغه مبه ری خوا ﷺ نه مه شی واجب نه کرد بوو له سه ریان، (عه ماری کوپی یاسر) که دایکی (سومه ییه) به دهستی ابوجهل شه هید کراو باوکی له ژیر نه شکه نجه دا به ریشی سپیه وه شه هید بوو، نه وه نده یان نازاری (عمار) یش دا وای لی هات که نه یده زانی چی ده لی، نه وه بوو موشریکه کان نه وه نده یان نازاری (عمار) دا که له تاوی نازاری جهسته ی قسه ی ناشرینی به رامبه ر به پیغه مبه ری خوا ﷺ کرد و به باشی باسی بته کانی قوره یشی کرد، نه مجا وازیان لی هیئا. جا کاتیک هاته وه سر خوئی و چووه خزمه تی پیغه مبه ر ﷺ، پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: (ما وِرَاءَکَ؟) ها ده نگ و باست چیه؟ قال: شَرٌّ. عمار فهرموی: خراپه و تاوانه. (والله ما تَرَكْنِي الْمُسْرُكُونَ حَتَّى نَلْتُ مِنْكَ، وَذَكَرْتُ آلِهَتَهُمْ بِخَيْرٍ). فهرموی: سویند به خوا موشریکه کان وازیان لی نه هیئا مه تا قسه ی نابه جیم به رامبه ر جه نابت کرد و به چاکی باسی خواکانیان (بته کانیان) م کرد. پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: (كَيْفَ تَجِدُ قَلْبَكَ؟) نه ی دل و دهر و نت چونه؟ قال: (مُطْمَئِنًّا بِالْإِيمَانِ). عه ممار فهرموی: دل م پر یه قین و ئیمانه به خوا و پیغه مبه ره که ی. پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: (فَإِنْ عَادُوا فَعُدْ). نه گهر نه مجاره ش تینیان بو هیئا یته وه و خستیانیته وه ژیر نه شکه نجه ی لاشه پروکینه وه دوباره ش تو قسم پی بلیره وه و باسی بته کانیان به چاکه بکه با له دهستیان رزگارت بیت. (نه م به سه ره اته ئیمامی حاکم ریوایه تی کرد وه). قورنانی پیرویش هاته خواره وه و راستی ناو دلی (عه ممار) ی سه لماند که ده فهرمویت: ﴿مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا

مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ
غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾ النحل:

واته: ئەو کەسە ی بێ باوەڕ بێت بە خوا لە پاش باوەڕ هێنانی، مەگەر
کەسێک زۆری لێ کرابێت و دلێشی دامەزراو بێت بە باوەڕ، بەلام کەسێک دلێ
خۆش و شادومان بێت بە بێ باوەڕی ئەو بەر خەشم و قینی خوا کەوتون و
سزای گەورەیان دەبێت.

ئەو گەنجانی بەرێز، لەم دوو نمونەیە ی عەممار و بیلادا فێقەو
تێگەشتنێکی گەورە هەیە کە بریتییە لە (العزیمە و الرخصة) خۆپاڤەیی و
مەیدان چۆل نەکردن و چۆک دانەدان بەرامبەر دوژمن لەگەڵ درووست بوونی
ڕۆخسەت و ماوە وەرگرتن بۆ خۆ پزگاکردن لە ئەشکەنجە و ئازاری دوژمنان.
بیلال عەزیمەتی هەلبژارد و عەماریش پوختەتی هەلبژارد و هەردوکیشیان
درووستن ئەگەر چی عەزیمەت گەورەترە.

کەواته: لاوانی بەرێز و دڵسۆز بۆ ئیسلام، بواری خۆتان بدۆزنەووە لە
خزمەتی ئیسلامدا. هەیه دەتوانی بانگەواز بکا، ئەم دینە بە شارەزایی و زمان
شیرینی بە خەڵک بگەیەنیت، هەیه دەتوانیت شیعر و پەخشانی جوان بنوسیت
و جوانیەکانی ئەم دینە بە ئەدەبیات دەربێژیت، هەیه وەرزش کارەو دەتوانیت
بە رهوشتی جوان لە یاریدا و بە پەفتار ئیسلام بگەیەنیت بە دەوروبەر و
نزیکانی، ئەوێ کاسپکارە بە دەست پاکێ و بە وێژدانی و بە کارجوانی
خزمەتی ئەم دینە بکات، هەرەمووی هەر تێکۆشانه لە پێناوی ئەم ئیسلامەدا.

وانە ی سینیەم: پێغەمبەری خوا ﷺ هەرگیز تیرۆر و تۆقاندن و پەنھان
کوشتنی نەکردووە، ئەوەتا هەریەکە لەو کەسانە ی کە موسلمان دەبن، لەگەڵ
ئەویدا کە خەڵکی مەککە نین و کەس بە موسلمان بوونی نەزانیون تا
گومانیان لێ بکەیت و بگیرین و هەموو ئامادەییەکیشیان تێدا یە بۆ

جنبہ جینکردنی فرمانہ کانی پیغہ مہر ﷺ، کہ چی له گہلّ ٿوہ شدا پیغہ مہر
 ﷺ نہ یغہ رموو: برؤ ابوجہل بکوڑہ بہ نہینی و تیروری بکہ، نہ یغہ رموو: برؤ
 بہ شو (دار النّودۃ)ی کافرہ کان بسوتینہ، یان برؤ دوکان و بازارہ کانیان
 بسوتینہ، له کاتیگدا زور بہ ئاسانیش دہیانکرد بؤی۔ ٿوہوذر ئامادہ بوو
 خوی بہ کوشت بدات، ئایا ٿوہی بؤ نہ دہکرا؟۔ بہ بیگومان، بہ لام پیغہ مہر
 ﷺ ہرگیز نارامی شار ناشیوینیت و کہس بہ نہینی ناکوڑیت، ٿوہر یہ کیک
 بلیت: ناخر پیغہ مہر ﷺ خوی و یارانی له مہککدا بوون بویہ وای
 نہ دہکرد، لہوہ لامدا دہلین: کاتیک له مہدینہ بووہ ہرگیز نہ بووہ پوڑیک
 کہسینک بنیریت بؤ کوشتن یان سوتاندنی شوینیک، مالیک، دوکانیک، له
 مہککہ کہ کافرہ کانی ئی بوون، بہ لکو کاتی کہ شہر و جیہادیش کراوہ له
 دمرہوہی ئاوہدانی کراوہ دیل نہ کوڑاوہ و بہ زور ہیئراو بؤ جہنگ پاریزراوہ.
 کہواتہ: تینہ گہین له ئیسلامدا تیرور و پہشہ کوڑی و تہقاندنہوہی ناو
 بازار و پہنہان کوشتنی دوژمن له ناو مال و منالدا، رینگہ پی نہ دراوہ و
 ئیسلام و ئیرہاب و تیرورستی دوو شتی دژ بہ یہکن.

وانہی چوارہم: راگہ یاندن چ کاریگہریہ کی خراپی ہیہ لہ سہر
 ناشرینکردنی جوانیہ کان، ٿوہتا طوفیلی دہوسی لوکہی خستبویہ
 گوئیہوہ لہ ترسی سیحری پیغہ مہر ﷺ، بہ لام کہ لوکہہی لابرہ حہقیقہتی
 بؤ دہرکہوت. کہواتہ: لوکہہ لہ گویتان لابہن و لہ ئیسلاموہ ئیسلام بناسن
 نہک لہ دوژمنانیہوہ، دوژمنانی ئیسلام لہ کوئہوہ چہکی راگہ یاندن و ترس و
 توقاندنیان بہ کار ہیئاوہ، ٿوہتا کاتی خوی فیرعون بہ حہزہتی موسا علیہ السلام
 دہوت: ٿی خہ لکینہ ﴿ اِنْ رَّسَوٰکُمْ الَّذِیْ اَرْسَلَ اِلَیْکُمْ لَمَجْنُوْنٌ ﴾ دہیوت:
 موسا شیئہ، ساحیرہ، پاشانیش کہ ہیچی بؤ لہ گہلّ نہ کرا کوٿا چہکی خوی
 بہ رووی موسادا دہرخست کہ چہکی ہرہشہ و ترساندن و توٿہ و تہہدیدہ،

بەوپەڕی خو بەگەورەزانیه‌وه وتی: ﴿لَئِنْ أَخَذْتُ إِلَهًا غَيْرِي لأَجْمَلَنَّكَ مِنْ الْمَسْجُونِينَ﴾.

فیرعه‌ون دژەکانی خوێ زیندانی ده‌کرد له‌ناو بیریکی قول و تاریکدا که هیچی نه‌ده‌بینی و نه‌ده‌بیست تا ده‌مرد، ئەم زیندانیه‌ی له‌ کوشتن سه‌ختتر بوو. له‌ راگه‌یاندنیکێ تری فیرعه‌ون به‌ شوینکه‌وتوانی ده‌وت: ﴿ذُرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفُسَادَ﴾. فیرعه‌ون به‌و هه‌موو سته‌مکاری و خراپه‌کاریه‌یه‌وه خوێ به‌ چاکساز و موصلیح نیشان ده‌دا و موسای چاکه‌خواز و چاکسازی به‌ تیکده‌ر ناو ده‌برد... له‌ سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ری خواشدا ﷺ ناوا راگه‌یاندن به‌کار ده‌هینرا بو‌ ناشرینکردنی ئیسلام و موسلمانان و شه‌خصی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ.

له‌م سه‌رده‌مه‌شدا زۆربه‌ی راگه‌یاندنه‌کان به‌ده‌ست جوله‌که‌ی جیهانه‌وه‌ن، ئیستا (٦٠٪) ی رۆژنامه و گۆڤاره‌کان و (٣٠٪) ی که‌ناله‌کانی ته‌له‌فزیۆن به‌ ده‌ست ئەوانه‌وه‌یه و به‌کاری ده‌هینن بۆدژایه‌تی ئیسلام.

ئیستا شه‌به‌که‌ی ته‌له‌فزیۆنی (CNN - ABC - CBS - NBC) که‌له (٩٥٪) ی ده‌نگوباسی جیهانی له‌وانه‌وه‌ بلاو ده‌بیته‌وه، به‌ده‌ست جوله‌که‌وه‌یه. سێ ده‌زگای پۆژنامه‌ی کاریگه‌ریش له‌ ئەمه‌ریکا‌دا به‌ده‌ست جوله‌که‌وه‌یه وه‌ک ده‌زگای (نیۆرک تایمز) که‌ (٣٦) پۆژنامه و (١٢) گۆڤار ده‌رده‌کات و سێ ده‌زگای چاپکردنیشی هه‌یه، هه‌روه‌ها ئەم ده‌زگایه‌ هه‌والی رۆژانه ئەدات به‌ (٥٠٠) رۆژنامه، زۆر گۆڤاری گه‌رنگ وه‌ک (تایم) که‌ هه‌فتانه‌ نزیکه‌ی (٤ ملیۆن) ی ئی ده‌رده‌چیت و (نیوز ویک) که‌ (٢ دوو ملیۆن و سێ هه‌زار) ی ئی چاپ ده‌کریت، به‌ هه‌مان شیوه به‌ده‌ست جوله‌که‌وه‌یه.

به‌لام له‌گه‌ل ئەم هه‌موو راگه‌یاندنه‌ ژه‌هراویانه‌دا زۆرجار ئەم راگه‌یاندانه‌ بۆته‌ هۆی ئەوه‌ی زیاتر ئیسلام و قورئان بناسری و خه‌ک به‌

شونیا بگه پیت، هر بۆ نمونه: یه کهم نوسخه ی قورئان که چاپ کرا له شاری (قینیسیا) ی ئیتالیا بو، له سالی (۱۵۳۷ ی زایینی) دا... دوهم جار له شاری (هامبورگ) له ئەلمانیا له سالی (۱۶۹۴ ی زایینی) دا چاپ کرا... سینه جار له سالی (۱۷۸۷ ی زایینی) دا شارژی روسیا یارمهتی چاپکردنی دا... پاشان له سالی (۱۸۷۷ ی زایینی) دا له (ئاستانه) له دهولهتی عوسمانی چاپ کرا.

کهواته: سی جار کافرهکان قورئانیان چاپ کردوه، ئەمجار جاری چوارهم موسلمانان چاپیان کردوه.

ئیسنا له ولاتیکی وهکو (پاکستان) هر سی مال و حافزکی قورئانی تیدا به که دهگاته نزیکه ی (حهوت ملیۆن) حافز..

دکتۆر (محمد الراوی) که خه لکی میصره و بانگخوازیکی گهره به و پینی ده لێن: (الرَّجُلُ الْقُرْآنِي) ده لیت: له نهجیریا بووم، پیاویکی سهوزه فروش له بهردهرگا سهوزه م ئی دهکری، یهک پیت زمانی عهره بی نه ده زانی، کهچی حافزی قورئان بو، سورهتی (ئاعراف) ی بۆ خویندم، که بهراستی خۆم حافیزی قورئانم، سوپهتی (الأعراف) له بهرکردنی زۆری دهویت، خوا ناگاداره به جوړیک خویندی سهرسام بووم، تاقه هه له یهکی ته نانهت له ته جویدیشدا نه کرد.

رۆژه لآت ناس (لورافاگلیری) ده لیت: ته نها له میصردا نه وهنده حافزی قورئان هیه که ژماره یان زیاتره له وانه ی که له هه موو نه وروپادا ده توانن ئینجیل بخویننه وه.

تا ئیسنا قورئان به زیاتر له (۱۳۰ زمان) واتای لیک دراوه ته وه، له کاتیکیدا ئینجیل به وه هه موو دهعه ماده یی بۆی دهکریت، رۆژه رۆژ خوینه رانی کهم ده بنه وه، نه وه تا قه شه یهکی ئینگلیزی به ناوی (هنستون) له

ئوستورالیا ئینجیلی کورتکردۆتهوه و ناوی ناوه (بایبل المائه دقیقه) واته:
 ئەو ئینجیلە ی له (١٠٠) خوله کدا دهخوینریتهوه، ئینجا زۆر کهم کهس
 دهخوینیت و ئەوانهش که بتوانن له بهری بکهن هه زۆر کهمن و یان هه نین.
 ئیمانداران: ئەوهی که باسماں کرد به لگهیه له سهه ئهوهی که ئەو هه موو
 دژایه تیهی قورئان و ئیسلام وای کردووه که خه لکی بکه رین و بزائن ئەو
 قورئانه چیه و دژایه تی دهکرت، گهراوه به شوینیا و سهه نهجام ئی
 کۆلیوه تهوه و عاشقی بووه.

کهواته: سهه نهجام و پاشه روژ هه بۆ ئیسلامه ﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ
 اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ
 بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.

سهه چاره كان:

١. قورئانی پیروژ.
٢. پوختهی تهفسیری قورئان - ملا محمد مهلا صالح.
٣. علی خطی الحبيب - عمرو خالد - ص ٨٢، ص ٨٣.
٤. السيرة النبوية - د. علي محمد محمد الصلابي / ج ١ / ص ٤١٢، ص ٢٥٠، ص ٢٥٢، ص ٢٥٦، ص ٢٥٤، ص ٢٥٧.
٥. ههفته نامه ی یه کگرتوو / ژ: ٦٢١ له ١٢/١/٢٠٠٧ ل ١٢.
٦. ههفته نامه ی کۆمهل ژ: ٢٥٤ له ٢٠٠٧/١/٦ لاپه ره ی کۆتایی.
٧. بانگی هه ق - ژ: ٢٢ - ل ٢٨ - له نویسنی: م. عمر عبدالعزیز.
٨. ژبانی موسا - ناصح محمد شریف ل ٦٧.
٩. به ره و ئیسلام - نارامی - ئەندازیار عثمان محمد رشید - ل ١٦، ل ٣٧.

وتاري چوارهم بو مانگي محرم

هيمرهت

(بهشي پوارهم)

[پهيواني عهقه بهي يه قه م]

وتاری چوارەم بۆ مانگی محرم

هیجرەت ... (بەشی چوارەم)

﴿پەیمانێ عەقەبەیی یەكەم﴾

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ

عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی بەرپێز و خوشەویست: بۆ ته‌واو کردنی وتاری رابردوو
هەربارە‌ی هیجرەتی پێغەمبەری خوا ﷺ لە مەككە‌ی پیروژه‌وه بۆ مەدینە‌ی
مۆنە‌وه‌ره و پرشن‌گدار، دە‌لێن (وبالله التوفيق):

موشریکە‌کانی مەككە هەرکە‌سیک بە‌هاتایە‌ته مەككە‌وه و بە‌تایبە‌ت
بیان‌زانایە‌ کە‌سیکی بە‌ توانایە‌، بە‌ تایبە‌تی شاعیرە‌، خیرا خو‌یان دە‌گە‌یان‌دی
بۆ ئە‌وه‌ی کاری ئی بکە‌ن کە‌ نە‌هێلن موس‌لمان ببی، چونکە‌ دوژمنانی ئیسلام
هەر لە‌ کۆنە‌وه‌ زانیویانە‌ کە‌ راگە‌یان‌دن گە‌وره‌ترین چە‌کە‌ بۆ روبە‌روو
بوونە‌وه‌ی موس‌لمانان و لە‌ خ‌شته‌ بردنیان، کاتی خو‌ی شاعیری‌ک بە‌قه‌دەر
کە‌نالیکی ئاسمانی دە‌وری هە‌بووه‌، بۆیە ئە‌وان زمانی شاعیرانیان خ‌ستوه‌ته‌
کار و (حە‌سسان)یش بە‌رپەرچی ئە‌دانه‌وه‌ و هە‌لی وە‌شان‌دبوون.

جاریکیان شاعیری‌ک بە‌ ناوی (اعشى) لە‌ یە‌مە‌نه‌وه‌ هات موس‌لمان ببیت،
هەر ئە‌وه‌ندە‌ کافران پێیان زانی چو‌نه‌ لای و پێیان وت: تۆ نازانیت ئە‌گەر
موس‌لمان بیت ریی مە‌ی خوار‌دنه‌وه‌ت ئی دە‌گرن. ئە‌ویش وتی: مە‌ی
خوار‌دنه‌وه‌ شتیکی خراپە‌ و مرو‌ة عە‌ق‌لی لە‌ دە‌ست دە‌دات. وتیان: ئە‌ی
نازانیت ریی زیناکردن و رابواردن ئی دە‌گرن؟ وتی: من پیرم و کارم بە‌و
شتانە‌ نە‌ماوه‌. کە‌ زانیان بە‌وانە‌ ناگەرێته‌وه‌ وتیان: ئە‌لی‌ی چی سە‌د و ش‌ترت

بدهینې و بگه پښته وه؟ کابرا نه وه نده خه لاته که ی به لاوه گه وره بوو رازی بوو. و شتره کانیاں دایه و گه پرایه وه به ره و یه مهن، که نژیک یه مهن بویه وه له و شتریکیان که و ته خواره وه و به کافری مرد و خیری له ماله که ی نه دی. به راستی سهیره (سه د) و شتر به زمانی نه مړو یانی (چند ئوتومبیل) چونکه ده یانزانی شاعیر راگه یاندنه و کاریگری زوری ده بیټ.

قورئان له و باره یه وه ده فهرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ مُحْشَرُونَ﴾ الانفال: ۳۶. واته: (بیگومان نه وانه ی بی باوه پڼ مال و سامانی خوځیان به خت ده کهن بو نه وه ی به شینه یی به ربه ست دانین و ریگری بکه له به رده م ثابین و ریبارزی خوادا، جا مال و سامانیان له ثابنده دا بو نه و مه به سته خرج ده کهن، پاشان ده بیټه په شیمانی و داخ و حه سره ت له سهریان، له دوایدا شکست ده هینن، بیگومان نه وانه ش که بیباوه پ بوون بو دوزه خ کو ده کرینه وه و راپنچ ده کرین).

به لئې نیمانداران: وا ده پوژده که ته واو بوو (في آخر أيام التشریق من الحج) خه لکی هه موو خه ریکی کو کردنه وه ی که ل و په له کانیاں بوون و یه ک دوو روژیان مابوو بگه پښته وه بو ولاتی خوځیان، وا نیواړه یه کی دره نگه و پیغه مبه ری خوا ﷺ وا له مینایه، خه ریکه دنیا تاریک ده بیټ و مینا چول ده بیټ.

به پښان: خه لکی کاسبکار قسه یه کی جوانیان هه یه که ده لئین: له کو تایی روژدا رزق به ره که تی زوری تی دایه، چونکه نه و کاسبکاره نه به زیوه و له به یانیه وه له هه ولداندا بووه.

بہائی، تا ئیستا پیغمبرِ خوا ﷺ ہیچ نہجامیکی دہست نہکے وتوہ،
 نگر کہ سیکی تر بواہ جگہ لہ پیغمبرِ خوا ﷺ دواي ٹو ہموو
 ہرلدانہ دیوت: خو وا مینا کہسی لینہ ماوہ و حج تہواو بوو، نہمتوانی
 سود لہ کہس وەرگرم، ئیتر با پروم۔ بہلام پیغمبرِ خوا ﷺ کہ شکست و
 بیٰ ٹومیدی لہ فہرہنگیدا نہبور ہر کوئی نہدا و ہیشتا دواي ٹو ہموو
 ہرلہ بیٰ نہجامہ، ہموو گیانی ٹومید و ہیوا بہخشینہ و قت رہشبین
 نہبوو، بہردہوام گہشبین بوو، ٹم دہرسہ فیری کوئلہ دانمان دہکات لہ
 کاروباری دونیایی و دیندا، و فیزمان دہکات شکست سہرہتای
 سہرکہوتنہ... بہائی، ئیستا وا ناخری کاتہ و پیغمبر ﷺ لہ لای سہرتاشیک
 چاوی بہ شہش کوپی گہنج کہوت۔ سہرنج بدن پیغمبرِ خوا ﷺ بو
 گیاندنی ٹم دینہ دہگہریت بہ ہموو شوینیکدا، تہنات نہچیتہ دوکانی
 سہرتاشیک، ٹمہش شانازی و فخرہ بو سہرتاشکان کہ ٹاسوی ہیوا لہ
 دوکانہکی ٹوانوہ لہ پیغمبرِ خواوہ ﷺ دہرکہوت۔ کہواتہ:
 دوکانہکانتان لہ گورانی و وینہی ناشہری بپاریزن، کہ بہداخوہ زور لہ
 برایانی سہرتاش دوکانہکانیان گورانی بیانی و بیٰ مانا و وینہی ٹافہتانی
 تیدایہ۔

بہائی، پیغمبرِ خوا ﷺ لیان نزیک بویہوہ و تہماشای کردن زور
 منالکارن، ہرہ گہورہکیان تہمہنی (۲۱ سال) بوو۔ ناوی (ٹہسعد کوپی
 زورارہ) بوو، فہرموی ﷺ: کوہہ گہنجهکان ٹیوہ کیں؟ وتیان: من الخُرَج۔ لہ
 خہزہجی یہثربین۔ فہرموی: امن موالی یہود؟ لہ ہاوپہیمانی جولہکہکانن؟
 وتیان: بہائی۔ تہماشاکن، پیغمبرِ خوا ﷺ چہند شہرہزای دہوروبہر و
 دونیای دہرہوہیہ۔ (ٹہمرو چہند پیویستمان بہ زانستی جوگرافی و میثرو و
 ٹابوری و کوہہلناسی ہیہ، موسلمان ٹہیت کہسیکی بہ ٹاگا و چاو کراوہ و

شارهزای هه موو دونیا و گه لان و ژیانیان و هه لئسوکه وتیان و په یوه ندیه نینوده و له تیه کانیان بیت).

پیغه مبهەر ﷺ فەرموی: (اَقْلًا تَجْلِسُونَ اُكْلُكُمْ؟) ئایا ئاماده ن ماوه یه ک دانیشن له گه لئا و هه ندیک قسه تان بۆ بکه م؟ (که واته: ده بیت سوپاسی ئه و که سه بکه یه که گویمان بۆ ده گریت، نه ک منه تی به سه ردا بکه یه که چا که مان پی و تووه، ئه بیت ئه جر و پاداشتمان ته نها له خوا بویت) کوپه گه نه که ان وتیان: به ئی فەرموو. پیغه مبهری خواش ﷺ دهستی کرد به قسه کردن و قورئان خویندنه وه و باسی ئیسلامی بۆ کردن و فەرموی: من پیغه مبهری خوام و کوئا پیغه مبهرم.... گه نه که ان که ئه مه یان بیست به سه رسوپرمانه وه سه یری یه که تریان کرد و وتیان: چی؟ پیغه مبهری ئاخر زه مان!!

به پێزان: باشه بۆ سه ریان سوپما؟ چونکه (كَانَ الْيَهُودُ فِي الْمَدِينَةِ يَتَوَعَّدُونَ الْعَرَبَ بِنَبِيِّ آخِرِ الزَّمَانِ وَ أَنَّهُمْ سَيُقَاتِلُونَ الْعَرَبَ مَعَهُ) جوله که کانی مه دینه به رده وام هه واییان ده دا به عه ره به که ان که به م زوانه پیغه مبهری ئاخر زه مان په یدا ده بیت و ئیمه ئیمانی پی دینین و له گه ل ئه و پیغه مبه رده شەر له گه ل ئیوه ی عه ره ب ده که یه، چونکه جوله که وایان ده زانی ئه م پیغه مبه ره ش هه ر له وان ده بیت...

به ئی ئیمانداران: پیشتیش وتمان، زۆربه ی جار ئه وه ی ئیسلام به خه لکی ده ناسینیت، راگه یان دی کوفره، ئه م گه نه جانه به ده یان جار ناوی پیغه مبهری ئاخر زه مانیان له جوله که کانی مه دینه بیستبوو. ئه مجا گه نه که ان سه ریان به یه که وه ناو به یه که تریان وت: (وَاللَّهِ أَنَّهُ لَنَبِيٍّ لِّلَّذِي تَوَعَّدَكُمْ بِبُيُوتٍ، فَلَا تَسْبِقَنَّكُمْ إِلَيْهِ) وتیان: سویند به خوا ئه مه ئه و پیغه مبه ره یه که جوله که ان هه ره شه مان ئی ده که ن به و، با وریا بین پیشمان نه که ون بۆ ئیمان پی هینان و ناسینی.. هه ر له ویدا ئیمانیان هینا، له م سه عاته وه میژووی مرو قایه تی

گۆرانکاری بەسەردا هات و سەرەتای سەرکەوتنەکان دواي (١٣) سال ئازار و نەشکەنجە و تاریکی دەرکەوتن.

لێره‌دا پرسیارێک دروست دەبیئت: باشە بۆچی پیڤەمبەری خوا ﷺ نوای هەموو ھۆزەکان و کە کەسی لێ نەما ئەمجا چاوی بە خەلکی مەدینە کەوت؟ بۆ یەکەم جار نەچوو بۆلای ئەوان؟ لە وەلامدا دەئێین:

١. مەدینە شەڕ و ناکۆکی عەشایەری تێدا بوو لە نیوان ئەوس و خەزرجدا، و شویینی شەڕ و ئاژاوەشە بۆ بلاو کردنەوێ ئیسلام ناشی.

٢. پیاوماقوول و سەرکرده‌کانی مەدینە هەمووی لە شەڕی (بُعاث) دا کوژرا بوون، کە پێنج سال پێش کۆچکردن رویداو.

٣. مەدینە شارێکی کشتوکالیە و خەلکی جوتیاریش زیاتر خۆ پارێزە لە شەڕ و دوژمنایەتی، لەبەر ئەوە لەوانەیە نەتوانن موسلمانان بگرێ خۆیان.

٤. جوله‌کە لە مەدینەدا دەژیان و لەوانەیە لە یەکەم ھەنگاویاندا دوژمنایەتی خۆیان بۆ ئیسلام دەریبێن.

کەواتە: بە پێوەرە سیاسی و عەقلیەکان مەدینە بە کەلێک نەدەهات، ھەر بۆیە یەکەم جار چوو بۆ طائیف و نەچوو بۆ مەدینە.... بەلام لێره‌دا خواي گەرە ئەو وانە یە فیڤی پیڤەمبەرەکەي ﷺ دەکات کە تۆ ھەول دەدەي و پلان دادەپێژیت، بەلام خواي گەرە خۆي سەرکەوتنت پێ دەبەخشیت بۆ ئەوێ تەنھا پشت بە خوا ببەستی، ھەتا بزانی تەبەرە بەری گەردون ھەر خوايە ﷺ ھەتا وانە زانی ت سەرکەوتن بە ھۆی پیلانەکەي خۆتەرە بوو، بەلام ئەگەر خۆت ھەول نەدەیت و پیلان دانەپێژي سەرکەوتن بە دەست نایەت، پیڤەمبەری خوا ﷺ بیری لای طائیفە و بیری لای (٢٦) تیرەو ھۆزە، ناخە کەس کە لە ناچاریدا و کە کەسی لێ نەماوو خەلکی مەدینە بوو (لایە لا اللہ الملک العظیم المدبّر الوکیل...). کەواتە: پشت ھەر بە خوا ببەستە، تۆ بە مێشک و

لاشەت پلان دابىرىزە، بەلام با يەقىنت بېيت كە سەرگەوتن ھەر لاي خواوۋىيە،
زۆر جار توشى شىكىستت دەكات چۈنكە خىرى گەرەرت لە پېشە.

خوای گەرە مەدىنەى ھەلبىزارد بۆ شوینى ھىجرەت و كار ئاسانى بۆ
کرد، چۈنكە:

۱. خەلكى مەدىنە (ئەوس و خەزرج) كەسانى بە سۆز و دلنەرم بوون،
تەكەبور و خۆبەزلزانیان تیدا نەبوو، ملكەچى حق دەبوون و ئىنكاریان
نەدەکرد، ئەمەش دەگەرېتەوۋە بۆ تايبەتمەندىەكانى خوینى و شانەى
دروست بونیان، كە بە ویراسى بۆیان مابۆوۋە. وەكو پېغەمبەرى خوا ﷺ
ئامازەى بەوۋە کرد كە زۆر مىللەت ھەن ھەر بە نەرمى و روخوشى و دلناسكى
ھاتوون و پەرورەدە بوون. بۆ نمونە كاتىك وەفدى يەمەن ھاتن بۆ خزمەتى
فەرموى: (اَتَاكُم اَهْلُ يَمَنٍ، هُمْ اَرْقُ افْتِدَاءً، وَالْيَنُ قُلُوبًا) رواء البخارى و مُسَلِم.
واتە: وا خەلكى ولاتى يەمەن ھاتن بۆلاتان زۆر قسە جوان و دل ناسك و دل
نەرم، ئەوس و خەزرجىش سەرەتا لە يەمەنەوۋە ھاتبوون بۆ مەدىنە و
چوبونەوۋە سەر بنچىنەى خۆيان كە يەمەنى بوون و نەرم و نیانیان لە دەست
نەدابوو. و تا ئیستاش حاجیەكانمان شایەتى ئەوۋە دەدەن كە خەلكى مەدىنە
نەرم و نیاترن لە خەلكى مەككە.

۲. خەلكى مەدىنە سەخى تەبیەت و بەرچاوتیربون و میوان دۆست
بوون، خوای گەرە مەدحیان دەكات و دەفەرمویت: ﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ
وَالْاِیْمَنَ مِنْ قَبْلِهِمْ يَحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ اِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً
مِمَّا اَوْتُوا وَيُؤْتِرُونَ عَلَى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ
نَفْسِهِ فَاُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ الحشر: ۹.

به‌نی، ئیستاش خه‌لکی یه‌مه‌ن و مه‌دینه به‌گشتی میوان دۆست و دل و به‌ست گوشادن.

۳. له شه‌ری ناوخۆی (بُعاث)دا، هه‌رچی سه‌رکرده به‌ته‌مه‌ن و تاوداره‌کانی ئه‌وس و خه‌زه‌ج بوون کوژرا بوون، که ئه‌مانه‌ش وه‌کو سه‌رکرده‌کانی مه‌که‌ه و طائف وابوون و ئه‌گه‌ر به‌مانایه ده‌بوونه به‌ردی خه‌ر و له‌مپه‌ر له‌به‌رده‌م موسلمان بوونی خه‌لکی مه‌دینه‌دا، جا له‌م کاته‌دا ته‌نها کۆمه‌لیک سه‌رکرده‌ی لاویان مابوو که ئه‌و کاریگه‌ریه گه‌وره‌یه‌یان نه‌بوو له‌سه‌ر دانیشه‌توانه‌که‌ی و خه‌لکی لییان نه‌ده‌ترسان و له‌نه‌فس و ده‌رونی خۆیاندا چاوه‌ڕێی که‌سیکیان ده‌کرد که یه‌کیان به‌خات و سه‌رکرده‌یه‌تیان به‌کات.

که‌واته: شه‌ری (بُعاث) یه‌کیک بوو له‌ سه‌ربازانی خه‌زمه‌تگوزاری ئیسلام. ره‌زای خوا له‌ دایکی ئیمانداران و سیاسه‌تمه‌داری گه‌وره‌ی ئیسلام خاتوو عایشه‌ بیته‌ که زۆر جوان له‌م رسته‌یه‌ تیکه‌یشتبوو که ده‌فه‌رمووته: { كَانَ يَوْمَ بُعَاثَ أَمْرًا قَدَّمَهُ اللَّهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ﷺ فَقَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ افْتَرَقَ مَلَتْهُمْ وَ قُتِلَتْ سَرَوَاتُهُمْ (أَشْرَافُهُمْ) وَ جَرَحُوا قَدَّمَهُ اللَّهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فِي دُخُولِهِمُ الْإِسْلَامَ } رواه البخاري.

شیخ محمد عبدالوهاب له (مُخْتَصَر سيرة الرسول ص ۱۲۴) دا ده‌فه‌رمووته: (إِنَّ الْحَرْبَ لَبَثَتْ بَيْنَهُمْ مِائَةٌ وَعَشْرِينَ سَنَةً، وَ كَانَ آخِرَ مَا بَيْنَهُمْ مِنَ الْمَوَاقِعِ مَوْقِعَةً - بُعَاث - وَ كَانَ يَوْمًا عَظِيمًا مَاتَ فِيهِ أَكْثَرُ رُءَسَائِهِمْ). واته: جه‌نگ و کوشتاری ناوخۆ له‌ نیوان ئه‌وس و خه‌زه‌جدا ماوه‌ی ۱۲۰ سال درێژه‌ی کێشا، و کۆتا شه‌ر و به‌یه‌ک گه‌یشتنیان له‌ شوینی - بُعاث - بوو، وه‌ گه‌وره‌ترین شه‌ر له‌و رۆژه‌دا رویدا و زۆربه‌ی هه‌ره‌ زۆری سه‌رکرده‌کانیان له‌و جه‌نگه‌دا کوژران...

۴. بوونی جوله که له مه دینه دا ریگه خوشکەر بوو بۆ بلاو بونه وهی ئیسلام زۆر به خیرایی له مه دینه دا، چونکه هیچ کهس نه مابوو له ناو مه دینه دا که باسی پیغه مبهری ئاخر زه مانى له زمانى جوله که کانه وه نه بیستبى، چونکه ئه وس و خه زه ج بت په رست بوون و جوله که ش ئه هلی کیتاب بوون و ئه یانوت: (إِنَّ نَبِيًّا قَدْ أَضَلَّ زَمَانَهُ، نَقُلْكُمْ بِهِ قَتْلَ عَادٍ وَإِرمَ). واته: به راستی بهم زوانه پیغه مبهری ئاخر زه مان ئاشکرا ده بیئت و ئیمه ده یناسین و شوینی ده که وین و ئیوهی عه ره بی بت په رستی پى ده کوژین وه کو کوشتاری عاد و ئیره م... قورئانی پیروزیش له م باره یوه ده فهرمویت: ﴿وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِمْ ۖ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ البقرة: ۸۹. .. واته: کاتیک له لایه ن خواوه کتیبیک (قورئان) هات بۆیان، که: ئه و کتیبانه ی ئه وانیش په سه ند ده کات و به راستی ده زانیئت، ئه وان پیشتەر داوای سه رکه وتن و زال بوونیان به سه ر ئه وانیه ی بى باوه پ بوون له خوا ده کرد به هوی شوینکه وتنیان بۆ پیغه مبهر ﷺ که چی کاتیک ئه و پیغه مبهریان بۆ هات که ده یانناسی بروائان پینه کرد، که واته: با نه فرین و له عنه تی خوا له سه ر کافران بیئت... که واته ئه م باس کردنی جوله کانه ده رباره ی پیغه مبهری خوا ﷺ هوکارینکی زۆر به هیز بوو که له ماوه یه کی که مدا بانگه وازی ئیسلام له مه دینه دا بلاو بیته وه، له بهر ئه وه ی خو یان باسی پیغه مبهریان بیستبوو، هه رئه وه نده ی ده ویست یه کی ک بیئت و جوان بۆیان روون بکاته وه و پێیان بناسینیئت.

۵. هه روه ها وتمان مه دینه شارینکی کشتوکالی بوو، ئه گه ر به ره مه کانی به شیوه یه کی ریک و پیک کو بکرایه ته وه ئه وا به شی هه موو دانیشتوانه که ی

بھکر د۔ خو ئہ گھر مہ دینہ شاریکی بی دہرامت بواہ، ئہی کوچ کردوان
چون ژیا نی خو یان دایین بکردایہ۔

بہ لی ئیمانداران: بہم شیوہیہ خوی گہورہ مہ دینہی ئامادہ کردبوو تا
پیغہ مہری خوا ﷺ و صہابہ ہاجرہ تی بو بکن۔

بہ لی، شہش گہنجہ کہ ئیمانیاں ہیئا و وتیان: ئہی پیغہ مہری خوا ﷺ
ئیئمہ لہ ناو قہومی کداین سہرا پای ژیا نیان دوژمنایہ تی یہ کترہ، ئیستا
ہموومان خہ زرہ جین، ئہ گہر ئیستا بییتہ ناومان دہ بییتہ پیغہ مہری خہ زرہ ج،
ئہی ئہوسیہ کان؟ بو یہ ئیئمہ ئہ مسال دہ گہر پیئہوہ و پہیمان ت دہ دہینی کہ لہ
ئیستاوہ بانگہ وازی خوا بلاو بکہینہوہ و ہول دہ دہین چہند کہ سیکی ش لہ
ئوس موسلمان بکہین و بیہینینہ خزمہت، بہ لکو خوا بہو ی تووہ
دوژمنایہ تی نیوانمان لابہریت و ئاشتی بگہر پیئہوہ بو شارہ کہمان۔ (فَإِنْ
يَجْمَعُهُمُ اللَّهُ عَلَيْكَ فَلَا رَجُلٌ أَعَزُّ مِنْكَ) ئہ گہر خوی گہورہ بہو ی تووہ کو مان
بکاتوہ و ئہم دوژمنایہ تیہمان کوتای پی بیٹ، ئہوا ہیچ کہ سیک بہ قہدہر تو
گہورہ و سہرورہ نابیت...

پیغہ مہری خوا ﷺ فہرموی: زور باشہ و سالی داہاتوو لہم شوینہدا و
لہم کاتہدا چاوہریتان دہ کہم، خوا حافیزیان لہ یہک کرد و پیغہ مہری خوا
ﷺ گہرایوہ بو مالہوہ و زور دلخوش بوو، لیئردا چہند وانہ یہک ہہیہ:

یہ کہم: ژیری ئہم کوپہ گہنجانہ، کہ ہہرچہندہ بہ تہمہن زور
منالیشبوون، کہ ہہرہ گہورہ کہیان تہمہنی (۲۱) سال بوو، کہ ئہسعدی
کوپری زورارہ بوو۔ تہ ماشاکہ، ئہم گہنجانہ حہماسہت نہیگرتن بلین: فہرموو
پیغہ مہری خوا ﷺ وەرہ لہ گہلمان و خو مان ت لہ سہر بہ کوشت دہ دہین،
بہ لکو فہرمویان: ئہ گہر ئیستا بییتہ ناومان، ہہر دہ بییتہ پیغہ مہری خہ زرہ ج
و ئہوسیہ کان ئہ گہر بہ پیغہ مہریش ت بزانن، لہ رقی ئیئمہ کہ دوژمنیانین،

ئامادە نین ئیمانێ پێ بهێنن. بەلام ئەگەر ئەوانیش موسلمان بوون، کە هاتیتە ناومان دەبێت بە پیغەمبەری ئەوس و خەزەرە جیش... بەلێ، ئەمە ئەو راستیە دەسەلمینیێت کە دەبێت ئەم دینە گەنج و لاو هەلگری بێت، نابێت گەنجی موسلمان خۆی بە کەم بزانیێت و وابزانیێت هیچی بۆ ئیسلام پێ ناکرێت، نەخێر ئەم دینە گەنجان شانیان دایە بەر، بەلام کام گەنج دەتوانیێت خزمەت بە ئیسلام بکات؟ گەنجیک کە ناوا ژیر بێت، کە ناوا دل پاک بێت بەرامبەر گەل و نیشتمانی خۆی، گەنجیک بیهوێت ئارامی و ناشتی بە هۆی ئیسلامەوه بگەرێتەوه بۆ ناو شار و ولاتەکە، نەک گەنجیکی حەماسەت گرتوو لە غەیری شوینی خۆیدا و غەیری خۆی رقی لە هەموو کەس بێ و بەناوی ئیسلامەوه هەموو کەس سەر بپێ و هیشتاش پێی جیهاد بێت، و زۆربە ی کات کە رابوونی ئیسلامی زەربە ی لێ کەوتوو بە هۆی گەنجی ناشارەزا و کورت بین و هەلچوو بووه.

دووهم: گەنج و لاو دەروونی پاکە، ئەگەر دوور بکەوێتەوه لە ژێر کاریگەری سەرکردهی خوا نەناس و کۆمەلگای خراپ، تەماشاکە لێرەدا فێطرهتی ئەو گەنجانە چۆن هاتە جۆش و چەند زوو ئیمانیان هێنا.

سییەم: هەر کە ئەم شەش گەنجە ئیمانیاان هێنا یەکسەر بوونه بانگخواز، کەواتە گەیانندی ئەم دینە واجبه لەسەرت هەر لەو رۆژەوه کە موسلمان دەبێت.. بەلێ، بانگهواز بۆ ئیسلام تەنها واجبی سەرشارنی پیغەمبەرەن نەبووه بە تەنها، یان زانیانی میراتگری پیغەمبەرەن بە تەنها، بەلکو هەموو کەسێک واجبه بەقەدەر توانای خۆی ئەم دینە بگەیهنیێت و بلاوی بکاتەوه، جا نێر بێت یان می بێت، زانا بێت یان نەزان بێت. جا لێرەوه تێدەگهین کە (لَا مَعْنَى وَلَا مَكَانَ لِكَلِمَةِ (رِجَالِ الدِّينِ) فِي الْمَجْتَمَعِ الْإِسْلَامِيِّ) (هیچ مانا و شوینیێک نیە بۆ وشە ی (پیاوانی ئایینی) لە کۆمەلگای ئیسلامیدا).

کهواته: وشه ی پیاوړی ئاینی مه‌ل‌یه و هه‌موان پیاوړی ئاینین، ده‌بیټ بوتریت (زانایانی ئاینی). چونکه هر یه‌ک له ئیمه به‌پر‌سیاره له گه‌یاندنی هم ئاینه جوانه (بَلُّوْا عَنِّي وَاذْكُرُوا آيَةَ) خو‌ئه‌گه‌ر سو‌ره‌تی (الفاتحه) بزانی حه‌وت تابه‌ته، کهواته ده‌بیټ هه‌ول بده‌یت که‌سی‌ک هه‌ر فیری نو‌یژ و خواناسی بکه‌یت. له فەر‌موده‌ی پی‌غه‌مبه‌ردا ﷺ ها‌تووه که خ‌وای گه‌وره له قیامه‌ت‌دا گله‌یی له به‌نده‌ی خو‌ی ده‌کات و ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿يَا عِبْدِي اسْتَسْقِيْكَ قَلَمٌ تَسْقِيْ﴾ ئه‌ی به‌نده‌ی من من دا‌وای ئاو‌م لی‌ کردیت و نه‌تدامی، ئه‌ویش ده‌لیت: ئه‌ی په‌روه‌ردگار که‌ی تو پ‌ی‌و‌یستت به‌ ئاو بووه تا من بت‌ده‌می، په‌روه‌ردگاریش ده‌فه‌رمو‌یت: ئه‌ی فلان عه‌بدم دا‌وای ئاو‌ی لی‌ نه‌کردیت و تو‌ش نه‌تدایه؟ ئه‌گه‌ر بت‌دایه‌تی ئیستا لای من ده‌ستت ده‌که‌وته‌وه و وه‌کو دا‌بیټت به‌ من وابوو!!! جا سه‌رنج بده‌ن: باشه ئه‌گه‌ر که‌سی‌ک تین‌وی ئیمان و با‌وه‌ر بیټ که‌ دنیا و قیامه‌تی وه‌ستاوه له‌سه‌ری و فریای نه‌که‌وین، ئه‌بی‌ خ‌وای په‌روه‌ردگار چه‌ند سه‌رزه‌نشتمان بکات؟ با هه‌رده‌م له یادمان بیټ که‌ بونمان به‌ هو‌ی هیدایه‌تی که‌سی‌ک به‌ هی‌نده‌ی دنیا و هه‌رچی تیا‌یه‌تی خیرمان ده‌ست ده‌که‌و‌یت.. به‌ تاییه‌ت له‌م سه‌رده‌مه‌دا دو‌ژمنان به‌ هه‌موو شین‌وه‌یه‌ک خه‌ریکن خه‌ل‌کی له‌ ری‌گه‌ی راست دو‌ور بخه‌نه‌وه، ئه‌وه‌تا سه‌رو‌کی ئه‌مه‌ریکا (نیک‌سو‌ن) له‌ په‌راوه‌که‌یدا (نَصْرٌ بِلَا حَرْبٍ) دا ده‌لیت: گ‌ی‌ژه‌لو‌که‌یه‌کی ئیمانی له‌ رو‌ژه‌لاته‌وه هه‌لی کردووه، ئه‌گه‌ر نه‌توانین ری‌ی لی‌ بگرین، هه‌ول ده‌ده‌ین ری‌ژه‌وه‌که‌ی بگو‌ړین.

کهواته: هه‌رچیت بو‌ ده‌کریت بو‌ دینی خوا بیکه به‌ مال و سامانت، به‌ قه‌له‌م و نو‌سینت، به‌ ئه‌خلاق و ره‌وشتی جوانت، ئه‌م ئیسلامه.. ئه‌م نور و رو‌ناکیه بگه‌یه‌نه به‌ هه‌موو شو‌ین و دل‌ه تاریکه‌کان. ئه‌مه‌رو‌ دنیا‌یه و

سەبەینیش مەحشەر، تەنھا خوا دەزانیت کە ی و لەکۆی تەواو دەبیّت،
 ئاشکرایە هەمووشمان مردنیک قەرزارین...

بەرێزان: وەکو باسمان کرد زۆرێک لە خەلکی دەرونیان پاکە، بەلام
 دەورووبەری خراپ لارییان کردون، هەر ئەوەندە تۆز و گەردەکە ی لەسەر
 لاچوو فیطرەتی دیتەوێ جۆش، گۆی بۆ ئەم بەسەرھاتە بگرن کە باسی
 کابرایەکی ئەمەریکیە، ئەم پیاوێ کاتیکی چوو بۆ سعودیە هەرگیز لە خەیاڵیدا
 نەبوو کە بێر لە ئیسلام بکاتەو، ئەو فرمانبەریکی گەورە بوو لە
 کۆمپانیایەکی گەورەدا و هەروەها شوێنێکی یەكجار دیاریشی هەبوو،
 ژانیشتی پێبوو لە کاری رێک و پێک و ئەمەش وای لێ کردبوو کە چەندین
 بڕوانامە بە دەست بهێنێت و هەروەها چەندین پیا هەڵدان و وەصفیشتی
 هەبیّت لەلایەن لێپرسراوانی گەورە کۆمپانیایەکی و هەروەها
 دەوڵەتەکیەکیە کە ئەمریکایە، خۆی لەم بارەییەو دەلیت: پێش ئەوێ بێم
 بۆ ریاض لێپرسراویکی گەورە بووم لە کۆمپانیایەکی ئەمەریکیدە و ئەوێ
 بیرم لێ نەکردبێتەوێ ئایین و دەق ویاساکانی بوو، ژیانم هەمووی ماددە و
 کارکردنێکی وەزیفی سەرکەوتوانە بوو، کاتی پێشوەکانیش و ئیجازەکانیشم
 بەسەر ئەبرد هەروەک ملیۆنەها مڕۆکە کە لەم جیهانەدا ژانیان بەو جۆرە
 بەسەر ئەبەن، چەند مانگێکم بەسەر برد لە کارە نوێکەمدا لە ریاض و
 بەراستی رۆچوو بووم لە کارەکەمدا و خەریکی ئەرکی خۆم بووم، ئارەزووی
 یەکەم بریتی بوو لەوێ کە سەرکەوتن بە دەست بێم تا زیاتر جێگە ی خۆم
 قایم بکەم لەو کۆمپانیایە ی کارم تیا دەکرد و جێگایەکی دیاریش لەناو
 سەرکەوتوێکانی وڵاتەکەمدا بۆخۆم بگرم، رۆژێکیان دانیشتبوم لە شوێنێکدا
 لە کاتی پێشوداندا بۆ یەکەم جار بینیم کە ژمارەییکی زۆر سعودی و غەیرە
 سعودیەکان روو ئەکەنە مژگەوتیکی گەورە ی نزیک ئەو شوێنە، لەو کاتەدا
 گوێم لە بانگ بوو، هەستم بە شتێک کرد کە پێشتر هەستم پێ نەکردبوو، کە

له رنگاوه خوشیهک به له شه مدها هات که ناتوانری وده صف بکریت، لیږدها پرسیاریکم لا دروست بوو، بۆچی ئهم خه لکه وا ده کهن و چ شتیځ پال بمانه وه دهنیت بهم جوړه روو بکه نه مزگه وت؟. هر وهک نه وهی که پیشپرکی بکهن بۆ شوینیک که پاره و دیاری به نرخیان بدهنی، ئهم پرسیاره کاریگره کی قولی له دهر وونما دروست کرد و پالی پیوه نام که گرنگی بدم به موبابه که کردنی زیاتری ئهم مه سه له یه، نه وهی زیاتر پالی پیوه نام بښدگوی دهنکی مزگه وته که و هره وه پاشان قامهت کردن بوو، به جدی که وته بیرکړنه وه، کاتیک گویم لی بوو ئیما مه که وتی (السَّلامُ عَلَیْکُمْ) سهیری دهرگای مزگه وته کهم کرد، بینیم که نویژکه ران به هوروژم له دهرگاوه دینه دهر وه و هندیکیان له گه ل هندیکی تریاندا قسه یان ده کرد، ئهمه ش کاریگری له دهر وونما دروست کرد، به دهنکی بهر ز و تم: ئای له و سیسته مه جوان و گه وره یه، ئهمه ش سهره تای چونه ناوه وم بوو بۆ ناو جیهانی جوانی ئیسلام، و له پاش ئهمه ش هه موو شتیځ فیږ بووم و وه لامی ئارام به خشم ده سکه وت بۆ زوړیک له و پرسیارانه ی که نه و روژه پرسیم.

ئهم پیاوه ده لیت: روژیکیان زوړ توپه بووم، چونکه له ناو بازاره کانی ریاض دا ده سورامه وه ئه مو یست شتیځ بکړم به په له، به لام بینیم که سهرجه م کوزاگان دهرگاکیان دا خراون، ههرچه نده هه ولما که س دوکانی بۆ نه کړد مه وه، ده یانوت: دوا ی نویژ وهره وه، من له مه توپه بووم، به لام له دوا ی موسلمان بووم بۆم دهرکه وت که نه وه چ پالنه ریکی دهر وونه وا له و بازرگانه ده کات که ئاوا دوکانه کی به جی بیلی و بجیت بۆ مزگه وت.

پاش دوو مانگ له موسلمان بونی، ئاره زووی سهردانی مه که کی کرد بۆ عهره و نویژکردنی راسته وخو بهرام بهر به که عبه. دوو هاوړی سعودیه که ی ده لین: له دهوړی مالی بهیت دا زوړ به عه جیبی عیبادت و دوعا و گریانی

دهکرد. ددیوت: ئای چه نندین مروڤ له م جیهانه دا له م کەش و ههوا روڤیه گهورهیه بئ بهشن.. پیش نوێژی خهوتنابن عه مره که ی تهواو کرد و زور سوو له سهه نه وه ی له کاتی نوێژهکانیشدا له ریزی یه که مدا بیت. نوێژ دهستی پئ کرد. هاوړیکه ی دهلیت: ئەم موسلمانە ئەمهریکه له حاله تیکه ی زور عه جیبدا بوو له خشوع و رکوع و سجوددا، کاتیک له ته حیات ی یه که مدا هه ستاینه وه، ئەو هه لئه سایه وه، وامزانی وا له گه ل نوێژه کهیدا تیکه ل بووه له بیر ی چۆته وه هه لسیته وه، بۆیه ده ستیکم دا له سهری تابه ناگای بینمه وه، به لام هیچ جو له یه کی نه کرد و کاتیک چوینه وه رکوع بینیم وا خه ریکه به لای راستدا ده که ویت. ئیمام سه لامی نه دا بۆوه که بۆمان ده رکعوت که به تهواوی گیانی سپاردوه، باشت رین روڤ ده رچوون، ئەو روڤه ی که په یوه ندی که ی زور گه وه و راستگو یانه ی به خوای گه وه وه هه بوو، لهو شوینه پاک و به رزه دا به رز بۆوه بۆلای خوای گه وه، ئەمجا ره زامه ندی کهس و کاره که ی وه رگرا له ئەمه ریکا و له مه که دا نیژا.

ئیمانداران: ده چینه وه سه ر باسه که مان، ئەم شەش گه نجه چونه وه مه دینه و له دوا ی سالی ک له سه ر وه عد و به لینه که ی خو یان له عه قبه له هه مان کات و شویندا چاویان که و ته وه به پیغه مبه ری خوا ﷺ به لام ئەمجاره یان ژماره یان بوو به (۱۲) کهس، (۱۰) کهسی خه زره جی و (۲) کهسی نهوسی؛ ئەمه ش یه که م دانیشتنی ئەو دوو هۆزه دوژمنداره بوو له ژیر ره حه تی ئیسلامدا. وه فده که باسی کار و چالاکیه کانی خو یان له ماوه ی سالی رابردودا بۆ پیغه مبه ری خوا ﷺ خوینده وه، و باسی نه وه یان بۆ کرد که هیچ مالی ک نه ماوه له مه دینه که باسی ئیسلامی تیا نه کریت، ئەمجا پیغه مبه ری خوا ﷺ فره می: پیویسته په یمانم له گه لیبه ستر. ئەوانیش ده ستیان خسته ناو ده ستیه وه و په یمانیان پێدا، ئەم په یمان پێدانه پئی دهوتریت (بَيْعَةُ الْعَقَبَةِ الْأُولَى) (په یمانی عه قبه ی یه که م)... عه قبه ناوی ئەو

شوئینهیه که پهیمانەکهی تیا بەسترا.. بەندەکانی ئەم پهیماننامەیه ئەمانە
بون:

۱. **الْأَيُّشُرْكُؤَا بِهِ شَيْئًا..** هیچ شتێك نەكەن بە هاوبەشی خوا.

۲. دزی نەكەن.

۳. زینا نەكەن.

۴. بوختان نەكەن.

۵. مەندالەکانیان نەكوژن.

۶. لە چاکەدا سەرپنجی پیڤەمبەری خوا ﷺ نەكەن.

پیڤەمبەری خوا ﷺ فرموی: (فَإِنْ وَقِيتُمْ فَلَكُمْ الْجَنَّةُ، وَإِنْ غَشَيْتُمْ مِنْ ذَالِكَ شَيْئًا، فَأَمْرُكُمْ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ غَفَرَ، وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَ) رواه البخاری و مسلم.
فرموی: (ئەگەر وەفاتان بەم پهیمانە کرد و جیبەجێتان کرد، ئەوا بەهەشتی
خوا پاداشتتانە، و ئەگەر غەشتان لەم پهیمانەدا کرد، ئەوا کاروبارتان بۆ
لای خواوە و ئەگەر ئارەزوو بکات لێتان خوش دەبێت، وە ئەگەر ئارەزوو
بکات سزاتان دەدات).

بەڕێزان: ئەو دەرسانەی لێردا وەریدەگیرن ئەمانەن:

یەكەم: صەبرو ئارامی پیڤەمبەری خوا ﷺ. وەكو وتمان كە ئەم دوو
چارپێكەوتنە یەك سالی پێ چوو، واتە: لە ماوەی یەك سالداتەنھا شەش
كەس لە ئیمانداران زیادێ كردوو، بەلام پیڤەمبەر ﷺ هێشتا هەر دلی خوش
بوو، چونكە ئەم (۱۲) كەسە بەردی بناغەیی دەولەتی ئیسلامن، نابێت زۆر و
بۆر بن، و سەرکەوتن بە یەكجار نایەت، بەلكو قووناغ بەندی یە.

دووەم: پرسپاریك: بۆچی پیڤەمبەری خوا ﷺ هەر باسی ئەمانەیی كرد:

(دزی مەكەن، زینا مەكەن، مەنال مەكوژن، بوختان مەكەن). ئەی كوا باسی
نوێژ و جومعه و زەكات و حج؟ خو ئەمانە پایەكانی ئیسلامن!!! ئەی بۆ

باس نه کراون؟! چونکه ئەم عیبادهتانه کاتیک دهکړین که حکومت هه بیټ و موسلمانان ئازاد بن، ئەگەر حکومت نه بیټ کوا زهکات کۆده کړیته وه؟ چۆن جومعه دهکړیت؟... که واته: عیبادهت ده بیټ ده ولته تی له گهل بیټ، ئیستاش حکومت نیه، به لām که چووه مه دینه و حکومت دامه زرا، ئەمجا رۆژوو و جومعه و زهکات دانرا. ههروهها ئیعه باسماں کرد که مه دینه له شهردا ده ژیان، بینگومان له شهردا و له ولاتی جهنگدا دزی و زینا و کوشتن و بوختان بو یه کتر کردن (شهري راگه یاندن) هیه.

پیغه مبهري خوا ﷺ ئە یویست له ریگی ئەم خالانه وه کۆمه لگای مه دینه له شهرخوایه وه بگۆریت بو ناشتی خوازی، که واته: ولاتی پر له شهري ناوخو بهم شەش بهنده ناشتیان بو دیته وه و ئیتر دهیان دانیشتنی ناویت.

سینه: گرنگی ئەخلاق و رهوشتی بهرز بو موسلمانان، پیغه مبهري خوا ﷺ ته نها به وه وازی لی نه هینان که شایه تومانی بینن و ته و او، به لکو فره مانى پى کردن که ده بیټ هه لگری ئەو رهوشته بهرزانه بن، عه قیده پاکى (دووربوون له شیرك)، داوین پاکى، دهست پاکى، زمان پاکى، دهروون پاکى. واته: پیغه مبهري خوا ﷺ ئەیه ویت کۆمه لگای مه دینه کاتیک سهیری ئەم دوانزه که سه دهکەن، ئەوانه چەند ئەخلاقیان بهرزە، ئیعه زۆر پیویستمان بهم که سه ئەخلاق جوانانه یه، ئیتر له ریگی ئەم دوانزه که سه وه ئیسلامیان لا شیرین ده بیټ و به خوشیه وه موسلمان ده بن. که واته: به کورتی ده توانین بڵین: ئەم شەش خاله له هه موو زه مان و زه مینیکدا هیه و ناسنامه ی ئینسانی ئیمانداره.

ئیمانداران: ته ماشای نه خشه سازى پیغه مبهري خوا ﷺ بکه ن، ئەمه نه وه مان فیڕ دهکات که خه لکی سهیری نویت و پۆژوو و قورئان خویندمنان ناکه ن، خه لکی سهیری ئەخلاقى جوانمان دهکەن، با هه ول بدهین هه ر

یمکه مان له رینی نیش و کاری خویه وه نمونه ی خه لکی جوان بین، با و نمکین خه لک به هوئی نیمه وه ئیسلامی لا ناشرین بیت.

گهنج و لاوانی دل پر له ئیمان، نهی نهو که سانه ی که ئیستا به روح و له خزمهت پیغه مبهری خوادان ﷺ، و چاومان لییه چون دهستی خستوته دهستی نهو گه نجه پاک و دلسوزانه وه، کی حهزی لییه به شداری بکات نتوانیت هه ر ئیستا له دلی خویدا به یعت بدات به پیغه مبهری خوا ﷺ و پیمانه که نه شکینیت، پیغه مبه ریش ﷺ زه مانه تی به هه شتی ده داتی، نه مرؤ کومه لگای نیمه پیویستی به گه ناجانی داوین پاک و زمان پاک هه یه، به س تهنا به مهش کومه لگا ئیصلاح ده بیت..

که واته: نه گه ر حکومهت ده یه ویت ولاتیکی هیمن و ئارام و دوور له دزی و داوین پیسی به رقه رار بیت، ده بیت گرنگی به مزگهوت و رۆلی مزگهوت بدات له بواری پهروه رده ی گه ناجاندا، گهنج به سهنته ر و هوئی بلیارد و نادی خیر بو کومه لگا ناداته وه، به لکو مال ویران و دوا روژ په شی دهکات.

چواره م: قسه ی شیاو بو شوینی شیاو و گونجاو هه لبرترین، شهرت نیه هه موو قسه یه کی حهق له هه موو جینگه یه کدا بکرت، خو قورنانی هاتووی ماوه ی (۱۲) سالی مه ککی هه یه، به لام پیغه مبهری خوا ﷺ نهو شهش خاله ی پی راگه یاندن، چونکه مه دینه پیویستی بهو شهش خاله بوو، نه هات هه موو ئیسلامیان بو باس بکات، نهی خو پیغه مبهری خوا ﷺ هه دهف و ئامانجه که ی نه وه یه: هه ر که سیك بیگریته خو ی ده بیت وه عد و په یمانی نه وه ی پی بدات که خو ی و هاوه لانی بیاریزیت و له دوژمنیش بیپاریزیت، به لام پیغه مبهری خوا ﷺ نه مه ی له گه ل باس نه کردن، بو چونکه هیشتا وهختی نیه، نابیت کار له سه ر حه ماسه تی نهو (۱۲) گه نجه بکات که هیشتا وهختی نیه، نیشی به جیی نه مان و به ره مدار نه وه یه که بانگی خه لکی بکه ن بو دین، هه لگری ره وشتی جوان بن.

به پِژان: به پراستی له گه یاندنی ئەم ئیسلامەدا دەبیّت دوو شتمان
هه بیّت:

یه کهم: زانست.

دووه: شاره زایی.

ته ماشای قورئانی پیوژ بکهن، بهردهوام صیفتهی عیلم و خهیری
به یه کهوه به کار هیناوه، وهکو ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ بوقمان: ۲۴. یاخود ﴿إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا﴾ النساء: ۳۰. ئەمبو ژۆر کهس هیه شاره زای ثایهت و
ته فسیری قورئانه و فهرموده ی ژۆری له بهره، به لām شاره زانی به و واقیعهی
تییدا دهژی، بویه قسه و وتار و بانگه وازه که ی زهره ری له قازانجی ژورتره بو
ئیسلام و بانگه وازه که ی!.

پینجه م: له ماوهی ئەم ساله دا و بو ئەم دوو دانیشتنه هیچ کهس له
کافرهکانی مه که به هیچ شتیکی نه زانیوه، جگه له ئیمامی ئەبوبه کر و
علیش ﷺ هیچ کهس له صهحابه کان ئاگیان له م دانیشتنه نه بوو، ئەمهش
گرنگی نهینی پاراستنمان فیر ده کات.

شه شه م: له بهندی شه شه می په یماننامه که دا ده فهرمویت: (أَلَا يَمْضُوهُ فِي
مَعْرُوفٍ)، واته: په یمانیان دا به پیغه مبه ر ﷺ که له چاکه دا له قسه ی
ده رنه چن. ئایا پیغه مبه ر ﷺ غهیری چاکه و خیر به هیچ کهس ده لیت؟!.
بینگومان نه خیر. به لām خوا ی گه و ره له قورئانی پیوژدا و له به یعه ی نساء دا
که هه مان خاله کانی ئەم په یماننامه یه ن ده فهرمویت: ﴿وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي
مَعْرُوفٍ﴾ المستحقة: ۱۲. خوا ی گه و ره ئیطاعه ی پیغه مبه ریشی به ستوته وه به
(مَعْرُوف) وه.

جا ئەوێ بۆ ئێمە دەبێتە دەرس و عیبرت که هیچ سەرکردەیهک، هیچ برا گەمڕەیهک بۆی نیه ئەو چارەپوانییهی له خهڵک و ئەندامانی ژێر دەستی خۆی هه‌بێت که کوێرانه دواى بکه‌ون و له هه‌موو شتێکدا هه‌ر بڵێن: به‌ئێ و سهرى بۆ به‌لقینن... نه‌خێر له ئیسلامدا شتى وا نیه و له ئیسلامدا (به‌قسه‌کردن) (گوێ بۆ گرتن) ی له پێشه‌وه‌یه. (السَّمْعُ و الطَّاعَةُ). (السَّمْعُ) ئەو‌یه گوێ بگری، تیى بگه‌ی و له‌و فرمانه‌ حالى ببی داخۆ شه‌ریه‌ یان نا شه‌ریه‌، چیه و چۆنه‌. ئینجا نۆره‌ی (الطَّاعَةُ) دیت، واته‌: به‌ قسه‌ کردن و فرمانبه‌ری بۆ کردن.

ئیمانداران: دوژمنانی ئیسلام یه‌کیك له‌و شتانه‌ی ده‌یکه‌نه‌ ره‌خنه‌ له‌سه‌ر ئیسلام و موسلمانان ئەو‌یه که گوايه له ئیسلامدا ئازادی نیه و مرو‌ف ده‌بێت هه‌ر به‌ئێ بکات بۆ سەرکردەى موسلمان و ئەو فرمانه‌ به‌ به‌ئێ قوربان جیه‌جی بکا و ته‌واو. به‌لام نه‌خێر ئەو تینه‌گه‌یشتنه له ئیسلام، به‌ئکو له ئیسلامدا ده‌فه‌رمویت: واجبه‌ میله‌ت که حکومه‌تیک و ده‌زگایه‌کی ئیداری هه‌بێت که مشوری ژيانى بخوات و یاسا و قانون دا بنیت (به‌پێى شه‌رع) بۆ ریکخستنی کاروباری ژيانى، چونکه به‌دیلى ئەو حکومه‌ت و قانونه‌ بریتیه له پاشاگه‌ردانى (قوضى) وه‌ك شاعیریک فه‌رمویه‌تى:

(لَا يُصْلِحُ النَّاسُ قَوْضَى لَأَسْرَاءَ لَهُمْ . . . . . وَلَا سْرَاءَ لَهُمْ إِذَا شَرَّارُهُمْ سَادُوا)

واته‌: خه‌لك چاك نابیت به‌وه‌ی که فه‌وزا و پاشا گه‌ردانى بیت و هیچ مشورخوریان نه‌بن، یان ئەگه‌ر مشورخۆره‌کانیان که‌سانی خراپه‌کار بن... به‌لام سەرکردەو حکومه‌ت تا ئەو شوینه گوێرایه‌ئێ ده‌کریت که پابه‌ند بیت

به بهرژه وهندی میلله ته وه که قورئان ده فهرمویت: ﴿مَعْرِفٌ﴾. ئیمامی عهلی
 ﷺ روداوینکمان بۆ ده گێڕایته وه و ده فهرمویت: (خۆشه ویستمان ﷺ کۆمه لێک
 له یارانی نارد بۆ شوینێک، و که سێک له یاریده ده رانی کرد به لێرسراویان، و به
 سه ربازه کانی فهرموو گوێراپه لی و فرمانه برداری ئهم سه رکرده یه تان بکه ن. ئه وه بوو
 روشتن و له مه دینه دورر که و تنه وه تا ئه وه بوو که یشتنه شوینێک و له گفتوگۆیه کدا
 سه رکرده که له سه ربازه کان تورپه بوو، بانگی کردن و پێی وتن: (اجْمَعُوا لِي حَطْبًا)
 هه ستن کۆمه لێک چیلکه و دارم بۆ کۆیکه نه وه، (فَجَمَعُوا لَهُ) ئه وانیش به قسه یان کرد و
 دار و چیلکه به کی زۆریان کۆکرده وه، نه جفا فرمانی پێی کردن و پێی وتن (أَوْقِدُوا
 نَارًا) ئاگری تێی به ربده ن. (فَأَوْقِدُوا) ئه وانیش ئاگریان دا. پاشان سه رکرده که رووی تێی
 کردن و پێی وتن: (أَلَمْ يَأْمُرْكُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ تَسْمَعُوا لِي وَتُطِيعُوا؟) ئایا پێغه مبه ری
 خوا ﷺ فرمانی پێی نه کردن به وه ی که گوێراپه لی و فرمانه برداریم بکه ن؟ وتیان،
 به لی. وتی: که واته: (فَادْخُلُوهَا). برۆنه ناو ئه و ئاگره وه. سه حابه کانیش (نَظَرَبَعْضُهُمْ
 إِلَى بَعْضٍ) ته ماشای به کتریان کردو و وتیان: (إِنَّمَا قَرَرْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ النَّارِ) ئێمه
 له ده ست ئاگر راما ن کردو وه بۆلای پێغه مبه ری خوا ﷺ ئێتر چون به چینه ئاگره وه. ئێتر
 به م شیوه به مانه وه تا سه رکرده که تورپه بونه که ی نه ما و ئاگره که ش ورده ورده خاموش
 بوو.

جا کاتێک کاره که یان ته واو بوو گه رانه وه بۆ خزمه تی پێغه مبه ری خوا ﷺ
 به سه رهاته که یان بۆ گێراپه وه، خۆشه ویست ﷺ فهرمو ی: (لَوْ دَخَلُوهَا مَا خَزَجُوا

منها، إنا الطاعة في المعروف) متفق عليه. واته: نه گهر بچونايه ته ناو ناگره كه وه نه وا
لني نه ده هاته دهره وه، گوږاړايه لي ته نها بو چا كه به .

به ريزان: ئيشي كار به ده ست نه وه يه پشت به خوا بيه ستی و هول بدات
جه ماوهری كه له كه ی له ناره حه تی و گيرو گرفت بپاري زیت، نه ك بيان خاته
دوزه خوه، و ميله تيش ده بیټ وريا و وشيار بیټ و فرمانه كانی
كار به ده ست به ته رازوی شرع هه لبسه نگیښت و (إنا الطاعة في المعروف) ی
له به رچاو بیټ، هر به مهش ميله ت وشيار و بيدار و پيشكه وتوو ده بیټ.

ده گيرنه وه: كه روژيك (شه قیقی به لخی) ناموژگاری (هارونه ره شید) ی
ده كرد و پيی وت : هارون، خودا خانويه كي هه يه ناوی دوزه خه و توی
كردووه به دهرگاوانی نه و خانوه و سی شتی به تو داوه هه تا به و سی شته
موسلمانان له و دوزه خه دوور بخه يته وه، نه و سی شته ش: مال و شمشير و
قامچی يه، به مال و سامان خه لکی تير و ته سهل و خوش گوزهران بكه يت تا
خه لکی به هو ی برسیټی و نه داريه وه توشی قهرزاري و درو و سويندی درو و
وه عده خيلافی و دزی و ناپاکی نه بن، و به هو ی شمشيره وه توله بکريته وه
له و كه سانه ی كه خه لکی به ناحق و بی تاوان ده كوژن و ريگری ده كن، و به
قامچی خه لکی له خراپه و لار و له ويري دوور بخريته وه تا توشی دوزه خ
نه بن، جا هارون نه گهر تو به و جوړه كاری ده سه لاتت به پړوه برد نه وا خه لکی
له دوزه خ رزگار ده كه يت و خوشت رزگار ده بيت، نه گهر به و جوړه شت نه كرد،
نه وا له پيش خه لکيه وه ده چيته دوزه خ.

ئومیدەوارم خوای گەورە ھۆشیار و بیدارمان بکات و لەم ئیسلامە شیرینە و سیرە و سوننەتی پیغەمبەرە ﷺ تێمان بگەینێ و کاربەدەستانمان بە رەحم و بە ویزدان بکات و میللەتمان بە ناگا و بیدار بێ و حق بە حق بناسێ و کاری پێ بکات و ناپەرەوا و خراپە نەفرەت لی بکات.

وآخرُ دَعَوَانَا أَنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

سەرچاوەکان:

۱. قورئانی پیرۆز.
۲. تەفسیری ئاسان / بۆرھان محمد امین.
۳. بەرھەو ئیسلام- ئارامی / ئەندازیار عۆثمان / ۱۲۷.
۴. فقہ السیرة النبویة / د. محمد سعید رمضان البوطی / ص ۱۲۶ ، ص ۱۲۹.
۵. السیرة النبویة / د. علی محمد الصلابی / ج ۱ / ص ۴۱۹ ، ص ۴۱۶.
۶. بەرھەو ئیسلام - ئازادی / ئەندازیار عۆثمان / ۹۴۷ ، ۹۴۸.
۷. بەرھەو ئیسلام - دلتیای / ئەندازیار عۆثمان / ۷۳۷.
۸. علی خُطی الحیبب / عمرو خالد / ص ۸۵.
۹. چۆنیەتی بوونە پیشەنگ / م. علی باپیر / ۲۹۷ ، ۶۳۷ ، ۳۶۷.
۱۰. وصایا و حکیم / یوسف الحاج احمد / ص ۱۳۱.
۱۱. دروود / فاتح محمد سمیع / ب ۱ / ۱۵۷۷.

وتاری یەكەم بۆ مانگی هەفەر

پەیمانێ عەقەبەیی دووەم

وتاری یه کهم بۆ مانگی سه فەر په یمانی عه قه بهی دووهم

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

نیماندارانی بهرین: بهردهوام له خزمهت سیرهت و ژياننامهی
خۆشهویست و تاجی سه زمان چه زه تهی محمد المصطفی ﷺ داین.

خۆشهویستان: دواي په یمانی عه قه بهی یه کهم (١٢) که سه که گه پرانه وه
بۆ مه دینه و ئه مجاره پیغه مبهری خوا ﷺ نوینهری تایبه تهی خۆی له گه ل
ناردن که (موصعه بی کوری عومهیره). که موضعه ب بوو به یه کهم سه فیر له
نیسلامدا... لیهردا پرسیاریک ده کریت: باشه بۆچی له ناو هه موو
سه حابه کانداه موضعه ب هه لبرێردرا؟ له وه لامدا ده لێن: له بهر ئه وهی که:

١. موضعه ب گه نجیکی ته مه ن (٢٤) سالی زۆر جوان و بالابه رز و خاوه ن
هه یکه ل بوو، که ئه م خاله گرنگه له نوینهر و سه فیردا هه بیته، که له رووی
هه یئته و لاشه وه به هه یبه ته بیته.

٢. موضعه ب که سیك بوو هه ر له پیش موسلمان بونیشدا چه زی له جل و
به رگی جوان و بۆن عه تری خۆش بوو، که ئه مه ش که سایه تهی ئه وه نده ی تر
به هینز ده کرد.

٣. موضعه ب زۆر که سیکی پوو خۆش و دهم به خه نده و چاو گه ش بوو،
له گه ل ئه وه شدا سه نگین بوو، چونکه ئه م کاره به که سی دهم و چاو داخراو
ناکریت و هه روه ها به که سی ساده و هه رزه گۆش جیبه جی ناکریت.

۴. موضع ب خاوهن که سایه تیه کی به هیز و ئینسانیک کی له سه رخو و هیمن و ژیر بوو، زور زمان رهوان و گفت شیرین بوو، که قسه ی ده کرد هر حه زت ده کرد گوئی لی بگریت.

که واته: خه لکی مه دینه هه ست ده کهن که پیغه مبه ری خوا ﷺ چ که سیکی گه وره ی بولا ناردوون و نه گهر نوینه ریگ وا نه بیئت نهوا ناتوانیت بانگه وان بو ئیسلام بکات.

به لی، موضع ب چووه مه دینه و له مالی (ئه سعده ی کوپی زوراره) که ته مه نی ئیستا (۲۳) ساله مایه وه، ئه سعده یه که م که سی مه دینه یی بوو که ئیمانی هینا، و یه که م که سیش بوو که له گه ل (۱۲) که سه که گه رایه وه بو مه که که. پۆل پۆل خه لک ده هاتن بو مالی ئه سعده و موسلمان ده بون، نه ویش به یعه تی لی وهرده گرتن، له سه ره نه وه ی که شه ریگ و هاوبه ش بو خوا بریار نه دن و دزی نه کهن و زینا نه کهن و منال نه کوژن و بوختان نه کهن.. خه لکی مه دینه که نه مه یان بیست وتیان: ئای له م ره وشته به رز و په سه ندانه.

به لی، ئیسلام به نه خلاق خو ی کرد به ناو مه دینه دا، خه لکی یه ک یه ک موسلمان ده بوون، به لام نه وه ی جینگه ی سه رنجه دوو سه رکرده هه بوون ناویان (ئوسهیدی کوپی حوضهیر) و (سعد بن معاذ) بوو. دوو سه روک هوز بوون، زور ناودار بوون، بت په رست بوون، روژیکیان به یه که وه دانیشتبوون، سه عد وتی: نه مه کینی هاتوته شاره که مان و گه نجه کانمان فریو ده دات؟ با برۆین ناگاداری بکهین که ئیره به جی بهی لی، سه عد به ئوسهیدی وت: من ئه سعده کوپی پورمه، با شه پ له نیوانماندا روو نه دات، تو برۆ ده ری بکه.. به لی، ئوسهید چوو بو مالی ئه سعده ی کوپی زوراره زور به رق و قینه وه، خوین به ری چاوی گرتبوو، که نه سعده چاوی پی که وت به موضع بی وت:)

هَذَا سَيِّدُ قَوْمِهِ، وَقَدْ جَاءَكَ، فَأَصْدَقِ اللَّهَ فِيهِ). فرموی: ئه‌وه گه‌وره‌ی
هۆزه‌که‌یه‌تی، ئه‌ی موصعب د‌لسۆزی و ئیخلاصت به‌رام‌به‌ر خوا له‌گه‌لی
بخه‌ره‌کار... الله اکبر.. فرموی: ئیخلاصت بخه‌ره‌کار بۆ پووبه‌پوو
بوونه‌وه‌ی... به‌لی، ئوسه‌ید هاته‌ پشت سه‌ریان‌ه‌وه‌ و شه‌ری ئی ده‌باری، وتی:
(مَا جَاءَ بِكُمْ تَسْفَهُانَ ضِعْفَانَا؟). ئه‌وه چی ئیوه‌ی هیناوه‌ته‌ ئیره‌ و ده‌تانه‌وی
لاواز و به‌سته‌زمانه‌کانمان فریو بده‌ن؟ ئه‌مجا وتی: ئه‌ی موصعب ئه‌گه‌ر
ئه‌ته‌وی له‌سه‌ر زه‌وی بژی و نه‌چیته‌ قه‌بره‌وه‌ هه‌ر ئیستا شاره‌که‌مان به‌جی
به‌ینه.. موصعب هه‌یج خوی تیک نه‌دا و به‌ دل‌یکی پر له‌ ئیمان و راستی
رینبازه‌که‌ی زۆر به‌ هیمنی فرموی: (أَوْ تَجْلِسُ فَتَسْمَعُ، فَإِنْ رَضِيتَ أَمْرًا قَبْلَهُ، وَ
إِنْ كَرِهْتَهُ نَكُفُّ عَنْكَ مَا تَكْرَهُ). فرموی: ئه‌ی بۆ دانانیشی و گویم بۆ بگریته‌؟
جا ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی ده‌یلم به‌ د‌لت بوو ئه‌وا قبولی ده‌که‌یت و ئه‌گه‌ر چه‌زیشته‌
پی نه‌کرد ئه‌وا دل‌نیا به‌ کاریک ناکه‌ین دل‌ی تو ئازار بدات... ئوسه‌ید وتی: (
انصفت) به‌ ویردانه‌وه‌ قسه‌ت کرد و زۆر جوانه‌، ئه‌مجا رمه‌که‌ی گرت و
چه‌قاندی به‌ زه‌ویه‌که‌دا و وتی: ده‌ی قسه‌ بکه.. موصعب به‌ ده‌نگه‌ هیمن و
زول‌له‌که‌ی قورئانی بۆ خوینده‌وه‌، هیواش هیواش دهم و چاوی ئوسه‌ید
گوپا، ئه‌سه‌د ده‌ل‌یت: هه‌ر له‌ دهم و چاویدا ئیسلام خوینده‌وه‌ پیش ئه‌وه‌ی
قسه‌ بکات له‌ دهم و چاویدا ره‌نگی دایه‌وه‌. ئوسه‌ید وتی: (مَا أَحْسَنَ هَذَا
الْكَلَامَ وَأَجْمَلَهُ) ئای ئه‌م قسانه‌ چه‌ند جوان و پازاوه‌ن، باشه‌ یه‌کیک بیه‌و‌یت
موسلمان بیت ده‌بیت چی بکات؟! وتیان: خۆت بشۆ، جله‌کانت بشۆ، ئه‌مجا
شایه‌تومان بینه‌، و دوو رکات نویژ بکه.. ته‌ماشاکه‌ سه‌ره‌تای ئه‌م ئیسلامه‌ به‌
پاک و خاوینی ده‌ست پی ده‌کات، کاتی خۆی پورتوگالیه‌کان که‌ چونه‌
نده‌لوسه‌وه‌ ماله‌ موسلمانه‌کانیان به‌ هه‌مامه‌ پاک و خاوینه‌کانیان

دەناسیەو.. بەداخەو ئەمڕۆ لایەنی پاکوخواوینی پشتگوێ خراوە لەلایەن
موسڵمانانەو..!

بەئێ، ئوسەید موسڵمان بوو، ئەمجا فەرموی: ئیستا کەسیکتان بۆلا
دەنێرم، ئەگەر موسڵمان ببێ، هەموو قەومەکە موسڵمان دەبن. چوێ لای
سەعدی کوپی مەعاز، لە دوورەو سەعد وتی: سویند دەخۆم دەم و چاوی
ئوسەید گوپاوە. بەئێ، ئیمان لە دەم و چاودا دەرەکەوێت. ﴿سَيَمَاهُمْ فِي
وُجُوهِهِمْ مِنْ أَكْثَرِ السُّجُودِ﴾ سەعد وتی: ها ئوسەید چی بوو؟ چیت کرد؟ وتی:
پێم وتن واز بینن و بە موصەبیشم وت مەدینە بەجێ بهێلێ، ئەوانیش وتیان
باشە بەقسەت دەکەین، بەلام خیرا بپۆ وا کۆمەلێک خەلک لە (بنی حارثە)
دەوری ئەسەعدی پورزاتیان داو، لەوانە یە بیکوژن، بەلکو فریای بکەوێت و
لەسەری بکەیهو..

سەرنج بدەن ئیمانداران: ئوسەید درۆیەکی مەصلەحتی کرد، ئەمە یە
سیاسەت، چونکە ئەگەر بیوتایە موسڵمان بووم و تۆش وەرە موسڵمان ببە،
لەوانە یە سەعدی کوپی مەعاز قەناعەتی نەکردایە و ئیمانی نەهینایە، چونکە
ئوسەید قورئانی لەبەر نیە و وەکو موصەب لێی نازانی ئاوا بە جوانی
باسی ئیسلام بکات، ئەگەر بشلێ بچۆ بۆلای موصەب ئەوا ناچی و خۆی بە
رهفقی ئەو نازانی، کەواتە: چارە ئەو یە بە فیلێک بیگە یە نیتە خزمەت
موصەبی مامۆستا و نوینەری پێغەمبەری خوا ﷺ...

کەواتە لێردا ئەو وانە یە فێر دەبین کە مەرج نیە مادەم موسڵمانی
یە کسەر بۆخۆت بانگەواز بکە، بەلکو هاوری خۆشەویستە کەت بەرە بۆلای
مامۆستایەکی دڵسۆز با لەو وە ئیسلام ببیستی...

بەئێ خۆشەویستان: سەعد کە ئەم هەوالە ییست رقی هەستا و سۆزی
خزمایەتی بۆ ئەسەعدی پورزای جولای و رمەکە ی دەست دایە و رای کرد بۆ

مالي ئه سعاد، به لام ته ماشاي كرد وه زع هيمنه و موضعب و ئه سعاد بوخويان دانيشتون. له دوره وه ئه سعاد بيني فرموي: موضعب ئه و پياوه سعاد و گه وري قه و مه كه يه تي، ئه گهر موسلمان ببي دوو كه س له قه و مه كه ي نابيني موسلمان نه بن..

سه عد گه يشته جي و زاني ئوسعيد به فيل ناردويه تي تا گوي له موضعب بگري. بويه به ئه سعاد و ت: پورزا، به خوا له تاوي تو نه بوايه كه خزمي نه ده هاتم بو ئيره، حه ق نه بوو تو ش كار يك بكه يت كه من پيم ناخوشه، ئه م كوپه گه نجه چيه هينا و ته بو مالي خوت؟. موضعب فرموي: (او تقعد فتمع، فان رضيت امرأ و رغبت فيه قبلته، و ان كرهته عزلنا عنك ما تكره). واته: ئايا ناكري دانيشي و گويان بو بگري، ئه گهر رازي بووي به م كار و هزرت لي بوو، ئه و قبولي ده كه يت و ئه گهر حه زيشت پي نه كرد ئه و هه رچي تو پيت ناخوش بيت ليت دوور ده خينه وه.

سه عد و تي: قسه يه كي جوانه، فرموو.. موضعب سوره تي (الزخرف) ي بو خوينده وه، ده م و چاوي سه عد گه شايه وه و يه كسه ر هاواري كرد: توخوا پيم بلين چي بكه م تا بيمه سه ر ئه م دينه جوانه؟. موضعب فرموي: پيروزبايي موسلمان بونت لي ده كه م، بپو خوت بشو و جل و به رگت بشو و جلي خاوين له بهر بكه، ئه مجا شايه تمان بينه، ئه مجا دوو ركات نويز بكه. الحمد لله.. سه عد ي كوپي معاذ موسلمان بوو، ئه مجا رو يشته وه بو لاي ئوسعيد ي كوپي حوضه ير و به يه كه وه چونه ناو خزمه كاني، سه عد فرموي: قه و مه كه م من له ناو ئيوه دا چوئم؟ و تيان: قوربان تو گه و ره ماني و هه رچي تو بيلينيت له سه ر چاو مانه. فرموي: ده بزانن (فان كلام رجالكم و نسائكم علي حرام، حتى تؤمنوا بالله و رسوله). فرموي: يه قينتان بي كه قسه ي پياو و ژنتان له سه رم حه رامه هه تا ئه و كاته ي ئيمان دينن به خوا و پيغه مبه ره كه ي...

به بهر هکته تی ئەم پیاوه هەر ئەو رۆژه ئیواره نه هات که یهک پیاو و ژن نه ما له (بنی عبدُ الاشهل) که موسلمان نه بویی.

به ئی ئیمانداران: شه پۆلی ئیمان له ناو شاری مه دینه دا ده هات و ده چوو، هه موو خه لکی ئیمانیا ن هینا، هه موو یهک ئاواتیا ن هه بوو، ئه ویش ئه وه بوو به دیداری محمد المصطفی ﷺ شاد ببن. جابری کوپی عبدالله ﷺ ده فره مویت: وتمان تا که ی پیغه مبه ری خوا ﷺ له شاخه کانی مه ککه بمینیته وه و توشی مه ترسی ببی (حَتَّى مَتَّى تَرُكْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُطْرِدَ فِي جِبَالِ مَكَّةَ وَيُخَافَ).

به ئی، به هۆی لیها تویی وزمان شیرینی موضعب و ده روون پاکی خه لکی مه دینه وه له ماوه ی که متر له یهک ساڵدا هه موو خه لکی مه دینه موسلمان بون. ئه مجا پیش کاتی هه ج (موضعب) گه رایه وه مه ککه و راپورتیکی دوور و درێژی له سه ر کارو چالاکیه کانی خۆی له ماوه ی ئەو ساڵه دا خوینده وه، موژده ی دا که وه فدی مه دینه له م چهند رۆژه ی داهاتودا له کاتی هه جدا به خزمه تی ده گهن. به ئی کاتی هه ج هات و وه فدی مه دینه هاتن که (۳۷) پیاو و (۲) ژن بوون. پیغه مبه ر ﷺ فره مو ی: موضعب کی سه روکیانه؟ فره مو ی: (به پرائی کوپی مه عرو ر). فره مو ی: ده بیت چاوم پیی بکه ویت. له سه ر داوای هه زره ت ﷺ (به پرائی کوپی مه عرو ر) له گه ل (سه عدی کوپی مالیک) دا چونه خزمه تی و خویان پی ناساند. پیغه مبه ر ﷺ به سه عدی کوپی مالیکی فره موو: تو شاعیریت؟ فره مو ی: به ئی. پیغه مبه ر ﷺ ده ست خوشی لی کرد و زۆر ریزی لی گرت... ئه مجا فره مو ی: ئه ی به پراء، ده بیت خۆت و هۆزه که ت ببینم له ناخر رۆژه کانی هه جدا و له به شی یه که می شه ودا و له شیوی عه قه به دا و زۆر به نه ئینی یهک یهک و دوو دوو له جیگا کانتان وهر نه ده ره وه و که س که س خه به ر نه کاته وه له خه و و پیلآوه کانتان به

مەستەۋە بىگىرن تا لە خېمەكانتەن دېنە دەرەۋە تاكو دەنگى پىلاۋەكانتەن نەمەت، و نابىت كەس بەدەنگى بەرز قەسە بىكات، و ماۋەى دانىشتنەكەمان نەمىت كەم بىت و ماۋەى قەسەكانمان كورت و پوخت و پىر مانا بىت و بگەينە نەنجام و ھىچ كەسەك ھىچ نەيىنەك نەدركىنىت.

بەلى، پىغەمبەرى خوا ﷺ چۆن نەخشەى دانابوو، ئاۋا لە شوین و كاتى دىارىكرادا بەبى دۈكەۋتن و بەبى ئەۋەى كەس ھەستىيان پى بىكات چۈنە خىزمەت پىغەمبەرى خوا ﷺ ... پىغەمبەرى خواش ﷺ عەبباسى مامى كە ھەرچەندە ئەو كاتە مۇسلمان نەبۇۋو لەگەل خۆى بردى و لە ھاۋەلانىش نىمامى ئەبۇبەكر و عەلى ﷺ كە ھەرەس و چاۋدىر بن لەسەر گىردەكانى نەمبەراۋبەرى عەقەبە.

بەلى، دانىشتن و كىردنەۋەى دانىشتنەكە لەلەين عەبباسى مامى پىغەمبەرەۋە ﷺ كرايەۋە و فەرمۇى: ئەى ئەۋس و خەزەج، مۇھەممەد ﷺ لەناۋ نىمەى بەنى (ھاشم) دا پارىزراۋە و كەس ناتۋانى بىكوژىت، بەلام لە پىناۋى دىن و بىرۋاۋەپەرەكەيدا دەيەۋىت بىتە لای ئىۋە لە مەدىنە، جا ئەگەر بە تەۋاۋى دۇنيا نىن لەۋەى كە دەتۋانن بىپارىزن، ئەۋا ۋازى لى بىنن با ھەر لىرە لەناۋ خۇماندا بىمىنىتەۋە.

لىرددا ئەۋ دەرسە ۋەردەگىرن كە درۋوستە پشت بىستىت بە كەس و كار و خىزم و سەرۋك ھۆزى بى باۋەرىش، مادەم دژايەتى ئىسلام ناكات.

مەدىنەيىەكان وتيان: ئەى عەبباس تىگەيشتىن لە مەبەستت، ئەى پىغەمبەرى خوا ﷺ تۆ قەسە بگە، با بىزانى داۋاكارىت چىيە بۆ خودا و بۆ خۇت؟ كەۋاتە: ئەم دانىشتنە ئەۋە دەرەخات كە ھەرچەندە خەلكى مەدىنە مۇسلمان بون، بەلام ھىشتا بىرىارى كۆچكردن بۆلايان نەدراۋە، بەلكو پىۋىستى بە دانىشتن و رىكەۋتن و ئىمزاكردن ھەيە. پىغەمبەر ﷺ نەيفەرمۇۋ: ھەر دەبىت من فەرمان بگەم و ئىۋە جىبەجىي بگەن. نەخىر، ئەمە

اتفاقیه‌ی سیاسی‌یه، پیویستی به‌له‌یه‌کتر تیگه‌یشتن هه‌یه. پیغه‌مبه‌ری خوا
 ﷺ به‌وپه‌ری راشکاوی‌یه‌وه دواکاری خوی له پینج خالدا پیشکesh کردن و
 فهموی:

۱. (تُبَايَعُنِي عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي النَّشَاطِ وَالْكُسْلِ). واته: په‌یمانم بده‌نی
 له‌سه‌ر گوێزپایه‌نی و به‌گوێکردن له‌خوێشی و ناخوێشیدا - ئەمه‌لایه‌نی
 سیاسی‌یه-، واته‌ پێی و تن ده‌مه‌وێت حکومه‌ت دا به‌مه‌زینم، من سه‌رکرده‌ و
 ئێوه سه‌رباز.

۲. (وَالنَّفَقَةِ فِي الْمُسْرِ وَالْبُسْرِ). به‌خشینی مال و سامان‌تان له‌هه‌رزانی و
 گرانیدا، -ئهمه‌ش لایه‌نی ئابووری‌یه، واته‌: پێی راگه‌یاندن که‌ روژانی شه‌ر و
 ناخوێشیمان دێته‌ پێ، و حکومه‌ت پیویستی به‌پاره‌هه‌یه و منیش پاره‌م نیه‌،
 بازرگانی و سامان‌تان ده‌که‌وێته‌ مه‌ترسیه‌وه، ئایا ئەمه‌تان پێ قبول ده‌کړیت؟
 ۳. (وَعَلَى الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَلَى الْمُنْكَرِ). وه‌ په‌یمانم پێ بده‌ن له‌سه‌ر
 فه‌رمان کردن به‌چاکه‌ و رێگرتن له‌خرابه‌، -ئهمه‌ش بواری راگه‌یاندن-،
 واته‌: شه‌ره‌ قسه‌ نه‌که‌ین و هه‌موومان پشتگیری له‌چاکه‌ بکه‌ین و رێگری له‌
 خرابه‌ بکه‌ین..

۴. (وَأَنْ تَقُولُوا فِي اللَّهِ، لَا تَخَافُونَ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّائِمَةً). له‌ پیناوی ره‌زامه‌ندی خوادا
 هه‌لویستی راست و درووست ده‌ربهرن و له‌ لومه‌ی لومه‌کاران نه‌ترسن. -
 ئەمه‌ش بواری عه‌قیده-، که‌ ره‌زامه‌ندی خوا له‌ پیش هه‌موو شتیکه‌وه‌ بێت...
 پاشان ئەگه‌ر مونا‌فیک و دوو‌پو‌که‌وتنه‌ ناوه‌وه‌، له‌ پرویاگه‌نده‌که‌یان
 نه‌ترسین.. ته‌ماشای ئەو دوو‌ربینه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ که‌ پیشبینه‌ی
 ئەوه‌ی کردبوو که‌ له‌ کومه‌نگای مه‌دینه‌دا مونا‌فیک درووست ده‌بی‌ت و تانه‌و
 ته‌شه‌ر له‌ موسلمانێ راسته‌قینه‌ده‌دن.

۵. داواكارېشم بۆ خۆم و هاوه لآنم: (وعلى أن تنصُرني، فتمنوني إذا قدمتُ عليكم مما تمنون منه أنفسكم، وأزواجكم وأبناءكم ولكم الجنة). په یمانم بدهنې لىسر نه وهى كه سهرم بخه و پشتيوانيم لى بکه و له دوژمن بمپاريژن کاتیک هاتم بولاتان، بمپاريژن له هر شتيك كه خوتان و خيزانتان و منداله کانتانى لى دهپاريژن، ئيوهش بههشتى خواتان بۆ مسوگر دهبيت.

بهپريزان: سهرنج بدهن، پيغه مبهري خوا ﷺ فرموى: بمپاريژن هر وهك خوتان و ژن و مندالتان دهپاريژن، نه يفرموو: وهكو مال و خانوو و پاره و باخ و سهرهوتتان، چونكه له تنگانهدا له وانه يه ئينسان دهستبردارى نه مانه بيت، به لام هرگيز ئينسان ته سليم به دوژمن نابيت خوى به كوشت ديدات لىسر ژن و مندالى.

ئايا يه كسهر وتيان: به لى وا قبولمان كرد و وعدت پى ددهين؟ نه خير، بهكو وتيان: ئايا ئيمه بهرامبهر نه مه چيمان دهست دهكه ویت؟ پيغه مبهري خوا ﷺ فرموى: (وَلَكُمْ الْجَنَّةُ) تنها بههشت. ئيتروعدى هيچ پله و پايه و ماليكى دونياى پى نه دان، نه مجا (براء بن معرور) دهستى هيناو فرموى: (نعم والذي بعثك بالحق، لئمتنك مما تمنع منه - أنفسنا ونساءنا - فبايعنا يا رسول الله، فتحنوا لله أهل الحرب وأهل السّلاح)... واته: به لى په یمانت ددهينى سويند بهو كه سهى تووى به حق ناردووه، نه تپاريژن له وهى كه خومان و خيزانه کانتانى لى دهپاريژن، نهى پيغه مبهري خوا ﷺ توش په یمانمان لى وهر بگره، سويند به خوا ئيمه نه هلى شهر و نه هلى هلگرتنى چه كين...

به لام له و كاته دا كه سينكى تر هستا و وتى: نهى پيغه مبهري خوا ﷺ له نيوان ئيمه و جوله كه دا په یمان هيه، نه گهر تو هاتيت بۆ لامان ئيمه نهو په یماننه دهپچريژن، ئايا نه گهر روژيك تو سهركه وتى و چويته وه بۆ ناو خزمه كانت، ئايا ئيمه واز لى دينيت و به جيمان ديليت؟

ئیمانداران: ئەمە ئەوەمان تۆ دەگەیه نیت که له ئیسلامدا ئەوپەری را
 دەربرین هەیه، هەموو کەس بۆی هەیه رەئی خۆی دەربریت و داوای مافی
 خۆی بکات، و تەماشای ژیری و وردبینی ئەم پیاوێ بکەن که ناوی (ابو
 الهیثم بن الثیهان) بوو، چاوی له رووداوی فەتخە مەککە بوو، که (۱۰) سال
 دواي ئەو روویدا، سەیری دوور بینی ئەم پیاوێ!!

پێغه مبهري خوا ﷺ زەر دێخەنە ی کرد و فرموی: (بَلِ الدِّمُ الدِّمُ، وَ
 الْهَدْمُ الْهَدْمُ، أَنَا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مِنِّي، أَحَارِبُ مَنْ حَارِبْتُمْ، وَأَسَالِمُ مَنْ سَالَمْتُمْ).
 واتە: خۆینمان یەکە و شکانمان یەکە و من له ئێوهم و ئێوه له من، شەر
 له گەل ئەو کەسە دێکەم که شەرتان له گەل بکات و ناشتی دێکەم له گەل هەر
 کەسێک که ئێوه ناشتی له گەل بکەن... بە ئی، ئەم پەیمانە ی پێغه مبهري خوا
 ﷺ هەر قسە نەبوو، بە لکو بە کردووە جێبەجێی کرد و هەر چەندە هەردەم
 دلی لای شاری مەککە ی شوینی گروگالی بوو، شوینی گەنجیەتی و بوونە
 پێغه مبهري و مالی خەدیجە ی بوو، بە لام وەفای بە پەیمانە کە ی کرد و له
 سالی فەتخە مەککە دا هاتەوێ بۆ ناو مەدینە و لەوێ لە ناو خەلکی مەدینە
 وەفاتی کرد و پەیمانە کە ی هینایە دی که فرموی: گوێم له گەل گوێتانە.

بە ئی، هەموو بە یەك دەنگ وتیان: (أَمْدُ يَدَاكَ حَتَّى تُبَايَعُ). دەستت بینه
 و پەیمانێ ئەدەینی. لێرە دا ئەسەدی کوپی زورارە که تەمەنی (۲۳) سال
 بوو، یەکەم کەسی مەدینە بوو ئیمانی هینابوو له شەش گەنجە کە، ماله کە ی
 ببوێ باره گای موصعب، هەستا و فرموی: بۆهستن، پەله مەکەن ئە ی
 خزمەکانم، حەماسەت نەتانگرت، بیربکەنەوێ و بزائن ئێوه له سەر چی وەعد
 بەم پیاوێ دەدەن، ئەمە وەعدە دانە بەوێ که شەری عەرەب و عەجەم دەبی
 بکەن، شەری سپی و رەش بکەن. مال و سامانتان دێکە و ئیتە مەترسیەوێ،
 ئەگەر له خۆتان رانابینن ئیستا وەعدی پی مەدەن... هەموو هاواریان کرد:

بەیعەتی دۆدەینی و پەشیمان نین. ئینجا بە یەك كەرەت دەستیان درێژ کرد بۆ دەست خستنه ناو دەستی پیڤەمبەری خواوە ﷺ تەنانەت لە هیچ کتێبێکی سێرەدا ناوی ئەو کەسە نەهاتوو کە یەكەم کەس دەستی خستۆتە ناو دەستی پیڤەمبەری خواوە ﷺ، ئایا بەرایی کۆری مەعرور بوو یان نەسەدی کۆری زورارە یان کەسێکی تر بوو، چونکە هەموو بە یەكجار دەستیان بردە پیڤەمبەر، بۆچی؟ چونکە بە لەحظه یەك زووتر دەست بخەیتە دەستیەوه، زووتر بە بەهەشت دەگەیت.

بەئێ، کۆبۆنەوه کە کۆتایی هات، ئایا هیچ کۆبۆنەوه یەك هەیه ناو شەفاف و راشکاوانە و کراوە و ئازادانە قەسە تێدا بکەیت؟ ئاوا سەرکەوتوانە لە ماوە یەکی دوو سەعاتی کەمتردا بگاتە ئامانجێکی ئاوا گەر؟! ئەمجا پیڤەمبەری خوا ﷺ فەرموی: لە بەیانیهوه ئێمە خوێمان ئامادە دەکەین بۆ کۆچکردن بۆ لای ئێوه، لەبەر ئەوه پیویستە کۆمەڵێک کەس وەک نوێنەری هەموو مەدینە دیاری بکەن، تاوەکو کاروباری پیڤەمبەری کۆچکەرەکان و دابینکردنی جیگا و رێگا بۆیان دابین بکات. (تەماشای ئەم نەخشە سازیه، ئەبێت کۆمەڵێک لیپرسراوی دیاری کراو هەبن بۆ کاروبارەکان). ئەمجا پیڤەمبەری خوا ﷺ بۆخۆی دیاری نەکردن، بەلکو فەرموی: خۆتان دیاری بکەن. ئەمەش مەبەدەئێ شورا و دەنگدان و دیموکراسی ئەمڕۆی چەسپاند.

بەئێ، لە ناو خۆیاندا (١٢) کەسیان هەڵبژارد کە تیاياندا (عبداللەهی کۆری حیرام و ئەسەدی کۆری زەرورارە و بەرایی کۆری مەعرور و سەعەدی کۆری موغان و ئوسەیدی کۆری حوزەیری تێدا بوو). پیڤەمبەری خوا ﷺ بەو نوێنەرانی فەرموو: (أَنْتُمْ كُفَلَاءُ عَلَى قَوْمِكُمْ وَاَنَا كَفِيلٌ عَلَى قَوْمِي). ئێوه کەفیلن لەسەر ھۆزەکانتان و منیش کەفیلن لەسەر ھۆزەکەم... بەم

شیوهیه دانیشتنه که کۆتای پیّ هات و خهریک بوون بپوون، له ناکاو یه کیک له دوروه ههوارى کرد:

ئهى قوردهيش ئهوه محمد له گهڵ کۆمهڵیکدا کۆبۆتهوه و ده یانه ویت له ناوتان بهرن. پیغه مبهرى خوا ﷺ فهرموى: ئهوه شهیطانه - جا شهیطانى جنۆکه بیّت یان شهیطانى مروّقه بیّت - کارهکى ئاشکرا کردین..
عهباسى کوپى عوباده فهرموى: (والله الذی بعثک بالحق، ان شئت لَنَمِلَنَّ على اهل منی عداً باسیافنا). واته: سویند بهو کهسهى که تووى به حهق رهوانه کردوه، ئهگەر ههز ده کهیت به یانى به شمشیره کانهوه به رهو روویان ده بینهوه له دهشتی مینادا.

به لام پیغه مبهر ﷺ فهرموى: (لَمْ نُوْمَرْ بِذَالِكَ وَلَكِنْ اَرْجِعُوا اِلَى رِحَالِكُمْ). واته: فهرمان ناکهین به شهپر کردن به لکو بگه پرینهوه بو ناو خیمه کانتان، ئهجا زۆر به بی دهنگى هه رکه سه چویهوه ناو خیمه کهى خووى و کهس له ره فیه کانیان ههستیان پی نه کردن... بو به یانى قوردهيش هاتنه ناو خیمه کان و لییان پرسین: ئه مشه و محمدتان بینیهوه؟. موسلمانانه کان خویمان مه شغول ددکرد به ئیشه وه و کافرهکانى مه دینهش ئاگیان له هیچ نه بوو، سویندیان دهخوارد که کهسیان نه دیوه، بهم شیوهیه کاره که به سه رکه وتویى کۆتایى پی هات. ئه م په یمان به ستنهش پیى ده وتریت (په یمانى عه قه به ی دووه م). لیره دا چه ند وانه و ده رسی گرنگ له م په یمانه دا هیه که باسى بکهین:

یه گه م: ئه م په یمانى عه قه به ی دووه مه، گه وره ترین سه رکه وتنه له میژووی ئیسلامدا، چونکه هه موو سه رکه وتنه کان به ره می ئه م شه وه ن. که عبى کوپى مالیک ﷺ ده فهرمویت: (والله ان بذر أشهر بین الناس من بیره العقه، ولكن العقه اعلی عندنا نحن الأنصار). واته: سویند به خوا جهنگى به در ناو ناوبانگى له ناو خه لکدا زۆرتره له په یمانى عه قه به، به لام په یمانى عه قه به زۆر

بەنرخترە لای ئیمە ی پشتیوانان... بۆیە بەم پەیمانە دەوتریت (فَتْحُ عَفْثُوح) واتە: (سەرکەوتنی سەرکەوتنەکان). چونکە هەرچی شکۆ و سەروەریەکانی ئیسلام هەیه بەرھەمی ئەم شەو و ئەم پەیمانەن.

دووهم: نەینی پاراستن: پێغەمبەر ﷺ زۆر سۆر بوو لەسەر ئەوێ که نەپەری ئیحتیاط بکریت، که بەهیچ شیوەیەک هەستیای پێ نەکریت، چونکە ئەگەر ئاشکرا بین و ئاوا بە کۆمەڵ بیانگرن هەمویان دەکوژرێن بە بەلاش و مەمانجەکی که هێجرەتە لەناو دەچیت، و بۆ یەكجاری ئیسلام شکست بخوا، که واتە: شەویکی زۆر پڕ مەترسی و چارەنوس سازە، چارەنوسی ئیسلام بەستراوە بەم شەووە، بۆیە پێغەمبەری خوا ﷺ زۆر سۆر بوو لەسەر ئەوێ که دەبیت زۆر وریا و زۆر بە حەزەر بن، بۆ نمونە:

۱. فرموی: دەبیت چارپێکەوتنەکەمان لە شەوی کۆتایی وەختی حەجدا مینت، لە شەوی (۱۲) ی مانگی (ذی الحجة) دا بیت، چونکە لە دوا نیوەی زۆری (۱۲) ی مانگەرە، حاجیه‌کان دەپۆنەو و بۆ ولات و شارەکانی خۆیان، بۆ ئەوێ نەیشتنەکە لەگەڵ کاتی گەڕانەو و بەجیهێشتنی مەککەدا زۆر کەم بیت، ئەمەکو زۆر مانەو و ببیتە هۆی درکاندنی قەسەیک، یان قورەیش پێیان بزانن و ئاشکرا بین. ئەو بوو ئاشکراش بوون و ئەگەر بەیانی نەگەڕانیەو و دەگیران.

۲. کاتی شەو دیاری کرا بۆ چارپێکەوتنەکە، و فرموی: دەبیت لە سێ یەکی شەو دا بیت، چونکە ئەم کاتە خەو لە هەموو کاتێک خوشترە و دوژمن و رەفێقەکانی لە ناو خێمەدا لە گەرمە ی خەودان، چونکە ئەگەر سەر لە ئێوارە بوایه، خەلکی بە خەبەر بوون، ئەگەر کۆتایی شەویش بوایه، خەلک تێر خەو بوون و بە چرپەیک بە ئاگا دەهاتن.

سێهەم: هەلبژاردنی شوینی گونجاو، فرموی: وەرنە شیوی عەقەبە، بەلام لای راستی شیوەکە، چونکە فرموی: ئەوێ شەو هەستیت و بیهویت بچیت بۆ کاری سەر ئاوا دەچیتە لای چەپ، لەبەر ئەوە ئیمە دەبیت لای راستەو بین.

چوارهم: شیوازی رۆشتنیان بۆ شوینی دیاریکرا، فرموی: نابیت کهس کهسی تر خهبر بکاتهوه، واته: نابیت له ئیوارهوه بخهون، فرموی: ئهوهی خهوتبوو کهس هلی نه سینیت، نه وهکو بهدم خهوهوه قسهیهک بدرکینیت، و فرموی: یهک یهک و دوو دوو وهرن و هه مۆتان به یه کهوه مهین، پیلاره کانتان دانین و وهکو سويسکه چرپه ی پیتان نهیته.

پینجهم: نابیت کهس ئهم باسه بدرکینیت، تهنا ته پینجهمبهری خوا ﷺ له ناو هه موو خزمهکانیدا تهنا عه بیاسی مامی ئاگادار بوو، و له ناو هه موو سه حابه کاندایه کاتی کدا له هه مووشیان دلیا بوو که هیچ قسهیهک نادرکینن، به لام تهنا ئیمامی ئه بو به کر و عه لی ﷺ ئاگادار بوون و هیچ که سیکی تر ئاگای له م دانیشته نه نه بووه، و بۆ ماوه ی دوو سانه کهس نازانیت پینجهمبهری خوا ﷺ خه ریکی چیه، چونکه پینو یست نیه کهس بزانیته، ئه مهش ئی حطیاته، له وانه یه ئه گهر باسه کان له ناو سه حابه کاندایه بلیا ببوایه وه، له رووی دلپاکیه وه سه حابه یه ک لای ژن و مندا له که ی بیگیریتته وه و ئه وانیش بیدرکینن و هه موو هه ول و تیکۆشانه که ی هه ردوو په یمانی عه قه به ی یه که م و دووه م هه لده وه شیتته وه و قورپه ش ناهیلن یه ک مه دینه یی بۆ حه جیش بیته مه کهه ..

شه شه م: دانانی پاسه وان و چاودیر، ئه وه تا پینجهمبهری خوا ﷺ ئیمامی ئه بو به کر و عه لی ﷺ له مسهر و ئه وسهری شوینه که کرد به چاودیر، نه ک چه ند ئایه تیک بخوینیت، ئیتر پاسه وان دانه نیت، نه خیر به لکو ته وه کول و پشت به خوا به ستنی راسته قینه ئه وه یه که قورئان بخوینی و پشت ئه ستور بیت که هه ر خوا ده تپاریزیت و وه سیله ش به کار به ینی که پاسه وان و چاودیره.

که واته: ته وه کولی راسته قینه ئه وه یه که هه موو سه به به کان به کار به ینین و پشتیش ته نها به خوا به ستین، و بزانی پاراستن ته نها به ده ست خوا یه.

حوتہم: پیغمبرِ مہری خوا ﷺ فرموی: نابیت کہس بہ دہنگی بہرز قسہ بکات. نہوہکو کہسیک لہ نزیکمانہوہ خوئی پەنہان دابیئت، و نابیئت دانیشتنہ کہ زور بخایہ نیئت و دہبیئت قسہکان کورت و پوخت بن، ئەوہتا فرمایشتہکانی پیغمبرِ مہری خوا ﷺ ھەمووی لہ چەند دیریک تیپەر ناکات، کواتہ: ئەمە ئەوپەری سەرکەوتوی یە لہ دانیشتنی سیاسی و ریککەوتنامە ی سیاسیدا.

ھەشتەم: لہ ئاخری دانیشتنہکەدا ئەوہ بوو ئاشکرا بوون و پیشیان زانی، ئەمەش بۆئەوہی کہ ھەموو کہس بزانیئت کہ ئەم ئیسلامە بە موەجیزە ی میثالی سەرئەکەوتووە، بەلکو کارەکانی ئینسانی بوون، ئەوہتا لەوانە یە ھەلە یەک رویدابیئت بۆیە ئاشکرا بوون.

کواتہ: ھەموو کہس تەنانەت بیدینەکانیش دەتوانن بۆ ریکخستنی کاروباری ژانیان و سیاسیان دەتوانن سود لہ ژیاننامە ی پیغمبرِ مہری خوا ﷺ ببینن، تەماشای بکەن چۆن کارەکانی ریک و پیک و بە نەخشە بووہ... و کاریکی واجبە کہ ژیاننامە ی پیغمبرِ مہری خوا ﷺ بە خویندنی ئەکادیمی بخوینریت، چەندان سەنتەری لیکۆلینەوہی بۆ دابنریت، و بکریئت بە بەرنامە ی خویندن لہ قوئاغی سەرەتاییەوہ تاکو دکتۆرا..

وانە یەکی تر کہ لەم باسەدا فیری دەبین بریتیه لہ بەشداری ژنان لہو دانیشتن و ئیتیفاقیدە کہ لەو (۷۵) کہسە دوانیان ژن بون، ئەوانیش (نوسەییە کچی کەعب) کہ ناسراوہ بە (أُمُ عَمَّارَة) و ئافرەتی دووہ میان (ئەسمائی کچی عەمر) بوون، چونکە پیغمبرِ مہری خوا ﷺ سوربوو لەسەر ئەوہی کہ دەبیئت ژنانیش نوینەری خویان ھەبیئت لەو ریککەوتنە سیاسی و چارەنوس سازەدا.

بەلام ئەوانە ی ئەمڕۆ رەخنە لہ ئیسلام دەگرن کہ ئیسلام مافی ئافرەتی نەداوہتا ئیستا لہ حزبەکانیاندا کہترین ریزە ی بەشداری ژن ھە یە لہ ئاستی

سەرکردایەتی و پۆستەکانیاندا، بەلام لە یەکەم دانیشتنی چارەنوس سازی ئیسلام و پیغمبەری خوادا ﷺ خوشەویستمان ﷺ سور بوو لەسەر ئەوێ که دەبیست نوێنەری ئافەرەتان هەبیست، و لەبەر سامناکی شوێن و کاتە که ئەگینا ئافەرەتی زیاتریش بەشداری دەکرد... و دەبیست ئەوێش پوون بکەینەوێ که بۆ پەیمان وەرگرتن پیغمبەری خوا ﷺ دەستی خستە ئاو دەستی پیاوێکانەوێ، بەلام پەیمان وەرگرتن لە ژنان هەر بە قسە بوو، چونکه (ما صَافَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ امْرَأَةً اُجْنَبِيَّةً قَطُّ). واتە: پیغمبەری خوا ﷺ لە هەموو ژیانیدا تەوقەیی لەگەڵ ئافەرەتیکی نامەحرەمدا نەکردوو...

کەواتە: ئەو پیاوانەیی که تا ئیستا تەوقە لەگەڵ ئافەرەتانی نامەحرەم دەکەن، با هەر ئیستا بڕیار بدەن لەو کارە ناشەرعییان واز بهێنن و دلپاکی نەکەن بە پاساوی تەوقەکردنەکیان، چونکه هیچ کەس دڵی لە دڵی پیغمبەری خوا ﷺ پاکتر نییە و هیچ ژنیکی ئەم زەمانە و پێشتریش لەو دوو ئافەرەتە صەحابیە بە ئیمانتر و پاکتر نین...

وانەیهکی تر: لە کاتی پەیمانەکاندا کاتێک خەلکی مەدینە وتیان، ئەو پیغمبەری خوا ﷺ ئەو ئیمە چیمان بۆ هەیە و چیمان دەست دەکەوێت لە پاداشتی ئەو بەرگری کردنە لە خوێ و لە یارانت و لە پەيامی ئیسلام؟. فەرموی: بەهەشت. ئێتر وەعدی هیچ شتیکی تری پێ نەدان لە مالی دنیا و لە پلە و پایە، ئەوانیش رازی بوون. فعلاً پەیمانەکیان بڕدە سەر، ئەوێتە لە دواوە فاتی خوشەییست ﷺ هیچ سەرکردەیک، و هیچ خەلیفەیک لە خەلکی مەدینە نییە، تەنانەت لە دەسکەوتی جەنگیش بەشیان نەدرا، چونکه ئەوان تەنها بەهەشتیان دەوێت، بەلێ، یەك درههم سودی مالییان لە ئیسلام و دەسلەتەکی نەکرد، چونکه ئەوان تەنها وەعدی بەهەشتیان پێ دراوه و هیچی تر، بۆ نموونە: صەحابی مەدینەیی (ئوسەیدی کوژی حوزەیر ﷺ)

که باسماں کرد چۆن لای موصعب موسلمان بوو، و یه کێک له سه رکرده کانی
 مه دینه بوو، ئه وه نده دل پر له ئیخلاص و دلسۆزی بوو، پیغه مبه ری خوا ﷺ
 شایه تی بو داوه که فریشته هاتوون و گویان بۆ قورئان خویندنی گرتووه، له
 مهیدانی جیهادی شدا به شداری هه موو غه زاکانی کردووه له خزمه ت
 پیغه مبه ری خوا دا ﷺ، کاتیک ئه م پیاوه به ریزه وه فاتی کرد له زه مانی
 حمزه تی عومه رد ﷺ، چوار هه زار دره م قه رزار بوو، خزمه کانی هاتنه
 سه ر ئه وه ی که مو لک و زه ویه که ی بۆ بفروشن و قه رزه که ی پی بده نه وه، خۆ
 نیعامی عومه ر ده ی توانی له (بِعْتُ الْمَال) قه رزه کانی بۆ بداته وه، به لām ئه وه ی
 هه ر له بیره که کاتی خۆی ئوسه ید ﷺ ته نها وه عدی به هه شتی له پیغه مبه ری
 خوا ﷺ وه رگرتووه، بۆیه یه ک دره می بۆ سه رف نه کرد، به لām فه رموی: (لَا
 تُرْكُ بَنِي أَخِي أُسَيْدَ عَالَةً عَلَى النَّاسِ، ثُمَّ كَلَّمَ الْغُرَمَاءَ، فَرَضُوا بِأَنْ يَشْتَرُوا مِنْهُ ثَمَرَ
 الْأَرْضِ أَرْبَعَ سِنِينَ كُلِّ سَنَةٍ بِأَلْفٍ) فه رموی: ناهیتم منداله کانی ئوسه یدی برام به
 نه ست کورتی و نه داری بار بن به سه ر شانی خه لکیه وه، پاشان قسه ی له گه ل
 خاوه ن قه رزه کان کرد و رازی کردن به وه ی که به روبومی زه ویه که ی ئوسه ید
 بکه ن بۆ ماوه ی چوار سال، هه ر ساله ی به هه زار دره م. واته: ته نها ته کلیفی
 ئه وه ی بۆ کرد که خاوه ن قه رزه کان له سه ری بوه ستن و بۆ ماوه ی چوار سال له
 به ره می زه ویه که ئه مجا قه رزه کانیان ته واو وه ربگر نه وه!!... ئای چه ند خۆشه
 نینسانی موسلمان وه کو خه لکی مه دینه ئاوا ته نها به هه شتی بویت و هیچ
 قازانجیکی ماددی و پله و پایه ی به هو ی ئیسلامه وه ده ستگیر نه بیت.
 به راستی ئه هلی مه دینه زۆر به ریزن به هو ی ئه م ره وشته یانه وه، که به هه شتیان
 پی له هه موو شتیک پی گه وره تره، ئه وه تا پیغه مبه ری خوا ﷺ له باره ی
 گه وره یی خه لکی مه دینه ده فه رمو ی: (لَوْلَا الْهَجْرَةُ لَكُنْتُ أَمْرًا مِنَ الْأَنْصَارِ،
 وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَ شَرِغْبًا لَسَلَكَتُ وَادِي الْأَنْصَارِ وَ شَرِغْبَهُمْ) رواه البخاري و

نُسم. واتە: ئەگەر کۆچکردن نەبوايه کەسێک دەبووم لە پششتیوانان، واتە خەلکی مەدینە، وە ئەگەر خەلکی هەمووی بە دۆل و شیویکدا بپۆن، ئەوا من بە دۆل و شیوی مەدینەییەکاندا دەپۆم، واتە حەز دەکەم بەردەوام لەگەڵ ئەوان بـم. هەربۆیە گۆپی پیروزی و مزگەوتی پیروزی لەناو ئەواندا یە. وە ئەهلی مەدینە ئەوانە بوون کە (١٢) کەسیان نەبیّت ئەگینا ئەوانی تریان وەختی ئیمانیان هێنا هیشتا چاویان بە پیغەمبەری خوا ﷺ نەکوئبوو، زۆر موشتاقی چاوپێکەوتنی بوون. جا مۆژدە لە ئیمەی ئیماندارێ ئەم سەردەمەش بیّت، کە إنشاء الله پلەي ئیمانمان بەرزە، کە پیغەمبەری خوامان ﷺ نەبینیوه و ئیمانمان هێناوه و موشتاقی چاوپێکەوتنی ئەوین، إنشاء الله لە بەهەشتدا بە خزمەتی دەگەین..

وە خەلکی مەدینە لەدوای کۆچکردنی پیغەمبەری خوا ﷺ بۆ مەدینە هەموویان ئیمانیان هێنا و موسلمان بوون، ئەوەتا ئاخەر کەس کە لە مەدینە موسلمان بوو (عەمری کوپی ثابتی کوپی وەقش) بوو، ئەم پیاوه موسلمان بوونی دواکەوت و هەر لەسەر کافری مایهوه هەتا رۆژی غەزای ئوحود، ئەوه بوو لە رۆژی غەزای ئوحوددا هاتە خزمەت پیغەمبەری خوا ﷺ و موسلمان بوو، یەکسەر رۆیشت بۆ شەڕ و لە مەیدانی شەڕدا شەهید بوو، وە فەریانهکەوت لە ژياندا سوچدەیهک بۆ خوا بیات، وە پیغەمبەری خوا ﷺ فەرموی: (إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ). واتە عەمری کوپی ثابت ئەهلی بەهەشته!!

الله اکبر لە گەورەیی خەلکی شاری مەدینە، ئەوەیان کە دوای هەموویان موسلمان بوو، ئاوا بە عاقیبت خیری گەرایهوه بۆ لای خوا..

وانەیهکی تر: ریزی خوای گەوره بۆ ئەوانەي کە بەشداری ئەو پەیمانەي عەقەبەي دووه میان کرد:

١. نزیکەي (٧٠) کەس لەو (٧٢) پیاوه بەشداری شەری گەورەي بەدریان کرد.

127

ماله‌که‌ی قبول کرد و پاشان به‌خشیه‌وه به‌سەر موصلمانه‌کان، وه خوای گهره‌ش ئاواته‌که‌ی هینایه دی و قیبله‌ش گوڤردا بو که‌عه!!.

لیره‌دا پرسیارێک ده‌کریت: باشه بوچی وازوو به‌راء وه‌فاتی کرد؟! له وه‌لامدا ده‌لێن: واللّٰهُ اعْلَمُ خوای گهره‌هه‌ وێستی ئیسراحه‌تی بداتی، چونکه ده‌وری خوای بیانی و یه‌که‌م که‌س بوو که‌هه‌رموی: ده‌ستت بیته‌ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ با په‌یمانته‌ بده‌ینی ئیغه‌هه‌ توانای شه‌رمان زۆره‌، یه‌که‌م که‌سیش بوو له‌و (٧٥) که‌سه‌ که‌ چوو له‌ یقای خوا...!

دووهم: عبداللهی کوپری عه‌مری حیرام، باوکی جابر... ئه‌م زاته‌ له‌ شه‌ری ئوحووددا شه‌هید کرا، لاشه‌که‌ی له‌لایه‌ن کافره‌کانه‌وه‌ شیوینرا‌بوو. جابر ده‌لێت: وێستم سه‌ری لایه‌م که‌ به‌ پارچه‌ قوماشێک دا‌پوشرا‌بوو، به‌لام خزمه‌کانم نه‌یان هیشته‌، پاشان پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمانی دا قوماشه‌که‌ی سه‌رچاوی باوکه‌م لایه‌ن، وه‌ پورم زۆر گریا. پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموی: (وَلَمْ تُبْكِي فَمَا زَالَتْ الْمَلَائِكَةُ تَظْلُهُ بِأَجْنَحَتِهَا حَتَّى رُفِعَ) فه‌رموی: بوچی ده‌گریته‌ له‌ کاتی‌که‌دا فره‌شته‌کان به‌ بالیان سیبه‌ریان بو کردووه‌ هه‌تا به‌رز کرایه‌وه‌. واته‌ فه‌رموی: که‌سی ئاوا به‌ریز لای خوا گریانێ ناوێت. به‌ئێ، (عبداللهی کوپری حیرام) یه‌که‌م شه‌هیدی ئوحوود بوو، له‌گه‌ل (عه‌مری کوپری جه‌موح) دا، به‌یه‌که‌وه‌ خرا‌نه‌ یه‌که‌ قه‌بره‌وه‌، کاتی‌که‌ لافاو له‌ گوڤرستانه‌که‌ی دا لاشه‌کانیان گواستنه‌وه‌. سه‌حابه‌کان ده‌فه‌رمون: عبدالله برینه‌که‌ی له‌سه‌ر ناوچه‌وانی بوو، که‌ لایان برد خوینی ئی هه‌ت، که‌ ده‌ستیان خسته‌ سه‌ر برینه‌که‌ خوینه‌که‌ وه‌ستایه‌وه‌!! جابر ده‌فه‌رموێت: له‌ زه‌مه‌نی (معاویه‌ی کوپری ابوسوفیان) دا بانگیان کردین که‌ لاشه‌ی شه‌هیددکانمان بگوازینه‌وه‌ چونکه‌ جوگه‌ی ئاوی پێدا دیت، ده‌فه‌رموێت: (فَرَأَيْتُ أَبِي فِي حَفْرَةٍ، كَأَنَّهُ نَائِمٌ، وَمَا تَغَيَّرَ مِنْ حَالِهِ شَيْءٌ وَبَيْنَ ذَلِكَ سِتٌّ وَأَرْبَعُونَ سَنَةً فَحُوَّلَا إِلَى مَكَانٍ آخَرَ رَطَابًا يَتَنَوَّنَ).

جابر دەفرمویت: کاتیک لاشە که یمان گواستەو بەاوکم لەناو قەبرە کەدا
 یەنی هەر ئەتوت خەوی ئی کەوتوو، وە هیچ شوینیکی لاشە ی تیک
 تەچوو، ئەمە لە کاتیکدا لە کاتی شەهیدبوونیەو تا کاتی هەڵدانهوی
 گۆرمەکی چل و شەش سالی بەسەردا تێپەری بوو!!...

دوای شەهیدبوونی عبدالله پیغەمبەری خوا ﷺ بە جابری فرموو: (یا
 جابر! اَلَا اَخْبَرَكَ مَا قَالَ اللّٰهُ ﷻ لَا يَبِيْكَ؟) قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: مَا كَلَّمَ اللّٰهُ اَحَدًا اِلَّا
 مِنْ وَّرَاءِ حِجَابٍ، وَكَلَّمَ اَبَاكَ كِفَاحًا، فَقَالَ يَا عَبْدِي ثَمْنٌ عَلَيَّ اَعْطِكَ، قَالَ:
 يَا رَبِّ تَحْيِيْنِيْ فَاُقْتُلْ فِيْكَ ثَانِيَةً، قَالَ: اِنَّهُ سَبَقَ مِنِّيْ (اَلَهُمْ اِلَيْهَا لَا يُرْجَعُوْنَ)،
 قَالَ: يَا رَبِّ فَاَبْلُغْ مَنْ وَّرَائِيْ، فَاَنْزَلَ اللّٰهُ ﷻ هَذِهِ الْآيَةَ: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا
 فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا بَلْ اَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُوْنَ﴾ (رواه الترمذي و منحه الحاكم. واته:
 پیغەمبەری خوا ﷺ فرموی: ئەی جابر ئایا هەواڵت پێ بەدەم بەوەی کە
 خۆی گەورە چی فرموو بە باوکت؟! وە: بەئێ ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ پێم
 بێ. فرموی: خۆی گەورە قسە لەگەڵ هیچ کەسێکدا نەکردوو لە پەشتی
 پەردەو نەبێت، بەلام بە بێ پەردە قسە لەگەڵ باوکت کرد و فرموی:
 بەندەکم، چیم ئی داوا دەکەیت و چی دەخوازیت پێت دەبەخشم، ئەی جابر
 باوکت فرموی: خۆی گەورە بەس داوای ئەوەت لێدەکم کە زیندووم
 بکەیتەو و بچمەو و دنیاو لە پیناوی تۆدا بچەنگم لەگەڵ کافراندە و بۆ
 جاری دوو لە پیناوی تۆدا بکوژیمەو!! خۆی گەورە فرموی: ئاخەر من
 بپرێم داوێ هیچ کەس داوای مردنی بۆ دنیا ناگەرێتەو. عبدالله فرموی:
 دەی کەواتە خۆی گەورە ئەم هەوالە ی ئیمە بەوانە ی داوای خۆمان کە ئیستا
 لە دنیاوان بگەینە. خۆی گەورە داواکە ی وەرگرت و ئەم ئایەتە ی نارد کە
 دەفرمویت: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا بَلْ اَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
 يُرْزَقُوْنَ﴾.

سبحان اللہ! کہ گہورہی شہیدی، عبداللہ حوت کچی لہ دوی خوی بهجی میشتوہ، یہ تاقہ کوپی ہہیہ، بہ قہرزاری شہید بوہ، کہچی خوی گہورہ دہ فرمویت: حہز بہچی دہکیت؟ نافہرمویت: خویہ حہز دہکم بزائم کوپو کچہکانم چونن، خوزگہ چاوم پییان دہکویتہوہ، بہ لکو ئہ وندہ لہ زہتی لہ شہیدی کردوہ دہ لیت: خویہ گیان تہنہا داواکاریم ئہوہیہ کہ زیندوہ بیمہوہ و جاریکی تر لہ پیٹاوی تودا شہید بیمہوہ، کہواتہ: دہ بیٹ ئہو حہقیقہ تہ بزائین کہ شہید بوون لہ پیٹاوی ئیسلامدا خہلاتہ نک لہ نار چون، وہ ہموو کہ سیش ئہو پلہ گہورہیہی بہ نسیب نابیت..

سیہم: سہعدی کوپی معاذ، ئہم صہحابیہ نازیزہ لہ شہردا بریندار بوو، پاشان بہو برینہوہ لہ مالہوہ وہ فاتی کرد، پیغہمبہر ﷺ فرموی: (إِهْتَرُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ) متفق علیہ. واتہ: عہرشی خوا ہاتہ جولہ و لہ زہ بو مردنی معاذ. واتہ لہ خوشی بہرزبوونہوہی روجی پاکی سہعدی کوپی معاذ بو بارہگای خوا، عہرشی خوا ہاتہ جولان!! کاتیک سہعد وہ فاتی کرد و ہہوالیان دا بہ پیغہمبہری خوا ﷺ ئہو وندہ بہ پہلہ رویشٹ، ہاوہلان کہ لہ گہلیدا بوون پہتی نہعلہکہیان پچرا، وتیان: ئہی پیغہمبہری خوا ﷺ بووا خیرا دہرؤیت؟ فرموی: (إِنِّي أَخَافُ أَنْ تُسْبَقَنَا إِلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ فَتُغْسَلَهُ كَمَا غُسِلَتْ حَنْظَلَةُ).. واتہ: بہراستی لہوہ ترسام کہ فریشٹہکان پیش ئیمہ بگہنہ سہری و بیشورن ہروہکو حنظلہیان شت!! پاشان کہ چونہ مزگہوتہوہ بو ئہوہی نویرژی مردووی لہ سہر بگہن، پیغہمبہری خوا ﷺ خوی کو دہ کردہوہ و خوی بچوک دہ کردہوہ. عہرزیان کرد قوربان خو جیگا زورہ، فرموی: مزگہوتہکہ ئہو وندہی فریشٹہ تیڈایہ جیگا نہماوہ، ہموو ئہو فریشٹانہ ہاتون نویرژی مردووی لہ سہر بگہن!! ئہمجا کہ بردیان بو سہرقہبران و تہسلیم بہ خاک کرا، پیغہمبہر ﷺ فرموی: ((هَذَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ تَحَرَّكَ لَهُ الْعَرْشُ)) ئہم بہندہ چاکہ عہرشی بو ہاتہ جولان (وَفُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ) ہموو دہرگاکانی ئاسمانی

بُو کرانه وه . (وَشَهِدَهُ سَبْعُونَ أَلْفًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ) وه حهفتا هزار فریشته ناماده ی ناخستی بوون، که : (لَمْ يَنْزِلُوا إِلَى الْأَرْضِ قَبْلَ ذَلِكَ) نهو فریشتانه پیش نهم جاره هرگیز نه هاتبونه سهر زدوی (لَقَدْ ضُمُّ ضُمَّةً، ثُمَّ أُفْرِجَ عَنْهُ) زهوی گوشه به گوشیتیکی توند، پاشان به ریدا) .. رواه النَّسَائِي وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيح الْجَامِع. وه نه بیئت بزانی نه هاتنه وه یه کی قهبره، عه زابی قهبر نیه بو نیماندار، بعلکو ناره حه تیه که هه روه کو نه خوشی ..

وه هه ره له باره ی گه وره یی سه عده وه ﷺ نه بی ئیسحاق ده فه رمویت : یستم له به راء که فه رموی : (أُهِدِيَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ حُلَّةٌ خَرِيرٌ فَجَعَلَ أَصْحَابَهُ يَكْمِسُونَهَا وَيَفْجَبُونَ مِنْ لَيْزِهَا) پارچه یه ک ناوریشم به دیاری نیرابوو بو پیغه مبه ری خوا ﷺ هاوه لانیس ده ستیان لی نه داو سهریان سورما بوو له نهرمه که ی، پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رموی : (أَتَفْجَبُونَ مِنْ لَيْزِ هَذِهِ؟ لَمَّا دِيلُ سَعْدُ بْنُ مَعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْهَا وَالْأَيْنُ) واته : ئایا سهرتان سورما وه له نهرمی نه م پارچه ناوریشمه ؟ سوئند به خوا دهسته سهره که ی سعدی کوری معاذ له به هه شتدا زور چاکتر و به نرختر و نهرمتره له م پارچه ناوریشمه به نرخه) نه م فه رموده یه ئیمامی موسلیم ریوایه تی کردوه ..

ئیمامی نه وه وی له شه رحی صه حیجی موسلیمدا ده فه رمویت : زانایان فه رمویانه : نه م فه رموده یه نامارزه یه به گه وره یی شوین و پله و پایه ی سه عد له به هه شتدا، وه نزمترین پوژاکی سه عد له به هه شتدا چاکتر و به نرختره له م پارچه ناوریشمه، چونکه دهسته سهر بینرخترین پارچه قوماشه، چونکه بو پاککردنه وه ی پیسی و پوخلی دهم و لووت به کاردیت، وه غهیری نهو دهسته سهره زور چاکتر و به نرختره. وه نه م فه رموده یه ئیسپاتی به هه شت ددکات بو سه عد !! هه زاران سلاوی خوا له سه عد و له هه موو یارانی پیغه مبه ر ﷺ ...

چوارەم: ئەم نمونە یەمان لە سەر ئافرەتانه، چونکە دوو لە ئافرەتانیشت بەشداری بە یەعەیی عەقەبەیی دوو هەمیان کردووە، بە راستی ئەم دوو ئافرەتەش راستیان کرد لە گەڵ وەعد و بەلێنە که یاندا.

یەکه میان: نوسەیبەیی کچی کەعب (أُمُّ عَمَّارَةَ) ، ئەم ئافرەتە لە شەری ئو خوددا بەشداری کرد بەوەی کە ئاوی بۆ سەربازان دەبرد و برینداری تەداوی دەکرد، جا کاتێک موسلمانان شکان و دەوری پیڤەمبەری خوا ﷺ درا، نوسەیبە شمشیری هەنگرت و لە گەڵ میژدە کهیدا (زەیدی کوپی عاصم) لە بەردەم پیڤەمبەری خوا دا ﷺ وەستان و شەرە شمشیریکی بەهیزی کرد و سەرەنجام دوانزە برینی بە لاشەو بوو، چونکە لە پەیمانی عەقەبەیی دوو هەمدا پەیمانی دا بوو بە پیڤەمبەری خوا ﷺ کە بەرگری ئی بکات، وە پەیمانە کهشی جیبە جی کرد... وە ئەم ئافرەتە بەهیمەتە بەشداری (بِئَعَةِ الرُّضْوَانِ) ی کرد، وە موسەیلەمەیی درۆزن کوپە کهی گرت و پارچە پارچەیی کرد، ئەم دایکە قارەمانە چۆکی دانەدا و ورەیی بەرنەدا و شانازی بە شەهید بوونی کوپە کهیەو دەکرد، وە نوسەیبە بەشداری شەری یەمامەیی کرد لە گەڵ خالیدی کوپی وەلیددا، وە زۆر پالەوانانە لە گەڵ موپتە دەکاندا دەجەنگا تا سەرەنجام لە دوانزە لاو بریندار بوو، وە دەستیکی قرتا!! کەواتە تێدەگەین کە لە ئیسلامدا ئافرەت بۆی هەیه بەشداری کاری سەربازی بکات، هەر وەك چۆن بۆی هەبوو بەشداری کاری سیاسی بکات...

ئافرەتی دوو هەمیش: ئەسمائی کچی عەمر بوو ، ئەمیش وەعد و پەیمانە کهی کە دا بووی بە پیڤەمبەری خوا ﷺ هینایە دی و هەتا وەفاتیی کرد بەردەوام لە خزمەتی ئیسلام و پیڤەمبەری خوا دا بوو ﷺ.

دەرس و ئامۆژگاری لە باسکردنی ئەم هەجابانە:

یەکهەم: تەمەن گرنگ ئەو نیه درێژ بیئت، گرنگ ئەو یە پڕ بەرەم بیئت، با کورتیش بیئت، نەك دورو درێژ و بی بەرەم. واتە: (گرنگە عومر و تەمەن

پان بیت نک دریخ. ہی وا هیه عومری (۷۰) ساله، به لام ئو حه فتا ساله
 هر یهك روزه دووباره ده بیته وه، به لام ئم صه حابانه ته مه نیان له
 نیسلامه تیدا كه م بوو، به لام به ره می زوریان هه بوو، (به پائی کوپی
 معرور ﷺ) یه كه مجار هیمه ته مه دینه ییه کانی جولاند بۆ به یعه تدان، دوا
 مانگیک له ناسینی حه زهت ﷺ وه فاتی کرد. (موصعه بی کوپی عومهیر ﷺ)
 به سی سال دوا هیجهره له ئو خوددا شهید کرا. (ئه سعده ی کوپی
 نوداره ﷺ) ئو گه نجه ی یه كه م كه سی مه دینه بوو كه ئیمانی هینا و ماله كه ی
 کره باره گای نیسلام، دوا یهك سال له هیجهره وه فاتی کرد له ته مه نی
 (۲۵) سالیدا، هه موو ته مه نی موسلمانیه تیه كه ی (۳) سال بوو.

(سه عده ی کوپی معادیش ﷺ) كه عهرشی خوی بۆ هاته له رزین هه موو
 ماوه ی موسلمانیه تیه كه ی نزیکه ی (۴) سال بوو! ئه ی باشه بۆچی وا پله یان
 بهر بوو؟! بۆیه وا پله یان بهر بوو چونكه بوونه هۆی هیدایه تی قه ومه كه یان
 و به قه دهر ژماره ی هه موو ئو كه سانه ی به هۆی ئه وان هه ئیمانیان هینا
 نه جریان لای خوا هیه!.

چه ند خۆشه ئیمه ش كه ده چین هه قاپی خوا ئاوا به ره مه مان پی بیت و
 بلنن: خوایه، ئه وه نده كه س به هۆی منه وه هاتنه ئامیزه به سۆز و پر
 ره حمه ته كه ی نیسلام وه و له زه حمه تی دنیا و قیامه ت رزگاریان بو!.

لیره دا پرسیاریک ده کریت: باشه بۆچی ئم دلسۆزانه نه گه یشتنه ئو
 روزه ی كه نیسلام له لوتكه ی سه ركه وتندا ببینن كه گه وره ترین ئاواتیان بوو؟!
 له وه لامدا ده لئین: له بهر ئه وه ی ئم زاتانه ئه وه ی له سه ر شانیان بوو نه نجامیان
 دا و خوی گه وره ش ویستی بیانحه سینیت هه و له چه ره سه ری ژیان رزگاریان
 بکات، تا قیکردنه وه كه یان ته واو کرد و به ئیمتیاژ ده رچوون و له کۆلیجی بالای
 (اعلی علین) وه رگیران، شه هاده ی شه هیدیان وه رگرت. ئیترو هختی
 حه سانه وه یه، ده بیته بۆ هه تاهه تای له به هه شتی به ریندا ئیسراحت بکن!!.

دووهم: بۆچی ئیمه ئاوا به گرنگیه وه باسی ئو صه حابه به پیزانه ده كه یان
 دوا یهزار و چوار سه د سال زیاتر له شه هید بوون و وه فاتیان؟ بۆ ئه وه باسیان

دەكەین تا بیانناسین، كە ئاوا ناسیمانن خوشمان دەوین، كە خوشیشمان ویستن انشاءالله لەگەڵ ئەواندا هەشرمان دەكریت (المرء مع من أحب).

سێیهەم: لیڕەدا تێ دەگەین ئەو دیعایە و پڕوپاگەندە ژەهراویانەى دۆژمنانی ئیسلام باسی دەكەن و دەلێن: صەحابە هاوون بۆ داگیرکردن و بردنی سەرۆت و سامانی ولاتان، ئەوەتا بۆمان دەردەكەویت ئەوەى كە صەحابە هەر بیریشیان ئی ئەكردۆتەو ئەم دونیایە و سەرۆت و سامانی دنیا بوو.

چوارەم: بە ئیسلام و خزمەتکاری ئیسلام ئینسان ناوی بەرز و بلند دەمینیتەو، ئەوەتا دواى هەزار و چوارسەد سال ئاوا بە شكۆداری و فەخرەو ناوی ئەو نازیزانە دینین و یادیان دەكەینهو. بەلام دۆژمنانی ئیسلام مەگەر ناویان لە زێلدانی میژوودا تۆمار بكریت و وەكو رەمزی رهشی و نەگبەتی و بەدبەختی باسیان بكریت.

لیڕەدا باسەكەمان كۆتایی پێ دینین تا وتاری داهاوو كە لە خزمەت پیغهەمبەرى خوادا ﷺ دەبین لە كۆچی پیروزی\دا، تا ئەو كاتە هەموو لایەكتان بەو خوایه دەسپێرم كە سپاردە زایە ناكات.

سەرچاوهكان:

۱. قورئانی پیۆز.

۲. السيرة النبوية - د. علی محمد الصلابي / ج ۱/ ص ۱۶، ص ۲۶، ص ۲۸،

ص ۲۲، ص ۱۹، ص ۲۹.

۳. علی خطی الحبيب - عمرو خالد - ص ۸۷.

۴. اصحاب الرسول - محمود المصري - (ابوعمار - ج ۲، ص ۱۹۷، ص ۸،

ص ۲۴۰، ص ۲۴۳، ص ۲۴۳.

وتارى دوومىر بۇ مانگى ھەقىقەت

تۆپىردىن بۇ ھەقىقەت

وتاری دووهم بۆ مانگی سه‌فه‌ر

﴿کۆچکردن بۆ مه‌دینه﴾

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌رێز: به‌ پشתיوانی خوای گه‌وره‌ جاریکی تر
ده‌چینه‌وه‌ خزمه‌ت سه‌روه‌ر و سالارمان پێشه‌وای دنیا و روژی
قیامه‌تمان هه‌زه‌تی (محمد المصطفی ﷺ) له‌ باسی کۆچی پیروزیدا و
ده‌لیم: (وبالله التوفيق):

دوای ئه‌ودی په‌یمانی عه‌قه‌به‌ی دووهم ته‌واو بوو، بریارێ کۆچکردن
درا، به‌لام دیاره‌ کۆچ هه‌روا ئاسان نیه، به‌راستی به‌جیه‌یشتنی ولاتی
خۆت و خزم و مال و زه‌وی و هه‌لبژاردنی غه‌ریبی و ئاواره‌یی هه‌روا
سانا نیه: قوربانی دانی ده‌وێت، عه‌قیده و بیروباوه‌ری پته‌وی ده‌وێت،
جا هه‌موو هۆکاره‌کانی ئاماده‌بوون بۆ کۆچ هاتبوونه‌ جێ ئه‌وه‌ بوو:
له‌ماوه‌ی ئه‌و (١٣) ساله‌ی مه‌که‌که‌دا عه‌قیده‌ی سه‌حابه‌کان به‌ ته‌واوی
دامه‌زراوو به‌ بره‌وایه‌وه‌ به‌ گه‌وره‌یی خوا و پێغه‌مبه‌رانی خوا ﷺ و
روژی دوا‌یی و یاداشت و سه‌زای خوا، وه‌ له‌سه‌رو هه‌دی کۆچدا
ئه‌و ئایه‌تانه‌ی قورئان ده‌هاتنه‌ خواره‌وه‌ که‌ بۆنی هه‌جره‌تیان ئی ده‌هات.
ئه‌وه‌دبوو له‌ ئاخه‌ر روژه‌کانی سه‌رده‌می مه‌که‌که‌دا سه‌وره‌تی
(العنکبوت) دابه‌زی، ئه‌مانه‌ی هه‌یانه‌ به‌رچاو:

۱. ناواری و دهر به دهری و به لا و موصیبه توشی ئیمانداران بووه به درېژای میژوو ﴿الْم﴾ أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿۱﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿۲﴾ العنکبوت ۱-۳. ئەم ئایه ته سه حابه ناگادار دهکاته وه که ئەم هیجرهت و مال و نیشتیمان به جی هیشتنه له پیناوی عه قیده و بیروباوه پری ئیسلامه تیدا سهنگی مهحه که بو جیا کردنه وهی ئیمانی دامه زراو و ئیمانی له رزوک..

۲. له ئایه تی (۱۱) ی (العنکبوت) دا ده فرمویت: ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ﴾. ئەم ئایه ته باسی دوو پوو (مُنافِق) دهکات. باشه خو ئەمان له مهککه دا ده ژین له قوناغی بی هیزیدان، مونا فیکیش له کومه لگه یه کدا ده رده که ویت که هیز و ده سه لات بو موسلمانانه و ئیسلام فه رمان په وایه. که واته ئایه ته که ناماژه به وه دهکات که بهم زوانه ده سه لات پهیدا ده کهن به به ره می ئەم هیجره ته.

۳. ئایه تی (۴۶) ی سوره تی (العنکبوت) ده فرمویت: ﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ.....﴾ باشه خو ئەهلی کیتاب (جوله که و گاوری) له مهککه دا نیه، ئەهی معامه له و گفتوگۆی جوانترین شیوه له گه ل کێ بکه ن؟! که واته ئەم ئایه ته ئەیه ویت تییان بگه یه نیت که ده چنه شوینیک که جوله که و گاوری لیه و ناوا ره فتارتان جوان بیت له گه لیان..

۴. له نایه تی (۵۶) ی سوږه تی (العنکبوت) دا ده فرمویت: ﴿يَعْبَادِيَ

الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِنِّي فَاعْبُدُونِ﴾ واته ناماژه به وه دهکات که ده بیت مه که به جی بهیئن و زه ویش فراوانه.

۵. بینگومان هیجرت ریگایه کی پر مه ترسیه و گریمانی کوشتن و له ناوچونی تیدایه، به تاییهت که موشریکه کانی مه که نه وه قبول ناکه موسلمانان وا به ناسانی کوچ بکن بو لایردنی نه و دوودنی و ترسه فرموی: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ العنکبوت: ۵۷. که واته: مادهم مردن هر بتگاتی نیت ترسی ناویت.

۶. له وانه یه کوچکردوان بیر بکنه وه باشه نه گهر کوچیان کرد به جی بزین له کاتی که نه پاریان پییه و نه له مه دینه مولک و مالیان هیه تا کاسپی له سهر بکن، بو په واندنه وه ی نه و ترسه ش خوی گهره فرموی: ﴿وَكَايْنٍ مِّنْ ذَآئِقَةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ العنکبوت: ۶۰.

دوای نه ناگادار کردنه وانه نه مجا پیغه مبهری خوا ﷺ هه موو صه حابه کانی کو کرده وه و فرموی: (قَدْ اخْبَرْتُ بَدَارِ هِجْرَتِكُمْ وَهِيَ يَثْرِبُ، فَمَنْ أَرَادَ الْخُرُوجَ فَلْيَخْرُجْ إِلَيْهَا). واته: هه والتان ده ده می به مالی کوچکردوتان که یه ثریبه، جا هه رکه سی که حز دهکات به کوچکردن با کوچ بکات بو یه ثریب.. نه مجا له و پوژه وه ده ست کرا به کوچکردن و دوو دوو سی سی موسلمانان کوچیان ده کرد به ره و مه دینه، به لام زور به نهینی. ته نها حه زره تی (عومهری کوپی خطاب ﷺ) نه بیت که به ناشکرا کوچی کرد و تیروکه وانه که ی به دهسته وه گرت و چوه که عبه و دوو رکات نویژی کرد و

یه‌کبه‌یه‌ک سه‌یری کافره‌کانی کرد و پینی و تن (شاهت الوجوه)، نه‌مجا
 فهرموی: (مَنْ أَرَادَ أَنْ تَشْكَلَ أُمُّهُ وَيُتَمَّ وَلَدُهُ، وَ يَرْمِلَ زَوْجَتَهُ فَلْيَلْقِنِي وَرَاءَ هَذَا
 الْوَادِي). واته: ههرکه‌سیک حه‌زده‌کات دایکی پۆله پۆی بۆ بکات و مندانی
 هه‌تیوو بییت و ژنه‌که‌ی بیوه‌ژن بییت با له پستی نه‌و شیوه بیته
 به‌رامبه‌رم!! نه‌وه‌بوو که‌س نه‌یتوانی قسه بکات و شوینی بکه‌ویت. وه
 بیست (۲۰) که‌سی بی ده‌سه‌لات و بی که‌سیشی له‌گه‌ل خوی برد.

لیره‌دا پرسیاریک ده‌کریت: باشه بۆچی حه‌زده‌تی عومەر ﷺ به
 ناشکراو بی ترس هیجده‌تی کرد و پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ناوا به نه‌ینی و
 خوشاردنه‌وه هیجده‌تی کرد! باشه خو ئیمامی عومەر ﷺ له پیغه‌مبه‌ری خوا
 ﷺ نازتر نیه و به غیره‌تر نیه؟! له وه‌لامدا ده‌لین: ره‌فتار و هه‌لسوکه‌وتی
 حه‌زده‌تی عومەر ﷺ و ههرکه‌سیکی تر به هه‌لسوکه‌وتیکی شه‌خصی
 داده‌نریت و نابیته به‌لگه‌ی کارپنکردن و چاولنکردن، به‌لام پیغه‌مبه‌ری خوا
 ﷺ هه‌موو جوله و کرداریکی ده‌بیته هۆی نه‌وه‌ی که موسلمانان چاری لی
 بکه‌ن و به‌و شیوه‌یه ره‌فتار بکه‌ن، چونکه پیغه‌مبه‌ری خوا (مُشَرَّعٌ) جا
 نه‌گه‌ر حه‌زده‌ت ﷺ بی حه‌زهر و خۆپه‌نادان و ئیحطیات کردن کۆچی
 بکردایه، وایان ده‌زانی نه‌وه ده‌بیته هه‌موو موسلمانان وابکه‌ن نه‌وه واجبه.
 که‌واته: نابیت سه‌رکرده حه‌ماسه‌ت بیگریته و کاریک بکات که به هه‌موو
 که‌س نه‌کریت، بۆ نه‌وه‌ی شوین که‌وتوانی به هیلاک نه‌چن!.... سُبْحَانَ اللَّهِ له
 گه‌وره‌یی نه‌و پیغه‌مبه‌ره ﷺ که ههرچی ریگای راست و به‌خته‌وه‌ری و
 سه‌لامه‌تی و دوور بوونه له به‌هیلاک چوون بۆ ئومه‌ته‌که‌ی خۆی داناوه و به
 کرده‌وه نه‌نجامی داوه، هه‌زاران سه‌لات و سه‌لامی خوای له‌سه‌ر بیته و په‌زاو
 په‌حمه‌تی خوا له یارانی دلسۆزی بیته.. به‌لام سه‌حابه‌کان کۆچیان کرد،

بەلى ديارەقورەيش ھەر وا بە ئاسانى لىيان ناگەرېن كۆچ بەكەن، ئەوہبوو چەند شىۋاز و رىڭايان بەكار ھىنا بۇ گېرەنەھيان:

يەكەم: (أَسْلُوبُ التَّفْرِيقِ بَيْنَ الرَّجُلِ وَ زَوْجَتِهِ وَ وَلَدِهِ): جياكردنەھى پياو

و ژن و مندالەكەيان لە يەكترى بۇ ئەھى پەشىمانيان بەكەنەھە لە كۆچكردن، ئەوہبوو كاتىك (ئەبو سەلەمە ر.ھ.) كۆچى كرد كەسوكارى (ئوم سەلەمە ر.ھ.) كەناۋى (ھىندى كچى ئەبى ئومەيە)بوو ۋە خىزانى ئەبوسەلەمە ر.ھ. بوو، ھاتن و وتيان: نابىت كچەكەمان لەگەل خۆت بېەيت. كەسوكاى ئەبو سەلەمەش ر.ھ. وتيان: ئىمەش ناھىلېن مندالەكە لاي دايكى بىت، ھەردوولا دەستى مندالەكەيان رادەكىشا تا دەستى لە جى چو. پاشان ئەبوسەلەمە ر.ھ. بەتەنھا كۆچى كرد و مندالەكە لاي مالى باوكى مايەو و ئوم سەلەمەش ر.ھ. برايەو لاي مالى باوكى خۆى، ماوہى يەك سال (ئوم سەلەمە ر.ھ.) بۇ مىرد و مندالەكەيان گريا تا رىڭاياندا كۆچ بكات و مندالەكەى لەگەل خۆى برد و كۆچى كرد، بەتەنھا و بەپى بەو بيابانەدا مىلى رىئى بەرەو مەدىنە گرتەبەر. عثمانى كورى طەلحە كە موشرىك بوو لە نەرەھى مەككە توشى بوو، وتى: ئەوہ ئوم سەلەمە بەتەنھا كۆچ دەكەيت؟! وتى: بەلى. عثمان وتى: بەخوا جوان نىە ئافرەتلىكى بەرېزى ۋەكو تۆ بگەۋىتە ئاو مەترسى بيابانەو، ئەوہبوو خوشترەكەى بۇ يەخ دا و ئوم سەلەمەى سواری پىشتى خوشترەكەى كرد و بۇخوشى رەشمەكەى پاكىشاۋ بەرېنگادا رۇشتن، ئوم سەلەمە ر.ھ. دەفەرموۋىت: ھەرگىز پياۋى بە حورمەتى ۋەكو عثمانى كورى طەلحەم نەبىنيو، بەخوا لەو ھەموو رىڭايەدا ئاۋرى نەدايەو بەلامدا، ۋە ھەر كاتىك ۋەختى پىشوۋ بوايە وشترەكەى يەخ ئەدا و بۇخۆى دورور ئەكەۋتەو، تا بانگم ئەكرد و ئەموت: من ئامادەم با بېۋىن، تا گەيشتىنە نزيك مەدىنە ئىنجا عثمان گەرايەو، بەلى، عثمانى كورى طەلحە

هەرچەندە موسلمان نەبوو، بەلام هەستی پیاوەتی و سۆزی مروڤایەتی جولاً و بەزەیی بەم ژنە تەنها و غەریبەدا ھاتەو و ئەو مەردایەتیەیی ئەنجام دا. ئەم عثماني کۆری تەلەحە ئەو کەسە یە کە کاتی خۆی کلیلە کەعبەیی پێ بوو، سەرپەرشتی کردنەو و داخستنەوێ دەرگای کەعبەیی بە دەست بوو، رۆژنیکیان پێغەمبەری خوا ﷺ لەو سەردەمەدا کە لەمەککە بوو، ئیسلام لە قونایە بێ دەسەلاتیدا بوو، چوو لە عثماني و فرموی: تەکایە کلیلەکەم بەدەیه با دەرگای کەعبە بەکەمەو و دوو رکات نوێژ لە کەعبەدا بکەم، عثماني وتی: هەرگیز کلیلە کەعبەت نادەم دەست ئەم محمد وە پێگات نادەم نوێژ لە کەعبەدا بکەیت.. پێغەمبەر ﷺ بە نەرمیەو فرموی: ئەم ئەگەر پۆژنیک کلیلەکە کەوتە دەستی من تۆ ئەلێی چی؟! عثماني وتی: ئەگەر ئەو پۆژە ھات کە تۆ ئەم محمد دەسەلاتت وای ئی بێت بتوانیت کلیلە کەعبە لە من بسەنیت، ئەو مردم پێ باشترە و ژيانم ناوێت.. بەلێ، دونیا هەرگیز لەسەر بارنیک ناوەستیت و پۆژان پۆژی لە دوايە، خۆش بە حالی ئەو کەسە ی کەوا بیر ناکاتەو کە دەسەلات هەرگیز بێ دەسەلاتی بەدوادا نایەت، ئەو بوو لەدوای فەتھی مەککە کە ئیسلام ئەوپەری ھیز و دەسەلاتی پەیدا کرد و مەککە ی پیروز و کەعبە ی شەریف لە بقیەرستان پاک کرایەو و رزگار کرا، پێغەمبەری خوا ﷺ کلیلە کەعبە ی کەوتە دەست، بانگی عثماني کۆری تەلەحە ی کردو فرموی: (ئەم عثماني ئەو پۆژەت لە بیرە ئا لەم شوینەدا و لەم پەنای کەعبەدا داوای کلیلە کەعبەم ئی کردیت نەتدایم و واشت وت: عثماني وتی: بەلێ لە بیرمە و ئەمرو ئاوايە کە دەیبینم. لەو کاتەدا ئیمامی عەباس رزقینە فرموی: ئەم پێغەمبەری خوا ﷺ کلیلەکان بەدە بە من و ئەو ئەرکە و ئەو شەرەفە گەورە بە من بسپێرە، پێغەمبەر ﷺ فرموی: نەخیر واناکەم، وەرە ئەم عثماني کۆری تەلەحە کلیلەکان وەرگیرە و ئەم پۆژە پۆژی

تۆلە کردنەوە نیە، بەلکو (يَوْمُ بَرٍّ وَوَفَاءٍ). ئەمڕۆ پۆژی چاکە و وەفاداریە و ئەو عثمەن ھەرچەندە ئەو پۆژە تۆ مەنت ئازاردا بەوێی کە مەنەو چوێ ناو کەعبەت لی کردم، بەلام ئەم چاکە یەشت بەسەرمانەوێە کە ئەو مەردایەتیەت نواند و (ئوم سەلەمە) ت گەیانده مەدینە، ئەم چاکە یەت ئەو خراپە یەت دەمشواتەو. کەواتە: لەمەو تێدەگەین کە کافرانیش دەبیئت چاکە و خراپە یان تەماشای بکریئت و نابییت ھەر تەماشای خراپەکانیان بکەین و مەوقیفە چاکەکانیان لە بیر بکەین. وە فەرمووی: ھەموتان بزانن دەبیئت تا قیامەت کلیلی کەعبە لای عثمەن و نەوہکانی بیئت. ئەوہ تا ئیستاش کلیلی کەعبە ھەر لای عثمەنی کوپی طەلحە یە و لەسەر فەرمودەو پیغەمبەر ﷺ ھیچ پاشا و سەرکردە یە بۆی نیە بەبی پرسی ئەوان دەرگای کەعبە بکاتەو. وە عثمەنی کوپی طەلحەش کە ئەمە ی بینی و بیست لە پیغەمبەری خوا ﷺ موسلمان بوو. بوو بەیەکیک لە دلسۆزانی پیغەمبەری خوا ﷺ.

ئیمانداران: بەراستی ئەمە ئەو پەری ئیمانە کە خیزانیك ئاوا لیک بترازیت و بۆ ماوہ یەك سال یە کتری نەبینن و چۆک بە ھیزی کوفر دا بدەن، وە ئەوہ مان بۆ دەر دەکەوئیت کە ھەرکەسێک بۆ خوا لی بپریئت، خوای گەورە ئاوا دوزمنانیشی بۆ موسەخەر دەکات، ئەوہ تا عثمەنی کوپی طەلحە ی دل نەرم کرد بۆ یارمەتیدان و گەیاندن (ئوم سەلەمە) و مندالەکە ی بۆ مەدینە. ئەوہش تێدەگەین کە ھەرکەسێک کاری جوان و مەردایەتی بکات وە بەزەیی بە خەلکی داماو دا بیئتەو، ئاخری ئەو چاکە یە دیتەوہ پێگای و پۆژیک فریای دیکەوئیت کە بەرھەمی چاکە نەبیئت ھیچ شتیکی تر دەوری نابییت، ھەر وەکو عثمەنی کوپی طەلحە کە بەبەرەکەتی ئەو چاکە و بەزەییە ی بەرامبەر (ئوم سەلەمە) نواندی نوری ئیسلامی بە نسیب بوو، ھیدایەتی خوای گەورە ی

وهرگرت و کلیله کانی که عبهشی درایه دهست و خوئی و هه موو نه وه کانی لهو
شهره فه گه وره بینهش نه بوون.!

به ئلی خوشه ویستان: وتمان که قوڤهیش زۆر ڤینگایان گرتنه بهر بۆ نه وهی
موسلمانان ڤینگه ی کوچکردنیان لی بگیریت:

دووهم: (أَسْلُوبُ الإِخْطَافِ) واته: هه ئخه له تاندن و دزین و شارندنه وه. بۆ
نمونه: یه کیك له وانه ی که له گه ل ئیمامی (عومهری کوپی خه طاب عليه السلام) دا
کوچی کرد ناوی (عیاش بن ابی ربیعه) بوو، ئامۆزا و دایک برای نه بوجهل و
حاریشی کوپی هیشام بوو، کافره کان له ولای مه ککه وه هاتنه سه ر ڤینگای
عه یاش و وتیان: دایکت نه زری کردوه، نه سه ری بشوات نه بجیتنه بهر
سیبه ره تا چاوی پیت نه که ویت. ئیمامی عومهر عليه السلام فرموی: ئه م قسانه یان
کاریگه ری نه بیت له سه رت، چونکه نه گه ر پاستیش بکه ن دایکت ئاخری هه ر
وه ره س ده بیت. به لام عه یاش به قسه ی کردن و گه راپه وه و نه وانیش گرتیان
و به ندیان کرد.

سینهم: (أَسْلُوبُ الْحَبْسِ) گرتن و به ندکردنی نه وانه ی که له ڤینگای
هیجره تدا ده گیران، نه وه بوو هه رچی بیانگرتایه ده یانبرده وه بۆ مه ککه و له
ژووریک سهر به تالدا سجنیان ده کرد بۆ نه وه ی:

۱. جگه له ئازاری به ند و سجنه که گه رماش ئازاری بدات.

۲. تا نه وانه ی پی چاوترساو بکه ن که نیازی هیجره تیان هه یه.

به ئلی، که پینغه مبه ری خواش عليه السلام گه یشته مه دینه، نه مانه هه ر به ند بوون،
پینغه مبه ری خوا عليه السلام زۆر په رۆشیان بوو وه یه ک یه ک دوعای بۆ ده کردن که خوا
پزگاریان بکات.

چوارهم: (أَسْلُوبُ التَّجْرِيدِ مِنَ الْمَالِ) لیساندنی مال و پاره و سامانیان. بۆ
نمونه (صوه یبی رومی عليه السلام) کاتی خوئی هۆزه که ی دهستی به سه ردا گیرا له لایه ن

پۆمه‌كانه‌وه و كرا به كۆيله و ده‌ست به ده‌ست فڕۆشرا تا گه‌يشته مه‌كه‌كه و (عبدالله‌ی كۆپی جدعان) كۆپی و پاشان به پاره نازادی كرد و موسلمان بوو، پاره و سامانیکی زۆری پێكه‌وه ناو وه‌ختێك هه‌جره‌تی كرد گرتیان و وتیان: (أَتَيْتَنَا هَاهُنَا صُعْلُوكًا حَقِيرًا، فَكُثِرَ مَالُكَ عِنْدَنَا، ثُمَّ تَنْطَلِقَ بِنَفْسِكَ وَمَالِكَ، وَاللَّهِ لَا يَكُونُ ذَلِكَ) واته: تۆ هاتیته ئێره به‌بی مال و حال و هه‌ژار بوویت، سه‌روه‌ت و سامانیکی زۆرت لای ئێمه پێكه‌وه نا، ئێستا ده‌ته‌وێت به خۆت و سامانه‌كه‌ته‌وه به‌رویت بۆلای محمد، به‌خوا هه‌رگیز شتی وات ئی قبول ناكه‌ین! صوه‌یب رضی اللہ عنہ فهرموی: باشه ئه‌گه‌ر هه‌ره‌موو ماله‌كه‌متان بده‌م؟ وازم ئی دێن؟ وتیان: به‌ئێ.. ئه‌ویش هه‌موو پاره و سامانه‌كه‌ی خسته ده‌ستیانه‌وه، پاشان جل و به‌رگه‌كه‌شیان له‌به‌ردا داكەند و پاشان پێلاوه‌كانیشیان لێ سەند و به‌ ده‌س به‌تالی و پووت و پێ خواوسی گه‌يشته مه‌دینه. هه‌ر كه پێغه‌مبه‌ری خوا صلی اللہ علیہ وسلم چاوی پێ كه‌وت فهرموی: (رَبِّحْ صُهَيْبُ، رَبِّحْ صُهَيْبُ) صوه‌یب له‌ معامله‌كه‌یدا قازانجی كرد، قازانجی كرد. خوای گه‌وره‌ش له‌باره‌ی صوه‌یب‌ه‌وه ئه‌م نایه‌ته‌ی ناره‌ خواره‌وه كه ده‌فهرمویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ﴾ البقرة: ۲۰۷.

ئیمانداران: باشه صوه‌یب چی وه‌رگرت له‌و معامله‌یه‌دا؟ ته‌نها و ته‌نها به‌هه‌شت و په‌فاقه‌تی پێغه‌مبه‌ر صلی اللہ علیہ وسلم، ئه‌گه‌ینا خۆ صوه‌یب مال و سامانه‌كه‌ی بۆ نه‌به‌ژێردرا.

كه‌واته: به‌هه‌شت ئاوا لێپرانی ده‌وێت، ده‌بیته‌ جه‌سته‌ی خۆت، مال و مندالی خۆت، سه‌روه‌ت و سامانی خۆت به‌قوربانی ئیسلام و رێبازی پێغه‌مبه‌ر صلی اللہ علیہ وسلم بكه‌یت. ئه‌مپۆش هه‌ر كه‌سێك تامه‌زرووی به‌هه‌شت و دیداری پێغه‌مبه‌ره صلی اللہ علیہ وسلم با واز له‌ پاره‌ی حه‌رام و دونیای حه‌رام بێنیت، به‌ كه‌می حه‌لāl پازی بیت، بۆ

نه وهی له قیامه تدا به خزمه تی بگات... به ئی، ره لاقه تی پیغه مبر ﷺ و
به هه شتی خوا ره نجی ده ویت.

هه زاران په حمه ت له شاعیر که فهرمویه تی:

سهرم سورماوه له و که سه ی که بی هونه ر و ته رده مه
 ته م دنیا به ی له کۆل ناوه و بو قیامه تیش دل بیخه مه
 له جیا تی رپی سهر فرازی مه یلی ریگای هه لدیر ده کا
 به چله ی چه په لی حه رام نه فسی چلیسی تیر ده کا
 ریویه کی خه والوه و خه یالی پاروی شیر ده کا
 به بی ته ر بوون ماسی ده وی، بیرهنج گه نجی خاسی ده وی
 بی نه وهی هیچی کر دبی، ده ست خوشی و سوپاسی ده وی
 وا نه زانی چه ند رکاتی نوژی بی گیان
 یان چوار رۆژ رۆژووی په مه زان
 بازی دینار بو مامه خوله و خه جی خان
 ئیر نه وهی ماوه بمری و بفری به ره و به هه شتی جوان
 نازانی نه وهی ده غه ل بی، خانوی دینی سهر ناگری
 دره ختی ره نجی قیامه تی زړه درده چی و بهر ناگری
 کارنامه ی به موری قه بول مۆر ناگری
 نازانی ناده م و حه وا به میوانی به هه شت کران
 به سوژده ی فریشته کانیش ریژدار کران

کاتی که ده‌رچوون له فرمان، خوایان ره‌نجان، له ناو به‌هه‌شتدا ده‌رکران

بۆ ئەم مه‌ینه‌تخانه‌ی زه‌وی نه‌قل کران

به‌هه‌شت هه‌مووی ساز و ناز و خان و مانه

تابلۆیه‌کی نه‌خشینه‌راوه و گولزار و به‌هارستانه

کالایه‌کی عه‌نتیکه‌یه و زۆر به‌هادار و گرانه

رێگای به‌هه‌شت له‌ دوا‌ی ئیمان

ئێستیه‌قامه‌ته و کۆلنه‌دان

ژیانه له‌سایه‌ی قورئان

بیوه‌یی یه و له‌ خوا ترسان

به‌هه‌شت بر‌وای پاکی ده‌وی، کرده‌ی جوان و چاکی ده‌وی

به‌قینیکی پۆلایین و دلێکی بیباکی ده‌وی

به‌هه‌شت هه‌روا به‌لاش نیه

پارویه‌کی حازر نیه و پوێکی موفت و کاش نیه

به‌خشینی سامانی ده‌وی، له‌ گه‌ل نوێژا حه‌جی که‌عه و پڕۆزوی په‌مه‌زانی ده‌وی

ته‌سبیحات و موناجاتی (ئێواره و به‌یان)ی ده‌وی

سه‌ردان و یارمه‌تی دانی خزمان و یارانی ده‌وی

نازی مندالی هه‌تیو و خه‌لوه‌تگای شه‌وانی ده‌وی

له‌ تاو پڕۆزی نه‌فسی نه‌فسی فرمیسک و گریان‌ی ده‌وی

کە دەم لیک دەکا بۆ حەرام، خۆگرتن و کسبە و هەلقەرچانی دەوی

رینگای دۆزەخ عەیش و نۆش و قەرب و قالە

رینگای بەهەشت ترش و تال و درک و دالە

ئەگەر بەتەمای بەهەشتی بی (باج بەها) ناکرێ

گەر رێبۆاری ئەو رێ دوورە بەبی تۆیشوو نابری

ئەبی لەو خەوێ شیرینە کۆتایی شەو دەست هەلگری

بۆ خانەی خوا رێگری، تالەو سەبای سەلاحانە لە ریزی سۆزەبەرانی سۆزە بەری

ئەبێت ئەوێ لات بەنرخ و سەنگینە، لە دلتا جوان و شیرینە

ئەو سامانە کە لای خەلکی نیشانە بەخت و نگینە

ئەبی لە پێناوی بەهەشت ئامادە بی فیدای بکە

بە بریاری بۆ خوا ژیان، مالی دینت ئاوا بکە

ئینجا دەست بەرز کەیت و بەهەشت لە خوا داوا بکە.

بەلی، هیچ کەس نەما لە مەککەدا تەنها پیغەمبەری خوا ﷺ و

ابوبکر و علی ﷺ و مال و مندالیان نەبێت، دەبێت سەرکردە خۆی بخاتە

مەترسیەو و شوێنکەوتوانی پزگەر بکات. کافرەکان زانیان وا نزیکە

(۳۰۰) کەس لە مەککەو پویشتوێ بۆ مەدینە، وە چۆلی بە بازارەکانی

مەککەو دیار بوو، مەترسی ئەوەیان ئی نیشیت کە پیغەمبەری خوا ﷺ

کوچ بکات و ئەوسا کیانیکی ئیسلامی گەورە لە مەدینە دروست

دەبێت و دەبێتە مەترسیەکی هەرە گەورە بۆ مەککە و قورەیش، بۆیە

ہم مو سہرانی کوفری مہککہ بریاری دانیشتنیکیان دا لہ (دارُ الدُّوۃ) کہ وہکو پہرلہ مانی ئەم سہردمہ وابووہ بو ئەوان، وہ پیلانی ژہراوی و کوشہندیان بو پیغہمبہری خوا ﷺ داریشت، ئەوان لەوی پیلانیان داریشت و خواہی گہورہش حەزرتی جوہرہئیلی ناردہ خزمەت پیغہمبہرہ خوشەویستەکی و فرموی: ﴿وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا

يُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينَ

﴿٣٠﴾. واتە: ئەو محمد یادی ئەو کاتە بکەرەوہ کاتیکی ئەوانەو بی باوەر بوون پیلانیان دەگیڕا دژی تو بو ئەوہی بەندت بکەن، یان بتکوژن، یان دەرت بکەن، ئەوان پیلانی خویان دەگیڕن و خوایش پیلانی خوہی مەخاتە کار (بە پووچکردنەوہی کارەکانیان) دانیابن خواہی گہورہ چاکترینی ھەموو پلانساز و نەخشەسازانە نایەئیت پیلانیان سەر بگریئ.

ئەمجا خواہی گہورہ فرمانی بە پیغہمبەر ﷺ کرد کہ کوچ بکات بەرەو مەدینە، پیغہمبہری خواش ﷺ حەزرتی عەلی ﷺ بانگ کرد و فرموی: (ئەو عەلی تو ئەمشەو لە جیگای مندا دەخەویت و ھەموو ئەو ئەمانەتەو کہ ئەو کافرانە لای من دایان ناوہ ئەیدەیتەوہ بە خاوەنە کافرەکانیان!.. الله اکبر لەو عەظەمەتە، ئەوہی سەلماند کہ نابیئت دوژمنایەتی، ئەخلاق بەرزو لەکەدار بکات و نابیئت ئەمانەت بفرەوتیئت، چونکہ ئەو ناسراوہ بە (الصَّادِقُ الْأَمِين) راستگۆی دەسپاکی ئەمین. ئەبیئت لەگەڵ دوژمنەکانیشی، ئەو دوژمنەو کہ ئەیەوئیت بیکوژئیت و لە ناوی بەرئیت ھەر ئەمین و راستگۆ بیئت. بەراستی ھەرگیز دونیا

سەرکردەى ئاواى بە خۆیەو نەبیینود و نایبیینت، مالى ئەو کەسە
بپاریزیت و بیدەیتەود دەستی لە کاتیکدا کە خەریکە ئەتکوژیت مالت
دەخوات، دەربەدەرت دەکات، بپروای بە خوا و پیغمبەر و قیامت نیه،
نابیت بە فرسەت تۆلەى لى بکەیتەو.

بەلى ئیمانداران: ئیستا کاتى هیجرەتەو هەموو هەنگاوێک پیلان
دانان و حەزەر و ئیحتیاطە. کە بەداخەو ئەمڕۆ موسلمانان لە
نەخشەسازیدا بو کارەکانیان زۆر لاوازن، با بزانی پیغمبەرى
سەرورەمان ﷺ چۆن نەخشە دادەنیت و چۆن پیلان بو ئاشکرا نەبوون
و خۆ پاریزی دادەنیت:

۱. لە گەر مەى نیوەپۆدا چوو بۆ مالى حەزەرتى ئەبوبەکر ﷺ تا
هەوالى هیجرەتى بداتى، باشە بۆچى لەو کاتەدا چوو؟! لەبەر ئەوەى لەو
گەرمايەى نیوەپۆدا کەس لەبەر گەرما بە دەروە نیه و نایبیینى وە
پیشتر هەرگیز لەو کاتەدا نەچووە بۆ مالى ئەبوبەکر ﷺ چونکە وەختى
پشوو ئیسراحتە..

۲. پیغمبەرى خوا ﷺ دەم و چاوى پێچابوو، بەس چاوى بەدەرەو
بوو، بۆ ئەوەى ئەگەر کەسیک بینی نەیناسیتەو.

۳. کاتیک پیغمبەرى خوا ﷺ گەیشتە مالهو فەرموى: ئەى
ئەبوبەکر با کەس لە ژوورەو نەمینیت و کارى تاییبەتم پیتە، نەوێکو
کەسیک ناگای لەم باسە بیت و بیدرکینیت.

۴. پیغمبەرى خوا ﷺ فەرموى: ئەى ئەبوبەکر دەمەوینت هیجرەت
بکەم و تۆش هاوڕێى سەفەرمیت، بەلام نەیفەرموو لە کوێو دەپۆین و
چى دەکەین، چونکە دیشتا پیویست بەو ناکات.

۵. حەزەرەتی ئەبوبەکر رضی اللہ عنہ کە بیستی پیغمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم

دەفەرمویت: تۆ ھاوێلی سەفەرەکەمیت لە خوشیان گریا، عایشە رضی اللہ عنہا دەفەرمویت: بۆ یەکەم جار بوو بینیم کە سێک لە خوشیان بگری، ئەمجا حەزەرەتی ئەبوبەکر رضی اللہ عنہ فەرموی: دەمێکە دوو حوشرتم ئامادە کردووە. پیغمبەر صلی اللہ علیہ وسلم فەرموی: بە بێ پارە نامەوێت. بەلێ، کێ لەم کارە نەینێ و مەترسیدارە ئاگادار دەکری؟! ئەسمائی کچی ئەبوبەکر رضی اللہ عنہ، پیغمبەر صلی اللە علیہ وسلم فەرمووی: ئەو ئەسماء دەچینە ئەشکەوتی تەور و خواردنمان بۆ بینە و دواتر هەندێک ئیشت پی دەئێم.. باشە بۆچی تەنها ئەسماء ئەم نەینێ دەزانیت؟ لەبەر ئەوەی:

۱. ئەسماء زۆر نەینێ پارێزە، ئەوەتا دواتر ئەبوجەهل زللەیی لە گوێی دا لەسەر ئەوەی ئی پرسی ئایا ئەسماء باوکت و محمد بۆکوێ رویشتون؟ ئەسمائیش فەرموی: نازانم. ئەبوجەهل لە داخا زللەییەکی لێدا و گوارەکە لە گوێی پەری، کەچی ئەسماء هیچی نەدرکاند. واتە: پیغمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم چاک ئەسمائی ناسیووە کە چەند نەینێ پارێزە...

۲. ئەسماء حامیلەییە و سەکەکە (۷) مانگە کەس عەقڵی ئەو ناپریت کە ئەو ژنە بەو حالەو بەگاتە ئەشکەوتە کە بەو ڕیگا دوورە و بەو شوێنە زەحمەتەو!

بەلێ، ئەمەییە سێقە و متمانەیی پیغمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم ئیسلام بە ژن، ئەو نەینێی کە ئەبوبەکر و عەلی رضی اللہ عنہما نایزانن، ژنێک دەیزانیت.

بەلێ ئیمانداران: پیغمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم چووەو بۆ مائەو و قورەیشیش بە فەرمانی ئەبو جەهل (دە) گەنج لە هەر بەرەبابەیی گەنجیکی دانا لە بەر دەرگای مائی پیغمبەر صلی اللہ علیہ وسلم تا بیکوژن کاتیەک لە

بەرەبەیاندا لە مائدا دیتە دەرەو، پیڤەمبەری خواش ﷺ مشتیک خۆلی
 ھەلگرت و ئایەتی: ﴿ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ
 لَا يُبْصِرُونَ ۝ ﴾. ئەمجا خۆلەکە ی بە دەم و چاودا کردن و فەرموی: (شاهت
 الوجوه). بە ناو ئەو گەنجە شمشیر بە دەستانەدا ھاتە دەرەو و ھیچ
 کەس نەیبینی. ئەمجا چوو بو مائی ئەبوبەکر ﷺ ھەر ئەو شەو لە
 پەنجەرەکی پشتی مائەکەو چوونە دەرەو، نەوێک کەس لە دەرگای
 دەرەو بیانبینیت.

تا ئیستا ئیمامی ئەبوبەکر ﷺ نازانیت بەرەو کوی دەپۆن، وایزانی
 بە ڕیگای ئاسایی مەدینەدا دەپۆن، بەلام پیڤەمبەری خوا ﷺ بە
 عەکسەو ڕیگای پیچەوانە ی ھەلبژارد و روویکردە باریکە ڕیگە یەک
 تەنھا مەجالی یەک نەفەر ھەیە پیایدا بپوات، بەرەو ئەشکەوتی ئەو بەری
 کەوتن.

کاتیک بەسەر شاخەکەدا سەرکەوتن و شاری پیروزی مەککەیان لی
 دەرکەوت، پیڤەمبەر ﷺ سەیری کەعبە ی پیروزی کرد و دوو چاوی
 پیروزی فرمیسکی باراند و فەرموی: (ئە ی مەککە، ئە ی شوینی لە دایک
 بوونم و گەورە بوونم، شوینی مندالی و گرۆگالم، شوینی بازرگانی و
 شوانیم، بەخوا تۆ پیروزترین خاکیت لای خوای گەورە، بەخوا ئەگەر
 قەومە نەفام و نەزانە کەم دەریان نەکردما یە و ناچاریان نەکردما یە بە دەرچوون
 لیت، ھەرگیز بە جیم نەدەھیشیت).. ئەمە یە خوشەوێستی نیشتیما و
 شوینی لە دایک بون، کە پیی دەوتریت: (سوۆی نەتەوا یەتی و سوۆی

نیشتیمانی) که جیاوازه له گهل په گهز په رستی و نه ته وه په رستی...
 نه مجا پیغه مبهري خوا ﷺ به دلی پړو چاوی پړ له فرمیسه که وه هه ردو و
 دهستی به رز کرده وه بهرو ئاسمان و له خوا پارایه وه و فهرموی: (
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَنِي وَلَمْ أَكُ شَيْئًا، اللَّهُمَّ أَعْنِي عَلَى هَوْلِ الدُّنْيَا، وَ
 بَوَائِقِ الدَّهْرِ، وَ مَصَائِبِ اللَّيَالِي وَالْأَيَّامِ، اللَّهُمَّ اصْحَبْنِي فِي سَفَرِي وَ
 اخْلُفْنِي فِي أَهْلِي، وَ بَارِكْ لِي فِيْمَا رَزَقْتَنِي، وَ لَكَ فَذَلَّلْنِي، وَ عَلَى خَلْقِي
 فَقَوِّمْنِي، وَ إِلَيْكَ رَبِّ فَحَبِّبْنِي، وَ إِلَى النَّاسِ فَلَا تَكْلِنِي) رواه عبد البزاق في
 المصنف (٩٢٣٤). واته: (سوپاس و ستایش بو ته و خوا بهی که له نه بونه وه
 دروستی کردوم، خوای گه وه و په روه ردگارم لیت ده پاریمه وه که
 یارمه تیده رم بیت به سهر کو سپه کانی ژياندا، وه ناخوشیه کانی ژياندا، وه
 یارمه تیده رم بیت که سهر که وم به سهر نار ه حه تیه کانی شو و روزه کان،
 خوای گه وه و میهره بانم یارمه تیم بدهیت له م سه فهره دا ئا گادارم بیت، وه به
 مال و مندالم شادم بکه بته وه، وه به ره که ت بخه تیه رزق و روزه وه، وه
 زه لیل و ملکه چم بکه بیت به رامهر به گه وره یی و عظه مه تی خوت، چونکه
 عیزه ت و سهر به رزی مرو ف له وه دایه که زه لیلی به رده م په روه ردگاری بیت،
 خوا به له سهر په وشتی جوان دامه زراوم بکه بیت. خوای گه وه و میهره بان
 لای خوت خوت خوت و یستم بکه بیت، خوا به هه رگیز نه مسپیژی به خه لکی و
 ته نها و ته نها خوت ئا گاداریم بکه بیت و پشتیوانیم بکه بیت).

ئای نیمانداران: ده بیت پیغه مبهري خوا ﷺ چهند به کول له خوا
 پارایته وه، چهند فرمیسه کی رشتییت؟! نه مه بو ته وهی که فیрман بکات

که ئیمەش لە ھەموو کاتیکی ژیا نماندا، بە تایبەت لە کاتی ناپەرەحتی و دل تەنگیدا بەم وشە پیرۆزانه لە خوای خۆمان بپارێنێوە، بۆ ئەوەی که خوای گەورە ئاواش بە دەم ئیمەو بیّت و لە تەنگانەو دل بە خەمی پزگارمان بکات.

بە ئی خوشەوستان: لەم کاتەدا پیغەمبەری خوا ﷺ ئاوا بە دل لە خوا دەپارایەووە ھەزرەتی جوهرەئیل ھاتە خوارەووە و ئەم ئایەتە قورئانیە بۆ ھێنا که دەفەرمویت: ﴿وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدْيَنَةِ يَسْتَشِيرُ مُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَائِكَةَ يَأْتِمُرُونَ بِكَ لِیَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنَّ لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ﴾ القصص: ۲۰. واتە: ئەو محمەد ﷺ خەم مەخۆ چونکە ئەمە ھەر بەرامبەر بە تۆ نەکراوە، ئەوەتا موسای براشت لەلایەن فیرعەون و تاقمەکیەووە ھەر وەکو تۆ پیلانی کوشتنی بۆ دانرا و ناچاریان کرد ولات و نیشتیمان و دایک و خوشک و برای بەجی بەیلت، بەلام ئەگەر ئەم ھەوایی پیلانە دلسۆزی موسا لە کۆشکی فیرعەونەووە ھات و پێی وت، ئەوا ئەو محمەد ﷺ خوای گەورە خۆی جوهریل دەنیریتە خزمەت و ئەو ھەوایی پیلانەت پێی پادەگەینیت. واتە: دەیەوێت پێی بلێت که ھەرگیز دل تەنگ مەبە و خۆم چاودیریت دەکەم و لە پیلانی دوژمنان دەتپاریزم.

ئەمجا خوای گەورە باسی ئەوەی بۆ دەکات که ھەزرەتی موساش ﷺ ھەر وەکو تۆ بە ترسەووە بە ھەزرە و ئیحتیاطەووە شارەکی خۆی بەجی ھیش و وەکو تۆ لە خوا پارایەووە، دەفەرمویت: ﴿خَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ القصص: ۲۱. خوای

گه ورهش موژدهی دایه چه زره تی موساو فهرموی: ﴿نَجُوتَ مِنَ الْقَوْمِ

الظَّالِمِينَ﴾ القصص: ۲۵. هەر له هه مان سوڤه تشدا خوای گه وره موژده

ده دات به پیغه مبهری خوا ﷺ که پوژیک به سه به رزیه وه دیته وه بو ئه م

شاری مه ککه یه که ئیستا وا به دل ناره چه تیه وه به جیی ده هیلت، وه کو

ده فهرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَىٰ مَعَادٍ﴾

القصص: ۸۵. به م شیویه به رده وام قورئان دلنه وایی ده کرد تا گه یشتنه

ناو ئه شکه وته که، که له ناو شاری مه ککه بو ئه شکه وتی ته ور نزیکه ی

(۳) سه عاته.

له م لاشه وه (ده) کوڤه گه نه که هه تا هه تاو که وتنی دره نگ هەر

چاوه پری بوون که چی وا محمد هەر له جیگه دایه، تا پیاویک هات بۆلایان

و وتی: من محمدم بینی ده رچوو له ماله وه. هەر (ده) گه نه که که ئه م

هه واله یان بیست به په له هه لیان کوتایه سه ر جیگا که ی پیغه مبه ر ﷺ،

به لام سه یر ده که ن پیغه مبه ری خوا ﷺ له ناو جیگه که یدا نیه و

چه زره تی عه لی ﷺ له ناو جیگه که یدا خه وتوو، هه رچی ئازاریان دا که

شوینی پیغه مبه ریان ﷺ پی بلیت، به لام چه زره تی عه لی ﷺ فهرموی:

نازانم پیغه مبه ر ﷺ به ره و کو ی پویشته، ئه مجا هه وال بلاو بویه وه به

ناو هه موو شاری مه ککه دا که محمد ده رچوه و له مه ککه نه ماوه. که واته:

ئه و فکره ی له جیگا خه وتنی عه لی ﷺ له جیاتی پیغه مبه ر ﷺ زور

ناجیح بوو، وه پیلانیکی سه رکه وتوو بوو، چونکه پیغه مبه ر ﷺ

گه‌یشتبوه ئەشکه‌وته‌که ئەمجا زانرا که ئەوه عەلی یه و پیغه‌مبەر ﷺ
کوچی کردووه ..

به‌لی، قورەیش به یه‌ک که‌رەت که‌وتنه‌ گه‌ران و به‌ره‌و رینگای مه‌دینه
پو‌یشتن، به‌لام هیچیان ده‌ستگیر نه‌بوو، چونکه پیغه‌مبەر ﷺ به
پینچه‌وانه‌وه پو‌یشتبوو، سه‌ره‌نجام به هه‌موو لایه‌کدا بلاو بونه‌وه و
ئه‌وه‌نده گه‌ران تا سه‌ره‌نجام چونه سه‌ر ئەشکه‌وته‌که، باشه بوچی ئەو
ئەشکه‌وته‌ی که پیغه‌مبەری خوا ﷺ به باشت‌ترین شوینی خوشاردنه‌وه‌ی
دانا بوو، وه هه‌موو نه‌خشه‌ سازیه‌کی بو کردبوو، که‌چی وا کافره‌کان
دو‌زیانه‌وه و چونه سه‌ری؟! تاوه‌کو پیغه‌مبەری خوا ﷺ ئەو ده‌رس و
وانه‌یه‌ش فی‌ر بی‌ت که هه‌رچه‌نده پیلان و نه‌خشه سه‌رکه‌وتوو بی‌ت،
که‌چی پاراستن هه‌ر به ده‌ست خوايه... به‌لی، چونه به‌رده‌می
ئەشکه‌وته‌که و ئەبوجه‌هل و عوتبه‌ی کو‌ری ره‌بیعه که دل‌ره‌ق‌ترین و
سه‌سه‌خ‌ترین دو‌ژمنی پیغه‌مبەری خوا ﷺ بوون چونه سه‌ر ده‌رگای
ئەشکه‌وته‌که چه‌زه‌تی ئەبویه‌کر ﷺ فه‌رموی: ئەی پیغه‌مبەری خوا ﷺ
(لَوْ نَظَرَ أَحَدُهُمْ أَسْفَلَ قَدَمَيْهِ لَرَأَانَا). ئەگەر ب‌یتو ب‌روانه ژیر پ‌نی خویان و
که‌می سه‌رداخ‌ن ئەمان بینن. به‌لام پیغه‌مبەری خوا ﷺ زور به دل
دامه‌زراویه‌وه، به ته‌وه‌کول و پشت به‌ستنی ته‌واو به خ‌وای گه‌وره
فه‌رموی: (يَا أَبَا بَكْرَ مَا ظَنُّكَ يَا أَيُّهَا اللَّهُ تَالِئُهُمَا). ئەی ئەبویه‌کر ره‌ئی
و بو‌چونت چیه به‌رامبه‌ر به دوو که‌س که سی‌یه‌میان (الله) یه؟! (لَا تَحْزَنُ
إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا) خه‌فه‌تبار مه‌به و مه‌حزون مه‌به، به‌راستی ئی‌مه‌ خ‌وامان

لهگه له. نه یفه رمو: (لَا تَخَفْ) مه ترسی، چونکه ئه بوبه کر ﷺ نه ده ترسا به لکو خه فته تبار بوو بۆ پیغه مبهری خوا ﷺ نه کا به دهستی ئه و کافره دله قانه توشی ئازاریک بییت، له م کاته سامناکه دا دوو سه ربازی نه ناسراو که وتنه کار، جالجالۆکه که وته په رده چنن و کوتر هیلانه ی درووست کرد و هیلکه ی تیدا کرد. کاتیک ئه بوجه هل که میک سه ری دانه واند پروانیته ناو ئه شکه وته که، چاوی چووه سه ر جالجالۆکه که و جووته کوتره که، بۆیه به هاوړیکانی وت: (لَوْ دَخَلَ هَا هُنَا لَمْ يَكُنْ نَسْجَ الْعَنْكَبُوتِ عَلَىٰ بَابِهِ) ئه گه ر لیږه وه بچونایه ئه م ئه شکه وته وه ئه و چنراوی جالجالۆکه که له سه ر ده رگا که ی نه ده بوو!! به ئی ﴿وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ

إِلَّا هُوَ﴾ المذکر: ۳۱. به و دوو سه ربازه گومناوه سه ری له و بی دینانه شیواند، له و وهخته وه هه تا ئیستاش کوتر ده وری ئه شکه وته که به رناده ن، هه رچه نده نه ئا، نه گیا و خواردنی لییه، وه کو یادگاری ئه و ساته وهخته که کاتی خوی کوتره کان دیفاعیان له پیغه مبهری خواو ﷺ ئیمامی ئه بوبه کر ﷺ کرد...

به ئی، کافره کان مه ئیوس بوون له دۆزینه وه یان بۆیه ئه مجاره بریاریکی نوییان ده رکردو بلاویان کرده وه که ئه گه ر هه ر که سیک محمد به زیندوی یان به مردوویی ته سلیم بکات ئه و له پاداشندا (۱۰۰) حوشر خه لات وه رده گریت، ئه وه بوو گه پان و سوپان له تاوی ئه م

خه لاته گران به هایه دهستی پی کرد و هموو کهس له کافره کان کهوتنه جموجول و گهړان.

له ملاشه وه له سهر ئاموژگاری پیغه مبهری خوا ﷺ نه سماء خواردنی بۆ بردن بۆ ئه شکوته که، له ئه شکوته که دا کوپونه وه کی سی قوولی کرا، پیغه مبهری خوا ﷺ و ئه بویه کری صدیق ﷺ و نه سماء ﷺ، سهرنج بدهن هیچ شوینیک نیه له سیره دا که باسی ژنی تیدا نه بیئت، ئیتر کوا ئیسلام مافی ئافره تانی پیشیل کردوه؟. نه مجا پیغه مبهری خوا ﷺ له و کوپونه وه یه دا به راویژی ئه بویه کر و نه سماء ﷺ نه خشه ی پوژانی داهاتویان سازدا و جیبه جی کردنی ئه م نه خشه یه سپێردرا به نه سماء، واته: نه سماء ﷺ بوو به لیپرسراوی ریکخستنی ناو شار... بریاره کانیش نه مانه بوون:

۱. عبداللهی کوپی ئه بویه کر ﷺ دیاری بکریت به (رَجُلُ الْمُخَابِرَاتِ، و کاشِفِ الْحَرَكَاتِ الْعَدُوِّ) لیپرسراوی هه والگیری و شوین پیتی جولهی دوژمنان هه لبگریت، هه موو پوژیک تیکه لاو به خه لک بیئت و گوئی هه لبخات بۆ ئه وهی بزانیئت پیلانی تازهی دوژمن چیه و به ره و کوئی به شوینیاندا ده پوون، پاشان له شه ودا هه والیان بۆ به ریئت بۆ ئه شکوته که و پیش به یانیش بگه ریته وه بۆ ماله وه، واته: عبدالله ئه بیئت هه موو شه ویک (۷) سه عات به پی بپروات به بی ئه وهی که سیش هه ستی پی بکات.

۲. عامیری کوپی فه هیره، که شوانی مه رهکانی چه زره تی ئه بویه کر بوو ﷺ مه ره که ی بیئیه نزیك ئه شکوته که بۆ دوو مه به ست:

۱- بۆ ئه وهی شیریان بۆ بدو شیت و خواردنیان پی بدات.

ب- تاوه کو به هۆی جی پینی مه پره کانه وه جی پیکانی عبداللهی کوپی
 نه بو به کر ﷺ بشاریته وه و ههست نه کریت که سیک بهم ریگایه دا پویشته وه..
 ۲. ده بیئت که سیک پهیدا بکهن که دواى سى شهوى تر که گه پانی
 قوردهیش کو تایی هات، دوو وشتره که یان بو بهیئیت، وه نهو که سه نه بیئت
 دوو صیفه تی تیدا بیئت:

۱. زور نهی پاریز بیئت و نه مین بیئت.

۲. (خَبِير الصَّخْرَاء) واته: شاره زای بیابان بیئت و به ریگایه کدا
 بیانگه یه نیته مه دینه که که سی پيدا نه پوات و بی مه ترسی بیئت.
 حه زره ته، نه بو به کر ﷺ فه رموی: نهی پیغه مبه ری خوا ﷺ له
 موسلمانان کس له مه که نه ما وه که نهو کاره ی پی بکریت و شاره زای
 هه موو کویره ریگا کان بیئت، به لام من که سیکی کافر شک نه بهم که
 هه رچه نه کافره، به لام زور نه مین و زمان سه لامه ته و هه موو ریگا کانی
 بیابان شاره زایه. پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: زور چاکه کری ده دینی با
 بمانگه یه نیئت. وه خاتوو نه سماء پاسپیردرا که زور به نهی پی په یوه ندی
 پیوه بکات و نه گه ر پازی بوو وشتره کانی ته سلیم بکات. که واته:
 درووسته یارمه تی له کافر وه ریگریئت و په یوه ندی پیوه بکریت و سیقه
 و متمانه ی پی بکریت له کاتی کدا د دنیا بیت له نه مینی و زمان پاکى و
 شاره زای، نهو پیا وه موشریکه ش ناوی (عبداللهی کوپی اریق ط) بوو.
 به لی ئیمان داران: بهم شیوه یه هه موو کاره کان زور به نهی پی و ریکو
 پیکی نه نجام دران و پاش سى پوژ له نه شک وه ته که هاتنه دهر وه،

(عَبْدَ اللَّهِ ي كۆپی اُرَيْقُط) لەسەر پێنمایى ئەسماء ﷺ هاته نزیک ئەشکەوتەکه و بە لاریدا بەرەو مەدینە کەوتنە پێ، لە پێگا جار و بار ئەگەر کەسیکیان توش ئەبوو، هەموو کەس ئەبۆبەکرى ﷺ بەهۆی بازەرگانیەوه ئەناسی، بەلام خەلکی غەیری مەککە بە شیۆه پێغەمبەریان نەدەناسی، جا ئەگەر کەسیکیان توش ببوایە دەپوت: ئەى ئەبۆبەکر : (مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْكَ؟) ئەوه ئەو پیاوه کێه لەگەڵتا بە پێگەدا دەپوات؟ حەزەرەتى ئەبۆبەکریش ﷺ دەیفەرموو: (هَذَا هَادٍ يَهْدِينِي السَّبِيلَ). واتە: ئەمە کەسیکە کە شارەزای پێگام دەکات و پێ نیشانەدرمە. کابرای پرسیار کار و تێ دەگەشت کە مەبەستی ئەبۆبەکر ﷺ پێگای پۆیشتنە، بەلام حەزەرەتى ئەبۆبەکر مەبەستی ئیمان و ئیسلام بوو، کە پێغەمبەرى خوا ﷺ بە ئەبۆبەکرى ﷺ نیشان داوه، ئەمەش پێى دەوتریت (التَّوْرِيَّة) کە درۆش نەکەیت و نەپێنى خۆشت بپاریزیت. ئیمامى بوخارى رحمه الله ئەمەى گێراوەتەوه.

بەئێ، دواى (١٤) پۆژ گەیشتنە شارى مەدینە، وه هەموو خەلکی مەدینە بە سرودی

طَلَعَ الْبَدْرُ عَلَيْنَا مِنْ ثِيَابِ الْوَدَاعِ وَجَبَ الشُّكْرُ عَلَيْنَا مَا دَعَا لِهَذَا دَاعٍ

پیشوازیان ئێ کردن.

کەواتە: پیشوازیەکەى لە پێغەمبەر ﷺ کرا بە سرود بوو! سەیری پێزی ئیسلام بکە بۆ هونەر، بەلام هونەرى پەسەنو بەهیز و بە پێز، بەئێ بە سرود پیشوازیان کرد، وه لە کاتى گەیشتی رسول الله ﷺ بە شارى مەدینە یەکەم

وتاری خویندهوه گهوره و بچوک، پیاو و ژن، لاو و پیری مه دینه هه موو له شیان ببوو به چاو و گوئی بو بینین و بیستنی ئه و شه گهوهه بار و نورانیه ی که له ده مه پیروژهوه دههاته دهروه، جا ئایا ده بیته ئه و وتاره دینی بیته، سیاسی بیته، کومه لایه ته بیته، ئیمانی و پوچی، یان ئابووری بیته؟!

نه خیر به لکو فهرموی: (أَيُّهَا النَّاسُ، أَفْشُوا السَّلَامَ، وَ اطْعَمُوا الطَّعَامَ، وَ صَلُّوا الْأَرْحَامَ، وَ صَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسِ نِيَامَ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ).

جا ئیمانداران سه رنجی ئه م وتاره به وشه کورته، به لام پیر و اتا ترین وتار که هه موو بواره کانی ئیمانی و پوچی، سیاسی، کومه لایه تی، ئابووری بگریته خوئی، که به راستی هه ر له زاتی پیروزی پیغه مبه ری خوا ﷺ ده وه شیته وه که ئاوا له چه ند وشه یه کدا هه موو پیویستیه کانی ئه و کاته وه هه موو بواره کانی ژیان دیاری بکات، ئه وه تا فهرموی: (أَيُّهَا النَّاسُ) نه یفه رموو (أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ) واته: ئاماژه ی به وه دا که هه موو خه لکی له سایه ی ئه م ئیسلامه دا ئیسراحه ت ده کن نه ک هه ر به ته نها ئیمانداران، فهرموی: (أَفْشُوا السَّلَامَ) واته: سه لام بلاو بکه نه وه، به هه ر که سینک گه یشتن ئه گه ر پوژی سه د جاریش بیته هه ر سه لامی لی بکه ن، واته: ئه وه ی به خه لکه که راگه یاند که له بواری سیاسیدا ها تنمان بو مه دینه بو ناشتی و ئیتر جه نگ و کوشتار کو تایه ی هات، جا بو ده سه ته به ر کردنی ئه و ناشتی و سه لامه تی، باشتترین هوکار سه لام له یه کتر کردنه. وه فهرموی: (أَطْعِمُوا الطَّعَامَ) ئه مه ش باری ئابووری باس ده کات به وه ی که له شاری پیروزی مه دینه دا خه لکی کوچکردووی مه ککه ی تی دایه که هه مووی هه ژار و نه دارن و بی مال و حالن، جا ده بیته ده وله مه ندان و ده ست پویشتون و خاوه ن مال و مولک و

خانوه کانی مه دینه یارمه تیان بدهن و خوراکیان پی ببه خشن و بهم شینوډیه
 بواری ئابووری چاک ده بیټ و جیاوازی چینایه تی دروست نابیت...

وه فهرموی: (وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ) وه له بواری کۆمه لایه تیدا ئاگاتان له
 سیله ی پرهم بیټ و هم مووتان خزمی یه کترن و پشت له یه کتر مه کهن و
 په یوه ندیه کۆمه لایه تیه کانتان به هیژ بکن.

(و صَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامَ) وه بۆ لایه نی ئیمانی و په یوه ندیتان له گهل
 خوای په روږدگارتان و تازه کردنه وهی ئیمانتان شه وانه هه لسنه وه و شه و
 نویتژ بکن. چا نه گهر نه مه تان کرد، واته: بواری سیاسی و ئابووری و
 کۆمه لایه تی و پوځیتان به پیی مهنه جی ئیسلام جیبه جی کرد شه و به
 سه لاهه تی و خوشیه وه ده چنه به هه شتی خواوه، واته: نه وهی راگه یاند که
 شه ئیسلامه پیچه وانه ی یه هودیه ت و نه صرانیه ته و دونیا و قیامت
 به یه که وه گری دعات و عبادته که ی سیاسه ته و سیاسه ته که ی عبادته ...

خو شه ویستان: لیږده دا جیگه ی خو یه تی پرسیاریک بکه یین و بلین:
 بۆچی کاتیک خو شه ویست و نوری چاومان هه زره تی محمد المصطفی ﷺ
 گه شتی بی وینه ی ئیسرا و میعراجی پی کرا بوراقی بۆ هات له چار
 تروکانیکدا سه دان کیلومه تری ده بری و هیچ مه ترسی و سه رما و گه رما و
 نازاریکی توش نه ده هات، به لام له م سه فهری هیجره ته دا که مه وقیفه که زور
 زور خه تهره و گه مارو دراوه و پیویستی زوری زیاتری به بوراقه ودک له کاتی
 ئیسرا و میعراجدا، بۆچی له م مه وقیفه دا بوراقی بۆ نه هات؟! نه وه لامدا
 ده لئین: والله اعلم، گه شتی ئیسرا و میعراج تایبه ته به پیغه مبه ری خواوه ﷺ
 و له یه که م هه نگاویه وه تا کوتایی موعجیزیه و له توانای مروّفه به دهره و

نەبىت ھۆكۈرى چۈن ۋەتەن ۋەكەشى موعجىزە بىت و مەۋە نەبىيىت، بەلام
 ھىجرەت و كۆچكردن لە پىناۋى خوادا بۇ پاراستنى عىزەتى ئىسلامەتى و
 بەجى ھىنانى دروشمەكانى ئىسلام رىبازى ژيانى ئيماندارانە و مۇسلمانان
 دەرس و وانەى ژيانى لى قىر دەبن، لەبەر ئەۋە دەبىت ھەموو چۈن و ھاتن و
 ھەنگاۋ و نەلۈستىكى مەۋى بىت و ھەموو ھەول و تواناكان بختەگەر، تا
 مەعلوم بىت كە ئىسلام دىنىكى ئىنسانىيە نەك مىثال و ھەموو ھەر بە
 موعجىزە ھاتىت و سەرگەرتىت، بەلكو موعجىزەكان ھەر ئەۋ كاتانە
 بويانداۋە كە ھىزى مەۋى دەۋرى نەدەما، ئەمەش ھەتا كۆتايى دۇنيا
 دەمىنىت و بۇ پىاۋ چاكان و صالحان كەرامەتى ئەۋلىايە. ۋە دەبىت
 نەۋەش بىلەن ھىجرەت بىتى بوو لە بەرجەستە كەردنى ئىسلام لە واقى
 ژياندا. چۈنكە مۇسلمانان لە نەككەد! ئەگەر بە دىشەۋە بۈيە دەيانتۈانى
 نۆيژ و رۆژوۋ ئەنجام بەن، بەلام نەياندەتۈانى شەرى خۈا پىادە بگەن لە
 پەرۋەردەى مەدال و بەرپۈۋە بىردى بازار و ھۆكەم رانىدا، بۈيە ۋاجىب بوو كە
 ھىجرەت بگەن

كەۋاتە: با لە يادى ھىجرەتدا ۋەعدە و پەيمان بەدەن بە خۈاى
 پەرۋەردىگارمان كە ھەتا مردن إنشاء الله پابەند بىن بە شەرى خۈاۋە و ژيانى
 كورتى دۇنيامان لە پۈۋى سىياسى و كۆمەلەيتى و ئابۋورىيە ۋە شىۋىدە
 بىت كە خۈا پىيى رازىيە و ۋاز لە تاۋان و بى شەرى بەيىن.

پىغەمبەرى خۈاش ﷺ دەفەرمۇيت: (الْمُهَاجِرُ مِنْ هَجَرِ السَّيِّئَاتِ) رۈۋ
 البخارى و مسلم. ۋاتە: كۆچكردى راستەقىنە ئەۋكەسەيە كە ۋاز لە خراپە و
 تاۋان بەيىت. دە با ھەموومان بىرەر بەدەن پۆژ بە پۆژ لە خراپە و

تاوانه کاشمان واز بهینین و بهرهو چاکه و چاکه کاری مهنگاوی زیاتر بنین و
خوای گهرهش پشتیوانی چاکه کارانه.

سه رچاوه کان:

۱. قورئانی پیروژ.

۲. فرموده کانی پیغمبر ﷺ.

۳. السيرة النبوية - د. علي محمد الصلابي - ج ۱ - ص ۴۳۶، ص ۴۳۹،
ص ۴۴۲، ص ۴۴۳، ص ۴۴۶، ص ۴۸۳، ص ۴۶۵.

۴. سيرة الرسول ﷺ - محمود المصري - ابو عمار - ص ۱۹۳، ص ۲۱۰.

۵. فقه السيرة - د. محمد سعيد رمضان البوطي - ص ۱۲۷.

۶. گوڤاری دوانگه - ژ: ۲۴ - ل ۴۵ - شیعری مهلا غریب پینجونی.

۷. علی خطی الحبيب - عمرو خالد - ص ۹۱، ص ۹۲، ۹۶.

وتاری سییه^vم بو مانگی
صهفەر

الشعر

وتارى سییه م بۆ مانگی صه فهر

﴿الشكر﴾

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ

عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

له دواى سوپاس و ستایش بۆ خواى تاك و تهنها و بى شهريك، نهو
پهروه دگارهى كه خاوهنى گشت بونه و هره به ديار و نا دياريه وه و هموو
خوشيه كان هر نهو پيمان ده به خشيت و ده بيت شوكرانه تهنها بۆ نهو
بكريت. صهلات و سهلام له سهر پينغه مبهري خوا ﷺ وه له سهر هاوه له
به ريزه كانى بيت تا پوژى دوايى.

ئيمانداران: خواى گه وه له قورئانى پيروزدا ده فرمويت: ﴿وَأَتُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾. وه هر له قورئاندا ده فرمويت: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ﴾.

كه واته: ئيسلام دوو به شه:

به كه م: ئارام گرتن و خوڤاگرى.

دووهم: شوكرانه بژيرى.

پينغه مبهري خوشه ويستمان ﷺ ده فرمويت: (عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ
أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَ لَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ
خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ).

واته: سهر سوڤ ده مينيت له كارى ئيماندار، هموو ژيانى ئيماندار خير
و بهر كه ته بوى، نه مهش بۆ هيچ كهس نيه بۆ ئيماندار نه بيت، نه گهر توشى

خوښی ژيان بوو شوکری خوا دهکات و ئەم شوکرانه بژێریه ی بۆ دهبیئت به
خێر و بهرهکەت، وه ئەگەر توشی چهرمهسەری و ناپهههتی پوژگار بوو ئارام
دهگریت و وره ی ناپوخیت و ئەمهش هەر خێر و بهرهکەته بۆی.

بهپێزان: هەر زۆر له کۆنهوه پرسیارێک کراوه و زانایانی ئیسلام له
وهلام دانهوهیدا جیاوازیان ههبووه، پرسیارهکەش ئەوهیه: ئایا سهبر و ئارام
گرتن که ئینسانی پالەوانی دهوێت و ئارام گرتن زۆر تالە، ئایا سهبر که له
ناپهههتیدا دهکریت، وه شوکرانه بژێری له خوښیدا دهکریت، ئایا کامیان
گهورهتره؟! زۆریک له زانایان فەرمویانه: شوکر گهورهتره، بۆچی؟! چونکه
زۆر جار مروۆ ئارام دهگریت چونکه توانای نیه خراپه و تاوان بکات،
لهوانهیه ئەگەر مال و سامان و دهسهلاتی ببوایه، منداڵ و کەس و کاری زۆر
بوایه، پله و پایه و دهسهلاتی ببوایه، دنیا به دهمیهوه پێ بکهنیايه، ئەوا
ئەو کەسه ئارامگره نهمايه و طوغيانی بکردایه. پوژگار چهندان کەسی
پیشان داوین که له ههژاری و بێ دهسهلاتیدا خوڤاگر بووه و کەسیکی بهپێز
و چاک بووه، بهلام هەر که دهسهلات و سهروەت و سامانیک چۆته دهستیوه
(١٨٠) پله گۆڤاوه و بێ دین بووه، لوت بهرز بووه و خەلکی ئازار داوه...

شاعیر فەرمویهتی:

لِلّهِ قَوْمٌ إِذَا مَا أَيْسَرُوا كَفَرُوا   مَحَلِّي لِقَاهُمْ إِذَا كَانُوا مَفَالِسًا
الْفَقْرُ يَمْنَعُهُمْ مِنْ كُلِّ فَاحِشَةٍ   لَوْلَا افْتِقَارُهُمْ كَانُوا أَبَالِسًا

واته: زۆر کەس ههیه ههركاتێک ژيانى خوښ بوو، گیرفانی گهرم و پپر
بوو، بێ بېروا و بێ دین دهبیئت، بهلام کاتێک ههژار و موفلیس و بێ دهستمايه
بیئت، زمانى شیرین دهبیئت و هەر حەز دهکەیت قسەت بۆ بکات. ههژاری و
نه‌دارى و بێ دهسهلاتی بهرگری ئی کردوون له هه‌موو جوړه‌فاحیشه و

کردارنکی ناشرین و ناشەرعی، چونکه ئەگەر هەژار نەبوونایە ئەبوون بە ئیبلیس و ئەو کارانەیان ئەنجام ئەدا که شەیطان ئەیکات و حەزی پێیەتی.. بەئێ: بەراستی ئەگەر کەسی لەش ساغ و دەولەمەند و دەسەڵاتدار شوکری خۆی کرد ئەو کەسیکی بەرێز و گەورە لە لای خوا و لای عەبدانی خوا، لەبەر ئەوەی دەتوانی دزی بکات چونکه لەشی ساغ، دەتوانی قوماز بکات و عارەق بخوات و پێبا بخوات چونکه پارە لە بەردەستایە، دەتوانی خەنکی بچەوسینیتهو و زۆلم بکات چونکه پلە و پایە و کەس و کاری زۆر، دەتوانی بچیت بۆ نادێ و نەیت بۆ مزگەوت، دەتوانی ئەو پارەیی لە ڕینگە حەجی مائی خوادا بەکاری دەهینی پێی بچیت بۆ گەشتی لەندن و پاریس! توانا دارە کە بەو مال و سامان و دەسەلات و لەش ساغی دەرەق بیت بەرامبەر بە خەلک و گانتهیان پێ بکات لە جیاتی ئەوەی مائیان پێ ببەخشیت و یارمەتیاں بدات و بەزەیی بە نەداران و هەژاران و داماوанда بیتەو...

جا کەسێک ئاوا خراپەکان واز ئی بهینی ئە کاتی کدا توانای ئەنجامدانی هەیه و لە جیاتی ئەوە پوو لە خوا بکات و چاکە کار بیت لە ترسی خوا و عەزایی وە چاوەڕێی پاداشت و پەحمەتی خۆی دەکرد، بپوای وابوو ئەو خۆی ئەو خۆشیی پێ بەخشیو دەتوانی ئی بکات بە ناخۆشی، بۆیە چاکە دەکرد چونکه دەیوت: خۆیە تۆ ئەم هەموو چاکە و خۆشی و خۆشگوزەرانیەت پێ بەخشیوم بۆ ئەوەی کە شوکور و سوپاست بکەم، ئا ئەم ئیمان و بپوایە و دەکات کە ئەم ئینسانە بەردەوام شوکری خوا بکات و بەو دەسەلات و سامانە چێ خوا پێی خۆشە ئەو بکات و چێ خوا نەمی ئی کردوو خۆی ئی بیاریزیت: ئەو جۆرە کەسە شوکرانە بژێرە: (فَمِثْلُ هَذَا الشَّاكِرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ الصَّابِرِينَ لِأَنَّهُ لَمْ تَغْرَ دُنْيَاهُ وَإِنْ أَقْبَلَتْ) بۆیە

نہم کہ سانه کہ من، قورٹان دہ فرمویٹ: ﴿وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ﴾ چونکہ حالی مروۃ بہ گشتی وایہ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِٖ لَإِنْفٰٓئًا لَّيَطْفٰٓئٰٓ أَن رَّآهُ اسْتَفْنَٰی﴾.

بہ لَام ئیمانداران: دہ بیٹ لیڑدا بہ ٹاگا بین و ئوہش بلّین کہ مانای وا نیہ ہر دہ بیٹ دہ ولہ مہند شوکری خوا بکات و فقیر و ہزار چونکہ مال و سامانی کہمہ، واجب نیہ لہ سہری کہ شوکری خوا بکات، نہ خیر، چونکہ خہ لاتہ کانی خوا لہ سہر مروۃ ہر بریتی نین لہ مال و سامان و ئو لاد و دہ سہ لات و پلہ و پایہ، بہ لکو خہ لات و بہ خششہ کانی خوا لہ سہر ہر مروۃ نازمیردرین، وہ خوی گہورہ بہ عدل و حکمہ تی خوی خہ لاتہ کانی دابہش کردوہ بہ سہر بہندہ کانیدا و ہموو کہس بہری کہ وتوہ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾.

نہ گہر بہ وردی سہرنج بدہیت و تہ ماشا بکہیت بوٹ دہردہ کہ ویٹ کہ (أَفْقَرُ خَلَقَ اللّٰهُ) ہزارترین و نہ دارترین و نہ خوشترین کہس لہ سہر زہویدا، ئو کہ سہی کہ ہیچ خوشیہ کی مادی و جہستہی لہ ژیاندا نہ دیوہ، بہ مہرجیک ئیمانی بہ حقی بہ خوا و بہ پیغہ مہری خوا ﴿لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ﴾ ہبیٹ ئوہ زور دہ ولہ مہندہ و سہرمایہ داریکی گہورہیہ. چون؟! بہ لی، دہ ولہ مہندہ و خوا فہ زلی زوری ہدیہ لہ سہری (وَيَكْفِيْٓ اِنَّ اللّٰهَ اَكْرَمُۢهُۤ بِنِعْمَةِ الدِّیْنِ). تہنہا ئوہندہ بہ سہ کہ خوی گہورہ پیزداری کردوہ بہوہی کہ خہ لاتی ئیمانی پی بہ خشوہ. بہ لی، بہ راستی ئیسلام و ئیمان و دوورکہ وتنہوہ لہو ہموو داو و تہ لی بو لادان لہ ریگہی راستی ئیسلام نراونہ تہوہ و خوا ئیمہی ئی پاراستوہ، ئوہ گہورہترین سہرمایہیہ، خوی گہورہ دہ فرمویٹ: ﴿وَاَعْلَمُوْٓا۟ اَنَّ فِیْکُمْ رَّسُوْلَ اللّٰهِؕ لَوْ یُطِیْعُکُمْ فِی کَثِیْرٍ مِّنَ الْاَمْرِ لَعَنِتُمْ وَلَٰکِنْ اَللّٰهُ

حَبَبَ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ
أُولَئِكَ هُمُ الرُّشِيدُونَ ﴿٨٧﴾ فَضلاً مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨٨﴾

حجرات: ۷-۸.

واته: ئیوه دُنیا بن و بزائن که پیغمبری خوا ﷺ له ناوتاندایه پرس و پای پی بکن زور شت هیه نه گهر نه و به پای ئیوهی بکردایه توشی گیر و گرفت و ناخوشی دهبوون، به لام خوا ئیمان و باوه پری له لا خوشه ویست کردون و له دل و دهرنقاندا پازاندویه ته وه، له ولایشه وه کوفر و بی باوه پری و گونا و یاخی بوون فرمانی خوی لا تال و ناشرین کردون، ئانه وانه هر خویان پینگه ی ژیری و سهر فرازیان گرتوته بهر، نه مهش خوی پریز و بهخششیکی تایبه تی و ناز و نیعمه تیکه له لایه ن خواوه پییان دراوه، خواش زانا و دانا و کار به جیییه...

که واته: دامه زراو بوون له سهر پربازی پیغمبر و ﷺ چه شتنی تامی ئیمان و ئیسلام و بق بوونه وه له کوفر و بی ئیمانی و گونا و یاخی بوون له فرمانی خوا، خه لاتی خوی به بو مروه و ده بیئت قه دری نه و بهخششه گه وریه بزائریت. ته ماشا بکن: بهخششی خوا هر سهر وهت و سامان نیه، به لکو سهر وهت و سامان کاتیك به خه لات و به ره و مایه ی خوش بهختی و مایه ی له زهت لی کردن حیساب ده کریت که ئیمانی له گه لدا بیئت، نه گینا به بی ئیمان و به روا ده بیئت به نیقمهت و به لا و مالویرانی..

ههروه ها خوی گه وه له قورئانی پیروزدا ده فره مویت: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا﴾ ﴿١﴾ الکف: ۱. واته: سوپاس و

ستایش بو نه و خوی به که نه کتیبه که قورئانه بو سهر بهنده ی خوی (محمد ﷺ) دابه زاندوه، هیچ که موکوپری ناته و اوویه کیشی بو په و نه داوه.

کهواته: شا خهلاتی خوا بۆ سهرجهم مروځایه تی بریتیه له قورنانی
پیوژ و دهیئت زور سوپاسی خوی لهسر بکړیت
به پړزان: هر نهوهی که تو یه کتاپه رستیت و غهیری خوا ناپه رستیت
گه وره ترین خهلاته، به ملیونه ها خه لک نه مېړو له جیهاندا خور و مانگ و دار و
به رد ده په رستن، له هیندستان مانگا ده په رستن، له وه خراپتر (موجه له یه کی
فه پهنسی) وینهی خه لکانیکي له هیندستان بلاو کردوته وه که له
په رستگایه کی گه وره دا زیاتر له (۳۰۰) جرجی تیدایه و نهو جرجانه به خوا
ده زانن و شیر و ماست و گهنم و ساوهریان له به ردهم داناون و له گهل نهو
جرجانه دا نان ده خون.

به لی، ﴿ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ ﴾. دهی سویند به خوا، نهوه فزل و
که ره می خوی به لهسر من و تو ی ئیماندار که خوا پړزی ئی ناوین و له م
خه رافات و زه لیل بوونه پاراستوینی و خوی گه وره ده په رستین. وه ده بیئت
سوپاس و ستایشی خوی گه وره بکین لهسر نهوهی که ئیمه ی کردووه به
مروځ و پړزی داوین به سر هه موو حه یوانات و دروستکراوه کانی تردا، وه
عه قل و ژیری پی به خشیوین و چاکه و خراپه ی پی له یه کتری جیا
ده که ینه وه.

ئیماندار ی به پړز: نهی بۆ سهیری لاشه ی خوت ناکهیت، هر که سیك
خوی به هه ژار ده زانیت نه گهر سهیریکی لاشه ی خوی بکات، ده بیئیت
دهوله مندترین که سه.. بۆ نمونه: وهره به که سیك بللی: ئایا چاوت، گویت،
هه ردو و گورچیله کانت، لوتت، لیوه کانت، به ده فتریک دولاړ ده به خشیت؟!
ئایا ته نها (نوخاعی شهوکی) ت نهو په ته باریکه ی که به ناو فقه راتی پشتدا
هاتووه، نه گهر خوانه خواسته بیچریت هه تا هه تایه ده بیئت لهسر کورسی
دانشیت و به قاچی خوت ناپویت، ئایا ته نها نهو ده ماره باریکه ی ناو پشت

به هه‌موو سه‌روه‌ت و سامانی ئەم دونیایه ده‌ده‌یت؟! بێگومانم ده‌لییت:
 نه‌خێر.. ده‌ی که‌واته‌ تو‌ هه‌رچه‌نده‌ گیرفان و مالیشت خالی بێت هه‌ر
 مه‌وله‌مه‌ندی و شوکری خوا زۆر بکه‌..

زانای ناودار(د.محمد راتب النابلسی) له کتێبه‌که‌یدا (موسوعة أسماء
 الله الحُسنى) دا چهند نمونه‌یه‌ك و به‌سه‌رهاتێکی واقعی ئەم سه‌رده‌مه‌مان بۆ
 یاس ده‌کات و ده‌فه‌رموێت: پیاویك له‌ فه‌ره‌نسا دکتۆرای وه‌رگرت له
 زانسته‌کاندا و بووه‌ خاوه‌نی کۆمپانیا و شه‌ریکات، ژنی هێنا و چهند
 سه‌یاره‌ی هه‌بوو، کۆشکێکی پازاوه‌ی هه‌بوو، شه‌وانه‌ بۆ پشوو ده‌چوو بۆ
 حه‌فله‌ و ئاهه‌نگ و پوژانی پشوو ده‌چوو بۆ سه‌یرانگا به‌ناوبانگه‌کانی جیهان
 بۆ گه‌شت و سه‌یران، ئەم پیاوه‌ له‌ هه‌ره‌تی لایه‌تیدا بوو، زۆر سیما جوان
 بوو. هه‌تا بلیت زمان په‌وان بوو، هه‌موو ناسیاوانی به‌ خو‌شبه‌خترین
 که‌سیان ده‌زانی، له‌ نا‌کاو شه‌ویکیان که‌ له‌ خه‌ هه‌لسا هه‌ردوو چاوی کوێر
 ببوو!!! هه‌رچی دکتۆری کرد چاک نه‌بۆیه‌وه‌، ناچار کتاپ و معامه‌لاتی
 کۆمپانیاکه‌یان بۆ ده‌هێنا بۆ ماله‌وه‌ و ئه‌ویش ده‌یوت: له‌سه‌ری بنوسن
 موافقم و ئیمزای بکه‌ن، پاش ماوه‌یه‌ك له‌وه‌ش وه‌ره‌ز بوو، وازی له‌ هه‌موو
 کار و بارێک هێنا.. د.محمد راتب ده‌فه‌رموێت: براده‌ریکی من چوو بۆ
 سه‌ردانی، وتوبوی: مامۆستا حالت چۆنه‌؟! له‌ وه‌لامدا وتبوی: (یا فلان، والله
 اَتَمَنِي أَنْ أَجْلِسَ عَلَى الرَّصِيفِ وَأَنْ أَتَسَوَّلَ وَ لَا أَمْلِكُ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَعْطَفًا عَلَى
 كَتْفِي وَأَنْ يَرُدَّ لِي بَصْرِي... والله هذه كَلِمَتُهُ...!)

له‌ وه‌لامدا وتی: فلان که‌س، سویند به‌ خوا داواکارم و خو‌زگه‌ ده‌خوازم
 که‌ له‌سه‌ر شو‌سته‌ی پێگا و بانه‌کان دانیشم و سوال بکه‌م و له‌ هه‌موو
 سه‌روه‌تی دنیا ته‌نها ئه‌وه‌نده‌ هه‌بی‌ت که‌ به‌سه‌ر شانمیدا بده‌م (حه‌سیره‌

شېرەيەك) بەلەم چاۋەكانم ۋەكو جاران پوناكى دونيا بېيىن!... سويند بە خوا
ئەۋە قىسەى ئەو سەرمايەدارە بوو...

ئيمانداران: ھەموو كەسىك خاۋەنى دوو گورچىلەيە، ئەم گورچىلانە
ھەموو پۇژانى دوو شەممە و پىنج شەممەيەك بۇ خۇيان خۇيان پاك
دەكەنەۋە (بۆيە سوننەتە پۇژانى دوو شەممە و پىنج شەممە بە پۇژور يىت تا نار و
خواردن كەم بخۆيت و بە ئىسراحت غەسلې گورچىلەت بۇ بىكرىت) جا تەماشاكە بە
تەۋاۋى تەمەنى خۆت ھەموو ھەفتەيەك گورچىلەكانت دووبارە دەشۇرىت،
تۆش ئاگات لى نىيە، نەسپ - بەنج - ۋەردەگىرىت، نە سوپاسى كەس دەكەيت،
نە ھەست بە ھىچ نازارىك دەكەيت و دەرمانىك دەخۆيت... جاروبارىك
كەسىك گورچىلەى پىۋىستى بە پاككردنەۋە و شتن دەبىت لە لايەن
دكتۇرەۋە، تا بۇت دەرېكەۋىت خۋاى گەرە چەند فەزلى ھەيە بەسەر تەۋە،
خۇ ئەگەر بىتو ھەموو ھەفتەيەك دووجار گورچىلەت بۇ بشۇن ئەگەر مىليونەر
بىت ئىفلاس دەكەيت!... ئەمە جگە لەۋەى كە ژيانت لى تال دەبىت و كارو
كاسبى و پىشەت پى ناكىرىت!!!

جا ئايا كە تۇ تا ئىستا گورچىلەكانت پىك و پىك ئىش دەكەن
دەۋلەمەندى يان نا؟!

يەككى تر لە خەلاتەكانى خوا كە لە لاشەى خۇماندا پىي بەخشيۋىن
برىتتە لە (غوددەى نوخامى) (الْغُدَّةُ النُّخَامِيَّةُ) كە كىشەكەى تەنھا نىو گرامە،
دوانزە ھۇپمۇن دەر دەدات، يەككى لە ھۇپمۇنۇنانە ئىشى ئەۋەيە: ئاستى
شلەكانى ئاۋ لەشت پادەگىرىت، بۇ نمونە: ۋا دابنى تۇ پۇژى (۴ - ۵) پەرداخ
ئاۋ دەخۆيتەۋە و پاشان دەر دەكرىتە دەرەۋەى لاشەت، ئەگەر ئەم غوددەيە
خەلەلى تى بىكەۋىت، ئەۋا پۇژى نەك چوار پەرداخ ئاۋ بەلكو چوار سەتل
ئاۋىش بخۆيتەۋە ھەر تىر ئاۋ ناخۆيتەۋە، ئىتر ئىشت تەنھا دەبىت بە ئاۋ
خواردنەۋە و چۈنە سەر ئاۋ!! جا بىرى لى بىكەرەۋە ئايا ھەر ئەم غوددەى

نوخامىيە ھەموو سەرۋەتى دۇنيا ناھىيىتى بۇ تۇ؟! ئايا تۇ كە ئەم ھۆرمۇنەي
ناو لاشەت سەلامەتە خۇت بە ھەژار دەزانىت؟

ھەر زانائى ئاۋدار د. محمد راتب النابلسى دەفەرموئىت: برادەرىڭم ھەبوو
چاۋى ھېچ عەيبى نەبوو، بەلام لە ئاكاۋ چاۋى توشى ئەو ھات كە لە
(۲۰سم) ى بەردەمىيەو ھەموو شتەكان لە بەرچاۋى دەلەرزىن، كە ئەم
نەخۇشەش پىئى دەوترىت (فقدان التوازن الحركى) ئەگەر بىويستايە دەست
بۇ پەرداخىڭ ئاۋ ببات دەستى بۇ لايەكى تر پادەكىشا، دەبوايە كەسىكى تر
بىدایەتە دەستى، ئەم كەسە چاۋى لە دەست نەداۋە، بەلام سودى ئى ناينىت،
ئەم پىاۋە چوۋ بۇ فەرنەسا و شەش مانگ مايەو، بەلام سەرەنجام بە
ئاۋمىدى گەپايەو و تەۋاۋى ژيانى بەو حالەو بەسەر بردا!... جا بىر
بكرەو ئايا تۇ ھەژارى يان دەۋلەمەند لە كاتىڭدا چاۋەكانت شتەكان ۋەكو
خۇى دەبىنن؟!.

پىاۋىڭ لە كارگەكەى دەگەپىتەو بۇ مائەو، بەلام ھەرچەند دەكات مائى
خۇيان نادۋزىتەو، بۇ ماۋەى يەك سەعات دەگەپىت بەلام مائى خۇيانى بۇ
نادۋزىتەو، ئەمەش بەھۋى ئەۋەى كە لە كتوپردا توشى نەخۇشى (فقد
ذاكرة الجزئي) (لەدەست چوۋنى يادەۋرى بەشى) بو بوو.. بەلى، ئەم پىاۋە
بازرگانە دۋاى سەعاتىڭ گەپان و سوپان ئەمجا مائى كوپرەكەى دىتەو ياد و
دەچىت بۇ مائى ئەۋان و دەلىت: كوپم مائى خۇمانم ئى بزر بوۋە و نايزانمەو
ۋەرە لەگەلم!! ئەم پىاۋە تا مرد مائى خۇيانى بۇ نەدەدۋزىيەو!.

د. محمد راتب دەفەرموئىت: كەسىكى نىزىك لە ئەۋپەرى زىرەكىدا بوو،
مىشكىكى زۆر سەرسۈپھىنەرى ھەبوو، بەلام (فُجَاءَةً فَقَدْتُ الْوَعْيَ) لە كتوپر بە
بى ھېچ نەخۇشەكى پىشتەر ھۆش و بىرى لە دەست دا و كەسى نەدەناسىيەو
تەنانەت كە كوپرەكەى خۇى دەچوۋ بۇ لاي و دەيوت: تۇ كىيىت؟!.

ساغیشیان ههیه، به لām که له هیچی ماددی کهم نیه له گه‌وره‌ترین شت، که سه‌رچاوه‌ی هه‌موو به‌خته‌وه‌ریه‌که بی به‌شه، که خه‌لاتی ئیمانیه.

لێره‌دا ئه‌گه‌ر که‌سێک بپرسیت: باشه بۆچی وایه؟ باشه بۆ که‌س هه‌موو خوشیه‌کانی له به‌رده‌ستدا نیه؟! له وه‌لامدا ده‌لێن: له‌به‌ر ئه‌وه‌ی دنیا شوێنی مانه‌وه‌ی هه‌تا هه‌تای نیه و کاروان سه‌رایه‌که و مرو‌ة بۆ سات و پشویه‌ک لای داوه و ئه‌بێت به‌جیی به‌یلتیت، بێگومان پێ‌بواریش له‌و شوێنه‌دا که بۆ ساتێک پشوو ده‌دات، هه‌رگیز هه‌موو ئه‌وه‌ی دلی ئاواتی بۆ ده‌خوازیت له‌و سه‌ره‌ پێیه‌دا ده‌ستی ناکه‌وێت، به‌لکو ئه‌و شوێنه‌ی که هه‌موو خوشیه‌کانی ئی ده‌ست ده‌که‌وێت قیامه‌ته و به‌هه‌شتی به‌رینه. قوتان ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾.

که‌واته: هه‌موو که‌س واجبه شوکری خوا بکات، جا شوکری خوا به‌زمان ده‌کړیت، ئه‌بێت زمانت به‌رده‌وام وشه‌ی پی‌روزی (الحمد لله) ی پی بوتړیت بۆ ئه‌وه‌ی پام ببیت له‌سه‌ر شوکری خوای گه‌وره.. ته‌ماشای قورئان بکه‌ن، یه‌که‌م ئایه‌تی ئه‌و قورئانه پی‌روژه ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾، پێش ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ ده‌لێت ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾. چونکه هه‌ر که‌سێک هه‌مد و شوکری خوا نه‌کات ئه‌وا عیباده‌تیشی ناکات، قورئان ده‌فه‌رمویت: ﴿بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾ الزمر: ۶۶. یان ده‌فه‌رمویت: ﴿وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾.

که‌واته: هه‌ر که‌سێک بیه‌وێت به‌ندایه‌تی پاسته‌قینه بۆ خوا بکات، ده‌بێت شوکری بکات، چونکه که‌سی ناشوکر خه‌رمانی طاعت و عیباده‌تی ده‌سووتیت.

وه ئەگەر تەماشای بکەین دەبینین لەناو نوێژدا چەند جار ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ

رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ی تێدایە، لە پکوع و سوجدەدا، لە هەستانەوه لە رکوعدا ﴿سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ﴾ دەوتریت. دواى نوێژەکان لە زیکرەکاندا (۳۳) جار دەلێی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ)، وه لە کاتی خەوتندا بە هەمان شیوه لە زیکرەکاندا (۳۳) جار (الْحَمْدُ لِلَّهِ) دەلێی.

ئەمە هەمووی بۆ ئەوهی بەردەوام زامانمان (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ی لەسەر بیست، ئەبیست و امان ئی بیست دواى خواردنەوهی هەر قومه ئاوێک، هەر پاروێ نانیک، تەواوکردنی هەر ئیشیک، سەرکەوتن لە تاقیکردنەوهیەکدا، کاتیک لەناو مەجلیس و دانیشتنیکدا پرێز و حورمەتت ئی دەگیریت، کە قسەکانت دەبیستیت، کە مال و حالیکت هەیه، کە گیرفانت خالی نیه، کە مەطەبەخەکەت گەرم و گوێز، کە ئەولاد و منداڵ و خیزانت هەیه، کە خەلکی میوانت دەبیست و سەردانت دەکات، کە منداڵەکانت بەپرێز و بێ وەین، کە شەو بە لەشی ساغ و بێ ترس و بیم سەر ئەخەیتە سەر سەرین... هتد، لە هەموو ئەمانەدا بلی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ).. جا کە بەردەوام زامانت وتی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ئەوکاتە وردە وردە لە دلتا جیگیر دەبیست کە هەرچی خێر و خوشی هەیه و توشە بووه، هیچی ئازایەتی خۆتی تێدا نیه و هەمووی فەزلی خوایه، کەواتە: بە زمانی حال دەلێیت: خوایه من عەبدم و تۆ پەروەردگاری، کەواتە: عەبدایەتی خوا و شوکری خوا بەیهکەوه بەستراون. وه پێویستە بە کردەوهش شوکری خوا بکەین، وهکو بە قسە و زمان شوکری دەکەین.

شوگری بە کردەوهش بەوه دەبیست: ئەگەر لەشت ساغە یارمەتی نهخۆش و داماو بدە، ئەگەر دەولەمەندی یارمەتی هەژاران بدە بە پارە و سامانەکەت، قەرزی قەرزار بدەرەوه، بەرگ بۆ هەتیوو بێ ئەنویەک بکە،

یارمەتی کوپ و کچیکی لاو بده که به حالئی به یه بگن و دوور بن له داوین پیسی... ئەگەر ئەولادت ههیه پەروردهیهکی جوانیان بکه و با گول بن بو کۆمەل نەک دپک، ئەگەر خوای گهوره پله و پایه و حورمهتیکی پی بهخشیویت، ئەوا پیویستی خه لکی جیبه جی بکه، ئیصلاح بکه، ئیفساد مهکه. کهواته: هه موو خه لات و بهخششیکی خوای گهوره که پی بهخشیویت به کرده وه شوکری تایبه تی خوئی ههیه جا ئەگەر ئاوا له دونیادا بهردهوام همد و شوکر و سوپاسی خوات له سهر دهم بوو: وه به کرده وه ئەنجامت دا. ئەوا له بههشتدا جیگات ده بیئت، یه کهم قسه ی ئەهلی بههشت ئەوهیه که کاتیك له ناره حه تی مهیدانی مه حشه ر و حیساب و کیتاب رزگار دهن، یه کهم ههنگاو که ده چنه ئەودیو دهرگای بههشته وه ده لئین: ﴿ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوُّهُ مِنْ

الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴾ الزمر: ۷۴ واته: (دوای چونه ناو بههشته وه ئەوسا ئەو بهخته وهرانه ده لئین: سوپاس و ستایش بو ئەو خوایه ی که به لئینی خوئی بۆمان برده سهر و کردینی به خاوه نی سهر زه مینی بههشت و له ههر شوینیك و له ههر جیبه کدا بمانه ویت سهر به ستانه ژیان ده بهینه سهر. نای چهنده پاداشتی تیکۆشه ران و خه باتکاران چاک و پاک و به نرخه).

به لئ، یه کهم وشه که له دهمی ئەهلی بههشت دیته دهره وه (الحمد لله) یه..

وه کۆتا قسه ی ئەهلی بههشتیش ئەمهیه ﴿ دَعَوْنَهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ

اللَّهُمَّ وَحَيِّهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ۖ وَآخِرُ دَعْوَانَهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ یونس: ۱۰.

واته: (دوعاو پارانه وهی بههشتیه کان له ناو بههشتدا ئەمهیه: پەرورده گارا، پاک و بیگهردی و ستایش شایسته ی تویه ئەی خوای میهره بان، چاکو چۆنیشیان له وی سەلام کردنه، دوا هه مین گوشتاریشیان

دوای ہموو خوشی و بہخششیك ئہوہیہ کہ: پَر بہ دَل لہ ناخی دہرونیانہوہ
دہلین: اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ .

بہرِیزان: زور کہس وا دہزان کہ تہنہا ئہو کہسانہ دہبیت شوکری خوا
بکہن کہ لہ ہیچیان کہم نیہ و پییان دہلین: (خوا پیداو) وکو پہنا بہخوا
خوا ہیچی نہدابیت بہمان، بہلام ئہگہر تہماشای قورئان بکہین تہماش
دہکہین لہ ناو ہموو پیغہمبہراند، خوی گہورہ تایبہت باسی (سی)
پیغہمبہرمان لہ (اُولُو الْعَرْصِ) کان بؤ دہکات کی ئہوانیش: (ئیراہیم ، نوح .
محمد ﷺ) ن صہلات و سہلامی خوا لہسہر ہمویان بیت، بہ صیفہتی
شوکرانہ بژیروی باسی نوح دہکات، ﴿ اِنَّہٗ كَانَ عَبْدًا شَکُورًا ﴾ الاسراء: ۳.

باشہ وەرہ ژیاننامہی حہزرتی نوح بخوینہرہوہ بزانیہ چ خوشیہکی لہ
دونیادا بینوہ؟! لہ بواری خیزانیدا، کیشہی خیزانی ہہبوو: ژنہکی ئیمانی
پی نہہینا و بہ کافری تیدا چوو، چ لہ وہ ناخوشرہ ہاوسہر و ہاوژینہکەت
دژی عہقیدہکەت بن؟! کورہکی لارہ مل و لاسار بوو، لافاو خنکاندی و بہ
بہچاوی خوہوہ بہ کافری خنکا!.

لہ بواری بانگہوازدا (۹۵۰) سال بہرہوام شہو و پوژ دہوای کرد،
کہچی پری کہشتیہکی ئیمانیان پی نہہینا! ... لہ بواری کوہلایہتیدا.
دوژمنایہتی دہکرا و گالتہیان پی دہکرد، بہ چاوی خوئی تیا چوونی
گہلہکی بینی کہ دہبیت چہند دَل ناپرہعتی کردبیت!! واتہ: ہموو ژیان
ناخوشتی بوو، کہچی بہرہوام یادی خوی دہکرد و ہموو کات شوکور و
سوپاسی خوی لہسہر دہم و ناو دلدا بووہ. بؤیہ خوی گہورہ وہصفی
دہکات بہ عہدیکی شوکرانہ بژیروہ حہزرتی ئیراہیم خوی گہورہ لہ
وہصفیدا دہفرمویت: ﴿ اِنَّ اِٰرَہِیْمَ كَانَ اُمَّةً قَانِتًا لِلّٰہِ حَنِیْفًا وَلَمْ یَکُ مِنْ

اَلْمُشْرِكِينَ ﴿ شَاكِرًا لِأَنْعَمِهِ ۚ اٰجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿

فصل: ۱۲۰-۱۲۱. واتە: (بەپراستی ئیبراهیم هەر خۆی ئوممەتیک بوو (هەر خۆی پێشەوایهک بوو) ملکهچ و فرمان بەرداری خوا بوو له هه‌موو بیر و باوه‌پێکی چەوت بە‌دوور بوو، له موشریک و هاوه‌لگه‌پانی‌ش نه‌بوو، هه‌روه‌ها زۆر سوپاس گو‌زاری خوا بوو له‌به‌رامبه‌ر به‌خششه‌ بی شو‌ماره‌کانی پ‌م‌و‌م‌رد‌گاریه‌وه، ئه‌و‌یش هه‌لی بژارد و ر‌ین‌و‌مای‌ی کرد بۆ ر‌ی‌بازی راست و (ر‌و‌وست).

ب‌ر‌و‌ سه‌یری ژیا‌ن‌نا‌مه‌ی چه‌زه‌تی ئی‌براهیم ب‌که، باو‌کی‌کی بت په‌رست، که به کافری مرد، چه‌ند ناخ‌و‌شه باو‌کت د‌ژی عه‌قیده‌که‌ت بی‌ت، چه‌ند ناخ‌و‌شه باو‌کت به کافری بم‌ر‌یت، چه‌زه‌تی ئی‌براهیم نه‌ک له‌سه‌ر دینی خوا ب‌خ‌ر‌یته زین‌دان‌ه‌وه، به‌ل‌کو ف‌ر‌ی درایه‌ ناو ئا‌گره‌وه، له‌سه‌ر دینی خوا چه‌ند جار کو‌چی کرد، چ‌و‌وه و‌لاتی شام، چ‌و‌وه ع‌ی‌راق، چ‌و‌و بۆ فه‌له‌س‌طین، چ‌و‌و بۆ مه‌که‌که، واته: هه‌موو ژیا‌نی ده‌ربه‌ده‌ری و ئا‌واره‌یی بوو.

ف‌یر‌عه‌ونی می‌صر خه‌ریک بوو س‌ارا خ‌ات‌ونی خ‌ی‌زانی دا‌گیر ب‌کات، چ له‌وه ناخ‌و‌ش‌تره له ژیا‌ندا خ‌ی‌زانت ب‌که‌و‌یت‌ه ده‌ستی خ‌و‌به‌زل‌زان‌ی‌کی وه‌کو ف‌یر‌عه‌ونی می‌صره‌وه؟!

چه‌زه‌تی ئی‌براهیم هه‌موو ته‌مه‌نی گه‌نجیه‌تی خۆی به ئا‌واتی بوونی من‌دا‌لی‌که‌وه به‌سه‌ر برد، نه‌یبوو، له پ‌ر‌ی‌ک‌دا خوا من‌دا‌لی‌کی پ‌ی به‌خ‌شی، که گه‌یشته تافی لاوی، خ‌و‌ای گه‌وره فرمانی پ‌ی کرد که ج‌گه‌ر‌گو‌شه تا‌قانه‌که‌ت به‌ده‌ستی خ‌ۆت سه‌ر‌ب‌پ‌ره‌!

که‌وات: چه‌زه‌تی ئی‌براهیم‌یش هه‌موو ژیا‌نی هەر ئازار و نا‌ره‌حه‌تی و تا‌قی‌کرد‌نه‌وه بوو، بۆیه بوو به باو‌کی پ‌ی‌غه‌م‌به‌ران.

پینگەمبەری خۆمان، سەرۆەرۆ سەردارمان حەزەرەتی محمد المصطفی ﷺ چی ناخۆشی ماوه نەهاتیبێتە ڕینگای، بە هەتیوی لەدایک بوو، باوکی خۆی بەچاو نەبینی، لە شەش سالییدا بۆ جاری دووەم بۆ ناز کەوتەوه و دایکیشی مرد، لە هەشت سالییدا برینی کولایەوه و باپیریشی مرد، هەموو ژێانی مندالی و گەنجی بە هەژاری و نەداری بەسەر برد، لە کاتی دەر بەدەرکردندا و گەمارۆدا، خێزانی دڵسۆزی خاتوو خەدیجە ﷺ وەفاتی کرد، منداڵ و هەرزەکارانی طائف بەردەبارانیان کرد، بەچاوی خۆی مەرگی دەیان صەحابەیی خوشەویستی خۆی بینی، سێ کۆپی هەبوو هەموویان پێش خۆی وەفاتیان کرد، کچەکانیان مارەکرا بوون، لەسەر ئیسلامەتی لە لایەن کۆپرەکانی (ئەبولەهەب) ی مامیەوه تەلاق دران، پێش خۆی فاطمە ﷺ نەبێت سێ کچەکی تریشی وەفاتیان کرد، لە شوێنی لەدایک بوون و نیشتمانی خۆی دەرکرا، بوختان بۆ خێزانی بەڕیزی خاتوو عائیشە ﷺ کرا!!!

بەکورتی، هەرچی ناخۆشی دنیا هەبوو هەمووی بینی، کەچی پۆژیک لە پۆژان بە خەتەرەیی دڵیشیدا نەهات بلیت: خوايه ئەمانەم بۆ بەسەر دەهینیت؟! بەلکو هەموو کات هەر حەمد و شوکری خۆی دەکرد، ئەوەندە لە نوێژدا بەرامبەر بە خوا دەوێستا بنە پێیەکانی هەمووی دەئاوسان، کە پێیان دەوت: بۆ وا دەکەیت، خو خۆی گەرە لە گوناھی ئەوەڵ و ئاخیرت خوش بوو؟! دەیفەرموو: (أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا؟) ئایا نابێت بەندەیهکی سوپاس گوزاری خۆی گەرە بم؟.

ئیمانداران: بەپراستی مەروە ئەگەر بەراورد بکەیت لەگەڵ بچوکتەری
زیندەوهری سەر زەوی دا ئەوا مەروە لە ھەموویان موحتاجترە بە فەزڵ و
پەرحمەتی خوا.

تەماشاکە: زیندەوهران یەك خواردنی بەسە، ھەر ئاویك بێت
دەخواتەو، ھەر شوینیك بێت تیایدا دەژی، سەرما و گەرما و ھاوین و
زستانی بەلاوہ گرتگ نیە، دکتۆر و دەرمان ناناسیت، شەپ و ئاشتی
نایشلەژینیت، گوێی نەداوہ تە گرانى و ھەرزانی، کەچی لەگەڵ ئەم
خۆپاگریەشدا بەردەوام شوکر و تەسبیحاتی خۆی گەرە دەکات.. قورئان
دەفەرمویت: ﴿وَأَنْ مِّن شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ
﴿ الاسراء: ٤٤.﴾

بەلام مەروە لەگەڵ ئەو ھەموو بێ ھیزی و لاوازیەیدا، کە خۆی نە بۆ
گەرما و نە بۆ سەرما دەگرت، چەند دەقیقەیک بێ ھەوا ناژی، ئەو ھەموو
ھیوا و ئاوات و تەماحەى ھەیە، کەچی شوکری خوا ناکات ﴿وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ
الشُّكُورِ﴾.

ئیمانداران: ئیستا با بزانی ئایا پاداشتی شوکرانەبژێری چی یە؟
چونکە خۆی گەرە خۆی وەعدی داوہ کە پاداشتی ئەو کەسانە دەداتەوہ کە
بەردەوام شوکر و سوپاسی خوا دەکەن، دەفەرمویت: ﴿وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ﴾
یان ﴿وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾ ئەمەش ھەندیک لە پاداشتی خۆی گەرە بۆ
شوکرانە بژێران:

یہ کہہ م: ہر خوشیہک تو شوکری خوی لہ سہر بکیت، خوی گہورہ
 بۆت زیاد دہکات، قورٹان دہفرمویت: ﴿لَیْنِ شَکَرْتُمْ لَا زَیْدَنْکُمْ﴾ ابراہیم: ۷.
 راستہ وخو خوی گہورہ زیاد کردنی نہو خیر و خوشیہی بہستوتہوہ بہوہی
 نہگہر شوکرانہ بڑیر بویت بۆت زیاد دہکرت، بہلام نہگہر بہ وردی سہرنجی
 قورٹان بدہیت بۆتدہردہکویت کہ تہنہا لہ زیاد کردنی خہلات و خوشیہکانی
 کہ خوا پنی بہخشیویت بہ شوکرانہ بڑیری زیاد دہکات، خوی گہورہ
 نہیفہرموو: نہگہر حہز بکہم (إن شاء)، بہلام لہ پینج شوینی تردا (استثناء)ی
 داناوہ، وہکو:

۱. لہ باسی دہولہمہند گردندا. دہفرمویت: ﴿فَسَوْفَ يُغْنِیْکُمْ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِۦٓ اِنْ شَاءَ﴾ التوبہ: ۲۸. واتہ: خو نہگہر دہترسن لہ ہہڑاری و نہداری و بی بازاری نہوہ بزائن کہ لہ ٹایندهدا خوی گہورہ لہ فہزل و بہخشندهیی خوئی دہولہمہندتان دہکات ہر کاتیک بیہویت.
۲. لہ وہلامدانهوہی دوعاگاندا (فی الإجابة). دہفرمویت: ﴿فَیْکْشِفُ مَا تَدْعُوْنَ اِلَیْهِ اِنْ شَاءَ﴾ الانعام: ۴۱. واتہ: کاتیک کہ لہ خوا پارانہوہ بہلا و ناخوشیہکانتان لہسہر لا دہبات نہگہر بیہویت.
۳. لہ رزق و بۆزیدا (فی الرزق). دہفرمویت: ﴿وَاللّٰهُ یَرْزُقُ مَنْ یَّشَاءُ بِغَیْرِ حِسَابٍ﴾ البقرہ: ۲۱۲. واتہ: خوی گہورہ بڑق و بۆزی دہبہخشیئت بہ ہر کہسینک کہ بیہویت بہ بی شومار.
۴. لہ لیخوشبووندا (فی المغفرۃ) دہفرمویت: ﴿وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلٰی مَنْ یَّشَاءُ﴾ التوبہ: ۱۰. واتہ: خوی گہورہ تہوبہ و مردہگرت لہ ہر کہسینک کہ بیہویت.

دووهم: دووهم پاداشتی شوکرانه بژێری ئەو هیە: خوای گەوره دلت ناسوده دهکات، چونکه شوکرانه بژێری نیشانهی ئەو هیە قەناعەت هەیه بەر بەشەیی که خوای گەوره پینی بەخشیویت، جا ئەگەر تەنها نان و ناو بخۆیت و دلت قەناعەتی هەبێت و سوپاسی خوای لەسەر بکهیت، ئەوا دلت ناسوده دهبێت و لاشەت لیی سود مەند دهبێت.

سییەم: شوکرانه بژێری بەرگری لاشەت درژی نەخۆشی زیاد دهکات، لەبەر ئەو هی له ناو لەشدا جیهازی مەناعە هەیه، که لاشەت لەو میکروب و قایروسانە دەپاریزێت که پروو دهکەنە لاشەت، ئەم جیهازی بەرگری لەشە لەخوار قەفەسەیی سنگدایە، هەر وهختیک نەخۆشی هاتە لاشەتەوه، پەلاماری دەدات و بە بی بەکارهێنانی دەرمان چاک دهبیتەوه، ئەم جیهازی بەرگری بە دڵخۆشی زیاد دهکات، بە مەراق و ناخۆشی و دلتەنگی لەناو دهچیت و وات لی دیت لاشەت خۆی بو بچوکتێن نەخۆشی ناگریت.

هەر بۆیه خەلکی پیشوو بەو هەموو نەداریهوه که ژیاوه، زۆربەیی ژەمه خواردنی نان و دۆ بووه، لەناو خانویهکی گل و بچوک و پایەخە شپردا ژیاوه، بەلام نەیزانیوه نەخۆشی چیه، چونکه جیهازی بەرگری ناو لاشەیی بەهێز بووه، لەگەڵ ئەوهدا که وهکو ئیستا پاک و خاوینی نەبووه، بەلام چونکه بەردهوام شوکری خوای کردووه، دلی خوش بووه و بەرگری لاشەیی بەهێزتر بووه، بەلام ئیستا لەم سەردهمەدا که ئەو هەموو خواردنە خوش و پاک و خاوینه هەیه، کهچی سەدان نەخۆشیش هەیه، چونکه دلی ناسوده نیه، بۆ؟! چونکه کەس بە بەشی خۆی رازی نیه، کەس شوکری خوا ناکات، ئەمەش وا

دهکات بهرده وام دل ناره حهت بیت و نه مهش ده بیته هوۍ لاواز بوونی بهرگری
 ناو لاشهۍ مروۍ و سهره نجام به بچو کترین میکرو ب توشی نه خوشی ده بیت.
 به لۍ نیمانداران: شوکرانه بریتری خوا ئاوه دان که ره وهی دل و
 دهرنمانه، هی مال و حالمانه، مایهۍ زیاد بوونی خوشیه کانمانه و
 ره زامه ندی خوی پی به ده ست ده هی نین داواکارم خوی گوره و امان لی بکات
 دل و دهرنیکمان پی ببه خشیت که بهرده وام شوکری خوا بکهین و له
 ناشوکران نه بین... آمین.

سهرچاوه کان:

۱. قورثانی پیروژ.
۲. ته فسیری ناسان - م. بورهان محمد امین.
۳. پوختهۍ ته فسیری قورثان - م. محمد مهلا صالح.
۴. سلوکیات المرأة المسلمة - محمد عبدالعاطي بحیري - ص ۳۵.
۵. الخطابة المنبرية - خالد سيد علي - ص ۴۸۷.
۶. موسوعة أسماء الله الحسنى - د. محمد الراتب النابلسي - ج ۲ - ص ۱۲۱۶.
۷. المستخلص في ترکیبة النفس - سعید حوی - ص ۲۰۳.
۸. آیات الله في الإنسان - د. محمد الراتب النابلسي - ص ۳۴۲.

وتاری چوارم بۆ مانگی هه‌هه‌

الشجر

بهشتی دودوم

وتاری چوارهم بؤ مانگی صه فهر

﴿الشكر - بهشی دووهم﴾

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به پریز و خوشه ویست، سه لام و په جمه تی خوا له ئیمه و له هه موو ئیماندارانی ئوممه تی محمد المصطفی بیتی ﷺ، خوی گه وره به مانگیریت له عه بده صالحه شوکرانه بژی ره کانی. إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

ئیمانداران: له وتاری رابردودا باسی شوکرانه بژی ریمان کرد و ئه مپوش به پشتیوانی خوی گه وره ئه و باسه گرنگه دریزه پی ددهین و ده لیین: وَ بِاللَّهِ التَّوْفِيقَ.

خوی گه وره له قورنانی پیروزدا فره مویه تی: ﴿وَأَشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ النحل: ۱۱۴. وه ده فره مویت: ﴿بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَ كُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾. كه واته هه كه سینك بیه ویت

عه بدایه تی راسته قینه بؤ خوا بکات، ده بیت به راستی شوکری خوا بکات.

به پریزان: ئه گهر ته ماشا بکهین بؤمان دهرده که ویت که خه لکی له شوکر کردنی خوی گه وره دا چوار به شن:

بهشی یه که م: ئه و که سانه ن که له کاتی خوشیدا شوکری خوا ده که ن و له کاتی ناخوشی و نا ئارامیدا خو پاکرن و ناشوکری ناکه ن، ئه م جو ره

كەسانە ئىماندارى تەۋان، چۈنكى ئىمان بىرىتتە لە صەبر و شوكر، لە خوشيدا شوكر بىكەيت و لە ناخۇشىدا خۇراگر و صابر بىت.

جا مەۋە بە چى دەگات بەم پەلە گەۋرە و بەرز و بەرىز و گران بەھايە، بەۋەى كە بەردەۋام سەيرى ئەۋ كەسانە بىكەيت كە لە گوزەران و ژياندا لە ئاستىكىدان كە لە خوار تۆۋەن. (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنْظَرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَإِنَّهُ أَجْزَرُ أَنْ لَا تَزِدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ) صحيح سنن ابن ماجه. كەۋاتە: ئەگەر دەتەۋىت لە ژياندا ئارام و ئاسودە بژىت و پەلەى ئىمانەكەت لە بەرزىتىن دەردەجەدا بىت و قىيامەتت ئاۋەدان بىت، پەفتار بەم فەرمودەيەى پىغەمبەرى دىلسۆز و خوشەۋىست ﷺ بىكە و بىكە بە كردار لە ژياندا و بەردەۋام سەيرى ئەۋ كەسانە بىكە كە لە ژيان و گوزەران و مال و سامان و خانوو و مندال و لاشەدا لە خوار تۆۋەن و ھەرگىز سەيرى حال و گوزەران و مال و مندال و لاشە و خواردن و خۇراك و پۇشاكى ئەۋ كەسانە مەكە كە لە سەۋرى تۆۋەن و ئەۋەى تۆ بە مانگىك دەستت دەكەۋىت و سەرفى دەكەيت، ئەۋ لە پۇژىكدا دەستى دەكەۋىت و سەرفى دەكات. جا ئەگەر بە قەسەى پىغەمبەرى خوات ﷺ كرد ئەۋە قەناعەتت بۆ درووست دەبىت و ھەموو سات و كاتىك شوكرى خۋاى خۇت دەكەيت و خۇت زۆر پى دەۋلەمەند دەبىت.

كەۋاتە: خۇت رابىنە و دىت ۋا پەرۋەردە بىكە كە بەچاۋى دل ھەرگىز سەيرى ئەۋ كەسە مەكە كە ئۇتۇمبىلىكى ئاخىر مۇدىلى لە ژىردايە و تۇش بە پى دەۋىت. چۈنكى تۆ نازانىت، لەۋانەيە ئەۋ كەسەى تۆ بە دەۋلەمەندى دىزانىت و خاۋەنى ئەۋ ئۇتۇمبىلەيە، نەخۇشى پۇماتىزمەى ھەبىت، يان فەقەراتى پىشتى تەۋاۋ نەبىت و نەتوانىت بەپىنى خۋى پىرات، لەۋانەيە

نەرىش لەناو ئۇتۇمبىللەكە يەۋە خۇزگە بە تۇ بخوازىت كە ئاۋا قىت و قنچ و گورج و بەبى ئازار بە پىگادا دەپۇيت بە قاچەكانى خۇت!!!...

بەلكو پىرۇ تەماشای ئەو كەسە بكة كەوا بە دوو دارشەق دەپوات، يان ئەو كەسەى كە توانای نىيە تەنانەت بە دار شەقىش پىروات و لەسەر كورسى پانى پىنۋە دەنىن، ئەمجا بزانە چۆن قەناعەت دىتە ناو دلتەۋە و پىر بە دل و ئەم شوكرى خۋای گەرە دەكەيت لەسەر قاچە ساغ و سەلامەتەكانى خۇت.

وہ سەيرى ئەو كەسە مەكە كە لە كۆشكىكى رازاۋەدا دەژى كە ئەۋەندە قاتى بەرز كىرۇتەۋە بۇت ناژمىردىت، بەلكو لەگەل تەمasha كىردىدا بىر لەۋەش بگەرەۋە كە لەۋانەيە خاۋەنەكەى ناساغ بىت و بە دەرمانى خەۋلىخەر نەبىت خەۋ نەچىتە چاۋانى، يان لەۋانەيە خاۋەنەكەى كەسىكى بەرپىرسە و حەرەس و حىمايە ئەملاۋ لای مائەكەى گىرتوۋە و ئاگای لە چۈنە سەر ئاۋىشىيەتى و ھەموو دەقىقەيەك چاۋەپىنى كۈشتن و كارەساتە.

يان بە پارەى حەرەم و بە خۋىنى خەلك دروستى كىردىت و ھەرگىز وىژدانى تىايدا ئارام نابىت.. بەلكو لە جىياتى ئەۋە ۋەرە سەيرى گۈزەران و شوينى نىشتەجىنى ئەو كەسە بكة كە كرى چىيە، بەلام تۇ شوكر خانۋى خۇتە، يان ئەگەر كرى نشىنى سەيرى ئەو كەسە مەكە كە خانۋى خۇى ھەيە، بەلكو سەيرى ئەو كەسە بكة كە ۋەكو تۇ كرى نشىنە و بەلام تۇ ئەگەر پارەى كرى خانۋەكەت پى دەدرىت، ئەو پارەى كرى مانگانەشى بۇ كۇ نابىتەۋە و نازانىت پوو لە كى و لە كۈى بكات!!!... ئەو كاتە شوكرى خوا دەكەيت.

وہ كاتىك كە گىرفان و مال و مەطبەخت گەرم و گورپ نىيە، تەماشای ئەو كەسە مەكە كە لە سەرووى تۆۋە ژيان دەگۈزەرىنىت و مال و پارەى زۆرە و مەطبەخى گەرم و بۇن خۇشە، چۈنكە لەۋانەيە نەتوانىت بىخوات، چۈنكە زەختى ھەيە، شەكرەى ھەيە، پىرۇستاتى ھەيە، گەدە و پىخۇلەى نەخۇشە،

قەلەویەکی ئی بۆتە بەلا، ئەو ھەموو خواردنە چەور و ئامادەکراوە لەبەردەمیەتی ناتوانییت دەستی بۆ بەریت و ئەک ھەر لەزەتی ئی ئابات، بەلکو لیشی بۆتە مەراق و ناخۆشی و خەم و خەفت، ئیتر ئەو کاتە بزانە تۆ چۆن سوپاسی خوا دەکەیت لەسەر ئەوەی کە ھیچ جۆرە خواردنیکت ئی قەدەغە نیە و ئەوەی دەیخۆیت لە لەشتدا سودمەند دەبیت ئی و لیئ ئابیت بە ئازار و شەو بە ئیسراحت دەخەیت و بە لەشیککی ئاسودە و میشکیککی ئیسراحتەو لەخەو ھەلەستیت.

ئیماندارى بەرێز: زۆر جار ئەو کەسە تۆ دەلییت دەولەمەندە، لە واقعیدا زۆر ھەژارە، بۆچی؟! چونکە قەناعەتی نیە بەو بەشە کە خوای گەرە پێی بەخشیووە... کە لە راستیدا دەولەمەندی راستەقینە ئەوەیە کە پازی بیت بەو بەشە کە خوا پێی بەخشیووە، پێغەمبەری خوا ﷺ دەفەرمویت: (اَرْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ) واتە: پازی بە بەوەی کە خوای گەرە بۆی دیاری کردویت ئەوا لە ھەموو کەس دەولەمەندتر دەبیت.

ئیمانداران: پێغەمبەری پێشەوامان ﷺ دەفەرمویت: (نِعْمَتَانِ مَغْبُوءٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، الصُّحَّةُ وَالْفَرَاغُ). واتە: دوو خەلاتی خوای گەرە ھەن زۆربەى خەلکی تیاياندا زەرەرەندن، ئەوانیش لەش ساغی و تەندروست باشی، لەگەڵ دەست بەتالی و سەرقال ئەبوون. صدَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فِعْلًا، زۆربەى خەلکی سود لە خەلاتی لەش ساغی نابینن، بەوەی کە لەکاتی لەش ساغیدا بە فرسەتی ئازانن کار و کردەوی چاک ئەنجام بدەن، چونکە ئەوەی مەزۆ لەکاتی لەش ساغیدا ئەتوانییت ئەنجامی بدات، ناتوانییت لەکاتی نەخۆشی و پەکەوتەیی دا جیبەجیبی بکات.

خەلاتی دووهم: فەراغ و کات بە دەستەوه بوونە، ئەوەی که خۆای گەورە
 ڕەحمی پێ کردویت شەڕ و ئاژاوە لە ولادتدا نیه و ئەمینیت، خەریکی پارکردن
 و خۆشاردنەوه نیت، دۆژمندان نیت و ئازادیت لەوەی بچیتە هەموو شوینیک،
 تۆزیک پاره و پاروت هەیه، وا دەستکورت و نەدار نیت هەموو شتیکت لەبەر
 چوینتەوه، وە ئەگەر ئەم فەراغ و کات بۆ گونجانهات نەقۆستەوه بۆ ئیشی چاک
 که بۆ دنیا و قیامەتت دەست مایە بیت، ئەوه خەسارەتە ندیت.

پیغەمبەری خوا ﷺ دەفرمویت: (مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ آمِنًا فِي سِرْبِهِ
 مُعَافَى فِي جَسَدِهِ، عِنْدَهُ قُوتُ يَوْمِهِ، فَكَأَنَّمَا حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا بِحِذَافِيرِهَا) رواه
 البخاري. واتە: هەر کەسێک لە ئیوه بەیانی ئی بوەوه لەناو خا و خیزانی خۆیدا
 دل ئارام بوو، لەش ساغ بوو، بژئوی ئەو پۆژەهی هەبوو، ئەوه با بزانیئت دنیا
 هەمووی هی ئەوه..

دەگیرنەوه: پاشایەکی دەسەلاتدار لە وەزیرەکی پرسى: کى پاشایە؟
 وەزیر وتى: قوربان، جەنابت پادشایت. پاشاکە وتى: (لا، الْمَلِكُ هُوَ رَجُلٌ لَا
 يَعْرِفُنَا وَلَا نَعْرِفُهُ، لَهُ بَيْتٌ يُؤْوِيهِ، وَزَوْجَةٌ تَرْضِيهِ، وَدَخْلٌ يَكْفِيهِ). وتى: نەخیر،
 من پاشا نیم، چونکه من لەم پاشایەتیەمدا دل ئارام و ئاسودە نەبووم، بەلکو،
 پاشا و مەلیکی راستەقینە ئەو کەسەیه که ئیمەى حکومەت و دەسەلاتدار
 ناناسیئت و ئیمەش ئەو ناناسین، بوخوی خانویەکی بچکۆلانەى هەیه که
 تیایدا حەواوەتەوه و لە سەرما و گەرما دەپیاریزنیت، وە ژنیکی گوێپرایەل و
 ڕێک و پێکی هەیه که دلی پارزی دەکات و ماندووبوونی دەرەوهی مالی لە لاشە
 دەرەهەکات، وە ئەوەندەش ڕزق و پۆزی و واریداتی هەیه که پینی دەرژى و
 قەرزاری خەلک نابیئت و موحتاجی دەستی نامەرد نابیئت، بەراستی ئەوه پاشا
 و مەلیکی راستەقینەیه...

خۆشه‌ویستان: بەراستی خەلات و بەخششەکانی خوای گەرە زۆن
بەسەرمانەوه، وه دەبیئت بزانی و یه‌قینمان هه‌بیئت له هه‌موو شتیك لیمان
ده‌پرسرێته‌وه، خوای گەرە ده‌فهرمویت: ﴿ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ﴾

التكاثر: ۸. واته: بێگومان ئیوه له‌وه دوا پرسیارتان ئی ده‌كریت ده‌رباره‌ی
هه‌موو خێر و خۆشیه‌ك كه پێتان دراوه وه‌كو له‌ش ساغی و ئارامی و
خواردن و خواردنه‌وه‌ی خۆش و هه‌موو خەلات و بەخششیکی تر كه خوا
پێی به‌خشییو، كه ئهم ئایه‌ته هاته خواره‌وه، هه‌زه‌تی عومهری كۆپی
خه‌طاب ﷺ فهرموی: ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ جا له‌ چ خۆشیه‌ك پرسیارمان ئی
ده‌كریت، ئه‌وه‌تا ئیمه له‌مال و حاڵی خۆمان ده‌ركراوین؟! پێغه‌مبه‌ر ﷺ
فهرموی: (سێهه‌ری خانوو، سێهه‌ری دره‌خت و خیمه، كه له‌سه‌رما و گه‌رما
ده‌تانپاریژن، ئاوی سارد له‌ رۆژی گه‌رمدا).

با بچینه خزمه‌ت پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ، هه‌زه‌تی ئه‌بوهوره‌یره
به‌سه‌رهاته‌كه‌مان بۆ ده‌گێرێته‌وه و ده‌فهرمویت: پۆژنیکیان پێغه‌مبه‌ری خوا
ﷺ له‌ كاتی‌كدا له‌ مال ده‌چوووه ده‌ره‌وه كه پێشتر هه‌رگیز له‌و كاته‌دا
نه‌چووبوووه ده‌ره‌وه، توشی هه‌زه‌تی ئه‌بویكر ﷺ بوو، فهرموی: (ما جاء بك يا
أبي بكر؟) ئه‌وه چی تۆی هه‌ناوه‌ته ده‌ره‌وه له‌م كاته‌دا بۆ ئهم شوینه ئه‌ی
ئه‌بویه‌كر؟ ئه‌بویه‌كر ﷺ فهرموی: (خَرَجْتُ أَلْقَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَ أَنْظَرُ فِي
وَجْهِهِ، وَ التَّسْلِيمِ عَلَيْهِ). واته: به‌ئومیدی به‌ خزمه‌ت گه‌یشتنی تۆ هاتومه‌ته
ده‌ره‌وه ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ.. له‌و كاته‌دا هه‌زه‌تی عومهریش ﷺ هاته
ده‌ره‌وه، پێغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموی: (ما جاء بك يا عمر؟). ئه‌ی عومهر ئه‌ی چی
تۆی له‌م كاته‌دا له‌مال هه‌ناوه‌ته ده‌ره‌وه؟ هه‌زه‌تی عومهر ﷺ فهرموی:
(الْجُوعُ يَا رَسُولَ اللَّهِ) ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ به‌خوا برسیتی منی هه‌ناوه‌ته

دوره‌وه! له تاو برسپه‌تی نارام ئی ېراوه و له مال هاتمه دوره‌وه. پیغه‌مبهری خوا ﷺ فرموی: (وَأَنَا قَدْ وَجَدْتُ بَعْضَ ذَلِكَ) منیش هر شتیکی ئاوا که برسپه‌تیه له مال هیناومیه‌تیه دوره‌وه.. نه‌مجا هر سټیکیان پوشتن بۆ مالی (أَبِي الْهَيْثَمِ بْنِ الْتَّيْهَانِ الْأَنْصَارِيِّ) نه‌م پیاوه خه‌لکی مه‌دینه بوو، ئازهلئ زور و باخی خورمای چاکی هه‌بوو، که چونه باخه‌که‌یه‌وه له‌وی نه‌بوو، له خپزانه‌که‌یان پرسى: نه‌وه (نه‌بی هه‌یثم له کوپه‌؟) وتی: چووه ئاوی سارد له‌و کانیه به‌ینیت. ژنه‌که زور به‌جوانی پېشوازی ئی کردن و جیگای بۆ داخستن و به‌خیرها‌تنی کردن، پاش که‌میک نه‌بو هه‌یثمیش هاته‌وه و زور خوشحال بوو که پیغه‌مبهری خوا ﷺ له‌گه‌ل حه‌زهرتی نه‌بو به‌کر و عومه‌ردا ﷺ لوطفیان کردووه و سهردانیان کردووه. دواى به‌خیر هینانیکی گهرم، هر خیرا چوو خورمای تازه‌ی بۆ ئی کردنه‌وه و له‌گه‌ل ئاوی سارد بۆی دانان، پیغه‌مبهری خوا و ﷺ دوو هاوه‌له‌که‌ی ﷺ له‌ خورما و ئاوه‌که‌یان خوارد، پیغه‌مبهری خوا ﷺ فرموی: (هَذَا الَّذِي نَفْسِي يَبْرُهُ مِنَ النَّعِيمِ تُسْأَلُونَ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: ظِلٌّ بَارِدٌ، وَ رُطْبٌ طَيِّبٌ، وَ مَاءٌ بَارِدٌ). فرموی: (ئانه‌مه‌ی خواردمان سویند به‌و که‌سه‌ی نه‌فسی منی به‌ ده‌سته که زاتی (الله)یه، نه‌مه نه‌و نه‌عیمه‌یه که خوای گه‌وره له قیامه‌تدا لیمان ده‌پرسپه‌تیه‌وه له‌سه‌ری، سپه‌ره‌یکى فینک و خورمایه‌کی تازه و ئاویکی سارد و سازگار) رواه الترمذی -

صحیح الجامع: ۱۸۰۵.

به‌ئى ئیمانداران: یه‌که‌م تاقم نه‌و که‌سانه‌ن که‌وا له‌کاتى خوشیدا شوکری خوا ده‌که‌ن و له‌کاتى نه‌بوونی و ناخوشیدا نارام ده‌گرن.

ئیمامی شافعی رحمه‌الله گوئی له پیاویک بوو ده‌یوت: (يَا رَبُّ هَلْ أَنْتَ رَاضٍ عَنِّي؟) ئیمامی شافعی فرموی: (هَلْ أَنْتَ رَاضٍ عَنِ اللَّهِ حَتَّى يَرْضَى عَنْكَ؟!)

ئایا تۆ له خوا رازیت تا خواش له تۆ رازی بیت؟!

کابرا بە سەر سوپرمانەوه وتی: (کَيْفَ أَرْضِي عَنْهُ وَأَنَا أَتَمَنَّى رِضَاهُ؟) باشە
چۆن من دەبێت لە خوا پازى بێم لە کاتی کدا هەموو خۆزگە و ئاواتى من ئەوهیە
کە پەزما نەندى خواى گەوره بە دەست بێنم؟! ئیمامى شافیعى فەرموى: (إِذَا
كَانَ سُرُورُكَ بِالتَّعْمَةِ كَسُرُورِكَ بِالنَّعْمَةِ فَقَدْ رَضِيتَ عَنِ اللَّهِ) ئەگەر حالت وای ئى
هات خوشتال بێت بە بەلا و ناپەڕهتیهك كە توشت دەبێت و پەزما نەندى
لە سەر دەر بپریت و پازى بێت بە وهى كە خواى گەوره بۆى بپار داویت وەكو
ئەوه بێت كە كاتێك توشى خوشى و فەرەهاتى دەبێت و چۆن لە خواى
گەوره پازیت و بە كارەكانى دلخۆشیت، ئەو كاتە تو ئەوه بزانه كە خواى
گەورهش لە تو پازیه...

بە ئى ئیماندارى بە پرێز: بۆ ئەوهى كە چۆن لە كاتى خوشیدا شوكرى خوا
دەكەیت، لە كاتى ناخۆشیشدا بتوانیت ئارام بگریت، ئەوا جارێكى تر
فەرمودەكەى پیغمبەرى خوا ﷺ دووبارە ئەكەینهوه كە فەرموى: (سەبرى
ئەو كەسە بكە كە لە خوار خۆتەوهیە). وە بزانه نەخۆشى و ناخۆشى هى ئەوه
نیە كە خوا پقى لەو كەسە بێت، بە ئكو پیغمبەرى خوا ﷺ دەفەرمویت: (صَدَأُ الْمُؤْمِنِ، وَ شَوْكَةُ يُشَاكِيهَا، أَوْ شَيْ يُؤْذِيهِ يَرْفَعُهُ اللَّهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ
دَرَجَةً وَ يُكْفِّرُ بِهَا عَنْهُ ذُنُوبَهُ) واتە: كاتێك ئیماندار توشى سەرنێشەیهك
دەبێت، یان دڕێكێك ئازارى دەدات، یان شتێك ئازارى دەدات، ئەوا خواى
گەوره بەو نەخۆشى و ناخۆشیە پلەیهك بەرزەى دەكاتهوه لە قیامەتدا، وە
دەبێتە هۆى هەلوەرینی گوناھێك لە سەرى.

تابیعی پایە بەرز (عوڕه‌ی كوپی زوبەیری كوپی عه‌وام). دەرزانن عوړه
کینیە؟ باوکی كە (زوبەیری كوپی عه‌وام)ە، یەکیكە لە عەشەره‌ی موبەشەرە،
یەکیكە لەو (دە) كەسانەى كە خواى گەور بە پیغمبەرى ﷺ فەرمووه: هەر

لە دۆنیادا مۆژدەیی بەهەشتیان پێی بێدە، وە دایکیشی (ئەسمائی کچی
 ھەزەرەتی ئەبوبەکرى صدیق)ە، ھەزەرەتی عائشە (رضی اللہ عنہا) پوربەختی، بۆخۆشی
 یەکیك بوو لەو کەسانەى کە بەردەوام لە خەمەتی قورئانی پەرۋەدا بوو و
 زۆر خوا ناس و عالم بوو، ئەم زاتە پایە بەرزە لە زەمانی (عبدالملكى کۆپى
 مەروان)دا خۆی و کۆپەکەى چون بۆ دیمەشق بۆلای خەلیفە، سُبْحان الله، لەو
 سەفەرەدا لە مائى خەلیفە، عوروە قاجى توشى خوران و ئاوسان بوو، کە
 ئەمڕۆ پێى دەلێن (شیرپەنجە - السُّرْطَان)، دواى بەکار ھێنانى دەرمان و
 چارەسەریكى زۆر کە ھەکیم و دکتۆرەکانى ئەو سەردەمە بۆیان بەکار ھێنا،
 بەلام ھیچ برینەکەى ساپژێنەکرد و بەلکو پۆژ بە پۆژ ئازارى زیادى دەکرد،
 تا ئەو بوو ھەموو شارەزایانى بواری پزىشکى بێاریاندا قاچەکەى بۆ
 بېرنەو و سەرەنجام قاچیان بېرنەو، لە ھەمان کاتدا کۆپەکەشى کە کۆپىگى
 گەنجى تازە پێگەیشتوو بوو، زۆر عالم و خوا ناس بوو، یەکیك لە ئەسپەکانى
 خەلیفە لەقەى لى داو کوشتى، خەلکى دەھاتن بۆ دلدانەو و سەرەخۆشى ئى
 کردنى، خەلیفە زۆر خەمى بوو، چونکە لەمائى ئەودا وای لێھاتبوو، تا
 ئەو بوو پۆژیکیان خەلیفە چەند میوانیکى ھات لە (بەنى عەبەس)، یەکیك
 لەو میوانانە ھەردوو چاوی کوێر بوو، خەلیفە لێى پرسى: مامەگیان بۆچى
 وات ئى ھاتوو؟! لەو دەجیئت تۆ زکماک کوێر نەبویت، بەلکو بە پێى ئاوا
 بەترسەو دەجولئیتەو دیارە تازە کوێر بوویت.. کابرای نابینا وتى: قوربان
 راست دەفەرموویت، با بەسەرھاتی خۆمت بۆ بگێرمەو: لە ھۆزەکەمدا کەس
 بەقەد من دەولەمەند نەبوو، جاریکیان لەکاتی بەھاردا مەر و مالات و خۆمان
 لەپەنا شیویکدا بووین، لەناکاو باران دایکرد و لافاوی بەھار دایکرد و
 ھەمووی خنکاندین، تەنھا (خۆم و مندالیکى شیرەخۆرە و گویدریژێک)م بۆ
 دەرچوو، چۆم بەلای گویدریژەکەو، کەچى لەولاو مندالەکە زیریکاندی و
 بەدەم گورگەو بوو، تا گەیشتمە لای سەرى لى کردەو، بە گریان و بى

ئومىدىيەۋە چوم بۆلەي ۋولاخەكە، بەلەم ئەۋىش لە ترسناكى دىمەنەكە جوتەيەكى لە ناۋچاۋانم دا ۋ ھەردوۋ چاۋم كۆيۈر بوۋ، نە مال، نە ئن، نە مندال ھىچى نەمان، خۆشم ئاۋام ئى ھات... خەلىفە كە ئەم باسەي بىست وتى: ئەم پىاۋە بىن بۆلەي عورۋە ۋ با بەسەرھاتى خۆي بۆ ئەۋىش بگىرېتەۋە ۋ بەھۆي ئەم پىاۋەۋە سوكنايى بىت. بەلى، كاتىك عورۋەي كۆپى زوبەير بەسەرھاتى پىاۋە ئابىناكەي بىست، فەرموى: خوايە، ھەزاران سوپاس بۆ تۆ لەم موصىبەتەي منىش گەرەتر ھەيە، ئەۋەتا من چۈر پەلت پى بەخشىۋم يەككىيانت ئى ۋەرگرتۈمەتەۋە ۋ سىانم ماۋە، چۈر كۆپت پى بەخشىم، يەككىيانت بىردەۋە ۋ سىانم ماۋە، خوايە ھەمد ۋ ئەنەي تۆ دەكەم. بەرېزان: زانايان دەفەرمون: خەلكى بەسەر سى چىن ۋ تويژدا دابەش دەبن لە پەيۋەندىان بە شوكر ۋ سوپاسى خۋاي گەرە:

يەكەم: تىكراي خەلكى كە شوكرى خوا دەكەن لەسەر ئەۋ خۇشيانەي پىيان دەگات ۋ جەستە ۋ لاشەيانى پى تىر دەبىت لە خۋاردن ۋ خۋاردنەۋە ۋ خانوۋ ۋ خىزان ۋ ... ھتە.

دوۋەم: كەسانىكى تايبەتەند لەناۋ خەلكىدا كە سوپاسى خوا دەكەن لەسەر ئەۋ خۇشى ۋ لەزەتانەي كە بە پۇحيان دەگات، بۆ نمونە: كاتىك كە تۆ قورئان دەخوينىت چۆن ھەست دەكەيت بەۋەي كە گيان ۋ دلت ئارام بوۋە، ھەموۋ ناخت ھەست بە لەزەتەك دەكات كە ناتوانىت ۋەصفى بگەيت، ياخود كاتىك نويزىكى رىك ۋ پىكت كرېيت، بە خشوع ۋ ئاگايى دلتەۋە لە خزمەت خۋاي خۇتدا بوۋىت، ھەستت كىردوۋە كە چەند لە خۋاي گەرە نىزىك بویتەۋە، يان ئەۋ پۇژانەي ھەينى كە گويىستى وتارىكى ھەينى بە پىز ۋ بەھىز بوۋىت كە لەمزگەت ھاتویتە دەرەۋە چۆن ھەستت بە نوئى بونەۋەي ئىمانەكەت كىردوۋە، يان توشى كۆپ ۋ دانىشتنىك بوۋىت كە پىاۋى باش زوۋ زانا ۋ دانا بە قسە جوان ۋ پىر بەرەكەتەكانيان مەجلىسەكەيان پاراندوتەۋە،

چۆن لە ناخداگەشەت کردوو و ماندووبوونی جەستەت دەرکردوو و ئەمجا شوکر و سوپاسی خوات لەسەر کردوو.

سێیهەم: کەسانێکن کە دەگەنن لەناو خەڵکیدان، ئەوانەش ئەو کەسانەن کە حەمد و ئەنا و شوکری خوا دەکەن لەسەر ئەوێ کە یارمەتی داوە سوپاسی خوا بکەن، یەعنی هەر کاتێک خێر و خوشیەک پوی تێکردن و سوپاسی خوایان لەسەر کرد، ئەمجا جاریکی تر سوپاسی خوا دەکەن و شوکرانە بژێری بۆ دەرەبەرن لەسەر ئەوێ کە حەمد و شوکری خوایان کردوو.

ئیمانداران: جۆری دووهم لە خەڵکی بەرامبەر شوکرانە بژێری خوا کەسانێکن کە: (نَاسُ نَسُوا اللَّهَ فِي الرِّخَاءِ وَالشَّدَةِ). واتە: خوایان لەبیر کردوو و نایانسن و سوپاسی ناکەن ئەو خوشیدان ئەو کاتی ناخوشیدا، قورئان باسی ئەم جۆرە کەسانەمان بۆ دەکات و دەفرمویت: ﴿وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَا بِنِعْمَتِنَا ۚ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا﴾ الإسراء: ۸۲. واتە: هەرکاتێک بەهره و چاکەیی خۆمان بپێژێن بەسەر مروۆقی بێ باوەردا پوو وەپەردەگێڕێت لە باس و یادی ئێمە و دوور دەکەوێتەو و کاتێک ناخۆشی و زیانی ئی بکەوێت زۆر نا ئومید دەبێت.

جۆری سێیهەم: (نَاسُ عَرَفُوا اللَّهَ فِي الشَّدَةِ وَنَسُوهُ فِي الرِّخَاءِ) کەسانێکن خوای گەرە دەناسن و هاواری ئی دەکەن و لێی دەپارینەو ئەو کاتی تەنگانە و نەخۆشی و ناخوشیدا، بەلام لەکاتی خۆشی و فەرەحی و لەش ساغی و دەوڵەمەندییدا، لەو کاتەدا کە دنیا بە دەمیەو پێی دەکەنێت، خوای لەبیر نامینێت و جاریک لە جاران نالێت خوایە شوکور بۆ تو کە منی نا شایستەت بەسەر کردووە بەم هەموو خێر و بەهرە، قورئانی پێرۆزیش باسی ئەو

جۆره که سانه شمان بۆ دهکات و ده فەرمویت: ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ ضُرِّ مَسَّهُ ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ یونس: ۱۲. واته:

کاتیك ئادهمی زیانیکی ئی بکه ویت، به پراکشان یان به دانیشتن یان به پیوه لیمان ده پارینه وه، ئینجا کاتیك ناخوشیه که مان له سه ر لا برد ده چیتته وه سه ر حالی پیشوی وه که نه وه ی هه ر هوار و دوعای نه کردییت لیمان بۆ نه وه ی نه و زیان و ئازاره ی قوشی بووه له سه ری لابه رین، به و جۆره پازینراوته وه بۆ زیاده پره وان و نه و کرده وانه ی که ده یانکرد.

به ئی، ئهم جۆره که سانه کاتیك نه خوش ده که ون، هه ئسان و دانیشتن و خه و خوراکیان هه ر (یا الله) یه، ده ئییت: خواجه گیان هه ر ئهم جاره شیفا م بده ی هه رگیز له یادت ناکه م، که چی کاتیك خوای گه وره شیفا ی داو چاک بویه وه، خوای له بیر ده چیتته وه و هه ر ده ئییت ئه ویش نه بووه.

خویندکاری واهیه له کاتی تاقیکردنه وه کاندای نوێژ دهکات، داوای یارمه تی له خوا دهکات، هه ر ده ئییت: خواجه په حمم پی بکه ده ربچم.. که چی کاتیك ده رچوو له جیاتی سوژده ی شوکر بۆ خوا به ریت ئیتر واز له خوا په رستی ده هیئت، وه هه روه ها چین و توێژه کانی تری کۆمه لگاش به هه مان شیوه... به داخه وه زۆرمان واین، له ناخوشی و ته نگانه دا په نا بۆ خوا ده به یین، به لām له خوشی و فره حیدا له بیرمان ده چیتته وه.

جۆری چواره م له خه لگی: (نَاسٌ عَرَفُوا اللَّهَ فِي الرِّخَاءِ وَ نَسُوهُ فِي الشَّدَةِ)

خه لکانیکن که له کاتی خوشیدا خوا ده ناسن و سوپاسی ده که ن، به لām له کاتی به لā و موصیبه ت و ناخوشیدا، ده ست ده که ن به کوفر و وشه ی نابهجی به رامبه ر خوای گه وره به ده میاندا دیت، قورئانی پیروزیش باسی نه و جۆره

کسانه شمان بو دهکات و دهفهرمویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾ الحج: ۱۱. واته: له ناو خه لکیدا

کەسی وا ههیه خودا دهپهرستیت له سهر نیواندا، له لیواردا، جا نه گهر توشی خیر و خوشی بوو دلخوش دهبیئت پیی (بهردهوام دهبیئت له خوا پهرستیدا) وه نه گهر توشی تاقیکردنه وه و به لا بوو، بهر وه دوا هه لده گهر پیتته وه، پاشگهز دهبیئته وه له دین، زهره رمه ندی دونیا و قیامهت بووه، ته نها نه وهیه زیان و خه ساره تمه ندی رون و ناشکرا...

به لی، به ریزان: له مپو دا خه لکانیک خواپهرستی تاقی دهکه نه وه، ده بیینی نویژ دهکات نه گهر قازانجی کرد له مه عامه له یه کدا، نه وه ده لیئت: به راستی نویژ خیر و بهرکه ته، به لام نه گهر له نا کاو توشی ناره حه تی و ناخوشیه ک بوو، نه وه ته رکی نویژ دهکات، ههر له م سهرده مه دا خه لک هه بووه که کوپی بووه سوپاسی خوای کردووه و پوی خوش بووه و شیرینی به خشیوه ته وه، که چی کاتیک کچی بووه، نه و پوژه نویژی نه کردووه و وتویه تی: خوایه خو من نویژ دهکه م و به پوژوو ده بم، باشه بو ههر کچم ده بیئت؟! نه مه له کاتی کدا که کچ و کوپ ههر دوکیان خه لاتی خوایه و هه دیه و دیاری خوایه.. خوای گه وره دهفهرمویت: ﴿يَلِلَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ تَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنِ شَاءَ إِنَّشَأَ وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الْذُّكُورَ﴾ الشوری: ۴۹.

به لی، قورنان دهفهرمویت: کچ و کوپیش ههر دووکی هه دیه و خه لاتی خوای پهروه ردگاره، به لام خوای گه وره ناوی (کچی) پینش خستوه به سهر ناوی کوپدا، وه کو نه وهی پیمان بلیت: ریز و حورمه تی کچ بگرن و فه زلی

كوپى مه دهن به سهردا.. وه ليروه سهرنجيك ههيه، ئايه ته كه نافهرمويت ﴿الأنث﴾ به لكو ده فهرمويت: ﴿إناثاً﴾ به لام پيشى خستوه، به لام بو كوپ ده فهرمويت: ﴿الذكور﴾ نافهرمويت ﴿ذكراناً﴾ چونكه دواى خستوه و بهو (الف و لام) ه تۆلهى دوا خستنه كهى بو كردۆته وه، زانا يانيش ده فهرمون: (تَكْثِيرٌ وَتَقْدِيمٌ يُفِيدُ التَّكْرِيمَ).

وه دلخوش بوون به كوپ و توپه بوون به بوونى كچ له ده ستوره كانى جاهيليه تى پيش ئيسلامه.

دواكارم له خواى گه وره كه بمان گيړيت له و كه سانهى كه شوكرانه بژيړى خواى گه وره و قه ناعه تمان هه بيت بهو به شهى كه خواى گه وره پنى به خشيوين... آمين.

سهرچاوه كان:

١. قورئانى پيروز.
٢. پوختهى ته فسيري قورئان - محمد مهلا صالح باموکی.
٣. صحيح وصايا الرسول ﷺ - سعد يوسف ابو عزيز - ج ٢ - ص ٤٥٨.
٤. ته فسيري رهوان - مهلا محمود گه لانه يى - ب ١٥ - جزء ٢٠ - ل ٢٢٦.
٥. موسوعة اسماء الله الحُسنى - د. محمد راتب النابلسي - ج ٣ - ص ١٢٩٥.
٦. صحيح قصص الرسول ﷺ - سعد يوسف ابو عزيز - ج ٢ - ص ٣٨٥.
٧. درود - فاتح محمد سمیع - ب ١ - ل ٢٢٤.
٨. جُلُساء الملائكة - عبد الحميد كُشك - ج ١ - ص ٢٢.

وتاری یه کهر بو مانگی ربیع الاول

سحره نیامی ناشو کوی

وتاری یه که م بو مانگی ربیع الاول

سهره نجامی ناشوکری

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌پرێژ: به پشتیوانی خوای گه‌وره له وتاری ئه‌مه‌ماندا
باسی سهره‌نجامی ناشوکری ده‌که‌ین، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که ئه‌گهر سوپاس کردنی
خوا و شوکری خوا له‌سهر ئه‌و خه‌لات و به‌خششانه‌ی که پێی به‌خشیوین
ببیته‌هوی زیاد بوونی ئه‌و خێر و خوشیه و خوشبه‌ختی دنیا و قیامه‌ت،
دیاره به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه ناشوکری کردن ده‌بیته‌کو‌مه‌لیک نه‌هامه‌تی و
نه‌دامه‌تی، وه پێش ئه‌وه‌ش که باسی سهره‌نجامه‌کانی ناشوکری بکه‌ین،
پێویسته‌بزانین که ئایا ناشوکری یانی چی؟ وه ناشوکری کردن هه‌ر قسه‌یه؟
بێگومان ناشوکری چه‌ند جو‌ریکی هه‌یه، ناشوکری هه‌یه به‌قسه‌و گو‌فتار
ده‌رده‌برێت، که‌سیک خێر و بیریکی زۆری له‌به‌ر دهم و له‌به‌ر ده‌ستایه، که‌چی
ئه‌لیت: ده‌ی خوا بپیریت، یان ده‌لیت به‌زیاد نه‌بی‌ت. ئه‌مه به‌قسه‌ ناشوکری
کردوه، که‌سانیکیش هه‌ن که به‌دل ناشوکری ده‌کن، له‌کاتی‌کدا که به‌زمان
قسه‌ناکه‌ن و ناشوکری ده‌رنابرن، ناشوکری به‌دل به‌وه ده‌بی‌ت که ئه‌و که‌سه
ناپازی بی‌ت به‌و به‌شه‌ی که خوا پێی به‌خشیوه، به‌که‌می بزانی‌ت، یاخود له
دلیدا وابی‌ت که غه‌یری خوا توانا و ده‌سه‌لاتی هه‌بووه له‌و خێر و خوشیه‌ی
که توشی ئه‌م بووه، وه ناشوکری وا هه‌یه به‌کرده‌وه ده‌کریت، وه‌کو ئه‌وه‌ی
که ئه‌و به‌خشش و خه‌لاتانه‌ی که خوای گه‌وره پێی به‌خشیویت له‌شتی‌کدا،
له‌پێگایه‌کدا به‌کاری به‌ی‌نیت که خوای گه‌وره پێی ناخۆشه.. جا فه‌رموون با
ئێستا هه‌ندی‌ک له‌ ئاکام و سهره‌نجامی ناشوکری باس بکه‌ین:

۱. ناشوکری خوښیت ئی دهکات به ناخوښی، له سهه ئاستی تاکه کهس
 ههه کهسێک شوکری خوا نهکات، خوای گهوره ئهه و خهلاتهه ئی دهسه نیته وه.
 پینغه مبهه ری خوا ﷺ به عایشه ی ﷺ فهرموو: (یا عائشَة، أَحْسِنِي مُجَاوِرَةَ
 النِّعَمِ بِالشُّكْرِ فَقَلَّمَا نَفَرْتَ نِعْمَةً عَنْ قَوْمٍ فَعَادَتْ إِلَيْهِمْ). واته: ئهه عایشه،
 له بهرام بهه خوښی و خیر و به ره که ته کان که خوای گهوره پینی به خشیویت،
 شوکری خوا بکه، چونکه که مجار ههیه که خیر و خوښی له مالتیک، له
 بنه مالهیه که دور بکه ویته وه و به ئاسانی بکه پیته وه بۆلایان.. وه فهرمویه تی
 ﷺ: (الشُّكْرُ قَيْدُ النِّعْمَةِ وَ سَبَبُ دَوَامِهَا، وَ مِفْتَاحُ الْمَزِيدِ مِنْهَا).. واته:
 شوکرانه بژیری به سته ره وهی خوښیه کانه و هوکاری بهردهوام بوونیانه، وه
 کللی کردنه وهی دهه رگایه بۆ زیاد بوئیان..

بیگومان پینچه وانه کهشی راسته، که ههه کاتیک کهسێک توشی زه رهه و
 زیانی که هات و ناشوکری کرد، ئه وه خراپتری ئی به سهه دیت... پوداویکی
 واقعیتان عه زده کهم: کابرایه که خاوه نی مهه و مالتیکی زور ده بیست، دور
 کوپی به ژن و مالتیشی ده بن، سالتیکیان له زستاندا مهه و مالته که ی نه خوښی
 تی ده که ویت و قه ران ده کات، وه له به هاریشدا لافاو له کشتوکال و
 فه لاهه تیه که ی ده دات و هیچی نامیتیت. خه لکی بۆ دلنه وایی ده چنه لای و
 پیی ده لین: خوا ئه جرت بداته وه و خوا له وه ساردتر نه کات. کابرای
 مهه و مالت و کشتوکال فه و تاو له جیاتی بلیت شوکر بۆ خوا، وتی: بۆچی
 خوا له وه ساردتریشی لایه، بۆچی چی ماوه پیم بکات؟! به ئی، په نا به خوا
 ئهه کوفره و ئهه ناشوکریه ی کرد و سالان هاتن و چوون و کابرا ئهه قسه
 نابه جی و بۆگه و ناشوکریه ی خو ی له بیر چۆیه وه، به لام لای خوا تو مار
 کراوه و خوای گهوره تو له له ناشوکری کاران ده ستینیت، پوژیکیان کو په
 گه وه که ی ده چیت بۆ دنیه کی دراوسییان بۆ باراش هارین، (له وه سه ره ده مه دا

ناشی ئاو هه‌بووه). کوپه‌گه‌وره که ده‌چیت بو‌ ئاش به مائه‌وه‌یان ده‌لیت:
 له‌وانه‌یه هه‌ر وه‌کو جاران ئاشه‌که قه‌ره‌با‌ئخ بی‌ت و سه‌رم به‌ر نه‌که‌یت، جا
 نه‌گه‌ر نه‌هاته‌وه سه‌ردانیکی مالی فلانه‌ که‌س ده‌که‌م و به‌یانی به‌ ئیسرا‌حت
 دیمه‌وه، به‌لام کاتی‌ک ده‌گاته ئاشه‌که ته‌ماشا ده‌کات ئه‌و پو‌ژه که‌سی لی‌ نیه و
 باراشه‌که‌شی لی‌ ده‌کات و خوی به‌ خوی ده‌لیت: باشه بو‌ بيمينه‌وه؟!..
 ده‌گه‌ریته‌وه به‌ره‌و مائه‌وه و نزیک مال‌ نوستنان ده‌گاته مائه‌وه و ده‌چیت له‌لای
 خیزانه‌که‌یه‌وه ده‌خه‌ویت. خانوی ئه‌م کوپه‌ به‌ته‌نیش‌ت مالی باوکیه‌وه ده‌بی‌ت،
 ئه‌وا نیوه‌شه‌وه و مانگه‌شه‌وه، و باوکی کوپه‌که له‌ مالی خویان هه‌له‌ده‌ستیت
 بو‌ کاری سه‌رئاو، ته‌ماشا ده‌کات وا پیاوی‌ک له‌ ته‌نیش‌ت بوکه‌که‌یه‌وه
 خه‌وتوو: هیچ خه‌یالی بو‌ ئه‌وه نا‌چیت که‌ ئه‌ود کوپه‌که‌ی خویه‌تی و له‌ ئاش
 گه‌راوه‌ته‌وه، یه‌کسه‌ر بانگی کوپه‌که‌ی تری ده‌کات و پی‌ی ده‌لیت: کوپه‌ وه‌ره،
 واپیاوی‌ک له‌ ته‌نیش‌ت برا‌ژنته‌وه خه‌وتوو با برۆین بیکوژین!... باوکه‌که له‌م
 لاوه ده‌وه‌ستیت و ده‌ست به‌ خه‌نجه‌ر و کوپه‌که‌ی ده‌چیته‌ سه‌ر برا گه‌وره‌که‌ی
 و به‌ خه‌نجه‌ر ده‌یکوژیت، کاتی‌ک ده‌م و چاوی کا‌برای کوژاو لا ده‌بات، سه‌یر
 ده‌کات برا گه‌وره‌که‌یه‌تی، ژن و من‌دال‌ هاوار ده‌که‌ن و ده‌زیرینن. له‌ تاوان
 کوپه‌ بچوکه‌که‌ را‌ده‌کات بو‌لای باوکی، باوکی‌شی وا ده‌زانیت ئه‌وه پیاوه
 نا‌پاکه‌که‌یه و به‌خه‌نجه‌ر په‌لاماری ده‌دات و ده‌یکوژیت، له‌ یه‌که‌ شه‌و و له‌
 چه‌ند ده‌قیقه‌یه‌کدا هه‌ردوو کوپه‌که‌ی له‌ناو چوون به‌ ده‌ست و قسه‌ی خوی!..
 هه‌ردوو بوکه‌که‌ی بی‌وه‌ژن که‌وتن و کو‌مه‌لی‌ک من‌دالی زۆری به‌ هه‌تیوی
 به‌سه‌ردا که‌وتن، ئه‌مه جگه‌ له‌و به‌سه‌رها‌ته دل‌ته‌زینه‌ی که‌ به‌سه‌ریان هات و
 حه‌زی نه‌ده‌کرد که‌س بی‌بی‌ستیت!... جا ئه‌مه‌یه سه‌ره‌نجامی ناشو‌کری و
 خوای گه‌وره نیشانی دا که‌ به‌لی‌ خوای گه‌وره ده‌توانیت زۆر له‌وه
 خراپ‌تریشی به‌سه‌ردا به‌ی‌نیت، که‌ کاتی خوی ده‌یوت: بو‌ له‌وه‌ش خراپ‌تر هه‌یه
 که‌ خوا به‌سه‌رم به‌ی‌نیت!..

ئیمانداران: بەپراستی ناشوگری لەسەر ئاستی کۆمەلگاش ھەر
 لەناوبەرە، خوای گەرە دەفەرمویت: ﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ ءَامِنَةً
 مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ
 لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ﴾ النحل: ۱۱۲. واتە: خوای
 گەرە نمونەى ھیناوتەو بە خەلکی شارێک کە ھێمن و دُنیا بوون، پزق و
 پۆزی زۆری بۆ دەھات لە ھەموو شوێنیکەو کەچی بەرامبەر چاکە و
 بەھرەکانی خوا ناسوپاس و سێلە بوون، جا خوای گەرە بەو ھۆیەو
 پۆشاکی برسیتی و ترسی کرد بەبەر خەلکەکیدە لەبەر ئەو کردەوانەى کە
 دەیانکرد.

بەپێزان: با بەووردی سەیری ئایەتەکە بکەین کە چەند وشەىەکی زۆر
 سەرنج ڕاکێشی تێداى، دەفەرمویت: (آمِنَةٌ) ولاتیکى ھێمن، (مُطْمَئِنَّةٌ)
 دلێشیان ئاسودە بوو، وە دەفەرمویت: (لباسٌ) ، فِعْلًا زۆر ولات شەپ و جەنگ
 بۆى بۆتە بەرگ و لێى نابیتەو، وە باسى (الجُوعِ وَالْخَوْفِ) ترس و برسیتى
 دەکات کە بەپراستی ئەم دوانە ژيانى ناخۆش کردوو، و دەفەرمویت: (بما
 كانوا يَصْنَعُونَ) کەواتە: ناشوگری بەکردەویان کرد و کردەوێى خۆیانە
 دیتەو پێنگیان.

بەئێ، خوای گەرە دەفەرمویت: (ئەو شار و ولات و مەملەکەتە خوای
 گەرە دوو خەلاتى گەرەى پێبەخشیبوون، ئەوانیش: ئەمن و ئەمان لەگەڵ
 ئابووری باش، بەلام لە جیاتى شوکر و سوپاسى خوا ناشوگرییان دەکرد،
 خوای گەرە ئەو ئەمن و ئەمان و تیروتەسەلى و گیرفان و مەطبەخ
 گەرمیەیانى بۆ گۆپین بە ترس و تۆقاندن لەگەڵ برسیتى و نەدارى و
 ھەژارى).

به‌ئى، خواى گه‌وره زولم له كهس ناكات و خوشى و خه‌لاته‌كان له هه‌يچ گهل و نه‌ته‌وه‌يه‌ك ناسه‌نیه‌وه تاوه‌كو بو‌خو‌يان ده‌ست نه‌كه‌ن به‌ ناشوكرى، نه‌مجا خواى گه‌وره وه‌زع و حالیان ئى ده‌شيو‌ینیت، خواى گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ الانفال: ۵۳. واته: به‌پراستی خواى گه‌وره هه‌يچ به‌هره و خه‌لاتیک ناگو‌ریت كه به‌خشیویه‌تى به‌هر هوزیک تا ئه‌وه‌ی له‌خو‌ياندايه نه‌یگو‌رن، وه به‌پراستی خواى گه‌وره بیسه‌رى زانا‌یه.

هه‌روه‌ها خواى گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرْنَاهَا تَدْمِيرًا﴾. واته: ئیمه شار و ولات و ئاوه‌دانیه‌ك و یران ناكه‌ین هه‌تا ده‌وله‌مه‌ند و ده‌سه‌لاتدار و خوش گوزه‌رانه‌كانیان پوونه‌كه‌نه‌وه فه‌سادى ئیدارى و نه‌خلاقى و داوین پیسی، ئه‌وسا شایه‌نى عه‌زابى خوا ده‌بن و خواى گه‌وره‌ش به‌هیلاکیان ده‌بات. واته ئیمه هه‌يچ شار و ولات و ئاوه‌دانیه‌ك و یران ناكه‌ین هه‌تا ده‌وله‌مه‌ند و ده‌سه‌لاتدار و خوش‌گوزه‌ره‌كانیان پوو نه‌كه‌نه فه‌سادى ئیدارى و نه‌خلاقى و داوین پیسی ئه‌وسا شایه‌نى عه‌زابى خوا ده‌بن خواى گه‌وره‌ش به‌هیلاکیان ده‌بات

به‌پراستی ئه‌گه‌ر سه‌یرى وولاتى خو‌مان وه‌ میژو‌وى گهل و میلیه‌تان بکه‌ین به‌ واقعى ئه‌م حه‌قیقه‌ته‌ قورئانیه‌مان بو‌ ئاشکرا ده‌بی‌ت به‌ئى به‌پێزان سه‌ره‌نجامى دووه‌مى ناشوکرى ئه‌وه‌یه: هه‌رکه‌سى شوکرى خوا نه‌کات ده‌که‌و‌یتته داوى شه‌یتانه‌وه. هه‌روه‌كو دواى ئه‌وه‌ی كه شه‌یتان به‌هو‌ی سه‌رپێچى و تاوان و خو‌به‌زلزانیه‌وه دوور خرایه‌وه له‌په‌حمه‌تى خوا، شه‌یتان ووتى ﴿قَالَ فِيمَا أُغْوِيْتَنِى لَأُقْعِدَنَّ هُمْ صِرَاطَكَ

اَلْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾
 الاعراف: ١٦-١٧ .

واته : شهیتان ووتی ئەوی پەروردگار بەهۆی ئەوەوە کە گومرات کردم (گومراوونی خۆی پال دایه لای خوا) ئەوا بێگومان منیش بو ئادەم و ئەوەکانی دادەنیشم لەرێگا راستەکەیی تۆدا ئینجا سویند بێت بێگومان بۆیان دەچم لە پیشیانەوه و لە دوایانەوه ، لەلای راستیان و لەلای چەپیانەوه ئەوسا نابینیت زۆربەیان سوپاسگوزار بن .

بەلێ شهیتان لەبەردەمتەوه بۆت دیت و پیت دەلیت: ئاها تۆ چەند دەست کورتی ، چەند هەژاریت لەچا و خەڵکدا ، بۆ ئەوەی لەم رێگایەوه توشی ناشوکریت بکات .

وه شهیتان لە پشتهوه بۆت دیت بەهۆی کە خەفەتی رابردوت بیر دینیتەوه و پیت دەلیت بیر بکەرەوه بزانە چیت لە دەست چوو ، ئاها ئەگەر ئەو معامەلە حەرامەت بکەدایە چۆن وەکۆ فلان کەس دەولەمەند دەبوی ، تاوات لی دەکات بەدل ناشوکری دەکەیت و بەبەشی خوا پازی نابیت.

لەلای راستەوه بۆت دیت و پیت دەلیت دنیا بەری دوور و درێژە ، ئاها خەڵک چۆن دەولەمەند بوو ، بەس تۆ هەژاری ئەوی بەیانی بەچی ژن بۆ کۆرەکەت دەهینیت ، ئەوی ئەگەر معاشەکەت بپن بەچی دەژیت ، واتە دواپۆژت لا تاریک دەکات ، وات لی دەکات دل تەنگ دەبیت و قەناعەت نامینیت و شوکری خوات لەبیر دەباتەوه لەسەر ئەوەی کە هەتە ، وا دل تەنگ دەکات کە وادەزانی کەهیچت نیە.

بەراستی شهیتان زۆربەمانی گرتوو و وای لیکردوین کە شوکر نەکەین

ئەى باشە چارەسەر چى يە ؟! چار ئەوہىە بلى ى خوايە ھەزار جار شوکرت دەکەم لەسەر ئەوہى کە پۆشتووہ ، ديارە بۆ من وا باش بووہ و کارى تۆ بى حیکمەت نى يە .

وہ ئەى خواى پەرورەدگار داوات ئى دەکەم کە لە داھاتوودا لە فەزل و کەرەمى خۆت بى بەشم نەکەيت، وہ بەرەکەت بخەيتە ئەوہى ئیستا ھەمە و دلم پەر لە قەناعەت و شوکرانە بژىرى خۆت بکەيت .

نیمانداران: سەرەنجامى سییەمى ناشوکرى ئەوہیە: ئەم گەردونە کە ھەمووی لە خزمەتى تۆدايە، ھەر ئەو شتانەى کە بۆ خزمەتى تۆ درووست کراون، بەھۆى سەرپىچى و تاوان و ناشوکریەوہ دەبن بە نیقەمەت و لەناوبەر، بۆ نمونە: (با) با، بە ھەزاران سودى ھەيە، ئەگەر ئەو (با)یە نەبوايە دونیا بۆگەنى دەکرد، وہ زۆرىک لە گولەکان بەھۆى (با)وہ تۆوى نێرە دەگاتە مێیە، وہ بەھۆى (با)وہ ھەورە نێر و مێیەکان بە يەك دەگەن و باران دەباريێت، ئەم ھەوايەى دەورى زەوى لەگەڵ زەويدا دەجولێت و ئى ى جيا نابيێتەوہ، بۆيە ھەوايەكى نەرم و خوشمان بۆ دیت، خو ئەگەر ئەم ھەوايە لە جولەدا لە زەوى جيا ببیێتەوہ، ئەوا گەردەلولیك درووست دەبیێت کە خیرایيەکەى دەگاتە (١٦٠٠) کیلۆمەتر لە سەعاتیکدا، لەکاتیکیدا ئەبیێت ئەوہ بزانی کە بەھیزترین گەردەلول کە ھیچ شتىک لەسەر زەوى ناھيێت، خیرایيەکەى لە (٨٠٠) کیلۆمەتر لە سەعاتیکدا تى ناپەرێت، بۆيە پیغەمبەرى خوا ﷺ ھەركاتیك (با) ھەلى بکردايە دەیفەرموو: (اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا رِيحاً وَ لَا تَجْعَلْهَا رِيحاً). بەلى، ھەر ئەو (با)یەى کە سەبەبى بوژاندنەوہى ژيان و ژینگەيە، ئەگەر خواى گەرە مەيلى ئى بیێت، دەيگيریێت بە سەبەبى بە ھیلاکچون و لەناوبردن. وەکو قەومى عاد، خواى گەرە دەفەرمويێت: ﴿وَأَمَّا عَادُ فَأَهْلِكُوا بَرِيحٍ صَرْصَرٍ

عَايَتِهِ ﴿ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ مُخْلِ خَاوِيَةٍ ﴾ الحاقه: ۶-۷.

واته: وه گهلی عادیش له ناوبران به بایه کی سهختی ساردی به تینی به گرمه، خوا زالی کرد به سه ریاندا جهوت شهوو ههشت پوژ به بی وچان له ناوی بردن، نهو گهلهت ده بیینی لهو ماوه یه دا بی گیان کهوتبون، وهک قه دی دارخورمای گهندهل.

وه خوای گهوره ده فهرمویت: ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَّاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ الروم: ۴۶. واته: وه له نیشانه کانی گهوره یی نهو خواجه یه که چهند بایه کی مژده دهر (به باران باران) ده نیتریت، بو نهوهی هه ندیک له (بارانی) به زه یی خویتان پی بجیریت و بو نهوهی کهشتیه کان به فرمانی خوا (بهو) بایه) برۆن و بگه ریڻ. وه بو نهوهی به دوا ی پوژی نهو (خوا) دا له ده ریادا تا شوکرانه برژیری خوا بن..

یان باران بارین، خوای گهوره ده فهرمویت: ﴿ فَأَنْظُرْ إِلَى آثَرِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ تُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيٍ الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ الروم: ۵۰.

واته: سهیری ئاسه واری (پهیدا بوان) به بارانی خوا بکه وهک کشتو کال و درهخت گزوگیا و درهخت، چۆن زهوی زیندوو دهکاته وه دوا ی مردن و وشک بوونی، به پرستی هه ره نهو خواجه زیندو که ره وهی مردوانیشه، وه هه ره نهویش به دهسه لاته به سه ره هه موو شتی کدا.

بەئێ، ھەر ئەو باران بارینە ئەگەر خوای گەورە بیگرتتەو، ئەوا مەرۆف و ھەموو زیندەوەرەکان بە ھیلاک دەچن، خو ئەگەر لە ھەدی خوێ زیاتر باری، دەبیست بە لافاو و ولات و یران دەکات. ھەر بۆیە پێغەمبەری خوا ﷺ ھەركاتیك باران بباریایە دەیفەرموو: (اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا سُقْيَا رَحْمَةٍ وَ لَا تَجْعَلْهَا سُقْيَا عَذَابٍ). واتە: خوایە گیان ئەم بارانە بگێڕیت بە مایەیی خێر و بەرەكەت و پەرحمەت بۆمان و نە یگێڕیت بە مایەیی عەزاب و وێرانکردنمان و لەناو بردنمان.

بەئێ بەرپێزان: سالانە بە چەندەھا لافاو بە ملیارەھا زەرەر و زیان دەدات، بۆ نمونە:

۱. مردنی (دە) ملیۆن کەس بە ھۆی وشکە سالی و بی بارانی لە ھیندستان لە سالی (۱۹۹۷) ی زاینیدا.

۲. مردنی (چوار) ملیۆن کەس بە ھۆی لافاوەکانی پوباری (ھوانج) لە چین لە سالی ۱۹۳۱ ی زاینیدا.

۳. مردنی (یەك) ملیۆن کەس بە ھۆی لافاوەکانی پوژھەلاتی پاکستان لە ۱۹۷۰ د.

بەئێ، ھەر بە ھۆی ئەو خەلات و بەھرانەو کە دونیا ئاوەدان دەکەنەو، بە ھۆی ناشوکیەو خوای گەورە دەیانکات بە ھۆکاری لەناو چوون و وێران بوونی سەر زەوی و دانیشتوانی.

سەرەنجامی چوارەمی ناشوکی ئەوێ: باری ئابووری ئەو ولاتە دەپوختنیت، ئەگەر سەرئەجی قورئانی پێڕۆز بەدین بۆمان دەرەكەوێت کە خوای گەورە دوو کۆلەكەیی ئابووری باس دەکات: یەكەمیان: کشتوکار و زەوی و زار و باخ و باخاتە. دووهمیان: ئازەل و ئازەلداری و بەرھەمەکانیان.

له باره‌ی ئازهل و به‌رهمه‌کانی ئازهلوه قورئان ده‌فرمویت: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَمًا فَهُمْ لَهَا مَلَائِكُونَ ﴿۷۱﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿۷۲﴾ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿۷۳﴾﴾

یس ۷۱-۷۳.

واته: ئایا نه‌یاندی (نه‌یان زانیوه) که بینگومان به‌دهستی خومان ئازهلمان بۆ درووست کردوون ئه‌نجا ئه‌وان خاوه‌نیان، وه پامان هیناوان بۆیان، ئه‌نجا سواری هه‌ندیکیان ده‌بن و گوشتی هه‌ندیکیشیان ده‌خۆن، وه زۆر سویدیان ئی ده‌بینن و شتی خواردنه‌وه‌شیان ئی وه‌رده‌گرن، ده‌ی ئایا سوپاسی خوا ناکه‌ن.

به‌داخه‌وه ئیمه ئیستا توشی ناشوکی بووین به‌وه‌ی پیمان عه‌یبه بلین خه‌ریکی به‌خیوکردنی مه‌ر و مالاتین، شوانی بۆته عه‌یبه و نیشانه‌ی دواکه‌وتویی، مالیک ئازهلێ تیدا به‌خیو بکرت به‌سوک سه‌یر ده‌کرت، که‌چی قورئان ده‌فرمویت: ﴿وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْعَوْنَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿۷۴﴾﴾

الأنحل: ۷۴.

واته: وه بۆ ئیوه هه‌یه له‌و ئازهلانه‌دا دیمه‌نی جوان و پازاوه، کاتیک ده‌یان هیننه‌وه له‌وه‌رگا و کاتیکیش ده‌یان به‌ن بۆ له‌وه‌رگا. ئه‌وه‌تا به‌رهمی ناشوکی ده‌بینن چۆن لادیکانمان به‌ره و چۆلی ده‌پۆن، له‌م ولاته‌دا که‌ باشترین شوینی به‌خیوکردنی ئازهل، په‌نیر و ماست و دۆمان له‌ ولاتانه‌وه بۆ دیت!! خه‌لکی دانیشتیوی لادی ماستی ئیرانی ده‌خوات!!

ئیمه‌ی ئیماندار ئه‌گه‌ر ته‌ماشای قورئان بکه‌ین بۆمان ده‌رده‌که‌ویت که‌ چه‌ند گرنگی به‌ ئازهل دراوه، که‌وه‌ترین سوپه‌تی قورئان ناوی (البقرة)یه،

تایا کوا بهرهمی مانگا و پرده و لآخمان؟! سوپرتیکی گهره ی قورنان ناوی
 (النحل) ه، به لام کوا بهرهمی میش ههنگمان؟! بهراستی ناوی نهو سوپرتیه
 پیروزانه وهکو نهویه که پیمان بهرمویت: (ئی ئینسان نهگر نهتهویت
 ثبات خوش بییت، پشت له نازهداری مهکه...)، سهرجی سوپرتی (النحل)
 بدن که زوربهی بهخشش و خهلاتهکان که خوا به مروقی بهخشیون وا لهو
 سوپرتیه دا باس کراون، خوی گهره لهگهل باسی دروست کردنی مروقدا که
 دهفرمویت: ﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ نایهتی: ۴. له نایهتی دوی نهویه دا
 باسی نازهداری دهکات و دهفرمویت: ﴿وَالْأَنعَمَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا
 دِفْءٌ﴾. وه دواتر دهفرمویت: ﴿وَالْحَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً
 وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ نایهتی: ۸. دوی نهویه باسی باران بارین و کشتوکان
 دهکات و دهفرمویت: ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ
 وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ﴾ نایهتی: ۱۰-۱۱.
 دوی نهویه له نایهتی (۱۴) دا باسی بهحر و دهریا دهکات و دهفرمویت:
 ﴿هُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حَبْلَةً
 قَلِيلَةً تَلْبُسُونَهَا﴾. له کوتايشدا دهفرمویت: ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾..

سُبْحَانَ اللَّهِ له گهرهیی نه قورنانه، له (ده) نایهتی سوپرتی (النحل) دا
 باسی مروقه و کوله کهکانی ژيانی نابووری باس دهکات، باسی (نازه لدای +
 کشتوکان + دهریا و بهرهمهکانی و کهشتیوانی) هه مووی یه که له دوی یه که

باس دەکات و ئەوەشمان پێی پادەگەیه نیت: هەر کەسێک ئەمانە ی پشت گوی خست، ئەوا ژینی گران و چاو لە دەستی خەلکی بە نسیب دەبێت و ئەوە کەسێکی ناشوکرە و خوای گەورە کەس و گەل و میلله تی ئاواي خوش ناوێت و بەرەکتیان بەسەردا ناریژێت.

و ههروهها له سوپهرتی (یس)دا له ئایه تی (٣٣) تا ئایه تی (٣٥) باسی باخ و ڕەز و بەرهممی کشتوکالمان بۆ دەکات و دەفەرموێت: ﴿لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ﴾ أَفَلَا يَشْكُرُونَ. بەلام ئەمڕۆ زۆرێک لە موسلمانان فەلاحەتیا ن پێی عەیبە یە

و خەلکی خاوەن ئاو و زەوی و زار هەموو پێویستیه کانی ژیا نی ڕۆژانه ی کە کشتوکالێن لە ولاتانی دەرەوه بۆ دیت. ئیمە کشتوکالمان پشت گوی خستوه، ئەو کشتوکاله ی کە لە باره یه وه وتراوه (إِنَّ الزُّرَّاعَ لَوْ سَمِعَ مَنْ يَقُولُ نَأْكُلُ مِنْهُ حِينَ زَرَعْتَهُ، لَمْ يَزَرْعْ شَيْئاً لَكثَرَةً مَنْ يَقُولُ: نَأْكُلُ مِنْهُ).

واته: ئەگەر جوتیار گوێی لی بوا یه کە لە کاتی چاندن و ناشتنی کشتوکال و فەلاحەتیه کەیدا چەند شت هاوار دەکەن و دەلێن: ئیمە هەموومان لەم کشتوکالە دەخوین، ئەوا هیچی نەدەچاند و هیچی نەدەپواند لە ترسی ئەو هەموو زیندەوه رە ی کە خۆی نامادە کردووه بۆ خواردنی ئەو کشتوکالە و بەرهمه کە ی.. دەیوت: باوه ڕناکەم بۆخۆم هیچم بۆ بعمینێته وه!!

ئیمانداران: بەداخه وه به هۆی دابرا نمان لەم قورئانه کە هەموو خیر و بێر و ئاوه دانی ولات و میلله تی تیدا به یان کراوه، ئەوه حالی ئابووریمانە و گالته مان بە خۆمان دیت ڕۆله ی کورد لە بیاره و هه ورامانه و گوێزی ئیرانی

دەخوات، لە قەندیلە و ھەنگوینی سعودی دەخوات. لە قەراغ و شارەزورە و
لۆکەیی لە سوریاو ھەوێت!! لە لادی دەژی و دۆی ئێرانی و پەنیر و کەرەیی
تورکی بەکار دەھێنێت!! ئەو ھەگەر ھەر ئابووری ناسەکان بزانن چ
خەتەرێکی گەرەبە، ئەمەش دوو ھۆی ھەیە:

یەکەم: ناشووری خۆمان بە زەوی و زار و ئازەلمان، کە ئەو ھۆی
ھەشیەتی زۆرەیی ئێی بێزارە و ھەر دەلیت: خوا بێریت.

دووەم: دەولەت و حکومەت و لایەنی پەيوەندیدار بە کشتوکال و
ئازەلدارێوە، کە ئەو ھۆی حکومەت دەیدات بە گۆرانی بێژبیدات بە جوتیار
وفەلاح، ئەویش دلی بە بەرھەمەکی خوش دەبێت، لە جیاتی ئەو ھۆی بیکات
بە موچەخوڕێکی نزم، بۆدجەیی بۆ دابین بکات و پارەیی بۆ صرف بکات بۆ
ئاوھدان کردنەو و بوژاندنەو ھۆی زەوی و زارەکی.

لە کۆتاییدا دەلیم: بەزەیی خوا بە ھەر گەل و نیشتییمان و نەتەوێک
بەندە بە پادەیی شوکرانە بژێری ئەو گەل و میللەتەو، بە تاییەت چینی
دەسەلاتدار و سەرۆک.

لە سەر دەمی (عبدالرحمن الداخل) دا کە یەکیک بوو لە دەسەلاتدارەکانی
ئەندەلوس، باران نەدەباری. خەلکی چوونە لای قازی ولات کە ناوی (مُذری)
کۆپی سەعیدی بلوطی) بوو، وتیان: ئەی ئیمام بەلکو لە خوا بپارێتەو کە
خوا پەرحەمان پێی بکات و بارانمان بۆ ببەرێت. قازیش ناردی بەدوای
(عبدالرحمن الداخل) دا و فرموی: وەرە لەگەڵمان بۆ نوێژە بارانە، کە چوونە
دەشت و دەرەکە و دەستیان کرد بە دوعا و پارانەو. قازی وتی: ئەی
پیشەوای موسلمانان، ناوچەوانی خۆت لەسەر زەوی دابینی و یەکەم جار تو

بە زەللیی لە قاپی خوا بپارێزەرە، چونکە ئەگەر تۆ زەللیی و ملکهچی خۆت
 بو خوا دەربیریت، ئەواخوای گەرە بەزەیی پێماندا دیتەرە و دەرگای
 رەحمەتمان ئی دەکاتەرە.. بەئی، خەلیفە سەری خستە سەر زەوی و وتی:
 ئەی خوای گەرە، ئەگەر لەبەر تاوانەکانی من بارانت لەم موسلمانانە
 گرتۆتەرە، ئەوا من زەللیی بەردەستی تۆم، خوا بەزەیی بە منیش و بەم
 میللەتەشدا بێتەرە و بارانمان بو بپارێنەر.. قازی فەرموی: دەی خەلکینە
 بپۆنەرە بو مالی خۆتان، دُنیا بن ئیستا باران دەباریت.!. خەلکەکە وتیان:
 بەچی دەزانیت؟! قازی فەرموی: چونکە (إِذْ ذَلَّ جَبَّارُ الْأَرْضِ، رَحِمَهُ جَبَّارُ
 السَّمَاءِ . . .). واتە: ئەگەر گەرە زەوی مل کەچ بوو ئەوا گەرە ئاسمان
 بەزەیی دەنوینیت. بێگومان خوا گەرە بەزەیی بەویش و میللەتەشدا
 دیتەرە.

کەواتە ئەی ئیماندارێ بەرێز: لە هەموو ژياندا هەر شوکری خوا بکە:
 ﴿كَاتِيكَ لَهُ دَهْسَتْ خَرَابَةُ كَارَانَ بِزْكَارْتِ بُوو، سەربەستی و ئازادیت
 وەرگرت، وەکو نوح ﷺ بئی: ﴿فَإِذَا أَسْتَوَيْتِ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلِّ فَقُلِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ المؤمنون: ٢٨.

﴿كَاتِيكَ كە خوا ئەولادی صالحی پی بەخشیت وەکو ئیبراهیم ﷺ
 بئی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي
 لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾ ابراهیم: ٣٩.

❁ كاتىك عىلم و زانىارى و دەسلەت و فەنمانرەوايىت لە دەستدا بوو.

وھكو داودى و سولەيمان بلى: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ

عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ التمل: ۱۵.

موسلمانى بەرپرز: بەراستى جىگەى خۆيەتى ھەر لە نىوانى چەند
پۆرژىكدا كاتىك بۆخۆت ديارى بکەيت، کە بەتەنها دابنیشيت و عىبادەتى
گەرەى شوکرانە برژىرى ئەنجام بدەيت، بىر بکەرەو: چەند جار نەخۆش
کەوتويت و خواى گەرە شىفاى داويت.

چەند بەلا و موصىبەت پۆژى پوناکیان ئى تاريك کردويت و خواى گەرە
دەرگای خىرى ئى کردوويتەو و پزگارى کردويت.

چەند جار ەزار و نەدار و قەرزار بوويت خوا بە لوتفى خۆى دەرگای
بىق و پۆژى ئى کردوويتەو و لە ھەژارى و قەرزاری پزگارت بوو.
چەند جار خواى گەرە بە سەرى کردوويتەو بە نەخۆشى و ناخۆشى
بۆ ئەوێ لە گوناھەکانت پاکت بکاتەو.

بىر بکەرەو لە شای ھەموو خەلاتەکان کە ئيمان و خواناسى يە، کە خوا
پىنى خەلات کردوويت و ئيمانەت بە نسيب بوو، لە کاتىکدا چەند ملیار خەلک
لە کوفر و بى باوھەيدا خنکاون.

چەند پىويستە بە وردى سەيرى ئەندامەکانى لاشەى خۆت بکەيت کە
ساغ و سەلامەتن، لە کاتىکدا بە ملیونەھا خەلک ھەيە ئەندامى لاشەى
لە دەست داو.

بیر له دهسه لاتی ئه و خوایه بکهره وه که: ههرچهنده گونا ه ده کهیت، که چی ئه و له ره حمه تی خوی بی به شت ناکات.. بی شرعی ده کهیت، که چی که داوای ئی خوشبوونت کرد لیت خوش ده بیّت و به چاوتا ناداته وه، به و زمانه درۆ و قسه ی ناره و ده لیّت، که چی لالت ناکات... به و گوینانه گوی له و قسه و باسانه ده گریّت که خوا حه رامی کردون، که چی که پرت ناکات.. به و چاوانه ت ته ماشای نا شرعی پی ده کهیت، که چی نابینا ت ناکات.. به عیونه ها به خششی به سه رته وهیه و هه رگیزا و هه رگیز ناتوانیت په ی به هه موویان ببهیت و بیانر میزیت، که چی سوپاسیشت نه کردوه له گه ل نه و د شدا لیت ناسه نیته وه، ده که واته ئیستا و به رده وام پر به دلت به هه موو هه ست و هوشت، به ناخ و گیانته وه بلی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

سه رچاوه کان:

۱. قورنانی پیروژ.
۲. پوخته ی ته فسیری قورنان - محمد مهلا صالح.
۳. الخطابة المنبرية - خالد سید علی - ص ۴۹۲.
۴. آیات الله في الافاق - د. محمد راتب النابلسي - ص ۱۳۱.
۵. مختارات من خطب الجمعة - د. محمد سعید رمضان البوطي - ج ۱ - ص ۹۰.
۶. لا تحزن - محمد عبد العاطي بحیری - ص ۳۳۱.
۷. سلوكيات المرأة المسلمة في الاسلام - محمد عبد العاطي بحیری - ص ۳۶.

وتاری دووهر بو مانگی ربیع الاول

یادی له دایکا بهونی
پیشخوا و پیفخمبه ارمان
مه زهتی محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وتاری دووهم بۆ مانگی ربیع الاول

یادی له دایک بوونی پێشهوا و پیغه مبه‌رمان جه‌زه‌تی محمد ﷺ

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌ڕێز: ئه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ به‌ تامه‌رزوویه‌وه‌ چاوه‌ڕێی
یادی له‌ دایک بوونی پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست و بیلبله‌ و نوری چاوان، و
سوپاس بۆ خوا که‌ یشتینه‌وه‌ مانگی مه‌لود و دل و چاوی ئیمانداران
گه‌شایه‌وه‌ و کرایه‌وه‌ به‌و بۆنه‌ و مونا سه‌به‌ته‌ گه‌وره‌ و پیرۆزه‌.

خۆشه‌ویستان: خوا ی گه‌وره‌ خۆی ناویکی تایبه‌تی له‌م مانگه‌ ناوه
(ربیع الأول) به‌هاری یه‌که‌م سه‌ره‌تای به‌هار، واته‌: چۆن دنیا به‌ به‌هار
ده‌رازێته‌وه‌ و ده‌بوژێته‌وه‌، ئاوا مرو‌قا یه‌تی به‌ ویلا ده‌تی فه‌خری عاله‌م
ﷺ بوژایه‌وه‌ و گه‌شایه‌وه‌ و له‌ به‌سته‌له‌کی زو‌لم و سته‌م پزگاری بوو.

به‌راستی (ربیع الأول) به‌هاره‌، به‌هاره‌ بۆ دله‌کان، بۆ پو‌حه‌کان، بۆ
ویژدانه‌ زیندوو ه‌کان، مانگی به‌هاری یه‌که‌م واته‌: به‌هاری جوانی به‌هاری
چاکی و پاکی، به‌هاری به‌رزی و ب‌لندی، ئومیده‌وارم له‌م مانگه‌دا به‌ دل و به‌
گیان ب‌لێن و له‌ گه‌ل و تنیدا هه‌موو ناخ و هه‌ستمان بجو‌لێت کاتی که‌ ده‌لێن:
به‌رز و به‌ڕێز ب‌یت یادی له‌ دایک بوونت ئه‌ی سه‌رداری مرو‌قا یه‌تی، له‌ یادی
له‌ دایک بووندا په‌یمان تازه‌ ده‌که‌ینه‌وه‌ بۆ سوربوون له‌ سه‌ر پ‌ی‌بازه‌که‌ت، موژده‌
ده‌ده‌ینه‌ پو‌حی زیندوت که‌ په‌یامی ئیسلامه‌که‌ت ناسنامه‌ی میله‌تی کورده‌،
ئه‌ی خۆشه‌ویستان، وا گه‌وره‌ و ب‌چوکی ئه‌م میله‌ته‌ شاگه‌شکه‌ و خۆشاله‌
به‌ هاتنه‌ودی مانگی مه‌لودی تۆ، گو‌ی ب‌گره‌ ئه‌ی سه‌روه‌ره‌که‌م:

من دهنگیکی زۆر بلندی
 پینج پارچه که ی کوردستانم
 له یادی له دایک بوونتدا
 به نوینهریتی (سی) ملیۆن
 مهرده کوردی ستهم دیدهی هاوزمانم
 زۆر تامه زرۆی دیدارم و
 عهدالانه و به خیرایی
 ئه مرۆ بو خزمهت هاتم
 تا له بری تیکرایی گهلم
 بلیم: قوریانی ریگاتم
 یادی بوونت ههه پرۆز بیّت
 پر له شکۆ و جیلوه دار و
 پر له سۆز بیّت
 بهو ئومیده ی
 بهم دیداری یادی بوونه
 زیاتر گورمات تی بیتهوه
 دلّمان زیده تر له جاران
 به ئه وینی تۆی خوشه و یست
 پر بیی و گهش بیتهوه

نیمانداران: مَرُوْهُ به شایه تومان دیته ناو نیمان و نیسلامه وه،
 شایه تومانیس دوو باله: (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) له گهل (أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ
 اللَّهِ)، هه رکه سیك شایه تی بدات به (لا اله الا الله) به لام له گهلیدا نه لیت (مُحَمَّدًا
 رَسُولَ اللَّهِ) نابیته دارای نیمان و به رزی ناکاته وه و خوی گه وه لی قبول
 ناکات، جا بۆ شه وهی له مانای شایه تومان به پیغه مبهری خوا ﷺ حالی بین:
 نه بیت نه و زاته بناسین، ده بیت نه و حه قیقه ته حاشا هه لئه گره بزانی که
 هه رچی خیر و خوشی سه ر زه وهی هه یه، به ره می جوهد و ره نج و تیکوشانی
 نه پیغه مبهره خوشه ویسته یه.. هه موو مروقیه تی قه رزاری نه و پیغه مبهره
 به رزو به ریزه یه، هه زاران سه لات و سه لامی خوی له سه ر بیت، که خه بات و
 جیهادی بۆ هه موو کهس بووه. بۆ خزمهت هه موو کهون بووه، بۆیه خوا
 ده فره مویت: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ الانبیاء: ۱۰۷. که بیگومان
 عاله مین غه یری مروقیس ده گریته وه.

زانی به ناویانگ (ابن القيم) له کتیبه کهیدا (جلاء الأفهام) دا ده فره مویت:
 هه موو کهس و هه موو زینده وه ریک بهر نه و ره حمه تی (للعالمین) هه که وتوو بهم
 شیوه یه:

۱. شوین که وتوانی: به هوی شوین که وتنی نه و زاته وه پزگار ده بن له
 سزای دنیا و دواپۆژ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ صَحْبِهِ وَسَلَّمَ.
۲. دوژمنانی که شهریان له گهل کردوه: بۆ شه وانیش ره حمه ته، چونکه
 له ناوچونیان بۆیان ره حمهت بووه، له بهر شه وهی تا زیاتر برژیانیه زیاتر
 تاوانبار ده بوون، وه له دوی کوژرانیان پیغه مبهری خوا ﷺ نه هی کردوه
 له وهی لاشه یان بشیویندریت، فره موی: نابیت لاشه ی کافره کوژراوه کان فره
 بدریت و درنده بیانخوات، شه وه بوو لاشه ی کوژراوانی به دری خسته چاله وه و
 داپپوشین.

یاخود لەبەر جەنازەیی جوله‌که هەلساوه و که عەرزیان کردوه: قوربان، خو ئه‌وه جوله‌که‌یه، ئیتەر بۆچی پێزی جەنازەیی ده‌گریست و لەبەری هەڵدەستیت؟. فەرموی: (أَلَيْسَتْ نَفْسًا؟) وه فەرمویه‌تی: کافر و موشریکه‌کان نابێت له‌ دوا‌ی مردنیان جێیویان پێ بدریت. وه پەرحمه‌تی ئه‌و پەڕه‌ئوف و پەرحیمه، ته‌نانه‌ت ئه‌و کافرا‌نه‌شی گرت‌ه‌وه که به‌رد بارانیان کرد، به‌رامبه‌ر به‌و لاروله‌وێر و تاوانکارانه‌ش هه‌ر فەرموی: (اللَّهُمَّ اهْدِي قَوْمِي فَأَتَهُم لَا يَعْلَمُونَ)..

به‌راستی هه‌ر وشه‌ی پەرحمه‌ت و هیدایه‌تی له‌سه‌ر زوبان بوو، پۆژیک له‌ پۆژان وشه‌ی نه‌قمه‌ت و زه‌حمه‌ت به‌رامبه‌ر به‌ دوژمنانی‌شی به‌سه‌ر ده‌میدا نه‌ها‌ت‌وه. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَ سَلِّمْ.

٣. پەرحمه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌رامبه‌ر به‌و که‌سانه‌ی که ئه‌ه‌لی کیتاب (گاور و جوله‌که) بوون، به‌لام شه‌ریان له‌گه‌ڵ نه‌کرد‌وه و له‌ژێر حوکمی ئیسلامدا ژیاون، به‌رامبه‌ر ئه‌وانه‌ش فەرمویه‌تی: هه‌ر که‌سێک ئازاری دمی‌یه‌ک (گاور و جوله‌که‌یه‌ک) بدات، ئه‌وه ئازاری منی داوه!!

بۆیه تا ئیستاش ئه‌و هه‌موو گاور و جوله‌که‌یه به‌ ئه‌وپه‌ری ئازادی بیر و باوه‌ر و په‌رستگا و دروشمه‌ ئایینه‌کانی خۆیا‌نه‌وه له‌ ولاتی موس‌لماناندا ژیاون و له‌لایه‌ن موس‌لمانانه‌وه هه‌رگیز وشه‌یه‌کی ناخۆشیان به‌ره‌و پوو نه‌کراوه... ئه‌مه‌ش له‌بەر فەرموده‌که‌ی ئه‌و (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ)یه که فەرموی: هه‌رکه‌سێک ئازاریان بدات، ئه‌وه ئازاری منی داوه.

٤. پەرحمه‌ته‌ بۆ هه‌موو گه‌لانی زه‌وی به‌ کافر و موس‌لمانانه‌وه: که خ‌وای گه‌وره له‌بەر خاتری حورمه‌تی ئه‌و پیغه‌مبه‌ره ﷺ هه‌موو مرۆفایه‌تی پاراست‌وه له‌ به‌لای ئاسمانی و زه‌میننی له‌ناوبه‌ر که هه‌موو دونیا بگرت‌ه‌وه

وہک ئوممہ تانی پیشوو، بہ لکو ئہ گہر بہ لآ لہ لایہ کی زہوی بدات، لاکہ ی تری
 مومدانہ بو ژیان

۵. پرحمہت بوو بو ئافرہتان: ہر بہ لہ دایک بوونی یہ کہم ئافرہتی کویلہ
 کہ خاتوو (ثوہیبہ) بوو، ئازاد کرا لہ موژدانہ ی ئوہدا کہ ہوائی برد بو
 نبولہ ہب) کہ محمد لہ دایک بووہ، بہ پھیامی ئو (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) ئافرہت
 لہ زیندہ بہ چال کردن پزگاری بوو، ئافرہتی لہ سوکایہتی پی کردن پزگار
 کرد و فہرموی: (النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ)

بہ لئی قوریان، یہ کہم کہس بوویت تیت گہ یاندین

ئافرت لہ سہر شانوی ژینا

خوا رۆلی گورہی ہی داوہ

پایہ دارہ، خواوہن ریزہ

بہ هاوہ لانت دہ فہرموو

چاک بن لہ گہل ئافرہتانا

چاکترینتان ئوہتانه، کہ لہ گہل هاوسہ ریدا چاک ہی

زور بہ لہ بز و نہرم و نیان و دلپاک ہی

ئافرہتان هاوتای پیوانن

دایکی نہوہن، قوتابخانہن

خواوہنی مافی خوئیانن . .

۶. پیغمبرِ خَیْا ﷺ رَحمَت بوو بۆ ههژاران، له يهك ساتی ژيانی موبارهكيدا ئه و حَقِيقَه ته سه لهما، ئه وه تا كاتِيك خاتوو (حه ليمه ی سه عديه) له بهر ههژاری درهنگ گهيشته مهككه و يهك منداله، دهوله مهندي دهست نهكهوت تهنا محمدی ههتيوی بِيْ باوك و بِيْ مالْ نهبيت، بهلام ههركه ههزدهتی محمد ﷺ چوو ه باوهش و مَالِيه وه، بهر كهت به سه ر هه ليمه و شیري مهكي و له وه پری له وه پرگای و گوانی ئازهلای و سه رتا پای ژياناندا پزّا و ئه و ژيانه كولله مه رگيه يان گوپا بۆ خووشی و شادی.

۷. پیغمبرِ خَوا ﷺ رَحمَت بوو بۆ مندالان، سه لامی لی دهکردن، له باوهشی دهکردن، گالته و گهپی له گه لدا دهکردن، ده يفه رموو: (إِنِّي لَأَقُومُ فِي الصَّلَاةِ أُرِيدُ أَنْ أَطُولَ فِيهَا، فَاسْمَعْ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَاتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي كَرَاهِيَةً أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمِّهِ). رواه البخاري و مسلم.

واته: به راستی كاتِيك له ناو نوێژدام و ئيمامهت بۆ پياو و ژن دهكهم، ههز دهكهم دريژه به نوێژه كه بدهم، بهلام كاتِيك له ناو نوێژه كه دا گويم له دهنگی گريانی مندالِيك دهبيت له و كاته دا نوێژه كه به پهله دهكهم چونكه دهترسم ئه و گريانی منداله ببيت به هوی دلناره ههتی دايكه كهی، كه له نوێژی جه ماعه تا له گه لماندايه.!

ههزار سه لاته و سه لام له رۆحی پيروزت ئه ی سه رداري پیغمبران، كاتِيك كه خاتوو هه ليمه ی دايه نت مه كي راستی خسته ده مه وه و تيرت پِيْ خوارد، ئه مجا مه كي چه پيشی خسته ناو ده مت، بهلام توخنی نهكهوتی به ده مت بۆ برا شیريه كهت بوو خه مت.

به لِيْ، پیغمبرِ پيشه وا رَحمَت و دلخووشی دانه وه بوو بۆ ههتيوان، چونكه بۆخوی به ههتيوی له دايك بوو!...

۸. ئەو (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) تەنانهت پەرحمەت بوو بۆ کاتی جەنگ، کە لە جەنگدا پەرحم و بەزەیی نیه، لەو کاتەشدا کە پووبەپروی ئەو دۆژمنە نەوہستایەوہ کە ھەموو ھیزی خۆی ھینابووہ مەیدان، تاوہکو نوری پیغەمبەر و ئیسلام بکوژینییتەوہ، کەچی بەرامبەر ئەو دڵپەرقە دڵ تاریکانەش ھەر پەرحمەتی نواند بەوہی کە نامۆژگاری سوپای ئیسلامی دەکرد و نەیفەرموو: ئەی ھاوہلانی، ئەی ئەو کەسانە ی کە لەپیناوی پەزنامەندی خوای گمۆردا بۆ ئەوہ ھاتونەتە مەیدان کە (کَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا) بێت و بەس، ناگادارتان دەکەمەوہ و بزانی: ھەركَاتِيكَ تَوْشِي شەپ بوون لەگەڵ دۆژمندا نەوا: (لَا تَقْتُلُوا وَلِيداً طِفْلاً وَلَا امْرَأَةً، وَلَا شَيْخاً كَبِيراً، وَلَا تُغْرِبُونَ عَيْنًا، وَلَا تُغْفِرُونَ شَجَرًا، إِلَّا شَجَرٌ يَمْنَعُكُمْ قِتَالاً أَوْ يَحْجُزْكُمْ وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ، وَلَا تَمْشُوا بِأَدْمِي وَلَا بِهَيْمَةٍ وَلَا تَغْدُرُوا وَلَا تَغْلُوا).

واتە: منداڵ مەکوژن، ژن مەکوژن، پیاوی پیر مەکوژن، کانی و سەرچاوہ ناویەکان پیر مەکەنەوہ و تێک مەدەن، دار مەبڕنەوہ، تەنھا درەختێک نەبێت کە پینگای شەپتان لەگەڵ دۆژمن ئی بگریت، وە لاشە ی کوژراوہ کافرەکان مەشیوینن و لوت و گوینیان مەبڕن، وە ئازەڵ ئازار مەدەن، وە لەناکاو ھەل مەکوژنە سەر دۆژمن، بەلکو پینشتەر ناگاداریان بکەنەوہ و داوای موسلمان بوونیان ئی بکەن، ئەگەر ئامادە نەبوون، جزیەیان ئی وەرگیرن و با بە ئازادی لەسەر دین و بیروباوەری خۆیان بژین، ئەگەر ئەوہشیان قبول نەکرد، ئەمجا ناگاداریان بکەن کە ئامادە ی شەپ بن، وە دزی لە دەستکەوتی شەپ مەکەن و تالانی مالی کەس مەکەن.

ئیمانداران: بەپراستی ھەموو مافی مروۆی جیھان نەیتوانیوہ ئاوا لە چەند وشە یەکی کورتدا مافی بی تاوانانی جەنگ بەیان بکات و بە کردەوہش لە مەیداندا پیادە بکریت.. وە ئەوہش وەکو بەلگەنامە ی نیو دەولەتی مافی

مروۃ بؤ کا ی جہنگ نوسراوہ، تہنہا ہر چہند وشہیہکی سہر کاغہزہ و پوخی بہبہردا نہکراوہ و نہچوۓ بواری کار پیٰ کردنہوہ، جہنگہ ناوخوی و دہولہتہکانیش باشتین سہلمینہری ئہو راستیہن!..

بہلئی ئیمانداران: پیغہمبہری خوا ﷺ رحمت بوو بؤ بالندہکان و ئازہلہکان. صہحابیہکان و ہموو ئومہتہکھی دہرس دا دہدا و دہیفہرموو: ژنیکی داوین پیس بہہوی تیر کردنی سہگیک لہ ئاو، خوا لئی خوش بوو، ئافرہتیکیشی خستہ دوزہخہوہ کہ پشیلہیہکی سجن کرد و خواردن و خواردنہوی نہدایہ و پنگاشی نہدا کہ بہ شوین خوردن و خواردنہوی خویدا بگہریت. وہ دہیفہرموو: (لَعَنَ اللَّهُ مَنْ مَثَلَ بِالْحَيَوَانِ) رواہ البخاری و مسلم. واتہ: نہفرہتی خوا لہسہر ئہو کہسہ بیت کہ وینہ بہ ئازہل دہکات و کلک و لوت و گویی ئازہل دہبریت.

لہگل صہحابہ ئازیزہکاندا بوو، کہ چاوی کہوت بہ گویٰ دریزنک کہ دہم و چاوی داخ کرا بوو، ہر خیرا فہرموی: (أَمَا بَلَّغُكُمْ أَنِّي لَعَنْتُ مَنْ وَسَمَ الْبَهِيمَةَ فِي وَجْهِهَا أَوْ ضَرَبَهَا فِي وَجْهِهَا) رواہ ابوداود و صحۃ الالبانی. واتہ: ئایا من پیم را نہگہیاندوون کہ من نہفرہتم کردوہ لہو کہسہی کہ دہم و چاوی ئازہلنک داخ بکات، یان لہ دہم و چاوی ئازہلنک بدات.

وہ پیغہمبہری خوا ﷺ رحمت بوو بؤ گوناہکاران، بؤ ئہو کہسانہی کہ توشی گوناہہ گہورہکان بوون، ہر ئہو فہرمودہیہ بہسہ کہ ئافرہتیک زینای کردبوو، وہ مندالیشی لہو زینایہ کہوتبویہ ناو سکی، بہلام کاتیک تہوبہی کرد و ہاتہ خرمہت پیغہمبہر ﷺ، چہند جار پووی ئی وہردہگنرا بؤ ئہوی واز بہینیت و کارہکھی ئی ئاشکرا نہبیت، بہلام کہ ئافرہتہکہ ہر وازی نہہینا، ئہمجا پیغہمبہری خوا ﷺ فہرموی: برورہوہ ہہتا مندالہکہت نہبیت مہبہرہوہ. پاش مندال بوونیشی فہرموی: برور ہہتا مندالہکہ فیری

خواردن دهیبت و پووستی به شیر خواردن نامینیت مهیره وه. ئەمجا ئافره ته که که هر هاته وه وازی نههینا، فهرمانی دا پهجمیان کرد. دواى پووح دهرچوونی فهرموى: بیشۆن و کفنى بکهن و بوخۆى نوێژى مردووى له سهر کرد. کاتیك صهحابه كان هه موویان سهریان سوپما له وه موو په ئهغهت و په حمه ته ی پیغه مبهه عليه السلام بهرامبه به و ژنه زیناکاره که مندالی له زینا پهیدا کردبوو، وه له دواى مردنی نوێژى له سهر کرد، فهرموى: (لَقَدْ تَابَتْ تَوْبَةً لَّوْ قُسِمَتْ بَيْنَ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَوَسِعَتْهُمْ) ... به پراستی ئەو ئافره ته زیناکاره تهوبه یه کی وا پراست و دروستی کرد و وا گه پرایه وه بۆلای خواى گه وه به پاکى و به جوانی، ئەگهر بیست و ئەو تهوبه یه ی ئەو دابهش بکړیت به سهر هفتا کهس له دانیش توانی مه دینه ئەو بهشیان دهکات.

به پراستی ﴿رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ به هۆى ئەو وه پینگه ی به هه شتمان دۆزیه وه، به هۆى ئەو چاو ساغه وه له فیل و داوی شعیطان ئاگادار بووین، هه رچی چاکه یه بانگی کردین بۆلای و له هه موو خراپه یه ک پراستینی.

زانای به ناوبانگ (حوسهینی کوپی فهزل) ده فهرمویت: لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ لِأَحَدٍ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ إِسْمَيْنِ مِنْ أَسْمَائِهِ إِلَّا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَإِنَّهُ قَالَ فِيهِ: ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ التوبة: ۱۲۸.

﴿إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَّءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ الحج: ۶۵.

واته: خواى گه وه بۆ ههچ کام له پیغه مبهه رانی دوو ناوی له ناوه کانی خۆی نه به خشیوه ته نها به هه زه ته ی محمد المصطفى عليه السلام نه بیست، به لām بۆ محمد المصطفى عليه السلام ناوی (رؤوف) و (رحیم) ی که له صیفات به رزو بلنده کانی خۆیه ته ی کردویه ته ی به ناوی محمد عليه السلام.

جا به پراستی سه‌رلیشیواوی و گومرای له‌وه‌دایه ئینسان نه‌چیته سایه‌ی ئه‌و ره‌حمه‌ته‌وه.

ئیمانداران: له مانگی مه‌لوددا با به خۆماندا بچینه‌وه و بزانی چهنده به گویره‌ی سوننه‌ت و سیره‌تی ئه‌و خوشه‌ویسته دین و ده‌چین، ئایا چهند له‌سه‌ر ئه‌و به‌رنامه شیرینه ماوین که ئه‌و سه‌روه‌ر و سالاره به خه‌لات جیی هیشته له‌ناومانادا، که خۆی ده‌فه‌رمویت: (تَرَكَكُمْ عَلَى الْمَحْجَةِ الْبَيْضَاءِ لَيْلُهَا كَنَهَارِهَا لَا يَزِغُ عَنْهَا إِلَّا هَالِكٌ).

واته: له‌سه‌ر به‌رنامه و ده‌ستوریک به‌جیم هیشتون که شه‌وه‌که‌شی وه‌کو پۆژه‌که‌ی پوناکه، هیچ که‌س پشتی تی ناکات و لئی لانا‌دات مه‌گه‌ر ئه‌و که‌سه‌ی به‌هیاک چو‌ییت.

به‌لێ، یه‌کیک له‌ نازناوه‌کانی ئه‌و پیغه‌مبه‌ره‌مان ﷺ (نوره)، جا ئه‌گه‌ر ئینسان له‌به‌ر ئه‌و (نوره) دانه‌نیشیت، ئه‌وا ئه‌گه‌ر هه‌موو گلۆپ و کاره‌بای دونه‌ی هه‌بیته‌ هه‌ر ژیا‌نی تاریکه‌.

خۆشه‌ویستان: هه‌موو گه‌لانی دنیا شانازی ده‌که‌ن به‌ سه‌رکرده‌کانیا‌نه‌وه، به‌تایبه‌تی ئه‌و سه‌رکرده‌یه‌ی که گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک له‌سه‌ر ده‌ستی ئه‌و پزگاری بو‌وییت.

جا ئه‌گه‌ر سه‌یری ژیا‌نی خۆشه‌ویستان ﷺ بکه‌ین بو‌مان ده‌رده‌که‌ویت که به‌پراستی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ هاتوه‌ بو‌ پزگار کردنی مرو‌قایه‌تی، له‌ هه‌موو دواکه‌وتویی و نه‌هامه‌تی و کویره‌وه‌ری و کۆیله‌یه‌یه‌ک، فعلاً مرو‌قایه‌تی پزگار کرد، هه‌موو به‌ته‌کانی شکاند، بتی ناو که‌عبه، بتی عه‌قل، بتی فکر و ده‌رون، مرو‌قی پزگار کرد له‌ په‌رستنی دار و به‌رد.

صه حابه‌ی به‌رِیز و نازیز (ابو زهری غه‌فاری ^{رحمه‌الله}) له سه‌رده‌می
 خانی و جاهیلی پیش ئیسلامدا بتیکی له دار داتاشراوی هه‌بوو،
 بوژنکیان ابو زهر چوو بو لای بته‌که بو نه‌وه‌ی کړنوشی بو ببات و لینی
 بیارینه‌وه!! به‌لام ته‌ماشای کرد وا ته‌ری به‌سه‌ر بته‌که‌وه‌یه. ابو زهر به
 چوار ده‌وری بته‌که‌دا پروانی، هیچی نه‌بینی و که‌سی نه‌بینی که ناوی
 به‌سه‌ر بته دارینه‌که‌دا کردبیت، تا بوژنکیان خوی له په‌نایه‌که‌دا شارده‌وه
 بو نه‌وه‌ی که نه‌و، که‌سه بدوژینه‌وه که نه‌م بته‌ی ته‌ر ده‌کات، به‌لام
 وه‌ختیکی زانی پئیویه‌ک هات و به چوارده‌وری بته‌که‌دا ده‌گه‌را و بو نه‌و
 خواردنه ده‌گه‌را که ده‌خرایه به‌رده‌م بته‌که بو پیروز بوون، کاتیک هیچی
 ده‌ست نه‌که‌وت، چوه سه‌ر ملی بته‌که و میزی پیدا کرد، ابو زهر که
 نه‌می بینی وتی:

رَبُّ يَبُولُ الثُّعْلَبَانُ بِرَأْسِهِ لَقَدْ دَلَّ مَنْ بَالَتْ عَلَيْهِ الثُّعَالِبُ
 فَلَوْ كَانَ رَبًّا كَانَ يَمْنَعُ نَفْسَهُ فَلَا خَيْرَ فِي رَبِّ نَأْتُهُ الْمَطَالِبُ
 بَرِئْتُ مِنَ الْأَصْنَامِ فِي الْأَرْضِ كُلِّهَا وَآمَنْتُ بِاللَّهِ هُوَ غَالِبُ

واته: خودایه‌ک که پئیوی میزی به‌سه‌ردا بکات، به‌راستی زه‌لیله
 نه‌وه‌ی که نه‌وه‌نده بی ده‌سه‌لات بیت که پئیوی میزی پیدا بکات، خو
 نه‌گه‌ر خوا بوايه ده‌یتوانی به‌رگری له خوی بکات. به‌راستی خیر له
 خوايه‌که‌دا نیه که هه‌موو شتی‌ک بتوانیت ده‌ست دریزی بکاته سه‌ر، بویه
 وا راستیم بو ده‌رکه‌وت و بریارمدا که بلیم: به‌ریم له هه‌موو بتیک له‌م
 سه‌ر زه‌ویه‌دا، وه وا ئیمانم هینا به‌و خودا تا‌ک و ته‌نهایه‌که (الله) یه و زال
 و ده‌سه‌لات‌داره به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌که‌دا.

بەريزان: خۇ ئەمانە خویندەوار بوون، عاقل بوون، ئەو شیعەرى أبو
 ذەر ئیستا شاعیران ناتوانن بیلین، کەچی ناوا توشی گومرایی بووبوون.
 ئیستا جاریکی تر خەریکە مرقایەتی گومرا دەبیتەو، هەرچەندە
 تەکنەلۇجیا پیش بکەویت، بتی سەردەمیش زۆر دەبن، بۆیه پیغەمبەری
 خوا ﷺ دەبیت جاریکی تر بیتەو و مرقایەتی پزگار بکات لە بتی ناو
 بازار و ئابووری، لە بتی ناو سیاسەت، لە بتی ناو ئاشتی و شەپ،
 چونکە ئەمڕۆ ئینسانی وا هەیه وەکو بت دەپەرستیت لە شەپ و
 ئاشتیدا، حەز بکات شەپ بە خەلک دەکات، حەز بکات ئاشتی پی دەکات،
 هەرەکو زەمانی پیش ئیسلام. کە ئەوکاتیش و ئیستاش خەلکی
 ناپرسن: باشە شەرمان لەسەر چی و ئاشتیمان لەسەر چی؟!.

بەلێ، کە پیغەمبەری خوا ﷺ هات بە ملیۆنان خەلکی ئاگریان
 دەپەرست و خزمەتیان دەکرد، ئەو چاو ساغە هات و هەموو مرقایەتی
 پزگار کرد لە کیسرا و قەیسەر، لە بت پەرستی و وەثنەنیەتی چین و
 هیندستان و ئاسیا و ئەفریقا.

هەموو کەس قەرزاری پیغەمبەرە ﷺ هەر کەسێک حەرفێک بزانی،
 پیتیک بزانی، لە ﴿ن، وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ ی قورئانەو وەریگرتو، کە
 پیغەمبەری خوا ﷺ بە ئیمە ی گەیان، هەرکەسێک پەشتیکی جوان فیر
 بووبیت لە ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ ی قورئانەو وەریگرتو، کە
 وەصفی ئەخلاقى بەرز و پەسەندی حەزرت ﷺ دەکات وەریگرتو، وە
 فیری بوو..

هه‌رکه‌سیک بۆ خیزانی باش و به‌پێز بیت له (خیزکُم خیزکُم
مَهْبِی وَاَنَا خَیْرُکُمُ لِأَهْلِی) یه‌وه وه‌ریگرتوه. هه‌ر که‌سیک له‌گه‌ل مندال و
ئێ و کچیدا به‌ حورمه‌ت بیت ئه‌وه له‌ فهرموده‌ی (خیزکُم خیزکُم لِأَهْلِی
وَاَنَا خَیْرُکُمُ لِأَهْلِی) یه‌وه فی‌ری بووه.

هه‌ر که‌سیک ده‌بینیت که ئینسانیک یه‌ ئه‌ده‌ب و پۆشنبیره، ئه‌وه له
نهمه‌بی ئه‌و زاته‌وه وه‌ریگرتوه که فهرمویه‌تی: (أَدْبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ
تَأْدِييِي).

ئه‌گه‌ر که‌سیک ده‌بینیت به‌زه‌یی به‌هتیودا دیته‌وه ئه‌وه ده‌رسی له
أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا) وه‌وه فی‌ری سۆز و به‌زه‌یی بووه.
ئه‌گه‌ر که‌سیک ده‌بینیت ده‌ست پاکه و له‌ مه‌عامه‌له‌دا غه‌ش ناکات،
ئه‌وه په‌روه‌ره‌ کراوی ئه‌و صادقی ئه‌مینه‌یه که فهرمویه‌تی: (مَنْ غَشَّنَا
فَلَيْسَ مِنَّا).

ئه‌گه‌ر که‌سیک ده‌بینیت که خاک و نیشتیمان و زیدی له‌دایک بوونی
خۆش ده‌وێت و فرمیسکی بۆ ده‌پێژێ، ئه‌وه له‌و زاته‌وه فی‌ری
خۆشه‌ویستی نیشتیمان بووه که له‌ کاتی هه‌جیره‌دا به‌ کول بۆ مه‌که‌که
گریا و فهرموی: ئه‌گه‌ر قه‌ومه‌که‌م ده‌ریان نه‌کردما یه‌ هه‌رگیز به‌جیم
نه‌ده‌ه‌یشتیت.

ئه‌گه‌ر مه‌سنولیک ده‌ست پاکت بینی ئه‌وه په‌روه‌رده‌کراوی ئه‌و
ده‌ست پاکه‌یه که فهرمویه‌تی: (أَيُّمَا رَاَعَ غَشَّ رَعِيَّتَهُ فَهُوَ فِي النَّارِ) روه
البخاري و مسلم.

ئیمانداران: بەراستی پیغمبەری خوا ﷺ وەکو سەفیری خواوە بۆ سەر زەوی، سەفیری ھەموو پیغمبەرانیشە، ھەلگری پەيامی (نوح) و ابراھیم و لوط و عیسی و موسی و ئەو سالار و سەردارانە، پەيامەکە ی ئەوانی زیندوو کردووە، خاوی و پالۆتە ی کرد لە ھەموو ئەو خراپانە ی پیوہ ی لکابوو، وە محمد المصطفی خاتم الأنبياء و نوینەر و چاوساغ و برا گەرہ ی ھەموو پیغمبەرەکانە، وەکو لە ئیسرا و ميعراجدا بەرجەستە کرا، پیغمبەر ﷺ ئیمامەتی بۆ ھەمویان کرد و بەو نوێژە و بەو ئیقتیدایە بوون بە ئوممەتی و ئەو پیغمبەرە بەپێزانە بوون بە برای ئیمە. بوینە ھاو خەبات و ھاوسەنگەر، بە ھەموومان مەئمومی دوا ی یەك ئیمامین کە حەزەرەتی محمد ﷺ.

وہ پیغمبەری دلسۆزمان ﷺ ئیمە ی ناو ناوہ بە برای خۆی. جاریکیان لەگەڵ کۆمەلێک صەحابە بەلای گۆرستانیکدا تێپەری، سەلامی ئی کردن و فەرموی: ئومیدوارم بگەم بە براکانم و دەست بخەم ناو دەستیان و تەوقیان لەگەڵدا بگەم. صەحابەکان عەزیزان کرد: ئە ی ئیمە برای تو ئین کە شەو و پۆژ لە خەزمەتداین و خوی و پۆح و مال و کەس و کارمان بەقوربانی خۆت و پەيامەکەت کردووە!! فەرموی: ئیوہ ھاوپی و صەحابە ی من. صەحابەکان فەرمویان: ئە ی توخوا براکانت کین کە حەز دەکەیت بیانبینیت و موشتاقت بۆیان و درودیان بۆ دەنیریت و بەردەوام دەفەرمویت: (وَرَدْتُ أُنِّي لَقِيْتُ إِخْوَانِي الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَرَوْنِي) رواہ مسلم. ئایا ئەو برایانەت چ کەسانیکن؟! پیغمبەری خۆشەویست ﷺ فەرموی: براکانم ئەوانەن کە لەدوا ی من دین و منیان نەبینووە و بە ھەموو مال و خوی و توانایان دیفاع لەو

قورٹان و سوننہ تہ ٹہ کھن کہ من بہ خہ لآت و بہ ٹہ مانت بؤم بہ جی
غیشتون، ٹہ وانہن کہ سوننہ تہ کانی من زیندو ٹہ کھنہ وہ۔

اللہ اکبر لہو وتہ بہ رزو بہ نرخہ کہ ہہ موو سہر کردہ کانی دنیا
نہیانتوانیوہ قسہ یہ کی وا بکن بو شوین کہ وتوانی دوا ی خو یان، ٹای
چہند فہ خر و گہ ورہ یہ کہ ٹیمہ ٹہ مہرؤ برای پیغہ مہرین ﷺ، بہ لام
نہ بیت ٹہو برایہ تہہ پیاریزین، ٹہ ویش بہ ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا
وَلَا تَفَرَّقُوا﴾۔ ٹہو برایہ تہہ بہ وہ دہ پیاریزیت کہ ﴿قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ

الْفُتًى فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِرْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمَسَكَ بِالْعُرْوَةِ
الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا﴾ البقرة: ۲۵۶۔ بہ راستی پیغہ مہری خوشہ ویستمان
ﷺ (بہ خو مان و دایک و باوک و مال و مندالہ وہ بہ قوربانی بین) واز لہ
برایہ تی ٹیمہ ناہیئت، تا ٹہو کاتہ ی کہ دہستمان بہ قورٹانہ وہ بیت، تا
شارہ زای سیرہ و سوننہ تی زپرین و گہ وہہ رباری بین، تا لہ سہر پڑوشت
و ٹہ خلاق ی ٹہو زاتہ بین۔

جا وہرہ ٹازیزم چ نہ ہامہ تی و زہرہر مہندیہ کہ ٹہو برایہ تہہ لہ
دہست بدہین، شہ فاعہ تی لہ دہست بدہین، سہرداری و سالاری و
ٹیمامہ تی ٹہو لہ دہست بدہین، چاوساگی و را بہ رایہ تی ٹہو لہ دہست
بدہین، ٹہوہ خہ سارہ تمہندی گہ ورہ و عہ ظیمہ، بہ راستی ژیان بی
چاوساگی ٹہو سہرداری زور تالہ و تالوویکی مہرگہ ساتہ، زہریاہ کی پر
نہ گہ تی و پر نہ ہاتہ۔

بەلێ، هەر کەسێک دەست بخاتە ناو دەستی پێغەمبەرەوه ﷺ بازەرگانیەکی دانیمەن لە برەو و قازانجدا یە **يَرْجُونَ تَجَرَةً لَّنْ تُبَوِّرَ** ڤاڤەر: ٢٩.

بەلێ، هەر کەسێک بە براییەتی حەزەرەتی محمد ﷺ ڤازی نەبێت، دواى ئەو نەكەوێت کە ئیمامی (نور)، کە (نَبِيُّ الرَّحْمَةِ) یە، دیارە دواى ئەوانە دەکەوێت کە ئیمامی (نارن)، کە ئیمامی زەحمەتن، چونکە ئیمامەکان لە میژوودا دوو بەشن، لە میژووی مرقایەتی دا دوو جوو ڤابەر و پێشەوا هەبوون و دەبن، یەکیکیان (يَهْدِي إِلَى النُّور)، ئەوی تریان (يَهْدِي إِلَى النَّار). یەکیکیان شەو و پوژ بە قسە و ڤەفتار و گوڤتاری، بە مال و سامان و هیزی خەلک بانگ دەکات و ئاڤاستە دەکات بەرەو دۆزەخ، خوشەویستمان ﷺ ئاگادرای کردوین و ڤەرمویەتی: (تَكُونُ دُعَاءَ عَلَى أَبْوَابِ جَهَنَّمَ مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا) رواد البخاری و مسلم.

ئەمڕۆ بەچاوی خوێمان دەبینین خەلکانێک گەنجەکانمان بانگ دەکەن بۆ ئەوەی ڤوو نەکەنە مزگەوت، ڤوێن بەرەو نادى و ئەو شوێنانەى شرع نەهێ لێ کردووه، خەلکانێک هەن داوا لە ئاڤەرەتان دەکەن حجاب نەپۆشن و بە ڤووتی خۆیان بخەنە بەر چاوی گورگەکانی مرقەوه، ئەوانە پێشەواى ئاگر، یان کەسان و کوێ و کوێمەل و ڤیکخراوی درووست کراو هەن، ئیش بۆ ئەو دەکەن کە پێغەمبەری خوا ﷺ بە ناشرین کراوی نیشانی خەلک بدەن.

بەلێ قوربان، پێش ناسینت

وینەى ئیوهیان بۆ هانین

لە ئیوهیان دەترساندین

لە وێنەیهك :

شمشیرەكەت خوینی لی دەچۆرا خواری

وێنەیی تر :

دارشە لاقت بەسەر پستی

رەنج بەریکی چەوساوەدا

بەبی تاوان دادەباری

لە وێنەیهکی تر تاندا

ئافرەتتان لە زیندان ناو و

کۆیلە پیاو و

دەست و قاچی بە زنجیری

نەپساوی پۆلا تەنراو

بە چەند وێنەش

وایان بە هەموان راگەیاند، کە هەر کەسێک عەرەب نەبی

محمد خوشی لێ نایە

خۆی عەرەب بوو، بۆ وانی کرد

بیجگە لەوان، لە گشت گەلێک تەوێلایە

بە چەندین باس، چەندین وێنە و چەندین بوختان

پیناسه تیان وا کرد بۆمان
 که ئه وانه ی شوین که و ته تن
 گیزو ویزن، بهس خه ریکی رۆزوو و نویزن
 شهیدای و شتری بی پانی مل دریزن
 ئیتر هه رچی
 شارستانی و زانست و ته کنه لۆزیابه
 دوژمنیانه و ئه گهر بیگرن
 سه ریده برن و ده یئیزن . . .

به ئی ئیمانداران: سوپاس بۆ خوا له بهرامبه ریشدا خه لکانیکیش
 هه ن که هه ر له زه مانى پیغه مبه ره وه ﷺ تا ئیستا و تا قیامه تیش
 به رده وام ده بیئت. به رده وام خه لکی بانگ ده که ن به ره و به هه شت.
 بزانه تو شوین کامیان ئه که ویت، ئه بیئت پرسیار له خۆت بکه یه ت،
 بزانیته چه ند خۆشه ویستی پیغه مبه ر ﷺ له ناو دلتایه، بزانه چه ند
 پیغه مبه ری خوا و ﷺ دینه که یه ت له لا شیرینه، چه ند ئیمان و
 ئیسلامه که یه ت. چه ند هه ویه ی موسلمان بوونت له لا گه وره و به قیমে ت و
 گران به هایه و چه ند شانازی پیوه ده که یه ت؟ ئایا گه یشتویه ته ئه و ئاسته
 ئیمانیه ی که فهرموده ی (لا یؤمن أحدکم حَتّٰی اَکُونَ اَحَبَّ اِلَیْهِ مِنْ
 وَالِدِهِ وَ وَلَدِهِ وَ النَّاسِ اَجْمَعِیْنِ) رواه البخاری و مسلم.

واته: هیچ کهس له ئیوه ئیمانی تهواو نابیت و دانامه زریّت، هه تا کو
وای ئی دیت که منی به لاهه خوشه و یستر ده بیت له باوک و دایکی و له
نوه و پۆلهی و له هه موو خه لکی به گشتی.

جا ئیماندارى به پریز له خۆت بپرسه: ئایا راسته (مُسلِم) ی
راسته قینهیت، یان (مُسلِم) ی سهر پیناسهت بۆته (ملم) به بی سین؟!

له خۆت بپرسه ئایا پیغه مبهری خوات ﷺ له خۆت خوشتر ده ویت؟!
که پۆزیکیان حه زره تی عومه ری کوپی خه طاب ﷺ عه رزی پیغه مبهری
خوای ﷺ کرد: (یا رسول الله، لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي).
فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ.
فَقَالَ عُمَرُ ﷺ: وَاللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي)... واته: عومه ری کوپی
خه طاب ﷺ فهرموی: ئه ی پیغه مبهری خوا ﷺ، سویند به خوا تۆم
به لاهه خوشه و یستره له هه موو شتی که ته نها له نه فسی خۆم نه بیت!
پیغه مبهر ﷺ فهرموی: نا، سویند به و که سه ی که نه فسی منی به ده سه ته
که الله یه، ئیمانته تهواو نابیت ئه ی عومه ر هه تا ئه و کاته ی که وات ئی
نه یه ته که منت خوشتر بویت له نه فسی خۆت. حه زره تی عومه ر ﷺ به
ئاگا هاته وه و بیرى کرده وه که به راستی پیغه مبهری خوا ﷺ زۆر له
نه فسی خۆی بۆی دلسۆزتره، چونکه ئه گهر پیغه مبهری خوا ﷺ
نه بوایه، ئه واهم گو مپرا و سه رگه ردانی دنیا و به د به خته و چاره ره شی
قیامه ته ده بوو، ئیتر چۆن ده بیت پیغه مبهری خوای ﷺ له نه فسی خۆی
خوشتر نه ویت؟! بۆیه فهرموی: (والله لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي)! سویند
به خوا ئیستا تۆم خوشتر ده ویت له نه فسی خۆم! ئه نجا پیغه مبهری خوا

ﷺ فرموی: (الآن یا عمر) دهی ئیستا ئیمانیه که تته واوه ئه ی عومه ر..
 ئه م فرموده شیرینه پیشه وای فرموده ناس (ئیمامی بوخاری ﷺ)
 گیراویه تیه وه.

ئیماننداری به ریز: ده توش ئاوا به فرموده یه که، له مانگی مه ولوددا
 به ئاگا وهره وه و وه کو چه زه تی عومه ر ﷺ بگوژی و خوشه ویستی
 (رسول الله ﷺ) له دلتدا زیاد بکه، وه بزانه ئه م خوشه ویستیه ش هه ر
 به قسه نابیت، به لکو ده بیئت تاقیبکه یته وه بزانیئت راسته به کرده وه و له
 په ره رده ی مال و مندالتدا ده رده که ویئت، له کرین و فروشتن و کاروباری
 بازارتدا ده رده که ویئت؟

گوی بگرن بو ئه م موژده یه که خوشه ویستمان محمد المصطفی ﷺ
 پیمان ئهدات و ده فرمویت: (مَنْ أَحْيَا سُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ
 شَهِيدٍ). واته: هه رکه سیك پرباز و سوننه تی من زیندوو بکاته وه له
 کاتیکیدا ئوممه ته که م بی وه فا ئه بیئت به رامبه رم، بست به بست شوین
 گاور و جوله که ده که ویئت، ئا له و کاته دا هه رکه سیك سوننه ته کانم زیندو
 بکاته وه ئه وه با بزانیئت ئه جر و پاداشتی سه د که سی هیه که له
 پیناوی خوادا شه هید بوین!! له موژده یه کی تردا ده فرمویت: (طُوبَى
 لِلْفَرِيَاءِ) خوش به حالی ئه وانیه که غه ریب.. غه رزیان کرد: یا رسول الله
 ﷺ غه ریه کان کی؟ چونکه غه ریب له ناو خه لکدا به و که سه ده ئین که
 بجینه شاریکه وه و که س نه یناسیئت، مالی نه بیئت، ئه نوای نه بیئت،
 گیرفانی خالی بیئت، سه روه ت و سامانی نه بیئت. پیغه مبه ر ﷺ فرموی:
 نه، نه وه غه ریب نیه، به لکو غه ریه کان ئه وانن که له دوا ی منه وه دین،
 له و کاته دا خه لکی لاده دن و به لای راست و چه پدا ده پون و شه قامه

بینگه‌که و گولستانه‌که‌ی من به‌جی ده‌هیلن و دینه‌که‌ی من پشت گوی ده‌خن، نه‌وانه که (يُصْلِحُونَ مَا أَفْسَدَ النَّاسُ).

جا برای موسلمان، گهنجی موسلمان. ده توش غه‌ریب به، غه‌ریب به‌و مانایه نا که گوشه گیر بیت، به‌لکو به‌و مانایه که چاکسازی بکه‌یت، نه‌وتا نه‌ودی نیستا سیاسه‌تمه‌داران داوای ده‌کن، پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چه‌ندان سه‌ده له‌مه‌ویه‌ر به نه‌رکی سه‌رشانی موسلمانی داناوه. ده که‌واته: با مانگی مه‌لود بکه‌ین به مانگی چاکسازی نه‌م فه‌ساده ئیداری و نه‌خلاقیه‌ی له‌ناو شار و شاروچکه و گه‌ره‌که‌کانماندا هه‌یه.

هر که‌س له ئاستی خو‌یه‌وه، باوکو دایک له‌ناو مال و مندالتدا، ماموستا له خو‌یندنگاکه‌تدا، له‌سه‌ر ریبازی پیغه‌مبه‌ر ﷺ خو‌یندکاره‌کانت پی بگه‌یه‌نه، با فی‌ری زانستی به‌سود بن، فی‌ری ره‌وشتی به‌رز بن، با فی‌ری پیا‌ه‌لدان و چه‌پله‌لیدان نه‌بن به کو‌یرانه، با له‌غه‌یری زانست به شتی تره‌وه مه‌شغول نه‌بن، هه‌رچه‌نده نه‌مرو ماموستای دلسوز و نیسلام خواز غه‌ریبه‌!... نه‌ی برای لی‌پرسراو له‌ناو دائره‌که‌تدا مه‌هیله هیچی تر به‌رتیل و دزی و گه‌نده‌لی نه‌م میلله‌ته بخوات، به‌داخوه نه‌مرو فه‌رمانبه‌ر و لی‌پرسراوی باش و دلسوز غه‌ریب به‌و!...

نه‌ی لی‌پرسراوانی حزبی و حکومه‌تی کوردستان، ده ئی‌وه‌ش به‌شداری یادی مه‌لودی چه‌زهرتی رسول الله ﷺ بکه‌ن، به‌لام به‌وه نا که بروسکه‌ی پی‌روzbایی بو موسلمانان بنی‌رن، به‌لکو مه‌هیلن گه‌نجانی نه‌م میلله‌ته بکه‌ونه داوی دوژمنانی دین و نه‌ته‌وه‌که‌مانه‌وه، با گه‌نجه‌کانمان ضایع نه‌بن، با فی‌ری عه‌ره‌ق و قومار و ماده‌هوشبه‌ره‌کان نه‌بن، با هیچی

تر کچه کان فیئری ره شهبه لهك و هه لبهز و دابهز نه بن له جیاتی مالداری و خیزان په روهری!...

وا له و منداله بیتاوانانه مه کهن که ناوی خوا و پیغه مبهەر ﷺ نه بیت هه موو شتیک بزانیت، ئەزانیت چەند گۆرانی بیژ ههیه، چەند گۆرانی و کلیپ ههیه. که لیماقی هه مووی له بهره، ته نانهت وای لی هاتوه پۆلهی ئەم میلله ته نهك زانیاری نایینی، پرسپاری نه ته وایه تی لی بکه نایزانیت، چونکه هه رکه سیك دینی بزر کرد، نیشتمانیش ده دۆرینیت!...

ئیمانداران: یادی له دایك بونی سهرداری مروقیایه تی ﷺ باشتین هه ل و فرسه ته بو ئەوهی دلمان پر بکهین له خوشه ویستی ئەو زاته، چونکه هه ر دلیك به خوشه ویستی ئەو زاته پر نه کریتوه رهق ده بیت، بی هه ست و سۆز ده بیت!...

کاتیک که پیغه مبهیری خوا ﷺ مینه بهر کهی بو دروستکرا و ئەو قه ده دار خورمایهی به جی هیشته که پیشتر وتاری له سه ر نه خوینده وه (حَنّ الْجَدْعَ إِلَيْهِ وَصَاحَ كَمَا صَاحَ الصَّبِيُّ)، پیغه مبهەر ﷺ له مینه بهر کهی دابهزی و باوهشی پیدا کرد، ئەمجا ئەو کۆلکه داره وشکه له ناله و هه نسك کهوت، وهکو چۆن مندال له گریان ژیر ده بیتوه، پیغه مبهەر ﷺ فه رموی: (لَوْ لَمْ اعْتَقَهُ لَحْنٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ) رواه اخذ فی مسنده.

شیخ حه سه نی به صری هه موو جاریک که ئەم فه رموده یه ی ده خوینده وه ده گریا و ده یفه رمو: (هَذِهِ خَشْبَةٌ تَحْنُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَنْتُمْ أَحَقُّ أَنْ تَشْتَاقُوا إِلَيْهِ).. واته: ئەوه کۆلکه دار خورمایه کی وشک بوو. هاته ناله و گریان بو پیغه مبهیری خوا ﷺ، ده ی ئیوه له پیشترن که زیاتر موشتاقی پیغه مبهەر بن ﷺ.

سۆیند بە خوا ھەركەسیك خوشەویستی ئەو خوشەویستە ی لە
 نلدا نەبیّت، با بزانیّت دلّی ویرانە، دلّی تاریکە، کەلاو کۆنە، شتی
 خراپ جینگە ی بۆتەو تییدا، چونکە: دلّ، ویزدان، ناخ، ئەگەر بە شتی
 جوان و شیرین پڕ نەبیّتەو، یەقینتان ببیّت بە شتی خراپ پڕ
 نەبیّتەو! دلّ و ویزدان و ناخ نابیّت خالی بن، جا با دلّمان پڕ بکەین لە
 خیر تا خالی ببیّت لە شەر، با پڕی بکەین لە خوشەویستی خوا، تا پڕ
 نەبیّت لە خوشەویستی شەیطان، با پڕی بکەین لە خوشەویستی
 بەهشت و قیامت، با بە دنیا پەرستی و تەماحی ناپەرەوا و حیقّد و
 حسەد و کینە پڕ نەبیّتەو.

گەر دەتەوی تینۆتی گیانت بشکیتی

گەر بەتەمای، تەمی رەشی دلّ راوکی، لەسەر دلّت بتاریتی

ئەگەر شەیدایت، ئاسودەیی، کامەرانی، بۆ خۆت و

نەو و گشت گەلت بەدەست بیی

گەر پیت خوشە، براپەتی، دادپەرەری بچەسپیتی

ئەوا بڕۆ دیوێخانێ دلّت چۆلکە و

تەنھا قورئانی تیا دانی...

ئیمانداران: بە درێژایی میژوو خەلکان وا ئەپۆن و ھەركەسە و
 ئەیەویّت لەگەڵ کاروانیکدا پینگا بپریت، جا توێ ئیماندار بۆ ئەوێ
 سەگەردان نەبیّت، وەرە خۆت تیکەل بکە لەگەڵ کاروانیک کە سەرقاقلە ی
 حەزەرەتی محمد المصطفیٰ ﷺ، کە کاروانیکە ١٢٤ ھەزار پیڤەمبەری
 تیدایە، چۆن کاتی خۆی کە ئاسمان غەزەبی داباراند و زەوی توپەری
 ھەلدەرشت، حەزەرەتی نوح کەشتی نەجاتی لی خوپی و بانگی دەکرد: (یا

بَنِيَّ ارْكَبْ مَعَنَا) ئه وهی وه لآمی نوحی نه دایه وه، هه رچه ند چوه سه ر
شاخی به رز هه رچه ند ده سه لآتی هه بوو، هه ر غه رق بوو ﴿فَكَانَ مِنَ
الْمُغْرَقِينَ﴾ مود: ۴۲.

ئه مپوش وا جاریکی تر خه لکی خه ریکه غه رق ده بن، به لآم
ئه مجاره یان له ئاودا نا، به لکو له ناو ماده ده په رستی و پاره په رستی و
ئیباحیه ت و ئیلحاد دا. ئه گه ر ئه مپوش فریای خو مان نه که وین غه رق ده بن
له فیتنه دا، فیتنه ی له ناو چونی ئیمان، وه کو پیغه مبه ری پی شه واما ن ﷺ
فه رمویه تی: (بادروا بالأعمالِ فتناً كَظَعِ الْيَلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ
مُؤْمِنًا وَ يُمَسِّي كَافِرًا، أَوْ يُمَسِّي مُؤْمِنًا وَ يُصْبِحُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ
بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا) روه نسلم. جا وهره خۆت بخه ره ئه و که شتی وه که
که شتی ئیسلامه، که مزگه وته، وهره دوا ی ئه و قائید و پائیده بکه وه (و
الرَّائِدُ لَا يَكْذِبُ أَهْلُهُ)، ئه و پیغه مبه ره ی که دروی له گه ل خوی نه کرد،
دروی له گه ل خه لکی خواش نه کرد، کافرکی به خوین تینوی
پیغه مبه ری خوا ﷺ وتی: ماده م محمد درو له گه ل هیچ که س و مرو قی کدا
ناکات، ئایا چو ن درو به ده م خوا وه ده کات؟! عبدالله ی کو پی سه لام که له
گه وه زانایانی جوله که بوو، کاتیک زانی پیغه مبه ری ئاخ زه مان هاتوه
بو مه دینه، چوو بولای تا هه ندیک پرسیار ی لی بکات، به لآم هه ر به
چاوپیکه وتنی شایه تومانی به حه قی هینا وتی: (هَذَا الْوَجْهَ لَيْسَ بَوَجْهِ
الْكَذَّابِ). ئه م ده م و چاوه له ده م و چاوی که سی درو زن ناچیت و
هه رچی بیلنیت راسته و پیویست به پرسیار کردن ناکات.

وه ره ئیمان داری به ریز، له مانگی مه ولوددا جاریکی تر ده ست
بخه ره ناو ئه و ده سه ئه مینه وه که به شاهیدی گه وره ترین دوژمنی که
(ابو جهل) ه صادق ی ئه مینه، ده ست پاکی راستگو ی راست بیژ، یه کیک
له کافره کان له ده ره وه ی مه که وه هاتبوو تا هه وائی راست و دروستی

پیغمبهری خوا ﷺ بزانیئت، چوه لای (ابو جهل) و پیی وت: (إِنَّهُ لَيْسَ مِنَّا إِلَّا أَنَا وَ أَنْتَ، فَأَخْبِرْنِي هَلْ مُحَمَّدٌ كَاذِبٌ أَمْ صَادِقٌ؟). وتی: ئەوا تهنهنا من و تو بهیه که وهین و کهسی تر ناگای لیمان نیه، قسه یه کت لی ده پرسم ریک و راست وه لأمم بده ره وه، ئایا محمد راستگو یه یان پیاو یکی دروزه؟! ئەبو جهل وتی: (لا، ما كَذَبَ مُحَمَّدٌ قَطُّ). نه خیر. هه رگیز محمد دروی نه کردوه و درۆمان لی نه بیستوه!... به لی محمد المصطفی ﷺ تاکه پیشه وای راستگو یه. وه ره له مانگی مه ولوددا په یمانی وه قاداری له گه لدا نوی بکهر وه، هه ر که سیک شوینی ئەو چاوساغه بکه ویت، سویند به تا کو ته نهایی خوا، له م دونیا یه دا سه رفراز و له قیامه تیشدا به هه شتی به رین جیگایه تی.

موژده تان لی بیت ئەی ئەو که سانه ی که له م مانگی مه ولوددها، له یادی له دایک بوونی پیغمبهری پیشه وادا ﷺ. دلقان خوشه به و مونسه به ته پیروژه، موژده تان لی بیت ئەی ئیسلام خوازان، ئەی دینداران، پیغمبهری خوا ﷺ ده فرمویت: (إِنْ مِنْ وَرَائِكُمْ أَيَّامُ الصَّبْرِ، لِلْمُتَمَسِّكِ فِيهِنَّ بِمَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرٌ خَمْسِينَ مِنْكُمْ.. قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْ مِنْهُمْ؟! قَالَ ﷺ: بَلْ مِنْكُمْ) (اخرجه ابن نصر في السنة، و صححه الألبانی بشواهد)... واته: له پوژگاری داهاتووی ئوممه ته که مدا پوژانی خوڤاگری و ئارامگری دیته پیشه وه، هه ر که سیک له ئوممه ته که م ده ست بگریت به و پربازه وه که ئیستا ئیوه ی سه حابی من له سه رنی، پاداشتی په نجا کهسی له ئیوه ی بو هیه! سه حابه کان به سه رسورمانه وه فرمویان: ئەی پیغمبهری خوا ﷺ مه به ستت له په نجا کهس له خویانه هی ئەو سه رده مه ی خویان؟! فرموی: نه خیر، به لکو پاداشتی په نجا کهس له ئیوه ...

وه له فەرموده‌یه‌کی تردا خوشه‌و‌یست و تاجی سه‌رمان هه‌زده‌تی محمد ﷺ ده‌فەرمو‌یت: (طُوبَى لِمَنْ رَأَى وَ مَنْ آمَنَ بِي مَرًّا، وَ طُوبَى لِمَنْ لَمْ يَرْنِي وَ آمَنَ بِي سَبْعَ مَرَّاتٍ). رواه اخند وَ مَنَحَهُ الْاَلْبَانِي فِي صَحِيح الْجَامِع (٣٩٢٤). واته: خوشبه‌ختی و سه‌رفرازی بۆ ئەو که‌سه‌ی که‌ چاوی به‌ من که‌وتوه و ئیمانی به‌ من هیناوه، یه‌ک جار خوشبه‌ختی بۆ ئەو که‌سه‌، به‌لام هه‌وت جار خوشبه‌ختی بۆ ئەو که‌سه‌ی که‌ منی نه‌بینیوه و له‌ سه‌رده‌می مندا نه‌ژیاوه، به‌لام ئیمانی به‌ من هیناوه..

ده‌موژده‌تان لی بیټ ئە‌هی ئە‌و که‌سانه‌ی که‌ له‌م مانگی مه‌ولوده‌دا وه‌ له‌ هه‌موو سات و کاتیکی ژیا‌نتاندا به‌ دل و به‌ ناخ، نه‌ک پوژێ جاریک، به‌لکو سه‌د جار و هه‌زار جار، خو‌تان به‌قوربانی پیغه‌مبه‌ری ئازیز و سوننه‌ت و سیره‌که‌ی ده‌که‌ن، هه‌رچه‌ند دوا‌ی چوارده‌ سه‌ده زیاتر ژیا‌ن به‌سه‌ر ده‌به‌ن. إِنْشَاءَ اللَّهِ هه‌مومان به‌ر ئە‌م موژده‌ خوشه‌ ده‌که‌وین.

وه یه‌قینیشتان ببیټ، هه‌رکه‌سیک بی‌ فرمانی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بکات ﷺ ژیا‌نی لی تال ده‌بیټ و په‌شیمان ده‌بیته‌وه، چونکه‌ ئە‌و چاوسا‌غه و پی‌شه‌وا راسته‌قینه‌ هیچ خیری‌ک نه‌ماوه که‌ ده‌ستی مرو‌قی بۆلا رانه‌کی‌شابییټ.

ئیمامی بوخاری ده‌فەرمو‌یت: (کابرایه‌ک چوه‌ خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ. خوشه‌و‌یست ﷺ فەرموی: ناوت چیه‌؟ کابرا وتی: (حُزْن) واته: غه‌مگین. پیغه‌مبه‌ر ﷺ فەرموی: نا، نابییټ تو ناوت غه‌مگین و خه‌فه‌تبار بیټ. ته‌ماشا بکه‌ن، ئە‌وه‌نده‌ دلسۆزه‌ رازی نابییټ که‌سیک له‌ ئوممه‌تی به‌ ناویش خه‌فه‌تبار ببیټ، نه‌ک به‌ ژیا‌ن و کردار، بۆیه‌ فەرموی: (بَلْ أَنْتَ سَهْلٌ) به‌لکو تو ناوت "ناسانکاره‌". یا‌ن به‌ کوردی خو‌مان "پوخۆش"، کابرا ئە‌عرا‌بییه‌کی می‌شک ژه‌نگاوی بوو وتی: (لَا أَغَيِّرُ إِسْمًا سَمَانِيهَ أَبِي) واته: نه‌خیر ناماده‌ نیم ناویک که‌ باوکم لی‌ ناوم بی‌گۆرم به‌ ناویکی تر) سُبْحَانَ اللَّهِ. ئە‌م پیاوه‌ ره‌تی

ئەم ھەموو دڵسۆزیەیی پیڤەمبەری خۆی کردەووە و پەرحمەتی نەویست و زەحمەتی ھەلبێژارد، بۆیە ھەتا مرد ھەر بە غەمباری و خەفەتباری ژیا!! وە لەم پۆژەدا ئەوھی بلیت بەقسەیی فەخری عالەم بەرنامەیی ژیانم ناگۆرم، ئەوا ھەتاماوە بە غەمباری دەژی.

ئیمامی موسلیم لە صەحیحە کەیدا دەگێڕێتەووە و دەفەرموین: (کابرایەك له خزمەتی پیڤەمبەردا ﷺ نانی دەخوارد بە دەستی چەپی، پیڤەمبەری خوا ﷺ فەرموی: (كُلْ بِيَمِينِكَ) بە دەستی راست نان بخۆ. کابرا بە توپەیی و خۆبەزلزانیکیکەووە وەلامی پیڤەمبەری خۆی دایەووە و وتی: (لا أُسْتَطِيعُ) ناتوانم بە دەستی راستم نان بخۆم. پیڤەمبەر ﷺ فەرموی: (لا إِسْتَطَعْتُ مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبَرُ، فَمَا رَفَعَهَا إِلَيَّ فِيهِ) واتە: دەی یاخوا ھەر نەتوانیت، تەنھا خۆبەزلزانی وای ئی کرد کە ئاوا وەلام بداتەووە. سەرەنجام نەیتوانی بۆ ھەتاھەتایە دەستی راستی بۆ دەمی بەریت!!).

بەلێ، ھەرکەس لە گوێراپەلێتی ئەو خۆشەویستە بە دوورە، گەر زوو فریای خۆی نەکەوێت، لیژە دوپراو و بەدبەخت و ژیانێ بیبەش لە نوورە، لە دادگای قیامەتیش، گرفتاری خەشمی خوایی و سزای سەختی بی سنوورە.

لە کۆتایی ئەم وتارەشدا دەلیم: مەوۆ لە بەرامبەر گەورەیی پیڤەمبەردا ﷺ نازانیت چۆن بدوین و بە چی دەست پی بکات و چۆن کۆتایی بە قسەکانی بەینیت، بەلام ئەتوانین تەنھا ئەو بلیین:

گەورەم، مەولام، لەم سەرزەووە

ھیچ کەس، ھیچ کەس، وەك تۆ نەبوو، وەك تۆ نی یە

خەلکی دین و دەچن و دەمرن، بەلام شەھا

ناوی شیرینی محمد ﷺ ھەتا ئەبەد

ھەر زیندوووە و پایەدارە و ھەرگیز مردنی بۆ نی یە

ئەو ئەنی یە بانگی محمد ﷺ پێنج فەرزه
 لە (شێخی چۆلی) هەولێر و (لە خانەقاکی بیارە) و
 لە مزگەوتی (والی) سنەو ، نەك هەر لێرە لە کوردستان
 لە سەر جەم مزگەوتەکانی ، چوار قورنەنی ئەم دونیایەدا
 ناوی شیرینی تۆ قوربان ، هەر بلند و شکۆدارە و
 سوپاس بۆ خوا ، بەردەوام بانگ بەردەوامە و
 تەنها ساتێک ئەوی ئەنی یە
 سا درودی خودات لەسەر
 ئەنی ئەو مامۆستا گەورەیی
 لە راستگویی
 لە دل پاکی

لە خەم خۆری

لە میژوودا وینەت ئەنی یە
 یارەبی خوا یە پەحممان پێی بکەیت و بەر شەفاعەتی ئەو پێغەمبەرە
 نازدارە بکەوین. اللّهُمَّ آمین.

سەرچاوەکان:

۱. قورئان پیرۆز.
۲. لا تُحْزَن - محمد عبدالعاطي البحيري / ص ۴۴، ص ۴۵.
۳. السلسلة الذهبية - محمود المصري - ابو عمار - ج ۳ - ص ۱۳۲ - ج ۲ - ص ۵۹۱.
۴. حُطْبُ الشَّيْخِ عَبْدِالْحَمِيد كُشْك - عبدالحميد كُشْك - ج ۸ - ص ۲۴.

۵. نظرة النعيم - ج ۱۱ - ص ۵۱۹۹.
۶. على خطى الحبيب - عمرو خالد - ص ۲۲.
۷. الخطب المنبرية - احمد حسين كعكو - ص ۴۸۱.
۸. سلوكيات المرأة المسلمة - محمد عبدالعاطي البحيري - ص ۶۱.
۹. السلسلة الذهبية - محمود المصري - ابو عمار - ج ۲ - ص ۹۳، ص ۱۸۱.
۱۰. همومو شيعره كانى نهم وتاره له (شنهى سوژ)ى ماموستا جلال الدين نجم الدين وهركيراون.

وتاری سییه^vم بو^v مانگی ربیع الاول

وتاری سییه م بو مانگی ربیع الاول

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ

عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

نیماندارانی به پریز و خوشه ویست: هر له مانگی مه ولودداین، مانگی له دایک بوونی فخری کائینات حزه تی محمد المصطفی ﷺ، بویه لیروه پوو له پوخی زیندووی سردار و سهروه رمان دهکین و دهلین: نهی پیغه مبهری خوشه ویست ﷺ

له سر زه مینی (کاوان) و سولټانه کی کوکه بری و

شاره زووری حه دیسه وه

له هریمی گیزه لوکی پر نه گبه تی-جینو سایدی- نه گریسه وه

له ده فوری پت و خه رده ل و مهرگ سات

له هریمی بی ناز که وتووی بی پر چه م و

خاوه ن چهن دین خه ون و ناوات

مه میشه توی خوشه ویستمان

هیزی نه ژنؤ و بیلبله ی چاو

هر پیشه نگ و مه ولا و گه وره و رابه رمان بوویت

هیمای میژووی پر شه رف و

سازینه ری بزافی رزگار که رمان بوویت

ها . . . . نه وه میژو شاهیده

نم گه له ی شهیدای په یامت

چواردە سەدەیه دڵشاده

که تۆی فەخری ئەم گەردونه ، مامۆستا و پیغه مبه‌رمان بوویت

ئە ی رابه‌رم :

هەر که مانگی مه‌لودی تۆ ، سالانه ده‌گه‌رێته‌وه

باوه‌ر فەرموو ، لەم ده‌فهره ، به‌ شنه‌ ی شه‌مالی ره‌ئفه‌ت و

ره‌حه‌ته‌ بی وینه‌ که ی تۆ

هه‌موو دڵمان ده‌ژێته‌وه

گیانمان له‌ سایه‌ ی یاددا

پشو و ده‌دا و ده‌شنیته‌وه

له‌ حورمه‌تی شکۆی یادت

له‌ خوۆشی باس و ناوی تۆ

چی ئازار و ئۆف و ژانه

هه‌مویمان بیر ده‌چێته‌وه

ئە ی پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وام

ئەم گه‌له‌ خێر له‌ خو نه‌دیوه‌ ی ئوممه‌ت

به‌ دڵ قه‌ناعه‌تی وایه ، نه‌گه‌ر هه‌بیّت

رێگابه‌کی سه‌رفرازی ، نه‌گه‌ر هه‌بیّت هیوا و ئومیدێک

بۆ سه‌به‌ی ، نه‌وه‌ ته‌نها

له‌ په‌یامه‌ ژین به‌خشه‌ که ی تۆی مامۆستا و پیشه‌نگدایه

که سه‌راپای هەر ره‌حه‌ته‌ و به‌خششی گه‌وره‌ ی خودایه‌ ! ..

نیمانداران: گھر بمانہ ویت پیغہمبہری خوا ﷺ بناسین، ئەوا دەبیئت لە قورئانەوہ بیناسین، چونکہ ہەر کەسیک لە قورئانەوہ پیغہمبەر نەناسیت، ئەوہ یان حەقی خۆی نەداوەتێ، یان زیادەپرەوی کردووە لە خوشەویستیدا و پیغہمبہری خوا ی توپە کردووە.

یەکەم: دەیان ئایەتی قورئان باسی ئەوہ دەکەن کە پیغہمبہری خوا ﷺ لە ھەموو مەخلوقات گەورەترە، وە لە ھەموو کەس زیاتر لە خوا نزیک بوو. ﴿ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى ﴿۸﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى﴾ النجم: ۸-۹. فەرمون سەرئەجی ھەندیک لەو ئایەتە قورئانیانە بەدەن کە باسی گەورەیی پیغہمبہری خوا ﷺ دەکەن و تەنھا تاییبەتەن بەو زاتە:

۱. ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ الانبیاء: ۱۰۷.

۲. ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ

عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ التوبة: ۱۲۸.

۳. ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿۴﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ النجم: ۴.

۴. ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ القم: ۴.

۵. خوا ی گەورە ئەوہندە پلەو پایە ی پیغہمبەر ﷺ بەرز دەکاتەوہ کە دەفەرمویت: (ھەرکەسیک گوێراپەلێ پیغہمبەر ﷺ بکات، ئەوہ گوێراپەلێ و نبطاعە ی خوا ی کردووە):

﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۖ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ

حَفِظْنَا﴾ النساء: ۸۰.

۶. ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾ ال عمران: ۳۱.

۷. ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ﴾ الفتح: ۱۰.

۸. ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ﴾ النساء: ۶۵.

۹. خوی گه وره پیغه مبهری ﷺ به نور و پوناکی ناو بردوو: ﴿قَدْ جَاءَكُمْ

مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾ المائدة: ۱۵.

۱۰. تهنه پیغه مبهری خواجه ﷺ که له ناو هه موو پیغه مبه راندا

خوی گه وره به ناوی (یا محمد) بانگی نه کردوو، به لکو له بهر ریز و حورمهت به (یا أيها النبي - یا أيها الرسول - یا أيها المرسل - یا أيها المدثر . . .

الخ) وه له هه ر جینگایه کدا ناوی (محمد) هاتیبت، له گه لیدا (رسول الله) به دوا یا هاتوو.

۱۱. له قورئاندا ناوی زوربهی ئەندامهکانی لاشهی پیروزی هاتوو،

له کاتی کدا هیچ پیغه مبهریک (سهلامی خوا له هه موویان بیت) وه یان فریشتهیهک ناوی ئەندامهکانی لاشهی نه هاتوو، بۆ نمونه:

﴿بِاسْمِ دَهْمٍ وَ چاوی موبارهکی: ﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي

السَّمَاءِ ۚ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا﴾ البقرة: ۱۴۴. به لئ، پیغه مبهری خوا ﷺ

هه به دل ئاره زوی خواست که خوی گه وره قیبهی بۆ بگوریت به ره و که عبه، هیچی به زویان نهوت، خوی گه وره ئاواته که ی هی نایه دی.

❀ یان ھەر لە بارە ی دەم و چاوی پیروزیەو دەفەرمویت: ﴿وَمِنْ حَيْثُ

خَرَجْتَ قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ البقرة: ۱۴۹.

یان دەفەرمویت: ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَیِّمِ﴾ الروم: ۴۳.

❀ وە خوا ی گەورە باسی چاوی پیروزی دەکات لە (۳) جینگای قورئاندا،

وەکو (الكهف: ۲۸ ، طه: ۱۳۱ ، الحجر: ۸۸).

وەکو: ﴿وَلَا تُمَدِّنْ عَيْنَكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ﴾ طه: ۱۳۱.

❀ وە زوبانی پیروزی لە (۳) جینگای قورئاندا ھاتوو: (مريم: ۹۷ ،

الدُّخَان: ۱۳۱ ، ﴿لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ﴾ القيامة: ۱۶).

❀ وە سنگی موبارەکی (۴) جار لە قورئاندا ھاتوو، بۆ نمونە

دەفەرمویت: ﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ﴾ الحجر: ۹۷.

❀ وە دلی پیروزی (۶) جار بە (قَلْبُ) و (فُؤَاد) ھاتوو، لە (البقرة: ۹۷ ،

الشُّعَرَاء: ۱۹۴ ، الحَشَر: ۲۱ ، النُّجْم: ۱۱ ، هُود: ۱۲۰ ، الفرقان: ۳۲ ، ﴿فَبِمَا

رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لَئِنْ لَّهُمْ لَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ﴾ ال

عمران: ۱۵۹).

۱۲. خوا ی گەورە ئەوەندە پیزی ئەو خۆشەویستە ی گرتوو، کە

فەرمویەتی: (بۆ ھیچ کەس نیە لە ئاستیدا دەنگ بەرز بکاتو) ﴿لَا تَرْفَعُوا

أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾ الخُبَرَات: ۲.

۱۳. له ناو هه موو پیغه مبه راندا (سهلامی خویان لی بیت) ، خوای گه وره ته نها سویندی به ته مه نی پیروز و پر به ره که تی (خاتم الانبیاء و المرسلین) چه زره تی محمدی امین ﷺ خواردوه که ده فهرمویت:

﴿لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾ الحجر: ۷۲.

۱۴. خوای گه وره له بهر پرزی چه زرهت ﷺ، سویند به و شاره به خوات که نه وی تیدا نیشته جینه: ﴿لَا أَقْسَمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ؕ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ البند: ۱-۲.

۱۵. به هوی قه در و حورمه تی پیغه مبه ری پیشه واوهیه ﷺ که خیزانه به پرزه کانی شی پیروزن ﴿يَنْسَاءَ النَّبِيُّ لَسْتُ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ ؕ إِنَّ أَتَقَيَّتْ﴾ الاحزاب: ۳۲.

۱۶. هه ره له باره ی پرز و حورمه تی خیزانه به پرزه کانی وه، قورنان ده فهرمویت: ﴿وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ الاحزاب: ۶.

۱۷. خالی له هه موان گه وره تر نه وهیه که خوای گه وره خوی و فریشته کانی سه لاواتیان له دیداری نه و پیغه مبه ره خوشه ویسته ﷺ لیداوه و فرمانیشی کردوه به ئیمانداران که سه لاواتی له دیدار لی بدن ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ الاحزاب: ۵۶. به راستی نه م خه لاته به هیچ پیغه مبه ریکی خوا (سهلامی خوا له هه موویان بیت) نه به خشاروه.

ئیمانداران: ئەمە پیڤەمبەری ئیمەیه، دەبیت ئاوا بیناسین، که خوا
 چەندی خوش ویستوه و چەند ریزی گرتووه، چەند لە خۆی نزیک
 خستۆتووه، چەند پلە و پایە دویا و قیامەتی لەسەر هەموو بەرزان و
 پاکان و چاکانەوێه، بەراستی ئەگەر ئیماندارێ راستەقینە بیت، دەبیت
 کەناوی پیروزی محمد ﷺ هات، هەموو خانەکانی ناو لەشت بکەوێه جۆلە،
 هەر لە تەپلی سەرت تا بنی پیت مۆچۆرکە پێدا بیت. هەر لەگەڵ
 بیستنی ناوی سەرور و پیشەوای هەموو پیڤەمبەران حەزەرتی محمد ﷺ
 دلت شاگەشکە ببیت و زمانت بێتە گو و بەهەموو ناخ و گیانتەوێه بلیت:
 ﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ﴾.

جا داواکارم صەلاوات زۆر ئی بدەن، چونکە پەیمان نوێ کردنەوێه
 لەگەڵ پیڤەمبەری خوادا ﷺ، پەحمەتی خوا لە باوک و باپیرانمان کە ئەگەر
 کەسێک چاوی بە کەسێکی خوشەویستی دەکەوت، هەر خێرا لەگەڵ دەست و
 دەم ماچ کردندا صەلاواتی لە دیداری حەزەرتی محمد ﷺ لێدەدا.

وێه میلیەتی کورد، کاتێک میوهی تازە سالی ببینیایە، مانگی تازە
 ببینیایە، لە خوشەویستی پیڤەمبەر ﷺ پیش زیکرە تایبەتە کە صەلاواتی
 لێدەدا، وە کاتێک دوو کەس کێشە و نێزاع بکەوتایە نێوانیان، کەسی
 سییەمی ناو بژێوان دەیوت: (دە صەلاواتی ئی بدەن) واتە: دەیانزانێ
 صەلاوات ئاشتی یە، بەرەکەتە، پەحمەتی خوا، فیتنە و ئاشوب لادەبات،
 غەم لەسەر دل و دەرون لادەبات، بەرەکەت دەخاتە مال و پزقووه.

جا حەز دەکەم لە مانای صەلاوات حالی ببین:

خوشەویستان: صەلاوات دوو بەشە: (صَلَاة) لەگەڵ (السَّلَام) ،

(صَلَاة) دوو واتای گرنگی تێدایە:

واتای یەكەم: خوشەوێستیه، واتە: ئەي پێغەمبەري خوشەوێست
 ﷺ ئێمە تۆمان خوشتر دەوێت لە ھەموو شتێک، لە خۆمان و دايك و
 باوکمان و مال و منداڵمان و ھەموو خەلکی سەر زەوی بە گشتی.

واتای دووھەم: دوعا بۆ کردنە، کە داوا دەکەین: خوای گەورە لە
 جیاتی ئێمە پاداشتی ئەو سەرور و چاوساغەمان بداتەو، لە بەرامبەر
 ئەو ھەموو شەوینخونی و جوھد و جیھادەي کردی، بۆ پزگار بوونی
 مرقایەتی لە ھەموو کۆیلايەتی و کۆسپ و کۆت و بەندیك، لە ھەموو
 نەقامی و جاھیلیەتێک. کەواتە: کە خوای گەورە پێمان دەفەرموێت:
 (ئەي ئیمانداران ئێوەش صەلاوات لە دیداری خوشەوێست لی بدەن) واتە:
 خوشتان بویت، مەدحی بکەن، دوعای بۆ بکەن.

وہ سەلامیش دوو واتای گرنگی تێدایە:

واتای یەكەم: لە مێشکێدا ھەمیشە بزانی کە حەزەرەتی محمد ﷺ لە
 ھەموو عەیبێک بە دوورە، وە لە ھەموو کەم و کورتیەکی بەشەری
 بەدوورە، وە ھەموو کەمالاتیکی بەشەری تێدایە.

واتای دووھەم: محمد ﷺ بپاریزن، شوینی سوننەت و پێبازە تاقانە
 بی وێنەکەي بکەون و شەرەکەي سەربخەن، ناوەکەي بپاریزن و بەرز
 پایبگرن.

کەواتە: موسلمان کە صەلاوات لی دەدات، لەناخ و دلێوہ پوو لە
 خوا دەکات و دەلیت: (اللَّهُمَّ عَظِّمُ فِي الدُّنْيَا بِأَعْلَاءِ ذِكْرِهِ، وَ إِظْهَارِ دِينِهِ، وَ

إِبْقَاءَ الْعَمَلِ بِشَرِيعَتِهِ، وَفِي الْآخِرَةِ بَتَشْفَعَهُ فِي أُمَّتِهِ وَإِجْزَالَ أَجْرِهِ وَثُوبَتِهِ وَإِدْءَاءَ فَضْلِهِ لِلأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَتَقْدِيمِهِ عَلَى كَافَّةِ الْمُقَرَّبِينَ).

واته: داوات ئی دهکم نهی خوی گهوره که پیغه مبهری خوشه ویست ﷺ بهرز و بلند بکهیت له دونیادا بهوی بهردهوام ناوی بهرز پاگیریت، وه ئاینه که ی پایه دار و گهشاوه بیئت، وه له هه موو سات و زه مینیک کار و کرده وه به شه ریعه ته که ی بکریئت، وه له قیامه تیشدا پایه داری بکهیت، بهوی شه فاعه تی گهوره بو ئومعه ته که ی بکات، وه گه وره یی و پیزی بو هه موو خه لکی سه ره تاو کو تای ی ده ریکه ویئت، وه نهو پیغه مبه ره پی شه وایه بکهیت به پی شه وای هه موو چا کان و پا کان و له خوا نزیکان..

وه سه لاواتی خوا بو پیغه مبه ر ﷺ وه سف و سه نا و باسکردنیه تی به چاکه له ناو کو مه لی هه ره به رزی مه لانی که تدا و بارینی ره حمه ت به سه ری دا.

سه لاواتی مه لانی که ت بو پیغه مبه ر ﷺ، نزا کردنیانه بو لای خوا که هه رده م پایه به رزی بکات و ره حمه ت بیاری نیئت به سه ری دا.

له باره ی گه وره یی سه لاواته وه چه ندین فه رموده هیه، له فه رموده یه کدا که حه زه تی نه بو هوره یه ﷺ بو مان ده گیریت ه وه ئیما می موس لیم پری وایه تی کردوه، پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رمویه تی: (مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا). واته: هه رکه سی ک یه ک سه لاواتم له سه ر ئی بدات، خوی گهوره ده سه لاواتی له سه ر ئی ده دات.

واته: کاتی ک تو ی ئیما ندار سه لاواتیک ئی ده ده ی ت، خوی گهوره به به ره که تی نهو سه لاواته ده جار خوشه ویستی بو تو زیاد ده کات،

بهره‌کەت دەخاتە عومرت، ناو مالت، ناو پزق و پۆزیت، خوای گەوره به
 بهره‌کەتی ئەو سه‌لاواته خوشه‌ویستت ده‌کات لای خه‌لکی، پاکت
 ده‌کاته‌وه له کهم و کورپی و عه‌یب، هه‌رکه‌سینک زۆر سه‌لاوات لی بدات،
 پیغه‌مبه‌ری خوا خوشی ده‌وێت... پیاویکی زۆر دیندار سه‌لاوات زۆر
 له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر ﷺ لی ده‌دات، شه‌ویکیان له‌ خه‌ودا به‌ خزمه‌تی فخری
 عالم گه‌یشت، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: وه‌ره پێشه‌وه ده‌مت بینه با
 ماچی بکه‌م، کابرا شه‌رم دایگرت و ده‌می خۆی به‌ شایه‌نی ئەوه نه‌زانی
 که پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌و ده‌مه پیرۆزه‌ی خۆی ده‌می ئەو ماچ بکات، بۆیه
 پوومه‌تی تی کرد. پیغه‌مبه‌ر ﷺ پومه‌تی ماچ کرد و فه‌رموی: من ئەو
 ده‌می تۆم خوش ده‌وێت چونکه زۆر سه‌لاوات پێ لێداوه. کاتیک
 له‌خه‌و به‌خه‌به‌ر هات، ماوه‌ی هه‌شت پوژ بۆنی میسک له‌ پوومه‌ت و
 ژووره‌که‌ی ده‌هات!!.

مه‌حوی شاعیر ده‌فه‌رموێت:

هه‌تا بولبول له‌سه‌ر گول نه‌غمه‌ خوان و ناله‌ سه‌نجانه

بَلِّينَ نِيسَ وَمَهْلَهْكَ پَر به‌م زه‌مین و ئاسمانه

(وَصَلَّى اللهُ عَلَيَّ) ئەو به‌حری عیلم و عیرفانه

که ده‌رکی غه‌وری ناکا (غَيْرِ عِلْمِ اللهِ سُبْحَانَهُ)

به‌پێزان: سه‌رنجی پوداویکی واقعی ئەم سه‌رده‌مه بدن که به‌لگه‌یه
 له‌سه‌ر ئەوه‌ی که پوخی پیرۆزی پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ناگایه به‌و سه‌لاواتانه‌ی
 که بۆی ده‌نێدری.

مامۇستا مەلا محمد ئىمامى مزگەوتى چوارباخ كە لە كۆپرە وەكەى
 (۱۹۹۱)دا بە عسىيەكان شەھىدىان كرد، دەفەرموئىت: (شەويك بە خزمەتى
 پىغەمبەرى خوا ﷺ گەيشتم، حەزەرەتى پىغەمبەر ﷺ فەرموى: بېرۇ
 بۇلاى حاجى عەلى كە پىياويكى خواناسى حەلال خۆرە و دوكانى پىلاو
 فېرۇشتىنى ھەيە لە بازارى حەوزە وشكەكە، سەلامى ئى بىكە و پىنى بلى:
 بۇچى چەند پۇژىكە سەلاواتەكانى كەم بۇتەو؟! كاتىك پۇژ دەبىتەو
 مامۇستا مەلا محمد دەچىت بۇلاى حاجى عەلى و پاش سەلام كردن
 خەونەكەى بۇ دەگىرپىتەو، ئەويش چاوى پېر دەبىت لە فرمىسك و
 دەلىت: بەخوا راست دەفەرموئىت، بەقوربانى پىغەمبەرى خوشەويست
 بىم، چەند پۇژىكە سەرم قالە و سەلاواتەكانم كەم بونەتەو).
 بىخود دەفەرموئىت:

ھەتا تەجەلى خوا لە عالەما بىكا ظھور

بە ئاگرى گولۈ چەمەن چىا بىتە كىوى طور

فريشتەو ئادەمى دەلېن ھەتا ئەبەد لە خوار و زوور

سەلاتى حەق لە سەر شەھى كە شەق ئەكا قەمەر لە دوور

سەلامى حەق لە سەر مەھى كە ئەسپى خۆر لە غار ئەكا...

ئىمانداران: لىرەدا پىرسىيارىك درووست دەبىت، ئەويش ئەوھە:
 ئايا ئىنسانى مۇسلمان چۆن دەگات بەم پەلەى خوشەويستىيە كە ئاوا
 پىغەمبەرى خوا ﷺ ئاگاي لە حالت بىت؟!... بەوھى دەبىت كە بەراستى
 تۆ ئىمانت بەھىز بىت بە خوا و خوشەويستى پىغەمبەرى خوا ﷺ رەگى

داکوتا بیت له دلتا و له هه موو ناخ و گیانتدا بلاو بوبیتتهوه، پیغه مبهری خوشه ویستمان ﷺ ده فرمویت: (مِنْ أَشَدِّ أُمْتِي لِي حُبًّا نَاسٌ يَكُونُونَ بَعْدِي يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ رَأَى بِأَهْلِهِ وَ مَالِهِ) رواه مسلم.

واته: له هه موو کهس زیاتر له ئوممه تم که منی خوش دهویت کهسانیکن که دواى من دین و به چاوی سهریان منیان نه بینیهوه، هه ریه ک لهوانه ئاواته خوازه به دل و به گیان که چاوی به من بکهویت، ئیتر نه مالى بمینیت نه مندالی نه خیزانی...!

موسه نای کوپی سه عید ﷺ ده فرمویت: (سَمِعْتُ أَنَسًا (أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ) يَقُولُ: مَا مِنْ لَيْلَةٍ إِلَّا وَأَنَا أَرَى فِيهَا حَبِيبِي، ثُمَّ يَبْكِي)...

واته: له ئه نه سی کوپی مالیکم بیست ﷺ که فرموی: هیچ شهوێک نه بووه له خه ودا به خزمهت خوشه ویستم (پیغه مبهری خوا ﷺ) نه گه یشتیم، ئه مجا ئه نه س ﷺ دهستی ده کرد به گریان.

ئه مه له کاتی کدا ئه نه س ﷺ له ته مه نی (۱۰) سالیه وه هتا وه فاتی پیغه مبهر ﷺ له خزمهت پیغه مبهردا بووه، که چی له خوشیدا ده گریا کاتیک له خه ودا به خزمهت پیغه مبهری خوا ﷺ گه یشتوه.

به پریزان: یه کیك له تابعین له ماموستاکه ی پرسى: حه ز ده که م پیم بلیت چی بکه م تا له خه ودا به خزمهتی پیغه مبهری خوا ﷺ بگه م. ماموستاکه فرموی: ئیواره لای مالى ئیمه به، ئیواره نان و خواردنیکی زۆر سویری ده رخوا رد دا، که به ناره حهت قوت ده چوو له بهر سویری، پاشان ئاوی خواردنه وهی نه دایه، له نیوه شه ودا ئاوی بو برد و وتی: ئه مشه و خه وت به چیه وه ده بینى؟! کابرا وتی: به خوا ئه مشه و له

خەونددا جۆگە و جۆباری پەر لە ئاوم دەبینی کە ئاوی پوون و ساردی
 پێدا دەڕۆیشت، وە لە خەومدا باران دەباری.. مامۆستا کە فەرموی:
 راست دەکەیت، چیت لە خەیاڵ و مەبەستدا بوو، ئەو هاتە خەوت.
 هەركاتیك ئاوا راست کرد لە خوشەوێستی پیغمبەردا و هەموو هیوا و
 ئاوات بە خزمەت گەیشتنی بوو، ئەوا لە خەودا بە خزمەتی دەگەیت!..

ئیمامی عەلی عليه السلام دەفەرموێت: لەدوای وەفاتی پیغمبەری خوا ﷺ
 لە زەمانی ئیمامی عومەردا رضي الله عنه، شەویکیان بە خزمەتی خوشەوێستم
ﷺ گەیشتم، لە خەومدا دوای نوێژی بەیانی لە مزگەوت ئافرەتیک لە
 دەرگای دا، پیغمبەر ﷺ فەرموی: عەلی برۆ بزانه کێیه؟ کاتیك چووم
 تەماشام کرد، ئافرەتیک حەلاقیەك خورمای پێیه و بۆ بەخشین
 هیناویەتی، منیش خورماکەم ئی وەرگرت و بردمە خزمەتی پیغمبەر ﷺ
 ، ئەویش بە دەستی پیروزی دابەشی کرد بەسەر سەحابەکاندا، یەك یەك
 بەشی دان تەنها من مامەوه، پاشان دەنکیك خورمای خستە ناو دەمی
 منەوه زۆر شیرین و بەتام بوو، لە دلی خۆمدا وتم: خۆزگە دەنکیك
 خورمای تری بدامەیه، لەو خوشی و شادیەدا لە خەو خەبەرم بوێهوه،
 کاتی بانگی بەیانی بوو، چووم بۆ مزگەوت، ئیمامی عومەر رضي الله عنه پیش
 نوێژی بۆ کردین، دوای نوێژ کەسێك لە دەرگای مزگەوتی دا، ئیمامی
 عومەر رضي الله عنه فەرموی: عەلی بچۆ بزانه کێیه؟ کە چووم ئافرەتیک بوو
 حەلاقیەك خورمای پی بوو، هینابووی بۆ خێر، لێم وەرگرت و بردمە
 خزمەتی ئیمامی عومەر و رضي الله عنه ئەویش دابەشی کرد بەسەر

صەحابەکاندا و بە دەستی خوشی دەنکیك خورماشی خسته ناو دەمی منهوه، ئەوەندە خوش بوو لە دلی خۆما و تەم: خۆزگە دەنکیك خورمای تری بدامایەتی!! ئیمامی عومەر رضی اللہ عنہ زەرەخەنەییەکی کرد و فەرموی: عەلی چاوەڕێی دەنکە خورمای تەرمەکە، بەخوای ئەگەر پیڤەمبەر صلی اللہ علیہ وسلم بۆی زیاد بکردیتایە، منیش بۆم زیاد دەکردیت!!...

سُبْحَانَ اللَّهِ، ئیمامی عومەریش رضی اللہ عنہ هەر لەو شەویدا بە خزمەتی پیڤەمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم گەیشتو و هەمان پوداوی بینووە! ئاوا بە دل و بە گیان و بە دڵسۆزی لە خزمەتی پیڤەمبەری خوادا بوون صلی اللہ علیہ وسلم، لە دواي وەفاتیشی ئاوا دلیان پاک بوو بەرامبەر یەکتەری!.

ئیمانداران: بەراستی دەبێت بزانی کە پیڤەمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم پیڤەمبەرە و پیشەوا و سەرداری هەموو پیڤەمبەرانی لە ئادەمەوه تا عیسی (سەلامی خوا لە هەمویان بێت) نابێت وەکو کەسیکی ئاسایی و سادە سەیری بکەین، دەبێت ئاوا بیناسین و وەکو صەحابە ئازیزەکان خوشمان بویت، چونکە گوێرایەلی بەرھەمی خوشەویستیە، فەراوان گوئی بۆ ئەم بەسەرھاتە بگرن کە پادەیی گوێرایەلی صەحابەکان دەردەخات بۆ ئەمر و فەرمانەکانی پیڤەمبەر صلی اللہ علیہ وسلم:

عَنْ جَابِرٍ رضی اللہ عنہ قَالَ: لَمَّا اسْتَوَى رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَالَ: (اِجْلِسُوا)، فَسَمِعَ ذَلِكَ ابْنُ مَسْعُودٍ رضی اللہ عنہ، فَجَلَسَ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ، فَرَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم فَقَالَ: (تَعَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ). رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ سُنَنِ أَبِي دَاوُدَ.

واته: جابر رضی اللہ عنہ ده فہرمویت: پوژی جومعه که پیغہمبہری خوا صلی اللہ علیہ وسلم چووه سہر مینبہری پیروزی فہرموی: (ئہی خہلکینہ دانیشن له شوینی خوتان)، لهوکاتہدا عہدوللای کورپی مہسعود رضی اللہ عنہ دہہات بہرہو مزگہوت، گہیشته دہرگای مزگہوت و کہ گوئی لی بوو پیغہمبہر صلی اللہ علیہ وسلم فہرموی دانیشن، یہک ہہنگاوی تری ہہلنہینا و له شوینی خوئی دانیشن، پیغہمبہری خوا صلی اللہ علیہ وسلم فہرموی: (ئہی عہدوللای وەرہ پیشہوہ بو ناو مزگہوت مہبہستم تو نہبوو)!!

تہماشاکہن، عبداللہی کورپی مہسعود رضی اللہ عنہ یہک ہہناسہ فہرمانہکھی پیغہمبہری صلی اللہ علیہ وسلم دوا نہخست و یہکسہر دانیشنت لہبہر دہرگا و یہک ہہنگاو نہہاتہ پیشہوہ.

بہراستی ئیمانداران: ئہمرو لہ ہہموو کاتیک زیاتر پیویستمان بہوہ ہہیہ کہ لہ خزمہت پیغہمبہری خوا دا بین صلی اللہ علیہ وسلم ، وہرن با لہیادی لہدایک بوونیدا تیبگہین ئہم مہولودہ عہزیزہ کیئہ؟، ئہم لہدایک بووہ کیئہ؟، ئہم پرحمہتہ کیئہ؟، وەرہ صہلاواتی لہ دیدار لیبدہ، وەرہ ویزدانت ئاسودہ بکہ، وەرہ ناخت زیندوو بکہرہوہ، وەرہ بیناسہ و شانازی پیوہ بکہ کہ سہرکرده و پابہریکی ئاوات ہہیہ، کہ پرحمہتی خواہیہ و پیمان خہلات کراوہ، خوئی فہرمویہتی صلی اللہ علیہ وسلم : (أَنَا رَحْمَةٌ مُّهْدَاةٌ)، ئہو زاتہ پیشہواہیہکہ دوژمنانیشی دانیان بہ گہورہیی و عہزہمہتی داناوہ، (وَالْفَضْلُ مَا شَهِدَ بِهِ الْأَعْدَاءُ) ..

(ماهاتما غاندى): ماهاتما: واتە دەروون بەرز و پېرۆز، ئەندازىار بوو و ناوى (كرمشاند غاندى) يە، لە (۱۸۶۹ - ۱۹۴۸) ژياوه، يەككە لەم سەد كەسەى كە مېژووى جيهانيان گۆرپوه، لە وتاريكيدا بۆ پوژنامەى (ينج إنديا) گەنجى هيندى باسى پيڤەمبەرى خوا ﷺ بەم شينويه دەكات و دەليّت: (ويستم خەسلەتەكانى ئەو مروّقه بناسم كەبەبى ناكۆكى دلى مليونەها مروّقى بوخوى كيش كردبوو، بەوپەرى دنيای يەوه شمشير ئىسلامى نەگەياندۆتە ئەم پايه بەرزە، بەئكو گەيشتنى بەم پايه بەرزە بەهوى سادەبى، ووردبىنى، راستگوى، هونەرمەندى، دلسۆزى و ئازايەتى محمد ﷺ بوو، ئەمانە ئىسلاميان گەياندۆتە ئەم شوينە نەوهك شمشير).

يەككى تر: د. مايكل هارت: ئەمريكييه و چەند دكتوراي بەدەست هيناوه لەبارەى گەردوون ناسى، وەيەككە لەزانا بەناوبانگەكانى بواری فيزيای جى به جى كارى (الفيزياء التطبيقية)، دەليّت: لەكتيبى (سەد پياوه ناودارەكە)، بەعەرەبى: (دراسة في المائة الاوائل): يەكەم كەسك لەنيوان گەورەترين پياوانى مېژوو هەلى بژيرم محمد ﷺ كەهەنديك كەس توشى سەرسامى دەكات (چونكە نوسەر خوى مەسيحييه) بەلام تاقە پياووبوو لەمېژودا لەلايهنى ئاينى و دنيای باشتري شينوه سەرکەوتنى بەدەست هيناييت.

محمد ﷺ گەورەترين ئاينى لەجيهاندا دامەزراندو بلاوكردهوه، بوو بە يەككە لە سياست مەدارە گەورەكانى جيهان، لەم پوژگارەدا و دواى

تیپەر بوونی نزیکهی (۱۳) سەدە بەسەر کۆچ کردنیدا، هیشتا کاریگەریهکی بههیزی ماوه.

ئەمڕۆش دواى (۱۴۲۹) سال وا له دواى سەرهلدانى شینوازی نوێى زانستى بۆ زانینی پادهی کهسایهتیهکانى جیهان له دواى سەدهی بیسته‌مه‌وه به به‌کارهێنانی زانستى ئامار، پیغه‌مبەری خوا ﷺ به یه‌کیک له ناودارترین کهسایه‌تى جیهانی هاتۆته هه‌ژمار، دواى بلاو بوونه‌وه‌ی هه‌بوونی زۆرترین ناو له جیهاندا که ناوی (محمد) ، سایت و پۆژنامه‌کان له‌پێی پاپرسیه‌وه، به‌رده‌وام شینوازی تر به‌کار ده‌هێنن تا بزائن کاریگه‌رت‌ترین کهسایه‌تى له جیهاندا کێیه‌!

له تازه‌ترین زانیاریدا که له‌سەر توپی ئینتەرنێت بلاو کراوه‌ته‌وه ناوی (۲۱) کهسایه‌تى جیهانی خراونه‌ته‌ پوو بۆ ئەوه‌ی بزانی‌ت کاریگه‌رت‌ترین کهسایه‌تى کێیه‌؟، له ناو کهسایه‌تیه‌کاندا هه‌ریه‌ک له پیغه‌مبەر عیسا ﷺ و محمد ﷺ و له زانیان ئەنیش‌تاین و فرۆید و داروین و هیتلەر و مارکس و ..هتد. خراونه‌ته‌ پوو، به پێی دوا‌ین ئە‌نجام ده‌رکه‌وت که هه‌زه‌تى محمد ﷺ (٪۸۶) ی ده‌نگه‌کان و پیغه‌مبەر عیسا ﷺ (٪۱۳) ی ده‌نگه‌کانی به ده‌ست هێناوه، که ئەم دوو پێژه‌یه به‌رزترین پێژهن تۆمار کراون، هه‌روه‌ها ژماره‌ی ده‌نگه‌ران به پێی ئەو زانیاریه‌ی که پۆژنامه‌ی (Elmundo) له‌سەر توپی ئینتەرنێت بلاوی کردۆته‌وه (۱۹۰,۵۵۰) که‌س ده‌نگی داوه له‌و پێژه‌یه (۱۴۰,۲۴۴) که‌س

دەنگی بۆ پێغه‌مبەری ئیسلام ﷺ داو، (٢٣,٤٧٥) دەنگیش بۆ
پێغه‌مبەر عیسا ﷺ بوو.!!

ئەو تا ئەمڕۆ ناوی پیروزی محمد لە ھەموو ناویک زیاترە لە
جیھاندا (٦٥) ملیۆن کەس ناوی محمد.

و ھەشتیکی سەلمینراو ھەموو ناویک کۆن دەبێت، تەنھا ناوی
پیروزی محمد ﷺ نەبێت، بۆ ھەش لە خوشەویستی ئەو سەردارەدا کەم
کەس ھەیە لە کوردستاندا لە مائەکەیدا ناوی (محمد) نەبێت، ھەر لە
کوردستانی باشوردا پیاویکی خواناس کە چەند سالیکی لە مەو بەر کۆچی
نوازی کردووە، کوپکی ناوی (محمد) بوو، ھەرچەندە باوکە کە خۆی
ریشی سپی بوو و کوپکە کە تەمەنی نزیکەی (١٠) سالان بوو، کەچی
ھەرگیز لە پێگادا کە بەیەکەو پۆشتون، پیش کوپکە کە نەکەوتوو و
فەرمویەتی: چونکە ناوی (محمد) لەبەر حورمەتی ناوی پیروزی
پێغه‌مبەر ﷺ ھەم نە پێشی بکەوم!!

بەلێ ئەوا ئەمڕۆش لە کوردستان ئاوەدان و ئازاددا

کۆرپە بە تر، چاوی بە ژياندا ھەلھێنا

باوک و دایکی زۆر تی پامان

ئەو کۆرپەیان، بە چ ناویکەو ناوتین

کە شانابو، ناوی زاتیکی زۆر گەورە و

ناوداریکی مێرەبان بو

زیده دلسۆز و خه غۆری چه وساوه کانی جیهان بی

ناشنای خاک و ئاوو رۆلهی

پینج پارچه کهی کوردستان بی

شا نمونهی ره وشت بهرزی و

لیبورهی له ژبان بی

ناویکی پر تام و مانا و . . بۆ زار ساده و زۆر ئاسان بی

به لّی، قوربان، گه لّی ناو خرا بهرده ستیان

زۆر تی رّامان، سهریان برد و سهریان هینا

له دوا بریار

به خوشه ویستی تۆی سهروه

ناوی محمدیان لی نا . .

داواکارم خوای گه وره خوشه ویستی خوئی و پیغه مبه ره نازداره کهی

له دلماندا زیاد بکات و بهر شه فاعه تی ئه و خوشه ویسته مان بکهوین.

اللّهُم آمین.

سەرچاوه كان:

۱. قورئانى پيروز.
۲. شيعرى شنهي سوز - جلال الدين نجم الدين - ل ۱۲/۱۳.
۳. منهل المؤمنين و مورد الخطباء - د. محمود احمد البرشة - ص ۸۷.
۴. مجلة - حراء - العدد: ۳/۳۳ - ۲۰۰۶/۴.
۵. مع الانبياء في القرآن الكريم - عفيف عبد الفتاح طيارة / ص ۳۳۵.
۶. به خود اچونه و هيك له خوشه ويستی پيغمبردا ﷺ - نه دازيار عثمان محمد رشيد - ل ۲۴.
۷. به ره و پوره رده ي ئيسلامى - نه دازيار عثمان محمد رشيد - ل ۱۴۱.
۸. السلسلة الذهبية - محمود المصري - ابوعمار - ج ۳/ص ۹۲ - ص ۶۳۸.
۹. ته نها محمد ﷺ - پشتيوان كاكل - ل ۶.
۱۰. پورژنامه ي كومه ل - ژ: ۲۶۶ له ۲۰۰۷/۳/۳۱.

وتارى چوارم بۆ مانكى ربيع الاول

ناسىنى پېغەمبەرى فوا ﷺ
له قورئانەوه

وتاری چوارہم بؤ مانگی ربیع الاول ناسینی پیغہ مہری خوا ﷺ لہ قورنانه وہ

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به پرنز: مروؤ به شایه تومان دیتہ چوارچیوہی ئیسلامہ تیہ وہ
و ناسنامہ ی به پرنزی موسلمانہ تی و ہر دہ گرنیت (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ)، جا چؤن بالندہ به یهك بال نافرینت، ئینسانی
ئیمانداریش به تہنہا به (لا إله إلا الله) نابیتہ موسلمان ، به لکو دہ بیت (و أَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) شی لہ گہل بیت. ئەمجا به ہەردوو بالەکە بەرہو
پہزامہندی خوا و سہر فرازی بہرزت دہکاتہ وہ.

جا چؤن (لا إله إلا الله) شہرت و مہرجی خوئی ہہیہ، و ہکو خو پاراستن
لہ شیرک و جینگیر بوونی محہبہ تی خوا و ئومید بہ خوای گہورہ ، وہ ئیمان
بہ (لا إله إلا الله) تازہ دہ بیتہ وہ.

دہ بیت بالی دووہمی ئیسلامہ تیش کہ (أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) یہ
تازہ بکہینہ وہ، بہ تاییہ تی لہم مانگی مہولودہ دا، ئەویش بہم شیوہ یہ:
یہ کہم: (الْإِيمَانُ بِهِ ﷺ وَ الرِّضَا بِهِ وَ نَبِيًّا وَ رَسُولًا) واتہ: ئیمان ہینان بہ
پیغہ مہری خوا ﷺ بہ پیغہ مہر و چاوساغ و رابہری خوت قبول بکہیت.

پیغہ مہری خوا ﷺ دہفہرمویت: (وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي
أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَمِ يَهُودِيٍّ أَوْ نَصْرَانِيٍّ ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ
إِلَّا كَانَ مِنَ أَصْحَابِ النَّارِ) رواہ مسلم.

واته: سویند بهو زاته‌ی که نه‌فسی منی به دهسته که (الله)یه،
 هرکه سیک له‌م ئوممه‌ته یه‌هودی بیت یان نه‌صرانی (گاور) ناوی منی
 بیستبیت و پیتی گه‌یشتبیت که من پیغه‌مبهری خوام، پاشان که مرد
 نیمانی نه‌هینابیت بهو قورئانه‌ی که من هیناومه له‌لایه‌ن خواوه، نه‌وا به
 دننیا یه‌وه جیگه‌ی ناو ئاگری دۆزه‌خه!..

که‌واته: هرکه سیک بر‌وای دامه‌زراو و ته‌واوی نه‌بیت به
 پیغه‌مبهرایه‌تی حه‌زهرتی محمد ﷺ نه‌وا گومان له کافریتیدا نیه،
 هرچه‌نده خووشی به‌خواه‌نی دینی ئاسمانی بزانیته.

دووهم: (الشَّهَادَةُ لَهُ بِالْبَلَاغِ) واته: شه‌هادی بۆ بده‌ی که به‌پراستی
 نه‌و پیغه‌مبهره د‌لسۆزه، به‌ئه‌مانه‌ته‌وه بی زیاد و که‌م دینی ئیسلامی
 گه‌یاند به‌ئوممه‌ته‌که‌ی. له‌حه‌جی مال ئاوا ییدا به‌رامبهر به‌هاوه‌لانی
 خوشه‌ویستی وه‌ستا و فهرموی: (اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ، اللَّهُمَّ فَاشْهَدْ)، نه‌ی
 خ‌وای په‌روه‌ردگار تو ئاگاداریت که من په‌یامی ئه‌م ئیسلامه‌م گه‌یاند،
 ئیمه‌ش له‌م کاته‌دا پر به‌دل شایه‌تی نه‌ده‌ین و به‌زمان ده‌لین پوو له
 پو‌حی پیروژ و هه‌میشه به‌ئاگای ده‌که‌ین و ده‌لین: به‌لی نه‌ی
 خوشه‌ویستمان، شایه‌تیت بۆ ده‌ده‌ین که به‌پراستی به‌بی در‌یغی کردن
 په‌یامی خوات گه‌یاند به‌ئیمه، وه‌باشترین ئامۆزگاریکار بو‌ویت بۆ
 ئوممه‌ته‌که‌ت، وه‌به‌ته‌واوی مانای تی‌کو‌شان بۆ خوا تی‌کو‌شایت، وه
 شایه‌تی ده‌ده‌ین که کاتی‌ک وه‌فاتت کرد و گه‌پرایته‌وه بۆ‌لای
 په‌روه‌ردگارت، له‌سه‌ر ر‌ی‌بازی‌ک به‌جیت ه‌یشتین که نه‌وه‌نده ره‌وان و بی
 گری و گۆله که شه‌وه‌که‌شی وه‌کو پۆژه‌که‌ی پووناکه، مه‌گه‌ر که‌سی‌ک که
 حه‌زی له‌به‌هیل‌اک چوون بیت، نه‌گینا له‌و پراسته شه‌قامه لا نادات.

سپیه م: ناسینی پښه مبهري خوا ﷺ بهو شیوه یه ی که قورئان باسی کردووه، هرکه سیك بیه ویت به راستی پښه مبهري ﷺ بناسیت، پیویسته بچیته خزمهت قورئانی پیروژ، جا کاتیک دهچینه خزمهت قورئان بو ناسینی پښه مبهري، دهبینن بهم شیوه یه پیمان دهناسینیت.

یه که م: باسی نه وه دهکات که خوی گه وره بوچی پښه مبهري ناردووه بو سهر نوممه تی نیسلامی، دهفرمویت: ﴿يَتَأْتِيَ النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿وَكَثِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا﴾ الاحزاب: ۴۵-۴۷.

شیخ محمد علي الصابوني له (صفوة الثقات) دا دهفرمویت له تهفسیری نه م نایه ته دا: (وَصَفَهُ تَعَالَى بِخَمْسَةِ أَوْصَافٍ كُلُّهَا كَمَالٌ وَجَمَالٌ وَثَنَاءٌ وَجَلَالٌ) نهو پینچ وه صفه ش نه مانه ن:

۱. شاهدًا: أي شاهدًا عَلَى أَمْنِكَ وَعَلَى جَمِيعِ الْأُمَمِ بِأَنَّ أَنْبِيَاءَهُمْ قَدْ بَلَّغُوهُمْ رَسُولَ رَبِّهِمْ. واته: نهی محمد ﷺ به راستی تو شاهیدی له سهر نوممه ته که ت وه موو نوممه تانی تر که پښه مبهريه کانیا ن په یامی خویان پی گه یاندون.

۲. مُبَشِّرًا: أي مُبَشِّرًا لِلْمُؤْمِنِينَ بِجَنَّاتِ النَّعِيمِ. واته: موژده بده به نیمانداران به وهی که به هشتی پر خیر و بهرکه ت و خوشی چاوه پښانه.

۳. وَنَذِيرًا: وه ټاگدار که ره وه یه بو کافران له عذابی دوزه خ.

۴. وَ دَاعِياً إِلَى اللَّهِ بِأَدْنَىٰ: بانگه‌وازی مروّقایه‌تی ده‌کات بۆ لای خوا، بۆ یه‌کتا په‌رستی و به‌ندایه‌تی و گوێپرایه‌لی خوا ی گه‌وره، به پیتی فه‌رمان و به‌ستوری خوا، نه‌ک به پیتی هه‌وا و ئاره‌زووی خۆی.

۵. وَ سِرَاجاً مُنِيراً: واته: ئه‌ی محمد تۆ بووێته چرایه‌کی نورانی و پوناک بۆ خه‌لکانی جیهان.

مه‌ندیك له موفه‌سیرین زۆر جوانیان فه‌رموووه که ده‌لێن: (سراج) چرا نیه، به‌لکو تیشکی پۆژه، که تیشکی پۆژ هه‌لهات، کهس پتیوێستی به چرا و مۆم و گلۆپ نیه، ئه‌وه‌ی بیه‌وێت به‌وانه به‌رپیتی خۆی پووناک بکاته‌وه، ئه‌وه خۆی خه‌له‌تاندوووه.

موفه‌سیری به‌ناوبانگ (ابن کثیر) ده‌فه‌رموێت له ته‌فسیری (سراجاً مُنِيراً): أَي أَنْتَ يَا مُحَمَّدَ كَالشَّمْسِ فِي إِشْرَاقِهَا وَإِضَاءَتِهَا لَا يَجْحَدُهَا إِلَّا مُعَانِدٌ. واته: تۆ ئه‌ی محمد وه‌کو پۆژ وایت له تیشک دانه‌وه و پووناک کردنه‌وه‌ی هه‌موو دونیادا، که هه‌یج کهس ئینکاری پۆژ و پووناکیه‌ بی سنووره‌که‌ی ناکات، مه‌گه‌ر که‌سیکی عیناد و نه‌سه‌لمینهر که یاسای (بشفریت هه‌ر بزنه) به‌کار دینیت..

دووه‌م: گه‌وره‌یی پیغه‌مبه‌رمان ﷺ له‌وه‌دا بۆ ده‌رده‌که‌وێت که کۆمه‌لیك ته‌کلیفی خراوته‌ سه‌ر، که ئه‌و ته‌کلیفه‌ نه‌خراوته‌ سه‌ر که‌سی تر و ئه‌وه‌ش نیشانه‌ی گه‌وره‌یی پیغه‌مبه‌ره ﷺ، بۆ نموونه: له‌و کاته‌دا که بوو به پیغه‌مبه‌ر، هه‌زه‌تی جوهره‌ئیلی به‌ شیوه‌ی خۆی بینی، که به توندی گوشه‌ی به‌ خۆیه‌وه، که هاته‌وه بۆ ماله‌وه له‌گه‌ل ئه‌و هه‌موو

نازایەتیە و بە جەرگیتییە ، کەچی ئەوەندە دیمەنەکە سامناک بوو، کە
هاتەووە فەرموی: (خەدیجە، دامپۆشە . . . دامپۆشە).

وە صەحابەکان دەفەرمون: هەر کاتێک وەحی بۆ بهاتیە، لەبەر
قورسی وەحییە کە لە کاتی شیدەتی سەرما و سۆلە، عەرەقە بە
ناوچەوانی پیرۆزیەووە ئەهاتە خوارەووە. . .!

وە کاتێک قورئان فەرمانی پێ کرد و فەرموی: ﴿يَتَّيِبُوا أَلْمُدِّرُ

قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿ وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ ﴿ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ﴿ وَلَا

تَمْنُنْ تَسْتَكْبِرُ ﴿ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿ المَدِّر: ۱-۷. ئیتر ئەو هەستانەووەیە

کە هەستانەووە ئیسراحتی نەکرد هەتا ئەو پۆژەیی چوو بەرەگای خودا،

فەرموی: (ئەو خەدیجە، ئەو هاوسەری خوشەویست و خەخۆرم، ئەو

جیگای خەوتنە کوو بکەرەووە (لَقَدْ مَضَىٰ عَهْدُ النَّوْمِ) تازە کاتی خەوتن

بەسەر چوو. . .)، هەرەها پینگەمبەری نازیزمان ﷺ فەرمانی پێ کرا بە

شەونویژ، کە تەنھا لەسەر ئەو واجبە و لەسەر کەسی تر لە ئوممەتە کە

واجب نەکراوە، خوای گەورە فەرمانی پێ دا کە هەلسیت بۆ شەو نوێژ

﴿يَتَّيِبُوا أَلْمُرْمِلُ ﴿ قُمْ أَلَيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿ بَصْفَةً أَوْ أَنْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿ أَوْزِدْ

عَلَيْهِ وَرَزَقَ الْقُرْآنَ أَنْ تَزِيلًا ﴿ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿ المَزْمِل: ۱-۵.

پاشان خوای گەورە فەرمانی پێ کرد بە پشت تێکردنی کافران و

فەرموی: ﴿فَأَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ﴾ الحج: ۹۴.

دوای ٹہوہ خواہی گہورہ فرمانی پیّ دا بہ گہیاندنی ٹہم قورٹانہ بہ
 مہموو خہلکی و فہرموی: ﴿يَتَأْتِيهَا الرُّسُولُ يَلْغَىٰ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ
 وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ﴾ المائدة: ٦٧.

دواتر فہرمانی پیّ دا بہ ئیستیقامت و دامہ زراوی و فہرموی:
 ﴿فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ﴾ مود: ١١٢. وہ پیغہمبہری خوا ﷺ
 فہرموی: (ٹہم ٹاہتہ پیری کردم)...

ٹہمجا فہرمانی پیّ کرد بہ جیہاد و خواہی گہورہ فہرموی: ﴿يَتَأْتِيهَا
 النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ﴾ الثوبة: ٧٣.

بہلّی، ٹہم فہرمانانہ کہ یہ کہم جار لہ سہر پیغہمبہری خوا ﷺ
 واجب کران، بہ لگن لہ سہر گہورہ یی پیغہمبہری خوا ﷺ.

سییہم؛ قورٹانی پیوژ لہ یہ ک کاتدا مہدح و تہ کلیم بو پیغہمبہر
 ﷺ بہ یہ کہوہ کو دہ کاتہوہ، وہ کو لہ سوہرہ تی (الإنشراح - الضحیٰ) دا
 دہر دہ کہویت.

لہ سوہرہ تی (الإنشراح) دا دہ فہرمویت: ﴿أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ
 وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ﴿ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿ ٹہمہ ئیمتینان و
 خوشہ ویستی بو دہر پرنہ، ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿ ٹہمہش مہدح و پایہ
 بلندی باس کردنیہ تی، ﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ﴿٦٠﴾ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴿٦١﴾ ئەمەش تەكلیفی سەر
شانیەتی.

یاخود لە سوپەتی (الضُّحَى) دا دەفەر مویت: ﴿مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا
قَالَ ﴿٦٢﴾ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿٦٣﴾ ئەمە مەدح و ئەناو پێزە، ﴿أَلَمْ
يَجِدَكَ يَتِيمًا فَطَوًى ﴿٦٤﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ﴿٦٥﴾ وَوَجَدَكَ عَابِلًا
فَأَعْنَىٰ ﴿٦٦﴾ ئەمەش خۆشەویستی و ئیعتینانە، ﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٦٧﴾
وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿٦٨﴾ ئەمەش تەكلیفە..

کە بە راستی ئەمەش گەورەیی و خۆشەویستی خواپە بو
پێغەمبەری خوا ﷺ، کە ئاوا پێز لە هەموو ساتیکی تەمەنی پێرۆزی
دەگرت، چ تەمەنی مندالی و ساوایی و بی باوکی، چ تەمەنی هەژاری و
شوانی و نەداری، تەنانەت سەردەمیکی تەمەنی کە بە دواى دوزینەوهی
خوای تاك و تەنها و پێبازی راستی ژياندا دەگەرا و بیرى دەکردەوه،
خوای گەورە هەمووی بە پێزەوه تۆمار دەکات لە قورئاندا و دەبیته پێز
بو هەتیوان و مندالانی بی ناز کەوتوو، کەسانی هەژار و نەدار و شوان و
کرێکار، وه ئەوەندە ئەو پێغەمبەرە خۆشەویستە لای خوای گەورە،
خوای گەورە بو دەپێزینی خۆشەویستی خوای بو ئەو خۆشەویستەى کە
محمد المصطفیٰ یه ﷺ، باسی ئەو فەزل و چاکانەى بو دەکات کە
لەگەڵی کردووه، کە چون شارەزای پێگای راستی کردووه و بە چاو ساغ
و چرا بە دەستی ئەو شا پێگا بی پێچ و راست و دروستە، وه چون لە

ہزارِی پرگاری کردوہ و دہولہ مہندی کردوہ، وہ لہ کاتی ہتیویدا
 ہرگیز بیٰ نہنوی بیٰ خویہ و نہ بینوہ و لہ باوہشی حلیمہ و تا
 نامیزی دایکی و پاشان نامیزی، نوم ٹیمہنی بہوہفا و دلسوز و
 گہیاندی بہ باوہشی باپیری (عبد المطلب) کہ نہوہندہ ریزی پیغہ مہبری
 خویٰ ﷺ دگرت لہ تہنیشٹ خویٰ دادہنیشاند لہ و جیگا تایہ تہی کہ
 بو عبدالمطلب نامادہ کرابو، لہ تہنیشٹ کہ عہوہ ہیچ کہس بو
 نہبو لہ ویدا دابنیشی۔ بہ لام عبدالمطلب لہ تہنیشٹ خویہ و لہ سر دہو
 جیگاہ دایدنیشاند و کہ کورہ کانی خہریک دہبو دہری بکہن دہیوت:
 وازی لیٰ بینن نہم کورہ زایہم دواروژیکی زور گہورہی دہیبت۔ وہ لہ
 دوی ودفاتی عبد المطلبی باپیری پیغہ مہبری نازدار بیٰ نہنوا نہبو،
 بہکو خوی گہورہ خستہ لای پیاوکی بہریز و دلنہرم و مہردی
 مہیدان کہ (ابو طالب) ی مامی بو، کہ لہ ہموو کورہ کانی زیاتر ریزی
 بہ محمد دگرت و ہتا دوا ہناسہی دیفاعی لیٰ کرد و پشتی بہرنہدا۔

خوی گہورہ ہموو نہمانہ بو خوشہ ویستہ کہی کہ حہزہتی
 محمد ﷺ دہگیریتہوہ و دہفرمویٰ من ناوا چاودیری توم کرد و
 نہمہیشٹ بیٰ ناز بکہویت، کہواتہ توش ﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ؕ وَأَمَّا
 السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ؕ﴾، باوکیکی بہرحم و بہ سوز بہ بو بیٰ باوکان و
 منالانی نازدار۔ وہ ہرگیز نہدار و ہزار و چہوساوان پشت گویٰ مہخہ
 و لہ مہجلیس و کوپی خوت دووریان مہخہردوہ، نہمہش تہکلیفہ۔
 چوارہم: قورئانی پیروز ہموو نہو شویٹانہی باس کردوہ کہ
 پیغہ مہبری خویٰ ﷺ کاریکی نہنجام دابی و لہ گہل ردوشٹہ جوان و

خولقہ عظیمہ کہی تہودا نہ گونجی، یہ کسہر خوی گہورہ ناگاداری
کردوتہوہ.

بۆ نمونہ: له کاتیکدا سەرکردەکانی کوفری مەککە ھاتنە خزمەت
پێغەمبەری خوا ﷺ بۆ ئەوێ لە بارە ی خوی گہورە و قورئانەوہ
قسەیان بۆ بکات، پێغەمبەری خواش ﷺ بەو پەری خوشحالیہوہ
لەگەڵیان دانیشت و قسە ی بۆ دەکردن، لەو کاتەدا کە سێکی نابینای
موسلمانێ دڵ پر لە ئیمان و خوشەویستی خوا و پێغەمبەر لەبەر ئەوێ
نابینا بوو چاوی لێ نەبوو کێ لە خزمەت پێغەمبەری خوادایە، ھاتە
خزمەتی و وتی: ئە ی پێغەمبەری خوا لەو قورئانە ی کە خوی گہورە
فیری کردوی بە منیش بگە یەنە، بەلام پێغەمبەری خوا ﷺ بە ھاتنە کہ ی
لەو ساتە وەختەدا کە ئەو سەرکردانە ی کوفری مەککە ی لا دانیشتبوون.
پێی خوش نەبوون بەلام بە قسە ھیچی نەوت، تەنھا پشتی تێکرد و
رووی گەژ کرد، یە کسەر لەو زەمان و زەمینەدا قورئانی پیرۆز ھاتە
خوارەوہ و ئەمە ی تۆمار کرد و ناگاداری کردەوہ کە ئەوہ لەگەڵ رەفتار
و رەوشتی بەرزی تۆدا ناگونجی. ﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى ۖ أَن جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ
وَمَا يَذَرِيكَ لَعَلَّهُ يَمُرِّي﴾...

لە روداویکی تردا کافرە موشریکەکانی مەککە خەریک بوو
پێغەمبەری خوا ﷺ رازی بکەن بەوێ کە دانیشتنی ئەمان تایبەتی بی
و لەگەڵ بیلال و صوھەیب و عەماردا دایان نەنیشینی چونکە ھەژارن،

به لام خوى گوره فەرموى: ﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ﴾ الكهف: ۲۸

وه قورئانی پیروز تەنانهت ئەوەشی بۆ تۆمار کردوین که له هه‌موو تەمه‌نی پێغه‌مبەریتیدا یه‌کجار بیرى چوو بلیت (إنشاء الله) خوى گوره چەند پوژ وه‌حى وه‌ستاند و پاشان به‌ نایه‌تى پیروزی ﴿وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا﴾ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ الكهف: 23 - 24. ناگاداری کردۆتوه که هه‌رگیز به‌ بریاردانى حەتمى بریار نه‌دات له‌سه‌ر کاریک که له‌ به‌یانیدا ده‌یکات، ئیلا ده‌بیّت بلیت: إنشاء الله.

پینجه‌م: قورئانی پیروز باسى پێغه‌مبەر ﷺ ده‌کات به‌وه‌ی که مروّفه و به‌ بى‌ وىست و ئیراده‌ی خوا توانای ئەنجامدانى هه‌چ کاریکى نیه، وه‌کو ده‌فەرمویت: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ﴾ الكهف: ۱۱۰. که‌واته‌ گه‌وره‌یى پێغه‌مبەر ﷺ له‌ وه‌دايه که مروّفه و عه‌بدىکى راسته‌قىنه‌ی خوى گه‌وره‌یه هه‌لبێژدرایى خوايه بۆ پێغه‌مبەراییه‌تى و خاته‌مى پێغه‌مبەرانه، بۆیه له‌ شایه‌تومانماندا به‌ پێغه‌مبەرى خوا ﷺ ده‌لێین: (شَهِدُ أَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ).

خالى چواره‌م: له‌ مافه‌کانى پێغه‌مبەرى خوشه‌وىستمان ﷺ له‌ سه‌رمان ئەوه‌یه: (مَحَبَّتُهُ وَتَقْدِيمُهَا عَلَىٰ مَحَبَّةِ النَّفْسِ وَالْوَالِدِ وَالْوَالِدَةِ لِنَاسٍ أَجْمَعِينَ) خوشه‌وىستى ئەم پێغه‌مبەرە خوشه‌وىسته له‌ دڵدا

بچه سپیت و پیش بخریت به سهر خوشه ویستی نه فس و منداډ و دایک و باوک و تیکرای خه لکی، ههروه کو پیغه مبهری خوا ﷺ خوی نه و پاستیه ی بو پروون کردوینه ته وه و فهرمویه تی: (لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) پرواه البخاری و مسلم عن انس.

واته: هیچ کهس له ئیوه ئیمانی ته واو نابیت تاوه کو له دل و ناخ و ههست و نه ستیدا وای ئی نه یهت که منی به لاوه خوشه ویستر بیت له باوک و دایک و جگه رگوشه ی و له ته واری خه لکی به گشتی.

وه کاتیک که حه زه تی عومه ری کوپی خه طاب ﷺ پرووی له پیغه مبهری خوا ﷺ کرد و فهرموی: (يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي) نه ی پیغه مبهری خوا سویند ده خوم که تو خوشه ویستری به لای منه وه له هه موو شتیکی سهر ئه م زهویه ته نها له نه فسی خوم نه بیت، پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: (لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ) نه خیر نه ی عومه ر، سویند به و که سه ی که نه فسی من به ده ست نه وه ئیمانه که ت ته واو و دامه زراو نابیت هه تا نه و کاته ی که وات ئی دیت منت به لاوه خوشه ویستر ده بیت له نه فسی خوت، حه زه تی عومه ر ﷺ به خویدا چوه وه و بیرى کرده وه که به پاستی وایه، ده بیت پیغه مبه رم له خوم خوشتر بویت، چونکه من خوم به که لکی خوم نه ده هاتم، نه فسی خوم به ره و هیلاکه ت و گو مپرایى ده بردم، به لام پیغه مبهری خوا ﷺ دهستی گرتم و له گو مپرایى و نه زانین پزگاری کردم. بویه له ناخی دله وه فهرموی: (وَاللَّهِ أَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي) نه ی پیغه مبهری دلسوزم ﷺ سویند به خوا ئیستا تو ی به ریز خوشه ویستری له لام له نه فس و پوخی خوم.. پیغه مبهری خوا ﷺ فهرموی: (الآنَ يَا عُمَرُ) ئا

نیمستا ٹیمان و بیروباوہ پرہکات دامہ زراوہ ٹہی عومہر کہ وات لی ہات منت
بہلاوہ خوشہ ویستترہ لہ نہ فسی خوت۔

نمونہ کی تر لہ خوشہ ویستی راستہ قینہ بو پیغہ مہبری خوا ﷺ،
باسی یہ کیٹک لہ ہاوہ لہ بہر پڑہکان دہکین کہ ٹویش (خوبہ بی کوپی
عہدی) یہ ﷺ کاتیک بہ دلی کہوتہ بہر دہستی کافرہکانی مہککہ و ہریاری
کوشتنیان بو دہرکرد و بہ دار خورمایہ کدا ہلّیان واسی و خہریکی تیر باران
کردنی بوون بو ٹہوہی بہ ئازاریکی زورہوہ بیکوژن، ناوبہ ناو تیریان تی
دہگرت ولہ و کاتہ دا کہ چہند تیریک لہ لاشہی پیروزیدا بوون و خوین لہ
جہستہی دہہاتہ خوارہوہ، ٹہوسوفیان لیئی نزیک بوہوہ و وتی: ٹہی
خوبہیب (أَسْرُكَ أَنْ مُحَمَّدًا عِنْدَنَا نَضْرِبُ عُنُقَهُ وَأَنْتَ فِي أَهْلِكَ؟!) نایا حہزت
نہدہکرد و خوزگہ ناخوازیت کہ ٹیستا محمد لای ٹیمہ دیل ہوایہ و لہ
گہردنیمان ہدایہ و توش بہ سہلامہتی لہ ناو مال و مندالی خوتدا ژیانٹ
بہسہر ہبردایہ؟! خوبہیب ﷺ بہ بی دودلی و زور دلیرانہ فہرموی: (لا والله ما
يَسْرُنِي أَنِّي فِي أَهْلِي وَأَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ فِي مَكَانِهِ الَّذِي هُوَ فِيهِ بِصِيْهِ شَوْكَةٌ تُؤْذِيهِ).
فہرموی: نہ خیر سویند بہ خوی گہورہ حہز ناکہم و ناوات ناخوازم کہ من لہ
ناو مال و مندالی خوتدا سہلامت و بیوہی ہژیم بہ لام پیغہ مہبری خوا ﷺ
لہ ناو جیگہی دانشتنیدا و لہ ناو مالی خویدا تاکہ دپریک ئازاری ہدات!!
ٹہوسوفیان کہ ٹہم وہ لامہی لہ خوبہیب ﷺ بیست ناوا بہو پہری
راستگوییہوہ وہ لامی دایہوہ بہ ٹہوپہری قہناعہتی دلہوہ، وتی: (ما رَأَيْتُ
أَحَدًا يُحِبُّ أَحَدًا كَحُبِّ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ مُحَمَّدًا). واتہ: من نہ مبینیوہ کہ سیٹک
ناوا بہ دل و بہ گیان کہ سیٹکی خوش بویت، بہ وینہی خوشویستنی
راستہ قینہی ہاوہ لانی محمد بو محمدی سہرکردہیان. ٹہمجا تیریان بو
ہاویشت و سہرہنجام شہیدیان کرد. لہ سہرہ مہرگدا ناخر وشہی خوبہیب

ﷺ ئەوەبوو کە فرموی: خوايه گيان خۆت ئاگاداریت کە من دەم و چاری کافر نەبیت هیچ ئی دیار نیه، خوايه بوخۆت سهلامی من بگهیهنه به پیغه مبهری خوشه ویستم ﷺ!!.. له هه مان کاتدا کە ئەم داوایه ی له خوای گهوره کرد، پیغه مبهری خوا ﷺ له ناو مزگه وته کیدا بوو له شاری مه دینه له گه ل هاره له نازیزه کانیدا.. له ناکار به بی ئەوه ی کەس هاتبیته مزگه وته وه و سهلامی ئی بکات، فرموی: (وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ) ئاگادار بن ئیستا خوبه یب شهید کرا!!!.

خوای گهوره داواکە ی خوبه یبی دلسۆزی ئیسلامی جیبه حی کرد و سهلامه کە ی به حه زره تی جوهره ئیلی ئەمیندا گه یانده خوشه ویسته کە ی کە محمد المصطفی یه ﷺ. (ئەم به سه رها ته ئیعامی بوخاری ریوایه تی کردوه).

ئیمانداران: نمونه یه کی تر تان عه رز ده کم له خوش ویستنی پیغه مبهری خوا ﷺ، له لایه ن ئافره تی که وه کە به کرده وه، له کاتی هه وائی دلتە زین و پشت شکیندا سه لماندی کە پیغه مبهری خوای ﷺ له لا خوشه ویستره له نه فسی خو ی و ژیا نی کامه رانی و پر شادی له گه ل خوشه ویستانیدا وه خوشه ویستر له برا و باوک و هاوسه ری ژیا ن و کۆ له کە ی مائی، نه ویش ئافره تی کی گومنا و کە تا ئیستاش له میژووی ئیسلامدا ناوی نه هاتوه و ده لیت: ئافره تی ک له (بَنِي الْأَشْهَل) به لام به ئیسلام و خوشه ویستی راسته قینه ی بو خوا و پیغه مبه ر ﷺ بوو به خاوه نی دلیکی گه وه و چیا یه کی له بن نه هاتوو له خوڤاگری و شایه نی ئەوه یه کە دەم به دەم بگێرد پڕیته وه و نمونه ی پی به ی نریته وه. ئەم ئافره ته دلسۆزه کە کاتی ک جهنگی ئو حود پوویدا و هه وائی شکستی موسلمانان و شهید بوونی حه فتا سه حابه ی نازیز گه یشته وه شاری مه دینه، ئەم ئافره ته ش له گه ل خه لکه کە دا به ره و پووی سوپای ئیسلام پویش ت و له رینگادا هه وائی شهید بوونی

باوکی خوشەوێستی و برای پشت و پەنای و هاوسەر و هاوژینی ژێانی و باوکی منداڵەکانی پێ گەشیشت، کە هەرسیکیان لە ئوحووددا شەهید بوون، بەلام ئەو شێرە ژنە دەستی نەکرد بە بەخۆدا کێشان و هاوار و نالە، بەلکو فرموی: من خەمی لەو گەورەترم هەیە، توخوا پێم بلێن پێغەمبەری خوا ﷺ چۆنە؟! وتیان: شوکر سەلامەتە. بەلام هەر دلی ئاوی نەخواردووە و جاری نەچوووە سەر لاشەی برا و باوک و میژدەکە، بەلکو هەر پوێشت تا توشی پێغەمبەری خوا ﷺ بوو، وە بە چاوی سەری بینی کە پێغەمبەری خوا ﷺ ماوە و سەلامەتە، وە پێغەمبەری خوا ﷺ دوای خیری بو کرد و سەرەخۆشی ئی کرد و داوای ئی کرد ئارام بگریت، ئەم ئافەرتە ئیماندارە فرموی: (كُلُّ مُصِيبَةٍ بَعْدَكَ جَلَلٌ - أَي صَغِيرَةٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ). ئەو پێغەمبەری خوا ﷺ بەراستی هەموو موصیبەتێک و کۆست کەوتن و لە دەست دانی ئازیز و خوشەوێستانێک هەرچەندە جەرگەر و پشت شکێن بێت، بەلام مادەم شوکر بو خوا تو ماویت و سەلامەتیت، هەر بچوکه و هەر ئاسانە، کۆستی گەورە و مال و وێرانی من ئەودیه کە تو شتیکت لی بێت ئەو پێغەمبەری خوا ﷺ، ئەو لە باوک و برا و هەموو کەس دلسۆزتر و خەمخۆر تر ئەو پێغەمبەری خوا ﷺ!!!

ئیمانداران: صەحابەکانی پێغەمبەر ﷺ بە کردووە ئەو یان سەلماند کە پێغەمبەری خایان ﷺ بەلاوە خوشەوێستەرە لە هەموو کەسیکیان، تەنانەت نەگەر ئەو کەسە باوکیشتیان بێت.

بۆ نمونە: (عبداللهی کۆری ئوبەیی مونا فیق) کە عبدالله لاویکی دل پر لە ئیمان و دلسۆزی پێغەمبەری خوابوو ﷺ، بەلام باوکی پیاویکی دوو پوو - منافق - بوو، وە سەرۆکی مونا فیقەکان بوو، ئەم گەنجە دلسۆزە دلپاکە، کاتێک بیستی کە باوکی قسەێ نابەجیی بەرامبەر بە پێغەمبەری خوا ﷺ وتوو،

چوو خزمەت پیغمبەری خواو ﷺ عەزی کرد: ئەی خوشەویستی خوا، ئەی دڵسۆزتر بۆمان لە خوێمان و باوکمان و هەموو کەسمان، ڕینگەم بە باوکم بکوژم. چونکە بێ ئەدەبی بەرامبەر تۆ کردوو. بەلام پیغمبەری خوا ﷺ فرموی: تا نەخێر، ناییت شتی وابکەیت، با خەڵک نەلێن محمد ھاو لەانی دەکوژیت!

بەڕیزان: دەچینه خزمەت ھاو لەنکی پیغمبەری خوا ﷺ کە بەراستی بە کردوو سەلماندی کە پیغمبەری خوا ﷺ لە هەموو کەس خوشتر دەوێت و بەبێ ئەو ژبانی مەحاله، ئەویش بانگ بێژە دەنگ خوشەکە ی پیغمبەری خوا ﷺ کە (بیلالی حەبەشی) یە. کاتێک کە پیغمبەری خوا ﷺ وەفاتی کرد و شاری مەدینە تاریکی بەسەردا هات و لەناو هەموو دڵ و مەلێکدا گریان بەرز بۆیەو، لە یەکەم بانگدا دوا ی وەفاتی پیغمبەر ﷺ. بیلالی حەبەشی کە گەیشته (أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) بانگەکە ی بێ و بۆی تەواو نەکرا، چونکە پیغمبەری خوا ﷺ دیار نەماو لە ژوورەکە یەو بیته ناو مزگەت، بۆیە بیلال هەرچەند دەیزانی کە یەک نوێژ لە مزگەوتی (رسول الله) خیری هەزار نوێژی لە غەیری ئەو مزگەوتەدا هەیە، وە لە شاری مەدینەدا گەورە ئەصحابی وەکو ئەبوبەکر ﷺ و عمر و عثمان و ﷺ عەلی و عەشەرە ی موبەشەرە دەژین وە هەموو خەڵکەکە ی بیلالیان زۆر خوش دەوێت و ئولفەتی پیو هەرتیوون، بەلام هەموو ئەمانە نەیتوانی قەناعەتی پی بکەن کە لە دوا ی پیغمبەری خواو ﷺ بتوانیت بپروانیتە میحراب و مینبەرەکە و پیغمبەری ﷺ لەسەر نەبیت، بۆیە چوو خزمەت ئیمامی ئەبوبەکر و ﷺ فرموی: ئەی خەلیفە ی موسلمانان، دەبیت ڕینگەم بەدەیت شاری مەدینە بەجێ بهێڵم و بەرەو ولاتی غەریبا یەتی بڕۆم، چونکە تازە ناتوانم بە بێ پیغمبەری خوا ﷺ لەم شارەدا بژیم و هەرگیز چاوم بەرای ی نادات مزگەوت و میحراب و مینبەرەکە ی بە بێ ئەو نورو جەمالە بێ وینە یە

بهم چاوانهم ببینم، ئیمامی ئەبوبەکر ر.ه.ا. که زانی بیلال ر.ه.ا. بەتەواوەتی لە
 تاخەمە سوتارە لەتاوی پیڤەمبەری خوا ر.ه.ا.، تازە کەس ناتوانیت سیبوری
 بە دلی بدات و جیگای خوشەویستی پیڤەمبەری خوا ر.ه.ا. بۆ بگریته‌وه،
 باوەشی پێدا کرد و بە گریانەوه خواحافیزی ئی کرد، بیلالیش چوو بۆ ولاتی
 شام، وە نەگەڕایەوه بۆ شاری مەدینە هەتا زەمانی ئیمامی عومەر ر.ه.ا.، کە
 شەریکیان لە خەویا بە خزمەتی حەزەتی رسول الله ر.ه.ا. گەیشت و فەرموی:
 ئەی بیلال، ئەو بۆ وا لیمان دوریت و سەردانمان ناکەیت، بیلال ئەم دوریەت
 بۆ؟! بۆ بەیانی بیلال ئارامی ئی هەلگیرا و بەرەو مەدینە بەرێ کەوت و کە
 گەیشتە مەدینە شوو بوو، راستەوخۆ چوووە سەر گۆزی پیروزی پیڤەمبەر و
ر.ه.ا. سەلامی ئی کرد و پاشان سەلامی لە ئیمامی ئەبوبەکر ر.ه.ا. کرد و هەموو
 بڕینەکانی هاتنەوه سوێ و هەموو ئەو یادگاریە خوشانەیی هاتەوه یاد و زۆر
 بە کۆل گریا و هەتا بەیانی مایەوه. بەیانی حەزەتی (حسن و حسین ر.ه.ا.) کە
 زانیان ئەو بیلالە ر.ه.ا. لە مژگەوت، تەکلیفیان ئی کرد کە بە یادی زەمانی
 پیڤەمبەری خوا ر.ه.ا. بانگیك بلیت، بیلال بانگی فەرموو، بەلام کە گەیشتە
 (أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) زۆر بە کۆل گریا و بانگەکەیی بۆ تەواو نەکرا و
 تەواوی مەدینە وایان زانی زەمانی پیڤەمبەر ر.ه.ا.، دەنگی گریان لە هەموو
 مانیکەرە بەرز بۆیەوه و دەتوت ئەو پۆژەیه کە پیڤەمبەری خوا ر.ه.ا. تییدا
 وەفاتی کردووه.

بەلی بیلال ر.ه.ا. هەرگیز بۆ ساتیکیش پیڤەمبەری خوا ر.ه.ا. لە یاد نەکرد و
 لە سەرەمەرگدا بوو، ژنەکەیی گریا و وتی: (وَكَرَبْتُاهُ) ئای بیلال گیان ئەو بە جیمان
 دەهینیت؟ فەرموی: هاوسەری بەو فەقام مەلی (وَكَرَبْتُاهُ)، بەلکو بلی (وَأَفْرَحْتُاهُ، غَدَا
 أَلْقَى الْأَحَبَّةَ مُحَمَّدًا وَحِزْبَهُ) بلی: ئوخەیی، ئای لەو خوشیە کە دەمرم و بەیانی بە

خۆشه‌ویستانم ده‌گه‌مه‌وه و دواى ئەو چەن سال دایرانە، باوەش دەگه‌مه‌وه به پێغه‌مبەرى خوا و ﷺ هاوه‌لانیدا.

بە‌لى، دە‌بی‌ت م‌رو‌قى م‌وس‌لمان ئاوا پێغه‌مبەرى خواى ﷺ خۆش بو‌یت- تاوه‌كو ئی‌مانه‌كه‌ى راست و دامه‌زراو بی‌ت و بی‌سه‌لمی‌تی‌ت كه به‌ حق شایه‌تومانى به‌ پێغه‌مبەرى خوا ﷺ هی‌ناوه.

خائى پین‌جهم: ته‌ماشای بکه‌یت پێغه‌مبەرى خوا ﷺ چیک‌ردوه، تۆش ئاوا بکه‌یت.

جاریکیان (عبداللہى كبرى عومەر)یان بی‌نى له‌ شوینی‌ك حوشره‌كه‌ى خوى سو‌راند‌ه‌وه، له‌و باره‌یه‌وه پرسیارى لى‌ كرا كه‌ بۆچى ئاوات ك‌رد؟! فەرموى: نازانم: به‌لام ئەوه‌نده هه‌یه كه‌ پێغه‌مبەرى خوام ﷺ بی‌نى كه‌ ئەویش له‌ ناستى ئەو شوینی‌ى ئاوا حوشره‌كه‌ى خوى سو‌راند‌ه‌وه.

نمونه‌یه‌كى تر له‌سه‌ر ئەوه‌ى كه‌ هاوه‌لانى پێغه‌مبەر ﷺ پى به‌ پى شوین پێغه‌مبەرى خوا ﷺ كه‌وتون، ته‌نانه‌ت له‌ناو كاروبارى ئاسایى و ژيانى پ‌و‌ژانه‌شدا، بی‌لالى حه‌به‌شى ته‌ماشای ده‌كات، وا پێغه‌مبەرى خوا ﷺ به‌ره‌و شوینی‌ك ده‌پ‌وات، بی‌لالیش ﷺ له‌ ترسى ئەوه‌ى كه‌ نه‌وه‌كا پێغه‌مبەرى خوا ﷺ توشى مه‌ترسیه‌ك ببی‌ت له‌ لایه‌ن جوله‌كه‌ و دو‌ژمانه‌وه، بۆیه به‌ شوینی‌دا پ‌و‌یشت، پ‌نگاكه‌ ت‌و‌زى‌ك ق‌و‌پ بوو، كاتی‌ك كه‌ پێغه‌مبەرى خوا ﷺ هه‌ستى ك‌رد كه‌ كه‌سی‌ك به‌ شوینی‌یه‌وه‌یه‌تى، ئاو‌پى دایه‌وه ئەوه‌ بی‌لاله، به‌لام هه‌چ جی‌گا پى دیار نه‌یه، فەرموى: ئەى بی‌لال ئەوه به‌ كو‌ندا پ‌و‌یشتو‌یت، خ‌و ته‌نها جی‌گه‌ پى منه‌ دیاره؟! بی‌لال ﷺ فەرموى: ئەى پێغه‌مبەرى خوا ﷺ ق‌اچم خ‌ست‌و‌ته‌ سه‌ر شوین پ‌ی‌یه‌كانى ت‌و و حه‌زم ك‌رد كه‌ له‌ هه‌نگاوى پ‌ی‌گه‌شدا به‌شوین پى موباره‌كى جه‌نابتدا به‌ر‌وم!..

بە‌لى ئی‌مانداران: ئی‌مه‌ش ئەم‌رۆ ده‌توانین وه‌كو بی‌لالى حه‌به‌شى ﷺ له‌ خ‌زمه‌ت پێغه‌مبەرى خوادا ﷺ بین و پى به‌ پى ئەو خۆشه‌ویسته‌مان به‌ر‌وین،

چونکہ نگہ پیغمبرِ مہری ﷺ بہ لاشہ لہ ناواماندا نہ ماوہ، ئہوا تہاوی تاکار و رہفتارہ بہر زہکانی، سوننہ تہ گہوہر بارہکانی، زہردہ خہنہی موبارہکی دہخوینیتہوہ و دہلّیت ئیستا لہ خرمہتیدایت و جوہرہئیل ئاسا نہژنوت بہ ئہژنویہوہ نوساندوہ و دہتوانیت پرسپاری ئی بکہیت، چہی لہ نلتدایہ ئاراستہی بکہ و وہلامی دل ئاسودہکار و ہریگرہ، چونکہ ئہوہی نہلای ئہو ماموستای ماموستایانہ و چاوساغی چاوساغانہ فیئر نہبیت، ہہتا ماوہ بہ نہزانی دہمینیتہوہ و وہلامی پرسپارہکانی ژبانی دہست ناکہویت۔

ئہی ئیماننداری بہرین: ئہی ئہو کہسہی لہم مانگی مہولودہدا بہوپہری نلگہشی و خوشیہوہ یادی لہدایک بوونی ئہو سہردار و سالارہ دہکیتہوہ، و مرہ بہ کردہوہ یادی بکہرہوہ، بہوہی وہکو صہحابہکانی پیغمبرِ مہری ﷺ شوین ورد و درشتی ژبانی بکہوہ، چہی کردوہ ئاوا بکہ و لہ لومہی نہزانان مہترسہ و دلنیاہ بہختہوہرتین ژبان بہسہر دہبیت لہ دونیا و لہ قیامہتدا و شہفاعہتی مسوگہر دہکیت۔

داواکارم لہ خوای گہورہ و میہرہبان کہ رہم بہ ئیمہ و ہموو ئیمانداران بکات و لہ دینہکہی خوی شارہزاترمان بکات و لہسہر پیبازی پیغمبرہکہی دامہزراومان بکات و بہرشہفاعہتی ئہو شافیعہ بہرینزہمان بخات. اللہم آمین۔

سہرچاوہکان:

۱. قورئانی پیروز۔
۲. مُنْهَلُ الْمُؤْمِنِينَ وَ مُؤَرِدُ الْخُطَبَاء - د. محمود احمد برشتہ - ص ۷۹۔
۳. السَّنَسِلَةُ الدَّهْيِيَّة - محمود المصري - ابوعمار - ج ۳ - ص ۳۹، ص ۳۳۔
۴. موسلمانان کامل - م. علی باپیر - ب ۱ - ج ۱۲۰۔

وتارى پېنجەم^۷ بۇ ھانگى ربيع الاول

وتاری پینجہم بؤمانگی ربیع الاول

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

نیماندارانی به ریژ: له کو تایی مانگی مه ولودی چه زه تی رسول الله
داین ﷺ به پشتیوانی خوی گه وره وتاره که مان ده که یه ته واو که ری وتاری
ر ابردو و سه باره ت به و خالانه ی که با سمان کردن، که ده بیت هه لو یستمان
به رامبر پیغه مبه ری خوشه ویستمان چۆن بیت، پینج خالمان باس کرد و
نیستا إنشاء الله خاله کانی تر روون ده که یه وه و ده لیم و بالله توفیق.

خالی شه شه م: (أَنْ نُّصَدِّقَهُ فِي كُلِّ مَا أَخْبَرَ بِهِ مِنَ الشَّرَائِعِ وَ الْغُيُوبِ الْمَاضِيَةِ
وَ الْمُسْتَقْبَلَةِ) واته: به دل و به گیان پرومان ببیت به هه موو شتیک که
پیغه مبه ری خوا ﷺ هدوایی پی داوین له شریعت و حوکمه شرعیه کان و
بروا و یه قینمان ببیت به هه موو هه والیک نادیار که له ر ابردو ودا پرویداو و
بوی باس کردوین، وه هه موو نهو شتانه ی که له داهاتو ودا پرو دهن و
خوی گه وره ناگاداری کردو ته وه و پیغه مبه ری خواش ﷺ به نیمه ی
راگه یاندو و، به بی هیچ چند و چونیک پروای پی بکه ین چونکه نهو
پیغه مبه ره ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ النجم: ۳-۴.

نیماندارانی راسته قینه به رامبر به پیغه مبه ری خوا ﷺ ده بیت وه کو
چه زه تی نه بوبه کری صدیق بیت ﷺ له و کاته دا که پیغه مبه ری خوا ﷺ
گه شتی نیسرا و میعراجی پی کرا و بؤ خه لکی مه که ی گیرایه وه و
کافرانیش که به هه موو شیوه یه ک گالته یان به و قسانه ده هات و به بیر
مروقی ناسایی بویان ده وانی، نه وه نده باسه که یان به لاه ناراست بوو، که

چونہ لای ئہبوبہ کری صدیق و ﷺ وتیان: محمدی ہا وہ لٹ شینت بووہ کہ
 وا ہزانیت لہ یہک تاکہ شہودا لہ مہککہوہ چوتہ بیت المقدس و لہویشہوہ
 چوتہ ئاسمانہکان و لہ مہمان شہویشدا ہاتوتہوہبو ناو جیگا خہوتنہکھی
 خوی. ئایا ابوبکر ئہمہ کہس ہپروا بہ قسہی وا دہکات؟! حہزرتی
 ئہبوبہ کر ﷺ فرموی: ئایا پیغہمبہری خوا ﷺ ناوای فرموی کہ ئیوہ باسی
 دہکن؟ وتیان بہئی، نگہر ہپروا مان پی ناکہیت ہرو خوت لیئی بییستہ!
 حہزرتی ئہبوبہ کر ﷺ فرموی: دہی کہ مادہم ئہو وای فرموی بیت راست
 دہکات و بہلای منہوہ گرنگ نیہ چی دہلینت، ئہوہ بہلامہوہ گرنگہ ئہو
 پیفرمویت. کافرہکان دہمیان بوو بہ تہلہی تہقیوو، کہ ئہم باسہیان بو
 پیغہمبہری خوا ﷺ گیرایہوہ، پیغہمبہر ﷺ ناوی ئہبوبہ کری نا صدیق،
 راستگوی ئہم ئوممہ تہ.

جا ئیمانداری بہرین: نگہر دہتہوینت شایہ تومانہکات بو پیغہمبہری
 خوا ﷺ قبول کراو و دامہزراو بیت، ئہو وہک ئہبوبہ کری پیشہوا ﷺ
 راستگو بہ و ہرچی بیستت و زانیت کہ فرمودہی پیغہمبہرہ بیخہرہ سہر
 چاوو دلت و یہکسہر بہ دل و بہ گیان و بہ ہموو ناخت بلی: (صدق رسول
 ﷺ) گرنگ نیہ چی دہفرمویت، گرنگ ئہوہیہ ئہو فرمویتی.

نمونہ کی تر: جاریکیان پیغہمبہری خوا ﷺ بہ ہاوہلانی فرموی:
 کی لہ ئیوہ چوتہ بہہشتہوہ؟! عبداللہی کوپی عومہر ﷺ فرموی: من.
 (حہزرتی عومہر ﷺ کہ لہوی دانیشتبوو وہلامہکھی عبداللہی کوپی بہلاوہ
 سہیر بوو)، ئینجا پیغہمبہری خوا ﷺ فرموی: کی لہ ئیوہ ناوی بہہشتی
 خواردوتہوہ؟ عبداللہ ﷺ فرموی: قوربان من! پیغہمبہری خوا ﷺ
 فرموی: ئہی کی لہ ئیوہ خواردنی بہہشتی خواردوہ؟ عبداللہ ﷺ
 فرموی: من! حہزرت ﷺ فرموی: ئادہی بزائم چوئن؟ بزائم چوئن لہ
 خواردن و خواردنہوہی بہہشتت خواردوہ و ہیشتا لہ دونیادای چویتہ

ناو بهه شت و بهه شت به چاو بينيوه؟! عبدالله ﷺ فرموى: ئى پيغمبهرى خوا ﷺ تو هه والت داوينى كه له ئيسرا و ميعراجدا بهه شت ديوه و له ئاوه كهيت خواردوتهوه و له خواردنه كهيت خواردوه، جا كه تو چويت ماناي وايه ئيمهش چوين و هه والى توش گوماني تيدا نيه، ههروهكو من چويم وايه، ئه مهش جيى سهرسورماني هاوه لان بوو، كهوا عبدالله ﷺ به وردى بيرى كردهوه و به جوانى دهري برى.

ئيماندارانى بهريز: زور جار زانست پهى به شتيك نابات، به لام دواي چهند ساليكى تر پهى پى دهبات و راستى فرموده كاني پيغمبهرى خوا ﷺ دهردهكه ویت.

بو نمونه: پيغمبهرى خوا ﷺ له ۱۲۰ فرموده دا باسى -الطب التشرىحي- دهكات كه هه نديكى تازه زانست ئاشكرای كردوون. بو نمونه: پيغمبهرى خوا ﷺ ده فرمويت: (له لاشهى مروفا سيسيده و شهست جومگه هيه و حق وايه و پنيويسته كه به جولانى ههريه كيان مروفا خيريك بكات).

ليردها ده بى بيربكه ينهوه و بلين: باشه ئه گهر هه زه تي محمد ﷺ پيغمبهرى خوا نه بى به چى ده زانى ئه و ژماره جومگه يه ئاوا به ديارى كراوى ژماره كى بى زياد و كه (بى ئه وهى به فرموى نزىكهى) بلنى كه له لاشهى مروفا هيه، كه زانستى تو يكارى له شى مروفا تاوه كو سالى ۱۹۹۷ى زايى له گه ل ئه و هه موو پيشكه و تنه ي زانستى پزىشكيدا ته نها ۳۴۰ جومگه ي بو دوزرايه وه، تا ئه وه بوو زانايه كى ئه لمانى بوارى گووى و لوت و قورگ به ناوى -شين- جومگه يه كى ئاويته ي له گووى ناواستدا دوزيه وه كه پيگها توره له ده جومگه ي بچوك به مهش ژماره كه ته واو بوو. ۳۴۰ له گه ل ۲۰ جومگه ي هه ردوو گوئچكه دهكات ۳۶۰ جومگه هه ر وه كو پيغمبهرى خوا ﷺ هه والى داوه، كه ئه مه يان به زانا ئه لمانيه كه وت له كو تايى هه جى

صالی (۲۰۰۲) دا موسلمان بوو. وه سهردانی ههینهی إعجازی علمی قورئان و قهرمودهی کرد).

نمونهیهکی تر (کیث مور) یش پروفیسۆریکی که نه دییه و یه کیکه له و «موانزه» پروفیسۆرهی که بۆ ههر باسیک له مهسهلهی کۆریه له زانیدا پرس بهمان دهکریت. ویستی به خه یالی خۆی چه زه تهی محمد ﷺ به درۆ بخاته وه، لهو قهرموده یهیدا که ده قهرموویت: (کۆریه له له پاش چل و دوو شهو له رحمدا دیاری ده بیئت که نیره یان مینیه)، زۆر بهوردی دراسهی کرد و به پیشکه و تووترین ئامیر چاودیاری کۆریه لهی کرد له رحمدا. له شهوی دهیه م و بیستم و سییه م و چل و، چل شهو و یهک سهعات و دوو سهعات و... هتد، بۆی سهلما که تا چل و دوو شهو که تهواو نه بیئت رهگهزی کۆریه له دیاری نابیت له ئه نجامی ئه مه وه ئه میش موسولمان بوو، له ته له فیزیۆنی که نه دی وتاریکی له سهر ئه م مهسهلهیه پیشکهش کرد و چهندها قوتابیشی موسلمان بوون.

خالی هه وته م: له نیشانهکانی راستگویی شایه تمان به پیغه مبهری خوا ﷺ ئه وهیه: ههواو ئاره زوی دهرونی خۆمان شوین ئه و شرعه بخهین که ئه و پیغه مبهره خوشه ویسته ﷺ هیناویه تی. پیغه مبهری خوا ﷺ قهرموویه تی: (لا یؤمن أحدکم حتی یكون هواه تبعاً لما جئت به). قال النور ی الاربعین حدیث صحیح.

واته: (هیچ کهس له ئیوه ئیمانی دامه زراو نابیت تا ئه و کاتهی ههواو ئاره زوی خۆی نه کاته شوینکه وتهی ئه و په یامه ی که من هیناومه).

به ئی ههر کاتی ههواو ئاره زوی نه فسی خۆمان کرده ئیمام و شه رمان کرد به مهئموم ئه وه گوهر و سهرگهردان دهین. وه ههر کاتی ههوا و ئاره زوی خۆمان کرده شوینکه وتهی مهئمومی شرعی خوا ئه وه سهرقرازی دنیا و قیامهت دهین.

له ئیمام (احمد بن حنبل) گێڕاوه تهوه فهرموویه تی: رۆژنکیان له گەل کۆمهڵێک له ناسیاوانم بووم، ئەوان خۆیان رووتکردهوه و چوونه ناو ئاوه که: به لām من بیرى ئەو فهرموودهیهی پیغه مبهرى خوا ﷺ کردهوه و کارم پى کرد که ده فهرموى: (من كان يؤمن بالله و اليوم الآخر فلا يدخل الحمام إلا بمئزر) رواه الترمذي. من له بهر ئەم فهرموودهیه جلوه گر کهم دانەنا و خۆم رووت نه کردهوه. هەر ئەو شهوه که سێکم له خهوما بینى پى و تم: ئەى ئەحمەد مۆژدەت لى بێت که خوا لیت خوشبووه به هوى ئیشکردن بهر فهرموودهیهی پیغه مبهرهوه ﷺ وه تۆشى کرد به پیشهوا و ئیمام بۆ موسولمانان. و وتم: تۆ کییت؟! فهرموى: جویره ئیلم ﷺ.

جا ئیماندارانی بهرێز: هەر ئیستا ته ماشای خۆت و کار و کردهوه کانت بکه بزانه ئایا ههواو ئارهزووهکانی خۆت شوین پێبازی پیغه مبهرهوه ﷺ خستوه، تا راستی شایه تمانه کهت به سهلمینی.

خالی ههشتهم: بهزهیی هاتنهوه به ئومه ته کهیدا و کۆشش کردن له جیبه جیکردنی پێداویستییهکانیادا و پاراستنیان له زهرهر و زیان، به نى به لگه نهویسته که پیغه مبهرى خوا ﷺ به نه صى قورئان ((بالمؤمنین رؤوف رحیم)) له نهفسى خۆمان دلسۆزتر بووه بۆمان، جا که وابوو هه رکه سى شایه تمانى به حه قى به پیغه مبهرى خوا ﷺ هینابى، نابى کارىک بکات که دلى پیغه مبهرهوه ﷺ ئازار بدات. وه دلى پیغه مبهرى ش به چهند شتىک ئازار ده خوات، یه کى لهو شتانه ئازاردانى ئیماندارانى ئومه ته کهیه تی، وه به پیچه وانه وه هه رکه سى به بهزهیی و بهسۆز بێت بهرامبهر موسلمانان، ئەوا دلى پیغه مبهرى خوا ﷺ خوشکردوه و ته نانهت پیغه مبهرى خواش ﷺ له هه ندی فهرمووده دا به هاوشانى خۆی داناوه له بهه شتدا، وه ک ده فهرموى: (انا وكافل اليتيم في الجنة هكذا) - و اشار بالسبابة والوسطى - واته: من و

بہ خوکھر و مشورخوری مندالی نازداری بیباوک له بههشتدا وەك ئەو دوو پەتجەیه واین، ئاماژەیی به پەنجەیی ناوەرپاست و شایەتەمان کرد. واتە: من ئەمەها وەكو پیڤەمبەراییەتی له پیش ئەووەم.

جا ئیمانداران: با هەریەكەمان سەیری خۆمان بکەین، ئەگەر له ناو کۆمەڵدا، نزیکمان، خزمەکانمان، دراوسێکانمان، هاوڕێ و هاوپیشتەکانمان، ئیمان پازین و له دەست و زمان و دەرومان ئەمینن و چاوەڕێی خیرمان هێمەکن و له شەڕ و خراپەمان به دوورن، ئەوا نیشانیەکیە که له نیشانیەکانی راستی شایەتەمان و خوشەوێستیمان بۆ پیڤەمبەری خوا ﷺ.

خالی نۆیەم: بەردەوام پەیمان لەگەڵ ئەو پیڤەمبەرە خوشەوێستەدا ﷺ تازە بکەیتەو لهوانەیه بڵێی چۆن؟!

ئیمانداران: تۆی ئیماندار دەتوانی روژانە دەست بخەیتە ناو دەستی پیڤەمبەری خواوە و تەوقەیی گەرمی لەگەڵ بکە، بچیه خزمەتی و سەلامی لی بکەیت و گفتوگۆی لەگەڵ بکە، وەعد و پەیمانی بەدەیتی که وەفاداری و فبازەکەیی و فیداکاری سیرەتی موبارەکی بیت، ئەو ئەو نییه له هەموو تەحیاتیکدا دەلییت: (السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ) لێرەدا (کاف)ی (عليك) کافی خیطابە، و (أَيُّهَا النَّبِيُّ) وەك ئەوە قسەیی لەگەڵدەکەیی که بەرامبەری دانیشتی. به راستی دُنیا بن که پیڤەمبەری خوا ﷺ، هەر به ئەمەها به لاشە ئیمەیی به جێهێشتوو، به لām روحي زیندووی لەگەڵماندایە، ئەو نییه قورئان دەفەرموویت: ﴿وَأَعْلَمُوا أَن فَيَكُم رَسُولَ اللَّهِ﴾ الحجرات: ۷، (فیکم) هەموو کەس دەگریتەو تا ئاخەر زەمان، بزانی پیڤەمبەرتان له ناودایە، ئەگەر لاشەیی نورانی و موبارەکی دیار نییه، به لām مینبەرەکەیی دیارە، مزگەوتەکانی، مەلا صالحەکان، ئەوانەیی ئیمامی ساغ و پاکن، ئەوانەیی سونەتەکەیی زیندوو دەکەنەو، ئەو مزگەوتە ئەو خطوبەیه، ئەو قورئانە، ئەو

صلاواته، ئەو نوێژە، ئەو حىجابەى خوشكانمان، ئەو ئەخلاقە بەرزەى
 گەنجەكانمان، ئەو ھەمووى پىڤەمبەرى خوات ﷺ بىر دەخەنەو، ئەو
 ھەمووى بۆنى پىڤەمبەرى خويان ﷺ لىدیت، رەحمەتى خوا لەو پیاو
 باشەى كە فەرموویەتى: (فَأَنْ لَّمْ تَكُنْ مَعَ نَفْسِهِ يَا أَخِي كُنْ مَعَ نَفْسِهِ) ئەگەر بە
 نسیبت نەبوو شەرەفی بوون بە ھاوئەلى ئەو پىڤەمبەر ئازیزە ﷺ و لەگەڵیا
 بژی بە جەستە، ئەو براكەم ھەول بدە لەگەڵ نەفەس و ھەناسەى پىڤەمبەرى
 خوادا ﷺ بژی، بەلى ئەگەر لەگەڵ نەفەسى پىڤەمبەر نیت لەگەڵ نەفەسى
 پىڤەمبەر ﷺ بەو ھى سیرەت و ژيانەكەى شارەزابە و عەمەلى پى بکە.

سات بە ساتى تەمەنى ٦٣ سالا

ھەموو وانە و پەندى گەورەن .

بۆ ھەر كەسێك بۆ سەرفرازی عەوداڵە

گشت لایەنێكى ژيانى ، خواپەرستن و شەو نوێژو

پارانهو و ئىستغفارى بەربەيانى

رەوشتى بەرز و بۆینەى

ھەلسوكەوتى لەناو كۆمەلگە و خبزانى

وتە و فەرموودەى شیرین و پاراو و پرمانا و جوانى

ھەر گۆشەى كى سەیر دەكەیت

پر لە مانا و مۆژيارى، سەرمەشقە بۆ گرۆى مروؤ

لە گشت زەمان و زەمینى، كامەرانى و سەربەرزى

ھەردوو ژيانى تیا دیارییە . . . .

ئیمانداري به پریز: نه گهر به لاشه نه گه یشتووی به خزمه تی حه زره تی
 رسول الله ﷺ له گهل هه ناسه که یدابه، چونکه هه روه ختی قورئان ده خوینری
 نه وه بونی هه ناسه ی پیغه مبهری ﷺ لی دی، که حه دیس ده خوینری ته وه نه وه
 له ده می نه وه هاتوته ده روه وه بونی نه وی لیدی.

موصعه بی کوری عبدالله ده فهرمووی: ئیمامی مالک رحمته. کاتی باسی
 پیغه مبهری خوی ده کرد و فهرمووده ی پیغه مبهری ﷺ ده خوینده وه رهنگی
 ده موچاوی ده گوپا و وای لیده هات هاو نشینانی به زه بیان پیا ده هاته وه،
 نوژنکیان له م باره وه پرسیاریان لی کرد و عه رزیان کرد: ئه ی ئیمام باشه
 بوجی هه رکاتی فهرمووده ی پیغه مبهری ﷺ ده خوینری ته وه یان بو خوت باسی
 ژبانی پیغه مبهری خوار ﷺ ده که یت، رهنگت ده گوپا و ملکه چ ده بیت و ترس
 اته ده گری و چاوت فرمی سک ده ریژیت و ده نگت کز ده بی، ئایا بو هه موو
 جاریک ئاوات لی دیت؟! ئیمام مالک فهرمووی: (لو رأیتم مارأیت لَمَا أَنْكَرْتُمْ
 عَلَى مَا تَرَوْنَ!) واته: ئاخر نه گهر نه وه ی من نه یبینم ئیوهش بتانینیا یه نه وا
 لومه تان نه ده کردم له وه ی که له منی ده بینن له کاتی باسکردن و
 خویندنه وه ی فهرمووده ی پیغه مبهری خوار ﷺ (!!!)

وه ئیمامی مالیک هه رکاتی باسی پیغه مبهری خوار ﷺ ی بکردایه زمانی
 له ناو ده میدا وشک ده بوو له بهر سام و هه یبه تی پیغه مبهری خوار ﷺ.
 زانایانی راسته قینه ی ئیسلام، عاشقانی پیغه مبهری خوار ﷺ، هه ر
 کاتی فهرمووده ی پیغه مبهری خوار ﷺ بخوینرایه ته وه، به بیده نگه ی و
 ملکه چیه وه داده نیشتن، هه روه کو له حالی حه یاتی حه زره تدا له
 خزمه تیدابن.

یه کی له پیاوه صالحه کان که ناوی (عبدالرحمان ی کوری
 ههدی) یه، هه رکاتی فهرمووده ی پیغه مبهری ﷺ بخوینرایه ته وه فهرمانی

ده کرد بهو که سانهی که له مه جلیسه که دا دانیشتبون به وهی که زور
 بیدهنگ دابنیشن، و ئەم ئایه تهی بو ده خویندنه وه ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا
 تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ
 لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ الحجرات: ۲

وه ده یفه رموو به پیی ئەم ئایه ته واجبه له کاتی خویندنه وهی
 فه رموو دهی پیغه مهردا مروقی موسلمان بیدهنگ بیت و قسه نه کات و
 دهنگ بهرز نه کاته وه. ههروکو چون واجب بوو کاتی له ژياندا بوو
 دهنگی به سهردا بهرز نه کرایه ته وه.

به ئی ئیمانداران: به راستی پیغه مبهری خوازێك ئه گهر چی به
 لاشه له ناومان ده رچوو، به لام به رۆحی هه میشه زیندووی، به سونهت
 و فه رموو ده گه وه ره کانی، به سیرهت و ژياننامه ی پیروز و تیر و
 تهواوی، که ورد و درستی ژيانی باس کردوو و له ژياننامه ی پر
 به ره که تی وه لامی هه موو پرسیاره کانی ژيانی مرو، له هه موو بواریکی
 ژياندا دهست ده که ویت، به ئی پیغه مبهری خوازێك له ناو ماندا یه، قورئان
 ده فه رموی: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
 يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كُفْرِينَ ﴿۶۰﴾ وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ ءَايَاتُ
 اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ ۚ وَمَن يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾
 به ئی (وفیکم رسوله) ههروبو چینی به پریزی سه حابه نه بووه، به لکو بو
 هه موو ئومه تیه تی تا رۆژی دوا یی، به ئی پیغه مبهرمان خوازێك له ناو دایه، ئیتر

بۆچی بەدوای غەیری رێبازی ئەو بکەوین و بمانەوی گاور و جولهکە لە
خۆمان رازی بکەین، کە هەرگیز لیمان رازی نابن تا ئەو کاتەی لە دینی محمد
مصطفی دەرمان نەکەن، کە خوا پەنامان بدات، ئەو هەرگەورەترین خەسارەت و
مال و یرانییه **﴿ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾**...

و هەر موژدەتان لێ بێت ئەو ئیمانداران. دڵتان خوش بێت بەو
مەولودانەیی کە بە شیوەی شەریعە و پیغەمبەری خوا ﷺ پێی رازییه و
نەجامتاندا لە مال و مزگەوتەکاندا، کە سوپاسی خواتان کرد لەسەر
بوونتان بە ئومەتی ئەو سەردار و پیشەوایە و بە زوبان و بە دل لە
سەرەتا و کوتاوه و تتان: (الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ الْأِسْلَامِ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ
مُحَمَّدَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام)...

ئومێدەوارم بە رەحمی بێسنوری خوا ئەو هی کردمان و گۆتمان لە
خۆشەویستی ئەو پیغەمبەرە خوشەویستەمان خوا لیمان قبول دەکات و
دەیکات بە مایەیی ئەو هی پیغەمبەری خوا ﷺ شەفاعەتەمان بۆ بکات، و ه
لە دوای مانگی مەولودیشەو هەر لەسەر صەلاوات لێدان لە دیداری
حەزەرەتی محمد ﷺ بەردەوام بن چونکە صەلاوات لێدان یەعنی ئینتەما،
یانی پابەندبوون، یانی خۆکردن بە قوتابی و صەحابی و برای
پیغەمبەر ﷺ، صەلاوات یانی خۆجوانکردن، خۆ پاککردنەو لە گوناھ
یانی خۆنزیك کردنەو لە شەفاعەتی پیغەمبەر ﷺ رسول الله موژدەتان
پێ ددات، موژدەت لیبێت دایە پیرەیی دەم بە صەلاوات، موژدەت لیبێت
مامە ریش سپییەکەیی عاشقی پیغەمبەر، موژدەتان لێ بێت کوران و
کچانی گەنجی پابەند بە سونەتی حەزەرەتی محمد ﷺ که دایم لە گەل
ناو هینانیدا موچورکە بە لاشەتاندا دی و هەموو لەشتان بە خوین و

هه ناسه وه خوشه ویستی ئه و زاته ی تی ده گه پری و له خوشه ویستیدا ده لئین: (اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ).
 موژده تان لی بیت رسول الله ﷺ ده فهرموئ: (أولى الناس بي يوم القيامة أكثرهم علي صلاة) رواه الترمذي و قال حديث حسن.

زانایان ده فهرموون مانای (أولى الناس بي) واته: (أي أحقهم بشفاعتي). واته: موسته چه قترین که س به شه فاعه تی من له قیامه تدا. ئه و که سه یه که زۆرتترین سه لاواتی له دیدارم داوه، یاره بی خوایه هه موو لایه کمان بهر شه فاعه تی ئه و خوشه ویسته شه فاعه ت قبول کراوه بخه ی اللهم آمین.

به پڕزان خه لکی سی جوړن به رامبه ر به پیغه مبه ری خوا ﷺ...
 یه که م: که سانیک که پیغه مبه ری خویان له نه فسی خویان خوشتر ده ویت، بهرده وام ناوی له سه ر ده میانه، یادی ده که ن، مه ولودی بو ده که ن، به باسکردنو زیندوو بوونه وه ی سونه ته کانی چاو و دلیان گه ش ده بیته وه، ئه مانه ئیماندار ی راسته قینه ن، له خزمه تی شه ریه تی ئیسلامدان.

الحمد لله، میلله تی کورد، خوشه ویستی ئه و سه روه ره وا چۆته دل و دهروونی هه وه، هه رگیز به بی یادی ئه و پیغه مبه ره خوشه ویسته ناژی، ئه و ئه مسالیش له کۆتا وقاری مانگی مه ولوددا جاریکی تر ئه و په یمان ه نوئ ده که ی نه وه، روو له روحي هه میشه زیندوی ده که ی ن و موژده ی پی ده ده ی ن و ده لئین:

ئەه‌ی پێغه‌مبه‌ری پێشه‌وا، موژده‌ت لی‌ی بی
 ناوت ئاوێته‌ی گشت خاکی کوردستانه
 زیاتر له‌ بالای چه‌ساروست ناوت به‌رزه
 له‌ ده‌ریاچه‌ی (وان)یش قولتر
 ره‌گ و ریشه‌ی په‌یامه‌که‌ت
 چه‌قیوه‌ته‌ ناو ئەم ئه‌رزه
 وه‌نه‌وشه‌ و نیرگزی نازدار
 دارگوێز و دار به‌روی بنار
 چیا‌ی قه‌ندیل
 (زریبار)ی سه‌راپا شین
 مه‌روه‌ك ئیمه
 توی دلسۆز و میهره‌بانان
 زۆر خوشده‌وێت
 پێنج فه‌رزی نوێژ به‌ تاسه‌وه
 گوی‌ پاده‌گرن
 تا به‌ ناوی دل‌ سۆزترینی مرو‌فان
 محم‌دی زۆر خوشه‌ویست
 تینویتی خو‌یان بشکینن

وا چواردە سەدەى رەبەقە

ناوى پىرۆزى تۆ قوربان

چونكە دەريايەكى مەنگى

سۆز و مېھرەبانى و حەقە

ئەم خاكەمان ئاو دەدرى و

دەنجوئىت

كام تاشە بەردەى زۆر رەقە .

دووەم: خەلکانىکن که وهکو عقيده ئيمانيان به ئاينى ئىسلام
نييه، به لام به پىگايهكى زانستيانە دىراسەى ژيانى پىغەمبەرى
خوایان ﷺ کردووه سەرەنجام به گەورەترین سەرکردەى جهانيان داناو
و وتويانه: محمد کاريگەرترین کەسە کە مێژوى مەروفايەتى گۆپىوه.

بۆ نمونە: ليف تۆلستۆى (۱۸۲۸-۱۹۱۰) رۆمان نوس و
فەيلەسوفى گەورەى روسييه، هەموو سامانى خۆى بەخشى بە
هەژاران، ئەم پياوھ دەلى: (پەيام و بەرنامەكەى محمد، هەموو جيهان
دەگرێتەوه چونكە يەكەنگيرە لەگەڵ عەقل و حىكمەت)

بەرناردشو (۱۸۵۶-۱۹۵۰) ئىرلەندييه و (۶۰) چىرۆكى شانۆيى
و وتارى هەيه، هەموو بابەتەكانى باسى هەژارى دەكەن، پەرتوكىكى دانا
بە ناوى (محمد) بە لام دەسەلاتدارانى ئەو كاتە سوتانيان، ئەم نوسەرە
دەلى: (من له ژيانى محمد كۆلييهوه، زۆر پى سەرسام بووم، دەبى محمد بە

رزگار كەرى مەرقايەتى ناوزەرد بىكرىت، بە بىرو باوەرى من ئەگەر كارو
بارى جىھانى ئەمروى پى بىسپىردى، دەيتوانى چارەى بىكات بەو شىۋەيەى
كە ناشى و ئاسودەيى بۇ مەرقەكان دەستەبەر بىكات، ئەم جىھانە چەند
يىۋىستى بە پىاۋىكى خاۋەن بىرى ۋەك محمد ﷺ ھەيە).

جۆرى سىيەم لە خەلكى بەرامبەر بە پىغەمبەرى خوار ﷺ
خەلكانىكى دل رەشن و مېشك بۆگەنن، ۋەكو قالونچە مېشكىيان بە بۇنى
گول و عەتر تىك دەچى و حەزىيان لە بۇنى رىخ و پىسىيە، ئەمانەش دوو
جۆرن:

يەكەمىيان: خۇى رقى لە نورى محمد المصطفى يە ﷺ دلى رەش
و رەقە، بەلام ئەم رەقى ھەر لە دلى خۇيدا ھەلگرتوۋە و ژەھرەكەى
نابزىت، ئەم جۆرە كەسە خۋاى گەورە لە دنيايدا تۆلەى لى ناكاتەۋە و
لەۋانەشە رۆژىك ھىدايەت ۋەرگى.

جۆرى دوۋەمىيان لەو دل رەق و دل پىر لە ژەھرە پىسانە، ئەو رىق و
ژەھرەى ناو دلىيان ھەل دەپىژنە سەر كاغەز و رۆژنامە و گۇقارەكانىيان و
نوكى پىنوسەكانىيان ژەھرەى لى ئەتكى و بىر و ھۋشى خەلكى سادە و ئىسلام
و پىغەمبەر ﷺ نەناسلى پى بۆگەن دەكەن، بە ئاشكرا و بە بى پەردە لەسەر
شاشەى تەلەفىزۇن و راگەيانەنەكانىيانەۋە دەلېن: ئەى خەلكىنە ئىمە حەزمان
لە روناكى رۆژ نىيە و ۋەرن با لەبەر فەتىلە رەشەكە دابنىشىن، ۋەرن با ئاۋى
زولالى كانى و سەرچاۋە سازگارەكان نەخۋىنەۋە و پەنا بەرىن بۇ پاشەپۇ و
ئاۋەپۇى ئاۋى قايرۇساۋى و مىكرۇباۋى، بەم شىۋەيە ئەو ئىسلامە پاكە و
ئەو محمدە بى خەۋشە لە بەرچاۋى خەلكىدا بە عەقلى خۇيان ناشىرىنى

دهكهن و پیسی دهكهن به رهشی ، به لام پی شینانمان جوانیان فهرمووه كه
تیشکی خۆر به بیژنگ ناگیری. ﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ
مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ الصف: ۸. وهعدی قورئانه ﴿إِنْ
شَاءَ لَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾ كوثر: ۲

واته: بیگومان ههر دوژمنان و ناحهزانی تو كه رقیان لیته بی
ناونیشان و وهجاخ کویر و دواپراون له ههموو خیر و چاکهیهك له
ههردوو جیهاندا.

خوای گهوره خۆی وهعدی به پیغهمبهری خوشهویستی ﷺ
داوهكه: ﴿إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ﴾ خوا خۆی دیفاع له
پیغهمبهرهكهی دهكات و دوژمنانی ریسوا دهكات، ههردوو پیشهوا -
بوخاری و موسلم- گوڤریان پر نور بیت-ریوایهتیاں کردووه كه:
پیاویکی گاور موسلمان بوو، فیری سوڤهتی (البقرة- و آل عمران) بوو،
ماوهیهك بوو به کاتبی چهزدهت ﷺ ، پاشان له دین وهرگهرا و بوو به
گاور و رایکرد بو لای گاور و جولهکهکان و ئهوانیش زۆر زلیان کرد و
فویان کرد به لوتیدا، جا ناوبراو دژایهتی چهزدهتی دهکرد و
دهیگوت: محمد هیچی نهزانیوه ئهوه نهبی كه من بۆمنوسیوه، ئهم
مورتهده دهم شپه، خوای گهوره پشتی شکاند و لهناوی برد، کاتیک
ناشتیان قهبر نهیگرته خۆی و پاش ماوهیهك فیری دایه دهری، گاورهکان

وتیان: دیاره ئەمه ئیشی موسلمانانە و ئەوان وەکو تۆلە دەریان هیناوەتەو،
جاریکی تر ناشتیانەو، ئەمجارەش گۆڕ فرینی دایەو دەری و بۆیه ئیتر لەو
بعشت و دەردەدا وازیان لی هینا تا قەل و دال بیخوات!!!...

لەم سەردەمەشدا کاتیك سالی ۲۰۰۶ پاپای قاتیكان قسە ی
نابەجیی بەرامبەر بە پیغەمبەری خوا ﷺ کرد. (فرانسی فرانتار) که
یەکیك بوو لە هاویرەکانی پاپا زۆر دوژمنی ئیسلامە و سەرۆکی رۆمی
کاسۆلیکە لە (سلوفینیا)، ئەم قەشە داوای کرد پێ لە دینی محمد
بگیریت و نەهیلێت لە جیهاندا بلاو بیتەو. بەلام خوای گەورە هەر زوو
رسوای کرد و لە رۆژی پینجشەمە ۲۰۰۶/۱۰/۱۹ پۆلیسی سلوفینی
(فرانسی)یان دەستگیر کرد و سەرەتا هەوالەکیان شار دەو و پاشان لە
۲۰۰۶/۱۱/۱۲ بلاویان کردەو که بە حساب رەسولی مەحەبەت و سەلامە،
پانزە سائە دەستدریژی دەکاتە سەر مندالی کوڕ و کچی سەر بە
کەنیسەکە، وا بریار درا ماوەی دە سائیک بەند بکریت!!!...

بەلی ئیمانداران: دەبی هەمومان یەقینمان هەبیت، که چۆن خوای
گەورە وەعدی داوہ که قورئانەکە ی بپاریزیت که فەرموویەتی: ﴿إِنَّا نَحْنُ
نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ الحجر: ۹.

دُنیا بن ئاوا پیغەمبەرەکە ی و سوننەت و سیرەتەکە ی ئیسلامەکە ی
دەپاریزری و شەریعەتەکە ی هەر پایەدار دەبیت، ﴿يُرِيدُونَ لِيطْفَأُوا نُورَ اللَّهِ
بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ المفا: ۸.

وہ ھەر کەس ئىككىش خۇي بختە پال ئەو قورئان و ئىسلام و

پىغەمبەر ﷺ، خۇاي گەورە ئەوئىش دەپار ئىزىت إنشاء الله

دەي با ھەموو كات پەيمان لەگەل پىغەمبەرى خۆشەويستمان

نوي بکەينه وه که خزمەتکاری ریبازەکەي بين و کاریک بکەين پىغەمبەرى

خوار ﷺ پىي دلخۆش بىت و پرومان بىت لە قىامەتدا بچینه خزمەتى و

داواي ئاوي کەوسەرى لى بکەين.

يا رەبى خوايه بە رەحمى خۆت رەحمان پى بکەيت، بمانخەيتە

رىزى ئەو کەسانەي کە ژيانىكى ئيماندارانە مردنىكى ئيماندارانەيان بە

نسيب دەبى و لە رۆژى قىامەتیشدا لە چاوپىکەوتنى خۆت و بە خزمەت

گەيشتنى پىغەمبەرەكەت بىبەشمان نەكەيت: يارب العالمين، الهم آمين..

صهرچاوه كان:

۱. قورئانى پيروز
۲. ژيانه وه-ئەندازيار عثمان محمد رشيد ل ۲۲۳، ل ۳۰، ل ۳۱، ل ۳۲، ل ۶۹
۳. موسلمانى كامل- م. عەلى باپير ب ۱ ل ۱۲۰
۴. شنەى سۆز - شعري م. جلال الدين نجم الدين ل ۲۱، ل ۱۰
۵. خطب - الشيخ محمد حسين يعقوب ج ۲ ص ۵۷
۶. تەنها محمد - پشتيوان كاكل ل ۸
۷. بهره و ئىسلام - ئاشتى . ئەندازيار عثمان محمد رشيد ل ۵۱

وتارى يەكەم بۇ مانگى ربيع الشانى

وہ ذاتی پیغمبر ﷺ

وتاری یه‌که‌م بۆ مانگی ربیع الثاني

وه‌فاتی پیغه‌مبه‌ر ﷺ

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌پێژ: ئه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ هه‌موو کات و ساتیک له‌ یادو بیری پیغه‌مبه‌ری پێشه‌وادان ﷺ، له‌ مانگی ربیع الاول دا که‌میکی زۆر که‌م توانیمان له‌ خزمه‌ت ژياننامه و باس و خواسی پێباز و سوننه‌ته‌ پیرۆز و گران قه‌در و بێ وینه‌کانی ئه‌و سه‌رداری دین و دونیایه‌ماندا بین وه‌ ئه‌بێت به‌ واجبی سه‌رشانی خۆمانی بزانین که‌ نه‌ک هه‌ر مانگی ربیع الاول، به‌لکو ته‌واوی مانگه‌کان، ته‌واوی پۆژ و کاته‌کان باسی گفتوگۆی ناوگۆڕ و دانیشتنی مزگه‌وت و مآلمان، دائیره و فه‌رمانگه‌کانمان، حکومه‌ت و ئیداره‌ی و لاتمان، خالی نه‌بێت له‌ باسی ئه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ ئازیزه و هه‌رکه‌سیک له‌ شوینی خۆی و به‌ پێی زه‌مان و زه‌مینی خۆی، بۆ دلخۆشی و فه‌رحی دلی، بۆ ساپێژ بوونی زامی به‌ کۆلی، بۆ چاره‌سه‌ری گرفتی ژيانی، په‌نا بباته‌ به‌ر پێباز و سیره‌ی موباره‌کی...

چونکه‌ ئه‌و سه‌روه‌ری ئه‌نبیایه، به‌ فه‌رموده و شایه‌تی خوا بۆی (رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ)، وه‌ هه‌ر که‌سیک، وه‌ هه‌ر ماییک باسی ئه‌و په‌رحمه‌ته‌ی تیدا نه‌کړیت، ئه‌وه‌ با بێگومان بێت که‌ زه‌حمه‌ت جینگای ده‌گړیته‌وه، ده‌با شوین که‌وته‌ی په‌رحمه‌ت بین تاوه‌کو دوور بین له‌ زه‌حمه‌ت، إنشاء الله.

به‌پێژان: هه‌روه‌کو پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ مانگی ربیع الاول دا له‌ دایک بووه، هه‌ر له‌ مانگی ربیع الاولیشدا کۆچی دوا‌یی کردووه و گه‌راوه‌ته‌وه بۆ حه‌زوری په‌روه‌ردگاری.

کەواتە: پێیویستە هەروەکو باسی لەدایک بوونەکەیمان کرد، باسی
وەفاتیشی بکەین، چونکە چۆن ژيانەکە ی پرە لە دەرس و ئامۆژگاری، بە
هەمان شیوە کاتی نەخۆشی و دوا ساتەکانی ژيانیشی و کاتی وەفاتیشی
هەمووی هەر پێنمای و ئامۆژگاریە بۆ گرووی بەشەریت بە تێکرا.

دەفەرمون گوێ بگرن بۆ باسی وەفات و پێغەمبەر ﷺ:

ئیمانداران: قورئانی پیرۆز ئاماژە دەکات بۆ وەفات و پێغەمبەر
خۆشەویستەمان و ﷺ ئەو حەقیقەتە باس دەکات کە ژيانی دنیا کوتایی
پێ دیت و ئینسان لاپەرەکانی ژيانی دەپینچرتەو و دەچیتە قیامەتی خۆی،
تەنانت ئەگەر ئەو کەسە پێغەمبەری خواش بێت ﷺ، ئەو هەتا دەفەرموێت:
﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِن مِّنْ فَهْمٍ الْخُلْدُونَ﴾ الانبیاء: ۲۴.

یاخود دەفەرموێت: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِئْتَمِرْ﴾ الزمر: ۳۰.

بەلام ئێمە لەم وتارەدا باسی وەفات و پێغەمبەری خوا ﷺ وەك
چیرۆکیك ناگیرپێنەو، بەلكو تەنها دەرس و ئامۆژگاریەكان كە لە
وەفات و ئەو زاتە وەردەگیرێن باس دەکەین:

وانە یەكەم: هەموو ئەم دنیا فانیە بەجی دەهێلێن، جا کەواتە
مردن بەسە کەوا ئامۆژگاریکارمان بێت، (لَو كَانَتْ الدُّنْيَا تَدُومُ لِوَاحِدٍ،
لَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ فِيهَا مُخَلَّدًا) ئەگەر ئەم دنیا یە بۆ هیچ کەس بمایە،
ئەبوابە محمد المصطفی ﷺ هەرگیز نەمردایە.

جا گرنگ ئەو نە کە دەمریت، گرنگ ئەو یە لەسەر چ حالەتێك
دنیا بەجی دەهێلێت، ئایا بەرەو پەزنامەندی خوا دەپوێت؟، یان بەرەو
خەشم و قین و توپەیی خوا؟.

بهائی ایمانداران: پیغمبر خوا ﷺ و هڪو پهڄمهيڪ بؤ صهحابه
 دلسؤزهڪاني، نهو هاوهلانهي كه پيغمبري خويان ﷺ له نهفس و
 پؤحي خويان زياتر خوش دهويست و خويان و پؤله و خزم و مال و
 سامان و نيشتمانيان بهقورياني پهفاهتي هزهتي رسول الله ﷺ
 كردبوو، وهڪو دلسؤزي نواندننك بويان پيش وهفاتي چهند ناماژهيهكي
 دا كه وهفاتي نزيك بؤتهوه، بؤ نهوهي له كت و پردا و بي هوال له بهر
 چاوي هاوهلاني ديار نه مينيت و بهو هوالي وهفاتي خوي، كه ميڪيش
 بيت بيستني نهو هواله دلتهزينهيان له كول بكاتهوه، له بهر نهوهي مروف
 نهگهر پيشتر هوالي له شتيك هبيت، بيستني پروواني هوالهكهي
 كه ميڪ لا نهوهوتره له پروواني پروداويكي كت و پر كه پيشتر هيچ
 هواليكي له بارهيهوه نهزانيبيت.

نشانهي پهكهه: كاتيڪ كه پيغمبري خوا ﷺ (معادي كوري جههل
 ﷺ) ي بهري كرد بؤ يهمن، فهرموي: نهى معاذ، لهوانيه ساليكي تر كه
 هاتيهوه بؤ نهو مهدينهيه من له مزگهوت و سهر مينبر و ناو صهحابهكاندا نهبيت
 و بهلاي گورهكهمداتي بهريت و سهيري قهبرهكهه بكهيت! . معاذ ﷺ دهستي
 كرد به گريان. فعلا كه هاتوه له يهمن پيغمبري خوا ﷺ وهفاتي كردبوو،
 معاذ ﷺ تنها گوري پر نوري بيني.

نشانه وهوالي دووه: له هجي مال ناويدا، پيغمبري خوا ﷺ پروي
 كرده خهكهكه و فهرموي: نهى خهلكينه گويم بؤ بگرن و بزائن (لَعَلِّي لَا أَلْقَاكُمْ
 بَعْدَ عَامِكُمْ هَذَا) لهوانيه دواي نهو ساله جاريكي تر پيتان نهگهوهوه و قسهتان بؤ
 نهكهمهوه. . بهئي نهوه وتاري مال ناوايي بوو، دواي نهوه وهفاتي كرد.

سټیهم: که له حەجی مال ئاواپی گه‌پایه‌وه، سەردانی شه‌هیدانی
ئوحدی کرد و دو‌عای به‌خیری بو‌ کردن و زۆر بو‌یان گریا و لایان
مایه‌وه، که ئەمه‌ش وه‌کو خوا‌حافیزی وابوو له‌و گه‌وره‌ سه‌حابیانه‌ی که
له‌ پو‌ژی سه‌ختی ئو‌حددا له‌ پیناوی ئیسلامدا، به‌ پله‌ی به‌رزی
شه‌هیدی گه‌یشتن.

چواره‌م: دواتر له‌ گو‌رستانی ئو‌حد گه‌پایه‌وه بو‌ ماله‌وه سەری زۆر
ده‌یشا، به‌لام گو‌یی ئی بو‌و خاتوو عائیشه‌ی خیزانی ﷺ ده‌فه‌رمو‌یت:
ئای سەرم، ئای سەرم چەند ئازاری هه‌یه. پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ به‌و
هه‌موو ئازاره‌ی خو‌شیه‌وه ویستی سو‌بعه‌ت و قسه‌یه‌کی خو‌ش له‌گه‌ل
عائیشه‌دا ﷺ بکات، بو‌یه‌ فه‌رموی: ئەی عائیشه، ئایا حەز نا‌که‌یت تو‌ پیش
من بم‌ریت و من بو‌خۆم بت‌نیزم و به‌خاکت بسپ‌رم؟!

عائیشه ﷺ فه‌رموی: نه‌خ‌یر، نا، نا، شتی وام ناو‌یت، دوا‌ی من
به‌ج‌یه لای خ‌یزانیکی ت‌رت. . .! پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی پ‌ر
سو‌ز و خو‌شه‌ویستی به‌ پ‌ووی خاتوو عائیشه‌دا کرد ﷺ، وه‌کو پی‌ی
ب‌ل‌یت وا خه‌ریکه من به‌ج‌یت ده‌ه‌یلم.

پ‌نج‌ه‌م: له ئاخر پ‌و‌ژه‌کانی ژیا‌نی مو‌باره‌کیدا، ئیما‌می عه‌بباس ﷺ
هاته لای و فه‌رموی: ئەمشه‌و له خه‌رمدا مانگی یه‌کشه‌وه به‌ ئاسما‌نه‌وه
بو‌و، مه‌لانیکه‌یه‌ک هات و بردی، ئەی پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئایا مانای ئەم
خه‌ونه‌ ج‌یه؟ پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: ئەمه من به‌ج‌یتان ده‌ه‌یلم. . .!

شەشەم: سات بە سات نەخۆشی و ئازاری سەر ئیشەکە ی زیادی

دەکرد، لەگەڵیشیدا تایەکی زۆر بەهیزی هەبوو، ئەوەندە ئەو پارچە قوماشە ی لەسەر ناوچەوانی دانابوو، ئەوەندە ی ئارەقە ی موبارەکی سەر ناوچەوانی هەلمژیبوو، ئاوی پێدا دەهاتە خوارەوه، حەزەرەتی عائیشە رضی اللہ عنہا خۆی قورئانی بەسەردا دەخویند و فوی بەلاشە ی موبارەکی حەزەرەتدا دەکرد، چونکە پیغەمبەری خوا ﷺ توانا و تاقەتی ئەوەی نەمابوو، خۆی بە دەمی خۆی قورئان بەسەر لاشە ی خۆیدا بخوینیت. نەخۆشیەکە ی (١٣) پۆژی خایاند، لەو (١٣) پۆژە (١١) پۆژیان بەو نەخۆشیەشەوه خۆی تەشریفی دەبردە مزگەوت و ئیمامەتی بۆ صەحابەکان دەکرد.

چوار شەممە بوو، پینج پۆژ پێش وەفاتی، تایەکە ی زیادی کرد. فەرموی: بڕۆن لە (٧) بیر ئاوم بۆ بهینن، ئاوەکەیان کردە مەنجەلیکەوه و پیغەمبەری خوا ﷺ دەستی لە ئاوەکە هەڵدەکێشا و بە دەم و چاو و قاچی خۆیدا دەکرد.

لەم شوینەدا ئەو وانەیە ی بۆ بواری پزیشکی و دکتۆرەکان بەجێهێشت کە بریتیه لەوەی (تا) بە ئاوی سارد لا دەبریت و چارەسەر دەکریت.

پاشان کە تۆزیک لەشی سوک بوو، لەسەر شانی عەباس و عەلی رضی اللہ عنہما خۆی گرتبوو، دەستی خستە سەر شانی ئەوان و بە پێی موبارەکی تەشریفی بردە مزگەوت، ویستی بجێتە سەر مزگەوتەکە، بەلام نەخۆشیەکە وا لاوازی کردبوو لە قادرمە ی یەکەم نەیتوانی سەرکەوێت!!! هەزاران جار بەقوربانت بۆ ئە ی پیغەمبەری خوا ﷺ، ئە ی

بههیزترین مروّ، ئەوه تۆی وات ئی هاتووێ که نهتوانیت له قادرمهیهک سهبرکهویت؟! بۆیه له تهنیشته مینبهرهکه وهستا و فهرموی: (إِسْمَعُوا لِي لَعَلِّي لَا أَقِفُ مَوْقِفِي هَذَا).. فهرموی: خهڵکینه گویم بۆ بگرن، چونکه لهوانهیه جاریکی تر لهم شوینه نهوهستم و قسهتان بۆ بکه، وه فهرموی: زولم له کی کردوو و زللهیهک و قامچهکم له کی داوه؟، مالی کیم لایه؟ با بێت داوای مافی خۆی بکات و حهقی خۆی وهبرگیرتهوه. ئەمه دهرسه بۆ ههموو لیپرسراوانی ولات، ئاوا به شهفافی به میللهت بلیت: کی حهقی لامه با بیدهمهوه، بهلام تاکه سهبرکرده که ئەوهی کردییت تهنا ههزهرتی محمد المصطفییه ﷺ...

لهوکاته دا پیاویک ههلسا و وتی: ئەهی پیغهمبهری خوا ﷺ سی دهرههت لایه. فهرموی: ئەهی عهیباس پارهکهی بدهرهوه. سهحابهیهک ههستا و فهرموی: پۆژیکیان به پووتی قامچهکت ئی دام. فهرموی: ئەوه پستی من و قامچی تۆ وه ره لیم بدهرهوه. پستی بۆ ههڵکرد. بهلام ئەو سهحابهیه پهلاماری پستی دا و ماچی کرد و فهرموی: بهخوا تهنا مهبهستم ئەوهبوو به پووتی دهم بهر لاشته بکهویت، به ئومیدی ئەوهم لاشهم پارێزراو بێت له ئاگری دۆزهخ.

پاشان فهرموی: وهصیهتتان بۆ دهکهم دهربارهی ئەنصار، زۆر باش بن لهگهڵ خهڵکی شاری مهدینهدا، چونکه ئەوان یهکهم پهناو پشتیوانم بوون و خۆیان و مال و سامانیان کرده قوربانی ئیسلام، ماندوبون و فیداکاریان بهرز بنرخینن و ههڕگیز له یادیان مهکهن.

لێره دا دەرسی وەفاداری فیری کاربەدەستان کرد، که هەمیشە وەفادار بن بەرامبەر ئەو کەسانە ی که پشتیوانی شوێش بوون، که سوتەمەنی بوون و پوژی ئازادی گەل بە خوین و مالی ئەوان هەڵهاتوو. دوا ی ئەو فەرموی: (عَبْدُ خَيْرَ اللَّهِ بَيْنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، فَأَخْتَارَ الْآخِرَةَ) واتە: بەنده یه کی خوا خوی گه‌ره سه‌رپشکی کردوو له نیاو دنیا و دواپوژدا، به‌لام ئەو به‌نده یه دوا پوژی هەڵبژارد!!! لێره‌شدا ئەو وانه‌یه‌مان فیر ده‌کات که پێویسته ئینسان پشت به‌ خوا به‌ستیت و هه‌ولبەدات که له ژیا نی کورت و کوتایی هاتوی دنیا دا ئەوه‌نده به‌ سه‌ربه‌رزی بژی که حەز به‌کەیت زوو به‌ره‌و قیامه‌تی ئاوه‌دان و پر به‌خته‌وه‌ریت برۆیت.

به‌لێ، چوار پوژی ما‌بوو له ژیا ن دا، نه‌خۆشیه‌که‌ی عاجزی کرد. عبدالله‌ی کوری مه‌سعود رضی‌الله‌تعالیه‌ چوو ه‌زمه‌تی و ده‌ستی لی داو فەرموی: ئە‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌تعالیه‌ تابه‌که‌ت به‌رزه. فەرموی: به‌لێ ئە‌ی عبدالله، من به‌قه‌ده‌ر دوو که‌س له ئیوه‌ تام لی دیت. عبدالله رضی‌الله‌تعالیه‌ فەرموی: واته‌ پادا‌شته‌که‌شت دوو به‌رامبه‌ره‌؟! فەرموی: به‌لێ. لێره‌دا ده‌رسی دا به‌ نه‌خۆشه‌کان که هه‌رچه‌نده نه‌خۆشیه‌که‌تان به‌ ئازار بێت، نه‌خۆشی و ئازار و تایی لاشه‌ی پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست صلی‌الله‌تعالیه‌ زیاتر بووه، که‌واته ئیوه‌ خۆشه‌ویستی خوان و ئارام بگرن و بزائن هه‌تا نه‌خۆشیتان سه‌خت بێت، پادا‌شتان لای خوی گه‌وره‌ زیاتره‌.

وه‌ لێره‌دا پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌تعالیه‌ فەرموی: (مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أذى مِنْ مَرَضٍ فَمَا سِوَاهَا، إِلَّا حَطَّ اللَّهُ بِهَا سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحْتَ الشَّجَرَةِ

وَرَقَهَا). واتە: ھەر موسلمانێک توشی ئازاریک ببێت لە نەخۆشی، وە
کەمتر لە ئازاری نەخۆشی، ئەوا بێگومان خۆی گەورە گوناھێ
دەکاتەو، ھەر وەك چۆن دار گەلای وشکی ئی دەبێتەو!..

بەئێ ئیمانداران: لەگەڵمان بن، ھەر لە ژوورەكە ی پیغەمبەرداین ﷺ تا
نویژی عیسا لەشی زیاتر تە ئی ھات و عەرەق لە نەوچەوانی وەكو گەوھەر و
مرۆری دەردەكەوت، كە بیلالی حەبەشی ﷺ بانگی فەرموو، فەرموی:
دەستنویژم پێ بگرن.. دەستنویژیان پێ گرت، بەلام لە ھۆش خۆی چوو، كە
بە ئاگا ھاتەو فەرموی: (أَصْلَى النَّاسِ) ئایا خەلكی نویژەكەیان كرد؟
پاشان بێ ھۆش كەوتەو، تاوەكو سێ جار ئەمە ی دووبارە كردەو، لە جاری
سییەمدا فەرموی: (مُرُّ أَبَاكَرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ). فەرمان بە حەزرتی
ئەبوبەكر ﷺ بكن با پیش نویژی بۆ موسلمانان بكات.. لیڕەشدا دەرسی
گەورە یی نویژی بە ئوممەتەكە ی راگەیاندا، كە نویژ چەند پلە و پایە ی
گەورە یە لە ئیسلامدا و كۆلەكە ی دینە..

دوو پۆژ مابوو لە تەمەنی پیروزی، لەشی تۆزێك سوك بوو، چوو
بۆ مزگەوت، لەو كاتەدا حەزرتی ئەبوبەكر ﷺ ئیمامەتی بۆ موسلمانان
دەكرد، كە ھەستی كرد پیغەمبەری خوا ﷺ ھاتە مزگەوتەو، لە
میحرابەكە كشایە دوا یەو، بۆ ئەو ی پیغەمبەری خوا ﷺ بچیتە
پیشەو، صەحابەكان ھەموو لە خۆشیدا نەیان دەزانی چی بكن، وایان
دەزانی كە پیغەمبەری خوا ﷺ بەتەواوەتی چاك بۆتەو، بەلام ئەو دوا
دیداری پیغەمبەری خوا ﷺ بوو لەگەڵ ئەو صەحابانەدا كە لە ھەموو
پۆژگارە سەختەكاندا ھاوێلی بوون و لە میژوودا دوبارە نابیتەو كە
كەسێك ئاوابە دل و بە گیان كەسیکی خۆش بویت، وەكو ھاوێلانی
پیغەمبەر ﷺ حەزرتی محمد المصطفی یان خۆش دەویست، وە

پېغەمبەری خواش ﷺ پېغەمبەری به‌وه‌فاش ﷺ ، زۆر زۆر هاو‌ه‌لانی
خو‌ش ده‌ویست، بۆیه‌ بۆ دوا‌جار چو‌وه‌ مزگه‌وت بۆ چا‌وپېکه‌وتنیان و
خوا‌حافیزی لییان، به‌لام صه‌حابه‌کان وایان زانی که‌ به‌ ته‌وا‌وه‌تی چاک
بۆته‌وه‌، بۆیه‌ زۆر شادومان بوون به‌ دیداری.

یه‌ك پو‌ژى ما‌بوو له‌ ناویاندا، شه‌وه‌که‌ی عائیشه‌ ؓ چو‌و له‌ ما‌ه
درا‌وسى پو‌نى چرا‌که‌ی هی‌نا تا پېغەمبەری خوا ﷺ له‌به‌ر پونا‌کیه‌که‌ی
دا‌بنیشت، له‌م کو‌تا سا‌ته‌ی ژیا‌نیشدا نه‌و وانه‌یه‌ی فی‌ری هه‌ژاران کرد
که‌ دل‌تان به‌ خو‌تان نه‌می‌نیت که‌ هه‌ژاری پو‌ژى روونا‌کی لی کردوون به
شه‌وی تاریک و نه‌وه‌ مانای بی‌ پر‌زیتان نیه‌، به‌لکو‌ تا‌قیکردنه‌وه‌یه‌ بۆتان
و نه‌گه‌ر ئارام بگرن، خوا‌ی گه‌وره‌ ده‌روی خیرتان لی ده‌کاته‌وه‌ و نه‌وه‌
پېغەمبەره‌که‌تانه‌ ئا‌وا به‌ هه‌ژاری و نه‌داری ئاخ‌ر شه‌وی ژیا‌نی به‌پر‌یکرد.

وه‌ زری‌یه‌که‌ی که‌ بۆ جه‌نگ و جیهاد نه‌پې‌و‌شیت په‌هن بو‌و لای
جوله‌که‌یه‌ك له‌ جیا‌تی هه‌ندیك جو‌، که‌ بۆ ژیا‌نی خو‌یی و خیزانه‌کانی
لی قه‌رز کردبوو... لی‌ره‌شدا نه‌و ده‌رسی به‌یه‌که‌وه‌ ژیا‌ن و پر‌زی
بی‌روبا‌وه‌ری که‌سانی تری فی‌ری ئوممه‌ته‌که‌ی کرد، که‌ له‌ دوا‌ی خو‌ی
له‌گه‌ل نه‌و که‌سانه‌ی که‌ مو‌سل‌مان نین به‌ مه‌رجیك دژایه‌تی ئیسلام
ناکه‌ن، نه‌گه‌ر هاو‌ دینیش نه‌بن له‌گه‌لیان، خو‌ هاو‌ژنیان و ده‌بی‌ت
هه‌لسو‌که‌وتی ژیا‌نیان له‌گه‌ل بکه‌ن. نه‌گینا خو‌ ده‌یان هاو‌ه‌لی پېغەمبەر
ﷺ به‌ یه‌ك ئاما‌ژه‌ هه‌موو مال و مو‌لکی خو‌یان به‌قوربا‌نی پېغەمبەر ﷺ
ده‌کرد، چ‌ جای نه‌وه‌ی که‌ قه‌رزى بده‌نى، به‌لام پېغەمبەری خوا ﷺ
قه‌رزى له‌ جوله‌که‌که‌ کرد بۆ نه‌وه‌ی بی‌سه‌لمی‌نیت که‌ پېغەمبەری په‌حمه‌ته‌
ته‌نانه‌ت بۆ جوله‌که‌ش، بۆ نه‌وه‌ی که‌س له‌ دوا‌ی خو‌ی سته‌میان لی

نهكات.. وه ئهمهش سهلمينهري ئهو حهقيقهتهيه كه ئهم ئيسلامه ديني ناستي و به يهكهوه ژيانه.

ئاخر پوژي ژياني بوو، ۱۲ ربيع الاول بوو، پوژي دووشهमे بوو، هه مان پوژ و بهرواري لهدايك بووني، پهردهي سهر مزگهوتي لادا، سهحابهكان شاگهشكه بون له خوشيان و هه موو كهوتنه جموجول، وايان زاني ديتوه بو ناويان بو ناو مزگهوت، بهلام پيغه مبهري خوا ﷺ به دهستي موبارهكي ئاماژهي بو كردن و فرموي: (مَكَانُكُمْ، مَكَانُكُمْ). فرموي: له شوييني خوتان مهجولين، له شوييني خوتان مهجولين.

ئوه ته ماشاكردي خواحافيزي يهكجارهكي بوو له مينبهرهكهي، له ميحرا بهكهي كه چهند سال بو وتاري لهسهر خويندبويهوه، پيش نويزي تيدا كردبوو، له سهحابه دلسوز و فيداكارهكاني.. بهلام نهيتواني زور به پيوه بوهستيت و كهوته سهر زهوي، فاطمهي كچي ﷺ له پهروشيدا بو باوكي بهسوزي هاواري كرد و فرموي: (وَكَرْبَ آبَاهُ) ئهي هاوار بو باوكم، چون نهخوشي بي هيژ و لاوازي كردوه!! پيغه مبهري خواش ﷺ فرموي: (ليس على ابيك كرب بعد اليوم)، له مرو به دواوه ئيتر نارههتي و ئازار لهسهر باوكت نه ما ئهي فاطمه، ليژهشدا ئهو وانهيه فيردهبين كه مردن بو ئيمانداران ئيسراحهته، له هه موو ئازار و چهرمهسهر و ژانهكاني ژيان رزگاري دهكات، له كوئا ساتهكاني ژيني دا دواهمين وهصيهت و راسپاردهي خوي بو هاوهلان و سهرحهم ئومهتي بهجي هيشت و فرموي:

١- يَلْفُو عَنِّي مَنْ آمَنَ السَّلَامُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. سهلامي من بگيهنن به ههر كه سيك كه ئيماني به من هيناوه و مني به پيغه مبهري و چاوساغي دنيا

و قیامه‌تی خوی قبول کردووه هه‌تا روژي قیامت! ئیمه‌ش له‌م کاته‌دا و له‌م شوینه‌دا وه‌لامی سه‌لامه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌دینه‌وه و ده‌لین: (ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری به‌ وه‌فا و دلسوز ترینی هه‌موو دلسوزان، ئه‌ی له‌ خومان دلسوزتر بو خومان که‌ له‌و ساتی مال ئاواپیه‌دا ژیا‌نی ئیمه‌ت له‌ بیر بوو که‌ دوا‌ی هه‌زار و چوارسه‌د سال دینه‌ سه‌ر زه‌وی و ئیمان‌ت پی ده‌هینین و سه‌لامت بو ناردین و هه‌ر له‌ سه‌حابه‌وه تا یه‌که‌ یه‌که‌ هه‌نگرانی ئه‌م په‌یامه‌ ئه‌و سه‌لامی تو‌یان گه‌یان‌د و وا ئیمه‌ش وه‌لامی سه‌لامه‌که‌ت ده‌دینه‌وه و ده‌شیگه‌یه‌نین به‌ نه‌وه‌ی دوا‌ی خومان و وه‌صیه‌تیا‌ن بو ده‌که‌ین که‌ هه‌رگیز له‌ ریباز و په‌یامه‌که‌ی تو‌لانه‌دن، روت تیده‌که‌ین و قبولمان به‌رموو که‌ عه‌رزت ده‌که‌ین، هه‌زاران هه‌زار سه‌لام و ره‌حمه‌تی خواش له‌سه‌ر تو‌بی ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا. (نَشْهَدُ اَنَّكَ بَلَغْتَ الرُّسَالَهَ، وَ اَدَيْتَ الْاَمَانَةَ، وَ كَشَفْتَ الْغَمَّةَ. وَ نَصَحْتَ الْاُمَّةَ، وَ جَاهَدْتَ فِي اللهِ حَقَّ جِهَادَهٗ، حَتَّى اَتَاكَ الْيَقِيْنُ)، داواکارین له‌ خوا‌ی تا‌ک و ته‌نها که‌ له‌ جیا‌تی ئیمه‌ش پا‌داشتی ئه‌و هه‌موو ماندوبوون و هه‌ول و جیهاد و جوهد و تیکۆشانه‌ت بداته‌وه که‌ له‌ پینا‌وی گه‌یان‌دن ئه‌م په‌یامه‌دا پیشکه‌شت کردن تاوه‌کوو ئه‌م رووناکی و نوره‌ بگه‌یه‌نیه‌ته هه‌موو دله‌ تاریکه‌کان و سه‌رجه‌م سه‌رزه‌ویت پی رووناک کرده‌وه.

۲- له‌ راسپارده‌ی دووه‌دا فه‌رمو‌ی: (الصلاة، الصلاة)... ئاگاتان له‌ نو‌یژه‌کان‌تان بی‌ت.. ئه‌و نو‌یژه‌ی که‌ نور و روشنایی چاوه‌کانت بوو، هه‌موو جا‌ری که‌ ئازاریان ده‌دا‌یت و گه‌له‌ کو‌مه‌کییان لی ده‌کردی ده‌تفه‌رموو: ئه‌ی بیلالی خوشه‌ویست هه‌سته‌ بانگ به‌رموو، به‌و ده‌نگه‌ زو‌لئه‌ت قامه‌تمان بو بکه‌ و با نو‌یژ بکه‌ین، ارحنا بها یا بلال.. پی‌ت راگه‌یان‌دین نه‌وه‌ی واز له‌ نو‌یژ بی‌نیت دین و ئیما‌نی نو‌قسانه‌ ئه‌گر به‌روای به‌ نو‌یژ نه‌بی کافره‌ و له‌ دین ده‌رده‌چی!.

دهی ئه و که سانه ی که پیغه مبهری خواتان ﷺ خوش دهوی و وا له خوشه ویستی دابوی به باسی وه فاتی دلتان هاتوته کول و چاوتان فرمیسک دهریژی، هیچ کات ئه م وه سیه ته ی رسول الله له یاد مه که ن و بۆ جاریکیش بئیت نه هیلن نویژتان بفه وتیت و کاریک بکه ن به نویژی سوننه تی خوتان و مناله کانقتان و خیزانتان له ماله کانتاندا مزگه وتیکی بچکولانه دروست بکه ن..

۳- وه صیه تی سییه م فهرمووی: (وَمَا مَلَکَتْ اَیْمَانُکُمْ) ئاگاتان له خزمه تکاره کانی ژێرده ستان بئیت، به ئی ئه و وه صیه ته بۆ هه موو ده وله مه ندان و ده سه لاتدارانه، که به چاوی ریز و حورمه ته وه ته ماشای ئه و که سانه بکه ن که له ژێر ده ستیاندا کار ده که ن و ئیش و کاریان بۆ ده که ن، خویان به ئاغا سه یر نه که ن و ئه وان به کۆیله، به لکوو ئه وانیش به چاوی برا و ئه ولادی خویانه وه ته ماشا بکه ن، ئه ی چینی چه وساو و زه حمه تکیش و ره نجده ری ناو کۆمه ل ئه وه پیغه مبهری خواجه ﷺ که توی له یاده و خه مت ده خوات، ده تۆش په یامی رزگاری و سه رفرازیت ته نها له وه وه بناسه و شوین به رنامه و ریچکه ی تر نه که ویت که نه تخه له تیئن به ناوی شۆرشى چه وساو و کریکاره وه پاشان خویان گه وره ترین مافخوری چه وساو و کریکارن و سه رمایه داری گه وره هه رخویان!!

۴- راسپارده ی چواره می بۆ من و توی ئه هلی جومعه و جه ماعت ئه وه بوو که فهرمووی: (اَوْصِيْکُمْ بِالنِّسَاءِ خَيْرًا) وه صیه تتان بۆ ده که م زۆر باش بن له گه ل خیزانه کانتاندا، له گه ل هاوژینه کانتاندا، له گه ل خانمی مال و به خپوکه ر و په ره وره ده کاری منال و خزمه تکاری میوان و جینگای قه در و حورمه ت و ریز بلندیان، زۆر به ئارام بن زۆر به پرێژبن له گه ل ئه و ژنه ی که نیوه ی ئاینه که ت له و کاته دا ته و او بوو که ئه و بوو به هاوسه ری ژینت، فهرمووی: زۆر ریک و پیک و ره فتار شیرین بن له گه ل خیزانه کانتان، به ئی

خوشگانی بہرِیز و نیماندار یہ کہمین و دواہمین سہر کردہ لہ میژودا کہ لہ دواہین راسپار دہدا بؤ شوینکے وتوانی فہرمووبیتی ٹاگاتان لہ خیزانہ کانتاز بیت، یان دہتوانین بلیین: (النساء) ہہموو ٹافرہ تان دہگریتہوہ، جا دایک بیت، ژنی پیاو بیت، کچ بیت، ہہردہبی بہ حورمہت و ریزہوہ تہ ماشای بکری، ئہو زاتہ تہنہا محمد المصطفی بوہ ﷺ، بہ لام سہر کردہ دونیایہ کاز ئہوانہی کہ باسی مافی ٹافرہت و یہکسانی ٹافرہت دہکےن تہنہا ئہو کاتہ ٹافرہت یان لہ بیرہ کہ ٹارہزووی ژنہینانیان ہہیہ، یان تا ٹافرہتہ کہ تہمہنی کہمہ و روخساری جوانہ، بہ لام کہ چوہ تہمہنہوہ یان کہ بوو بہ ژن و دایک مافی کوٹایی پیدی و وہکو کویلہ سہیر دہکری لایان..

کہواتہ با خوشکانیش بزائن کہ تہنہا دلسوزیان ہہر پیغہمبہری خواہیہ و با ہہر شوینکے وتہی ئہو بن، ہہر لہ ژورہ کہی خاتوو عائشہی دایکی نیمانداران ﷺ و خیزانی پیغہمبہری خوادین ﷺ. خوشہویست سہری لہ سہر رانی عائشہ بوو، ہہستاو دانیشٹ، فہرمووی: ئہوہ جوہرہ ئیلہ دہفہرمووی: (ملك الموت) لہ بہر دہرگایہ و داوای ئیزن دہکات، دلنیا بہ پیش تو پرسسی بہ ہیچ کہس نہ کردوہ، بہ لام ئیستا ئہی محمد تو ئیختیارت لہ بہرہمدایہ، حہز دہکہیت ہہتا قیامہت بہ زیندووی بیئیتہوہ، یان بکہیتہوہ بہ رہیقی ئہعلا؟ پیغہمبہر ﷺ فہرمووی: (بَلْ الرُّفِيقُ الْأَعْلَى).

پاشان عبدالرحمان ی کوپی حہز دہتی ابوبکری صدیق ﷺ ہاتہ ژورہوہ، سیواکیکی بہ دہستہوہ بوو، پیغہمبہری خواہ ﷺ کہ چاوی بہ سیواکہ کہ کھوت پہنجہی بؤ راکیشا، عائشہ ﷺ فہرمووی: حہزت لیئہتی؟ فہرمووی: بہئی. ئینجا عائشہ سیواکہ کہی لہ عبدالرحمان ی برای وہرگرت و بہ تفی دہمی خوئی بؤی نہرم کردہوہ و خستہی دہمی پیغہمبہری خواہ ﷺ و سیواکی بؤ کرد! لیرہشدا دہرسی پیروزی و گہورہی سیواک فیردہبین، کہ

چ سونەتیکی گەورەییە و چەند بەسودە بۆ دەمودان لە بۆنی ناخۆش و نەخۆشی، وە ئەو وانەیە فێردەبین کە دوایین خۆراک، دواوەمین شتیەک کە چۆبێتە ناو دەمی پیروزی پیڤەمبەری خواوە ﷺ بریتی بوو لە تفی خاتوو عائشەیی خیزانی رضی، کە ئەمەش پێز و پلە و پایەیی ئافەرت دەردەخات لای پیڤەمبەری خواوە ﷺ، وە پادەیی بەختەوهری و دڵسوژی و خوشەویستی و بە سوژی ژبانی خیزانی پیڤەمبەری خواوە ﷺ کە تاقانەیە لە میژوودا و سەرکردە دونیایەکان هەرگیزاو هەرگیز ئاوا ژبانی خوشەویستییان نەبوو لە گەڵ خیزانەکانیاندا.

دوای ئەو پیڤەمبەری خواوە ﷺ فەرمووی (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكْرَاتٍ، اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَي سَكْرَاتِ الْمَوْتِ).. فەرمووی: (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) بە راستی مردن ئازاری تایبەتی خۆی هەیە، خاوەنگیان یارمەتیم بدەیی لە سەر ئازاری کاتی رۆحکێشان، بەلام لیڤەدا دەبێ باسی ئەو بەکەین کە پیڤەمبەری خواوە ﷺ خۆی گەورە ئەو نەدی خوشدەوێت، هەرگیز ئازاری نادات بە رۆحکێشان، چونکە هیچ گوناهێ نییە خوا لە گوناهێ ئەو و ئاخیری خوش بوو. بەلام بۆیە پیڤەمبەری خواوە ﷺ ئاوا بە کۆل بە دڵ لە خوا دەپاریتەو بۆ ئەو عیبادهتی زەلیلبوون و پارانەو و لاوانەو بەرامبەر بە خۆی ئەنجام بدات، چونکە ئەو کاتی ئەو عیبادهتیە هەروەکو نوێژ و رۆژوو کاتی خۆیان هەیە، بەئێ ئەم عیبادهتی زەلیلبوون و (التَّضَرُّعُ إِلَى اللَّهِ) ئەنجامدا و دەستی بەرز کردەو بەرەو ئاسمان و فەرمووی: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَارْحَمْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى). خاوە لێم خوش بە، خاوە پەحمم پی بەکەیت، خاوە بمگەیه نیت بە دۆستانی سەروو... خاتو عائیشە رضی دەفەرموێت: پەنجەیی شایەتومانێ بەرز کردەو بۆ ئاسمان و فەرمووی: (بَلْ

الرَّفِيقُ الْأَعْلَى، بَلْ الرَّفِيقُ الْأَعْلَى) ئەمجا سەری قورس بوو، کەوتە باوەشمەو و وفاتی کرد.

الله اکبر، چ پێزیکی گەرەیه بۆ ئافرەتان، پێغەمبەری خوا ﷺ لە باوەشی ئافرەتیکدا پۆچی دەرچوو، لە ناو وەزیر و کاربەدەستانی پایە بڵندا پۆچی دەرەنچوو. کەواتە: هەر ئەمە بەسە کە وەلام بێت بۆ هەموو ئەو کەسانە کە دەلێن ئیسلام مافی ئافرەتی نەداوە!..

سەلامی خوات لەسەر بێت ئەو پێغەمبەری خوا ﷺ (سَلَامٌ عَلَيْكَ يَوْمَ وَلَدْتَ وَيَوْمَ مِتَّ وَيَوْمَ تُبْعَثُ حَيًّا).

ئای چ پۆزیکی رەش بوو لە بەر چاوی موسلمانان، ئەو سەحابانە کە هەر چەند غەریب و نەدار و هەژار بوون، هەرچەندە ماندوو بوون، بەلام بە چاوپێکەوتنی پێغەمبەری خوا ﷺ دەخەسانەو و دل و دەروون و لاشەیان ئیسراحتی دەکرد.

ئافرەتی سەحابە هەبوو کە لەیەک مەیدانی وەکو (ئوحود) دا میرد و برا و کۆرەکە شەهید بوو بوو، بەلام کە بینی پێغەمبەری خوا ﷺ سەلامەتە فەرموی: هەموو موصیبەتیک لە دواي سەلامەتی تۆ ئاسانە ئەو پێغەمبەری خوا ﷺ.

ئەنس دەفەرمویت: هەرگیز لە ژیاوندای پۆژی و پەشم نەبینیوه. شاری مەدینە لە بەرچاوماندا و تاریک ببوو، کە پوناکی ئی بەدی نەدەکرا.

حەزەرەتی عایشە ؓ دەفەرمویت:

صَبَّتْ عَلَيَّ مَصَائِبُ لَوْ أَنَّهَا

صَبَّتْ عَلَى الْآيَامِ صِرْنَ لَيَالِي

ئیمامی ئەبوبەکر رَضِیَ اللہُ عَنْہُ ھاتە سەر لاشە ی پیروزی و پەردەکە ی لەسەر دەم و چاوی لادا و ناوچەوانی ماچ کرد و فەرموی: (طَبْتَ حَيًّا وَ مَيِّتًا يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ). واتە: ئای چەند بۆنت خوشە بە زیندوویی و بە مردوویی ئە ی پیغەمبەری خوا ﷺ.

ئیمامی عومەری کوپی خەطاب رَضِیَ اللہُ عَنْہُ کە ھەوائی وەفاتی ھەزرەتی فەخری عالەمی پینگەیشت لە پەرۆشی بۆ پیغەمبەری خوا ﷺ بپروای نەدەکرد کە پیغەمبەر ﷺ وەفاتی کردبێت.

بۆیە شمشیرەکە ی دەرکێشا بوو ھاواری دەکرد: ھەر کە سێک بلیت پیغەمبەری خوا ﷺ وەفاتی کردووە ئەو مونا فیکە و بەم شمشیرە لە ملی دەدەم، بە لکو پیغەمبەری خوا ﷺ چۆتە خزمەت پەروەردگاری و پاشان بە ئاگای دەھینی تەو و دیتەوہ بۆ ناومان، ھەتا ھەزرەتی ئەبوبەکر رَضِیَ اللہُ عَنْہُ فریای کەوت و قورئانی بۆ خویندەوہ و ئەو ئایە تانە ی بۆ خویندەوہ کە باسی ئەو دەکەن کە پیغەمبەری خواش ﷺ وەکو ھەموو ئەوانە ی پیش خۆی وەفات دەکات..

﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِن مِّنْ فَهُمْ أَحْيَدُونَ﴾ الانبیاء: ۳۴.

ئەمجا ئیمامی عومەر رَضِیَ اللہُ عَنْہُ قەناعەتی کرد و لە شوینی خۆی دانیشت و دەستی کرد بە گریان.

بە ئی ئیمانداران: ژیا نی ھەمووی چاوسا غی بوو ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ

فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ الاحزاب: ۲۱. دەبا ئەو فرمیسکا نە ی کە لە بەر وەفاتی دلسۆزترین و خوشەویستە رین کە سمان کە پیغەمبەری خوا یە ﷺ رشتمان ببی تە ھاندەرمان کە زیاتر پابەندی سوننەت و رێبازە

پیروزه‌کە ی بین و بو چاوتر و کاندنیکی لینی لا نه‌دهین، هه‌تا إنشاء الله له‌سه‌ر چه‌وزی (که‌وسه‌ر) به‌ خزمه‌تی ده‌گه‌ین.

به‌لێ ئیمانداران: هه‌روه‌کو چۆن ژبانی هه‌مووی چاو ساغی بوو. وه‌فاتیشی هه‌مووی ده‌رس و عیبه‌ت بوو، که هه‌ندیکمان باس کرد و له‌ کو‌تای وتاره‌که‌شدا ئاماژه به‌ چه‌ند ده‌رس و وانه‌یه‌کی تر ده‌کەین که له‌ وه‌فاتی چه‌زیه‌تی رسول الله ﷺ وهری ده‌گه‌ین.

۱. هه‌مومان ده‌مرین، ئه‌گه‌ر پینغه‌مبه‌ری خوا ﷺ مرد و دونیای فانی به‌جی هیشت، به‌خوا ئیمه‌ش هه‌موو هه‌ر ده‌مرین، به‌لام گه‌رنگ ئه‌وه‌یه به‌ ئیمانه‌وه به‌مرین ﴿يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ ال عمران: ۱۰۲.

۲. پینغه‌مبه‌ری خوا ﷺ که وه‌فاتی کرد دیره‌م و دینار و زیرو زیوی به‌جی نه‌هیشت، به‌لکو میراتی پینغه‌مبه‌ر ﷺ که بو هه‌موو تاکیکی ئوممه‌ته‌کە ی وه‌کو یه‌ک به‌جی هیشتوه، ئه‌م قورئانه و ئه‌و فهرموده شیرینانه‌یه‌تی، ئه‌م مزگه‌وته‌یه، ئه‌م شه‌ریعه‌ته‌یه.

۳. به‌ وه‌فاتی پینغه‌مبه‌ری ئیسلام ﷺ، ئیسلام نه‌مرد، هه‌روه‌کو ئیمامی ئه‌بویه‌کری راستگۆی دلپوناك ﷺ، چه‌ند جوان به‌و زمانه راستگۆیانه‌ی خۆی فهرموی: (مَنْ كَانَ يَعْبُدُ مُحَمَّدًا فَإِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ مَاتَ، وَمَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ).. که‌واته: چونکه خوا نه‌مره، هه‌رگیز دینه‌که‌شی نامریت، وه‌ خوا خۆی پارێزگاری ئه‌م ئیسلامه ده‌کات ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ الحجر: ۹. که‌واته: چۆن خوای گه‌وره قورئانه‌کە ی ده‌پارێزیت، به‌هه‌مان شیوه‌ش هه‌لگران و خزمه‌تکارانی قورئان، خزمه‌تکارانی فهرموده‌کانی پینغه‌مبه‌ر ﷺ،

زانايانى ئىسلام ، مزگەوتەكان، ئەھلى دىن، ھەمووى **إِنْشَاءَ** الله
مەحفوظ و مەحروسن و پارىزراون و خوا خوى پارىزەر و پىشتىوانىانە.
۴. دۇنيا بن كە پىغەمبەرى **ﷺ** ھەر تەنھا بە لاشە لە ناو

ئوممەتەكەى لاچووه، بەلام پۇخى پىرۆزى لەلايەن خواوھ ئاگادار
دەكرىتەوھ بە ھالى ئوممەتەكەى و ئەگەر چاكە بكەن و لەسەر دىندارى
راگىراو بن دلخۆش دەبىت، ئەگەر ئوممەتەكەشى لا پى بىت، ئەوا دل
نارەھەت دەبىت و داوا لە خوا دەكات كە غەزەبىان ئى نەگرىت.

دەبا ئىمەش لەم ساتەوھ بىرپار بەدەين كە كارىك بكەين كە
پىغەمبەرى **ﷺ** خوشەويستمان خوشحال بكەين و كارىك ئەنجام
نەدەين كە پىغەمبەرى دلسۆز و خەمخۆرى دۇنيا و قىامەتمان عاجز و
غەمبار بىت.

داواكارم لە خواى گەورە و مېھرەبان كە رەحم بە ھەموو لايەكمان
بكات و لە گوناھمان خوش بىت و بە بىنىنى زاتى بى چوونى خوى
(سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى) لە قىامەتدا و بە خزمەت گەيشتىنى پىغەمبەرە
خوشەويستەكەى شادمان بكات. **اللَّهُمَّ آمِينَ**.

وتارى دوومر بو مانكى ربيع الشانى

بەفتەقەرى

وتاری دووهم بۆ مانگی ربيع الثاني به خته وهری

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

سوپاس و ستایش هەر لایه‌قی خوای تاک و ته‌ن‌ها و بی‌ شه‌ریکه‌.
ئەو پە‌وه‌ردگاره‌ی که هەرچی خێر و خوشیه‌ک و به‌خته‌وه‌ریه‌ک به‌ هەر
زینده‌وه‌ریک ده‌گات هه‌مووی لوتف و که‌ره‌می ئە‌وه‌، هه‌رکه‌سیش خوا
به‌خته‌وه‌ری نه‌کات، هه‌رگیز به‌خته‌وه‌ر نابێت.

ئە‌وه‌ش که خوای گه‌وره‌ خو‌ش‌حال و دل‌پووناکی بکات به‌ هۆی
شوین که‌وتنی قورئان و پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی که‌س ناتوانیت توشی لا‌ پ‌ری
بوون و بی‌ چاره‌یی و به‌دبه‌ختی بکات.

هه‌زاران سه‌لآت و سه‌لامی خوا ب‌ه‌ریت به‌سه‌ر پ‌و‌حی پ‌ی‌رۆ‌زی
حه‌زه‌تی محمد المصطفی‌ دا ﷺ که به‌راستی هه‌موو ژیا‌نی بریتی بووله
خێر و به‌ره‌که‌ت بۆ مرو‌فایه‌تی.

هه‌موو جو‌لنده‌یه‌ک له‌ گه‌وره‌ترین تا بچو‌کترین له‌ په‌حمه‌تی ئە‌و
په‌حمه‌ته‌ پ‌شکی به‌ره‌ک‌ه‌وت هه‌ر ده‌بیت واش بیت چونکه‌ خوا فه‌رمویه‌تی
﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ الانبیاء: ۱۰۷.

به‌راستی هه‌ر گو‌فتاریک، هه‌ر په‌فتار و کرداریک ببیت هۆی
به‌خته‌وه‌ری بۆ مرو‌ف پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئاماژه‌ی پ‌ی‌ داوه‌ و ده‌ستی
نیمه‌ی گرتوه‌ بۆ ئە‌و رینگایه‌، وه‌ هه‌ر شتی‌کش ببیت هۆی کلۆ‌لی و

كزۆلى و داماوې و نەدانى و نەزانى مروّف ، ئەويشى باس كردووھ و ناگادارى كردوينەتەوھ كە لىي نزيك نەبينەوھ.

پەرحمەت و بەرەكەتى خوا لە ھەموو ھاوھلانى پيغەمبەر ﷺ بىت وە پەرحمەت و مېھرەبانى خوا بېرژىت بەسەر ھەموو ئەو كەسانەى كە شوين كەوتووې رېبازەكەى پيغەمبەرن و ئەھلى قىبلەن ھەتا پوژى دوايى.

ئيمانداران: شتىكى بى گومانە كە ئاواتى ھەموو كەسىكى ژىر، پارانەوھ و ھەول و تەقەلاى ھەر بۆ ئەوھىە ژيانىكى بەختەوھرانە و دوور لە ئاژاوھ و پشيوى بەسەر ببات و دوور بىت لە ھەموو ئەو شتانەى كە ژيان دەكەن بە ژان و پەرحمەت دەكەن بە زەحمەت و نور دەكەن بە نار، ئەمە داواكارى ھەموو كەسىكە بە جياوازى ئايين و بىروباوھەرەو، وە زۆرىشن ئەوانەى لە ميژووې مروّفايەتيدا لە رابردودا، وە لە ئىستادا باس لە بەختەوھر كردنى مروّف دەكەن، وە چەند پىكخراو دروست كراون و پەپرەو و پېرۆگرامى خويان ھىە بۆ ئەو مەبەستە و ھەر يەكەى بانگەشەى ئەوھ دەكات كە بەختەوھرى و ژيانى ئاسودە وا بەلاى ئەوھوھىە و ھەر كەس بەم مەنھەجە كار بكات ئاسودە دەژى.

بەلام دەبىت ئەو راستىيە لە بەرچاوى خۆمان دابنئين كە ھەموو شتىك پىوھرى خوى ھىە و بەختەوھرىش بە ھەمان شىوھ پىوھرى تايبەتى خوى ھىە.

وہ زۆر گرنگە كە بزائين كە پىوھر دانەر دەبىت كۆمەلئىك تايبەتمەندى و پسپۆرى ھەبىت، وەكو:

۱. شاره‌زای ناخ و دهر وونی مروۍ بیټ، نهک تهنه هه پرکه‌شی دهر ووی بیټیت و به‌خته‌وهر بوون تهنه له تیږ کردن و پېر کردن و ورگ و گېرفان و ناره‌زووه‌کانی دا بیټیت، به‌لام لایه‌نی پوخی و ناخی و ناخ و ویزدان و ناو دل نه‌بیټیت و نه‌زانیت نهو لایه‌نه مه‌عنه‌ویه به چی شاد ده‌بیټ.

۲. شاره‌زای قیه‌م و ره‌وشته به‌رز و بالاکان بی و بزانی مروۍ پیویستی به چیه بو خوش ژیان، نهک بگه‌پری به‌دوای نه‌ووی مروۍ حه‌زی له چیه بو نه‌ووی ماوه‌یهک به خوشی بژی پاشان هه نهو حه‌زه ژیان لى تال بکات، چونکه نه‌مړو زورن نهو کهس و لایه‌ن و ده‌زگا راگه‌یاندانه‌ی به بیسراو و بینراو و خویندراوه‌وه که تهنه باسی نهو لایه‌نانه ده‌که‌ن که گه‌نجیک سوژی زاله به‌سه‌ر عه‌قل و ژیریدا حه‌زی پییه‌تی و به‌دوایدا عه‌ودالیکى تینووه و هه‌ولی به‌ده‌سته‌ینانی نه‌دات به هه‌ر شیوه‌یهک بی، به‌لام بیئاگا له‌ووی که نه‌گه‌ر به ناره‌وا نهو حه‌ز و ناره‌زوانه‌ی تیږ بکات پاش کوټایی هاتنی نهو قوناغه له ته‌مه‌ن نیتر ژیان لى ده‌شیوی و ته‌رازوی ژیان ده‌گوړی.

که‌واته: نه‌وه به‌خته‌وهر کردن نه‌بوو به‌لکوو به‌دبه‌خته‌کردنی بوو. به‌لام به‌خته‌وهری راسته‌قینه نه‌ویه که بزانی نهو که‌سه پیویستی به چیه و چوڼ پیی ده‌دریت، که بیټه هوی به‌خته‌وهری بو سه‌رجه‌م قوناغه‌کانی ژیان له مندالییه‌وه تا ناو گوړه‌که وه پاشان ناوه‌دانی قه‌بر و قیامه‌ته‌که‌یشی.

۳. نهو که‌سه پیوه‌ر دانه‌ره ده‌بی شاره‌زای گه‌لان و ئومه‌تانی رابردو بیټ به دريژایی میژووی مرو‌فایه‌تی، ناگای له‌وه بیټ گه‌لان به

چی پېشکه وتن و بهخته وهر بوون، به چیش ژيانيان لی ټیکچوو، ولات و نیشتمان کاول بوو، خوځيان و سهرهوت و سامانيان تیدا چوو.

۴. شاره زای ژيانی ئیستای حازر بیت و ناگاداری سهردهم و زه مانې ئیستابی و دوست و دوژمن بناسی و فرمیسکی تیمساح له فرمیسکی خه مخوری جیا بکاته وه و بزانی کی به چ مه به سستیک بانگه شهی مروۍ دهکات بو بهخته وهر بوون..

جا ئه وهی له مانه شاره زه نه بی نازانی بهخته وهری به چ به دهست دی وه نه گهر بانگه وازیشی بو بکات خویشی به هله دا بردووه و ئه وهی شوینیشی بکه وی به هله دا دهچی و سهره نجام تی دهگات که ئه وهی وه کو تینوویه که به دوایدا ویل بو وایزانی ئاوی سازگاره تراویلیکه (سهراب) ی بیابانیکی بیرون بوو.

به لی به ریزان: به راستی مروۍ دوو جوړی هیه له گهران و عه و دال بوون بو به دهسته یانې بهخته وهری..

جوړی یه گهم: که سیکه کونجی قه ناعه تی گرتووه و خوشترین ساتی ته مهنی ئه و کاته یه که خه ریکی عیبادت و خواناسیه، به تامترین پارووه نان ئه و نانه یه که به رهنجی شان و عاره قی ناوچاوان و حه لالی خوار دبیتی، هیواو ئاواتی ئه وه یه که سودی بو خه لک هه بیت و موحتاجی داموویک به هو ی ئه مه وه جیبه جی بی شادمانه کاتیک زهرده خه نه ده خاته سهر لیویکی خه م لینیشتوو، چاوی گهش و روون ده بی که فرمیسکی منالیک هه تیو ده سپری و دهستی سوژ به سهر سهر دیدا دینی.. چونکه تامی ئه م خوشییه ی کردووه و به مه بهخته وهره.

جۆری دووهم: كه سینه هه وهس باز و خۆپه رست، ئه و ساته

ئیسراحه ته كه تاوانیک

ئه نجام ده دات، ئه گهر کاسیییه که ی و پارووه نانه که ی حهرام
نه کات به قورگیا ناچی، خوشی دلی له ئازاردانی دلی خه لکا
ئه بینیته وه.

به لام لیره دا پرسیاریکی گرتگ سهر هه لده دات ئه ویش ئه وهیه:
ئایا به خته وهری راسته قینه کییه؟ بۆ ئهم مه به سته ده چینه خزمهت
پیغه مبهری پیشه وامان - حه زره تی محمد المصطفی ﷺ - ده چینه
خزمه تی، به لام ده بی ناگادار بین بۆنه وهی توشی بیئه ده بی نه بین له
خزمه تیدا با صلوات له دیداری بدهین و بلیین: (اللهم صلّ علی سیدنا
محمد و علی آله و صحبه و سلم)، پاشان پرسیار ی لی ده که ی و ده لیز:
ئه ی خوشه ویستمان، ئه ی نوری چاومان پیمان بلی کی به خته وهری
راسته قینه یه؟! پیغه مبهری خواش ﷺ له ده رمانخانه ی قورئان که وه لامی
هه موو پرسیاره کان و شیفای هه موو نه خوشیه کان و چاره سه ری هه موو
گرفته کانی تیدایه ئامازه ده کات بۆ سوپه تی -طه- و ده فه رموی: ئه و
ئایه ته وه لامی پرسیاره که تانه.. ﴿فَمَنْ أَتَّبَعَ هُذًى فَلَا يَضِلُّ وَلَا
يَشْقَى﴾ طه ۱۲۳.

هه رکه سی دینداری و خوا ناسی ناسنامه ی بێت و به ناوه ی نانی
خه لک چاکه و عیباده تی بیرکه ویته وه، هه رکه سیك شوین (ه دای) ی خوا
که وتبی و وازی له هه وای خوی هینابی، هه رکه س پی به پی
پیغه مبهری پیشه وای ﷺ هه نگاو هه لگیری.

ههركه سى گه وره ترين بىركردنه وهى سهركه وتن و پايه دارى
ئىسلام و موسلمانان بىت، خوى به خاوهنى دين بزانى، له ورد و
درشتى ژياندا، چ تاك، چ خىزان چ كار و كه سابه تى، چ په يوه ندى
كومه لايه تى، پرس به شهرع بكات و پابه ند و ته سلیمى شهرع بىت،
ئه وه وه عدى خوايه، (فلا يضل ولا يشقى) دوو مژدهى گه وره:

موژدهى يه گهم: گومرا نابى، جا ئايا گومرا كىيه؟! ههركه سىك خواى
نه ناسى، نه پىرسى خالقى كىيه، كى له نه بوونه وه دروستى كردووه، كى
روژيده ريه تى، كى كردوويه تى بهم ئىنسانه خاوهن ئه ندام و لاشه جوانه و
وهوش و بیره. بىرى نه كرده وه كى ئه م ئه رز و ئاسمانه داناوه، ئه وه به
راستى بىوه فايه به رامبه ر به خوا و له چله پۆپه ي سپله يى و پى نه زانيندايه،
چونكه به بچوك ترين يارمه تىيه كه له لايه ن كه سىكه وه پىشكه شى ده كرى
ده لى مه منوم، سوپاست ده كه م كه چى روژى له روژان له سه ر ئه وه هه موو
به خششه ي خوا پى به خشيوه (بسم الله) يهك و (الحمد لله) يهك به ده ميده
نه هات، ئه ي بىوه فا له مه زياتر ده بى كىبىت!!

به لام كه سىك خواى ناسى و شوين شهرعى خوا كه وت ئه وه فلا
يضل- گومرا نابى.

موژدهى دووهم: به دبخت و چاره رهش نابى، كرده په شيمان نابى،
به زوپناى خه لك هه لئا په رى، هه ر روژه ي له سه ر په تىك يارى ناكات،
به رچاوى روون ده بى له ژياندا.

وه هه ر له سوپه تى -طه- دا له ئايه تى ژماره: ۱۲۴- ۱۲۶ دا
ئه وه شمان بو باس ده كات كه كه هوكارى به دبختى و گومرايى و ژين
تالى و ناخوشى و نا په حه تى و ناسور چىيه ده فه رموى: ﴿وَمَنْ أَعْرَضَ

عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾ قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾ طه ١٢٤-١٢٦

واټه: ههركه سينك روو وهر بگيريت له بهرنامه و يادی من و پشټی ټيټکات، بيگومان نهو جوړه که سانه ژيانیکی تالو ناخوش پيش ديت بويان، له روژي قيامه تيشدا به کويری حشرم ده که یت، جا له ويدا نهو جوړه که سه ده لیت: نهی په روهردگار بو به کويری حشرت کردووم خو من کاتی خوی چاو ساغ و بينا بووم؟! خوی گه وره وهلامی ده داته وه و د فهرموئ: تو ثابه و شيويه بویت له ناستی ثایهت و به لگه کانی ئيمه دا کاتيک پيت راده گه نه را، ئيمه ش ئاوا مامه لهی که سيکی له بيرکراوت له گه لدا ده که ین. له سزا و نازاردا ده ته ئيلينه وه..

ئيمانداران: فهرموون با بهیه که وه گوی بگرين بو چه ند نيشانه یه که له نيشانه کانی به خته وه ری له قورئان و فهرموده کانی پيغه مبه ﷺ به ئومیدی نه وهی به کرده وه جيبه جيان بکه ین و به خته وه ری به ده ست به ینين:

١- دنيا به که م گرتن: ته ماشا کردنی ژيانی دنيا وه کو نه وهی که قوناغیکی ژيانه و بو نه وه باشه که چاکه ی تيدا بنيژری و بکری به کیلگه ی قيامهت. به راستی هر که سی نهو قه ناعه ته ی بو دروست بوو که دنيا و خوشييه کانی له چاو قيامهتی نه پراوه و خوشيه نه بیسراو و نه بینراوه کانی، هر هيچ نييه و شایانی باس نييه، وه به رده وام بیری لای قيامهت و به هشت بوو، وه وه کو رېبواړی پيگه سهیری دنيای ده کرد

که تیایدا لایداوه و دواى پشویهك به جییددهیلّی، ئەوه تهواوی ژيانى پردهبیت له کامه رانی و دلشادی و ئاسۆ رونی و دل دهلەمەندی، چونکه ئەوهی ئەمپۆ ژيانى له خەلکی کردووه به ژان و دهلەمەند سەد خۆزگەى به نەدار وهه ژاره، تهنه بریتییه له باوه شکردنی له سنور به دەر به دونیادا و له یادکردنی قیامەت و بههشت، ئەمپۆ زۆربهی خەلکی هەر چاوی ماده بینینی ئیشدهکات و بیر له جیهیشتنی ناکاتهوه، ژيانى چەند سالی له مه و بهر که خەلکی به سکی تیرو به دوان برسی و جاری پۆشته و دهیان جار روت و بهرگ پیناوی. به لام دلگەش و به قەناعەت و بێگرفت و نهخۆشی دهرونی ده ژیا به لام ئەمپۆ له گەل ئەو هه موو له زەت و خواردن و خۆراك و پۆشاک و وه سائیلی خۆش ژيانیه دا ئەو هه موو خۆکوژی و رهشبینی و بیزاری له ژیان و نهخۆشی دهروونیه ههیه که کهم کهس و کهم مال و بنه ماله ههیه لیی به دوور بیت، باشتترین شایهتی ئەو راستیه یه که باسمان کرد..

۲- دووهم نیشانه له نیشانهکانی بهخته وهری مروّ ئەوهیه که: هەرگیز له بیستنی قسهی خیر و جوان و زانستی به سود تیرنابی و وهکو عه و دالکی تینوو به شوینیدا دهگهڕی.

بێگومان گه ورهترین سه رچاوهی هه موو خیر و چاکه و چاکیهك و زانستیك قورئانی پیروژه.

کهواته: موسلمانى بهخته وهر ئەو کهسهیه که هەرگیز له قورئان و گوینگرتن لیی و خویندنه وهی و شاره زابونی مانا و ناوه روکی تیر نابى، وه روشن بیریهکی گشتی ههیه دهربارهی هه موو زانسته کان و قسهی پر حکمهتی زانایانی ناوداری جیهان، که ئەمیش هەر قورئان فیрман

دهکات و هانمان دهکات و دهقه رموی: ﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿۱۷﴾ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ
الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾. الزمر: ۱۷-۱۸.

به راستی خویندنه وه و گوی بیستی قسه ی خیر کاریگری گه وره
له سهر مروقه دروست دهکات، چند کهس هه بووه خه ریکی نه وه بووه نه
بیره ی که بو کوشتنی خو ی و له ناوبردن ی رو حی خو ی بیری پیکردوته وه
و هه ولی به کردارکردنی بووه، به لام له و کاته دا گوئی بیستی و تاریکی
جوان و هیوا به خش بووه، یان به سهرهاتی که سیکی هاوشیوه ی خو ی
خویندوته وه که چون نارامی گرتووه و پاشان رزگاری بووه و پاشان به
به خته وه ری ژیاوه، یان فیلمیکی به سودو ناموزگاری کاری بواری
کومه لایه تی بینیه وه و خو ی له ویدا بینیه وه ته وه و کاری تیکردوه وه
په شیمان بوته وه له کوشتنی خو ی و سهره نجامیش بوته مروقیکی
به خته وه ره به هو ی خویندنه وه یان بیستن یا بینینی نه و وانه و بابته پر
به خیره، که لی ره دا ده لیم: خو زگایه راگه یان دهنه کانی ئیمه به به شه کانی بینراو
و بیسراو و خوینراوه وه، له جیاتی نه وه ی بگه رین به دوا ی نه و به رنامه و
گورانی و فلیمانه دا که ره وشت و به ها به رزه کان ده روخینن: به لام گه نجیکی
تازه پیگه یشتوو بو نه و قوناغه ی ژانی حزی لیه تی، نه و ده زگا راگه یان دهنه
نه وه پیشکه شده کات و هه موو ژانی له به رچاو دهکات به خوشه ویستییه کی
نیوان کوپ و کچی به یه کنه گه یشتوو ی دل پر له بق، یان به یه ک گه یشتوو ی
ژانیکی خیزانی پر له خیانه ت و چاو له کهسانی تر بوو، یان عهره ق خو ی
و قوما رچی به شی شیریان پی دهری و چاکان و نه هلی مزگه وت و
نیسلا مه تیش پیشکی رنوی و هیمای جهاله ت و دوا که وتوو یی، که به

پاستی ئەمە بوو هۆی خزان و ترازانی گەنجانمان بە کوڕ و کچەو دەپۆراندنی
 -اسنامە ی رەسەنی ئیسلامەتی و کوردایەتی پاکمان، لەجیاتی ئەو حەقە بزان
 میلەت بەتایبەت گەنج و لاو پێویستی بە چییە (نەك حەزی لە چییە) ئەو
 پێشکەش بکەن و خەلکی پێ بەختەوهر بکەن، بەلام ئەو هەش مەحاله مەگەر
 کەسیکی پەرۆردەکراو بە قورئان ئەو دەسائیلە ئیسلامیە لەبەر دەستا بێت.

۳- سییەم نیشانە ی بەختەوهری بریتیە لەو هی: دل و دەرونیکی
 خاوینت هەبێت و دوور بێت لە هەموو رق و بوغزێک، لە هەموو ئیرەیی و
 حەسودی بردنێک بە کەسانی تر، رەحمت لەو شاعیرە بێ کەفر مووێتی:

يا طالب العيش في أمنٍ و في دعة   رعداً بلا قتر صفواً بلا قلقٍ
 خلص فؤادك من غلٍّ ومن حسدٍ   فالغلُّ في القلبِ مثلُ الغلِّ في العنقِ

واتە: ئەو ئەو کەسە ی کە دەتەوێ ژيانیک بەختەوهرانە و بێترس
 و بێ دلەراوکی و خەم و خەفەت بەریتە سەر، وەرە دلت پاکەرەو لە
 هەموو بوغز و رقڵیبونەو هەیک وەرە رهگی حەسودی لە دلتا هەلکەنە و
 فرێدە، چونکە دلنیا بە رقو قینی ناو دلت بەرامبەر کەسانی تر ئەبێتە
 تەوقیکی ئاسنین و دەتالێتە گەردنی خۆتەو و سات بە سات
 توندتر دەبێت و سەرەنجام هەناسەت لی دەبێ...

بەپاستی ئیمانداران: زۆریە ی نەخۆشییە دەروونیەکانی ئەمڕۆ
 سەرچاوە ی یەکەمی بریتیە لە دلێکی بوغزاوی پەر لە رق و قین و حەسودی
 بەرامبەر بە کەسانی تر، تەماشاکەن کاتیکی خەلکی خاوەنی دلێکی پاک بوون،
 هەستی ئیمانداران وایلیکرد بوون ئەو ی بۆ خویان پێیان خۆش بوو، بۆ
 هەموو خوشک و براهیکی ئیمانداریش پێیان خۆش بێت.

ئای چەند دەم و چاوەکان گەشاو بوون، چەند دلەکان شاد بوون،
 چەند خۆشەویستی هەبوو چەند تاک و خیزان و کۆمەل بەختەوهر بوو...

پیاو چاکان هەرشتیک ببیته مایه ی نه وه ی که گومانیان بو
 دروست بکات خو یان لی پاراستوو، یه کیک له و پیاو چاکانه ناوی:
 (مه سوری کوپی مه خره مه) بو، ده فهرمو ی: جار یکیان خواردنیکی زور
 (گه نم و جو و دانه ویله ی تری کپی) و بر دیه عه مباری دوکانه که یه وه.
 له و کاته دا پایز بو، (فَرَأَى سَحَابًا فِي الْحَرِّيفِ فَكَرَّهَهُ)، چاوی که وت
 به پارچه هه وریک که نیشانه ی بارینی پیوه بو، ده فهرمو ی له دلی
 خویدا خه ریک بو پیی ناخوش بیته چونکه ئه گهر بارانی باش بباری
 دانه ویله باش ده پوی و زوو گه وره ده بی و نرخ ی خواردن که م ده بیته وه
 و دیتته خواره وه، ئه م گومانه خرایه هاته ناو دلیه وه، بۆیه یه کسه ر

به ناگا هاته وه و به نه فسی خوی گوت: (ألا أُراني كَرِهتَ ما يَنْفَع
 المُسلمين؟) ئای ئه وه چیه ده بینم به شتیک دلتەنگی که سوود و
 قازانجی موسلمانانی تیدایه؟! (فألی أن لا یربح فیہ شیئاً). هەرله ویدا
 بریاریدا که هیچ قازانجیک نه خاته سهر ئه و گه نم و دانه ویله یه ی
 کپویه تی و به نرخ خوی به موسلمانانی بفروشیته وه، ئه مجا ئه مه ی
 بو خه لیفه ی موسلمانان گیرایه وه که حه زره تی عومه ری کوری خه طاب
 بوو، ئه ویش زۆر دلخۆش بوو به وه ی که بازرگان و دوکاندارانی
 ولاته که ی ئاوا به ویزدان و دهروون ئاوه دانن و ئه مه ش نیشانه ی
 به خته وه ری و سهر فرازی ئه و کومه لگایه یه بویه ئافه رینی کرد و ده ست
 خوشی لی کرد و دوعای خیری بو کرد و فهرمووی: (جَزَاكَ اللهُ خَيْرًا)،
 ئای خوای گه وه بو خوی پاداشتی ئه و دهروونه پاکه ت بداته وه خوای
 گه وه به ره که ت بخاته رزق و رۆزیته وه و هه زاران قاتی ئه و قازانجه ی
 وازت لی هیئا پیّت ببه خشی.

جا موسلمانانی به ریز: وه ره بیهینه به رچاوی خۆت بزانه ئه و
 بازرگانه به و پاکیه تیه ی چه ند دلی خوش بووه، ئای چه ند به خته وه ر
 بووه، که ئه گه ر به قه ده ر مایه ی خواردنه که و دانه ویله که ی که بو فروشتن
 کپری بووی قازانجی بکر دایه، نیو ئه وه نده ی ئه وه دلخۆشی نه ده کرد،
 ئه ی بزانه و به چاوی سهر له دونیای واقعی ئه مپۆدا ئه و بازرگانه ویزدان
 مردووانه ببینه که به رده وام ئاواته خوازی ئه وه ن که ده نگ و باسیک په یدا
 ببیّت و شت بشارنه وه و له سهر خه لکی گران بکه ن، توخوا سه یریان بکه
 چه ند داماون، چه ند کزۆلن، چه ند دلّبه خه من و چه ند له خه ویشدا

ناحه سیڼه وه، چهند مال و مندالیان ناصالحه و نهو پاره‌ی نهو بویان
کوډه کاته وه به شتی نابهجی و ناریک و نابروبر سهری ده‌کن و گالته‌شیان
به عه‌قلی باوکیان دی، دهی که واته: نه‌گهر ده‌ته‌وی به‌خته‌هر بیت با ویزدانت
زیندو بیت، خوټ له حهرام و شته گومانو ییه‌کان بپاریزه...

۵- پیڼجه‌م نیشانه‌ی به‌خته‌هری نه‌ویه: نهو که‌سه به‌رده‌وام حهری
له ره‌فاقت و تیکه‌لی و هاوړییه‌تی که‌سانی چاکه خواز و دیندار و به‌پریزه.
به شوینیا ندا ده‌گهری، که ده‌ستی که‌وتن وا ده‌زانی گه‌وره‌ترین سهرمایه و
سامانی ده‌ست که‌وتووه، له‌بر نه‌وی تیگه‌یشتووه لهو حه‌قیقه‌ته‌ی که
پیغه‌مبه‌ری پیښه‌وامان ﷺ به حه‌قه‌ت فهرموویه‌تی: (المرء علی دین خلیله
فلینظر احدکم من یخالل). مروټ له‌سهر دینی هاوړیکه‌یه‌تی جا با هریه‌ک له
نیوه ته‌ماشا بکات و به جوانی وورد بیته‌وه که کی ده‌کات به هاوه‌لی خوی.
به‌لی نیمانداران: چهند که‌سمان بینی هاوه‌لی چاک بوه مایه‌ی هیدایه‌تی.
چهند که‌سیشمان بینی به‌هوی براده‌ری خراپه‌وه به‌دبه‌خت و چاره‌پرش
بوو، یان کوشتیان یان خه‌لکیان پی کوشت یان توشی دزی یاخود ماده
هوشبه‌ره روخینه‌ره‌کان بوو.

نهو په‌نده چهند جوانه که ده‌لی:

که له‌گه‌ل به‌دا هه‌لسی و دانیشی وه‌ک شه‌کر له جیی تهر هوو ده‌کیشی

جا که‌واته: چوټ خوټ براده‌ری باش هه‌لده‌بزیږی ناگات له
مناله‌کانیشت بیت، بزانه کی ده‌کن به دوست و هاوه‌لیان، چونکه سهره‌نجام
ره‌فتاری براده‌ره‌کانیان دوباره ده‌که‌نه‌وه...

۶- نیشانه‌ی شه‌شهم بؤ به‌خته‌وه‌ری: سه‌خی ته‌بیعه‌تی و به‌خشنده‌ییه، چونکه مروّقی به‌خشنده هه‌میشه دلخو‌شه و مروّقی چروک و پیسکه و ره‌زیل‌یش به‌رده‌وام دلی ته‌نگه.

۷- هه‌وته‌م: مروّقی به‌خته‌وه‌ر هه‌ز به‌وه ده‌کات که به‌رده‌وام نی‌ش و کاری خه‌لکی بکه‌ویته لای و به‌ئه‌وپه‌ری خو‌ش‌حالییه‌وه بؤی جیبه‌جی بکات و دلی خه‌لکان خو‌ش بکات و لیو به‌باری بگو‌ری به‌ به‌خته‌وه‌ری و پیکه‌نین، به‌کورتی هه‌ز ده‌کات یه‌کی بی له‌و که‌سانه‌ی که پیغه‌مبه‌ری خوا^{ص‌الله} و ه‌صفیان ده‌کات و ده‌فه‌رموی: (خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمُ لِلنَّاسِ).

۸- هه‌شته‌م نیشانه‌ی به‌خته‌وه‌ری هه‌رکه‌سیک ئه‌وه‌یه: خو‌ی خه‌ریک ناکات به‌کاریک که په‌یوه‌ندی به‌ئه‌وه‌وه نه‌بی‌ت، فه‌رمووده‌که‌ی سه‌روه‌ر و چاوسا‌غمان محمد المصطفی ^{ص‌الله} جیبه‌جی ده‌کات که فه‌رموویه‌تی: (مِنْ حَسَنِ الْإِسْلَامِ الْمَرْءُ تَرَكَهُ مَا لَا يَعْنِيهِ) ..

۹- نۆیه‌م نیشانه‌ی به‌خته‌وه‌ری بؤ مروّقه ئه‌وه‌یه: که‌سیک خو به‌که‌م زان بی‌ت و دوور بی‌ت له‌ ته‌کبوور و خو‌به‌زل زانین، له‌به‌رئه‌وه‌ی هه‌رکه‌سیک فیز و خو‌به‌زل زانینی هه‌بی‌ت، له‌لای خوا و خه‌لکی خوا مه‌بغو‌زه و که‌س خو‌شی ناوی‌ت و بو‌خو‌شی به‌رده‌وام دلته‌نگ و نا‌ئارا‌مه.

۱۰- خالی ژماره ده له نیشانه‌کانی مروّقی به‌خته‌وه‌ر ئه‌وه‌یه که: به‌رده‌وام مردنی له‌بیره، (كَفَى بِالْمَوْتِ وَاعْظَاءً)، به‌لی به‌سه مردن ئاموژگاری کار بی‌ت بؤ مروّقه، به‌راستی هه‌رکه‌سیک مردنی له‌به‌رچاو بی‌ت، ده‌زانی دنیا زو‌ر زوو کو‌تایی پی دیت و ئه‌م دنیا فانی‌ه‌ش شایه‌نی ئه‌وه نییه که‌له

پیناویدا دلی خەلکی ئازار بەدی، مالی حەرام بخۆی، زۆلم و سەتەم بکە. و
 لە کۆلی بەدی کەوا بزانی نامری، بەلێ، ئەوەی کە دەبیته هۆی بەدبەختی
 مەرۆق بە پلەیی یەکەم زۆر باوەش کردنە بە دنیاویدا وەک ئەوەی کە هەرگیز
 جینی نەهێلێ چونکە لەو پیناوەدا ئازاری خەلکی دەدات و مالیان دەخوات و
 زۆلم و سەتەم دەکات، بەلام ئەگەر مەرۆق مردنی لەبیربوو، ئەوا زوو
 چارەنووسی خۆی دیتە پیش چاو و بە ئاگا دیتەو و واز لە خراپە دینیت و
 سەرەنجام بەبەختەوهری و بی وەیی دەژی و فەرموودەکەیی پیغەمبەر ﷺ
 جیبەجی دەکات کە فەرموویەتی: (لاضَرَر ولا ضِرار). موسلمان نەزەرەری بۆ
 کەس هەیه نە ئەودەندەش زەلیلە کە لە ترسنۆکیدای زۆلمی لی بکری و زیانی
 لی بدریت، چونکە موسلمان دەزانی مردن حەقە و کاتی دیاری کراوە و
 ترسنۆکی هیچ لە ئەجەلی دوور ناخاتەو، بۆیە کەسیکە بەرگری لە مافی خۆی
 دەکات، ئیمانداران: ئەو (دە) نیشانە بوون کە لە هەرکەسێکدا هەبن إنشأالله
 بەختەوهر دەبیت.

و نیشانەکانی مەرۆقی بەدبەختیش ئەمانەن: هەموو ئاواتی
 دەوڵەمەند بوونە بە حەلالی بیت یان بە حەرامی، زمان پیس و جوین فروشه،
 حەزی لە دانێشتن و کوپی پیاوانی خواناس نییە، مۆتەکەبیرە و خۆبەزل
 زانە، کاری چاکە ناکات و هەولێ تیکدانی کاری چاکە دەدات، بەخیل و
 چاوپنۆکە و نابەخشی، مردنی لەبیر نییە و وا دەزانی هەرگیز نامری، رقی
 لە بەرنامەیی خۆی و داوا دەکات شەریعەتی ئیسلام جیبەجی نەکری،
 خۆی گەورە بە لوتفی خۆی بمانپاریزیت لە بەدبەختی و نیشانەکانی. آمین.

بہ لئی بہرِیزان : ئایا چی وا لہ مروّۃ دہکات کہ چاکہ کار بیئت و خراپہ کار نہ بی؟! بیگومان دین و ئیمانہ، بہ لّام ئایا دین و دینداری ہر تہ نہا بریتہ لہ نویژ و پوژوو دروشمہ بہ ندایہ تیہ کان بہ تہ نہا؟! نہ خیر، بہ لکو دینیک دہ توانی گورانکاری دروست بکات لہ مروّۃ کہ نہو دینہ تہ داخولی ورد و درشتی ژیان بکات، نہک وک دژ بہ دینہ کان دہ لّین: دہ بیئت دین و دہ ولّہت لہ یہ کتر جودا بن، کہ مہ بہ ستیان لہ دین و شہریعتی ئیسلامہ، بہ لّام بیگومان نہو دژ بہ خوا و دین و ئیمانانہ بوّ حہ زناکەن کہ ئیسلام لہ دہستوری ولّتدا مہ بیئت و حوکمی پی بکریّت، لہ بہرئہ مانہ یہ:

۱- بپوانہ بوون بہ خوای گہورہ -نعوذ باللہ- دیارہ ہر کہ سیّک کہ بروای بہ خوا نہ بیئت چوّن دان دہ نیّت بہ شہریعت و بہرنامہ کہ ی دا.

۲- ئیسلام نہو دینہ یہ، نہو بیروپروایہ یہ کہ جیاوازی لہ نیوان بہرپرس و میللہ تدا ناہیّلیّت، ئیسلام نہو ہستہ لہ ناو ناخی کار بہ دہستانی موسلماندا دروست دہکات کہ پیغہ مہر ﷺ دہ فہرموی: (ایما راع غشّ رعیتہ مات یوم یموت حرّم اللّٰہ علیہ الجنّة) ہر لیپرسراویک کہ غەش لہ میللہ تہ کہ ی و نہوانہ ی نہو لییان بہرپرسیارہ بکات، نہو پوژہ ی کہ دہمری خوای گہورہ بہ ہشتی لہ سہر حہرام دہکات.

۳- بی دینان بوّیہ حہ زیان لہ شہریعتی ئیسلام نییہ، چونکہ ئیسلام دہ فہرموی: دژ نہ گہر مہرجہ کانی تییدا ہاتہ دی دہ بیئت دہستی ببردپیت لہ سہر دزی، و ہلہم حوکمہ دا جیاوازی نیوان دہسہ لاتدار و بی دہسہ لات نہ کری، ہر وہ کو پیشہ و امان محمد ﷺ فہرمویہ تی: ((وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ

محمد سرقەت، لقطعت محمد یدھا)) دیارە خەلکی دز و دەست پیس دژی ئەم
بریارەیه.

٤- لەشەریعەتی ئیسلامدا چەسپاوە کە ئەگەر مەرجه
شەریعەکان لەسەر زیناکار چەسپا ئەگەر ئەو زیناکارانه چووبنە خانە
هاوسەریەو پێشتر، ئەوا دەبێت رەجم بکەین بەبەرد و لەژێر بەردا بکوژرێن.
بەلام لە بی دینی و بی ئیمانیدا، هیچ شتێک موقەدەس و پیروز نییه، دین -
شەریف، ناموس، ئابروو، ئەمانە بۆ ئەو نابن دیفاعیان لێ بکەیت، لە بی
دینیدا شتێک نییه خەتی سوور بێت و ناوی حەلال و حەرام بێت.

کاتێک ئیسلام مەنە نەزەریک، روانینی دوو پەرگەزی بەرامبەر بۆ
یەکتەر دەکات کە ئەگەر مەحرەم نەبن، ئەوا بی دینەکە وای تەفسیر دەکات کە
ئەو کوشتنی ئازادی شەخصیه، بەلام لای ئیسلام، حەزێکی هەلقولای
دەرونی گەنجیک کە سۆز و ئارەزووی زالە بەسەر عەقل و ژیرییدا، ئەو حەز
سەرکوت بکەیت باشتەر نەک سەر بەستی و ئابروی خێزانیک و بنەمالەیهک
پیشیل بکری، ئەو مەگەر زینا سەرەتاکە ی لە نەزەر و روانینیکی حەرامەو
دەست پێ ناکات؟! شەرع دەفەرموی: تەوقەکردن لەگەڵ ئافەرەتی نامەحرەمدا
حەرامە، با ئەو ئافەرەتە ژن خوشکی خوشت بێت، چونکە خالقی مروۋە دەزانی
کە گورگی واهیه تەماع لە ژن خوشکی خوشی دەکات و ئامادەیه کە
خیانەت لە خێزانی حەلالی خۆی بکات و دەست لەگەڵ ژن خوشکەکە ی
تیکەلاو بکات، هەرەکو چەند رووداو لە گوڤار و رۆژنامەکاندا بلۆکراونەو
لەو بارەو و ئێرە جیگە ی باس کردنیان نییه.

کهواته بهخته وهری مرو قایه تی له ئیسلامدایه و له جیبه جیکردنی
 شهره کهیدایه، به لām هه رکه سینک که دژی شهرع قسه بکات، ئه وه بهروای به
 هیچی ئیسلام نییه به لām بو چاوبه سته کی جه ما وهری موسلمان ده لیت: دین
 نوینژ و پوژوه که ی باشه به لām قانونی باری که سیه تیه که ی و قانونی
 سزاکانی بو ئه م سه ده ی بیست و یه که م نابیت ئه و جوړه که سانه خوای
 گه و ره له باره یانه وه ده فه رمویت:

﴿وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا
 بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

داواکارم له خوای گه و ره که زیاتر له ئیسلام شاره زامان بکات و تیمان
 بگه یه نیت، ئه وانه ی دلسوزی ئیسلامن سه رفراز و دامه زراو بن، ئه وانه شی
 لاری بوون، خوای گه و ره هیدایه تیان بدات، خوای گه و ره ئیمه و هه موو
 موسلمانان بهخته وهری دنیا و دوا پوژ بکات و له هه موو نه هه مه تیه ک و
 زه بونی و کزولی و کلۆلیه ک بمانپاریزیت و (ربنا آتنا فی الدنیا حسنةً و فی الآخرة
 حسنةً و قنا عذاب النار) اللهم آمین.

وتاری سییەر بو مانگی ربیع الثانی

ئازادی بیر و باوەر لە ئیسرامدایە
نەکا لە قەزدا

وتاری سیئہم بؤمانگی ربیع الثانی

نازادی بیر و باوہر لہ نیسلامدایہ نہک لہ کوفردا

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: خوای گہورہ پریزی زوری لہ مروۃ گرتووہ و خوی
فہرموویہ تی لہ قورٹانہ کھیدا: وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ.

مروۃ قیش کاتیگ ہست بہو ریز و قہدر و حورمہ تی خوی دہکات کہ
ہست دہکات بیر و باوہر و عہقیدہی پاریزراوہ، بویہ نازادی بیر و باوہر لہ
نیسلامدا زور گرنگہ، لہ گہل؁ ٹوہشدا کہ ٹہم نیسلامہ تیہ وکو ہولو
تیشکی پوژ وایہ بؤ مروۃ و ژیان و ژینگہ، بہلام خوای گہورہ بؤ پاراستنی
نازادی بیر و باوہر فہرموویہ تی نابی؁ ٹہم نیسلامہ موبارہ کہ بہزور نابی؁ بہسر
خہ لکیدا بچہ سپی؁ و خہ لکی بہ زور بکری؁ بہ موسلمان: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾

ابقرہ ۲۵۶: ٹہم نایہ تہ قورٹانیہش کاتیگ دابہ زیہ خوارہوہ کہ پیغہ مہبری
خوارؓ تہ شریفی بردہ شاری مہدینہ، ہندی؁ کہس لہ موسولمانہ
مہدینہ بیہکان کاتی خوی پیش نیسلام کہ منالیان نہبوو، چوبونہ لای زانا
ناینیہکانی جولہ کہ لہ شاری مہدینہ و داوایان لی؁ کردبون کہ بویان لہ خوا
بپارینہوہ، جا ٹہ گہر خوا منالی پی؁ بہخشین نہزریان کردبوو کہ بیکن بہ
جولہ کہ، جا ٹہوہبوو ٹہو منالانہی لہو کاتہدا لہ دایک بیون، دایک و باوکیان
ناردبویانہ لای جولہ کہکان و بیون بہ جولہ کہ، لہو کاتہدا تازہ لاو بوون، جا
کاتیگ خوای گہورہ ٹہو خہ لاتہ گہورہ و بیوینہیہی خہ لاتی خہ لکی مہدینہ
کرد کہ نوری حہزرتی محمد و قورٹان و نیسلامہ تی بوو، ٹہو دایک و

باوکانه ئەمجا که ئایینی حەقیان ناسی بۆ یان دەرکەوت که ئایینی جوله که
 دەستکاری کراوه و تەنها توێکله کهی ماوه تەوه و کړۆکه کهی نه ماوه، بۆیه
 ویستیان به زۆر کوږ و کچه جوله که کانیاں په شیمان بکه نه وه و له
 جوله کایه تی بیانیهینه سەر ئایینی پیروزی ئیسلام، به لām ئەو کوږ و کچانه
 ناماده نه بوون بینه سەر ئایینی ئیسلام، خوای گه وره حه زره تی جوهره ئیلی
 ناردە خزمه تی پیغه مبه ری خواو ﷺ ئەم ئایه ته ی بۆ هیئا که ده فەرموی: :

«لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ» البقره ۲۵۶

موسلمانانی به پێز: قورئانی پیروژ له چه ند ئایه تی کدا باسی ئازادی
 بیر و باوه ری کردوه .

بۆ نمونه: له سوڤه تی یونس: ۹۹ دا ده فەرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ

مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾

واته: خو ئەگەر په روهر دگارت بیویستایه ده ی توانی به زۆر و به
 ناچاری هەر هه موو دانیش توانی سەر زهوی باوه ر به یزن، به لām په روهر دگاری
 مه زن پێزی بۆ ئاده میزاد داناوه و سه رپشکی کردوه (له نیوان ئیمانیه ئان و
 بیباوه ریدا)

جا ئایا تو ئە ی پیغه مبه ر ﷺ (یا تو ی ئیماندار له هەر سه رده می کدا
 بیت) ئە ته وی زۆر له خه لکی بکه ی بۆ نه وه ی ئیماندار بن؟! .. سُبْحَانَ اللَّهِ له
 پێزی ئیسلام بۆ هەر بیر و باوه ر پێک که ته نانه ت پێگه ی نه داوه به
 پیغه مبه ره که ی خو ی که به زۆر خه لکی به ی نیت سه ره ر پێگای
 ئیسلامه تی، به لکو ده بی ئەو که سه خو ی قه ناعه تی بۆ دروست ببی و به
 ته واوی گیان و هه ست و ناخی شایه تمان به ی نیت ..

وہ ھەروەھا لە سوپەتی ق ٤٥: دا دەفەرموی: ﴿غُنْ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرَ بِالْقُرْآنِ مَنْ خَفَا وَعَمِيدٌ﴾. واتە: ئەی محمد ﷺ ئێمە چاک ئاگادارین بەوەی کە ئەو کافر و خوانەناسانە دەیلێن و چۆن دژایەتی ئەم ئیسلام و قورئانە دەکەن، بەلام خو تۆ زۆردار نیت بە سەریانەوه تا بە زۆر باوەریان بەسەردا بسەپێنیت، کەواتە: تۆ تەنھا ئەوەت لەسەر ئەو پێغەمبەرە خۆشەویستەکەم کە بەم قورئانە یا دادوەری ئەو کەسانە بکەیت کە لە ھەرەشەکانی ئێمە دەترسن.

ئیمانداران: خوای گەرە (١٢٤) ھەزار پێغەمبەری ناردووہ بۆ سەر مەرقایەتی بەس بۆ ئەوہ بووہ کە ئیمان بە خوای تاک و تەنھا بەیئن و واز لە بت پەرستی بەیئن، بەلام نابێ ئەو باوەرھێنانە بە زۆر بێت.

زانای بەناوبانگ (شیخ الاسلام - ابن تيمية - له السِّيَاسَةِ الشَّرْعِيَّة) دا دەفەرموی: کوشتنی ئەو کافرانە لە کاتی غەزادا لەبەر ئەوہ نییە کە کافرن. بەلکو لەسەر ئەوہیە کە ھاتوون پێگا لە بلأو بوونەوەی ئیسلام دەگرن کە بگات بە مەرقەکان، چونکە ئەگەر لەسەر کافر بوونەکیان بکوژانایە ئەوا بە جزیە لێوەرگرتن وازیان لێ نەدەھێنرا کە بە ئازادی لەسەر بیر و باوەری خوێان بمێننەوه...

جا بەرێزان ئەوہ پێزی ئازادی بیر و باوەر بوونە لە ئیسلامدا، بەلام با چاویکیش بگێڕین بە میژووی مەرقایەتی کوێ و تازەدا کە ئەوان چۆن رێزیان لە ئازادی بیر و باوەر گرتووہ؟! دەچینە خزمەت قورئانی پیروێ، نمونەیک وەدەگرینەو نمونەیکە باسی ژنیك دەکات، بۆیە نمونە بە ژنان دەھێنینەو چونکە ناحەزانی ئیسلام و قورئان دەلێن: ئیسلام پێزی ژن و بیروباوەری ژنی نەگرتووہ، بەلام ئەوہ ژنیكە کە لە پێناو بیر و باوەرەکیدە شەھید دەکری، ئەو ئافەرەتەش (خاتوو ئاسیا) یە کە خێزانی فیرعون بوو. خوای گەرە بەسەرھاتی ئەو ژنە قارەمانەمان بۆ دەگێڕیتەوہ کە ئیمانی

به خوای تاك و تهنه هینا و نه فره تی کرد له خو به خوازانی نی هاوسه ره که ی که فیرعه ون بوو، وه له و زولم و سته مه ی که له گه له که ی ده کرد، کاتی فیرعه ون زانی (خاتوو ئاسیا) موسلمان بووه داوای لی کرد په شیمان بیته وه له نیعانه که ی، به لام (خاتوو ئاسیا) سوربوو له سهر بیر و باوه پری یه کتا په رستی و سهره نجام فیرعه ون بریاری دا که چوار میخی بکیشن و زور به نه شکه نجه و نازار شه هیدیان کرد، تهنه تاوانی (خاتوو ئاسیا) نه وه بوو که نیماندار بوو به خوای تاك و تهنه و هیچی تر.

خوای گه وره (خاتوو ئاسیا) ده کات به نمونه بو هه موو نه و ژنانه ی که وه کو نه و تهنه له سهر خواناسی و دینداری و قبول نه کردنی بیروباوه پری کوفر له میژوو دا! شه هید ده کرین. بویه قورنان ده فره مو ی - إمرأة فرعون - ناوه که ی ناهینی بفره مو ی: ئاسیای کچی مه زاحیم. چونکه میژوو ده یان نافرته ی وه کو (خاتوو ئاسیا) دروست ده کاته وه و ده بنه شه هیدی عه قیده. به لام دواتر که باسی چه زره تی مه ریه م ده کات که ناوه که ی با ناشکرا دینی. بۆچی؟! چونکه نمونه ی مه ریه م که بی میرد منالی ببیت جاریکی تر دوباره نابیته وه که نه مه ش ئیعجازیکی قورنانه که نه و که سانه ی ده بنه پیشه نگ بو که سانی تر و میژوو ده کیان دوباره ده بیته وه ناویان ناهینی و هه ر ناماژه یان پی ده کات، جا با بچینه خزمه ت قورنان و گوی بیستی خاتوو ئاسیا بین ده فره مو ی: ﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ التحريم: ۱۱.

واته: هه روه ها خوا نمونه ی هینا وه ته وه به هاوسه ره که ی فیرعه ون بو نه وانه ی که باوه پریان هینا وه. کاتیک له سهره مه رگدا بوو خه ریک بوو شه هید ده بوو. رووی کرده خوا و فره مو ی: په روه رداگارا له لای خو ت له به هه شتدا مالیکم بو دروست بکه تا به رده وام به دیدارت شاد بېم. و له

دەست فیرعەون و کار و کردەوهی رزگارم بکە و لە دەست ئەم قەومە
ستەمکارەش دەربازم بکە..

نمونهی دووهم فەرموودەیهکی پیغەمبەرە ﷺ کە ھەر باسی ئافرەتیک
دەکات کە لە پیناوی بیروباوەرە کەیدا نەک خۆی بە لکو سەر جەم جگەرگۆشە
بی تاوانە چاوەگەشەکانیشی شەھید بوون، دەی فەرموون با بچینە خزمەت
پیغەمبەری خوشەوێستمان ﷺ بزانین چۆن ئەو بە سەر ھاتەمان بو
دەگیرێتەو، خوشەوێست ﷺ دە فەرموی: ئەو شەوێ کە شەوێرەویم پی کرا
تیایدا بۆنیککی خوش بەرۆمدا ھات و ووت: ئەی جوبەرئیل ئەو بۆنە خوشە
چییه؟ فەرمووی: ئەو بۆنی قژداھینەرە کە ی کچە کە ی فیرعەون و
منالەکانیەتی. و تە: بە سەرھاتیان چۆن بوو؟! فەرمووی: رۆژیکیان ئەم ژنە
کە خزمەتکاری کچە کە ی فیرعەون بوو، رۆژانە دەپرازانددو و قژی
بۆ دادەھینا. لە کاتی قژداھینانی کچە کە ی فیرعەوندا شانە کە ی لە دەست
کەوتە خواریوە، وتی: بسم الله. کچە کە ی فیرعەون وتی: مەبەستت لە
باوکم؟! وتی: نە خێر پەرورەدگاری من و باوکت -الله- یە، وتی: ئاخر بۆی
دەگیرمەو. وتی: دەی بۆی بگیرەو. کچە کە ش بو فیرعەونی گیرایەو.
فیرعەون زۆر توپەربوو، بانگی کرد و گوتی: فلانە ئافرەت ئایا غەیری من
خوایەکی تەرت ھەیە؟ وتی: بە ئی پەرورەدگاری من و تو -الله- یە، فیرعەون
فەرمانی دا کە یەک مەنجەلی گەورە پڕ بکەن لە مس و بیکوئینن، کە ئامادە
بوو منالەکانی ئافرەتە کە ی بانگ کرد بو ئەوێ دانە دانە بیانخاتە
ناویەو!!!، ئافرەتە کە فەرمووی: من تەنھا یەک داواکاریم لە تو ھەیە ئەی
فیرعەون. فیرعەون وتی: چییه؟! فەرمووی: داواکاریە کەم ئەوێ کە دوای
مردنی خووم و ئەو منالە جگەرگۆشانەم، ئیسک و پروسکی خووم و منالەکانم
بکەیتە ناو یەک بەرگ و بمانکەیتە ژێر خۆل بە یەکەو!! فیرعەون وتی: باشە

داواکارییه کهت له سەر من، پاشان دانه دانه مناله کانی له پینش چاوی خۆی
 فرێدایه ئه و مه نجه له گه وره یه ی که مسی تیابوو! اتا سهره گه یشه خۆی و
 منالێکی به رمه مکانی شیره خۆره ی، له و کاته دا مناله که ده می به مه مکی
 دایکییه وه بوو، سه یری دایکی کرد و پینکه نی، دایکی به و په یری
 خوشه ویستییه وه به خۆیه وه گوشتی، ئه وه نده سۆز و به زه یی جولا بو ئه و
 مناله ی که ته نها ئه وی مابوو، ئه وانی تری له بهر چاوی خۆی خرابونه ناو ئه و
 مه نجه له مسه تواوه وه، له و کاته دا له تاوی ئه و جگه رگو شه ی دودانی رووی
 تینکرد ئایا خۆی فره ی بدات یان نا، له بهر خاتری مناله که ی، به لام له و کاته دا
 خوای گه وره مناله که ی هی نایه زمان و به دایکی وت: دایه گیان خۆرا گریه، تو
 له سهر چه قیت، خۆت بخه ره ناوی سزای دونیا سوکتره له سزای
 قیامت، ئه مجا ئافره ته که خۆی و مناله که ی باوه شی فرێدایه ناو مه نجه له
 مسه کولا وه که و گوشت و ئیسقانیان له یه ک جیا بووه و شه ید بوون له
 پیناو بیر و باوه یری پاکیاندا... رواه احمد وقال محققه الارناؤوط: إسناده حسن.

سُبْحَانَ اللَّهِ ئه وه نده به ڕێز بوون لای خوا که له ئیسراو میعراجدا
 پیغه مبه یری خوا ﷺ بوئی خوشی ئه وانی کرد، ئه و لاشه سوتاوه یان بوئی
 میسک و عه مبه یری لی ده هات .

نمونه ی سییه م: ده چینه خزمهت زه مانی پیغه مبه یری خوا ﷺ
 سه ره تای هاتنی وه حی و بیرو باوه ڕو په یامی ئازادی به خشی ئیسلام.
 لیڤه شدا هه ر نمونه به دوو ئافره ت دینمه وه، تاوه کو بو ناحه زانی ئیسلام
 به سه لمی که ئیسلام نه ک هه ر زو لمی له ئافره ت نه کردووه، به لکو ئافره تان
 ئه وه نده ژیا نی راستقینه و کامه رانی خویان له ئیسلامدا بینیه ته وه و
 تیگه یشتون ته نها و ته نها ئیسلامه ئافره ت له ژێر ده سته یی رزگار ده کات
 که پۆحی خویان به خشیوه و ئاماده ی قبولکردنی هه موو جوړه ئه شکه نجه و

نازاریك بوون له پیناوی بیروباوهری پاکوخواوینی ئیسلامدا که ژیان ده به خشی به مروّقه.

نافره تی یه کهم خاتوو (سومه یه) یه، که خیزانی یاسر بوو، وه دایکی عه ماره، ئەم شیرە ژنه نافره تیکی به سالآچوو بوو، ئەم نافره ته له پیناوی بیروباوهری ئیسلامه تیه کهیدا خرایه ژیر ئەشکه نجه و نازاریکی زۆره وه و ههردوو دهست و قاچی به میخ به زهویه وه به سیرابوو و له بهر گهرمای پروکینه ری عه ره بستاندا پراکیشرابوو، به لام ئەو هه موو ئەشکه نجه یه نهیتوانی له وهی پۆلاین و ئیمانی به رزی دابه زینتی، بویه سه رکرده ی کوفر و نه فامی (ئهبو جههل) چوو بۆ لای وتی: ها .. سومه یه، ئیستا هه ر سووری له سه ر بروا هی نانت به محمد و قورئان؟! به بی ترس و له رز فه رمووی: به لێ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. ئەبو جههل چاری تاریکی تاریکتر بوو. ئەو میشکه ی به شیرک و کوفر گوشرابوو، قبولی نه بوو که سانی تریش بیر و باوهری خوێان نازاد بیئت، بویه رمیکی کرد به سنگی سومه یه داو له پشتی ده رچوو شه هید بوو. بوو به یه کهم شه هیدی ئیسلام و نازادی بیروباوهری راست.

نافره تی دووهم: نافره تیکی بی که سی جاریه بوو، ناوی (زه نیره) بوو، ئەم نافره ته هه موو ژیا نی پر بوو له سته م لیکران و چه و سانه وه و وهک مروّقه حسابی بۆ نه ده کرا، بویه کاتی نوری محمد المصطفی ﷺ ئاشکرا بوو، ئەم نافره ته زو لم لیکرا وه تیگه یشت که ته نها ئەم په یامه یه که بتوانی هه موو ئەو که سانه ی وه کو ئەو نون پرزگار بکات و نرخ ی مروّقانه یان پی به خشیته وه، بویه هه ر زوو خو ی گه یانده خزمه ت پیغه مبه ری خوا ﷺ و موسلمان بوو، کاتی سه رانی کوفری مه که که زانیان -زه نیره- موسلمان بوو، خستیانه ژیر ئەشکه نجه و نازاره وه و

ئەو ھەندەیان بەسەری کیشا ھەتاو ھەکو کوێر بوو، بەلام ئەم ئافەرەتە بەلاشە
 لاوازە بیکەسە، بەلام نیمان و عەقیدە بەھیزە، بە پشت بەستن بە کەسی
 بیکەسان، خوای گەورە و بە دەسلەت بەسەر ھەموو دەسلەتدارانەو،
 ھەردانە خوێ راگرت و بۆ ساتیکیش پاشگەز نەبوو ھە لە ئیمانەکە، جا
 کاتیک ھەردوو چاوی کوێر بوو، بباو ھەرەکان چوونە لای و گالتەیان
 پیکرد و پێیان وت: لات و عوزرا چاوی کوێر کردووە چونکە باو ھەری
 پێیان نەبوو، زەنیرەش ھەرمووی: نەخیر سویند بە خوای بێشەریک لات
 و عوزرا ناتوانن نە سود نە زیان بە کەس بگەن، ھەموو شتیک بە
 دەستی خوای گەورە ھەبوو لە ئەنجامی ئەم تەوھە کول و پشت بە
 خوا بەستەنیدا، خوای گەورە شیفایدا و ھەردوو چاوە پێرۆزەکانی
 روناکیان بۆ گەرا ھەو و چاک بوو ھەو.

و ھە ئیمامی ابوبکریش چوو ھە لای ئەو کەسە کە زەنیرە کوێلە
 ئەو بوو، بە پارە ھەکی زۆر لێی کەری و ئازادی کرد بۆ ئەو ھە بە ئازادی
 خوای خوێ بپەرستیت.

کەواتە ئەو ھە بپروای بە ئازادی بیر و باو ھەر نییە کوفر و کافران کە
 بە درێژایی میژوو ئەشکەنجە و ئازاری ئەھلی ئیمان و ئیسلام دەدەن،
 تەنھا تاوانی ئیماندارانیش بیر و باو ھەرەکیانە و ھەکو قورئان دەفەرمووی:
 ﴿وَمَا نَقْمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ البروج: ۸.

واتە: ئەم ھەموو رق و داخە کافران لە ئیمانداران تەنھا لەبەر
 ئەو ھەبوو کە ئەوان باو ھەری بە تینیان دەھینا بە خوای بالادەستی
 شایستە ھە سوپاسگوزاری.

ئیمانداران: لەوانەیه کەسانیک پێیان وابێت کە ئەمە لە کۆندا بوو و ئیستا ئەهلی کوفر ئاوا دژی بیروباوەڕین و لە جیهانی نویدا هەموو کەسیک ئازادە لە هەلبژاردنی بیروباوەڕ و ئاینی خۆیدا، بەلام با تەماشاکردنمان بۆ لاپەرەکانی میژووی تازە جیهان وەلامی ئەو پرسیارەمان بداتەو، ئایا کوفر بەردەوام بوو لە دژایەتی ئەهلی ئیمان و بیروباوەڕەکە وەک زەمانی فیرەوون و ئەبوجەهل و جاهیلەکان، یان گۆڕانی بەسەردا هاتو؟! بفرموون با چەند نمونەیه ک لە چەند لاپەرەیهکی میژوو وەرگیرین..

نمونه یه کهم: تەماشای کتێبی -محاکم التفتیش- که دانراوی: د. زکی علی یه له لاپەرە (۵۰۰) دا وە کتێبی (الشباب المسلم في مواجهة التحديات) که دانراوی: د. عبدالله ناصح علوان لاپەرە (۱۳۲) بکەن، کە یاسی ئەو دەکەن کە: شتیکی ئاشکرا و روونە کە موسلمانان چەند سەدەیه ک لە ئەندەلوس (ئیسپانیا) حاکم بوون کە بە دانپێدانانی میژوونوسە روژئاواییەکان یه کیک لە هۆیهکانی بگره کاریگەرترین هۆکاری سەرهلدانی ئەوێ کە ناوی لیئراو (النَهْضَةُ الْعِلْمِيَّة) راپەرینی زانستی (رینیسانس) لە ئەوروپا گەیشتنی ئەو کلتور و روشنبیری و زانستە ی شارستانی ئیسلامی بوو، کە ئەوروپاییەکانی ئەندەلوس کاتی خۆی (ئیسپانیا) ی ئیستا وەریان گرت، بەئێ پاش بەهرەمەند بوونی ئەوروپاییەکان لە کلتور و زانست و بەها بەرزەکان و پیشکەوتنی موسلمانان بێدار بوونەو و هەنگاویان بەرەو چاخ و قوئاغی رینیسانس نا، کەچی دواي ئەوێ موسلمانان گۆلەیان کەوتە لیژی و دەسلەتیا نەما، لە لایەن نەصرانیەکانەو لە ئەندەلوس چیا ن پێ کرا؟! دادگاکانی پشکنینی بیروباوەڕ (المحاكم التفتيش عن العقائد) کە میژوو نوسەکانی پۆژئاوا دەلێن: ئەو دادگا بەدناو کە بە راستی هەر ناوێکە ی بەد

و ناشیرنه چونکه ده هات دادگایی مروقی ده کرد له سهر بیروباوه په که ی، به لام نهک هر بیروباوه پری دژ به نه صرانیه ت دادگایی بکات، به لکو هات دادگایی نه و هه موو نه صرانیه ی که سهر به هه ردوو کو مئه له ی (پروستانت) و (نه رثو کس) بوون و نه یاری ده سه لاتی کلیسا بوون، له سه ده ی سیانزه وه تا سه ده ی حه قده ی زاینی نزیک ی (۹) ملیون که سی کوشت!! نه مانه ش هاودینیان بوون، به لام چونکه له مه زه ب و پری بازدا جیاواز بوون و نه یاری کلیسا بوون ناوا له ناویان بردن! نه مه بیجگه له و هه موو ملیون موسلمانیه ی که له نه نده لوس هه بوون، سه ره نجام هیچیان نه مان، چرنکه یان ده بوو به زور ببن به نه صرانی، که میژوو نوسان ده لئین: به زور گوشتی به رازیان ده رخواورد ده دان و به زور خاچ - صلیب - یان له مل ده کردن یان ده ریان ده کردن، باشتیرین حاله تیان نه وه بوو که ده ریان بکردنایه له و ولاته، نه وه نمونه یه که له میژووی نویدا که ره فتاری گا وره کان هه م له گه ل هاودینه کانی خو یاندا به لام جیاواز له بو چوندا، هه م له گه ل موسلماناندا...

به لام ته ماشاکه له میژووی ئیسلامدا، نازادی بیروباوه له نازادیه بنه پره تییه کان ده ژمیردرین که ئیسلام بانگه شه ی بو ده کات و داوی جیبه جیکردنی ده کات و هه موو گرنتیه کیشی بو پاراستنی پیشکه ش کردوو، نه وه تا رایده گه یه نیت که زور کردن له قبولکردنی دیندا نییه (لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ) به لئ ئیسلام به هه موو شیوه یه که نه وه شر پهرت ده کاته وه که مروقه ناچار بکات به وه ی باوه پ به ئاینیک یان مه زه بیك به نیت که بره وای پی نییه، پرگه ده دات پرله کانی ئاینه کانی تر له ناو موسولماناندا به نازادیه کی ته واره وه موماره سه ی دروشمه ئاینیه کانی خو یان بکن، نازادی عه قیده بریتیه له دوانه ی نازادی فیکر و نازادی راده پریرین، مېژوو شاهیده که نه و هه موو شوین په رستگایه ی نه هلی کیتاب و غه یری نه هلی کیتابیش له ژیر سایه ی ده سه لاتی ئیسلامیدا ده ستی بو نه براوه و هه موو که سینک نازادانه موماره سه ی

ئایینی خۆی کردوه و کەس مەنعی نەکردوه، تەنانت لە چەند سەردەمی دەسەلاتی فراوانی موسلماناندا کە خەڵکانیکی زۆر لە گاور و جوله کە موسلمان دەبوون، دادگایان بۆ دانرا، بەلام نەک وەکو (محاکم التفتیش) کە ی گاورەکان، بەلکو دادگایان بۆ دانرا تا چوار کەس شاھید بن کە ئەم گاورە یان جوله کە بە ئارەزوی خۆی موسلمان بووه کەس زۆری لێ نەکردوه!!!...

هەرودەفاقهیی ئیسلامیش دەرکی بە جیاوازی فیکری نیوان پۆلەکانی یەک ئاینیش کردوه و مومارەسە ی کردوه و ریزیشی گرتووه، لەبەر ئەوەشە مەزھەبەکانیش زۆر بوون و بۆچونەکان جۆراوجۆر بوون و سەردەمانیکی دوور و درێژیش هەر کەسە و لەگەڵ ئەوی تردا بە لیبوردەیی و ئاشتیانە پێکەوه ژیاون، لەبەر ئەوە جینگە ی داخ و سەرسۆرمانە کە سەردەمیەک بۆ موسلمانان بێتە پێشەوهە تیایدا بە جیاوازی پای نیوان، سنگیان بەرامبەر بە یەکتەر تەنگ ببێتەوه، بەو شیوەیە ی کە ئەمڕۆ دەیبینن.

ئیمانداران: ئازادی گوزارشتکردنی سیاسی لە بۆچونی ئیسلامەوه بە یەکیەک لە مافە سەرەکییەکانی مڕۆڤ دەژمێردرێت کە خوای گەورە بۆ مڕۆقی دیاری کردوه، لەبەر ئەوە قورئانی پیروژ رەخنە ی توند ئاراستە ی سیستەمی سیاسی فیرەون دەکات، کاتیەک کە تەنها یەک کەس تیایدا سور دەبێت لەسەر پای خۆی و بپواشی وایە ئەوە ی ئەو دەیبینیت هەر ئەوە حەقیقەتیکی پڕەهایە و هەر بە تەنهاش ئەو دەزانیت کە بەرژەوهندی خەڵکە پڕەشوکه کە لە کوێدایە و جگە لە خۆیشی هیچ راو نامۆژگاریەکی پێ قبول نییە کە بە پێچەوانە ی حەز و خۆشیەکانی خۆیەوه بێت، بۆیە ئیسلام وەک ئەلتەرناتیفیکی فیرەونی و سەرکوێکاری بیروپرا، سیستەمی شورای بۆ دەسەلات پێشنیار کرد، قورئانی پیروژیش زیاتر لە جینگە یەکدا پیویستی شورای خستۆتە روو، سیرەتی پێغمبەر ﷺ باسی ئەوە دەکەن کە چۆن پێغمبەری خوا کە لە هەموو کەس سیاسەتەدارتر بووه و فرماندە ی

سەربازی بپووه، چۆن راویژی به هاوێلان کردوه و هه موو کهس به ئازادی
بیرو پای خۆی دەر بپووه وره ئیه کهشی وەر گیراوه و جیبه جی کراوه.

سوره تی - المجادلة - باسی ئافره تیک دهکات که بۆ داکۆکی کردن له
ژیانی خۆی و پاراستنی هیلانه و به چکهکانی موجداده له گه ل پێغه مبه ر
دهکات، پێغه مبه ری خواش ﷺ به لایه وه گران نه بوو، ئافره ته که له گه ل
پێغه مبه ری خوا داری ﷺ رای جیاواز بوو له مه سه له که دا و به رده وام موجداده لی
له گه ل دهکات تا ئه و کاته قورئان دیته خواره و و رای ژنه که په سه ند دهکات!!

خه لیفه کانی پێغه مبه ریش ﷺ به هه موو سنگ فراوانییه که وه
رو به رووی گو فتو گو و مونا قه شه کردن له گه ل تا که کانی گه ل و میله تدا
بوونه وه، بۆ نمونه: سه عدی کو پی عوباده، خه لی فیه تی کردنی حه زره تی
ئه بو بکری صدیقی ره ت کرده وه و پیی رازی نه بوو، ته نانته پاش هه لبژاردی
ئه بو بکریش به خه لیفه له ری گه ی هه لبژاردن و شورا وه، (سه عد) مه دینه ی
به جیه نیشت، له گه ل ئه وه شدا هیچ که سی ک به کو فر و خیانه تکار تۆمه تباری
نه کرد و خه لیفه ش له سه ر ئه و نه یار بو نه ی هیچ سزایه کی نه دا، وه له هیچ
ما فی کی ره وای خۆی وه کو ها و لا تییه ک بییه شی نه کرد.

به لێ ئیمان داران: زیاد له وه ش ئه ندامانی کو مه لگه ی قورئانی به هه موو
ئازادییه که وه گوزارشتیان له رای خویان ده کرد، ته نانته له رووی خه لیفه ی
موسلمانانیشدا، ئه وه تا هه ندیک له ها وه له گه وره کان نا کو ک بوون له گه ل
عومه ری کو پی خطاب دا له مه سه له ی دابه شکردنی زه وی له و لا تانه دا که
ئیسلا م رزگاری ده کردن، بۆیه عومه ر هیچی بۆ نه مایه وه ئه وه نه بیته دا وای
به ستنی ئه نجومه نیکی پاپرسی (شورا) ی کرد له و که سانه ی شاره زان و
خا وه ن ران له نا و ده و له تی ئیسلامدا، ئه وه بوو به هۆی ئازادییه که وه له لایه ن
هه ردوو لا وه گو فتو گو یه کی تیرو ته سه ل له باره ی مه سه له که وه کرا تا ئه وه ی
ئه نجومه نه که گه یشته بپاریک!! جگه له وه ش زۆریک به سه رهات و گیرانه وه و

روداو سەبارەت بە ئەندامانی بێ پلە و پایەیی ناو کۆمەڵگای موسڵمانان، ناوبانگیان دەرکرد و بە ئاوی ئالتوون لە دو توینی کتیبەکاندا نوسراوە، چونکە پیشتر شتی وا مەحەل بوو و پوی نەداوە، ئەوەش ئەو بەسەرھاتانەن کە ھاوڵاتی سادە بە ئاشکرا رەخنە ئاراستەیی خەلیفە دەکەن، ئەوەتا یەکیک پرسیار لە عومەری کوپری خطاب دەکات لە سەرچاوەی ئەو کراسە درێژەیی کە لەبەری کردووە، یان دەبیّت پیمان بئییّت لە کویت بوو، یان کەس نامادە نییە گوی بۆ وتارەکەت بگری!!

یاخود ژنیک کە تا ئیستاش نازانری ئاوی چیبی، چونکە نەناسراوە و خزمی لیپرسراوان نییە، کچی دەولەمەندیک نییە، بەلکوو ئافەرەتیکی سادەییە، بەلام شارەزای قورئانە، کاتیک خەلیفە عومەری کوپری خطاب لەسەر مینبەر بریار دەدات کە نابێ ماریی ئافەرەت لەوەندە زیاتر بیت ئەم ئافەرەتە ئەم فتوا ھەلەیی بۆ راست دەکاتەو لە کاتیکدا کە خەلیفە ھیشتا لەسەر مینبەرە، ھەزەرەتی عومەریش ھیچ دل گرانییەکی لی رونادا و عاجز نابێ و ئافەرەتی ئادەیی بێدەنگی بکەن، نەخیر، بەلکوو سوپاسی دەکات و دوای خیری بۆ دەکات و ھیچ گرانییەکی لەو نابیئیت کە دان بە ھەلەکەیی خۆیدا بنیّت و راستی رەخنەیی ژنەکەش بسەلمیئیت.

جا ئیماندارێ بەپێز، گەنج و لاوی خۆینگەرم، ئەوەش ئیسلامەکەیی خۆمانە و ئەوەش دەسەلاتی کوفر بوو کە باسەمان کرد کە چۆن سەرکوتی ھەر بیروباوەرپێکی کرد کە دژی خۆی بێ، دەفەرموو خۆت بریار بدە و بیکە بە وەلامی ئەو کەسانەیی کە وا نیشانی خەلک دەدەن کە ئیسلام دیکتاتۆرییە و دژی ئازادی بیروپرایە، دژی ھەموو عەقیدەییکی غیری ئیسلامە، دەوەرە لە دینەکەت شارەزابە و شانازی بەو ئیسلامەو بەکە تەنھا و تەنھا ئازادی عەقیدە و بیروپرا لەو دایە و بەکر دەوێش سەلماندوویەتی..

بەپرێزان: دەچینه سەر نمونهی دووهم له میژوی نویدا، هێرشێ تهتهر
 ز عهغولهكان بۆ سەر ولاتی موسلمانان، که ههركهسێك دهیهوێت زانیاری
 ههبیئت دهرباره‌ی دڕنده‌یی تهتهر و مه‌غوله‌كان به‌رامبه‌ر موسلمانان با
 ته‌ماشای کتێبه‌کانی: (البداية و النهاية) ی زانای ناودار (إبن کثیر) ج ١٣
 ص ٢٥٩ تا ص ٢٦٤ بکات، وه ته‌ماشای (الكامل في التاريخ) دابراوی زانای
 پایه‌به‌رز (إبن الاثیر) بکات ج ١٢ ص ٣٥٨ تا ص ٣٩٩. که له‌ویدا باسی ده‌کات
 که کاتی هێرشیان کرده سەر ولاتی موسلمانان چهند دله‌رقانه ره‌فتاریان
 کردووه، یه‌کێک له ره‌فتاره‌کانیان ئه‌وه‌بوو، که قه‌لای (که‌لله‌سه‌ر)یان دروست
 کرد له که‌لله‌سه‌ری موسلمانان سهربراو‌ه‌کان، میژونوسان ده‌لێن: جاری وا
 هه‌بوو یه‌کێک له فه‌رمانده‌کانی مه‌غول فه‌رزی ده‌کرد له‌سه‌ر فه‌رمانده‌یه‌کی ژێر
 ده‌ستی و ده‌یوت: ده‌بی پرۆیت بۆ ئه‌و شاره و ده‌بی له‌وی ئه‌وه‌نده
 که‌لله‌سه‌رم بۆ به‌یئیت، ئه‌گه‌ر به که‌لله‌سه‌ری پیاوان بۆت ته‌واو نه‌کرا ئه‌وا
 سه‌ری ئافره‌تان بېره، ئه‌گه‌ر به که‌لله‌سه‌ری ئافره‌تانیش ژماره‌ی داواکراو
 ته‌واو نه‌بوو سه‌ری منداڵم بۆ بېره، بۆ وێنه: جاری وا هه‌بوو ده‌یوت ده‌بی
 بیست هه‌زار (٢٠٠٠٠) که‌لله‌سه‌رم بۆ بیئنی له‌سه‌ری موسلمانان!!

وه میژونوسانی وه‌کو (الطبري و ابن کثیر و ابن الاثیر) ده‌لێن: ئه‌و
 قه‌تل و عامه‌ی که له شاری به‌غدا کرا که پایته‌ختی ده‌وله‌تی ئیسلامی بوو له
 سالی (٦٥٦) ی کۆچی داو له‌سه‌ر ده‌ستی (هولاکۆ) و سوپا ده‌رنده کافره‌که‌ی
 به یه‌ک ملیۆن که‌س مه‌زه‌نده ده‌کریت، به‌لکو به ریاویه‌تی که‌ ده‌لێن: به دوو
 ملیۆن که‌س موسلمان مه‌زه‌نده ده‌کرین، ئاشکرایه که ملیۆنێک یان دوو
 ملیۆنی (٧٠٠-٨٠٠) سال له‌مه‌وه‌ر که دنیا ئه‌وه‌نده مرو‌قی له‌سه‌ر
 نه‌ژیاوه زۆر زۆر بووه.

بە ئۆ ئەمە ھەمووی بە لگەیه کە کوفر غەیری خۆی قبول ناکات و لە پیناوی چەسپاندنی بیروباوەری خۆیدا و سەپینەوێ عەقیدە و بیروباوەری بەرامبەرەکە، لە هیچ کوشتوبەرنێک و کاولکردنێک درێغی ناکات، بە لām ئەوانەى ره‌خه‌نه له فتوحاتی ئیسلامی دەگرن و باسی ئەو دەکەن کە ئیسلام بە زەه‌ری شمشیر بڵاو بو‌ته‌وه با بێن پیمان ب‌سه‌لمینن له ته‌واوی فتوحاتی ئیسلامیدا شارێک و یران کرابێت، گوندیک کاول کرابی، کەلەسەر لەسەر یەک دانرابێت، لە ھەموو میژووی ئیسلامدا یەكجار لەسەر دەمی پینغەمبەر داﷺ ئافرەتێک بە شمشیری موسلمانەکان کوژرا، لە ھەردوو صەحیحی بوخاری و موسلم دا تو‌مارکراوه کە ھەتا قیامەت موسلمان و کافر دەخوینێتەو و بوو بە یاسایەک لە یاساکان کە نەھى کرد و قەدەغەى کرد کە ژن و منالی کافران بکوژین، ئەفەرموی: (وجدت امرأة مقتولة في بعض مغازي رسول الله ﷺ فنهى رسول الله ﷺ عن قتل النساء والصبيان) ..

نەمۆنەى سێیەم لە میژوی نزیکمان باس دەکەین کە بریتىە لەو ھەمو کوشتن و لەناو بردنە بە کۆمەلەى کە لە لایەن ھەردوو شۆرش و رژیمی کۆمونیستی روسیا بە رابەرایەتى (لینین و ستالین) و چین بە رابەرایەتى (ماوتسی تونگ) ھوہ لە موسلمانانى ئەو ولاتانە کرا، بە بى هیچ بنەما و پاساوی جگە لەوێ کە ئامادە نەبوون ببە شیوعی و لە ناینەکەیان کە ئیسلامە ھەلبەگەرینەو، وە لە کتیبەکانی میژودا ھاتووہ کە لە ژێر سایەى سیستەمى مارکسیزم - کۆمونیزم - داو لە سەر جەم ویلايەتە موسلمان نشینەکانى یەکیتى سۆڤییتی پێشودا زیاتر لە ۱۵ ملیۆن موسلمان قەلاچۆکراون و بە ناحەق شەھید کران.

لەو بارەییەوه میژوو دیمەنی زۆر سەر سۆرھێنەری لە دەرندایەتی
کۆمۆنیست و مارکسیست و ماویستەکانی ھەلگری دروشمی سۆسیالیزمی
زانستی - الاشتراکیە العلمیە - گێراوەتەو، بۆ وێنە:

دەلی جاری وا ھەبوە جەندرمەکانی ئەو پزێمانە خەلکی شار و
گوندەکانی ویلایەتە ئیسلامیە زەوتکراوەکانیان کۆ دەکردنەو و داوایان ئی
دەکردن کە دەست لە دینەکیان ھەلگیرن، جا ئەگەر ملیان نەدابی
مامۆستایەکیان کۆشتوو پاشان لەسەر خەلکەکیان فەرز کردووە کە دەبی
ھەموویان پیسای خۆیان بینن و بەسەر مامۆستاکەیانیدا بکەن، ئەگەر
بیانەوی نەکوژن.

دیارە لە (چین)یش ھەر بە ھەمان پێودانگ رەفتار و مامەلە لەگەڵ
موسلماندا کراوە لە لایەن ئەو رژێمە پیشکەوتوخوازانەو کە لافی مافی مروق
و چارەنوسی گەلان و پشتگیری چینی پرۆلیتاریایان لێدەدا.
ھەر لە میژووی نزیکدا کۆشتوبری ھیندۆسەکان و سیخەکان بۆ
موسلمانان لە کاتی جیابونەوێ پاکستان لە ھیندستاندا و ئیستاشی لەگەڵ
دابی ھەر بەردەوامە.

ئیمانداران: ئیستا تیگەیشتن کە بەراستی ئازادی بیروباوەر و ئازادی
رادەبەرین لە غەیری ئیسلامدا بە کردەو جیبەجی نەکراوە و پێچەوانەکی
راستە و تەنھا باسکردنی قسەیان نوسینی سەر کاغەز بووە، بەلام ئیسلام
چی وەکو بنەما و فیکر چی وەکو ەمەل لە جیبەجیکردن لە کاتی دەسەلاتدا
ئەوێ سەلماندوو کە ھەموو مروقێک ئازادە لە ھەلبژاردنی ھەر دین و
عەقیدەیک، وە ئازادە لە دەربەرینی ئەوێ لە ناخیدا بە بی هیچ سانسۆر و
چاودێرییەک لە سەری.

کۆتایی بە وتارەکەشم دینم بەوێ کە دەلیم: لە ئاینی پیروزی
ئیسلامدا لە ھەر جیگایەک کە موسلمانان لەگەڵ دینەکانی تر بەیەکەو

ژیابن، ئەوا جیاوازی هاودین بون نەبۆتە هۆی بەرگرتن لە بەیەکەوێ ژیاانی ئاشتیانە و هاوژین بوون. ئەوەتا لە قورئاندا هاتوووە کە موسلمانان بۆیان هەیه لەگەڵ ئافەرەتی بەرپەوشت و داوین پاکی گاور و جولهکە ژیاانی هاوسەری پیکبەینن، وە لە کاتی کدا دراوسی و هاومالان بۆیان هەیه خواردنی دەستی ئەو گاور و جولهکانە و سەرپراوی دەستیان بخۆن و خواردنیان پێشکەش بکەن، هەروەها هەرکاتیک ئەهلی کتێب کە لە ناو موسلماناندا دەژین توشی گرفتیک یان گرتنیک بون، دەبی موسلمانان وەک خۆیان لەسەریان بەوە لای بێن و داوکیان لێبکەن، وە ئەمەش بە کردەوێ سەلماوێ بۆ نمونە: زانای بەناوبانگ —شیخ الاسلام— ابن تیمیة، کاتی دەچی بۆ لای (قازان) یان (غازان) کە یەکیک بوو لە دەسەڵتدارانی مەغولەکان بۆ ئەوەی کە دیلە موسلمانەکان ئازاد بکات، پاش گەفتوگۆیەکی بۆیانە (قازان) پێی دەلیت: من تا ئیستا هیچ مەلا و زانایەکی وەکو تۆم نەدیووە ئەوەندە سام و ریز و هەیهەتی لە دڵدا هەبیت، بۆیە تۆ هەر تە کلیفیک بکە من رەتی ناکەمەوێ ئەو هەموو دیلە موسلمانەکان بە تۆ دەبەخشم، (ابن تیمیة) ش دەفەرموی نەخێر دەبی دیلەکانی ئەهلی کتێبیشمان (گاور و جولهکە) پی بێهەشی چونکە ئەوانیش وەک ئێمەن، واتە: مادام هاوالاتی ئێمەن و مادام هاو ژینی ئێمەن با هاودینیشمان نەبن، هەتا ئەوانیش لەگەڵ خۆم نەبەمەوێ نارۆم!! ئیتر (غازان) بە ناچاری هەموو ئەوانەیی ئەهلی کتێب واته: جولهکە و نەصرانین و گرتونی ئەوانیشی بۆ ئازاد دەکات!..

وە نمونەیکە تێرمان بۆ باسەدەکەم لە هاوژین بوونی موسلمانانی لەخواترس و دیندار و زانا لەگەڵ ئەهلی کتێب، ئەوەتا پیاوچاک و زانا و دانا جەنابی کاک ئەحمەدی شیخ، یەکیک لە کۆرەکانی دەیهویتی ژیاانی هاوسەری لەگەڵ ئافەرەتیکی مەسیحی شاری سلیمانی پیک بەینی، جا کاتیک جەنابی کاک ئەحمەدی شیخ بەمە دەزانیت نەک هەر ریزگری لە کۆرەکەیی ناکات بە لکو

پشتیوانیشی لی دهکات و خوازینی بۆ دهکات و مالی بۆ دروست دهکات، وه کاتی که مەنالیان دەبی و داوا له جهنابی کاک ئەحمەدی شیخ دهکەن که بۆیان ناوبنی، کاک ئەحمەدی شیخ لەبەر خاتری دلی دایکی مەناله که که گاوری و لەسەر دینی حەزەرتی عیسیایه، مەناله که ناودەنی (عیسی).!!!

جا که واتە: با شانازی به دینه که مانەوه بکهین که ئەوەندە شارستانی و مەدەنیە و هەلگری هەموو مافەکانی مروّقه، نەک هەر موسلمان بەلکو هەموو خاوەن بیر و باوەڕ و پرابوچوونیک دەتوانی له سایە و سیبەریدا نازادانە و نازایانە ژیان بەسەر بەریت وه داواکارم له خوای گەورە که لهو ئیسلامە پیروژە زیاتر شارەزیمان بکات.

وه خوای گەورە به عیزەت و سەربلندیەوه بمانژینی و بەسەر بەرزی و روسوریەوه بچینهوه دیوانی خواو بەر شەفاعەتی خاتەمی پیغەمبەران- حەزەرتی محمدی ئەمین ﷺ بکهوین، به دەستی موبارەکی خوای له ئاوی حەوزی که وێتر تیرمان بکات و خوای گەورە عاقیبەتی هەموو لایەکمان به خیر بگیری، اَللّهُمَّ آمین

سەرچاوهکان :

۱. قورئانی پیروژ.
۲. تەفسیری ئاسان - بۆرهان محمد امین.
۳. چەند مەسەلەیهکی باوی سەردەم - م. علی باپیر - چاپی یەکهەم ۱/ ۴۱، ۵۶، ۳۳، ۴۰.
۴. نازادی رادەربەرین له رۆژئاوا - نووسینی: د. شریف عبد العظیم، وەرگیرانی: وەرزیڕ حەمە سەلیم. بەرھەمی پرۆژەیی تیشک - ژمارە ۷/ ۵۶.
۵. ژيانی پیغەمبەری خوا له قورئان و فرمودەکاندا - م. محمد ملا فائق، بەرگی یەکهەم، چاپی یەکهەم ۱۱۰، ۲۲۹.

وتارى چوارم بۇ مانگى الربيع الثانى

دزى

وتاری چوارهم بو مانگی (الربیع الثانی)

((دزی))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: مال و سامان له ئایینی پیروزی ئیسلامدا گرنگی تایبهتی
خوی ههیه و گهپان به شوین رزق وروزی هه لآندا و پهیداکردنی پاره و
سامان له قورناندا له گه ل نویت و وتاری ههینیدا، که یه کیکه له فه رزه هه ره
گه وره کانی ئیسلام و مروقه به وازهینانی سی جومعه و به بی به هانه یه کی
رهوا له شه رعدا موزی نیفاق و دوپویی له دلی دهری، دهی نویت ههینی
به م گه وره ییه که یه ک سوره تی قورنان به ناویه وه ناوئراوه -سورة الجمعة-
ئهم عیبادته له گه ل گهپان به دوا ی بژنوی ژیان و پاره ی هه لآندا له یه ک
ئایه تدا باس کراوه وه کو ده فره موی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ
مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ۚ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ۖ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِن فَضْلِ اللَّهِ
وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ الجمعة: ۹-۱۰.

وه له فره موده ی پیغه مبه ردایه هاتوو که فره مویه تی: (نعم المالُ
الصالح للرجل الصالح) رواه احمد.

وه ئه گه ر ژیاننامه ی پیغه مبه ری خواجایه بخوینینه وه بومان
ده رده که ویت که: پیغه مبه ری خواجایه زور سودی بینی له سامانه که ی خاتوو
خه دیجه ی هاوسه ری، وه سودمه ند بوو له سامانی ئه بوبکر و عومه ر و عثمان
و عبدالرحمانی کوپی عه وف بو خزمه تی بانگه وازی ئیسلام.

به لام گرنگه که: پاره له ناو دلماندا نه بیټ و نه بیټه مه عبود و په ستر او به لام پیویسته سامان له ناو گیرفان و ده ستمان بیټ و دوربین له هه ژاری و نه داری و کنزولی.

جا نیماندارانې به ریز: کاتې مال و سامانی حه لال ناوا پیروز و ریزلیگیر او بیټ، پیویسته نه و مال و سامانه پاریزگاری لی بکریټ، که نیسلام چهند یاسایه کی گرنگی داناوه و فهرموویه تی که:

۱- نابې مالی هه تیو بخوری و زولم له و مناله نازداره بکری و سامانه کی که له باوکیه وه بویم او ته وه له لایه ن که سیک یان که سانیکه وه دهستی به سه ردا بگری و بفه و تیتری.

۲- نابې خیانه ت و غهش له کیشانه و پیوانه دا بکری (ویل للمطفین).

۳- نابې زیاده روهی له به کاره ینان له شوینی ناپیویستا که به ته عبیری قورنانی (نیسراف و ته بذیر) به مال بکری.

۴- نابې مال و پاره بدریته دهست که سیک که ناتوانی پاریزگاری له مال و سامانه کی بکات و به ته عبیری قورنانی سه فیه، چونکه نه و مال و سامانه ته نها هی خوی نییه، به لکو هی هه موو کومه لگایه و به دهستی نه وه وه یه، بویه نابې به فیر و بدری، وه کو ده فهرموو: ﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾ النساء: ۵

واټه: مال و سامانتان مه دهن به که م عه قل و پیاو خراپان (که نیوه به رپر سن له مانیان) له کاتی کدا خوی گوره نه و مال و سامانه کی کردوه به هو ی ژیان و پایه داری و هه ستانه وه تان، به لکو ته نها نه وه نده یان بهش بدهن

کە بیکەن بە خۆراك و پۆشاکى خۆيان، بەلام ئاگادار بن بە جوانى قسهى راست و دروستيان بۆیکەن و تەریان مەکن..

الله اکبر لە گەورەیی ئەم قورئانە چۆن لە ئەک ئایەتدا چەند مافێک دیاری دەکات، مافی سەرۆک و سامان کە نابێ بەفیو بەدری بەهۆی ئەوەی کە بەدری ئەکەسانی نەزان، کە کەم عەقلە و نازانی لەچیدا سەرق دەکات، وە مافی کەم عەقل و نەزان دیاری دەکات لە کۆمەڵگادا کە دەبێ دوو مافی رەچاو بکری، یەکەم: نابێ رینگەى پى بەدری بە ئارەزووى نەفامانەى خۆى سامانەکەى بەفیو بەدات و دواتر موحتاج بێت بۆ دیناریک!

دووم: ئەو کەم عەقلە مروڤایەتى بونى لەکەدار بکری، نابێ پێى بلێى ئەى بیعەقلى نەفام، بێنە پارەکەت بە دەستی ئێمە چونکە تۆ نەزان و نەفام و بیعەقلیت، نەخیر، بەلکو: وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا، بە جوانترین شیوە و نەرمترین قسە و گوفتار قسەى بۆ دەکری و قەناعەتى پى دەکری کە ئەمە لە بەرژەوێندى ئەوە کە ئەو مالەى لە دەست وەر دەگى و بۆیە کار دەهێنیت و تەنها بەشى خۆراك و پۆشاکى روژانەى دەدریتە دەستی خۆى تاوەکو بە ئارەزووى خۆى خواردن بکری و پۆشاک بە حەزى دلى خۆى بپۆشى!!..

بەلى ئیمانداران: یەکى لەو شتەنەى کە خواى گەورە دایناوە بۆ پاراستنى مال و سامان و پارە، بریارى شەرە بۆ دز کە برینى دەستى ناپاکى دزە، جا لەم وتارەدا بە پشتیوانى خواى گەورە باسى تاوانى دزى و حوکمەکانى دزى و سزای دز دەکەین إنشاء الله.

بەرێزان: دزى لە تاوانە گەورەکانە، بەلکو لە پیستى تاوانەکانە، چونکە پیشیلکردنى حەقى خواوە بە شکاندنى فەرمانەکەى کە ئەمرى کردووە بە دەست پاکى و دزى نەکردن، وە هەروەها پیشیلکردنى مافی

خه‌لکی خواشه، که ده‌ست در یژکرنه سهر مال و سامانیانه له ناو مال و شوینی پاراستنی سه‌روهت و سامانیاندا، وه دز زور لهم تاوانبارانه‌ی تر پیستره که له شه‌رعدا ده‌فرموی: (لا يَقْطَعُ الْخَائِنُ وَلَا الْمُنتَهَبُ وَلَا الْمُخْتَلَسُ)، واته: ده‌ستی ئەم تاوانبارانه نابردری، الخائن: ئەو که‌سه‌ی به ناوی دۆستایه‌تییه‌وه ده‌ستت ده‌برئ و مالت ده‌خوات، المنتهب: ئەو که‌سه‌یه که به ئاشکرا پاره له خه‌لک ده‌ستینی، المختلس: ئەو که‌سه‌یه که مال و سامانی خه‌لک ده‌فرینی و راده‌کات و پاره ده‌بات.

ئەم تاوانبارانه که مالی موسلمان په‌لامار ده‌دهن و ده‌خون که گیران ده‌ستیان نابردری. ئەی بو ده‌ستی دز ده‌بردری؟! چونکه دز خوی لی ناپاریزی و زورجار ئاشکرا نابی و نازانری کییه و به هوی ئەو دزه نادیاره‌وه بوختان بو که‌سانی بیئاگا و پاک ده‌کریت! ئەو تاوانبارانه‌ی غه‌یری دز زور به ده‌گمه‌ن نه‌بی په‌لاماری مالی هه‌تیو وه‌ژار و بیوه‌ژن ناده‌ن که‌چی دز فره‌قیان ناکات، دز هه‌بوه دزی له بیوه‌ژنیک کردوه که سی منالی ساوای بیباوکی هه‌یه و ده‌رودراوسی و خزم و که‌س و کار پاره‌یه‌کیان بو کو‌کردونه‌وه، که‌چی شه‌ویک له ماله‌وه نه‌بوه دز ده‌رگا‌که‌ی شکاندوه مال و پاره‌که‌ی تالان کردوه!!

دزی ئەو تاوانه گه‌وره‌یه که هه‌رکه‌سیک بیستی دزیه‌ک کراوه پینی دلته‌نگ نه‌بوو، ئەوه ئەو که‌سه دل‌سوزی موسلمانان نییه، ده‌گیرنه‌وه یه‌کیک له پیشینان دزیه‌کی لی کرا، زور پینی دلته‌نگ بوو، روژیکیان بو یه‌کی له عارفان و دل‌رونه‌کانی باسکرد که چون دز هاتوته سه‌ری و مالی دزیوه، عارفه‌که پینی فره‌موو: (إِنْ لَمْ يَكُنْ حُزْنُكَ عَلَى أَنَّهُ قَدْ صَارَ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ مَنْ يَعْمَلُ هَذَا الْعَمَلِ أَكْثَرَ مِنْ حُزْنِكَ عَلَى ذَهَابِ مَالِكَ، لَمْ تُؤَدَّ

النَّصِيحَةَ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِي عِبَادِهِ إِلَيْهِ، واته: ئەگەر حوزن و خەفەتباریەکەت بۆ لە دەست دانی مال و سامانەکەتە که دزراوە زیاتر بێ لە خەفەت خواردنت بۆ ئەوێ که جیگای پەژارەیه لەم ئومەتەدا که سانیک پەیدا بوون که بەوشیوەیه دەچنە سەر مال و سامانی خەلک و دزی لێدەکن، ئەوا بزانە که ئەرکی سەرشارنت وەکو موسلمانیک که دلسۆزی نواندنه بەرامبەر خوای گەرە لەبەندەکانیدا جیبەجی نەکردووە.

واته: لە هەر جیگایەک بیستت که دزیەک کراوە دەبێ چەند بۆ ماله دزراوەکە و خاوەن ماله که خەفەت دەخوێت، زۆر لەو زیاتر خەفەت بۆ ئەو بخوێ که لەناو ئومەتی ئیسلامدا که سانیک پەیدا بوون بەدزیکن ژیان دەبەنەسەر.

ئیمانداران: لەبەر ئەوێ که دزی ئەوەندە تاوانیکی دزیووە، خواگەرە لە قورئانی پیرۆزدا بۆخوێ بپاری سزای دزی دەکرێوە، وەکو دەفەرموێت: ﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ المائدة: ٣٨.

واته: دەستی پیاوی دز و ئافەرەتی دز بپن لە پاداشتی کاری ناپەوایاندا، ئەمەش تۆلەیه لەلایەن خواوە، خوا بالادەست و دانایە لەبپاردانی ئەو سزایە.

چۆنیتی دەست بپنەکه: یەکهەجار دەستی راستی لەمەچەکەو دەبپدریت، دووهم جار قاچی چەپی لە قۆلەپییەو، جاری سییەم دەستی چەپی، جاری چوارەم قاچی راستی، ئەگەر هەر وازی نەهینا دەخریتە زیندانەو و تا تۆبە دەکات و بپاردەدات که جاریکی تر دزی ناکاتەو، یان لە زینداندە دەمریت، وە واجبە دواي بپنی دەستەکه،

دەبی برینه‌که‌ی تەداوی و نەشتەرگەری بکری تا خوینی لەسەر نەروات و کەسەکه نەمریت، وە ئەمەش حکومەت بۆی دەکات چونکە رقی لەو کەسانە نییه وەکو فلان کەس، بەلکو رقی لە کردەوێه‌که‌یه‌تی.

کەواتە: دز دو سزای هەیه: ١- دەستی دەبردنی ٢- ماله دزراوە‌که‌شی لی دەسەنرێتەو، ئەمەش سزایه‌کی دەرونییه‌ له‌گەڵ سزا جەستەییە‌که‌دا، چونکە ئەویش زۆر ئازاری دەرونی ئەو کەسە‌ی داوێه‌ که دزیه‌که‌ی لی کردووه‌:

له‌وانه‌یه‌ بپرسی: باشه‌ چۆن دەستێک بۆ چەند دیناریک دەبردیت؟! له‌ وه‌لامدا ده‌لێن: چۆن ئەگەر پارچه‌یه‌کی لاشه‌ی مرقه‌ (شیرپه‌نجه‌- سرطان) ی بوو دەبردیت‌ه‌وه‌ بۆ ئەوێ تەواوی لاشه‌که‌ سه‌لامەت بی، ئاواش دەستی دز میکروب و سه‌ره‌تانه‌ و دەبی له‌ناوبری تا میلیه‌ت به‌ ئاسوده‌یی بژی و بخوێ و بتوانی مال به‌جێبه‌یالی و سه‌فه‌ر بکات.

وه‌ بزانی سویند به‌خوا هه‌تا ئەم شه‌رعی خوايه‌ جێبه‌جی نه‌کری کەس هه‌ست به‌ ئارامی ناکات، ئیتر بۆچی شه‌رعی خوا به‌که‌ک نایه‌ت؟! ئە‌ی کاربه‌ده‌ستانی ولات د‌ل‌ن‌یا بن نه‌ ئیوه‌ و نه‌ گەل و میلیه‌ت ئیسراحه‌ت ناکەن تا یاسای ئەم قورئانه‌ حاکم و کارپێکراو نه‌بیت.

ئیمانداران: له‌ ئیسلامدا چەند جوړیک دەستمان هەیه‌:

یه‌که‌م: ید عاملة: دەستی کریکار و به‌ره‌مه‌ین و خه‌باتکه‌ر و تیکۆشه‌ر، که‌ خاک هه‌ل‌ده‌گیرێته‌وه‌ بۆ په‌یداکردنی بزێوی ژیا‌نی، ئەم ده‌سته‌ ده‌ستی پ‌ر‌یزه‌ و ده‌بی له‌سەر چاوان دا‌بن‌ری و ما‌ج‌ب‌ک‌ر‌یت، جا ئەمه‌ هه‌موو ده‌ستیک‌ی خاوه‌ن پ‌ی‌شه‌ی هه‌لال و سوود به‌خش ده‌گرێته‌وه‌.

دووهم: ید عاطلة: دهستی بهتال، هم پاره له دهست و گیرفانیاندا نییه و هم ئیشیکی نییه که بیکات، ئەم جوړه دهسته‌ش ده‌بی ئیشی بو پەیدا بکړیت و له سوالکردن پیاریزیت.

سینهم: ید فاسدة: دهستی تیکدر، دهستی دز، که ده‌بی ئەم دهسته بپردي.

به‌لی دهستی دز دهستی خراپه‌کارانه، هه‌روه‌کو له سوپه‌تی یوسفدا ده‌فرموی: براکانی یوسف هه‌رموویان: (قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ) که‌واته: دهستی دز دهستی خراپه‌کار و گیره‌شیوینیه.

ئیمانداران: کی به‌پر‌سیاره تا دزی نه‌کړیت؟! یه‌که‌م: خاوه‌ن مال: چونکه بو‌برینی دهستی دز چەند مه‌رجیک پیو‌سته:

۱. موکه‌له‌ف بی، منال و شیت نه‌بیت.
۲. به‌عه‌مدی و به‌ئاره‌زوی خوی هاتبی بو‌دزی و به‌زور نه‌نیردرابی بو‌دزی.
۳. منال و دایک و باوک دهستیان له‌سه‌ر دزینی مالی یه‌کتر نابردی.
۴. ده‌بی ئەو دزه له‌برسان دزی نه‌کردبی، واته تیر و ته‌واو بی، ئەمجا بچی دزی بکات هه‌ر بویه ئیمامی عومه‌ر له‌سالی گرانی‌دا حوکمی برینی دهستی دزی راگرت.
۵. ماله دزراوه‌که بایی روبه‌ه‌ دیناریکی ئالتون بیت.

۶. ئەو دزه ماله‌که‌ی له‌ شوینیکدا دزیی که‌ شوینی پاراستنی پاره و که‌لوپهل و شته به‌ نرخه‌کانبی، که‌واته: ئەگه‌ر پاره‌که‌ی له‌ناو

حهوشه‌ی مالدا دزی دهستی نابردری، چونکه شوینی پاراستنی پاره
 ناو سندوقی داخراوه نهك ههوشه‌ی مال، بویه پیشینان فرموویانه
 مالی خۆت قایم بگره و خه‌لکی به دز مه‌گره، له‌به‌ر ئه‌وه واباشه که مال
 چۆل نه‌کری و نه‌گره‌چونه دهره‌وه‌ش هاته پیشه‌وه هر که‌لوپه‌له و له
 شوینی پاراستنی تایبه‌تی خۆیدا هه‌لبگیری.

دووه‌م: پیویسته دایک و باوک هر له منالییه‌وه مناله‌کانیان
 له‌سه‌ر ده‌ستپاکی رابه‌ینن و هانیان بدن له‌سه‌ر ده‌ستپاکی، وه
 بیاترسی‌نن له‌سه‌ره‌نجامی خراپی دزیکردن، زۆربه‌مان ئه‌و روداوه‌مان
 بیستوو که ده‌لی: کورپکی گه‌نج له‌ دوا‌ی چه‌ندین دزی و برینی دوکان
 و مالان و گرتنی و به‌ربونی، به‌لام هر وازی نه‌هینا، تا سه‌ره‌نجام
 دادوهر برپاری له‌سیداره‌دانی بو‌ دهرکرد، (که ئه‌و برپاره دژی شه‌رعه)
 چونکه هیشتا ده‌ست و قاچی له‌سه‌ر دزی نه‌ب‌راوه و زیندانی کردنی‌شی
 نابیته‌ هو‌ی وازه‌ینانی له‌ دزی کردن، به‌لی: کاتی که بردیانه ژیر په‌تی
 سیداره‌وه و داوای لی‌کرا که دوا‌داواکاری خۆی پیشکesh بکات،
 گه‌نجه‌که وتی: دوا داواکاریم ئه‌وه‌یه که دایکم بانگ بکه‌ن و چاوم پیی
 بکه‌و‌یت کاتی چون دایکیان بانگ کرد، دایکی ده‌ستی کرد به‌ گریان و
 به‌ره‌و رووی کورپه‌که‌ی چوو که بو‌دواجار خواحافیزی له‌یه‌ك بکه‌ن،
 کورپه‌که‌ داوای له‌ دایکی کرد که زمانی دهر‌بینی و ئه‌م ماچی بکات!!
 دایکه‌که بیناگا له‌ مه‌به‌ستی کورپه‌که‌ی زمانی دهر‌هینا و کورپه‌که‌ش به
 هه‌موو هی‌زی خۆی به‌ ددانه‌کانی گازی له‌ زمانی دایکی گرت و
 سه‌ره‌نجام له‌گه‌ل هه‌موو هه‌ولیکی دایکه‌که و ئاماده‌بوان بو‌رزگارکردنی،
 وازی نه‌هینا هه‌تا سه‌ری زمانی دایکی قرتاند، ئه‌م دیمه‌نه زۆر بووه

مايهى سهرسورمانى دادوهر و نامادهبووان، دايكهكه برا بو نه خوشخانه و دادوهر له كورپهكې پرسى: باشه نهو هه موو تاوانهى كه بوون بهووى دهركردنى برپارى له سىداره دانت بهس نه بوو بو نهووى په نا بهرېته بهر نه م تاوانه گه ورهيهش كه بهرامبه ر گه وره ترين مروڅ كه دايكه نه نجامتدا؟!، كورې تاوانبار به دادوهرى وت: قوربان ريگم بده بو ت روون بكه موه كه بوچى ناوام له زمانى دايكم كرد، من منال بووم كه باوكم كوچى دوايى كرد و دايكم سهرپه رشتى دهكردم، روژيكيان له كولانهى مريشكى ماله دراوسيكه مان هيلكه يه كم دزى و هينامه وه بو دايكم و بو مگيرپه وه كه له مالى دراوسيكه مان نهو هيلكه يه م دزيوه. به لام دايكم زور به ساده يى وه رى گرت و وتى: رو له چاكت كرد باش بوو نهو هيلكه يه ت هينا، نه گينا نه م نيوه پويه هيچ نه بوو بيخويت و بيكه ي به پيخور!! به لى لهو روژه وه دهستم كرد به دزى و سهره نجام له هيلكه دزينه وه گواستمه وه بو مريشك دزين پاشان بو مهر و مانگا دزين و دوايى دوكان و مال برين و بهو هه موو گرتن و نازاردانه ته مى نه بووم و نه وه سهره نجامه كه دواي چهند خوله كيكي تر لاشه يه كي بيگيان به سهر دارى سىداره وه ده بينين، نه م شم هه مووى له زمانى دايكمه وه هاته ريگا، چونكه نه گهر يه كه م جار كه يه كه م هيلكه م دزى، دايكم ليم تورپه ببوايه و بى ترساندمايه. ئيستا من لهو جيگايه نه ده بووم.

سپيه م: دهورى حكومت بو نه هيشتن ياخود بهر بهر كانيه كي توندى دزى، نه م ش بهووى كه حكومت بهر دهوام هيزه كاني ناسايش و پوليسى ناماده، چاو كراوه بن بو پاراستنى بازار و دوكان و مالى هاو لتيان، ده گيرنه وه كه جاريك نافرته تيكى هه ژار كه ته نها مانگايه كي

هه‌بوو، مانگا‌که‌ی دزرا، کاتی چوو شکاتی کرد، دادوهر لئی پرسی: مانگا‌که‌ت له ژووره‌وه بوو؟ وتی: به‌لئ، دادوهر وتی: داییره تو لهو کاته‌ی شه‌ودا خه‌وتبووی؟ وتی: به‌لئ خه‌وتبوم، دادوهر وتی: ده‌ی ده‌بوایه نه‌خه‌وتیتایه و ئاگات له مال و مانگا‌که‌ت بوایه، پیریژنه‌که‌ وتی: قوربان وامزانی تۆی کاربه‌ده‌ست و ده‌زگای ئاسایشی حکومه‌ته‌که‌ت به ئاگایه و پاسه‌وانی مال و مانگای که‌سانی وه‌کو منی هه‌ژاره، بۆیه من بیخه‌م لئی ده‌خه‌وتم!! وه ئه‌رکی حکومه‌ته که ئه‌فسه‌ری لیکۆلینه‌وه‌ی دزی و پرسیارکار له که‌سی گوماناو‌ی لهو دزیه، که‌سانیک بکاته به‌پرس که پسپۆر و شاره‌زا بن لهو بواره‌دا.

له چیروکی زیره‌کاندا هاتوو‌ه که: کابرایه‌ک دزی لیکرا، گومان لیکراوان به‌و دزیه گیران، دادوهر فه‌رمانی دا که بخزینه ژوریکی تاریکه‌وه که چاو هیچ نابینیت، وه به یه‌که به‌یه‌کی گومانلیکراوانی وت که کاتی چوونه ژوره‌وه ده‌ست بگێرن تا ده‌ستان به‌ر حه‌بلیکی هه‌لواسراو ده‌که‌ویت، ده‌ستی پێدا بنینن و بیخه‌نه گیرفانتانه‌وه و وه‌رنه ده‌ره‌وه، جا هه‌رکه‌س دزیه‌که‌ی کردبێ و ده‌ست به‌و حه‌بله‌وه بگری، حه‌بله‌که ده‌پچری!!... حاکم فه‌رمانی دا‌بوو که حه‌بله‌که ره‌ش بکه‌ن به ماده‌یکی خه‌لۆزی، بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ر که‌س ده‌ستی لێدا ده‌ستی ره‌ش ببیت، کاتی که گومان لیکراوان هاتنه ده‌ره‌وه هه‌موویان ده‌ستیان ره‌ش ببو ته‌نها یه‌کیکیان نه‌بێ، که له ترسان نه‌وه‌کو حه‌بله‌که بپچری و قسه‌ی دادوهر راست بیت، ده‌ستی پێوه نه‌گرتبوو، ده‌ستبه‌جی دادوهر فه‌رمانی ده‌ستگیر کردنی دا و ئه‌ویش دانی نا به‌وه‌دا که ئه‌و دزییه‌ی کردوو و ئه‌وانی تر بیتاوان!!..

له روداوێکی تری دزیدا که دوو کهس له لایه ن پۆلیسه وه گیرابوون به تۆمه تی ئه و دزییه، لیکۆله ر له کاتی قسه کردن له گه ل ئه و دوو کهسه دا په رداخیکی شوشه ی خسته خواره وه و په رداخه که شکاو ددنگی شکانه که یه کیانی زۆر راچه کان و ترسا، به لام ئه وه ی تریان هیچ نه جولا، لیکۆله ر وتی: دلنیا م ئه وه یان که نه جولا یه وه دزه و جه رگی قایمه، ئه مه یان زیاتر لیکۆلینه وه ی له سه ر بکه ن و ئه وی تریان که ترسا و راچه کی دیاره بی ناگایه و دزی نه کردو وه و به ری بده ن، سه ره نجام قسه که ی راست ده رچوو ئه وه ی نه جولا و رانه چله کی به دز ده رچوو دانی نا به تاوانه که یدا.

ئیمانداران: هه ر له و اجبی حکومه ته که نابی له ئیجرائاتدا جیاوازی له نیوان که سی خاوه ن کهس و کار و بنه ماله و ده سه لات له گه ل که سی بی پشتیوان و بی کهس بکات، وه نابی فره قی هه ژار و ده وله مه ند بکات، مادام دزی کردو وه، ده بی یه ک حوکم بو هه ردووکیان ده ر بکری ت، هه روه کو له سه حیحی بوخاریدا هاتو وه که: کاتیک ئافره تیک له بنه ماله یه کی ناسرا و که -بني مخزوم- یان پی ده وتن دزی کرد و لئی ئاشکرا بوو، کهس و کاری زانیان که دزیه که بایی ئه وه یه که ده ستی دزی له سه ر به ردی بو پاراستنی سه مه و ریژی بنه ماله ناسرا وه که یان تکا له پیغه مبه ری خوا رالله بکه ن که وازی لیبنی و ئه م ده نگ و با سه به ردیکی بخری ته سه ر و پا ره و ماله دزرا وه که بو خاوه نی بگی رنه وه و ته واو بو ئه م مه به سه ته چوونه لای ئوسامه ی کو پی زهید خو شه ویستی کو پی خو شه ویستی پیغه مبه ری خوا رالله وه داوایان لی کرد که بجی ته خزمه ت رسول الله و ئه و داوایه ی پی بلی ت، ئوسامه کاتی چو وه خزمه ت

پینگه مبهری دادوهر و باسه که ی پی راکه یاند و داواکاریه که ی ئه و
 بنه ماله یه ی پی گه یاند، پینگه مبهری خوا^ص زور توپه بوو، دهم و چاوی
 سور هه لگه را و فهرمووی: ئه ی ئوسامه، ئه وه تو چۆن دبی به تکاکار
 له به جبه جینه کردنی حوکمیکی شه رعدا، سویند به خوا نه ک ئافره تی
 ئه و بنه ماله ناسراو و به ریز و خاوه ن خه بات و شه هید و ماندوو بوونه
 بو ئیسلام، لی ئی نابورد ری و دهستی ههر ده پرد ری، به لکو نه گهر فاتمه ی
 کچم دزی بکات من خو م دهستی ده برم!!

پاشان فهرمووی: (إِنَّمَا هَلْكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا
 يُقِيمُونَ الْحَدَّ عَلَى الْوَضِيعِ، وَ يَتْرَكُونَ عَلَى الشَّرِيفِ)... واته: ئه وانه ی
 پیش ئیوه، ئوممه تان و گه لانی رابردوو، ههر بویه له ناو چوون و خوی
 به ده سه لات به هیلای بردن، چونکه تاوانیان ئه وه بوو که: ئه گهر
 که سیکی بی پشت و په نا و هوز و هه ژار و بی ده سه لات تاوانیکیان
 بکردایه، سزای دانراو بو ئه و تاوانه به سه ریدا جینه جی ده کرا و توله ی
 لی ده سه نرا، به لام نه گهر که سیکی خاوه ن که س و پشتنه ستور به قوم
 و هوز و بنه ماله، ده وله مه ند و ناسراو هه مان تاوانی نه نجامبدایه ئه و
 توله و سزای دیاری کراوی به سه ردا جینه جی نه ده کرا بوی په رده پوش
 ده کرا و یاسای ولات ئه وی نه ده گرت هه!

جا که واته: ئه گهر حکومه ت ده یه ویت ده سه لات هه که ی تا سه ر بیت
 و خوی ده سه لات دار به سه ر هه موو ده سه لات داره کانه وه، حوکمرانیه که ی
 لی تی ک نه دات با جیاوازی نه کات له نیوان هیچ تاوان باریکدا و حوکم و
 یاسا بو هه موو که س که ها ولاتی هه وکو یه ک جینه جی بکری ت.

چوارەم: ئەو کەسە ی که دزی لی کراوه، تۆش ئاگاداری ئەم دوو خالە به:

۱- به ئارامبه و هەلمەچۆ، بوختان بۆ کەس مەکه، ئارام بگره چونکه ئەگەر دزیه که ئاشکرا بوو، ئەو تۆ ماله کهت دەست دهکهوئتهوه و ئەو ماوهیهش که دلگران و خەمبار بووی خوای گهوره له قیامهتدا نهجرت نهدهاتهوه و به ئەندازهی ئەو خەفتهخواردنهت گوناھت لهکۆل دهکاتهوه، ئەگەر دزه کهش نه دوزرایهوه ئەوا تۆ له م دونیادا پاداشتی دلنارهحهتیت بۆ دهبیئت به کهفارهتی گوناھ و ههلهکانت و قورس بوونی تهرازوی چاکهت له قیامهتدا و خوای گهورهی دادپهروه له رۆژی قیامهتدا به ئەندازهی ئەو پاره و ماله دزراودت له چاکه ی دزه که ههلهگری و دهیخاته تای تهرازوی چاکه ی تۆوه. ئەگەر ئەوهندهش تاوانبار بوو که چاکه ی نه مابوو ئەوا خراپهکانی تۆ دهچنه سهر خراپهکانی ئەو و له ههردوو باردا تۆ قازانج دهکه ی و زهره رمه ند نه بووی.

به لام به مهرجیک ئەم نهجر و پاداشتهت بۆ ههیه که هه ر له خۆتهوه خه لکی تاوانبار نه که ی به وه ی که ئەو دزی لی کردووی و ناگری توپه ریت ته پ و وشک به یه که وه بسوتینی.

ئیمه ی موسلمان و دیندار ده بی له قورئانه که مانه وه هه موو کاروباریکی ژیا نمان فی ر بین، با بچینه خزمهت قورئان و ئایه تی (۱۰۵- ۱۱۲) ی سوره تی -النساء- ته ماشا بکه ی ن و بخوینینه وه که ده فهرمو ی:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِبِينَ حَصِيمًا * وَأَسْتَغْفِرَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا * وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا * يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ

وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٠﴾ هَتَانْتُمْ هُنَا لَئِ جَدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَدِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿١٠١﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٢﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٣﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَزِمْ بِهِ بَرِيئًا فَقَدْ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿١٠٤﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَصْرِفُونَكَ مِنْ شَيْءٍ ۚ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١٠٥﴾ النساء: ١٠٥-١١٣

موسلمانان با بزاین هوی هاتنه خواره وهی نهه کومه له نایه ته که نهه به کورتی مانا که یه تی چیه و له باره ی چیه وه هاتونه ته خواره وه، که خوی پهره ردگار له عهرشی عه زیمه وه جویره نیلی نهه مین ده نی رینه خزمه ت محمد المصطفی ﷺ و نهه کومه له نایه ته ی بو دینی که به نوسلوبه جوان و ناوازه که ی قورئان، پیغه مبهری خوشه ویست ﷺ، پیغه مبهری دادگهر، پیغه مبهری خه مخوری مافخوراوان، پیغه مبهری دلسوزی سته ملیکراوان، پیغه مبهری که به راستی نهه هر له سهرده می خویدا به لکوتا قیامه ت ده بی ساریژی برینه کان و چاره سهری نه خوشیه خراپه کانی ناو کومه ل و مرو قایه تی هر له سهر دهستی پر شیفا و پر حیکمه تی به ره که تدار ی نهو بی و نه وهی له دهرمانخانه ی قورئان و سوننه ته که ی نه وه وه دهرمان وهر نه گری و چاره سهری نه خوشی پینه کات، نهوا هرچه ند خوی به دهرمان ساز و چاره ساز و حه کیم بزانی، به لام دهردی پییه و دهرمانی دهردی پی دهکات، جیگای گومان نییه که چاره سهری دهرد و نه خوشیش به دهرمان ده کری نهه که به دهردیکی تری له خوی پیستر، وهکو چاره ی سیل به سهره تان..

بەلێ، جوان لە ئایەتەکان ورد ببەنەو، ئەبیینی خۆی گەرە گفتوگۆ
 لەگەڵ پێغەمبەرە نازدارەکی دەکات و لەوێشەو دەبێت بە دەرس و وانە بۆ
 ھەموو ئومەتەکی تا قیامەت، ئای شێوازی قورئان چەند بێۆینەیه، گەرەیی
 ئەم پەيامی ئیسلام و قورئانە کە پێغەمبەری خۆی لە (وَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى)
 رزگار کرد و بوو بە کتیبیک کە چارەسەری ھەموو کێشە و گرتەکانی ناو
 کۆمەڵی پێ بکات، بە بیری دینیئەو و پاشان رینمای دەکات بە گوێیدا
 دەچرپینێ کە ئاگادار بە، زمان لوسیکی ناپاک خۆت لێنەکات بە بەفری بێ
 پەلە و کەسیکی بێتاوان و بێ ئاگا ناشرین نەکات و دەستە چەرەکی خۆی
 بەسەری ئەو نەسپێ، لە کۆتاییدا دلخۆشی و دلنیای دەکات کە ئەی
 پێغەمبەرە خۆشەویستەکەم دلنیابە کە بەردەوام چاودیتری خوات لەسەرە
 ھەرگیز ناھیلێت فیلبازان و ناپاکان زەفەرت پێ بێنن و بۆ چاوتروکانی لە
 ھەق و راستی لات بدەن...

دەوی فەرموون با بچینە خزمەت تەفسیری (ئاسان) و بە کوردی و
 بە کورتی لە مانای ئایەتەکان کە خوێندمانەو تێ بگەین، دەفەرموی:
 (ئەی پێغەمبەری خۆشەویست، ئێمە بە راستی قورئانمان بۆ لای
 تۆ دابەزاندۆتە خوارەو، سەرتاپای ھەق و راستی بەردەوام، بۆ ئەوێ
 دادپەرەری بکەیت لە نیوان خەڵکدا بەو شیوەیە کە خوا نیشانی
 داویت و رینوویی کردویت و بە گونجاوی دەزانیت بۆ چارەسەری
 کێشەکان و بەرپۆبردنی کۆمەلگا و قازانجی خەلکی، نەکەیت بەرگری لە
 ناپاکان بکەیت، ئەی محمد ﷺ بەردەوام داوای لیخۆشبون لە خوا بکە،
 چونکە بەراستی ئەو خواپە ھەمیشە و بەردەوام لیخۆشبوو و
 میھرەبانە... بەرگری لەو کەسانەش مەکە کە ناپاکن و خیانت لە خۆیان
 دەکەن چونکە بەراستی خوا ئەو کەسانە ی خۆش ناوێت کە ھەمیشە

خیانهتکار و تاوانبارن... ئەوانه دهیانهوئیت خیانهت و تاوانهکانیان له خه‌لکی بشارنه‌وه، له کاتی‌کدا ناتوانن له خوای بشارنه‌وه که له‌گه‌لیاندایه و چاودیریانه، به شه‌ودا قسه‌ی وا هه‌لده‌به‌ستن خوا پینی رازی نییه و خوا به‌رده‌وام گه‌مارۆده‌ری ئەو کار و کرده‌وانه‌یه که نه‌نجامی دهن... باشه ئەوه‌ته ئیوه به‌رگریان لی ده‌که‌ن له ژیا‌نی ئەم دونیا‌یه‌دا، ئەه‌ی پۆژی قیامه‌ت، لای خوا کی به‌رگریان لی ده‌کات؟! یاخود کی پشتیوان و یاریده‌ده‌ریان ده‌بی‌ت تا له سزای دۆزه‌خ رزگاریان بکات؟! ئەوه‌ی خراپه‌یه‌ک بکات دژ به خه‌لکی یاخود سته‌م له خۆی بکات، له‌وه‌و دوا به خۆیدا بجیته‌وه و داوای لی‌خۆش‌بون له خوا بکات، ئەوه‌ خوا‌یه‌کی لی‌خۆش‌بوو میهره‌بانی ده‌ست ده‌که‌وئیت... ئەوه‌ش که گونا‌ه و تاوانی‌ک ئە‌نجام ده‌دات، ئەوه‌ به زیانی خۆی ته‌واو ده‌بی‌ت، زیان به خۆی ده‌گات له قیامه‌ت‌دا، بی‌گومان خوا هه‌میشه و به‌رده‌وام زانا و دانایه، جا ئەوه‌ی هه‌له‌یه‌ک یان تاوانی‌ک ئە‌نجام بدات و له‌وه‌ به‌دواوه بیسه‌پینیت به‌سه‌ر بی‌تاوانی‌کدا و بی‌تاوانی پی له‌که‌دار بکات، بی‌گومان ئەو که‌سه بوختان و تاوانی‌کی ناشکرای ئە‌نجامداوه و تاوانی‌کی گه‌وره‌ی کردووه، زیاد له گونا‌هه‌که‌ی خۆی، خو ئە‌گه‌ر فەزل و ره‌حمه‌تی خوا نه‌بووایه به‌سه‌ر ته‌وه (ئە‌ه‌ی پی‌غه‌مه‌به‌ری خۆشه‌ویست ﷺ) خه‌ریک بوو هه‌ندی‌کیان سه‌رت لی بشیوینن، بی‌گومان ئەوان به‌و کاره‌یان هه‌ر سه‌ر له خویان ده‌شیوینن، د‌نیا‌به که ناتوانن له هه‌یج شتی‌کدا زیانت پی بگه‌یه‌نن، خوای گه‌وره‌ش قورئان و دانایی بو دابه‌زاندویت و فی‌ری ئەو شتانه‌ی کردویت که جار‌ان نه‌تده‌زانی، به‌رده‌وام فەزل و ری‌زی خوا له‌سه‌ر تو ئە‌ه‌ی محمد ﷺ زۆر و ناشکرا و دیاره که نایه‌لی‌ت توشی هه‌له‌ببیت...

ئیمانداران: ئیستا که گوی بیستی مانای ئایه‌ته‌کان بوین، با بزاین هوئی هاتنه خواره‌وه‌یان چی بوو؟ ده‌چینه شاری مه‌دینه‌ی منه‌وه‌ره، سه‌رده‌می زیرینی ئیسلامه، قورئان دیته خواره‌وه و به شیفای ئاسمان میکروبه‌کانی سه‌ر زه‌وی له‌ناو ده‌بات، شه‌ویکی تاریکه و که‌سیک که ناوی (طوعمه‌ی کوری ئوبه‌یریق) بوو، قه‌لغانیکی له موسلمانیک دزی که ناوی (روفاعه) بوو، بردی له جه‌والی ئاردا شارديه‌وه، بو به‌یانی رفاعه رایگه‌یاند که قه‌لغانه‌که‌ی لیدرزاه و گومانیشی له (طوعمه‌یه، طوعمه‌ی دزیش له تری نه‌وه‌ی نه‌وه‌کو بینه سه‌ری و ماله‌که‌ی پیشکن و دزیه‌که‌ی لی ئاشکرا بییت، بویه له شه‌ودا زریه‌که‌ی له جه‌والی ئارده‌که‌دا برده مالی کابرایه‌کی جوله‌که به ناوی (زه‌یدی کوری سه‌مین) خستیه حه‌وشه‌ی ماله‌که‌یه‌وه، جوله‌که‌که بیناگا و بیتاوانه له مه‌سه‌له‌یه له ژوره‌وه خه‌وتبوو، کاتی رۆژ بووه‌وه رفاعه و خزمه‌کانی هاتنه سه‌ر مالی طوعمه کرد بو پیشکنینی ماله‌که‌ی به‌لام هیچیان نه‌دو‌زیه‌وه و طوعمه پنی وتن: که من چاوم لیی بوو زه‌یدی جوله‌که شتیکی به کۆله‌وه بوو، به تاریکه شه‌و خوی کرد به ماله‌که‌یدا، بچن بزائن له‌وی نیه؟ به‌م شیوه‌یه سه‌ره‌رای تاوانباری خوی بوختانی بو بیتاوانی کرد!! به‌لی کاتی رفاعه و خزمه‌کانی چونه به‌رده‌رگای مالی جوله‌که سه‌یر ده‌که‌ن ئارد رژاوه و که‌چونه حه‌وشه‌وه جه‌والی ئارده‌کیان بینی و که تاماشایان کرد قه‌لغانه‌کیان له ئاوارده‌که‌دایه ئیتر جوله‌که‌یان گرت و بریاری دزیه‌که‌یان به‌سه‌ردا سه‌پاند، جوله‌که‌که‌ش که بیناگا بوو زور په‌شیو حال بوو، چهند پاکانه‌ی ده‌کرد که نه ئاگای له جه‌واله ئارد و نه ئاگای له قه‌لغانه، وه طوعمه که نه‌و تاوانه‌ی

خستۆته پال خۆی دزه، بهم شیوهیه چونه خزمەت پیڤه مبه‌ری خوا^ﷺ خزمه‌کانی طوعمه به‌رگریان له طوعمه و عهرزی پیڤه مبه‌ریان کرد که بجیتته شوینی دزیه‌که و ئارده رژاوه‌که له‌به‌ردهم مالی جوله‌که‌دا ببینیت، پیڤه مبه‌ری خوا خه‌ریک بوو بفرموی، طوعمه پاکه و جوله‌که‌که دزه چونکه به‌لگه‌کان وا نیشان دده‌دا، له‌م کاته‌دا پیڤه مبه‌ر^ﷺ قسه‌که له ده‌می نه‌هاته ده‌ر که حه‌زهرتی جوهره‌ئیل له لایه‌ن خواوه‌هات و ئه‌م (۹) ئایه‌ته‌ی سوهرتی -انساء- ی بو هینایه خواره‌وه تا رۆژی قیامه‌ت هه‌موو سات و کات وزه‌مان و زه‌مینێ ده‌خوینریته‌وه و راستی روداوه‌که‌ی ده‌رخست و په‌رده‌ی له‌سه‌ر پیلان و بوختانه‌که هه‌لمالی و جوله‌که‌ی سه‌ر سه‌ختی ئیسلامی به‌ری کرد و موسلمانان دزه‌که‌ی مه‌حکوم کرد.. به‌لام طوعمه ئاماده نه‌بوو بجیتته ژیر حوکمی شهرع و هه‌له‌هات بو مه‌که‌که و چووه لای موشریکه‌کانی مه‌که‌که له ئیسلام هه‌لگه‌پرایه‌وه، له شاری مه‌که‌که‌ش هه‌روازی له دزی نه‌هینا و دیواری به‌سه‌ردا روخا له کاتی دزیدا و له ژیریا مرد!

سُبْحان الله، ئانه‌مه‌یه دادگه‌ری و به‌رزی و مافی مروّ، ئایه‌ته‌که به پیڤه مبه‌ری خوا^ﷺ ده‌فرموی: (و استغفر الله) داوای لیخو‌شبون له خوا بکه چونکه پیڤه مبه‌ر^ﷺ ته‌نها ئه‌وه هاتبوو به دلی خاوینیدا که جوله‌که بیناگا‌که تاوانبار بی و طوعمه‌ی به ناو موسلمانانی دز بیتاوان بی، خو به قسه‌ش ئه‌مه‌ی نه‌وتبوو!!

جا ئه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی که دوژمن به ئیسلامن، ئاوا ئیسلام دیفاع له ئیوه‌ش ده‌کات و ناهیلی تۆمه‌تتان بدریتته پال و که‌سایه‌تیتان له‌که‌دار بکری و هه‌موو مافیکی هاو‌لاتی بوونتان پی ده‌به‌خشی!، باشه ئه‌مه له چ یاسایه‌کی جیهانی مافی مروّ‌دا پیش ئیسلام به کرده‌وه ئه‌نجام دراوه؟!!

به لئی دهگه پینه وه بو لای خاوهن مال و پیی ده لئین: له کاتی کدا
 دزیت لی ده کزیت نارامبگره و په له مه که له تۆمه تدانه پال که سانیک که
 له وانهیه هیچ ناگادرای نه و دزیه نه بن و خۆت تاوانباری لای خوا و
 ناشرینی بهرچاوی خه لکی مه که.

۲- ئه ی نه و که سه ی که دزیت لی کراوه، ناگادار به، با وه کو مال
 و پارهت رۆشتوه دین و ئیمانیشته نه پرات! نه ویش به وه ی بچیت بو لای
 فالچی و و کتیب گره وه و منال خه وین و ساحیر و ده ستره کان، به
 مه به ستی نه وه ی به لکو دزیه کهت بو ناشرکا بکه ن و دزه کهت پی
 بناسینن، دلنیا به که نه مانه ش هر دز و شه ریکه دزن و به لام به
 جوړیکی تر دزیت لی ده که ن و هندی پارهت لی وهرده گرن و چهند
 ناویکت پی ده لئین که ته نا ده تخنه نیو گومانه وه سه ره نجام
 پاره که شته ده روات و ده بیت به ناحه ز و دوژمنی چهن دین که س و له
 هه موو به لایه ک گه وره تر نه وه یه، دین و ئیمان کهت ده که ویته
 مه ترسیه وه، پیغه مبه ری دلسوزمان ﷺ ده فهرمو ی: (مَنْ آتَى عَرَاْفًا أَوْ
 كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ) رواه ابو
 داود (۳۹۰۴) و الترمذی (۱۳۵) و صححه الالبانی فی السلسلة الصحيحة (۳۳۸۷).

وه ئیماندارانی به پیز: ئیوه بیر بکه نه وه نایا کی له و که سه نه فام و
 نه زانتره که و ابزانسی و برپای وابی که سیکی داماو ده توانی دزی ناشرکا
 بکات، باشه نه گهر نه و که سه نه وه نده په نهان بینه، نه ی باشه بوچی نه و
 هه موو گه نجینه و کوپه له پر له ئالتون و ماده گران به هایانه نابینی که له ژیر
 نه م زه وییه پر له و جوړه ماده گرانبه هایانه که به دهره یان و ده سته و تنیان
 تا هه تا هه تایه له م قاچ و قوچه و ده ست برینه رزگاری ده بی، نه ی که
 نه مه یان نابینی، چون ده زانی کی دزیکردوه!

باشه ئیمه لیڤه‌دا پرسیارێك ده‌كه‌ین و با جوان بیرى لى
 بكه‌ینه‌وه، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه: باشه ئه‌گه‌ر راسته ئه‌مانه دزى ئاشكرا
 ده‌كه‌ن، ئه‌ی باشه حكومه‌ت بۆچى له‌جیاتى پۆلیس و ئاسایش ناچى
 ئه‌مانه به‌ کرێبگرى و دزیه‌كانیان پى ئاشكرا بکات و دزه‌كان ده‌ستگیر
 بکات و ئیتر نه‌ پۆلیس و نه‌ ئه‌فسه‌رى لیکۆلینه‌وه و نه‌ دادگا خۆی
 ماندوو بکات و ئه‌م فالچیه‌ ئه‌و هه‌موو ده‌وره‌ ببینن باشت‌ر نه‌؟!

ئه‌گه‌ر ئه‌مانه هه‌یچیان بزانیانه ده‌بوايه ئاوا پله و پایه‌ی گه‌وره‌یان
 له حكومه‌تدا هه‌بوايه! به‌لام چونكه هه‌موو درۆو ده‌له‌سه و ده‌ست بڕینه،
 هه‌ریه‌كه‌یان له لاكۆلانیكا خۆیان له بۆسه ناوه بۆ راوکردنى ئه‌و
 كه‌سانه‌ی كه تا ئیستاش بپروایان به‌ خه‌رافات هه‌یه و ده‌بنه‌ نیچیریكى
 چه‌ورى ئه‌و رۆژه‌یان.

كه به‌ داخه‌وه‌م حكومه‌تیش كه‌مه‌ترخه‌مه كه‌ ناچیته سه‌ر مالى
 ئه‌م فالچى و درۆزنانه و نایانگرت و له كوئجى زینداندا قایمیان ناکات
 و دادگایى ناکرین و سزای ئه‌و هه‌موو ده‌ست بڕین و خه‌له‌تاندن و
 چه‌واشه‌کاریه‌یان لى ناسه‌نیت كه‌ ده‌بنه‌ مایه‌ی دوژمنایه‌تى و رق و کین
 له نێوان خه‌لكیدا و بوختان پالدانه لای ده‌یان كه‌سى بى تاوان!!

باشه حه‌یف نیه‌ی مێله‌تى موسلمان، كه‌ قورئانى هه‌یه، كه‌
 سونه‌تى گه‌وه‌ربارى سه‌ردارى پێغه‌مبه‌رانى لایه، مێله‌تێك كه‌ هه‌زاران
 زانای دلسۆز و شاره‌زا له هه‌موو وتاریكدا و شیارى ده‌كاته‌وه كه‌ چیت‌ر
 بپروا به‌ خه‌رافیات نه‌کات، كه‌چى به‌داخه‌وه هه‌شتا زۆرن و له‌زۆریش
 زۆرت‌رن ئه‌وانه‌ی كه‌ کاتى دزیان لى ده‌کرى، پێش پۆلیس را ده‌كه‌ن بۆ

لای ئەو فالچیانە و هەموو ئومێد و قەناعەتییکیان بەو هیە کە ئەو
دزەکیان بۆ ئاشکرا دەکات!!

باشە ئەم میلەتە دەبی چ سەردەمێک بێت واز لەم خەرافیاتانە
بێنیت تا ئیستاش کە سانیکی زۆر نامەکی شیخ ئەحمەدی مەدینە بلۆ
دەکەنەو هەریەکیان دەبی چەند دانەیهکی لی کۆپی بکات و بلۆی
بکاتەو، چونکە ئەگەر وانەکات، ئەوا توشی بەلایەک دەبیت، وە ئەمە
هەموو سانیک لەم کوردەواریە ی ئێمەدا بەتایبەت لە گوند و
شارۆچکەکان زیاتر بلۆ دەبیتەو و بە سەدان وینە ی لەبەر دەگیریتەو
و بلۆ دەکریتەو و بیروھۆشی خەلکی خوشباوەری بی ئاگا لە
عەقیدە ی ئیسلامی پی مەشغول دەکەن، کە ئەم خەرافیاتە بی بنەمایە
دروستکراوە لە سالانی ١٩٦٠ بەدواوە پەیدا بوو و زانای ناودار (دکتۆر
یوسف القرضاوی) لە (فتاوی المعاصرة) ج ١ ص ٢٠١ دا باسی کردووە و
وتاریژی حەقیری میصری خوالیخۆش بوو (عبد الحمید کشک) لە
سالانی حەفتاکاندا لە قاھرە لە یەکی لە وتارەکاندا موسلمانانی لە
ناراستی ئەو خەونە ئاگادار کردۆتەو و لە زنجیرە کتیبەکانی (الخطب
المنبریة) دا نوسراوەتەو، کەچی ئەم درۆیە هەموو سانی
سەرھەڵدەتەو و لە میصرەو بۆ قەتەر و بۆ عێراق و بۆ کوردستان و
هەموو ولاتان دەگوێزیتەو و بلۆ دەکریتەو، کە بە راستی ئەمە
مانای تینگە یشتنە لە ئیسلام و ناپۆشنیری ئەو جوۆرە کەسانە یە کە
ساویلکانە بپروا بەم شتانە دەکەن.

و لە خالی کۆتاییدا روو دەکەمە ئەو کەسانە ی کە توشی ئەم
تاوانە بوون و مال و سامانی خەلکیان دزیو، بە ئەوانیش دەلیم: وەر

تەوبە بکەن و بگەرێنەو و بۆ قاپی پر رحمتی خواوە کە لێخۆشبوو و میهره‌بانە، لەبەر ئەوەی خۆی گەرە ریگای تەوبەیی نیشانداون و لە دواى باسی سزای دز راستەوخۆ دەفەرموی: ﴿فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ السائدة: ٣٩

واتە: ئەو کەسەى کە دواى ستم و تاوانەکەى تەوبە بکات و چاکسازی لە خۆیدا بکات بە شیوەیهک: دل و دەرونی خاوی بکاتەو، مالى خەلکی کە لێی دزیون بیداتەو، دەستی و گەردنی خۆی پێ نازاد بکات، (ئەگەر نەشیتوانی ماله دزراوەکە بداتەو دەستی خاوەنی لەبەر ئەوەی دەترسا لێی خوشنەبن و ئابروی ببەن، یان دزی تریش کە ئەم نەیکردووە بەسەریدا بدەن، ئەوا بە نهینى بیخاتە مالى خاوەنەکەیه‌وه ، و ئەگەر خاوەنەکەیشی لە ژياندا نەمابوو، وە واریس و کەس و کاری لەو شوینەدا نەمابوون و بۆی نەدەدۆزرایەو ئەوا با ئەو پارە دزیە بخاتە پرۆژەیهکی گشتیه‌وه وەکو مزگەوت و قوتابخانە و پرد و بیری ئاو کە هەموو موسلمانان لێی سودمەند دەبن بە خیری خاوەنپارەکە). وە یەقین بدات بە دلی کە هەرگیز جاریکی تر چاوی لە دزی نەمینیت، ئەو بێگومان خوا تەوبەکەى لێ وەرده‌گرت، چونکە بە راستی خۆی گەرە لێخۆشبوو و میهره‌بانە.

و پێغەمبەری خوشەویستمان لە فەرمودەیه‌کدا ریگەى تەوبە و پەشیمانبونەوێ بۆ ئەو کەسانەى توشی تاوانی دزی بوون داناو و دەفەرموی: (لا يسرقُ السارقُ حينَ يسرقُ وهو مؤمنٌ، ولكن الثَّوبَةُ مَعْرُوضَةٌ متفق عليه).

ئەي دز تۆ واز لە دزی بێنە و دەست بە کار و کەسابەتی حەلال بکە ،
 دُنیا بە خۆی گەورە ئەوەی تۆ دەتەوێت بە دزی دەستت بکەوی، بە
 خەجەلەتی دُنیا و دواپۆژەوه، بە حەلالی و سەرپەرزی و دُنیا و دواپۆژەوه
 بۆت دەنێری!!

کۆتایی و تارەکشەم بەو دەینم کە دەلیم: دیاردەي دزی کە ئەمڕۆ زۆر
 و بێکەکانی پۆلیس شایەتی ئەوە ئەدەن کە هەفتانە چەند حالەتی دزی کردن
 لە مالان و بازار و کۆمپانیاکان رودەدات و داوا تۆمار دەکریت، ئەگەر
 حکومەت بیهوێت ئەم دیاردەیه بنبڕکات، یاخود لانی کەم زۆر کەمی بکاتەوه
 ئەوا بە دوو پێگا دەکری:

١- گەرنگی دان بە مەزگەوتەکان و هۆشیار کردنەوهی خەلک لەو تاوانە
 گەورە و سەرەنجامە مەترسیدارەکی، چونکە تەنها هەستی ئیمان و ترسی
 خوا و بڕوا بوون بەوەی کە کامێرای خۆی گەورە بەردەوام لە هەموو سات و
 کات و شوێنێکدا دەیبینی و لێی بێناگا نییە، ئەمە مەروە دەپارێزێت لە دزی
 کردن، وە هەروەها ئەرکی سەرشارانی حکومەتە بە تاییبەتی چاودێری بخێتە
 سەر کەنالهکانی پراگەیاندن، بە تاییبەتەر تەلەفیزۆن و کەناله ئاسمانیەکانی
 لای خۆمان، کە لەجیاتی ئەو فلیم و تەمسیلانە نیشانی جەماوەر بدری کە
 باسی بڕینی بانک و شکاندنی دەرگا و کانتۆری مالان دەکات و چۆن بەسەر
 دیوارد هەلدی و چۆن خۆی رزگار دەکات و ئەوەی ناشزانێ چۆن دزی
 دەکری بە جوانی فێردەبی کە بە ئاسانی دزی بکات، لەجیاتی ئەوە حەق
 وایە فلیم و تەمسیلی و نیشاندەری و ئامادە بکری کە باس لە ریسوابوونی
 دز و حەیاچونی و تیاچونی و سزای توندی بکری بە شیوەیهک ئەوەی نیازی

دزیکردنیشی لەدەلدا بێت بە بینینی ئەو تەمسیلە، ترسیک ناخی دابگری و پەشیمان بێتەو.

٢- پیویستە شەری خوا حوکمی پی بکری و دواى دابینکردنی ژيان و گوزەرانى خەلك و نەهیشتنی ئەو ھۆکارانەى كە مڕۆڤ ناچار دەكەن پەنا بباتە بەر ئەو كارە دزیو، وە وشیار كردنەوێ جەماوەر بە پاراستنی مال و سامانیان لە شوینی پیویستی ھەلگرتنی خۆیدا و بەگەر خستنی تواناکانی پۆلیس و روبەر و بونەوێ دزەکان، دواى ئەو ھەرکەسێ دزی کرد و مەرجە شەریەکانی برینی دەستی دزی لێ ھاتە جیگا، دادوەر بریاری دەست برینی بدات و ئەو دەستە پیسە لە ناو کۆمەڵدا لابری، وە ھەموو ئەو خۆ بە رۆشنبیر و مەدەنی خوازانەى كە پێیان وایە ئەمە پیشیلکردنی مافی مڕۆڤە و دز تەنھا دەبی سجن بکری و لە زینداندان تەمى بکری و ببیتەو بە مڕۆڤیكى دەست پاك، ئەو بەوانیش دەلێن:

١- ئیو لە خوای پەروردگار میھرەبانتر نین بۆ بەندەکانی خوا و حوکمی خوا ھەمووی لەجیی خۆیەتی و ھەرکەسێ غەیری حوکمی خوای پی باش بێت ئەو خوای گەرە پینی دەفەرموی: ﴿أَفَحُكْمَ الْجَهْلِیَّةِ یَتَّبِعُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ یُّوقِنُونَ﴾ المائدە: ٥٠

٢- واقعی ئەمڕۆ جیھان و ولاتی خوشمان شاھیدی ئەو راستیەن کە مەگەر کەسیك لەسەر دزیەکی بچوک گیرایی لە حوکمی شەریشدا ئەو کەسە بریاری برینی دەستی دزی بەسەردا نادری و تەنھا بە لێسەندنەوێ مالهە و

بەندکردنی و ئامۆژگاری کردنی لە بەندینخانەدا حوکم دەدری، وە دواى بەربونی ئومیدی چاکبونی لی دەکری و جاریکی تر دزی ناکاتەو بەلام دزی گەورە، ئەوانەى که حوکمی بپینی دەستی دز دەیانگریتهوه، دواى چەندینجار گیرانیان و حکومدانیان بە چەند سال زیندانی مەگەر زۆر زۆر دەگمەن ئەگینا هەموویان داواى بەربونیان نەک هەر واز لە دزی ناهینن، بەلکو لە ناو بەندینخانەدا دزی تریش دەناسن و زیاتر فیری پیلاندانان بو دزیکردن دەبن و دواى بەربونیان دزی گەورەتر لەوەی که پیشو لەسەری گیراون ئەنجام دەدن، وە ئەمانە دەبن بە باند و عەصابە و ئەوانەى لە جیهاندا بانقە گەورەکان دەبن. هەموویان چەندینجار لەسەر دزی گیراون، بەلام زیندانی کردن نەک دەرسی داندان بەلکو چاوسورتی کردن و دزیکى کارامەتری لی دروست کردن، بەلام بە دنیای تەواووە بپینی دەستیک وازەینانی ئەو دزە و تەمیونی سەدان کەسى تریش که بە تەمای دزین، ئەنجامی دەبی.

دە با بگەڕێنەووە بو شەری خوا، ئەو خواپەى که کاربەجی و دادگەر و میهرەبانە و هەر خۆی دەزانی ئەو مرقەى خۆی دروستی کردووە بەچی روو لە چاکى و پاکی دەکات و بەچی واز لە خراپە و تاوان دینیت.

خواى گەورە هەموو لایەکمان لە دینەکەى خۆی شارەزا بکات و سەرفرازی دوتیا و دواپۆژمان بکات، اَللّٰهُمَّ اغْنِنَا بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، و اغْنِنَا بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ و بطاعَتِكَ عَنْ مَعْصِيَتِكَ. اَللّٰهُمَّ آمِينَ

سه رچاوه کان:

۱. قورئانی پیروز
۲. صفوة التفاسیر - محمد علي الصابوني
۳. تهفسیری ئاسان - بورهان محمد امین
۴. تهفسیری رهوان - مهلا محمود گه لاله یی - بهرگی سییه م - جوزئی
پینجه م. ل ۱۸۰
۵. تهفسیری پامان - ماموستا احمد کاکه محمود ل ۲۰۵
۶. له خزمهت قورئاندا - ئه ندازیار عثمان محمد رشید ل ۲۱
۷. صحیح وصایا الرسول ﷺ - سعد یوسف ابو عزیز ج ۳ ص ۱۰۹
۸. المجموعة الثانية من صحیح وصایا الرسول ﷺ - سعد یوسف ابو
عزیز ج ۳ ص ۴۲۶
۹. العقيدة أولاً لو كانوا يعلمون - صالح بن طه عبدالواحد ج ۴ ص ۳۲۰
۱۰. چیرۆکی زیره کان - حبیب محمد سعید ل ۳۷ - ۳۹
۱۱. فتاوی المعاصرة. د. یوسف القرصاري ج ۱ ص ۲۰۱
۱۲. سبیل المهتدين - الشيخ محمد المختار السلامي ج ۱ ص ۲۴۶

وتاری یه کهر بو مانگی جهادی الاولی

مردن

وتاری یه کهم بۆ مانگی جمادی الاولی

((مردن))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران و خواناسانی خوشهویست و بهرین، پشتیوان به خوای
گه وره له وتاری ئه مپروماندا باسی قوناغیکی چاره نوس ساز له
قوناغه کانی ژیا نمان ده کین، که به راستی چاره نوس ساز ه و ئه گهر له و
کاته سهر فرازبی، ئه و هه موو قوناغه کانی دوا ی ئه و به سهر به رزی
به سهر ده به یت، خو ئه گهر خوانه خوا سه ئه و قوناغه به شکست
خواردوویی به سهر به ریت، ئه و قوناغه کانی دوا ی ئه و هه مووی ژان و
ئازار و نه هه مه تی ده بیست، ئه و یش مردنه، ساتی کوتایی هاتن و
پنجه وانه ی هیوا و ئا واته کان، ساتی پنجه وانه ی لاپه ره کانی ژیان، ساتی
ساتان، کاتی کاتان، که له و کاته دا مروقه له نیوان دوو شتدایه، که
پنجه مبه ری دلسوز عليه السلام و ئازیزمان بوی دیاری کردوین، ئه و یش ئه وه یه:
ئه وه ی ئیمانداره زور به و مردنه خوشحال ه، چونکه ده گات به لیکای
خوا، ده گاته وه به رحم و به زه یی خوا، که له دونیادا له ژیر سایه ی
رحمه تیدا ئاوا به کامه رانی ژیا وه، ئه مجا له قه بر و قیامه ته که وه
ده چینه وه بۆ لای نه وه د و نوو رحمه تی خوا که خوای گه وره هه لی
گرتوو به بۆ قیامه ت، ئیتر زور خوشحال ده بی و خوای گه وره ش به
جوانی پیشوازی لی ده کات و به خوشحالی وه به وه ی به نده که ی
ده گاته وه خزمه تی، (مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ) جا به راستی ئه م
که سه له م سهرمه رگه دا شه هاده ی رزگار بونی له هه موو مهینه تیه کان

وه‌رگرت مژده‌ی گه‌یشتن به‌ه‌موو خوشیه‌کانی پیدرا، به‌لام ئەم جو‌ره‌
 مردنه‌ کارکردنی ده‌وی بوی، خو‌ئاماده‌ کردنی ده‌وی، ئەوه‌ی ده‌وی
 هه‌موو کات خوات له‌ یاد بی‌ت. قه‌برت له‌ بیر بی‌ت کرده‌وت بو
 ره‌وانکردبی، دلت پابه‌ند بی‌ت به‌ مزگه‌وت و نویژه‌وه. هه‌روه‌کو که
 (عامری کوپی عبدالله ی کوپی زوبه‌یر) ره‌حمه‌تی خوای لی‌بی که‌ له‌و
 کاته‌دا له‌سه‌رمه‌رگدا بوو خه‌ریکی ئەوه‌بوو دوا هه‌ناسه‌ی ژیان‌ی دونیای
 ده‌دا و مال و مندال و که‌س و کاریشی له‌ ده‌وری کۆبونه‌وه بو‌ی
 ده‌گریان، له‌و کاته‌دا که‌ له‌ نیوانی ژیان و مردندا بوو، گو‌یی له‌ ده‌نگی
 بانگ‌بیژنی مزگه‌وت بوو -الله اکبر الله اکبر- بانگی ده‌کرد -حی علی
 الصلاة، حی علی الفلاح- بانگی نویژنی شیوان (مه‌غریب) بوو، به‌لی که
 گو‌یی له‌ بانگه‌که‌ بوو. فه‌رموی به‌و که‌سانه‌ی که‌ له‌ چوارده‌وری بوون
 وه‌رنه‌ ژیر با‌لم و هه‌لم‌سینن و بمبه‌ن بو‌ مزگه‌وت با نویژه‌که‌م به
 جه‌ماعه‌ت بکه‌م!! به‌ سه‌رسورمانه‌وه وتیان: بته‌ین بو‌ کوی؟!
 فه‌رمووی: بو‌ مزگه‌وت! عه‌رزیان کرد: ئاخ‌ر به‌م حاله‌وه‌ چو‌ن ده‌توانی
 بجیته‌ مزگه‌وت!! فه‌رمووی: سُبْحان الله!! گو‌یم له‌ بانگ‌بیژنی بانگم بکات
 بو‌ نویژ و وه‌لامی نه‌ده‌مه‌وه؟! خیراکه‌ن هه‌لم‌سینن و بمگه‌یه‌ننه
 مزگه‌وت، به‌لی چوونه‌ ژیر بالیه‌وه و بردیانه‌ مزگه‌وت و یه‌ک رکات
 نویژنی مه‌غریبی له‌گه‌ل ئیمام کردو، له‌ سوژده‌دا بوو که‌ رۆحی ده‌رچوو
 مرد و گه‌یشته‌وه به‌ لیکای خوا، به‌لی مرد به‌لام له‌ چ حاله‌تی‌کدا له
 سوژده‌دا!! ئەو سوژده‌یه‌ی که‌ مرو‌ة تییدا له‌ هه‌موو کاتی زیاتر له‌ خوا
 نزیکه‌: (أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ).

دهی خواجه لیّت دهپاریمهوه مردنیکی ئاوا جوانمان بهنسیب بکه.
وه ئاوا دلّمان به مزگهوتتهوه پابه‌ند بکه، آمین.

جوّری دووهم له مردن پیغه‌مبه‌ری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} بۆمان باس دهکات و به
ئاگامان دینیتهوه و ئاگادارمان دهکاتهوه که خۆمانی لیّ بپاریزین
ئه‌وه‌یه که ده‌فهرموئ: (وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ، كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ).
هه‌رکه‌سیک هه‌ز به خزمه‌تی خوا نه‌کات و پیتی ناخۆش بی بمری چونکه
ده‌گاته‌وه به لبقای خوا و ده‌شزانی که ئه‌وه‌نده سه‌رپیچی خواو دینی
خوای کردوه که، خوا لیّ نارازیه، ئه‌وه‌ش خوای گه‌وره هه‌ز ناکات
به‌وه‌ی که ئه‌و عه‌به‌ده‌ی خۆی پیی بگاته‌وه!! خوای گه‌وره به‌مانپاریزی.

پیشه‌وا -ابن القیم- ره‌حه‌تی خوای لیّ بیّت، بۆمان ده‌گیریتتهوه و
ده‌فهرموئ: یه‌کی له‌وانه‌ی له سه‌ره‌مه‌گدا بوو، که‌سیک بوو زۆر له تاوان
و خراپه و خوانه‌ناسی دا رۆچوبو، ده‌گه‌را به شوین ئه‌و کارانه‌دا که
شه‌رع نه‌هی لیّ کردون و خوای گه‌وره پیی توپه‌ ده‌بی له به‌نده‌ی خۆی،
به‌لام کاتی مردنی هات و له‌سه‌ر جیگای مردن که‌وت، که‌س و کار و
دۆستانی له ده‌وری کۆبونه‌وه و ئه‌وانه‌ی دیندار و خواناس بوون
به‌زه‌بیان به حالیدا ده‌هاته‌وه که ئاوا ده‌چیتتهوه بۆ دیوانی خوا، بۆیه
هه‌ولیان له‌گه‌ل ده‌دا که ناوی خوا بینئ و شایه‌تمان (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ،
محمد رسول الله) یان له لا ده‌گوت به ئومیدی ئه‌وه‌ی ئه‌ویش بیلیتتهوه،
به‌لام سُبْحان الله ئه‌وه‌ی چاوه‌رپی نه‌بوون ئه‌وه پویدا، ئه‌ویش ئه‌وه بوو،
ئه‌و که‌سه که له کاتی رۆح ده‌رچونیدا بوو، به هه‌موو هیزی خۆیه‌وه
هاواری کرد: باشه‌ وا وتیشم لا اله إلا الله، به‌لام ده‌زانم: (ما تنفعني لا
إله إلا الله، و ما أعلمُ أَنِي صَلَّيْتُ لِلَّهِ صَلَاةً) وتی: خۆم ده‌زانم که ئه‌گه‌ر

بشَلِّمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ هَيْجُ سُودَم پِیْ ناگهیه نیّت. چونکه من له ژیانمدا
سورژدهیه کم بو خوا نه بردوه و پوژیک له روژان نویژیکم بو نه و خوایه
نه کردوه... نه مجا زور به نازاره وه روّحی دهرچو!...

دهی ئیماندارى به پِیژ، ههردوو حاله ته که بینه پِیش چاوی خوت،
نه مِرو له دونیادی و ده توانی دواى داواکردنی هیدایهت و دامه زراوی له
خوای گه وه. یه کى له و دوو مردنه هه لَبِژیری که باسمان کرد.

ئای چه ند به خته وه ریه مِروّ به زه رده خه نه وه به دهم فریشته کانه وه
که له گه لَ مَلِكِ الموتدا. هاتون بو گیانکی شانی روّحی دهرچی، ههروه کو
(محمد إقبال) ره حمه تی خواى لى بیّت - ده فره موى: یه کى له
نیشانه کانی عاقیبهت خیری ئیماندار نه وه ریه که له کاتی روّح دهرچوندا
زه رده خه نه له سه ر لیو ی بی به دهم فریشته کانه وه.

مامۆستایه کی به پِیژ گِیَرایه وه و فره موى: سالانى شهسته کان بوو.
فه قى بووم له یه کى له گونده کانی ئەم کوردستانه پر له دین و عیلم و
خواناسه دا، مامۆستای مُدرس ی مزگه وت و حوجره که مان له مال
نه بوو، بویه یه ک دوو که سی ئاواپی هاتن بو حوجره ی فه قیکان و
داوایان کرد که یه کى له فه قیکان له گه لیان بچى بو مالی فلان که س که
خیزانه که ی ئافره تیکی به ته مه ن بوو. و له سه ره مره گدایه، نه و
مامۆستایه فره موى: من له گه لیان چووم و له لای سه ری پیره ژنه که وه
دانیشتم و دهستم کرد به خویندنی سوره تی - یس - له گه ل ته و او بوونی
سوره ته که دا، نه و ئافره ته که چه ند روژ بوو له سه ر جیگا که وتبوو، هیج
قسه یه کی نه کردبوو، سه ری بهرز کرده وه و ته ماشای لای دهرگای
ژووره که ی کرد و زه رده خه نه یه کی جوان هاته سه ر لیوه کانی و

فهرمووی: توخوا دەرگا که به ریدەن و ریگیان کهن بابینه ژوره وه، یاخوا به خیر بین. فهرمووی: په نجهی شایه تمانی بهرز کرده وه و به زوبانیکی پاراو فهرمووی: (أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمد رسول الله) سه ری که وته سه ر سه رینه که ی و وه فاتی کرد!

موسلمانی به ئاگا و هوشیار دنیا ناکات به هه موو هیوا و ئامانجی و دنیا ناپه رستی به لکو ده یكات به کینگه یه ک و چاکه ی تیدا ده چینی بو ئه وه ی له قیامه تدا به ره مه که ی هه لبرگی، له بهر ئه وه ی له قورئانه وه تیگه یشتبوو که ئه و که سانه ی دنیا هه موو ئاوات و خولیا و مه به ستیکیانه، ژیانیکی پر له ژان و مردن و قیامه تیکی پر له نه هامت و مالویرانی چاوه پریانه. وه کو ده فهرمووی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأْنَوْا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ * أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ یونس: ۷-۸

واته: به راستی ئه وانه ی که به ته مای ئاماده بوونی بهر باره گای ئیمه نین و باوه پریان پیی نییه و رازی بوون به ژیاننی ئهم دونیا به و دنیا بوون پیی و دلایان پیی خووش بوو و ئه وانه ش که خوایان غافل و بی ئاگان له ئایهت و نهیننی دروستکراوانی ئیمه سه رنجی نادهن و بیرى لی ناکه نه وه: ، ئا ئه وانه شوین و جیگه یان ئاگره به هو ی ئه و کار و کرده وه ی که ده یان کرد.

به لی ئیمانداران: هه ر له دوای ئهم ئایه ته وه راسته وخو قورئان سه ره نجامی خواناسان و دیندارانی شمان بو روون ده کاته وه و ده فهرمووی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَانِهِمْ .

تَجَرَّبَ مِنْ حَتِّهِمْ آلَاتُهُمْ فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ ❀ دَعَوْنَهُمْ فِيهَا سُبْحَنَكَ اللَّهُمَّ
وَحَمِّئِهِمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخِرُ دَعَوْنَهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿يونس: ۹-۱۰﴾

واته: به راستی ئەوانەى كه باوەردیاران هیناوه و كار و كرده‌وه چاكه
كانیان ئەنجامداوه، پەروەردگاریان به هۆی ئیمان و باوەردی رێك و پێك
و دامەزراویانەوه هیدایەت و رێنموویان دەكات بۆ ئەنجامدانی هەموو
كار و كرده‌وه‌یه‌كی چاك، لەو جیهانیشتدا لەناو بەهەشتە جوړاوجوړه پر
لە ناز و خەڵاتەكانی خوادا چەندەها رووبار به بەرده‌میاندا دەپروات، جا
لە بەهەشتدا دوعا و پارانه‌وه‌یان ئەمەیه: پەروەردگارا، پاکی و بێگەردی
و ستایش شایستەى تۆیە ئەى خۆای میهرەبان، چاکی و چۆنیشیان
لەهۆی سەلامکردنە، دواھەمین قسە و گوڤتاریشیان دواى هەموو
بەخششێك ئەو‌ه‌یه كه: پر به دل له ناخى دەرونیانەوه بەراستی دەلێن:
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.. سوپاس و ستایش هەر شایستەى خوایه و
خوایه كه خاوه‌ن و پەروەردگاری هەموو جیهانیان و هەموو بونە‌وه‌ره..

بە‌ئێ ئیماندارانی بە‌پێژ: هەر کەسێ لەم ژيانە کورتەى دۇنيادا هەر له
ئاو و نان خواردنێکەوه تا هەر خوشییەکی مادی و مەعنەوی به هی خۆای
زانی و سوپاس و ستایشی خۆای لەسەر کرد، ئەوه د‌ل‌نیابێ إِنْشَاءَ اللَّهِ له
بەهەشتا خۆی دەبینیت‌وه و لەو‌یشدا هەرچی خێر و خوشیه ئەیچ‌یر‌ئێ كه نه
زوبان دەتوانی باسی بکات و نه چاو بینویه‌تی و نه گوێ بیستویه‌تی و نه به
بیرکردن‌وه و خەيالی هیچ کەسیک‌یشدا هاتووه، ئا لهو بەهەشتەدا ئەو
زوبانەى هەر دە‌ئێ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

ئیمانداران: مردن کۆتایی هاتن نییه به ژيان، بە‌ل‌کو گواستنه‌وه‌یه
له قوناغیکی ژيانە‌وه بۆ قوناغیکی تر، له ژيانى کۆتایی پێ هاتووه‌وه بۆ

ژیانی هەتا هەتای، بۆ ژیاڵی راستەقینە کە مردنی بە شویندا هاتوو، لەبەر ئەوەی مردن بە چەند قوناغیکدا دەروات، پشتی باوک بۆ رەحمی دایک. پاشان دواى تەواو بوونی قوناغی دروست بوون و ناوسکی دایک بۆ سەر دنیا و ئەم چەند روژ و ساڵەى سەر دنیا، دواتر بە مردن دەگوێزێتەو لەسەر زەویەو بۆ ژێر زەوی، بۆ باوەشی ئەو خاکەى کە یەكەمجار لێی دروست بوین، دواى قوناغی ناو قەبریش کە پێی دەوتری قوناغی بەرزەخ، ئەمجا قیامت دەست پێدەکات و دوا جیگای مړوڤ دیاری دەکړیت، یان بەهەشت خوا بە نسییمان بکات یان دۆزەخ خوا بمانپاریزی.

بەلێ مړوڤ بە مردن بێناگا نابێ، بەلکو ناگاداره بەوەی کە کى دەیشوات، وە لە فەرمودەى پیغمبەردا ﷺ هاتوو کە مردوو گوێی لە خشیپەى پێی ئەو کەسانەى کە لە دەورووبەرى گۆرەکەى دین و دەپوونو دەیشارنەو، وە مړوڤ لە گۆردا جگە لە پیغمبەران و شەهیدان لاشەى شى دەبیتهو و دەبیتهو بە خۆل بەلام سُبْحَانَ اللَّهِ ئەصْلَى ئەو مړوڤە هەر دەمیتهو کە ئیسکی کلینچکەى، هەر وەکو چوون دارتویهکی گەرە هەموو صیفاتەکانی و شیو و پیکهاتنەکەى لە دەنکە تویهکی زۆر بچکۆلەدا کوپۆتەو و هەر ئەو دەنکە زۆر بچکۆلە دەپوێتەو و هەمان تووی یەكەم جارى لى دروست دەبیتهو و بەبى فەوتان و لەناوچونی هیچ شتێک لەو دارتوو گەرە، مړوڤیش بە هەمان شیو هەموو صیفاتەکانی لە ئیسکی کلینچکەدا دەمیتهو و پاشان لەو ئیسکە بچکۆلەو کە دەکەوێتە کوتایى برپەرى پشتهو زیندو دەبیتهو، هاوێلى خوشەویستی پیغمبەرى خوا ﷺ کە ئەبو هوریره، دەفەرموی: پیغمبەرى خوا ﷺ فەرمووی: (مَا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ،

قال: أربعون يوماً! قال أبوهريرة: أبيت، قال: شهرًا! قال: أبيت، قال: سنة! قال أبوهريرة: أبيت... واته: پیغمبره خوارزمی رحمه الله فهرمووی: له نیوان لیّدانی نه فخی صوری یه کهم و دووهم چله، که سیك وتی: چل روژ؟ ابو هریره فهرمووی: نازانم، وتی: چل مانگ، فهرمووی: نازانم، وتی: چل سال؟! ابو هریره فهرمووی: نازانم و ناتوانم بلیم که پیغمبره خوارزمی رحمه الله مه بهستی له چل سال بووه، یان چل مانگبووه، یان چل روژ بووه. ئه وه یان نازانم، به لام فهرمووی: نیوانیان چله، پاشان پیغمبره خوارزمی رحمه الله فهرمووی: (ثُمَّ يُنَزِّلُ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً، فَيَنْبُتُونَ كَمَا يُنْبِتُ الْبَقْلُ، لَيْسَ مِنَ الْإِنْسَانِ شَيْءٌ إِلَّا يَبْلِي إِلَّا عَظْمًا وَاحِدًا وَهُوَ عَجْبُ الذَّنْبِ، وَ مِنْهُ يَرْكَبُ الْخَلْقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ). رواء البخاري.

واته: پاشان خوی گه وره له ناسمانه وه ئاویک ده نییته خواره وه (له شهره عه قیده ی طه حاویدا ده فهرمووی: ئه و بارانه وه کو مه نی پیاو وایه) جا به هوئی ئه و ئاوه وه هه موو زینده وه ران و مروقه ده ژینه وه و ده پروینه وه چون که پاقله ده پروی و شین ده بی، وه له لاشه ی مروقدا ههچ شتیک نامینیته وه که نه پزی و له ناو نه چی، ته نها یه ک ئیسک ده مینیته وه ئه ویش ئیسکی کلینچکه یه، که له و ئیسکه وه زینده وه دروست ده بیته وه له روژی دوایدا.

وه له سه حیجی پی شه وا (موسلیم) دا. ره حمه تی خوی لی بیّت، فهرمووده که ئاوا هاتوه که ده فهرمووی: (إِنَّ فِي الْإِنْسَانِ عَظْمًا لَا تَأْكُلُهُ الْأَرْضُ أَبَدًا فِيهِ يَرْكَبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قالوا: أي عظم هو يارسول الله! قال: عَجْبُ الذَّنْبِ).

واتە: بە راستى لەناو لاشەى مروڤدا ئىسكىك ھەيە كە زەوى ناىخوات و نايرزىنى و ناپوكىتەو و ھەتا قىامەت دەمىنيتەو، كە لە روژى قىامەتدا لەو ئىسكەو دروست دەبىتەو بە مروڤەكەى پيش مردنى، صەحابەكان فەرموويان: ئەى پىغەمبەرى خوا^ﷺ ئايا ئەو چ ئىسكىكە؟! فەرمووى: ئەو ئىسكى كلينچكەيە كە لە كوتايى بېرېرەكانى پىشتى مروڤدايە.

و ھەروەھا لە (سُنن أبى داود) داھاتووە: (مِنْهُ خُلِقَ وَفِيهِ يُرَكَّبُ). واتە: مروڤ لەو ئىسكەو دروست بوو و لەویشەو جاريكى تر دواى لەناوچونى تەواوى لاشە زىندو دەبىتەو و دروست دەبىتەو..

لەم فەرمودە شيرين و پېر لە زانستى زىندەوەر ناسيدا، كە پىغەمبەرى خوا^ﷺ كە لە كاتىكدا ئەمەى فەرموو كە نەك ھەر لەو زەمانەو بەلكو دواى ھەزار و چوارسەد سالىك لەدواى ئەو فەرمودەيە ئەمجا زانايان ئەو راستىيان بۆ ئاشكرا بوو، كە ئەمەش وەكو سەدان فەرمودەى زانستى تر بەلگەن لەسەر پىغەمبەرايەتى ھەزرەتى محمد^ﷺ كە: (مَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ)، كە لىرەدا ئاماژە بۆ لايەنى زانستى ئەم فەرمودەيە دەكەم:

۱- كۆرپەلە لە كلينچكەو دروست دەبى.

۲- بەرگە گرتنى ئەم ئىسكە بچكۆلە كە بە ئەندازەى دەنكە نۆكيك دەبىت، بۆ گۆرەنكارىيەكانى ناو گۆر و پوكانەو ھى گوشت و ئىسكى مروڤ، ئەم كلينچكەيە وەكو دەنكە تۆيەك چەكەرە دەكات و زىندو دەبىتەو.

لە ولاتى چين ئىسكى كلينچكەى مروڤيەكى مردوويان ھىنا كە دەيان سال بوو مردبوو و تەواوى ئىسكى لاشەى پوكانبوونەو تەنھا ئەم

پارچه ئیسکه بچکۆلهیه مابۆوه هینایان ویستیان له ناوی بهرن و ئه ویش
بیوکیینهوه، بۆیه:

۱- له رووی کیمیاییهوه له بههیزترین ترشی (Acids)یان
هه لکیشا، که هیچ شتیك نییه خۆی بۆ بگری و نه یکوژی و نه یسوتینی،
به لام پاش چهند خوله کیك که ته ماشایان کرد به ئامیری زۆر وردبینی
تایبته بهو لیكۆلینهوهیه. بینیان هیشتا خانه کانی هه ر زیندوه!!

۲- ئه مجاریان له رووی فیزیاییهوه ویستیان ئه و ئیسکی
کلینچکویه له ناو بهرن. بۆیه له بههیزترین فرندا سوتاندیان. دواتر هاتن
پانیان کردنهوه به بههیزترین ئامیر، به لام ئه مجارهش که سهیریان
کردهوه هیشتا خانه کانی هه ر زیندوون!!

۳- پاشان خستیانه بهردهم مادهیهکی ناوکی تیشکدهر (ذره) که له
رووی زانستییهوه دهلی ئه و تیشکی ناوکیه هه موو مادهیهکی زیندوو
دەفهوتینی. به لام ئه مجارهش که ته ماشایان کرد، بینیان هیشتا زیندوه!!

به لی و هکو و تمان ئه وهش به لگهی زانستی و راستی حاشا هه لنه گر
له سه ر پیغه مبه رایه تی پیغه مبه ریکی نه خوینده وار، که جیهان له و
سه رده مه دا ئه و جوړه قسانه و ئاماژه زانستیانه، وهکو ئه فسانه و
خه بینین وابوون به لایانه وه، وه دوا ی سه دان سال ئه مجا زانستی
کوړپه له ناسی و زینده وهر ناسی ئه م حه قیقه ته زانستیانه ی دۆزیه وه و
به فه خره وه به جیهاندا بلاو کرایه وه، به لام داخی گرانم له و کاته دا
مه گه ر ده گمه ن ئه گینا پسپۆریکی موسلمان ئه وه ی نه دا به گوئی
زانایانی ئه وروپیدا که ئه وه ی ئیوه زۆر به هه ول و تیکووشان و له ناو
تا قیگه دا دوا ی چهند سال دۆزیتانه وه، پیغه مبه ری ئیمه له یه ک

فهرموده‌ی کورت و پوختدا رونی کردۆته‌وه به شیوه‌یه‌کی وا که هم زانا و هم نه‌زان، هم گهنج و لاو هم پیر و ئیختیار تینی بگهن. که‌واته: مروڤ به مردن کو‌تایی پی‌ نایه‌ت و لاشه‌ی به ته‌واوی نافه‌وتی و ئه‌صل و بنه‌ره‌تییه‌که‌ی که سه‌ره‌تا لئی پیک هاتوو هه‌ر ده‌مینێ، بۆیه پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستمان صلی الله علیه و آله ده‌فه‌رموی: له‌به‌ر حورمه‌تی مروڤ که به مردن ژیا‌نی کو‌تایی پی‌ نایه‌ت ده‌بی‌ مردوو له‌ لایه‌ن زیندوانه‌وه ئه‌مانه‌ی بو جیبه‌جی بکری‌ت. وه‌کو ده‌فه‌رموی: إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ: ئه‌گه‌ر که‌سیک له‌ ئیوه‌ مرد با ئه‌م شتانه‌ی بو بکری‌:

۱- فَأَحْسِنُوا كَفَنَهُ، پۆشاکییکی جوان و پاک و خاوین که چاکتر وایه ره‌نگی سپی بی‌ بۆی بکه‌ن به کفن
۲- وَ عَجَلُوا إِنْجَازَ وَصِيَّتِهِ: وه به زوترین کات وه‌صیه‌ت و راسپارده‌کانی جی به جی بکه‌ن.

۳- وَ اعمَقُوا لَهُ فِي قَبْرِه: وه قه‌بره‌که‌ی بو قول بکه‌ن تاوه‌کو بۆنی نه‌یه‌ته‌ ده‌ره‌وه و درنده‌ نه‌یخوات و ده‌ری نه‌هینیته‌وه، ئه‌م شارده‌نه‌وه‌ی مردوه‌ش هه‌ر له‌و کاته‌وه په‌یدا بوو که یه‌که‌م مروڤ له‌سه‌ر زه‌ویدا مرد، که کوپه‌ چاک و پاک و گوپرایه‌له‌که‌ی ئاده‌م بوو که به ده‌ستی برا لاسار و بی‌ ره‌حمه‌که‌یه‌وه کوژرا، ئه‌مجا نه‌یده‌زانی چی له‌ ته‌رمی برا مه‌زلومه کوژراوه‌که‌ی بکات، تا ئه‌و کاته‌ی که قه‌له‌ره‌شیک هات و چالیککی بو قه‌له‌ ره‌شیککی تری مرداره‌وه بوو هه‌لکه‌ند و گلی به‌سه‌ردا کرد و شارديه‌وه، ئه‌مجا برا پیاو کوژه‌که‌ فی‌ر بوو چۆن قه‌بر بو براکه‌ی هه‌لکه‌نی و بیشاریته‌وه، هه‌روه‌کو قورئانی پی‌رۆز ئه‌و باسه‌مان بو

دهگپریتته وه و دهفهرموی: ﴿فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُورِي سَوْءَ أَخِيهِ ۖ قَالَ يُوتِلْنِيْ أُعْجِزْتُ أَنَّ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُوْرِي سَوْءَ أَخِي ۖ فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ﴾ العائده: ۲۱

واته: کاتی کوپه بهدکاره کهی ئادهم به ناحق و نار هوا برا به پریز و هیمنه کهی خوی کوشت، پاشان گیری خوارد به دهست تهرمه کهیه وه، چونکه وادیاره یه کهم کهسه کوژرابیت و شههید بوبیت نهوسا خوی میهره بان قهله ره شیکی نارد و چالیکی له زه ویدا هه لکه ند بو قهله ره شیکی تری مرداره وه وه بو، تا نیشانی بدات چوّن لاشه ی برا کهی بشاریتته وه، جا نه و خوین پریژه که نه وه ی بینی وتی: هاوار له من، ئایا نه وه من نه متوانی وه کو نه و قهله ره شه بکه م و به قهدهر نهوم لی نه هات تا لاشه و عهیب و عاری برا کهم بشارمه وه ئیتر بو هه میشه چووه ریزی په شیمانانه وه.... ئیتر هر له و کاته وه خوی گه وره مروقی فی رکرد که نابی لاشه ی مردوو بسوتیندری وه کو بوزی و هیندوسه کان واده کهن، وه مروقه ده کریته ناو قهبره وه، تا نه و قهبره نیشانه بیت که نه م خاکه مروقی تیا نیژراوه، بویه نابی بی پریزی به رامبه ر بکری، ته نانه ت دروست نییه له سهر گوپی هیچ که سیک دابنیشی، وه کو پیغه مبه ری خوار صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دهفهرموی: (لأنَّ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَمْرَةٍ، فَتُحْرِقُ ثِيَابَهُ، فَتُخْلَصَ إِلَى جِلْدِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى قَبْرِ) رواه مسلم، واته: نه گهر بیت و یه کیک له ئیوه له سهر پشکوویه ک ناگر دابنیشی و جل و بهرگه کهی بسوتینی و پاشان بگاته سهر پیسته کهی و لاشه ی داخ بکات، هیشتا نه وه باشتره بوی له وه ی له سهر گوپی مردوویه ک دابنیشی !!

وه له ئیسلامدا مروّقه به مردوویش به‌رێزه و نابێ ئه‌گهر دواى چه‌ندین سالی‌ش ئی‌سقانیکی له‌ گۆرپه‌که‌وه ده‌رکه‌وت به‌ هوی داروخانی گۆرپه‌که‌وه، ئه‌وا ده‌بێ ئه‌و ئی‌سکانه‌ بخریته‌ توره‌که‌یه‌که‌وه و له‌ شوینیکی تر به‌ خاك‌ بسپێرێن، وه‌ نابێ ئی‌سکی مردوو بشکینری هه‌روه‌کو پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رموی: (کَسْرُ عَظْمِ الْمَيِّتِ کَسْرُ حَيٍّ) رواه ابو داود، واته: شکاندنی ئی‌سکی مردوو، وه‌کو ئه‌وه‌ تاوانی هه‌یه‌ که‌ ئه‌و ئی‌سقانه‌ی ئه‌وه‌که‌سه‌ به‌ زیندویی له‌ کاتی ژیا‌نیدا به‌ نا‌ه‌وا بشکینری!!

به‌راستی ئه‌مه‌ ته‌نها و ته‌نها له‌ ئی‌سلامدا هه‌یه‌ و ئی‌سلامیک ئاوا ریز له‌ گۆرپی مردوویه‌ک له‌ ئی‌سقانیکی که‌سه‌ نازانی‌ت ناوی مروّقه‌که‌ کامه‌یه‌ که‌ ئه‌م ئی‌سکه‌ له‌ گۆرپه‌که‌یدایه‌، ئه‌گهر ریز له‌و مردووه‌ و ئه‌ندامی لاشه‌ی ئه‌و مردووه‌ ئاوا بگری، ئیتر ئه‌بێ چۆن ریزیک و مافیکی به‌ زیندوو به‌خشی؟!

٤- پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: (و جَنَّبُوهُ جَارَ السُّوءِ) قیل یا رسول الله وَ هَلْ يَنْفَعُ الْجَارُ الصَّالِحُ فِي الْآخِرَةِ؟ قَالَ: هَلْ يَنْفَعُ فِي الدُّنْيَا؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: كَذَلِكَ يَنْفَعُ فِي الْآخِرَةِ

واته: مردووه‌که‌تان بپاریزن له‌ دراوسی خراپه‌کار، واته: له‌ ته‌نیشته‌ مردویه‌که‌وه مه‌ینێژن که‌ له‌ ژیا‌نیدا به‌ خاوه‌ناس و به‌دکار ناسراوه‌ و له‌لایه‌ن موسلمانانه‌وه نه‌فه‌رتی لی کراوه‌ هاوه‌لان عه‌رزى پیغه‌مبه‌ری خوايان ﷺ کرد که‌ ئایا دراوسی چاک له‌ دوا‌پوژدا - له‌گۆرپدا- سود به‌ هاوه‌له‌که‌ی ته‌نیشته‌ ده‌گه‌یه‌نیت که‌ له‌ لایه‌وه‌ نیژراوه‌؟! پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: ئایا ئه‌گهر له‌ دونیادا که‌سیک دراوسییه‌کی خاوه‌ناس و ره‌وشته‌به‌رزى هه‌بێ پیی خوشحال نابێ و پیی

دلئارام و ئاسوده نابی؟! وتیان: بهلئی سودی لی دهیینی و هیچ شتی له دراوسی ریکوپیك باشت نیه، پیغه مبهری خوا^صالله^ع فهرمووی: دهی ئاواش له گۆردا دراوسی چاک سودی بۆ دراوسی گۆره کهی ههیه، وه چهند به سهر هاتمان ههیه که مردوو هه بووه هاتۆته خهونی پیاوچاکیکه وه و وتویهتی: به عهزابی ئه و دراوسی قه برهم ناره حه تم و منیش توشی ئازار هاتووم!

وه له خه ودا منالی ساوای بی گوناھ بینراوه که هه موو سهری سپی بووه، دایکه کهی یان باوکه کهی لی پرسیوه رۆله به هو ی چیه وه ئاوا سهرت سپی بووه؟ مناله که وتویهتی: به هو ی ئه و دراوسی گۆرم که سزای له سهره ئاوا منیش له ترسانا هه موو سهرم سپی بووه، که واته نابی خه لکی دژ به دین و هه لگه راوه له ئیسلام، له گۆرستانی موسلمانان بنیژرین، بۆ ئه وهی نه بنه مایه ی ئازار بۆ ئه هلی ئه و گۆرستانه .

به لئی کاتی که مردوو خرایه قه بره وه، وا چاکه هه موو خه لکه که به جیی نه هیلن. به لکو هه ندی له خوشه ویستانی، له وانه ی که زۆر خواناس و پابهندن به ئیسلامه وه و دهم به زیکر و یادی خوا و سه لاواتن، له لای گۆره کهی بمیننه وه و بهرده وام دوعای بۆ بکهن، بلین: خواجه گیان ئه مه میوانی تویه، خواجه ریژی بگره، خواجه بیکه سه، خواجه رهحمی پی بکه، خواجه ئه گهر ئه و مردوه ش رهحمی به خوی نه کردوه و تۆ رهحمی پی بکه، چونکه تۆ خواجه کی رهحمان و رهحیمی .

جاریکیان پیغه مبهری خوار^{صلی الله علیه و آله} له سهر ناشتنی جه نازیه ک ناماده بوو. کاتی خه لکه که بلاوه یان لیگرد، پیغه مبهری^{صلی الله علیه و آله} فهرمووی: (سکوا الله لأخیکم الثبات فأنته الان یسأل)، واته: داوای راگیر بوون بو براکه تان بکهن، چونکه نیستا پرسپاری لی ده کری.

وه ههروه ما نابی قهبر خانووی له سهر بکری یان قهفهزی ئاسنی بخریته سهر له بهر ئه م فهرموده یه: (نهی رسول الله^{صلی الله علیه و آله} أن یحصص القبر و أن یقعد علیہ، و أن یبنی علیہ). روه نسلم، واته: پیغه مبهری خوار^{صلی الله علیه و آله} نه هی کردووه له وهی که قهبر گهچ و چیمه نتوی بو به کاری، وه نه هی کردووه له وهی که له سهر گوږه کان دابنیشری، وه نه هی له وه کردووه که وا خانوو چهتری له سهر بکری وه له ریواته که ی نیمام (ترمذی) دا ده فهرمووی: و آن یکتب علیها. وه نه هی له وه کردووه که له سهر گوږ شت بنوسری،... که به داخه وه ئه مړو هه موو ئه وان هی که پیغه مبهری خوار^{صلی الله علیه و آله} نه هی لی کردوون له سهر گوږی گوږستانه کان ده بینری و ته نانه ت هه ندی قهبر هه یه کاره با و ته له فون و هه موو پیداو یستی هکانی ژیان ی تیداد انراوه که له زوربه ی مالاندا نییه...

وه شیعر و شانامه له سهر گوږه کان ده نوسری و خه لکی که ده چنه سهر دانی گوږی که سه که ی خوی، ده بیّت سهره تا ده ست بکات به خویندنه وهی ژیان نامه و شیعر، له جیاتی بیرکردنه وه له مردن و نه وهی که نه وهش روژیک چاره نوس و مالی نه و ده بیّت، نه گهر به نسیمی بیّت!...

به لām دانانی کیلی قهبر شتیکی باشه و ریگه پیدراوه، ئه وه بوو که کاتی (عثمان بن مظعون) که برای شیری پیغمبر بوو وهفاتی کرد، پیغمبره ری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} دواي ناشتنی و به خاک سپاردنی بهردیکی دریژی گهره ی هیئا و له لای سهریه وه چهقاندی، عهرزیان کرد ئه ی پیغمبره ری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} نایا ئه م کیلی قهبره هیچ سوود به مردوو دهگه یه نیت؟ فهرمووی: نه خیر، به لām بویه ئه و بهرده تایبه ته م دیاری کرد، هه تاوه کو: (اتعلم بها قبر اخي عثمان). بو ئه وه ی که گوپی براکه م که عوسمانه به هو ی ئه م بهرده دریژه وه بناسمه وه. جا که واته له مپودا دروسته ئه گر قهبر بهردیکی بهرز و تایبه تی له سهر دابنری، له لای سهری مردوو ه که وه و ناوی مردوو ه که ی له سهر بنوسری، بو ئه وه ی له کاتی سهردانیدا که سو کاری بیناسنه وه، به لām له وه شدا زیاده رهوی نه کری، چونکه گوپرستان جیگای خۆنواندن و که شوفشی دنیا نییه ، به لکو جیگای به ئاگا هاتنه وه یه، له بهر ئه و دی ئه وانه ی له گوپره کاندان به ئاگا هاتونه ته وه و حه قیقه تیان به چاوی سهریان بینیه وه، (الناسُ نيامٌ فَاِذَا مَاتُوا اِنْتَبَهَوْا) خه لکی خه وتون ئه گهر مردن ئه و جا به ئاگادین، به داخه وه دلّه کان وا رهق بوون ته نانه ت وامان لی هاتوو شانازی به وه شه وه ده که ی که گوپی مردوو ه کانه مان له گوپی مردوو ی خه لکی تر رازاوه تره و بهرچاوتر و سهرنج راکیشتر بی، وه کو ئه وه ی که له خانوو مال و دوکانه کانه ماندا حه زمان پییه تی، له کاتی که گه وره یی و بهرزی مردوو له وه دایه که ناو قهبره که ی رازاوه و جوانبی، ئای چه ند گوپ

ههيه، ناوهوهی تاریکه و شیوی جهههمه بۆ خاوهنهکی که له
ناویایهتی و هاواری جنۆکه و مروّقه نهبی هه موو زینده وهریک
دهیبیستی، ئازلهکان، مهر و مالیات و ئەسپ و ولاخی سواری
دهسڵمیتته وه کاتی دهگاته نزیک ئەو گۆره پر له عەزاب و ئەشکهنجه و
ئازارانە و پیغه مبهری خوا^ﷺ هه مووی له فەرمووده کانیدا بۆ روون
کردوینه ته وه، که چی سهیر دهکی سهره وهی خانوی لهسه ره و کورسی
به ده وره وه دانراوه و دهیان چه پکه گولی رازاوهی دهخریتته سهر و
رووناك دهکریتته وه، به لام مردوو دهکی ناوی ئەگهر دهنگی بگه یشتایه ئەو
کهسانهی که ئاوای بو دهکن، تهنها ئەوهندهی پی دهوتن: ئەوه هیشتا
نیوش به ئاگا نه هاتونه ته وه و چاوتان پهردهی رهشی لهسه ره و نازانن
حالی من چۆنه، من مالویرانبووم، چی سودم پی دهگهیه نی تازه چ
روناکیه کی سهر گۆره کهم سودی ههیه که خوّم له ژیا نی دونیادا روناکیم
بۆ ناو قهبره تاریکه کهی خوّم ناماده نه کرد؟! گول و چه پکه گول چی
لیبکه که دهیخه نه سهر گۆره کهم له کاتی کدا من کاریکی وام نه کرد ناو
قهبره کهم وه کو ئەو خه لکه خواناس و کردار جوانه بکه به گوڵستان!
برۆن واز له من بینن خه ریکی خو تان بن و فریای خو تان بکه ون.

ئيماندارانى بهرین: دنیایان که مروت به مردن له ژيانی دنیا داناپری و
 ټاگاداره به حالۍ دهوروبهري، به بهلگهۍ نهو فهمودهۍ پیغمبهري
 خواصه عليه السلام فیрман دهکات که کاتي به لای گورستاندا روستین سهلامی لی
 بکهین، سهلام له مردوانی نهو گورستانه بکهین، دیاره سهلامیش له دار و

بهرد ناکریت، به لکو له شتیک دهکری که وهلامی سهلام بداتهوه و پیی دلخوش بیټ، که نهویش مردووی ناو گوږهکانن، که زۆربهی موسلمانان نه سونه ته گه ورهیهی پیغه مبهری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} که سهلامکردنه له کاتی چونه سهرقهبران یان تیپه ربوون به لای گوږستاندا، وهکو خوی جیبه جی ناکه و زورجار هر سهلامه کهش ناکه له کاتیکدا چهند وشهیهکی زور ناسک و جوانه و ناسان له بهر دهکری که پیغه مبهری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} فیрман دهکات و دهفرموی که چوویته سهردانی گوږی مردوه کهت، یان به لای گوږستاندا تیپه پری بلی: (السَّلَامُ عَلَیْکُمْ، اَهْلَ الدِّیَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ وَ الْمُسْلِمِیْنَ وَ اِنَّا اِنْشَاءَ اللّٰهُ بِکُمْ لَاحِقُوْنَ، اَسْأَلُ اللّٰهَ لَنَا وَ لَکُمْ الْعَافِیَةَ) رواه مسلم. وه بزنان رحمه تی خواتان لی بیټ، که سهره خوشی کردن لهو کهسهی کهسیکی نزیک و خوشه ویستی مردووه، سونه ته و لابرندی هندی که غم و پهژاره ی سهر دلی به وشهیهکی جوان و دوعا و پارانه وهیهکی شهرعیانه، پاداشتی خوات به نسیب دهکات اِنْشَاءَ اللّٰه.

وه پرسه و سهره خوشی نه گهر نه کری به مایه ی ناره حهت کردنی کهس و کاری مردوو، له جیاتی لابرندی غم له سهر دلی، غمی نه خه یته سهر دل به مانه وه له لای و ناخواردن له مالی له جیاتی نان بو ناماده کردنی، نه وه تاوه کو ماوه ی سیشه و و پوژ بو کهس و کاری نزیک ی دروسته، وه بو ئافره تی میرد مردوو تا چوارمانگ و ده شه و ده بی ته عزیه باری پیوه دیار بی، وه دریژکردنه وه ی تازیه باری له وه زیاتر ناشهرعی و حهرامه.

وہ ئەو کەسانە ی کە سەرەخۆشی لە کەس و کاری مردوو دەکەن، ئەگەر مردووەکە موسڵمان بوو ئەوا دوعا و پارانەووە بۆ مردووەکە و بۆ کەس و کارەکە ی دەکات، چونکە سەرەخۆشی دوو بەشە: بەشیکی بۆ زیندووەکە ی، بەشیکی دوعا بۆ مردووەکە ی، جا ئەگەر مردووەکە موسڵمان بوو، ئەوا دەڵێی: (أَعْظَمَ اللَّهُ أَجْرَكَ وَأَحْسَنَ عَزَاكَ، بەلام نالێی و غَفَرَ لِمِيتِكَ)..

لە کۆتایدا دەڵێم: ئە ی ئەو کەسانە ی کە دژ بە ئیسلام و بەم ئیسلامە جوانە رازی نین. باشە غەیری ئیسلام چیتان پێیە بۆ مروڤایەتی؟! باشە خۆ ئەگەر چاکە یەکی ش بکەن لە ژیا ندا هەر ئەو یە کە ئیسلام فەرمانی پێ کردووە و پاداشتی دنیا و قیامەتی بۆ داناو، وە تەنانت ئەگەر ئیسلام نەبێ نازانن مردووەکانیشتان چۆن بشارنەو. لە کۆرە لاسارەکە ی ئادەم خراپترتان بەسەر دیت!! باشە بۆ رووناکەنە مزگەوت و بە قاچەکانی خۆتان ریڤای مزگەوت و مالی خوا ناگرە بەر، پێش ئەو ی لەناو دارەمەیتدا بەسەر شانی خەلکەووە بتانەینن بۆ مزگەوت.

دەبا هەموومان تەو بە یەکی راستە قینە بکەین و بگەرێینەووە بۆ لای خوای خالیقمان، خوا یە کە ژیا ن و مردن هەر بە دەستی ئەو، هەموشمان دەچینەووە بەر قاپی ئەو: (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) سویند بە خوا دوا ی مردن یە کسەر زیندوو دەبینەووە و پاداشت و سزای هەموو کردەو یەکی جوان و ناشرین بە چاوی خۆمان دەبینین، هەروەکو چۆن خواو پیڤەمبەرەکە ی پێیان راگە یاندووین، خوی گەورە بە رەحمی خۆی رەحم بە ئیمە و مردووەکانمان بکات. اَللّٰهُمَّ آمِیْن

سهرچاوه کان:

۱. قورٲانی پیروٲ
۲. ته فسیری ئاسان – بورهان محمد اٰمین
۳. الموسوعة الذهبیة – د. محمد عبدالرحمان العریفی ج ۱ ص ۴۹۰
۴. به لگه ئاشکراکان – د. کاوه فرج سعدون ل ۱۲۰: ل ۱۳۰

وتاری دووم بو مانگی جهادی الاولی

باسهوسی کردن

وتاری دووم بۆ مانگی جمادی الاولی

جاسوسی کردن

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: ئیسلام ئەو ئاینە تێر و تەواوەتەیی خۆی پەرەردگارە
کە هەموو بواریکی ژيانی مروۆفی گرتۆتەو و هیچ بواریک نییه لە ژياندا
کە ئیسلام باسی نەکردبێ، بۆیە ئیسلام ئاینیکە، پەڕەوێکە کە مروۆ
تەنها و تەنها لە ژێر سایەیی جیبەجێکردنی فەرمانەکانی ئەودا بەختەو و
دەبێ. (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيتُ
لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا)..

بەپێزان: ئیسلام فێرمان دەکات کە خۆمان لە ئیشی خەڵکی
هەڵنەقورتین، وە زیاتر بە خۆمانەو و خەریک بین، نەچینە ناو ژيانی
تایبەتی خێزانی خەڵکیەو، هاوێلی بەپێز ئەبێ سەعیدی خودری،
دەفەرموی: پیاویک لە پیغەمبەری خۆی پرسی: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ يَا
رَسُولَ اللَّهِ؟ ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ چ کەسیک لە هەموو کەس باشتره؟
قال: مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ بِنَفْسِهِ وَ مَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. فەرمووی: ئیمانداریک کە
تێبکۆشی لە پیناوی خوادا بە گیان و بە مائی خۆی، پۆخ و مائی خۆی
بەقوربانی خوا و دینی ئیسلام بکات، قالَ تُمْ مَن، کابرا وتی: ئەی
لەدوای ئەو کێ زۆر باش و بەپێزه؟ قال: تُمْ رَجُلٌ مُعْتَزِلٌ فِي شَعْبٍ مِنَ
الشَّعَابِ يَعْبُدُ رَبَّهُ فەرمووی: پاشان کەسیک کە کەنارگیرە لە شیویک لە

شیوہ کاندہ بہ دلسوزی و پاکی بہندایہ تی خوی خوی دہکات، لہ ریوایہ تیکدا فہرمووی: (یَتَقِي اللّٰهُ وَ يَدْعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ).

واتہ: تہ قوای خوا دہکات و خہ لکی لہ خراپہ ی پاریزاون، ئەم فہرموودہ یہ ہر دوو پیشہ وای فہرموودہ ناس -بوخاری و موسلیم- رہحمہ تی خویان لیبی- گیراویانہ تہ وہ، لہ فہرموودہ یہ کی تردا کہ بوخاری لہ ئەبی سہ عیدی خودری یہ وہ گیراویہ تہ وہ. فہرمووی: پیغہ مہبری خوا صلی اللہ علیہ وسلم فہرمووی: یُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتَّبِعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بَدِينَهُ مِنَ الْفِتَنِ.

واتہ: نزیکہ ئەو کات و زہمانہ بیٹہ پیشہ وہ کہ باشتیز مال و سامانی موسلمان بریتی بی لہ پارچہ مہریک کہ لادول و قہدپالی چیاکان و سہرچا وہی ئا وہ کان و کوستانہ کان بیانلہ وہ پینی و دین و ئیمانہ کہ ی لہ فیتنہ ی لہ ناوچونی ئیمان پزگار بکات.

بہ لی، ئیماندار کاتی کہ نارگیریشہ ہر خیری بو کومہ لگا کہ ی ہہ یہ، ئەوہ تا لہ فہرموودہ کہ دا نافہرموی دادہ نیشتی بہدہستہ وسانی، بہ لکو دہ فہرموی: مہر بہ خیودہ کات و بہرہم پیشکەش بہ کومہ لگا دہکات، بہ لام ئیمانہ کہ ی سہلامہ تہ، ئایا مروؤ بہ چی سہلامت دہبیت لہ بہ لای دنیا و خہ سارہ تمہندی قیامت، وەلامی ئەم پرسیارہ لہ پیغہ مہبری خوا صلی اللہ علیہ وسلم وەردہ گرین، کہ کاتی عوقبہ ی کوپی عامر لہ پیغہ مہبری خوا صلی اللہ علیہ وسلم پرسی: یا رَسُولَ اللَّهِ مَا النِّجَاةُ؟ ئە ی پیغہ مہبری خوا ئایا پزگاری لہ چیدایہ؟ پیغہ مہبری خوا صلی اللہ علیہ وسلم فہرمووی: (أَمْسِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ وَ لِيَسَعَكَ بَيْتُكَ، وَأَبْكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ). رواه الترمذي و قال: حديث حسن.

واته: ئەگەر دەرەوی لە بەلاو موصیبهتی دنیا پارێزراو بیت، ئیمانێ سەلامەت بێ و لە قیامەتدا بزرگەر و سەلامەت بیت ئەوا: زمانێ بگرە و ئاگاداری بەو لە چاکەدا نەبێ بەکاری مەهینە، وە لەناو مال و شوێنی حەوانەوێ خۆت دا بنیشە و بەبێ بونی ئیشیک یان بۆ کار و کەسابەت نەبێ لە مال مەچۆ دەرەو، وە بەسەر گوناھەکانی خۆشتدا بگری و تەماشای گوناھ و عەیب و کەموکۆری خەلکی مەکە..

بەلام دەبێ کە ئەم فەرموودانە ئەخوینینەو ئاگاداری ئەوەش بین کە ئەمە مانای ئەوە ناگەیەنێ کە ئینسانی موسلمان هیچ پەیوەندییەکی بەسەر کۆمەلگاوە نەبێ. نەخێر، بەلکو دەرەوێ: (المؤمنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ وَ يَصْبِرُ عَلَى آذَاهُمْ خَيْرٌ مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَمْ يُخَالِطِ النَّاسَ وَ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى آذَاهُمْ) واتە: ئەو ئیماندارە کە تەکلای خەلکی دەبێ و لەسەر ئەو نازەحەتیانە کە لە لایەن خەلکیوە لەو تێکەڵاویە توشی دەبێ ئارام دەگری، لەو کەسە باشترە، لەو ئیماندارە کە تێکەڵاوی خەلکی نابێ و گۆشەگیرە و ناتوانی ئارام بگری لەسەر ئەو وشە پوشینەرانی و کردەو دڵ ئازاردەرانی کە لە خەلکیوە ئاراستەیی دەکڕن لە کاتی تێکەڵاوبوونیاندا.

و پێغەمبەری خوا ﷺ لە فەرموودەیەکی تردا ئاگادارمان دەکاتەو و دەرەوێ: (مَنْ لَمْ يَهْتَم بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ) ئەو کەسە کە گۆی نەدات بە کار و باری موسلمانان، ئەوە لە موسلمانان نازمێردی. وە فەرموویەتی ﷺ: (لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ) واتە: هیچ یەکێک لە ئێوە ئیمان و بڕواکە ی تەواو نابێ هەتاوەکو ئەو کاتە کە دڵ و دەرونی وای لێ دێ ئەوەی بۆ باری موسلمانێ پێ

خوش بی و به بینینی دلشاد ببی که بوخوی ناواتی بو دهخوازی و به بونی دل و دهرونی ئاسوده دهبی. کهواته: ئیسلام پیمان دهلی که توی ئیماندار نابی ته داخلوی ئیشی خه لک بکهی. وه نابی بیدهنگیش بی بهرامبه بهو شتانهی که زهره له کومه لگای موسلمانان ده دات، که هر ئه مه شه مه، نهیه ت و پیشکوتنه مادی و دونیاییه که ی ئه وروپا و پورژاوا که له ئیسلامه که ی خومان وهرگیراوه و کاریان پی کردووه، به لام به داخه وه زوربه ی موسلمانان له ولاتی موسلماندا به پیچه وانه که ی رهفتار ده که ن، که هر ئه مه ش خالی بنچینه ییه له دواکه وتنمان.

ئیمانداران: یه کی لهو شتانه ی که ئاینی ئیسلام داوای له موسلمانان کردووه خوی لی بپاریزن له ریزی ئه و زنجیره تاوانانه ناوی هیانوان که گوناھی گه وهره ن و چاکه کانی مروقی موسلمان له ناو ده به ن و مایه پوچی پورژی دوا یی ده که ن، جاسوسی کردنه، ههروه کو خوی گه وره له سوهرتی - الحجرات - ئایه تی ۱۲ دا ده فهرمو ی: ﴿يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَتُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾

له ته فسیری (رامان) دا ئاوا مانای کردووه و ده فهرمو ی: ئه ی ئه و که سانه ی پرواتان هیانواوه خوتان له زوریک له گومانبردن به یه کتر دوربگرن، چونکه هه ندی له و گومانانه مایه ی گونا ه و دوجار بوونتانه لای خوا... عبدالله ی کوپی عه مر ده فهرمو ی: پیغه مبه ره ﷺ ته وافی که عبه ی کرد و ئه یفه رموو: (ما أطيبك و أطيب ریحك، ما أعظمك و

أَعْظَمَ حَرَمَتَكَ، والذي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لِحُرْمَةِ الْمُؤْمِنِ أَعْظَمَ عِنْدَ اللَّهِ حُرْمَةً مِنْكَ، مَالُهُ وَدَمُهُ، وَأَنْ تَظُنَّ بِهِ إِلَّا خَيْرًا) رواه ابن ماجه.

واته: ئەى كەعبەى پیرۆز چەندە پاکیەت و چەند بۆنت خوشە چەند گەورە و خاوەن حورمەتى، بەو زاتەى كە گىانى محمدى بە دەستە، حورمەت و پىزى مەرووفى برودار لای خوا لە تۆ گەورەترە و مال و دارایی و خوینی خاوەن حورمەتە، وە هەردەم دەبێ چاوەپوانى خیرى لى بکەین.. (و لاتجسسوا) وە بە دواى عەیب و عار و کەم و کورتى یەکتەدا مەگەرین و چاوە چاوە مەکەن، پێغەمبەرى خوا ﷺ فەرمووی: (إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَتَافَسَّسُوا وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَبْغَا غَضَا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا) رواه البخاري.

واته: وشيار بن و بە ئاگا بن لە گومان بردنى خراپ و ناپەرەوا بە يەکتەر، چونکە گومانى خراپ لە هەموو قەسەيەك درۆتەرە، وە سىخورى و جاسوسى بەسەر يەکتەرەو مەکەن، وە لە کەمىندا مەبن بۆ دۆزینەوێ و کەمو کورتى يەکتەر، وە ململانەى نابەجێ لەسەر دونيا و مال و سامانى دونيا مەکەن کە واتان لى بکات بکەونە حەرامەو، وە حەسودى بە يەکتەر مەبەن و پق و قين لە دل و دەرونتاندا بەرامبەر بە يەکتەر کۆمەکەنەو، پشت لە يەکتەر مەکەن، بەلکو بەندەى خوا بن و خوا بە حەق بناسن و براى دلسۆز و راستەقینەى يەکتەر بن، (وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا) وە لە پاشملە ناوى يەکتەر بە خراپە مەبەن و غەيبەتى يەکتەر مەکەن، (أَيُّبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ) ئايا كەستان پىي خوشە گوشتى براى خوى بە مردووى بخوات؟! - ديارە ئەمە ئەوپەرى ناشرين كردنى ئەو كارەيه تا مەرووفەكان سلى لى بکەنەو و نەيكەن - ئاشكرایە كە ئەو تان زۆر

پئی ناخۆشەو هەزی لی ناکەن و ناخۆن، (وأتقوا الله) لە خوا بترسن و سنۆرەکانی مەشکینن، (إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ)، بێ گومان خوا زۆر لێبۆردەیه بۆ هەر کەسیک پەشیمان بێتەو لەو کارە ناشیرینانە ی کە کردوویەتی، زۆریش میهره‌بانه له‌گه‌ڵ به‌نده‌کانی خۆیدا...

جا پشتیوان به‌ خوا له‌م وتاره‌دا زیاتر تیشک ده‌خه‌ینه‌ سه‌ر جاسوسی کردن، وه‌ له‌و فهرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ که‌ خویندمانه‌وه‌ فهرمووی: (وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَحَسَّسُوا) ئایا جیاوازی له‌ نیاوانیاندا چیه‌؟! زانایان ده‌فهرموون: التَّجَسَّسُ: أَنْ يَطْلُبَ الْخَبَرَ لِغَيْرِهِ. واته‌: جاسوسی نه‌وه‌یه به‌شوین هه‌وال و کاری تایبه‌تی که‌سیک بکه‌وی بۆ نه‌وه‌ی به‌ که‌سیکی تری بگه‌یه‌نی و توشی سزا و ئازاریک ببی، وه‌کو راپۆرت نوسه‌کانی ناو خه‌لك، که‌ به‌ داخه‌وه‌ له‌ هه‌موو سه‌رده‌م و کاتی‌کدا و حکومه‌تی‌کدا ده‌یان خه‌لك له‌سه‌ر راپۆرتنوسین و جاسوسی کردن به‌سه‌ر خه‌لكیه‌وه‌ ده‌ژین و نان به‌ده‌ست دینن بۆ مال و منالیان!! به‌لام: التَّحَسُّسُ، أَنْ يَطْلُبَهُ لِنَفْسِهِ. نه‌و که‌سه‌یه که‌ هەزی به‌ زانین و ده‌نگوباسی ژانی تایبه‌تی خه‌لكانی تره‌، به‌لام نه‌ک بۆ نه‌وه‌ی به‌ دام و ده‌زگایه‌کی رابگه‌یه‌نینت به‌لکو هه‌ر خۆی هەزی پییه‌تی و به‌ که‌سی تری نالی، نه‌مه‌یان تاوانه‌که‌ی له‌ جاسوسی‌کردن که‌متره‌.

جا ئیماندارانی به‌رێز: زۆر زۆر خۆتان له‌وه‌ بپاریزن که‌ پۆژی له‌ پۆژان جاسوسی له‌سه‌ر هه‌چ که‌سیک بکه‌ن با خۆشیشته‌ نه‌وێت و زه‌ره‌ری بۆت بووبی، له‌ کۆر و دانیشتنی‌کدا که‌سیک که‌ دلێ پر به‌ بینینی نه‌و هه‌موو ناعه‌داله‌تییه‌ قسه‌یه‌ک ده‌کات ده‌مه‌یگه‌یه‌نه‌ به‌ ده‌زگا‌کانی حکومه‌ت و به‌گرته‌نی مه‌ده‌، چونکه‌ نه‌و تو‌ی به‌ نه‌مین و

دوستی خوئی زانیوه، بویه دهردی دلی خوئی لای تو کردووه و تهنه هه
 قسهش دهکات و ناچیته سهر هیچ دام و دهزگایهک و کهس ناکوژی.
 نهگهر هه کهسی نه قسهیهی گه یانده شوینیکی واکه لیپرسنهوه لهو
 کهسه بکریت که نهو قسهیهی و سزای بدات که نهمه رهفتاری دام و
 دهزاگا داپلوسینهره دیکتاتوریهکانه و بهوئی توند وتیژی و قبول
 نهکردنی رهخنه، بهردهوام هاوالاتی لهو شوینانهی چاوی کاربهدهستانی
 لی نییه، دهردی دلی خوئی دهکات، نهو کهسهی نه قسهیهی گه یانده.
 نهوه جاسوسه و خیانهتی له نهمانهت کردووه. ههروهکو پیغه مبهری
 خوا^ع دهفهرموی: (المجلس بالأمانة، إلا ثلاث مجالس: سفك دم حرام،
 أو فرج حرام، أو اقتطاع مال بغير حق) رواه أبو داود.

واته: دانیشتنی کوپ و کومهل نهمانهته و نابی نهینی و قسه و باس و
 گفتوگوکانی ببری نهدهروه، تهنه سی مهجلیس و کوپ نهبی، نهویش
 پیلاندانان بو پشتنی خوینی کهسیک به ناحق یاخود کهسانیک بیانهوی
 ئابروی کهسیک (پیاو یان ژن) ببهن، یاخود له دانیشتنیکدا کهسانیک ریک
 بکهون بو نهوهی دهست بگرن بهسهر مال و سامانی کهسیکدا و دزی لی
 بکهن یا رینگای پی بگرن، توش لهو دانیشتن و مهجلیسانه دا ئاماده دهبی نهو
 پیلانه ژههراویه نهشاریتهوه به ناوی نهوهی نهمانهتی مهجلیسه، بهلکو
 واجبه لهم سی حالتهدا نهو کهس و کهسانه ئاگادار بکهی که نه پیلانهیان
 بو دپیرزاوه، بو نهوهی به ئاگا بن و فریای خویان بکهون و لیی پزگار بن.

ههروهها پیغه مبهری خوا^ع له فهرمودهیهکی تردا، وانهیهکی گهوره
 فیری ئومهتهکهی دهکات و دهفهرموی: (إذا حَدَّثَ رَجُلٌ رَجُلًا بِحَدِيثٍ، ثُمَّ
 انْطَفَتْ فَهُوَ أَمَانَةٌ) رواه الترمذي و قال حديث حسن.

واته: هەر کاتی کەسێک قسەی بۆ کەسێک کرد و لەو کاتەدا کە ویستی قسەی بۆ بکات بەمەلای خۆیدا پوانی بۆ ئەوەی بزانی کەس گوێی لێیان نییه، ئەوا ئەو قسەیه ئەمانەتە و دەبی لای کەس نەگێڕدێتەوه، چونکە بۆیه بەمەلا و لای دا پوانیوه نایەوێت کەسی تر بەم قسەیه بزانی.

ئیمانداران: جاسوسی تاوانیکی زۆر گەورەیه و هەر کەسی جاسوسی لەسەر کەسێک کرد و سەرەنجام بە هۆی ئەو هەوال لێدانەوه کەسەکه کوژرا، لە سێدارە درا. ئەوا ئەو جاسوسه به پیاو کوژ -قاتل- ئەژمێردری و لە تۆلەدا دەکوژرێتەوه!..

وه حکومەت و کاربەدەستانی ولات نابێ جاسوسی بەسەر ناوماڵ و ژیانی شەخسی تاکەکانی میلەت دا بکەن لەبەر ئەوەی هەر دەسەلاتێک زۆر چاودێری توند لەسەر هاوڵاتیانی دابنێت، بە شیوەیهک کە پێویست نەکات ئابەو شیوەیه چاودێریان بخڕیتە سەر، ئەوا ئەو گەل و میلەتە، ئەو دەسەلاتە بە دژی ئازادییه شەخسییهکانی خۆی دەزانێت و سەرەنجام لێی هەڵدەگەڕێنەوه، هەروەکو لە ولاتانی دەسەلاتی دیکتاتۆریدا بەرچاو دیکەوێت کە دەسەلات ئەوەندە بە توندی چاودێری هاوڵاتیانی دەکات، سەرەنجام بێزاریان دەکات و لە کوژاویدا پەتی ئارامیان دەچێرێ و لێی هەڵدەگەڕێنەوه و خۆپیشانندان و ناپەزایی و راپەرین دەست پێ دەکات. پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویهتی: (إِنَّ لَأَمِيرَ إِذَا ابْتَغَى الرِّبَةَ فِي النَّاسِ أَفْسَدَهُمْ) رواه أبو داود و قال الألباني صحيح.

وه هەروەها پێغەمبەری خوا فەرموویهتی: نابێ بۆ قسە و باسی خەلکی گوێ هەل بخەي لە کاتی کە قسە بۆ کەسێکی تر دەکات، یان کەسێک گوێ بە دیواری مالی کەسێکەوه دەنێت یان لەودێو دەرگا و

پەنجەرەوێ گۆی هەڵدەخات بۆ ئەوێ گۆی لە قسەکانیان بێ، وە
فەرموویەتی: سزایەکی زۆر بە ئێش و ئازاریان هەیە لە قیامەتدا، وەکو
فەرموویەتی: (مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ، وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ صَبَّ فِي أُذُنِهِ
الآنُكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) رواه البخاري.

واتە: هەرکەسێک گۆی بگرت بۆ قسەێ کەسانێک و ئەوانیش پێیان
ناخۆش بێت کە ئەو کەسە گۆی بیستی قسە و باسەکانیان بێت. ئەوا لە
ڕۆژی قیامەتدا مسسی تیاوێ ئەکرێتە گۆچکەیانەو!!

بەڕیزان: لە ئێسلامدای ئەگەر کەسێک لە مائی خۆیدا گوناھی کرد و
لەبەر چاوی خەڵکیدا لە شوێنە گشتی و سەرشەقامەکاندا ئەنجامی
نەدا، ئەو نابی کەسێک لە موسلمانان، بچێ جاسوسی بەسەرەوێ بکات
و هەوایی لێ بدات بە دەزگا بەرپرسەکان، لەبەر ئەوێ ئەم گوناھە بە
پەنھانی ئەنجام دراوێ نابی بلاو بکریتەو و باس بکری.

یەکیک لە عوقبەێ کۆری عامری پرسی: ئێمە هەندێ دراوسێمان هەن
کە لە ناو مائی خۆیاندا عەرەق دەخۆنەو، بە حیسابی خۆیان کەس
ئاگای لێ نییە، بەلام من ئاگاداری ئەو تاوانە گەورەیان بووم و چووم
پۆلیسم هێناوە سەریان و بەگرتەمان، عوقبە فەرمووی: کاریکی چاکت
نەکردووە، لەمەودوا وامەکە بەلکو لەجیاتی ئەو بڕۆ بە نەرمی و بە
جوانی و زمانیکی شیرین ئامۆزگاریان بکە و لەسەرەنجامی خراپی
عەرەق خواردنەو لە دنیا و قیامەتدا ئاگاداریان بکەرەو و بییان
ترسێنە.. کەسەکە وتی: ئاخێ قوربان من پیشتر وەکو چۆن دەفەرمووی
ئاوا ئامۆزگاریم کردن و سزای عەرەق خواردنەوێ بۆ باس کردن، بەلام
ئەوان هەر وازیان نەهێنا و منیش ناچار چووم. پۆلیسم هێناوە سەریان

و دستگیریان کردن، عوقبه فہرمووی: ہاوار بو تو من دہلیم دہبواہ
جاسوسیت بہ سہرہوہ نہ کردناہ و بہ گرتنت نہ دانایہ، چونکہ لہ
پیغہمبہری خوام صلی اللہ علیہ وسلم بیستوہ کہ فہرمووی: (مَن سَرَّ عَوْرَةَ فَكَأَنَّمَا
اسْتَحْيَا مَوْعُودَةً فِي قَبْرِهَا) رواہ ابو داود و ابن حبان فی صحیحہ.

واتہ: ہر کہ سیک کہ موکوری کہ سیک داپوشیت و ثابروی نہ بات و
دہنگ و باسی بہ ناو خہ لکدا بلاو نہ کاتہوہ، ئہوہ وہکو ئہوہ وایہ کہ
زیندہ بہ چال کراویکی لہ گوپہ کہیدا پرگار کردبی لہ مردن. ئہوہندہ
پاداشتی لای خوا بو دہنوسری!..

میژووی پرشنگذاری ئیسلام تواماری کردوہ کہ شہویکیان
حہ زہتی عومہری کوپی خطاب لہ گہل عبد الرحمانی کوپی عہودا، بو
چاودیری شاری مہدینہ دہگہران، کات درہنگانی شہویک بوو. ہہموو
خہ لکی خہوتبون، بہ لام پروناکی و چرا و ناگریک ہیشتا ہر مابوو کہ
بہ لگہ بوون لہ سہر ئہوہی ئہو مالہ ہیشتا بہ خہبہرن و دانیشتون، بویہ
حہ زہتی عومہر و عبد الرحمانی ہاوپئی بہرہو مالہ کہ بہرئی کہوتن،
تہ ماشایان کرد مالی (رہبیعی کوپی ئومہیہی کوپی خہلہف) بوو، کہ لہ
دہرگا نزیک بوونہوہ گوئیان لہ دہنگہ دہنگی چہند کہ سیک بوو،
عبد الرحمانی کوپی عہوف فہرمووی: قوریان لہ وانہیہ خہریکی عہرق
خواردنہوہ بووبن و ئیستا سہرخوش بوون بویہ ئاوا دہنگہ دہنگ دہکەن
و دہنگیان بہرز دہکەنہوہ، با بچینہ پیشتر و باشتر گوئیگریں بزاین
ئہلین چی و قسہ کہیان قسہی کہ سیکی سہرخوشہ یان نا؟! حہ زہتی
عومہر فہرمووی: (أرى أن قد أتينا ما نهى الله عنه، قال الله تعالى: -

لَا تَجَسَّسُوا - فَقَدْ تَجَسَّسْنَا، فَتَصَرَّفَ عَنْهُمْ وَ تَرَكَهُمْ)، فہرمووی: وا

ئەزانم خەریکە کاریک دەکەین کە خوا نەهی لی کردوو، کە
 فەرموویەتی: جاسوسی بەسەر یەکتەرەو مەکەن، کەچی ئیمە خەریکی
 ئەوەین کە لەم درەنگانەی شەودا جاسوسی بەسەر ژیاانی ئەم مالدە
 بکەین و ئەوێ خوا نەهی لی کردوو ئەنجامی بدەین، با بڕۆین وازیان
 لی بینین، پۆشتن و دوور کەوتنەو لییان و وازیان لی هیان..

ئەو ئەو کەسە کە تا ئیستا جاسوسیت بەسەر خەلکەو کردوو.
 تەو بە بکە و واز لەو کردارە خراپە بهینە، کە دەبیته مایە ئەوێ لە
 دنیا دا لەبەر چاوی خەلکی بیزراو بیت و جاسوس هەموو کەس رقی
 لییه تی و کەس حەز بە هاوڕییه تی ناکات و هەموو خەلکی بە چاوی
 سوک سەیری دەکەن تەنانەت ئەوانەشی کە ئەم جاسوسیان بو دەکات.
 وە لە پۆژی قیامەتیشدا مسی تاو دەکریته گۆچکەکانیەو چونکە
 گوێی بو قسە ی نهینی خەلک گرتوو و خوای گەرە توڵی هەموو ئەو
 کەسانە ی لی دەستینی کە بە هۆی جاسوسی کردنی ئەوێ توشی
 ئازار و ئەشکەنجە و گرتن و دەرکردن بوون، یان لە سیدارە دراو، ئەم
 جاسوسە وەکو بە دەستی خوێ کۆشتبەنی ئاوا تاوانبارە.. دەو وەرە
 تەو بە بکە و واز لەو کارە چەپەلە بهینە بە ئومیدی ئەوێ کە خوا لیت
 خوش ببیت، پیش ئەوێ بگهیتە قیامەت و پەشیمان بوونەو دادت
 نەدات وە هەر لە دنیا دا پۆژیک دیتە پیشەو، ئەو کەسانە ی کە تو
 جاسوسیان بو دەکەیت دەور و پۆلیان نامینی و دەسەلاتەکیان
 دەپێچریتهو ئەمجا توش هەر لە دنیا دا پەشیمان دەبیتهو، بەلام
 پەشیمانیه کی بی سوود!..

نیماندارانې بهرېز: نیمه که باسی جاسوسیمان کرد و به تاوان و نارهوايي له قهله ممان دا، دهبي نهودش پوون بکینهوه که نهگهړ هاوالاتیهک شتیکی بیني، پوداو و دیاردهیهکی بیني که زهرهړ و زیانی بو سهر ژینگه یی موسلمانان دهوو. دهبي لیي بیدهنگ نهبي و دهزگا بهرپرسهکانی دهولت که دهتوانن نهو کاره نارهوايه لهناو ببهن ناگادار بکات و نه مه جاسوسی نیه.

بو نمونه: که سیك له دوکانیکدا خوارده مه نییه کی به سهرچووی کړی. نه شزانی که دوکانداره که به ناموژگاری و قسه ی نه م واز له م کاره حه رame زیان به خشه له ناو به ره ناهینی و دهیان که سی وهکو نه م له پړی نهو دوکانداره بی ویزدانوه نه م خواردنه کو نه به سهرچووه دهچیته مه عیده یه وه و چه ندین نه خوشی خراپی توش دهبي. له م حاله ته دا واجبه که دهزگا ته ندروستییه کان ناگادار بکاته وه و خواردنه که یان نیشان بدات و دوکان و دوکانداره که یان پی بناسینی و واز نه هینی هه تا نهو ناپاکه به سزای یاسایی خوی دهگات، چونکه نهو ماده یی که دهکریته نه م خواردن و خواردنه وهی که هله دگیرین و بو ماده یی کی یاری کراو به هو ی نهو ماده یه وه له تی کچوون ده پاریزرین، نه گهړ هاتوو ه کاتی خوی ده رچوو که بهرواری نی کسپایه ر بوونیه تی، نهوا نهو ماده دهگوریت بو ژه هریکی له ناو به ر و پزیشکه کان ده لین زوربه ی نه خوشی شیرپه نجه — سرطان — به هو ی نه وه یه ..

که واته: دهبي هاوالاتی چاوکراوه بی و له م دیارده له ناو به رانه بیدهنگ بی و نه مه خیر و پاداشتی هیه و جاسوسی نییه.

به‌ریزان: ئەم دیاردە ی شتی به‌سه‌رچووه، به‌راستی خه‌ته‌ر و مه‌ترسییه‌کی گه‌وره‌یه‌ بۆ سه‌ر ژيانی پۆله‌کانی میله‌ته‌که‌مان و که‌س که‌س له‌ به‌لاو مه‌ترسی ئەم دیاردە سامناکه‌ پرزگاری ده‌بی، بۆیه‌ به‌ پێویستی ده‌زانم که‌ زیاتر له‌ سه‌ری بدویم و بلیم:

له‌ ئیسلامدا بازار و کرین و فرۆشتن ده‌بی له‌ لایه‌ن حکومه‌ت و ده‌سه‌لاته‌وه‌ چاودی‌ری بکری و ده‌ستی ئه‌و بو‌یژدان و دلم‌ردوانه‌ بگیری که‌ هه‌موو ئاواتیان ده‌ستکه‌وتنی پاره‌یه‌ و ﴿جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ يَحْسَبُ أَنْ مَالَهُ أَخْلَدَهُ﴾ بونه‌ به‌نده‌ و عه‌بدی دینار و دیره‌م و ئه‌گه‌ر چی له‌ سه‌ر خوین و ژیان و ته‌ندروستی خه‌لکیش بی هه‌ر سوورن له‌ سه‌ر به‌ ده‌ست هینانی. پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ گه‌ل ئه‌و هه‌موو ئه‌رك و ماندوبونه‌ی که‌ له‌ سه‌ر شانی بوو، که‌چی خۆی چاودی‌ری بازاری کردووه، له‌ سه‌حیصی (موسلیم) دا هاتووه‌ که‌: جارێکیان پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ پو‌یشت به‌ لای پیاوی‌کدا که‌ خواردمه‌نی ده‌فرۆشت - گه‌نمی ده‌فرۆشت - پوکاری ده‌ره‌وه‌ی زۆر جوان بوو، به‌ شیوه‌یه‌ک که‌ سه‌رنجی پێغه‌مبه‌ری خۆی راکی‌شا، پێغه‌مبه‌ر ده‌ستی خسته‌ ناویه‌وه، ته‌ماشای کرد ناوه‌وه‌ی ته‌ره‌ و بۆنی کردووه، فه‌رمووی: ما‌ه‌ذا؟ ئه‌وه‌ بۆچی وا ته‌ره‌؟! کابرای فرۆشیار وتی: أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئه‌وه‌ باران لێداوه‌ ئاوا ته‌ری کردووه‌! پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: (فَهَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ حَتَّى يَرَاهُ النَّاسُ، مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا) رواه‌ مسلم.

فه‌رمووی: ئه‌ی بۆچی ئەم ته‌رپووه‌ت نه‌خستۆته‌ سه‌ره‌وه‌ تاوه‌کو خه‌لکی بیبینن، وه‌ بزائن ئه‌و جوانه‌ی له‌ سه‌ره‌وه‌ سه‌رنجیان راده‌کی‌شی،

ژېرەۋەي وانىيە و بەكەك نەماۋە، ئەمجا فەرموۋى: ھەركەسى غەشمان
لى بىكات لە ئىمە نىيە!!

بەريزان: بە راستى خۇراك و خوادنەۋەي بەسەرچو، تەنانەت داو
دەرمانى ناو دەرمانخانەكانىش ھەندى جار بەسەر چوۋى تىدايە و
لەجياتى بۇ نەخۇش بىي بە ھۇكارى شىفا و چاكبوونەۋە. لىي ئەبى بە
دەرد و نەخۇشىيەكى كوشندەي تر و ژەھراۋى بونى تەۋاۋى لاشەي،
ھەر چەند پوژ جارېك كۆمەلېك خۇراك و دەرمانى بەسەر چوۋ دەستى
بەسەردا دەگىرى و لە لايەن لايەنە بەرپرسەكانەۋە دەسوتىنرى، ئەمە
سەرەپاي دەيان ئەۋەندەي تر كە ھاۋلاتى كرىۋىيەتى و خواردۋىيەتى و
پىي توشى نەخۇشى بوۋە، ھەم پارەكەي فەۋتاۋە و ھەم پارەي تىرىشى
لە خۇيدا سەرف كردوۋە، لىرەۋە جىگاي خۇيەتى بېرسىن باشە بوچى
ئەم شتە بەسەرچوۋانە دىنە ناومان؟! لە ۋەلامدا دەلىن:

۱- بە داخەۋە خۇمان لەم ۋلاتە پېر بەرەكەتەدا بە ھۇي
پشتكردنمان لە بواری كشتوكالى و ئازەلدارى و چۆلبوونەۋەي
گونەدەكان و ئاۋر نەدانەۋەي پىۋىست لە جوتياران، ناچارىن ھەموو
خۇراكىكمان لە دەرەۋە بۇ بى، پەنرى ئىرانى، ماست و دۇي ئىرانى،
كەرەي توركى ھەنگوینى سەۋدى، تەنانەت ئاۋى خواردنەۋەشمان لەۋ
ۋلاتانەۋە بۇ دەكرىتە دەبە و پىمان دەفرۆشنەۋە، خەلكى گونەدەكان
ماست و بەرھەمى شىرەمەنى ئىرانى بەكاردىتن.

۲- دەزگاي پىشكىنىنى تايبەت لەسەر سنورەكان و مەرزەكاندا
نىيە و بازىرگانى بىۋىژدان بە ئارەزوۋى خۇيان و بە بى بوۋى چاۋدىرى
تەندروستى كەلوپەل و خۇراك دىننە ۋلاتەكەمانەۋە.
ئايا چارەسەرى ئەم دياردەيە بەچى دەبىت!؟

١- دەزگا تەندروستییهکان لەسەر سنۆرهکان دەزگای پشکنین دابنن و رینگانەدری بەو خۆراك و دەرمانانەى كە بەسەر چوون یان کاتی بەکارهێنانیان نزیکى تەواو بوونە، وە لە ناوخۆشدا پوژانە لیژنەى تەندروستی تایبەت بەو بابەتە بگەرێن بەسەر دوکان و بازارەکان و چیشتخانەکاندا تەماشای بەروار و چۆنیەتى خۆراکەکان و جینگای ھەلگرتنیان و پاکوخاوینى دوکان و کوگاکانیان بکری و ئەگەر باش بوو پاک و خاوین بوو دەست خۆشییان لى بکری و ئەگەر خۆراك و دەرمانى بەسەرچوویان دەفروشت بە پى یاسا سزا بدرین و جیاوازی ھىچ كەسێك نەکری.

٢- ھاوڵاتی وشیار بى و لە ھەر فروشیاریکەو ھەوێ بىنى كە شتى بەسەر چوو دەفروشتى ئەوا نابى بى ھەلوێست بى و بلى ئەمە جاسوسى کردنە. نەخیر بە پێچەوانەو ھەوێ ھەلوێست بنوینى بەو ھى كە: شتەكەى لى نەکری. وە بە زمانیکى نەرم ویزدانى مردووى بە ئاگا بێنیتەو و ئامۆژگارى بکات كە دەست بەجى لەبەر چاوى ئەم ئەم شتە بەسەر چوو لەناو ببات و بپارێش بدات جارىكى تر ئەو دوبارە نەكاتەو: ئەگەر زانیت بەقسەت ناکات و ھەر سورە لەسەر كارە ناپەرەواكەى، ئەوا با بەگىل و بێدەسەلاتت نەزانى برۆ دەزگا تەندروستى و بەرپرسەكانى لى ئاگادار بكە بۆ ئەو ھى بە پى یاسا مامەلەى لەگەڵ بکری، وە لە ھەموو چارەسەرەکان کاریگەرتر: ھەست کردنە بە چاودیرى خوا، كە ئەو فروشیارە ئەو ھەستە ئیمانیەى لا دروست ببى كە ئەگەر چى كەسێش پى نەزانى و دەزگای بەرپرس و دەسەلاتدار لى ئاگادار نەبى، بەلام خو خاوى گەورە ئاگای لە ھەموو كار و کردەو ھەو ھەو ھەو ھەو و لە دنیا و دواپوژدا سزای ئەو غەش و خیانەتەى لى دەستینى، وە ھەر کاتى ئەم ھەستە ئیمانیە دروست بوو، ئەوا بە بى ئەو ھى كەس ماندووبى، بازار لەغەش و خیانەتەى فروشتنى شتى بەسەر چوو پاک دەبیتەو، ھەر وەكو ئەو كچە تازە پینگەیشتووە لە تەمەندا بچوك، بەلام لە ئیماندا گەورە و سەنگین، دایكى لە بەرە بەیانى كى نیمچە تاریکدا پى دەلى پۆلە ھەستە ئاو بکەرە شیرەكەو، و با زیاتربى و زیاتر پارەمان دەست

بکهوئ، به لّام کچهکه دهلی: ئاخر دایه‌گیان خه‌لیفه عومهری کوری خطاب بریاری داوه هر که‌سی ئاو بکاته شیروه و غه‌ش بکات به توندی سزای ده‌دات، دایکه‌که دهلی: پۆله له‌م به‌ره به‌یانیه‌دا خوا نه‌زانی خه‌لیفه عومهر له کوئی یه و که‌ی نه‌و چاوی له ئیمه‌یه و به‌م کاره‌ی ئیمه ده‌زانی؟! کچه‌که‌ش به‌ دلّیکی پر له ئیمان به‌ چاودیری خوای گه‌وره‌ده‌لی: دایه‌گیان باشه‌ خو ئه‌گه‌ر خه‌لیفه عومهر ئاگاشی لی‌مان نه‌بی و چاویشی لی‌مان نه‌بی، خو خوای گه‌وره چاوی لی‌مانه و ئاگاداری ئه‌م غه‌ش و خیانه‌ته‌مانه!.. الله اکبر له‌م ئیمان به‌ راسته‌قینه‌یه، به‌ راستی نه‌وه‌یه تاک و کۆمه‌لگا چاک ده‌کات و چاکسازی دروست ده‌کات..

له‌ کو‌تایی وتاره‌که‌شما پووده‌که‌مه‌ بازرگان و دوکانداره‌کان و به‌یریان دینمه‌وه‌ که:

۱- راستگوین له‌ کپین و فروشتندا، پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} فرمویه‌تی: (التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ، مَعَ النَّيِّبِ وَالصُّدِّيقِ وَالشُّهَدَاءِ) رواه الترمذي و قال: حدیث حسن. واته: بازرگانی راستگوی ئه‌مین له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ران و راستگویان و شه‌هیده‌کان حه‌شری ده‌کریت له‌ قیامه‌تدا..

ئه‌ی بازرگانی به‌‌پرز توخوا حه‌یف نییه به‌ هوئی غه‌ش و خیانه‌ت له‌ کپین و فروشتنه‌که‌ته‌وه‌ بۆ به‌ده‌ست هینانی پاره‌یه‌کی که‌م، که‌ به‌جییدی‌لی و له‌سه‌ریشی سزا ده‌دری و نه‌و هه‌موو فەزل و گه‌وره‌یه‌یه له‌ده‌ست خۆت به‌دی؟!!

۲- ئه‌ی بازرگانه‌کان ئه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی که‌ کپین و فروشتن نه‌نجام ده‌دن، ئاگادار بن هه‌رگیز سویندی به‌ درۆ و خواوه‌کیلی به‌کار مه‌هینن، پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} ده‌فرموی: (الْحَلْفُ مَنْفَقَةٌ لِلْسُّلْعَةِ مَحْمَقَةٌ لِلْكَسْبِ) رواه البخاري و مسلم.

واته: سویند خواردن په‌واج بۆ که‌لوپه‌لی فروشراو په‌یدا ده‌کات، به‌لّام به‌ره‌که‌ت له‌ کاروکه‌سابه‌تدا ناهیل و نه‌و سامانه‌ گه‌شه‌ ناکات و له‌پریکا، له‌ روداوێکدا تیا ده‌چی.

ههول بدهن که بهرنامه و کار و کاسپیتان بریتیبی له حهلال خوری و دور کهوتنهوه له حهرامیک، چونکه ههرچهنده پارهی کهمیشته دهست بکهوی، بهلام حهلال بی، بهرکهته تی دهکهوی و ژیانیکی خوشی پی بهسه دهبهی، بهلام پارهی حهرام ههرچهنده زور بی ههر بی بهرکهته دهبی و به ئاسودهیی ناخوی و نههش حهقیقهتیکه ههمو و نهوانه ی حهلال یان حهرامیان خواردبی به کردهوه بویان سهلهماوه.

دهگیرنهوه پیاویکی شهرهت فروش له شاری سلیمانیدا دهچیته خزمهتی کاک نهحمه دی شیخ و عهرزی دهکات، قوربان: شهرهتی میوژ دروست دهکم و نهیفروشم، زور پاکه زور چاکه زور خهست و بی غهشه، ئاوی به نهندازهی پیویست تی دهکم، بهلام بازارم کهمه له چاو دراوسی دوکانیکما که نهو به پیچهوانه ی منهوهیه: ئاوی زور تیدهکات، پاک و خاوینی ناپاریزی، دهست به دهستنوژ نییه، بهلام بازارپی له من گهرمتره، سهرفیاتی زورتره، قازانجی زوریش دهکات.

کاک نهحمه دی شیخ دهفهرموی: جا نیازت چییه؟ کابرای کاسب دهلی: قوربان هاتووم منیش وه نهوی لی بکه، تا بازارم گهرم ببی!! جهنابی شیخ نهفهرموی: نهکهی وای لی بکهی کهم و نهخت بژی چاکتره لهوه، کابرا پازی نابی چهند جاریک نهچیته لای، دواجار کاک نهحمه دهفهرموی: ئاکامی باشی نابی، ههر بهقسهشم ناکهیت چیت لی بکه کهیفی خوته!. بهلام دلنیا به پهشیمان نهبیتهوه، بهلام ههر سهردانم بکه، بهلی کابرا دهپوات و لهو خراپتر دهست دهکاته کارکردن، ئاوی زور، پوخلی له دروست کردندا، بازارپی زور سهرفیاتی چاک!! پاش مانگیك دهچیته خزمهت کاک نهحمه دی شیخ و به دلیکی خوشهوه دادهنیشی و پرسپاری لی دهکات، ئهری برا: بازارت، کارت، سهرفیاتت، له وهلامدا کابرا دهلیت: زور باشه، بازارم گهرمه، پاره ی باشم دهست دهکهوی، له کابرا باشره بازار و دوکانم، کاک نهحمه دی شیخ دهفهرموی: نهی پارهکهی چونه؟! له چیدا خهرجی دهکهی؟! کابرا دهلی: بهخوا پاره ی باشم دهست دهکهوی بهلام نازانم له چیدا خهرجی دهکه،

به ره که تی نییه، زۆره به لām جیگه ناگری به پیچه وانهی جارانه وه، جاران
 پارهی کهم به لām به ره که تی زۆر. پارهی کهم به لām لهش ساغ و سهلامهت له
 مال و منال و لاشهی خۆمدا.. پارهی کهم به لām قه ناعهت و مورتاحی، کاک
 نهحمه دی شیخ ده فهرمویت: نه وه ئاکامی پارهی حه رامه، کاری هه لāl و چاک
 و پاک به ره که تی تی ده که ویئت، کاسبی هه لāl و خاوین و بیغهش نه گهر چی
 پاره و دهستکه وتی کهم بوو. به لām خوای گه وره له ولاوه له زۆر ناره که تی و
 دهر د و به لā به دورت ده کات، نه گهر توشیشته بوو نه وه ده بیته که فاره تی
 گونا هه کانت... کابرای شه ربهت فروش بپاریدا بگه ریته وه سه ر کار و
 ره وشێ جارانی، چونکه کاسبی هه لāl پاک و بیغهش پر به ره که ته...
 خوای گه وره به لوتفی خۆت: اغْنِنَا بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ بَطَاعَتِكَ عَنْ
 مَعْصِيَتِكَ. اللَّهُمَّ آمِينَ

سه رچاوه کان:

۱. قورئانی پیروژ
۲. ته فسیری پامان، م. احمد کاکه محمود
۳. الترغیب و الترهیب - للحافظ المنذري.
۴. اخلاق المسلم غلاقته بالمجتمع - د. وهبة الزحيلي ص ۱۴۱
۵. الاخلاق الإسلامية - عبدالرحمان حنبله الميداني ج ۲ ص ۱۷۴
۶. موسوعة نظرة النعيم ج ۹ ص ۴۱۲۹، ص ۴۱۳۱
۷. منهاج الصالحين في الاداب الإسلامية - محمد عبدالعاطي البحيري ص ۵۸۷
۸. نه سرینه کانی سه دهی بیسته م - ئاوات ابوبکر احمد ل ۳۷۳

وتاری سییه^vم بو مانگی جهادی

الاول

فۆ پاریزی له شته گومانایه کان

الهرع

بهشی یه کهم

وتاری سییه م بۆ مانگی جمادی الاول خۆ پاریزی له شته گومانایه کان – الورع-

((بهشی یه که م))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: بناغه ی ئەم ئیسلامه تییه بریتییه له ئیمان، له ههه
جیگایه کی قورئانیش دا باسی ئیمان هاتبی راسته وخۆ له گه ئیدا باسی
کرده وهی چاکیش کراوه، (الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...)، کرده وهی
چاکیش بریتییه له وهی که فرمانه کانی خوا جیبه جی بکهین و ئه وهی
فرموویه تی وازی لی بینین هه رامه، خۆمانی لی پپاریزین، که واته:
راست و دروستی ئیمانی ته واو له گه ل ئیمانی به قسه و دیعایه به وه دا
له یه ک جیا ده کرینه وه که مروقی موسلمان هه ولی به ده ست هینانی
هه لال بدات و به هه موو جوړیک خوی له هه رام و هه رامخوری پپاریزی،
وه هه ر که سیك ئه وهی خوا و پیغه مبه ره که ی به هه لالیان داناوه، ئه و به
لایه وه هه رام بیست، یان به پپچه وانه وه ئه وهی خوای گه وره و
پیغه مبه ره که ی به هه رامیان داناوه ئه و به هه لالی بزانی ئه وه بیگومان
پی کافر ده بی و له دین و ئیمان ده چیتته ده ره وه.

به پیزان: هه لال و هه رام ئه وه نده ئاشکران، که ته نانه ت ئه گه ر مروقه
له زانیانی ئیسلامیش دوور بی، هه ر پرس به دلی خوی بکات،
به مه رجی دلی نه مریدی و نه ریزی و نه گه نیبی ئه و به دنیاییه وه دلی
خوی پی دلی، ئه وه هه لاله یان هه رامه هه ر وه کو پیغه مبه ره ی
پیشه واما ن ﷺ له فرمووده یه کی (جامع و مانع) دا فرموویه تی: (البرُّ

ما انشَرَخَ لَهُ صَدْرُكَ، وَ الْأَثْمُ مَاحَاكَ فِي صَدْرِكَ، وَ إِن أَفْتَاكَ عَنْهُ النَّاسُ) رواه احمد و صحیح إسناده الألبانی.

واته: چاکی و پاکی و حالّ ئەوێه که سنگت پیی گوشاده و دهرونت به ئەنجامدانی ئاسودهیه و تاوان و خراپه و حه‌رام خو‌ریش ئەوێه که له سینه‌دا هه‌ست به نامویی بکه‌ی و وێژدانت پیی نائارام بێت و دلت ئازار بکێشی و له ناخدا هه‌ست به‌وه بکه‌ی که تاوانیکت ئەنجام داوه، هه‌ر چه‌نده خه‌لکی ده‌ستخو‌شیشته‌ لی بکه‌ن و فتوات بو‌ بدن که ئەوه حالّ و په‌وایه، هه‌روه‌کو ئەو حه‌رامخو‌ری و بی‌ شه‌ریه‌ی که بی‌ دینی‌ک ده‌یکات، خو‌ به هه‌زاران که‌س پشتیوانی لی ده‌که‌ن و هاو‌پان له‌گه‌لی و ده‌ست خو‌شی لی ده‌که‌ن، که‌چی مه‌گه‌ر هه‌ر دلی به ته‌واوی مرده‌بی و وێژدانی زیندوو نه‌مابی، ئەینا له ناخه‌وه ده‌زانی کاریکی نا‌په‌وا‌ی کردوو و ئەوه‌ی به ده‌ستی هێناوه حه‌رامه‌..

ئهمه تا ئێره زۆر پوون و ئاشکرایه، به‌لام له نیوان حالّ و حه‌رامدا هه‌ندێ شتی گومان‌او‌ی هه‌ن، که ساغ نه‌بونه‌ته‌وه نه به‌لای حالّی ته‌واودا یان حه‌رامی ته‌واودا. هه‌روه‌کو پێغه‌مبه‌ری دلسۆزمان که هه‌یج شتی نه‌ماوه بو‌مان باس نه‌کات و به‌رچاومان پووناک نه‌کاته‌وه هه‌زاران سه‌لات و سه‌لامی خو‌ای له‌سه‌ر بی‌ له فه‌رمووده‌یه‌کی پی‌روزی دا ده‌فه‌رموی: (الْحَلَالُ بَيْنَ وَ الْحَرَامُ بَيْنَ، وَ بَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ، لَا يَعْلَهُمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ فَمَنْ أَتَقَى الْمُشَبَّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَ عَرْضِهِ، وَ مَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ كَرَعَ يَرَعَى حَوْلَ الْحِمَى، يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ، أَلَا وَ إِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا إِنَّ حِمًى اللَّهِ فِي أَرْضِهِ مَحَارِمُهُ) رواه البخاري و مسلم.

واته: حه لالّ ئاشکرا و دیاره، حه رام پوون و ئاشکرایه، له نیوان
 حه لالّ و حه رامیشدا کۆمه لئی شتی گوماناوی هه ن، زۆربه ی خه لکی
 نایانزانن و ده رکیان پئی ناکه ن، هه ر که سی خوی له شته گوماناوییه کان
 بپاریزی ئه و دین و ئیمان و که سایه تی و حورمه تی پاریزرا و ده بی،
 به لام هه ر که سی بکه ویتته ناو شته گوماناوییه کانه وه وه کوئه و شوانه ی
 لیدی که له ده وری قه دهغه کراویکدا ئاژه له که ی به وه پینئی، زۆر نزیکه
 که بکه ویتته ناوی، وه پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: ئاگادار بن و بزائن که بۆ
 هه موو پاشا و ده سه لاتداریک قه دهغه کراویک هیه، ئاگادار بن قه دهغه
 کراوی خوا ی گه وره له سه ر زه و ی حه رامکرا وه کانیه تی..

پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فه رموی:

۱- إِتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ عَبْدَ النَّاسِ: خۆت له حه رامه کان بپاریزه، ئه و
 خواناسترین که س ده بی.

۲- و اَرْضَ بِمَا قَسَمَ اللهُ لَكَ تَكُنْ اَغْنَى النَّاسِ: رازی به به و به شه ی که
 خوا ی گه وره بۆ دیاری کردوویت و قه ناعه تت هه بی، ئه و ده بی به
 ده وله مه ند ترین که سی ناو خه لکی.

۳- وَأَحْسِنِ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا، له گه ل دراوسی که تدا چاکه کار به ئه و
 ئیماندار ده بی.

۴- وَأَحِبْ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا: ئه وه ی بۆ خۆت پئی
 خۆشه بۆ خه لکیش پینت خۆش بیت ئه و موسلمانیک ی راسته قینه ی.

۵- وَلَا تُكْثِرِ الضَّحْكَ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحْكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ: زۆر پیمه که نه
 چونکه پیکه نیننی زۆر (که نیشانه ی ئه وه یه هه ی غه مباران و هه ژاران و
 لیقه و ماوانی نییه که ساتیکیش بۆ ئه وان غه مبار بی) دل ده مرینئی.

كهواته: ئيمان و ئىسلامهتى و خواناسى ھەر به قسهى بى كردهوه نىيه، بهلكو كۆمهلىك نىشانه و كردهوه ھەن كه ئەمانەى باسماڭن كرد و له ھەرموودەكەدا ھاتوون بەشىكى گەورەيانن و پەروشتى مروۆى . بۆشنېر و پېشكەوتون.

بەريزان: ئيمه كه باسى وەرە دەكەين ئەبى بە ھەلە لىي ھالى نەين، ھەر وەكو شىخ الاسلام -ابن تيمية (رحمہ اللہ) ھەرموويەتى: (تَمَامُ الْوَرَعِ أَنْ يَعْلَمَ الْإِنْسَانُ خَيْرَ الْخَيْرَيْنِ، وَ شَرَّ الشَّرَّيْنِ، وَيَعْلَمَ أَنَّ الشَّرَّيَّةَ مَبْنَاهَا عَلَى تَحْصِيلِ الْمَصَالِحِ وَ تَكْمِيلِهَا وَ تَعْطِيلِ الْمَفَاسِدِ وَ تَقْلِيلِهَا) . .

واته: تەواوی وەرە ئەوھە كە مروۆ جیاوازی بکات لە نێوان چاکترینی دوو چاکە وە خراپترینی دوو خراپە و لە یەکیان جیا بکاتەو، وە مروۆ بزانی كە شەریعەت بناغەكەى و بنچینەكەى لەسەر دەستەبەر کردنى خۆشەختى بۆ مروۆ و تەواو کردنیەتى و وە پەكخستنى ھۆیەكانى خراپە كاری و كەم كردنەوھەتى.

كهواته: خراپەكارى ھەر دەمىنى لە ھەموو سەردەم و زەمانىكدا و ئاینى ئىسلام ئاینىكى ميثالى نىيه، بەلكو واقع بینانە دەپوانیتە كۆمەلگا و ھەولێ ئەو دەدا كە خراپە كەم بکاتەو و پێگاکانى داخات..

بەلام ئەگەر كەسێك سنورە قەدەغە كراوھەكانى شكاندبوو، ھەرامە ئاشكراكانى ئەنجام داوو. ئەمجا دەیویست كە خۆپاریزی و واریى بکات لە شتە گومانایەكاندا، ئەو بەپراستی بۆى ناکرێ، بەلكو دەبى ئامۆزگارى بکری كە جارى واز لە ھەرامە ئاشكراكان بێنە، ئەوجا باسى واریى و خۆپاریزی لە شتە گومانایەكان بکە، ھەر وەكو كە عبدالله ی كوپرى عومەر لە وەلامى ئەو كەسەدا كە خەلكى عێراق بوو پرسیارى

واته: ئه‌گهر ئه‌وه که سه له ورد و درشتی ژيانیدا گوێپرایه‌لی دایکی کردووه هه‌رگیز له قسه‌ی ده‌رنه‌چووه ته‌نها ئه‌وه ماوه به‌قسه‌ی بکات که ته‌لاق دانی خه‌زانه‌که‌یه‌تی، ئه‌وه با له‌مه‌شدا به‌قسه‌ی دایکی بکات، به‌لام ئه‌گهر ته‌نها له‌مه‌دا به‌قسه‌ی دایکی ده‌کات که ژنه‌که‌ی ته‌لاق بدات، پاشان هه‌ر که ژنه‌که‌ی جیا‌بووه ده‌چیته‌وه بو‌ لای دایکی و ده‌ست ده‌کات به‌ لێدانی، ئه‌وه با به‌قسه‌ی نه‌کات و ژنه‌که‌ی ته‌لاق نه‌دات!.

به لّی ئیمانداران: ئه مپو ئیمه به چاوی خو مان ئه م راستییه ده بینین که کهسانیک هه ن به حیسابی خویان زور خو ده پاریزن له شته گوماناییه کان و وهرع ده کهن و پرسپاری زور ورد ده کهن و له زانایانی ئیسلام و شهرعزان دهرباره ی هه ندی شت که زور نادیارن و له نیوان هه لال و هه رامدا ئاشکرا نین. به لام ئه گهر سهیری ژیان پوژانه یان ده که ی زور هه رامی زور ئاشکرا و دیار که قورئان و فهرمووده باسی کردوون، ئه م به ناو واریعه ده یانخوات و له ناو مال و شوینی کار و که سه به تیدا هه ن و گویشیان پی نادات و هه ره وه کو خوینی مینشوله که ی لی هاتووه!!

خۆشه و یستان: خۆپاراستن له شته نادیاره کان و واریه له وهرگرتنی هوکمی شهرعیدا ئه وه یه ئاسانکاری وهرگری. نه ک خوت بختیه ناره حه تی و گرانکاری و وابزانی به وه زیاتر له خوا نزیک ده بیته وه! بۆ نمونه: که سین که یه قینی هه یه و دلنیا یه که ده ست نوێژی هه یه به لام به بی به لگه گومانیک ده که ویتته دلپه وه که ده ستوێژی شکابی، بویه ده که ویتته دودلی و گومانه وه ئایا له مزگه وت بچیتته دهره وه و ده ست نوێژ تازه بکاته وه یان له شوینی خوی بمینیتته وه و گوێ به گومانه که نه دات و نوێژه که ی بکات، ئه گهر که سین ئاگای له شهرع نه بی و ئه زانی واریعی ئه وه یه که به قسه ی گومانه که ی بکات و وادابنی که ده ست نوێژه که ی شکاوه، به لام واریه راسته قینه لیڤه دا ئه وه یه که گوێ به گومانه که ی نه دات و به فهرمووده پیروژه که ی پیغه مبه ری خوا^{صلی الله علیه و آله} ره فتار بکات که فهرموویه تی ئه و که سه ی که حاله تیکی ئاوا ی به سه ره هات ئه و: (لا یَنْصَرِفُ حَتّٰی یَسْمَعَ صَوْتًا اَوْ یَجِدَ رِیْحًا) نفاق علیه. واته با له مزگه وت نه چیتته دهره وه بۆ تازه کردنه وه ی

دهستنوئیز ههتا گویی له دهنگیک دهبی یان بۆنیک دهچی به لوتیا، که بهلگه بۆ نه مانی دهسنوئیزه کهی) کهواته: ئیماندارى بهریز و امه زانه قورس وهرگرتنى شه رع وهرعه بهلکو ئه وه و هسو دهسه ..

ئیمانداران: خو پاراستن له و شتانهی له نیوان حه لال و حه رامدان و وهرع کردن له هه موو که سیک جوانه و که سایه تییه کی تۆکه بۆ خاوه نه که ی دروست دهکات، به لام وهرع له چوار که سدا جوانتره و ولات جوانتر دهکات و به هو ی ئه وانه وه زۆربه ی ها ولاتیانی ئه و ولات و شوینه ش ئه و ره فطار و ره وشته به رزه هه لده گرن و ده بن به واریع و خو پاریز.

یه کهم: سه رکرده: ئه و که سه ی که لیپرسراوی یه که مه له ولاتدا تا وه کو ئه و سه رکرده یه ی که چه ند که سیک له ژیر فه رمانی ئه و دان، چونکه هه موو میلله ت چاو له سه رکرده ی یه که می ولات ده که ن و هه ولی لاسایی کردنه وه ی ده دن، وه لانی که م ئه و کو مه له که سه ی که له ژیر فه رمانی که سی کدان هه ولی ئه و ده دن که وه کو سه رکرده که یان ره فطار و هه لویست بنوینن، هه روه کو ئه م راستیه مان به کرده وه له ژیا نی پیغه مبه ری پی شه واما نداد ﷺ بۆ ده رده که وی که پی شه و بوخاری و موسلیم بۆ مان ده گیر نه وه که پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رمو یه تی: (إني لأَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِي فَأَجِدُ الثَّمَرَ سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي ثُمَّ أَرْفَعُهَا لِأَكْلِهَا، ثُمَّ أَخْشَى أَنْ تَكُونَ صَدَقَةً مَأْلُوقِيهَا).

واته: له کاتی که دا چوومه وه بۆ مالی خو مان و لای مال و خیزانم، بینیم که ده که خورما یه که له سه ر جیگا که م که و تو وه، منیش هه لم گرت ه وه و پاشان به رزم کرده وه بۆ لای ده م بۆ ئه وه ی بیخوم، به لام ترسام که ئه مه هی زه کات بی، بۆیه نه مخوارد و فری مدا یه وه ..

به‌لی ئه‌مه‌یه پابه‌ندبوون به یاساوه، چونکه خوی گه‌وره کردوویه‌تی به به‌ندیکی یاسای ئیسلام که نابی پیغه‌مبه‌ری خوا و بنه‌ماله‌که‌ی زه‌کات بخۆن، خو ئه‌م ده‌نکه خورمایه ته‌نها گومانی له‌سه‌ر بوو که له‌وانه‌یه زه‌کات بی یان نا، به‌لام پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ خوی پاراست له‌خواردنی شتی گومانای و به‌کرده‌وه سه‌لماندی که یه‌که‌مین سه‌رکرده‌یه له‌میژوی مروّقایه‌تیدا ئاوا واریع بی و ته‌نانه‌ت خوی نه‌ک له‌هموو هه‌رامیک به‌لکو له‌ده‌نکه خورمایه‌کی گومانای پاراستبی له‌کاتی‌کدا له‌وانه‌یه زۆریشی برسی بوبی بۆیه به‌چاوپیکه‌وتنی هه‌لی گرتۆته‌وه!...

به‌لی باسما‌ن کرد که ئه‌گه‌ر سه‌رکرده ئاوا واریع و خۆپاریز بوو، بی‌گومان شوینکه‌وتوانی شوینیی هه‌لده‌گرن و وه‌کو ئه‌و ره‌فتار ده‌که‌ن. هه‌ر بۆیه هاوه‌له به‌ریزه‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ وه‌کو سه‌رکرده و پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان ئاوا خۆیان له‌هموو شتیکی گومانای نیوان هه‌لال و هه‌رام ده‌پاراست له‌ناو هه‌موو هاوه‌ل‌اندا باسی که‌سیک ده‌که‌م که درێژترین ماوه سه‌رکرده‌یه‌تی هه‌موو ئومه‌تی ئیسلامی کردووه که ئه‌ویش عومه‌ری کوری خطابه ﷺ، میژوو ده‌لی کاتی خه‌لیفه عومه‌ر موچه‌ی بۆ موهاجرین ئه‌وانه‌ی کاتی خوی له‌خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌مه‌که‌وه کوچیان کردبوو بۆ مه‌دینه و له‌پیناو ئیسلامدا مال و سامان و خانوو و زه‌وی و ئازده‌لیان له‌ده‌ست دا‌بوو، وه‌دواتریش له‌فه‌تحی مه‌که‌که به‌دواوه له‌خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ نه‌گه‌رانه‌وه بۆ مه‌که و نه‌چوونه‌وه سه‌ر مال و حالێ خۆیان هه‌زیه‌تی عومه‌ر وه‌کو ریزلینانیک و پاداشتی‌ک بۆیان به‌یاری دا موچه‌یان له‌ده‌وله‌تی

ئیسلامیه وه بۆ دابین بکات، هر یه کی له موهاجرین (۶۰۰) دیره می بۆ بریار درا، به لām له ناو هه موویاندا هه زه تی عومر بریاری دا که موچه ی (عبدالله) ی کوړی (۳۵۰۰) دیره م بی، واته ۵۰۰ دیره می له وانی تر که متر بیت، صه حابه کان به سه رسوړمانه وه له هه زه تی عومهریان پرسى: هُوَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ، فَلِمَ نَقَصْتَهُ مِنْ أَرْبَعَةِ آلَافٍ؟! خو عبدالله ش کوړی خو ته له موهاجرینه، ئه ی بۆچی موچه که ی ئه وت له چوار هه زار که متر کردووه؟! (سه رکړده دنیا په رسته کان چاوه پړی ئه وه یان لی ده کری که هه رگیز نابی موچه ی نه وه کانیاں وه کو موچه ی خه لکی تر بیت، به لکو ده بی چه ند قاتی ئه وان بی) صه حابه کان ئه مه یان به غه در ده زانی که خه لیفه ی دادپه روهر له کوړه که ی خو ی بیکات، که دادپه روهری ته واوی هه زه تی عومر ﷺ ته نها له وه دا ده رکه وتایه به س بوو که موچه ی کوړه که ی خو شی هه روهر کو خه لکی تر بی و زیاتر نه بی.. به لām ئه گهر که متر بیت عبدالله مه غدور ده بی، بویه ئه و پرسیاره یان له هه زه تی عومر کرد، به لām هه زه تی عومر وه لām یکی ئه وه نده نایابی دانه وه که میژوو بۆ هه تا هه تایه تو ماری کردو هه رگیز له بیر ناچیتته وه، فه رمووی: (إِنَّمَا هَاجَرَ بِهِ آبَاؤُ، لَيْسَ هُوَ كَمَنْ هَاجَرَ بِنَفْسِهِ). واته: ئاخر له راستیدا عبدالله ی کوړم له لایه ن من و دایکییه وه هیجره تی پی کراوه و له کاتی هیجره تدا به باوه شی من و دایکی هه لگیراوه، ئیتر چون ده بی وه کو که سیك موچه ی بۆ دابنری که به قچی خو ی هیجره تی کردووه و که سیکی بالغ و ته واو بووه!!) ئه م به سه رها ته ئیمامی بوخاری ره حمه تی خوی لی بی گپراو یه تیه وه.

هەر ئەم حەزەرەتی عومەرە هەر کاتێ کەسێک بۆ ئیشی تایبەتی
خۆی کە پەيوەندی بە کارو باری مۆسڵمانانەو نەبواوە بچواوە بۆ لای،
چرای بیت المال ی دەکوژاندهو و دەیفەرموو: ئەم چرایە ناو بیت
المال زەیتەکە ی بە پارە ی میللەت کەردراوە نابێ بۆ بەرژەوەندی میللەت
نەبێ کەس قسە و باسی لەبەر بکات و سودی شەخسی لە
رووناکییەکە ی ببینی!!!

بەلام ئەمڕۆ دەبینین کە سەرکەردە خۆی کارەبای فول لەسەر حسابی
میلەت بەکار دەهێنێ و هەرگیز گۆپ لە مالتا ناکوژیتەو و لە زستان
وهاویندا سپلیت ناھێلێ پانکە و سوپا مالتەکە ی ببینی، کەچی بە رادیۆ
و تەلە فیزۆن داوا لە هاوڵاتی دەکات کە کارەبا کەم بکاتەو و گۆپی
زیاد دانەگیرسێنێ!!! دەیان بەرپرس باسی گەندەلی لە بەرپۆوە بردنی
ولادتە دەکات کەچی خۆی یەکیکە لە گەندەلەکان، کەچی پەرخنە لە
ئیسلام و ئیمامی عومەر دەگری و بە کۆنە پەرستی دەزانێ!!! بەلی
ئیمانداران: هەر کاتێ سەرکەردە خۆپاریز بوو، واریع بوو ئەو میللەتیش
بە شیوەیەکی گشتی واریع دەبێ و نەک هەر حەرام ناخوات بەلکو شتی
گوماناویش ناخوات. هەر بۆیە کاتێ ئەو هەموو زیڕ و گەوهر و مادە
گرانبەھایانە ی دەولەتی فارسی کەوتە دەستی مۆسڵمانان و سوپای
نازادی بەخشی یە ئیسلام. هەمووی ھاتە خزمەتی خەلیفە و کە سەیری
کرد شتی زۆر بچوکی تێدا یە کە دەیان لێی لە گیرفاندا جێیدەبیتهو و
بە ئاسانی ھەلەدەگری و دەدزێ و لە نرخیشدا لە ئالتوون بە نرخترە،
کەچی بە ئەمانەتەو لە ناو هەموو چیا و چۆل و بیابانەو گەیشتۆتە
بیت المال بۆ ئەو ی لە خزمەتی تەواوی مۆسڵماناندا بەکار بێت.

ھەزرىتى غومەر سەرکردەى يەكەمى ولات كە ئوھى بىنى گرىا و فەرمووى:
 ئاى سەربازانىكى چەند دەست پاك و ئەمىنن كە خىانەتبان نەكردووه لە
 بچوكتىن دەستكەوتىش. يەككى لەوانەى لەوى ئامادە بوو فەرمووى: ئەى
 ئەمىرى ئيمانداران ئەمە بۆ تۆ و وارىعى و پاكى تۆ دەگەرېتەوھ، سوېند بە
 خوا ئەگەر تۆ ناپاك و ھەرام خۆر بوويتايە و تۆ بە مثقال لەو مال و
 سامانەى مىللەتە كە لە ژيىر دەستايە خىانەتت بگردايە، ئەوا سەربازەكانت
 بە تەن دزييان دەكرد و ئەم شتە گران بەھايانە ئاوا بە سەلامەتى
 نەدەگەيشتنە خەزىنەى دەولەت!! بېگومان ئەوھ پەرورەدى ئىسلامە كە
 سەرکردەى ئاوا وارىع و دەست پاك پەرورەدە دەكات.

دووھم: دووھم چىن لەو چىن و كەسانەى كە وارىعى لەواندا زۆر
 جوانە و گەل و مىللەت بە چاوليکەرى ئەوان دەبى بە وارىع و خۆپارىز
 لە شتى گوماناوى. عالم و زاناكانن. جا كە دەلئىن زانا ھەموو جۆرە
 زانايەك دەگەرېتەوھ لە ھەر بوارىكى زانستدا بىت، بە تايبەتى ئەوھى
 ئىمە مەبەستمانە لەم باسەدا زانايانى ئاينىيە، ئەو كەسانەى كە
 پۆشاكى زانايانىان لەبەردايە و لە مېنبەر و مىحرابەكانەوھ پىنمايى
 موصلمانان دەكەن بۆ چاكە كارى و ھەلال خۆرى، ئەوانە مىللەت چاوى
 لە گەورە و بچوكى وتە و ھەنگاو و ھەلوئىستيانە، وھ ئەوھندەى خەلكى
 سەيرى كەردەوھيان دەكات، سەيرى قسە و وتەيان ناكات، بۆيە ئەگەر
 زانايەكى ئاينى بۆ خۆى وەرە نەكات وھ لەو شتانەى كە لە نىوان ھەلال
 و ھەرامدا لە گوماندان خۆى نە پاراست، ئەوا مىللەت بە چاوليکەرى
 ئەو خراپتر دەكات و دەست دەكات بە ھەرام خواردنى ئاشكرا، بۆيە
 كاتىك قسەى زاناي ئاينى كاريگەرى كەردەيى -عەمەلى- لەسەر ژيانى
 پۇژانەى ھاولاتيان دەبى و وايان لى دەكات كە واز لە ھەرام خۆرى

بهینن، کاتې ټو زانا وتاریږه بڼو خوی نهک هر حرام نه خوات به لکو واز له هه موو شتیک بهینیت که گومانیشی له سهر بیت ټایا حرامه یان نا.

زوربه مان ټو باسه مان بیستووه که دایکېک پوله که ی دینیتته خزمته نیمامی عومر بڼو ټووه ی ناموژگاری بکات که واز له خورما خواردنی زور بینې چونکه لاشه ی حساسیه تی پنی هیه و به قسه ی دایکی ناکات، نیمامی عومر فهرمووی: خوشکه که م مناله که ت به ره وه بڼو ماله وه و به یانی بهینه ره وه ناموژگاری ده که م، پوژی دواتر که دایکه که م مناله که ی برده وه خزمته ی، نیمامی عومر فهرمووی: پوله گیان له مه ودوا ټوبی به قسه ی دایکت بکه ی و زیاده پویی نه که ی له خواردنی خورمادا.

دایکه که به سهرسورمانه وه وتی: ټه ی ټه میری ټیمانداران: ټه گهر ناموژگاریه که ت هر ټو دوو قسه یه بوو، ټیتر بوچی هر دوینی پیت نه ده وت و دوو جار هاتوچوت پی کردم؟! چه زره تی عومر فهرمووی: ناخر دوینی من خوم خورمایه کی زورم خواردبوو، ټه گهر به کوپه که ی توم بوتایه خورما مه خو، هیچ کاریگه ریبه کی نه ده بوو، بویه وتم به یانی وهره وه، چونکه له دوینیوه هه تا ټه مړو بڼو خوم هیچ خورما نه خواردوو، بڼو ټووه ی ناموژگاریه که م له سهر کوپه که ت کاریگه ری هه بیت! به لی ټه مه واقعیه و وه کو ټو دکتوره وایه که خوی جگهره به ده ستیه وه یه تی که چی له و کاته دا ناموژگاری نه خوش ده کات که خوی بیاریزی له جگهره کیشان!

وه ټو به سهر هاته ش زور گیردراوه ته وه که کاتې پیشه وا — ټه بو حه نیفه — ره حمه تی خوی لی بی منالیک ټه بینې یاری ده کات و له نزیک چالیکې قورپاودایه، ټه فهرمووی: پوله گیان ټاگات له خوت بیت نه خلیسکی و نه که ویته ناو قورپاوه که! مناله که به فیطره ت و دهرونی

پاکی دیتە گۆ و دەلی: مامۆستاگیان تۆ خەمی منت نەبی، بەلکو ئاگات
 لە خۆت بی که تەخلیسکی چونکە من دایکم پاکم دەکاتەو و
 بەرگەکانم بۆ دەشوات، بەلام ئەگەر تۆ بخلیسکی ئەوا ئومەتیک چاوت
 لی دەکات و لە پێگای راست لادەدات و ئیتر کی خاوینیان بکاتەو!!
 هەزار ڕەحمەت لە ئیمامی شافعی که فەرموویەتی: (زینَةُ الْعِلْمِ
 الْوَرَعُ وَالْحِلْمُ).

واتە: زینەت و جوانی زانست که پێی دەپرازیتەو و سەرنجی
 خەلکی بەلایدا ڕادەکیشتی دوو شتە: یەکەم واریعی و خۆپاریزی،
 دووهم: نەرم و نیانی و لەسەر خۆیی و پشو درێژی، بەلی هەر مهلا و
 زانیەک ئەم دوو ڕەوشتە بەرزەیی تێدابی، ئەوا دەبیته ڕیگا نیشاندەری
 راستەقینەیی خەلکی و موسلمانان لە دەوری کۆدەبنەو و هەموو
 قسەکانی بە کردەو و جێبەجێ دەکەن.

لێرەدا بە داخەو و دەلیم: که زۆربەیی مامۆستا ئاینییەکان که
 دیعایی ئەو دەکەن که لەسەر مەزەبی پیشەوا شافعی، بەلام ئەم دوو
 ڕەوشتە بەرزەیی که پیشەوا شافعی ئاماژەیی پی کردن که لە عالم و
 زانادا هەبن، که مەتر لە خۆیاندا بەدی دەکری، زۆر نین ئەو زانیانەیی که
 بەراستی واریعن و لە هەموو گومانیک خۆیان بە دوور گرتووە.
 دووهم: زۆریک لە زاناکان و وتاریژەکان زوو هەڵدەچن و زمانی زبر و
 تۆرەبوون لەجیاتی لەگەڵ ناحەزانی ئیسلامدا بەکار بهێنن لەگەڵ ئەو
 خەلکە بەکاری دەهێنن که هاتوون گوێیان بۆ بگری و ماندوبون و
 شەکەتی و ناارامی دەرونی که لە ناو مال و منال و بازار بگرە و
 بەردەیی دونیادا توشی بوو لە مزگەوتدا پشویەک بدات و دل و دەرونی

له رینگه‌ی ئه‌و و شانیه‌ی که له مینبهره‌وه ئه‌یانبیهستی، به‌لام به داخه‌وه زۆرجار به کۆمه‌لیک زه‌جر و هه‌ره‌شه و ترساندنه‌وه ده‌گه‌رێته‌وه، له‌گه‌ڵ ئه‌وپه‌ری دوعای خێر و قه‌در و حورمه‌ت بۆ هه‌موو وتارییژان و مامۆستایانی می‌زه‌ر سپی که ده‌بی کرده‌وه‌کانیان وه‌کو می‌زه‌ره‌که‌ی سه‌ریان سپی بی‌ت و به‌ کرده‌وه له‌سه‌ر رێبازی ئیمام شافعی بن.

خۆشه‌ویستان: له‌م سالانه‌دا مامۆستای مزگه‌وتیک له‌ بریطانیا له‌ناو پاصدا ده‌بی‌ت، له‌ کاتی پاره‌ کۆکردنه‌وه‌دا، شۆفیری پاصه‌که (٢٠) به‌نس زیاده‌ له‌گه‌ڵ باقی پاره‌که ئه‌داته‌وه به‌ مامۆستا ئاینیه‌که، مامۆستا که‌ بیرى کرده‌وه پاره‌ زیاده‌که‌ بگێرێته‌وه بۆ شۆفیره‌که‌ چونکه‌ هه‌قی ئه‌و نییه‌ و زیاده‌یه، پاشان هات به‌ خه‌یالیدا خۆ پاره‌که ئه‌وه‌نده نییه‌ شایه‌نی باس بی‌ت، ئیتر بۆ بگێرمه‌وه، کى گوی ده‌داته ئه‌وه! دواى ئه‌وه‌ش خۆ کۆمپانیای ئه‌و پاصانه‌ پاره‌ی باشیان ده‌ست ده‌که‌وی‌ت، خۆ په‌کیان به‌و ٢٠ به‌نسه نه‌که‌وتوو. بۆ بیانده‌مه‌وه وا ئه‌زانم پزقیکه‌ و خوا ناردوو‌یه‌تی، له‌ کاتی ئه‌م بیرکردنه‌وه‌یا بوو که پاصه‌که وه‌ستا و ئه‌و شوینه‌ بوو که مامۆستا ده‌یویست دابه‌زی‌ت، به‌لام له‌ ده‌م ده‌رگا‌که‌دا مامۆستا ئاینیه‌که نه‌فره‌تی له‌ شه‌یتان کرد و پاره‌که‌ی دایه‌وه به‌ شۆفیره‌که‌ وتی: ئه‌وه له‌ حه‌قی خۆم زیاترت داومه‌ته‌وه، شۆفیره‌که به‌ زه‌رده‌خه‌نه‌وه وه‌ریگرت و وتی: تۆ مامۆستای ئاینی تازه‌ی ئه‌م ناوچه‌یه نیت؟! وتی: به‌لى، وتی: من ماوه‌یه‌که ده‌مه‌وی‌ت بێم بۆ مزگه‌وته‌که‌تان تا له‌ ئیسلام شاره‌زا بێم و به‌ ئه‌نقه‌ست زیادم دایته‌وه تاوه‌کو تاقیت بکه‌مه‌وه، مامۆستا که‌ دابه‌زی قاچی هه‌لى نه‌ده‌گرت، بۆیه ده‌ستی گرت.

به عه‌مودیکه‌وه و سه‌ری هه‌لپری بۆ ئاسمان و به گریان‌ه‌وه وتی:
خوایه‌گیان خه‌ریک بوو ئیسلام به (۲۰) به‌نس بفروشم!!

سینیه‌م: سینیه‌مین که‌س و چین له ناو کۆمه‌لدا که زۆر پنیویسته
واریع و پاک بن و کاریگه‌ری راسته‌وخویان ده‌بی‌ت له‌سه‌ر جه‌ماوه‌ر.
بازرگانه‌کانن یاخود هه‌موو که‌سی‌ک که له بواری به‌ره‌مه‌یناندا کار
ده‌کات.. ئه‌گه‌ر کپیار بینی وا بازرگان یان خاوه‌ن پیشه‌ خو‌پاریزه له
هه‌ر شتی‌ک که گومانی لی ده‌کات که حه‌رامی تیکه‌ل بو‌بی‌ت، ئه‌وا ئه‌ویش
هه‌ستی حه‌لا‌خۆری بۆ دروست ده‌بی‌ت، به‌لام ئه‌گه‌ر بینی فروشیار نه‌ک
هه‌ر واریع نییه، به‌لکو شتی خراپیشی به چاک پی‌ فروشتوه، ئه‌وا
هاولاتی کپیاریشیری ده‌چیت به لای حه‌رام خۆری و حه‌رام
په‌یدا‌کردن و غه‌ش و فیل کردن له که‌سی‌کی تر، که به داخه‌وه به‌هۆی
نه‌مان یاخود کال بوونه‌وه‌ی بروابوون به چاودی‌ری خوایی و
لی‌پرسینه‌وه‌ی قیامه‌ت زۆربه‌ی زۆری بازاری ئه‌م‌پ‌رۆ بۆته جی‌گای ده‌ست
برین و هه‌ر چیه‌یک ده‌یک‌ری لی د‌ل‌نیا نیت، وه ئه‌وه‌ی چاره‌سه‌ری
ئه‌مه‌ش ده‌کات پیش هه‌موو شتی‌ک و ده‌ست تی‌وه‌ردانی‌کی حکومه‌ت له
بازار و کاری بازرگانی بریتیه‌یه له دروست کردنه‌وه و ژيان‌دنه‌وه‌ی
بیری خواناسی و ئیمان به قیامه‌ت و به‌وه‌ی که له‌سه‌ر (م‌ثقال ذره)
لی‌پرسینه‌وه هه‌یه و خوایه‌ک هه‌یه ئاگاداره نه‌ک له کرده‌وه ئاشکراکانت،
به‌لکو ئاگاداری ئه‌وه‌شه که له ناو ناخ‌تدایه و بیری لی ده‌که‌یته‌وه و
هیشتا له ناو سینه‌تدا نه‌ها‌تۆته سه‌ر زمانت!! وه له‌وانه‌یه بپرسی ئایا:
که‌سانی‌کی وا هه‌ن؟ له وه‌لامدا ده‌لیم: به‌لی، ئه‌وه ئیسلامه که به هه‌زاران
که‌سانی به‌ویژدان و نه‌ک هه‌ر ده‌ست پاک به‌لکو پیش ده‌ست ده‌روون

پاك دروست دهكات، كه نهك هر نزیکي حهرام نابیتتهوه، بهلكو
 موحاسه بهی دلی خویشی دهكات لهسه ر ئهوهی كه به زهره ر
 موسلمانیک خوشحال بیت و به کردهوه سزای دهكات، یهکی لهو
 كه سایه تییه خواناسانه، كه بازرگانیکی دهوله مهند بووه، واته: هم
 پیایوی ناو مزگهوت بووه ئههلی شه ونویژ و پوژوی سوننهت و زیکر و
 فکر بووه، هم ئههلی بازار و کرین و فروشتن بووه، ئهم پیایوه بهریرهش
 ناوی (المسور بن مخرمه) بووه، ئهم بازرگانه خواناسه گهنم و
 دانه ویله کی زوری کپی بوو له کاتی هه لگرتنی خهرماندا و کردبویه
 ناو عه مباره کانیه وه، بهره بهره لیی ده فروشت و بیریشی کردهوه كه
 ئهوهی نه فروشراره تاوه كو پایز و زستان ئهوا قازانجیکی زورتر دهكات،
 كات پایز بوو و وهختی بارانی پهله بوو، له ناو دوكانه كهیدا
 دانیشتبوو، چاوی كهوت به هه وریکی رهش كه هیما ی ئهوهی پیوه بوو
 كه بارانی هه لگرتبی، لهم كاته دا له ناخیه وه پیی ناخوش بوو بباری،
 چونكه ئه گهر ماوه یه کی تر بارانی پهله دوا بكه و تایه گهنم و
 دانه ویله كه ی ئهم زیاتر نرخ ی بهرز ده بووه وه. (هه رچهنده ئه و به و
 مه بهست و نیازهش نه یكریبوو كه بو گرانی هه لی بگری، واته: إحتکار-
 بكات كه له شه رعدا حهرامه)، به لام هه ر دهست به جی و له هه مان
 جیگادا لومه ی نه فسی به دخوی خوی کرد و به خوی گوت: ئه وه چییه
 له كه یه وه وام لی هاتووه، كه به قازانجی موسلمانان دلگران بم، له
 پیناوی ئه وه دا كه بو خوم هندی پاره م دهست بكه وی! ته وبه و
 ئیستغفاری کرد و بریاری دا كه به کرده وهش سزایه کی توندی نه فسی
 بدات، بویه هه ر له ویدا بریاری دا كه ئه و دانه ویله یه ی به چ نرخیک

کریوه له کاتی مانگی خهرماندا که دانه‌ویلّه له ههموو وهختیکی سال
 تیییدا ههرزانتیره، ههر به ههمان نرخ بیفروشیته‌وه و هیچ قازانجیکی
 نه‌خاته سهر، خه‌لکی که ئەمه‌یان زانی زۆر به لایانه‌وه سه‌یر بوو، چۆن
 ئاوا له پایزدا به نرخ‌ی هاوین دانه‌ویلّه ده‌فروشی، ئەوانه‌ی که باش
 نه‌یانده‌ناسی خه‌ریک بوو گومان له‌وه بکه‌ن که دانه‌ویلّه‌که‌ی تیک
 چووبیت، بویه ئەم باسه‌یان بۆ چه‌زهرتی عومه‌ری کوپی خطاب که
 خه‌لیفه‌ی موسلمانان بوو گێپرایه‌وه، ئەویش بانگی کرد و لێی پرسى:
 ئەوه چۆنه هیچ قازانج ناخه‌يته سهر دانه‌ویلّه‌که‌ت؟! (مه‌سوهر)یش به
 ناچارى ته‌واوى به‌سه‌رهاته‌که‌ی بۆ گێپرایه‌وه، چه‌زهرتی عومه‌ر زۆر
 دلخۆش بوو به‌م بپرایه‌ بویر و دلیرانه‌یه که به راستی هه‌لوێستی
 موسلمان ده‌بی ئاوا بیت، وه زۆر دلخۆش بوو که بازرگانی ئاوا له ناو
 ولات و میله‌تدا هه‌بیت و نیشه‌نه‌ی ئەوه‌یه که خوای گه‌وره به‌ره‌که‌ت‌یان
 به‌سه‌ردا ده‌پێژێ، بویه زۆر ده‌ست خوشی له‌و بازرگانه به‌ویژدانه دل
 پیر له ئیمانه کرد و فهرمووی: پاداشتی توی به‌پێژ ههر به خوای گه‌وره
 ده‌دریته‌وه و ههر ئەوه‌نده‌ت پی ده‌لیم: جَزَاكَ اللهُ خَيْرًا.. یا ره‌بی خوا
 پاداشتی به خیرت بداته‌وه و نمونه‌ت زیاد بکات..

ئای چهند جوانه، چهند جینگه‌ی دلخۆشییه که بازرگانه‌کانی
 ئیمه‌ش ئاوا بیر بکه‌نه‌وه، ئای برای ئیماندار تۆش خۆت بپاریزه له شته
 گومان‌اویه‌کان، ههر شتی که زیان به منالیکى بی گونا‌ه ده‌گه‌یه‌نیت،
 وه‌کو هه‌لمات و میزه‌لان و ده‌مانچه‌ی میروو تراقه و ته‌قه‌مه‌نی،
 ههرچه‌نده به پاره‌ی خۆت ده‌یکری و ده‌یفروشی، به‌لام چونکه سود
 ناگه‌یه‌نی و بگره له پرووی ته‌ندروستی و لاشه‌وه زهره‌ر له منال ده‌دات،

فروشتنی گهر ته واو حهرامیش نه بی، مه کړو هو ناپه سه نه ده و ده بی خوتی لی بیاریزی... توش نهی برای شوفیر، نه گهر زانیت نه و نه فهرانه ی به کړیت ده گرن که بیان به ی بو شوینیک، بو خواردنه وهی عهرق، یان بو قومار کردن، یان بو تیکه لی ناو په شبه له کی شایت ده بن، نه وا پاره ت نه وی و بلی من ناتوانم بتان به م و خوت مه که به شهریکی نه و تاوانه.

روداوکی واقعی که چند سالیك له مه و بهر پویدا بوتان ده گپرمه وه: کورپکی گنج عهره بانه یه کی پی ده بیت له ناو بازاردا که لوپه ل بگوازیته وه بو خه لکی، گهنجیک که له سیم و جل و بهرگ و پیل اویدا سیمای هه ژاری و موحتاجی ده بینرا، به لام نه فس به رز که ناماده بوو به دوا ی عهره بانه یه کی ناسندا پروات و په لاماری حهرام نه دات، له ناو بازار کابرایه کی ورگ زل، که سیمای ده وله مهندي و پاره داری له جل و بهرگ و بونی عهر و سر و سیمایدا درده که ویت، داوا له م کوره گهنجه عهره بانچیه ده کات که نه و کارتونه ی بو بار بکات بو فلان گه راج بو لای سه یاره که ی، کوره گهنجه که ش به دلخوشییه وه له گه لی ده پروات تاوه کو به رده م دوکانی عهرق فروشیك له به رده م دوکانه که دا یه کدوو کارتون دانراوه، کابرای ده وله مهندي به کوره گهنجه که ده لیت: نه وه کارتونه کانه و باری بکه. به لام گهنجه که به بینینی دوکانی عهرق فروشی و دانانی نه و کارتونه له به رده می نه و دوکانه دا نه که ویته گومانه وه و به کابرای ده وله مهندي ده لی: به ریژ ناچارم پرسیاریک بکه م: نه م کارتونه چییان تیا یه؟! نه ویش زور به ساده یی ده لی: ته نها عهرق و بیریه! بچی؟! گهنجه که ده لی: ده ی من ناتوانم نه و شتانه بخرمه سر عهره بانه که م! کابرا ده لی: خو شتیکی وا قورس نییه، هر چند کیلویه ک ده بی! گهنجه که ده لی: مه به ستم قورسی و سوکی نییه، مه به ستم

ئەوھیه حەرەمە و خوای گەورە قەدەغەیی کردوو و پیغەمبەری ﷺ خوا ﷻ نەفرەتی کردوو لەو کەسەیی کە عەرەق دەگوازیتەو و باری دەکات و دایدەگری، ئیتر من چۆن دەتوانم شتی وا بکەم!! کابرای دەولەمەند دەلی:
 کوپی باش تاقەتم نییە بپۆم بە شوین عەرەبانەییکی تردا و سەیارەکەشم بۆ نایەتە ئەم شوینە قەلەبالەغە، ئیتر چەند پارە داوا دەکەیی ئەتدەمی و خیرا باری بکە بۆم! کوپە گەنجهکە بە دلێکی پر لە ئیمانەو دەلی: باوەر بکە من بۆ دیناریک موحتاجم، وە زۆر دلم خوش بوو کە تۆ پیت وەم وەرە ئەو شتانەم بۆ هەلبگرە بۆ ئەو گەرچە، بەلام کە زانیم حەرەمە، دلنایە ئەگەر هەموو سەروەت و سامانەکەیی خۆتم بەدەیتی تەنھا دەستیشی لی نادەم!! ئەم قسانە ئەوەندە بە راستگوویی و دلێکی پاکەو دەکات کە کابرای دەولەمەند سەری سوپدەمی نی لە پاکیی و خواناسی ئەم گەنجه بەو هەژاری و موحتاجیە. بۆیە فیطرەتی بە ناگا دیتەو هەر لەویدا خوای گەورە بە بەرەکەتی ئەم گەنجه وەرە و خواناسە دەروپاکە، هیدایەتی دەدات و دەلی: توخوا تۆ بەو هەژاریە ئامادە نیت کە بی فرمانی ئەو خواوە بکەیی، کەچی من بەم هەموو سەروەت و سامانەو گوئی بە فرمانی خوا نادەم، تۆ بەو هەموو موحتاجیە کە بە ناشکرا پیتەو دیارە تەنەزول بۆ حەرەم ناکەیت و سەری بەرزت دانانەوینی بۆ حەرەم، کەچی من بەو هەموو سامانەو کە هەمە دەیان جار تەنەزولم بۆ چەند دینار و دۆلاریک کردوو! وە هەرگیز نەمپرسیو ئەمە حەلەلە یان حەرەم! تۆ زۆر لە من گەرەتر و بەرێزتری و وا بپارم دا کە منیش وەکو تۆ پیاوانە و مەردانە و موسلمانانە بژیم و قاماوم عەرەق نەخۆمەو، هەر لەویدا کارتۆنە عەرەقەکانی بەجی دێلی و بە زۆر و بە سویند هەندی پارە دەبەخشی بە گەنجه عەرەبانچیەکە و گەنجهکەش دوای خیری بۆ دەکات و پیروزیایی ئەم هەنگاوە نوییە لی دەکات و ناویشانی یەکتەری

وهردهگرن و ههموو حهفتهیهک له مژگهوتیکی دیاری کراودا لای مهلایهکی
شارهزا و وتارجوان به یهکهوه نویژی ههینی ئەنجام ددهن!

به‌ئێ به‌ریزان: ئەگەر ئەهلی کهسابهت و بازارمان ئاوا واریع بن، ئاوا
دهبنه مایه‌ی په‌رحمهت بۆ خوشیان و ههموو ئەو کهسانه‌ش که ئەمان
هه‌ئس و کهوتیان له گه‌لدا ده‌که‌ن.

چواره‌م: چواره‌م که‌س و چین که پێویسته به په‌فتاری جوان و بالایی -
واریعی - خوێان به‌رازی‌ننه‌وه و کاریگه‌ری گه‌وره‌یان ده‌بێت بۆ سه‌ر که‌سانی
تر، دایک و باوکه، چونکه ئەگەر دایک و باوک گالته‌یان به‌ هه‌لال و هه‌رام
هات، ئەوا پۆله و ئەولاده‌کانیان گۆی به‌ هیچ ناده‌ن و نازانه‌ن هه‌رام و هه‌لال
جیاوازیان هه‌یه یان نا، به‌لام ئەگەر دایک و باوک نه‌ک هه‌ر هه‌رامیان
نه‌خوارد به‌لکو خوێان له شته گوماناییه‌کان پاراست و وه‌ریان کرد، ئەو
کاته ئەو مناله‌ی له‌ و ژن و پیاوه واریعه په‌یدا ده‌بێت، إنشاء الله منالیکي زۆر
خواناس ده‌رده‌چێ، وه ئەو مناله‌ش که‌له و ماله‌دا و له باوه‌شی ئەو دایک و
باوکه‌دا په‌روه‌رده ده‌بێ، هه‌مان په‌فتاری دایک و باوکی دووباره ده‌کاته‌وه و
خۆی له گوماناییه‌کانیش ده‌پاریزی، چ جایی هه‌رام خۆری، له میژووی
ژیانی پر به‌ره‌که‌ت و پرشنگداری پیاوچا‌کاندا به‌سه‌ره‌اتیکی زۆر نایاب و
ناوازه هه‌یه و هه‌ز ده‌که‌م به یه‌که‌وه گۆیی بۆ بگرین:

کوپیکی گهنجی به‌ریز و په‌هوشت به‌رز ناوی (تابتی کوپی
ئیه‌راهم)بوو، پوژیکیان له ده‌روه‌ی شاری (کوفه‌)دا به قه‌راغی جوگه
ئاویکدا ده‌پو‌یشت، له ناو ئاوه‌که چاوی که‌وت به‌ سیوێک که له داریک له
دار سیوه‌کانی ناو ئەو باخه‌ سیوانه‌ی که جوگه ئاوه‌که‌ی لی ده‌هاته
ده‌روه‌ که‌وتبوه خواره‌وه، ئەم گهنجه ده‌ستی برد بۆ سیوه‌که و نیوه‌ی
خوارد، دوا‌ی ئەوه که هیشتا نیوه‌ی سیوه‌که‌ی هه‌ر به ده‌سته‌وه بوو،

بیری کردهوه که ئەم باخه خاوهنی ههیه، له بهر ئەوه وازی له نیوه سیۆهکهی تر هینا که به دهستییهوه بوو، بردی بۆ لای خاوهن باخهکه و پێی وت: لیم ببوره و گەردنم ئازاد بکه لهوهی که خواردومه و ئەمەش نیوهکهی تری سیۆهکه، پیاوهکهش وتی: من ناتوانم لیت ببورم چونکه من باخهوانم، خاوهنی ئەم باخه شهو پۆژیک لیڤهوه دوره، ثابتی کۆری ئیبراهیم وتی: هەرچهنده دوور بیت پیویسته بچم، چونکه دروست نییه و گومانی حهرامی تێدایه که لهته سیۆیک بخۆم له کاتیکیدا خاوهنهکهی بێ ئاگا بیت لێی!.. بهلێ ریگای دور و درێژی گرتە بهر تا گەیشته بهردهرگای خاوهن باخهکه و سهلامی لی کرد وتی: قوربان گەردنم ئازاد بکه و لیم ببوره من نیوهی ئەم سیۆه له باخهکهی تو خواردوه، ئەمەش نیوهکهی تریهتی، خاوهنی باخهکه سهیریکی کرد و وتی: لیت خوش نابم و گەردنت ئازاد ناکەم هەتا ئەم مەرجهم بهجی نههینی، ثابت فەرمووی: مەرجهکهت چیه؟! وتی: دهبیت کچهکه ماره بکهیت!!

ثابتی گەنج به سهرسوپمانهوه فەرموی: باشه ئایا سزای خواردنی لهتیک سیۆ بریتیه له مارهکردنی کچی خاوهن باخ؟! باوکی کچهکه وتی: بهلام با پیناسهی کچهکه مت بۆ بکه، کچهکهی من کویر و کهپولانه، له ماندا دانیشتووه! ثابت توژیک بیری کردهوه له دلی خویدا وتی: ئەگەر ئافرهتیک بهو جوړه بیت کهی بۆ شوکردن دهگونجیت؟! بهلام چار نییه خاوهن باخهکه گەردنم ئازاد ناکات، هەتا ئەو ئافرهته ماره نهکه، له بهر ئەوه بریاری دا که پازیبه بهو کچه و له بهر خاتری خوای گهوره خزمهتی دهکات، دوو شایه تیان ناماده کرد و ماره برین تهواو بوو، خاوهن باخهکه دهستی کچهکهی گرت و بردی بۆ ئەو خانوهی که ثابت به کرنی گرتبوو، کاتی ثابت چوو ژورهوه بۆ لای کچهکه وتی: السلام علیکم. له دلی خویدا وتی: خو دهزانم لانه و

ناتوانی و هلام بداته وه، به لام خو فریشته کان و هلام دده نه وه، به لام کاتیکی زانی کچه که و هلامی دایه وه، ثابت سهری سوپما!! که واته: کهر نییه و لال نییه و ئیفلیج و گوجیش نیه، خو چاوی دهمینی و به ره و پروم دیت نافرته تیکی زور جوان و پیکوینکه، به سهر سوپمانه وه به نافرته که ی وت: باشه بوجی باوکت ئاوا و ه صفی توی بو کردم؟! کچه که وتی: باوکم راست دهکات: من بو نه زهر و پوانین بو پیاوی نامه حرم کویرم، بو گوینگرتن له غه یبته و بوختان که ږم، زمانم بهس چاکه ی پی دوتری، قاچم نییه بو خراپه و شوینی ناشهری پی برؤم.. به لی ئەم دوو پاک و خاوینه ئەم دوو واریع و خواناسه هەر بو یه ک باشن و خیزانیکی تا بلیی بهخته و هریان دروست کرد له م ژن و پیاوه به ږیره (پیشه و ابو حنیفه که ناوی نعمانی کوپی ثابته) له دایک بوو، که اجتهدی له هزاران مهسه له ی شهریدا کردووه و ماوه ی چل سال به دهست نویژی عیسا نویژی به یانی کردووه!...

به ږیزان: کوتایی ئەم وتاره به و فهرمووده یی پیغه مبهری خوا عليه السلام دینم که فهرموویه تی: (إِنَّكَ لَنْ تَدْعَ شَيْئًا إِلَّا عَزَّ وَ جَلَّ - إِلَّا أَعْطَاكَ اللَّهُ خَيْرًا مِنْهُ) مجمع الزائد ج ۱۰ ص ۲۹۵ و قال: رواه أحمد و الطبراني و إسنادهما حسن.

واته: توی ئیماندار له بهر خاتری خوا واز له هەر شتیک بیینی که خوا حهرامی کردووه - تواناشت هه بیته بیخوی و به دهستی بهینیت به لام له بهر فهرمانی خوا که له شهریدا فهرموویه تی حهرامه وازی لی بیینی و نه یخوی، دلنیا به خوی گه وه زور له و شته حهرامه باشت و به نرخت به حه لالی پی ده به خشی)

به ږیزان ئەم فهرمووده یی پیغه مبهری عليه السلام هه موومان به چاوی خومان بینیومانه، که ئەگەر مروؤ ئارامی هه بی و په له نهکات و کورت بین نه بی و وانه زانی نان هەر ئەو نانه یه که ئەمروؤ له خوانه، ئەوا ئەوه ی وازی لی

دینی به فەرموودهی شەرع، خۆی گەورە بە حەلّالی بە نسیبی دەکات و پێی دەبەخشی. نمونه‌یه‌کی واقعی له گۆلزاری پیاوچاکان وەرده‌گیرین. که تێیدا هاتوو: کوپکی گەنجی به‌پیزی دل پر له ئیمان و خواناسی ناوی -موبارەك- ده‌بی به شوین کار و که‌سابه‌تدا ده‌گه‌ری، که نانیکي حەلال به‌ده‌ست به‌ینی و به‌ده‌ستی خۆی بژی و چاوی له‌ده‌ستی خەلك نه‌بی، له‌م کاسبی بو‌ئەو کاسبی تا سه‌ره‌نجام پێی ده‌که‌ویته‌ لای خاوه‌ن باخیک و پیک ده‌که‌وی له‌گه‌لی که سالانه به‌رامبه‌ر بپیک دیاری کراو له‌پاره‌ خزمه‌تی باخه‌که‌ی بو‌ بکات و ئاوی بدات و به‌رهمه‌که‌ی بو‌ بپرنی، یه‌کی له‌ به‌رهمه‌کانی باخه‌که‌، که به‌شی هه‌ره‌ زۆری باخه‌که‌ی داگیر کردبوو، هه‌نار بوو، دوا‌ی زیاتر له‌ چه‌ند سالیک پوژتیکیان خاوه‌ن باخه‌که‌ کو‌مه‌لی میوانی زۆر خۆشه‌ویستی ده‌بیته‌ ده‌یانیه‌نی بو‌ ناو باخه‌که‌ی و به‌ موبارەك ده‌لی: پڕۆ هه‌ندی هه‌ناری شیرینمان بو‌ بیته‌، ئه‌ویش ده‌روات سه‌به‌ته‌یه‌ك هه‌نار لێده‌کاته‌وه‌ و بو‌یان دینیت، که ئه‌یشکین ته‌ماشای ده‌که‌ن هه‌ناره‌که‌ ترشه‌، خاوه‌ن باخه‌که‌ به‌ تو‌ره‌یه‌یه‌وه‌ ده‌لی: باشه‌ تو‌ تامی شیرین و ترش لیک جیا ناکه‌يته‌وه‌؟ موبارەك ده‌لی: قوربان چۆن جیای ناکه‌مه‌وه‌، سوپاس بو‌ خوا هه‌ستی تام کردنم زۆر ته‌واوه‌. خاوه‌ن باخ ده‌لی: ئه‌ی که‌واته‌ بو‌چی چو‌یت هه‌ناری ترشت لی کردۆته‌وه‌ له‌جیاتی شیرین. ئه‌ویش ده‌فه‌رموی: ئاخ‌ر قوربان من هه‌تا ئیستا تامی هیچ هه‌ناریکی ئه‌م باخه‌م نه‌کردوو و لیم نه‌خواردوو، چونکه‌ تو‌ که‌ منت هی‌نایه‌ ئیره‌ وتت: تو‌ باخه‌وانیت، نه‌توت: پڕۆ هه‌نار بخۆ، خاوه‌ن باخه‌که‌ به‌ سه‌رسورمانه‌وه‌ وتی: چۆن شتی وا ده‌بی تو‌ چه‌ند ساله‌ له‌م باخه‌دا کار ده‌که‌ی که‌چی هه‌ناریکت لی نه‌خواردبی!!

ئەویش ھاوسەری تۆیە و ھی تۆیە، تۆ شایەنی ھەموو شتیکی، بەلێ ئینسانی ئەمین و واریع دەبی خەلات بکری و دەست خوشی لی بکری و ناوی بلاو بکریتەو ھەلاپەری کتیبی بۆ میژوو پی برازیتەو ھەلاک بە داخەو ھەلاک ئەمرو، ئەمین و دەست پاک و واریع و ھەلاک خۆر لای خەلکی خوا نەناس بە گیل و فقیر حال دەزاندری و زۆرجار لە پیشەکە دەردەکری، بەلام دز و ناپاک و خائین و ھەرام خۆر خەلات دەکری و پلە بەرز دەکری و دەست خوشی لی دەکری!!

بەلێ ئیمانداران: لە موبارەکی گەنج و واریع و خواناسی بە ھەق، لەگەڵ ئەو کچەدا کە کچی پیاویکی خواناس و تیگەیشتوو بەویژدان بوو، مەنالیک لەدایک بوو ناویان نا (عبداللە) کە لە دواییدا بوو بە یەکی لە زانترین و پیاوچاکترین کەسی سەردەمی خۆی و کەم کتیب ھەبە لە تەفسیر و میژووی ئیسلام و پیاوچاکان کە ناوی (عبداللە ی کوری موبارەکی) تیدا نەبی، سُبْحَانَ اللَّهِ، چون موبارەک واریع و خۆپاریز بوو لە ھەموو شتیکی گومانای لە ھەرام عبداللە ی کوریشی بە ھەمان شیو ھەرام واریع بوو، دەیفەرموو: (لَا أَنْ أَرُدُّ دَرَهْمًا مِنْ شُبْهَةِ خَيْرٍ لِي مِنْ أَنْ أَتَصَدَّقُ بِمِائَةِ أَلْفٍ دِرْهَمٍ، وَمَا تَنِي أَلْفٍ دِرْهَمٍ. . . حَتَّى عَدَّ سَمَائَةَ أَلْفٍ دِرْهَمٍ) . . .

واتە: (ئەگەر من لەبەر خاتری خوا واز لە خواردنی یەک دەرھەم بینم کە گومانای تیدا بی لە نیوان ھەلاک و ھەرامدا، ئەوا بۆ من چاکترە لەو ھەمی کە سەد ھەزار دەرھەم بکەم بە خیر و بیبەخشم، وە بەخوا چاکترە لە بەخشینی دووسەد دەرھەم، بەم جوو ڕۆشت ھەتا فەرمووی: بەخوا ئەم واریعە و نەخواردنی ئەو دەرھەمە کە ئەو

گومانی هه‌رامه‌ی تێدایه خێرت‌ره و چاک‌تره له به‌خشینی شه‌ش سه‌د
هه‌زار دیره‌م له پیناوی خوادا!!)

به‌لێ باوکی ئاوا هه‌رده‌یی کۆری ئاوی لی پهره‌رده بیی: ﴿وَالْبَلَدُ
لَطِيبٌ تَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبُثَ لَا تَخْرُجُ إِلَّا نَكْدًا﴾ الاغراف ٥٨

داواکارم له خوای گه‌وره که کاربه‌ده‌ستانمان دادپه‌روه‌ر و به‌ویژدان
و به‌سوژ کا، زانایانمان دلیر و بوی‌ر و هه‌ق‌بیژ بکا، بازرگان و ئه‌ه‌لی
بازارمان ده‌ست پاک و ئه‌مین بکات.

دایک و باوکان به‌ ئاگا و هوشیار و بیدار بکا و شاره‌زایان بکات له
ئیسلام و له‌سه‌ر ئه‌م ئیسلامه جوانه نه‌وه‌کانیان پهره‌رده بکه‌ن، هه‌ر له
سه‌رکرده‌وه تا زانا و بازرگان و هه‌ر هاو‌لاتیه‌کی ئه‌م و لات‌ه پرا‌زینیه‌وه
به‌ دئسوژی و و هه‌لال‌ خو‌ری و واریعی و پاکی و چاکی. اَللّهُمَّ آمین.

سه‌رچاوه‌کان:

١. قورئانی پیرۆز
٢. نَظَرَةُ التَّعِيم - ج ٨ ص ٣٦١٩ ، ص ٣٦٢١ ، ص ٣٦١٧
٣. صَحِيحُ وَصَايَا الرَّسُول ﷺ - سعد يوسف ابو عزيز ج ١ ص ٢٩١ ، ص ٢٨٩
٤. به‌ره‌و ئیسلام - ئاسوده‌یی - ئه‌ندازیار عثمان محمد رشید ل ٨٣
٥. درود - فاتح محمد سمیع ب ١ ل ٧٦
٦. السلسلة الذهبية - محمود المصري ج ١ ص ٨٣

وتاری چوارهم بو مانگی جهادی

الاول

فؤ پاریزی له شته گوماناو یه کان

الهرع

به شلی دووهم

وتاری چوارهم بۆ مانگی جمادی الاول خۆ پارێزی له شته گومانایه‌كان - الورع -

((به‌شی دووهم))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: له وتاری رابردودا باسی یه‌کێ له ره‌وشته جوانه‌کانی
مروّقی موسلمانمان کرد، که ئه‌و ره‌وشته به‌لگه‌ی ئیمانی ساغ و وێژدان و
ناخی زیندووی مروّقی موسلمانانه، که ئه‌ویش خۆپاراستن بوو له‌و شتانه‌ی
که گوماناوین و له نیوان حه‌لال و حه‌رامدان.

به‌پێزان: زانیانی زمانه‌وانی و شهرع زان به‌ گه‌لیک شیوه پێناسه‌ی
وه‌رعیان کردووه، له‌ناویاندا ئه‌و پێناسه‌یه‌ی پێشه‌وا‌ی ناودار -إبن القيم-
هه‌له‌به‌ژێرم که له کتێبی (الفوائد ص ۱۱۸) دا فه‌رمویه‌تی: (الورع: تَرْكُ مَا
يُخْشَى ضَرَرُهُ فِي الْآخِرَةِ) واته‌: وه‌رع ئه‌وه‌یه که خۆت بپارێزی و وازبه‌ینی له
هه‌ر شتێک که بترسی زه‌ره‌ری بۆ قیامه‌ت هه‌بێ... که‌واته‌: له‌م پێناسه
فراوانه‌ی -إبن القيم- وه‌و تێده‌گه‌ین که وه‌رع ته‌نها هه‌ر له‌ خواردن و
خواردنه‌وه‌دا ناکرێ وه‌کو هه‌ندی که‌س وای لێ حالی بووه، به‌لکو ئه‌گه‌ر
سه‌یری پیاوچا‌کانی پێشین بکه‌ی ده‌بینی وه‌رعیان کردووه له‌ ته‌ماشاکردنی
هه‌ر شتێک که په‌یوه‌ندی به‌وانه‌وه‌ نه‌بێت و ته‌مasha کردنی سودی نه‌بوی، بۆ
نمونه‌: له‌ کاتی سه‌ردانی مالی خزم و دۆستدا چاویان نه‌گێراوه‌ به‌ هه‌موو
شوینیکی ناو ماله‌که‌دا به‌ شیوه‌یه‌ک که گومانی ئه‌وه‌ی لێ بکرێ که خاوه‌ن
مال پێی دل‌گران بێ و به‌ که‌سیکی چاوپیس و هه‌سود که یه‌کێ له
نیشانه‌کانیان زۆر وردبوونه‌وه‌یه و به‌ قولی سه‌رنج دانه له‌ هه‌ر شتێک که له
ده‌ورو به‌ریاندا هه‌یه - بیته به‌رچاوی، بۆیه له‌ چه‌ندین شوینی ژیا‌نی پیاو

چاكاندا ههيه كه كاتى چونه مالئكه وه. يان بهريگا و ناو كولانيكدا
 زوشتون. يان چوونه ته ناو بازار. دواتر لييان پرسيون نهو ماله يان نهو
 دوكانه. يان نهو كولانه و مالى فلان كهس چون بووه. نهيتوانيوه باسي بكات
 چونكه نهو ونده به وردى لى نهروانيوه. كه به داخه وه هندی موسلمان ههيه
 نه ژن و پياو كه به حسابى خوى وهرع دهكات كهچى كه چووه مالئكه وه به
 رادهيك به ههرچوار لای خويدا دهروانى وسهرنج دهدات زور جار نازارى
 مهورنى خاوهن مال دهدات، كه به راستى نهگهر نيمه ي موسلمان وهرع له
 تماشاكردندا فير بين، جوانترين كهسايه تيمان دهبيت نيشانه ي مروقى
 پوشنير و پيشكه وتومان تيدا ديته دى. وه وهرع كردن له (گوينگرتن) دا
 به شيكى ترى وهرع كردنى مروقى موسلمان. كه گويت بپاريزي له گوى
 گرتن له ههر قسه يهك. گورانیهك گفتوگو يهك كه ههست دهكه ي هندی وشه ي
 ناشهرى تيدايه. يان به شيوه يهك باسي نيسلام و موسلمانان دهكرى كه زه
 میان دهكرى و ناشرين دهكرين. به لام نه م قسه نابه جى و ناشهرعيانه كراوته
 ناواخنى بابه تيكي به ناو پوشنيرى و كلتورى و نه ده بى. نهوا تو له و كاته دا
 گوينى خوت له بيستنى نهو قسه و گفتوگو يانه بپاريزي، وهرعى بيستنت
 كردووه و نيشانه ي نيمان و دلسوزيته بو نيسلام. مهگهر له كاتيكا گوى له و
 قسانه بگرى كه بتهوى له نياز و مهبهستى ژه هراوى نهو بابته حالى بى و
 ردى بدديته وه و له سهرى بنوسى و موسلمانانى لى و شيار بكه يته وه. نهوه
 نروسته و كاريكى گه وره و خزمه ته به نيسلام. به لام نهگهر نهو ته له توانا دا
 به بوو. وه بوته كرا نهوا ميشك و گوينى خوت به و دهنگه ناسازه ناخوشه،
 نه خوش مهخه و وازى ليبنه و فهرمووده كه ي پيغه مبهري ^{صلى الله عليه و آله} خوا ^{صلى الله عليه و آله} جيبه جى بكه
 كه فهرموويه تى: (من حُسنِ إسلامِ المرء تركه مالا يعنيه) حديث حسن رواه
 الترمذي (٢٧١٣) و ابن ماجه (٣٩٧٦) ... واته له جوانى موسلمان بوونى كه سينكه

که واز لهو شتانه دینى که په یوه ندى به ووه نییه و لى سودمند نابى و له شهر و خراپه شى دنیا نییه!...

نيمانداران: جوړىكى تر له وهرع و خو پاريزى بریتیه له وهرع کردن له بون کردنى هر شتيك که بزاني له سهرت حيساب ده كړى بون قيامه تت و لپرسينه و هت له سهرى له گهل ده كړى. هه روه كو (عومهرى كوپى عبد العزيز) رحمه تى خوى ليبيت كه خه ليفه د ادگهرى موسلمانان بوو. له زه مانى خه لافه تيدا هه ندى ميسك هاتبوو بون موسلمانان و له بيت المال دا دانرابوو، له كاتيكا به لای بيت المال دا تپه پرى توند لوتى خوى گرت تا لهو ناوه دور كه و ته وه ئه وانه ي له گهلې بوون به سهرسورمانه وه وتيان: قوربان ئه وه بون لوتى خوتى گرت؟! فهرمووى: (إِنَّمَا يَنْتَفِجُ مِنْ هَذَا بَرِيحِهِ، فَأَكْرَهُ أَنْ أَجِدَ رِيحَهُ دُونَ الْمُسْلِمِينَ). واته: به راستى سود بينين له ميسكه خو هر بونه خوشه كه يه تى. جا كه لوتى خوم گرت بو ئه وه بوو كه ئه و بونه نه چى به لوتما پيم ناخوش بوو كه من بونى بكه م به بى موسلمانان!!! سبحان الله له گه و ره يى ئه م ئيسلامه كه مروقى چون پيده گه يه نيئت. سهركرده ي ناوا دروست ده كات كه ته نانه ت خوى ده پاريزى لهو بونه ي كه به بى ده سه لاتى ئه و به هه وادا بلا و ده بيته وه. به لام چونكه به شى موسلمانانى تيدا يه خو لهو بونه خوشه ش ده پاريزى و به بى ته و اوى موسلمانان ئه و يشى ناويت! ئه مه ئيسلامه كه سهركرده ي ناوا پيده گه يه نى و ئه وه ش كوفره كه سهركرده ي و پيده گه يه نيئت به بونى خوينى مروقى بيتاوان نه بى ميشكى ناسوده نابى و چاوى تير نابى و ئه گهر هه موو سامانى ولات بخاته بانق و خه زينه كانيه وه كه وه كو جه هه نه م وان

هەرگیز تیر نابین و هەر دهلی: هل من مزید. هیشتا هەر پیتی که مه و
 رمخنهش له ئیسلام دهگری و به کۆنه په‌رستی دهزانی!!
 جوړیکی تر له وهرع بریتیه له وهرع کردن له قسه و ئاگادار بوون
 له‌وهی که زمان دهیلی.

واته: چاودیرییه‌کی توندی له‌سه‌ر زمانی داناوه و قسه هه‌تا له بیژنگی
 نه‌داو زه‌ره‌ر و قازانجی دیاری نه‌کات نایلی و نایبیژئی، نه‌مه‌ش به‌ره‌می
 ئیمانبوونه به‌ثایه‌تی: «مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ» ق: ۱۸

به‌لی ئیمانداران: بواری وهرع زور فراوانه و هه‌موو هه‌لسوکه‌وتیکی
 ژبان ده‌گریته‌وه، له هه‌لسان و دانیشتن، له پوشتن، له خواردن و
 خواردنه‌وه، ئیمامی ده‌هه‌بی له کتیبه به‌ناوبانگه‌که‌ی‌دا (سیر اعلام
 النبلاء ج ۱۰ ص ۴۷۱) دا باسی یه‌کی له واریعان و خو پارێزان ده‌کات که
 نه‌ویش (بشیری کوپی حاریسه) په‌حه‌متی خوی لی بیت: ده‌فه‌رموی:
 نه‌م پیاو چاکه له شاری (عبادان) نیشته‌جی ده‌بی، هه‌موو کاتی بو‌ئاو
 خواردنه‌وه ده‌چیت بو‌سه‌ر ده‌ریا و ئاو ده‌خواته‌وه و ئاوی خواردنه‌وه
 له‌گه‌ل‌خوی دینیته‌وه بو‌ماله‌وه، که ئاوی ده‌ریا گه‌رم و سویر و
 ناخۆشه، وه ئاماده‌نابی له ئاوی هه‌وزه‌کانی ئاو‌خوادنه‌وه که ئاوی
 سارد و سازگاری تیدا‌یه بخواته‌وه ده‌فه‌رموی چونکه له لایه‌ن
 کاربه‌ده‌ستی ولاته‌وه دروست کراوه، نه‌ویش که‌سی‌کی زالم و زۆرداره و
 به‌پاره‌ی میلیه‌ت کردویه‌تی و به‌پیاوه‌تی خوی به‌سه‌ر میلیه‌ت حیسابی
 ده‌کات، جا به‌پاستی خواناسی به‌حه‌ق واته واریعی، هه‌روه‌کو
 پیغه‌مه‌بری خو‌شه‌ویستمان فه‌رموویه‌تی: (كُنْ وَرِعًا تَكُنْ عَبْدًا

النَّاسِ). حدیث حسن. أخرجه ابنُ ماجه و ابنُ ابی الدنيا، وقال البوصيري في الزوائد: إسناده حسن.

پیغهمبهری خواوه ﷺ گیردراوه ته وه که فهرموویه تی: (إِنِّي لَأَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِي فَأَجِدُ الثَّمَرَ سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي ثُمَّ أَرْفَعُهَا لِأَكْلُهَا، ثُمَّ أَخْشَى أَنْ تَكُونَ صَدَقَةً فَأَلْقِيهَا) رواه البخاري (٢٤٣٢) مسلم (١٠٧٠).

ئیمانداران: ههر وهکو له وتاری رابردوودا بۆم باس کردن، که واریعی و خۆپاریزی له ههر شتی که گومانی حهرامی له سهر بیّت و یهکلا نه بوبیته وه که حه لاله، رهوشتیکی ههره بهرزه و کاکلهی ئیمان و برویه بۆ ههموو که سیک جوانه، ههموو مروقیکی ئیماندار بهم وه رع کردنه ده بیّت به مروقیکی پاک و بهرپز و خاوهن که سایه تیهکی بهرز. به لām بۆ چوار کهس و چوار چین له خه لکی له ههموو کهس جوانتره چونکه ئهم چوار چینه ده بن به پیشهنگ و چاوساغ بۆ خه لکانی تر.

یه کهم: سهر کرده ی واریع، ههر کاتی سهر کرده خۆپاریز بوو له شتی گومانای ئهوا سهر باز و شوینکه وتوه کانی به شوین ئه ودا ده پۆن و لانی کهم ئه وهی حهرامه نایخۆن و ئه نجامی نادهن، فهرموون با به یه که وه بچینه خزمه تی سهر وهر سالارمان، تاجی سهر و نوری چاومان، حه زره تی محمد ﷺ، هاوه لانی بهرپزی ده فهموون: (كَانَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَا يَسْأَلُ عَنْ كُلِّ مَا يَحْمِلُ إِلَيْهِ) واته: ئه گهر پیغه مبهری خواوه ﷺ له ناو مائی خۆیدا ههر شتیکی بۆ ئاماده بکرایه و بۆی بهینرایه که بیخوات، پرسپاری له باره یه وه نه ده کرد، چونکه دلتیا بوو که مائی حهرام نه هاتوته مائی پیغه مبهره وه ﷺ به لām: (كَانَ إِذَا أَتَى بِطَعَامٍ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِ سَأَلَ عَنْهُ) رواه احمد، واته: ئه گهر خواردنیکی له دهر وهی مائی خۆیان بۆ بهاتایه، به وردی پرسپاری ده کرد که ئهمه هی کینه و له کوینه هاتوو و ئه گهر هیچ گومانیکی بۆ دروست نه بوایه له سهر چاوه ی خوادنه که ئه وجا ده بخوارد.

وه له فەرموودەدا هاتوووە کە: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ مَرُّوا بِأَمْرَأَةٍ فَذَبَحَتْ لَهُمْ شَاةً، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لُقْمَةً فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَسِفِهَا، فَقَالَ: هَذِهِ شَاةٌ ذَبَحْتُ بِغَيْرِ إِذْنِ أَهْلِهَا).. جاریکیان پینگەمبەری خوا ﷺ لە گەڵ هەندی له هاوێ لانی دا پوشتن بە لای مائی ئافەرەتیکدا و، ئافەرەتەکش زۆر پیزی لینگرتن و فەرمووی لی کردن و پینگەمبەری خواش ﷺ لە گەڵ هاوێ لانی لایدا و دلی نەشکاند، ئافەرەتەکە هاوسەرەکی لە مال نەبوو لەو کاتەدا هیچی وایان نەبوو، لە خوشی ئەوێ پینگەمبەری خوا ﷺ بۆتە میوانیان هەستا بەرخیکی سەربری کە هی خویان نەبوو، هی کەسیکی تر بوو بە ئەمانەت لایان دانرابوو، لە دلی خۆیدا وتی: دواتر بۆیان دەکرمەوێ و بەرخیکی تری لە هی خویان باشتر دەدەمەوێ، بەلی کاتی خواردن ئامادە کرا و دانرا بۆ خواردن پینگەمبەری خوا ﷺ پارویهکی هەلگرت و خستیه دەمیەوێ، بەلام هەرچی کرد بۆی قوت نەچوو، پینگەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەم بەرخە بە بی پرسی خاوەنەکی سەربردراوێ!!

بەپێزان ژيانى پینگەمبەری خوا ﷺ لە نێوان دەولەمەندییهکی سنور دەرچوو وە هەژارییهکی پروکینەردا بوو، کە پینی دەوتری - الکفاف - هەروەکو فەرموویهتی ﷺ: (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ هَدِيَ إِلَى الْإِسْلَامِ، وَ رُزِقَ الْكَفَافَ، وَ قَتَعَهُ اللَّهُ بِمَا أَتَاهُ) رواه مسلم.

واتە: بەراستی سەرفراز و سەرکەوتووێ ئەو کەسێ کە پینمایی کرابی بۆ ئایینی ئیسلام و پزق و پوزی و باری ئابورییهکی بە جۆری بی کە دەولەمەندیکی بوغرای لی دەرچی، نە هەژاریکی وای بی له ژیر تیری هەژاریدا چەمی، وە خوای گەورە قەناعەتی دابینی بەوێ پینی بەخشیوێ.

ئەگەر سەیری خیزانە بەرپزەکانی پیغمبەری خواﷺ بکەین دەبینین کە لە چاو ژیاانی هاوێلانی و تیکرای خەلکی زۆر سادەتر بوو، (وەکو ئەوەی بە کردەووە بە لیپرسراوان بفەرموی: دەبی سەرکردە ژیاانی لە خەلکانی شوینکەوتووی لەخوارتر بیت!) بۆیە خیزانە بەرپزەکانی وەکو هەر ئافەرەتینکی تر کە بە فێطرەتی خۆی حەزی لە مائی جوان و کەلوپەلی باش و پاراوە هەیە، ناپەزاییان دەربری لەو ژیانە سادەییان و داوای خانووی باشتەر و کەلوپەلی جوانتر و خواردنی بەتامتریان دەکرد، بە تاییبەتی ئەو کاتەیی کە ئەو گروپانەیی دژی پیغمبەر و موسلمانانی مەدینە کو ببونەووە وەتیکشکان و دەسکەوتی جەنگی (بەنی قورەیزە) کەوتە دەست موسلمانان خیزانەکانی پیغمبەرﷺ پێیان وابوو کە هەقە ژیان و ژێواری ئەوانیش خوش بی، بۆیە داوایان لە پیغمبەری خواﷺ کرد کە بەلکو کەمە کەمە ژیاانیان خوشترکا، بۆیە وتیان: ئەوەتە ژنان و کچانی (کیسرا) و (قەیسەر) بەو شیوێیە پائەبویرن کە پادەبویرن، ئیمەش ئالەم ژیانە تفت و تالەدا!! هەقە تۆش وەکو ئەوانەمان لەگەڵ بکەیت...

جا ئێمانداران لەگەڵما بن با بەیەکەووە بچینە شاری مەدینەیی مۆنەوەرە و بچینە مائی پیغمبەری خواﷺ بزاین ئەم داواکارییە چی لی پەیدا دەبی، پێشەوای فەرمودە (موسلیم) پەحمەتی خوای لی بیت، بۆمان دەگێڕیتەووە و دەفەرموی: (رۆژیکیان حەزەرەتی أبو بکر پۆشت بۆ مائی پیغمبەرﷺ داوای مۆلەتی کرد بچیتە ژۆرەووە، بینی خەلک لەبەر دەرگاکییدا دانیشتون و مۆلەتی بە هیچ کەسیکیان نەداوە بۆ چوونە ژۆرەووە، جابیری کوپی عبدالله کە فەرمودەکەمان بۆ دەگێڕیتەووە دەفەرموی: مۆلەت درا بە ابوبکر و پۆشتە ژۆرەووە، پاشان حەزەرەتی

عومر هات و مؤله تی چونه ژوره وهی خواست ئه ویش مؤله تی پی درا،
 بیننی پیغه مبهری خوا عَلَيْهِ السَّلَام دانیشتووه و خیزانه کانیشی به خهفه تباری و
 به بیدهنگی به دهویدا دانیشتون، پاشان هه زره تی عومر فهرمووی:
 سویند به خوا ئیستا قسه یه که ده کهم که پیغه مبهری عَلَيْهِ السَّلَام پیبکه نی، بویه
 چووه خزمه تی و فهرمووی: ئه ی پیغه مبهری خوا عَلَيْهِ السَّلَام خۆزگه چاوت لی
 بوایه که خیزانه کهم داوای نهفه قه ی لی ده کردم، منیش هه لسامه وه بوی
 ودام به گهردنیدا، پیغه مبهری خواش عَلَيْهِ السَّلَام پیکه نی و فهرمووی: ئه م
 هاوسه رانه ی منیش که ده یان بیننی به دهوری مندان، داوای نهفه قه م لی
 ده کهن، جا هه زره تی ابو بکر هه لسا بو عائشه ی کچی به ملی کیشا،
 هه روه ها هه زره تی عومریش به ملی هه فسه ی کچی کیشا، ابوبکر و
 عومر به خیزانه کانی پیغه مبهریان فهرموو: باشه چون ده بی دلی
 پیغه مبهر ئازار بدن به وهی داوای شتیکی لی بکهن که له توانیدا
 نییه؟! ئه وانیش وتیان: سویند به خوا هه رگیز داوای شتیک ناکه ی نه
 پیغه مبهری عَلَيْهِ السَّلَام که نه بییت، پاشان پیغه مبهری خوا عَلَيْهِ السَّلَام مانگیک یان
 بیستونو پوژ دوورکه وته وه لییان و جیی لی جیا کردنه وه، جا خوای
 گه وره ئه م ئایه تانه ی بو ناردنه خواره وه ﴿يَتَأْتِيَ النَّبِيَّ قُلٌّ لِّأَرْوَاحِكْ اِنْ كُنْتُمْ
 تُرْذِرُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنْتَهَا فَتَعَالٰی اَمْتِعْكُمْ وَاَسْرَحْكُمْ سَرًا حَمِيْلًا ﴿٢٨﴾
 وَاِنْ كُنْتُمْ تُرْذِرُ اَللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ وَالْاٰخِرَةَ فَاِنَّ اَللّٰهَ اَعَدَّ لِلْمُخْسِنِيْنَ مِنْكُمْ اَجْرًا
 عَظِيْمًا﴾ الاحزاب: ۲۸-۲۹

واته: ئه ی پیغه مبهری عَلَيْهِ السَّلَام به خیزانه کانت بلی: ئه گهر ئیوه ژییانی
 دونیا و پاراوه ی ئه وتان ده وی، ده ی هه مووتان وهرنه پیشه وه با ماره یی
 و هه ندی شتومه کتان بده می، به خواپه سه ندانه و جوانی ده ستتان لی
 به رده دم و ته لاقتان بده م به ته لاقدانیکی جوان و بی زیان بی هیچ
 گله یی و گازنده دل ره نجان دنیك، ئه گهر خوا و پیغه مبهره که ی و

پاداشتی دواروژيشتان دهوی و پازی دهبن بهو ژيانهی ئیستاتان. نهوه به راستی خوا ئامادهی کردووه بو چاکه کاران له ئیوه پاداشتیکی گوره...، جابیری کوپری عبدالله دهفهرمووی: که نهه ئایهتانه هاتنه خوارهوه پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} له عائشهوه دهستی پی کرد و فهرمووی: نهی عائشه دههویت کاریک بخمه بهردهستت پیم خوشه پهلهی تیدا نهکیت. ههتا پرس و را به دایک و باوکت دهکیت! عائشهش فهرمووی: نهو کاره چیه نهی پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله}، نهویش ئایهتهکی بهسهردا خویندهوه. عائشهش فهرمووی: ئایا دهربارهی تو نهی پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} پرس و را به دایک و باوکت بکهه؟! نهخیر وانا کهم بهلکو خوا و پیغه مبهرهکی و پاداشتی دوا پوژ ههله بژیرم، وه داوات لی دهکهه نهه قسهیهی من کردم به هیچ کام له خیزانه کانت نهلیت، پیغه مبهره^{صلی الله علیه و آله} فهرمووی: ههه نافرتهک لهوان پرسیارم لی بکات پیی دهلیم: که خوا منی به نارههت کار و نارههت هینه نه ناردووه بهلکو به فیرکهه و به ئاسانکار ناردوومی... وه ههموو خیزانه کانی تری پیغه مبهریش وهکو عائشه وهلامیان دایهوه خوا و پیغه مبهریان ههلبژارد و نارامی و خوشی گهپایهوه بو مالی پیغه مبهره^{صلی الله علیه و آله}

ئیمانداران: ئایا له میژووی مروقیه تیدا هیچ سهرکردهیهه ههبووه که ئاوا ژیاپی و ژيانی مال و خیزانی ئاوا بووبی؟! نهخیر، دهی حهیف نییه به شوین نهو سهرکرده راسته قینه و راستگویه نهکهوی؟!

که نهه نههوپهپی وههه کردنه له مال و سامانی میللهت، که ئاماده نهبووه به هیچ شیوهیهه بو خوشی ژيانی خووی و مال و منالی به کاری بیینی! له کاتیکا ریگاشی پیدراوه و ههموو هاوهلان به گشتی و به

ئەوپەری خوشحالییه وه گەردنیان نازاد دەکرد و هەموو ژیان و سامانی خۆیان بە قوربانی پیڤه مبه‌ری خوا دەکرد.

خۆشه‌ویستان: ئیڤه کاتی که باسی سەرکرده‌ی وارع ده‌که‌ین هەر ئەوه‌نده دی به خه‌یاڵمانا که خۆی ده‌پاریزی له شتی گومانای، به‌لام پیڤه مبه‌ری خوا ﷺ، واریعه‌که‌ی گه‌یشته‌تۆته‌را ده‌یه‌ک که مه‌گەر ئەوه له محمد المصطفی بوه‌شیتته‌وه، مه‌گەر لهو (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) بینرابی، که خۆی پاراستوو له خواردنی که خۆی زۆر برسی بووه، به‌لام سه‌یری کردوو خه‌لکی تری وه‌کو ئەویش برسی هەن، خۆی نه‌یخواردوو هه‌تا ئەوان لیان تیر نه‌خواردوو، فەرموون با به‌یه‌وه‌که‌وه بچینه خزمه‌ت یه‌کی لهو سه‌حابه به‌پێزانیه‌ی که زۆربه‌ی کاته‌کانی ژیا‌نی له خزمه‌ت پیڤه مبه‌ری خوا ﷺ به‌سه‌ر بردوو، که ئەویش -ابو هریره- یه، بزانی چیمان بۆ ده‌گێڕیتته‌وه، چه‌زهرتی -ابو هریره- ده‌فه‌رموی: (و الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ... إِنِّي كُنْتُ لِأَشَدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنَ الْجُوعِ). سویند به‌و خواجه‌ی که غه‌یری ئەو هیچ په‌رستراوی تر نییه، من له تاوی برسیه‌تی به‌ردم له‌سه‌ر سکم به‌ستبوو به‌لکو تۆزی له ناره‌حه‌تی برسیه‌تیه‌که‌م که‌م بێته‌وه، له برسان که له مالی خۆمان هیچم ده‌ست نه‌که‌وت بیخۆم، له ماله‌وه هاتمه‌ ده‌ره‌وه، چاوم به‌ پیڤه مبه‌ری خوا ﷺ که‌وت و چووم بۆ خزمه‌تی، (فَتَبَسَّمَ حِينَ رَأَى) ئەبو هوره‌یره ده‌فه‌رموی: هەر که پیڤه مبه‌ری خوا ﷺ چاوی پیم که‌وت زه‌رده‌خه‌نه‌ی به‌ پوومدا کرد و به‌رومه‌وه پیکه‌نی، (هه‌زاران جار به‌قوربان‌ت بم ئە‌ی پیڤه مبه‌ری پێشه‌وا که هەموو کاتی پوت هەر گه‌ش بوو) فەرمووی: ئەبو هوره‌یره برسیته؟! وتم: به‌لی، فەرمووی: منیش برسیه‌تی هی‌ناومیه‌ ده‌ره‌وه!! وه‌ره با

بمیه‌که‌وه برۆینه‌وه بۆ مالی ئیمه بزانی هچمان ده‌ست ناکه‌وی بیخوین!
 کاتی که گه‌یشتنه مال‌ه‌وه، پیش نه‌وان قاپی شیریان بۆ هاتبوو له مال‌ه
 دراوسیکانه‌وه، پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} فهرمووی: ابو هریره برۆ بۆ
 مرگه‌وت و هه‌موو نه‌هلی - صوفه - بانگ بکه، (نه‌هلی صوفه هه‌موو نه‌و
 که‌سانه بوون که مال و حالیان نه‌بوو، هه‌ژار و نه‌خوش و بی نه‌وا
 بوون) نه‌بو هوره‌یره ده‌فه‌رموی: هه‌رچه‌نده به دل پیشم خوش نه‌بوو،
 چونکه ده‌مگوت من هه‌ر به ته‌نها نه‌و قاپه شیره ده‌خومه‌وه، ئیتر نه‌و
 هه‌موو خه‌لکه‌ش چۆن لی بیخونه‌وه! به‌لام له‌به‌ر فهرمووده‌که‌ی
 پیغه‌مبه‌ر^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} پوشتم و بانگم کردن، نه‌وانیش زۆر برسی بوون، زۆر به
 خوشحالیه‌وه هاتن به‌ره‌و مالی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}، پیغه‌مبه‌ری
 دلسۆزی هه‌ژاران فهرمووی: ابو هریره یه‌ک به یه‌ک نه‌و قاپه شیره‌یان
 پیوه بگیڕه و با هه‌موویان لی تیر بخونه‌وه، هه‌ر که‌سی قاپه شیره‌که‌ی
 وه‌رگرت نه‌یدات به که‌سیکی تر تا تیر نه‌خواته‌وه له شیر، به‌م شیوه‌یه
 هه‌موو نه‌هلی صوفه تیریان خوارده‌وه! پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}
 فهرمووی: ابو هریره کی ماوه شیر بخواته‌وه؟! عه‌رزم کرد: نه‌ی
 پیغه‌مبه‌ری خوا ته‌نها من و تۆ ماوینه‌وته‌وه. فهرمووی: تۆش بخۆره‌وه،
 ده‌ستم کرد به شیر خواردنه‌وه، وتم نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا تیرم
 خوارده‌وه، فهرمووی: نه‌مجاره‌ش بخۆره‌وه، دوباره خواردمه‌وه،
 فهرمووی: نه‌مجاره‌ش بخۆره‌وه، وتم: (لا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَجِدُ لَهَا
 مَسْلَكًا). عه‌رزم کرد: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} سویند به‌و که‌سه‌ی که
 تۆی به حه‌ق په‌وانه کردوه، هیچی ترم بۆ ناخوڕیته‌وه و هیچ شوینی
 نه‌ماوه شیری تی بکه‌م، نه‌مجا پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} قاپه شیره‌که‌ی لی

وهرگرتم و بو خوی بهرماوه که ی خوارده وه). ئەم فەرمووده یه ئیمامی
بوخاری ریوایه تی کردووه.

ئيمانداران: له‌وانه‌يه ئيمه هه‌ر ئه‌وه به‌ مو‌ع‌ج‌يزه‌ بزاني‌ن كه چو‌ن په‌رداخ‌ي شير به‌شي ئه‌و هه‌موو خه‌لكه برسييه‌ي كردووه، كو‌مه‌ل‌ي گه‌وره‌يي تر له‌م به‌سه‌ره‌اته‌دا هه‌ن وه‌كو: گه‌وره‌يي پي‌غه‌مبه‌ري خوا كه خو‌ي پاراست له‌ خواردنه‌وه‌ي قاپ‌ي شير له‌ كا‌تي‌ك‌دا ها‌وه‌لا‌ني وه‌كو ئه‌و برسيانه، به‌راستي ئه‌وه سه‌ر‌كرده‌ي راسته‌قينيه‌ كه:

۱. چەند خۆی برسییه، به لām هه ژاران ییش خۆی تیر دهکات.

۲. ئەۋەندە مۇتۈزىيە، بەرماۋى ئەۋەمو ھەژار و نەخۋشە دەخواتەۋە.

ئایا غەیری ئەم زاتە کەسی تر بۆی ھەیە بۆی پێشەوا و دڵسۆزی
چینی ھەژارم؟! ئایا ھەیف نییە لەگەڵ ئەو زاتەدا نەژی و لەسەر پێبازی
ئەو نەمری؟!

ئىمانداران دەچىنە خىزمەت سەركردەى وارىع: عومەرى كۆپى خطاب.

شەۋىك لە شەۋان تەلەھى كۆپى عبدۇللا تەماشى دەكەت ھەزرىتى
عومەر دەچىتە مالى پىرە ژنەيەكى كۆپى بىكەسەۋە، دواى ھاتنە دەرەۋەى
تەلەھە دەچىتە ژورەۋە و دەلى پورى گيان ئەمە كى بوو؟! وتى: پۇلەگيان
بەخۇا نازانم كىيە، بەلام بۇ ماۋەى (۱۰ سال) دەبىت ئەم پىاۋە باشە
خۇناسە ھەمو ھەفتەيەك جارىك دىت بۇ سەردانم و مالەكەم بۇ خاۋىن
دەكەتەۋە و خۇراكى ئەم ھەفتەيەم بۇ دەھىنى، بەلام ھەرچەندە لىتى دەپىسىم
تۇ كىي، ھەر دەلى: يەككىم لە عەبدانى خۇا و خۇازىارى دوعاى خىرم لە
تۇ!! يا الله لەم ئىسلامە چ جۇرە سەركردەيەك پىندەگەيەنى، ۋەرى كىرەۋە و
خۇى ياراستۇۋە لەۋەى كە ناۋى ئاشكرا بىي و بزانى ئەمە ئەمىرى

ئىماندارانە خىزمەتلى دەكات، خۇجەزىرەتى عومەر ھەر بەۋەندەي كە كەسىكى بۇ دىارى بىكات كە سەپەرشتى نەم پېرەژنە كۆپرە بىكەسە بىكات بەس بوو بو خۇ پرزگار كىردن لە بارى لىپىرسراۋىيەتى سەركىردەيەك بەرامبەر ھاۋلاتىيەكى. بەلام نەخىر بە دەستى خۇي خىزمەت دەكات و ئەو پارەيەي كە بۇ ئەو خىزمەت كارەي دايىن دەكات دەگەرپىتەۋە بۇ بىت المال و بە دەستى خۇي خىزمەتەكە دەكات.

ئەمە ئىسلامە قوتابخانەكەي پىغەمبەرى خۇايە ﷺ سەركىردەيەك پەرۋەردە دەكات كە ماۋەي ۱۰ سال خىزمەت كىردن ناۋى لاي ھىچ كەسىك ئاشكرا نابىت، بەلام لە دىنای ھەرە پىشكەۋتوو پردادگەرى بە حسابى ئەمپۇدا، ئەگەر جارىك لە جاران سەركىردەي ۋلاتىك سەر بە مالى پېرە ژنىكدا بىكات ئەبى حەفتەيەك ھەرچى تەلەفىزۇن و رادىو و پۇژنامە و گۇفار ھەيە باسى بىكات و پىشكى شىرى لە دەنگ و باسدا بداتى و بىبى بە مانىشىتى پۇژنامە و گۇفارەكان.

ھەر ئەم خەزىرەتى عومەرى كۆپى خطابە، لە سەردەمى فەرمانپەرۋايدى، ھەموو ئىۋارەيەك دۋاي چۆلبۈۋى بازار شتە بىزبۈۋەكانى ھەل دەگرتەۋەو پۇژنانى جۈمە دەيدايەۋە بە خەلكى، لە كاتىكدا دەيتۋانى كەسانىك بۇ ئەم كارە دىارى بىكات، بەلام مادام بۇخۇي كاتى دەبى و بۇي دەكرى، ۋەرى دەكات كە پارەي بىت المال صەرف بىكات و خۇي كارەكە نەكات!...

ھەر خەزىرەتى عومەرى كۆپى خطابە كە شوپىنىكى لە دەرەۋەي شارى مەدىنە تەرخان كىرد بۇ بەخىۋكىردى ئازەلى مۇسلمانان و كارمەندى بۇ بەخىۋكىردىيان دانا!! (ئەمەيە مەدەنىيەت و پىشكەۋتن و

شارستانیته. یه کهم کهس بوو بریاری دا نابی له ناو مالاندا ئاژهل بهخیو بکری، وه نابی هه موو کهس خزمهتی ئاژهل بکات نه گهر پسیپور نه بی!! هه تا ئیستاش له گهلیک ولاتانی پیشکه وتوی دونیای نه مپودا نه م سیسته مه بو ئاژهل داری نه، جاریکیان چوو بو به سه رکردنه وهی نهو شوینه. کو مه له حوشتریکی قه له وی بیینی، که زور به رچاو بوون و دیار بوو باش خزمهت کراون، فهرمووی: نه مانه هی کیئ؟! وتیان: هی عبدالله ی کوپته، فهرمووی: دیاره له بهر خاتری من که عبدالله کوپی منه زیاتر خزمهتی حوشترهکانی نهوتان کردوه و له شوینی باشتی له ورگادا له وه پاندوتانن بویه له هی خه لکی جوانترن و قه له وترن! بانگی عبدالله ی کوپی کرد و فهرمووی: ده بی نه م حوشترا نه بفروشی و مایه که ی چه نه و کاتی خوی چه ندت پی داون پاره که ی خوت هه لبره و زیاده که ی بخره بیت الماله وه، چونکه به هو ی منه وه نهو پاره زیاده یهت ده ست ده که ویئ و منیش نابی ریز و حورمه تی نه میری ئیمانداران بو مه صله حه تی شه خصی خوم و کوپو کهس و کارم به کار بهینم، پاشان له جیاتی ده ستخو شی سزای نهو که سانه ی دا که کاری ئاژهل به خیو کردنه کیان نه نجام ده دا و جیاوازی ئاژه لی کوپی خه لیفه و خه لکی تریان کردوه!!!

ئیمانداران: له گه لما بن هر له خزمهت چه زره تی عومه ری کوپی خطاب داین، باسی وه رع ی سه رکرده ده که یین... چه ند ملوانکه یه ک ناماده کرابوو که وه کو مه دالیای ریزلینان ببه خشری بهو ئافره تانه ی که خزمه تی ئیسلامیان کردوه له پوژه سه خته کاندا، یه ک به یه ک ملیوانکه کان به خشران به ئافره ته کان و دانه یه ک مایه وه، نه وانه ی له

خزمه تیدا بوون له گه وره پیاوانی صه حابه فهرموویان: ئه ی ئه میری نیمانداران، ئه م ملوانکه یه ش ببه خشه به خیزانی به ریزی خۆت که (أُم کلثومی کچی ئیمامی عه لی یه)، کچه زای پیغه مبه ری خوایه و کچی عه لی کوری ابوطالبه وه خیزانی گه وره ی هه موو موسلمانانیشه و خوشی له پیناوی ئه م ئیسلامه دا گه لیك زه حمه ت و ماندوو بونی بینیه! بویه شایانی ئه و ریزلینانه یه، به لام حه زره تی عومه ر فهرمووی: نه خیر خه لکی موسته حه قتر و شایسته تر هه یه، عه رزیان کرد کییه؟! فهرمووی: (أُم سُلَيْطُ أَحَقُّ بِهِ - وَأُمُّ سُلَيْطٍ مِّنْ نِّسَاءِ الْأَنْصَارِ قَالَ عَمْرٌ: فَإِنَّا كَأَنَّا تُزْفِرُ لَنَا الْقَرْبَ يَوْمَ أُحُدٍ) رواه البخاري.

واته: ئوم سوله یت که ژنیکی به ته مه ن و پیری مه دینه ییه، شایه تر به م مه دالیای ریزلینانه یه، چونکه ئه و ئافره ته له پوژی سه ختی ئوحووددا زور خزمه تی کردین و به گوزه ئاوی بو ده ینانین.. پاشان بانگی کرد و ملیوانکه که ی پیبه خشی!!

الله اکبر له م وه ره، خو خیزانه که ی خوشی شایه ن و شایسته بوو که ئه و ملوانکه یه ی پیشکه ش بکری، به لام چونکه موسته حه قتر هه یه ده بی بدری به ئه و، ئه مه ش جوړیکه له وه رع ی سه رکرده! ده ی وه ن با شانازی به و ئیسلامه ی خو مانه وه بکه ین که ئاوا ریز له تی کو شه ران ده گری و سه رکرده خو ی له یادیان ناکات با له یادی خه لکیش چوبنه وه ئه وه ئیسلامه ئاوا ریز له ئافره ت و خه باتی ئافره ت ده گری.

به ریزان: له خزمه ت سه رکرده یه کی تری واریعداین، ئه ویش هه ر عومه ره، به لام عومه ری کوری عبدالعزیزه ئه وه نده دادپه ره ر بووه، له میژووی ئیسلامدا ناو نراوه خه لیفه ی پینجه می راشدین، به راستی که

باسی واریعی ئەم سەرکردەییەش دەکەین، مەروە سەری سوێدەمیانی. چونکە لە شتی وادا وەرعی کردووێ کە خەڵکانی تر هەر بیریشیان لێ نەکردۆتەوێ با چەند نمونەییەکی وەرگیرین:

یەکەم: جاریکیان یەکی لە کاربەدەستان بە سی نامە پێویستی موسلمانانی خستە بەردەم خەلیفە عومەری کۆری عبدالعزیز، خەلیفە عومەریش بە یەک نامە وەلامی دایەوێ و فەرمووی: با نوکی قەڵەمەکەت باریک بێت و دێرەکان لەیەکەوێ نزیك بن و پێویستیەکانیش کۆبکەرەوێ ئەمجا بە یەک نامە بیاننێرە، چونکە من پێم ناخۆشە سامانی موسلمانان لە شتیکیدا خەرج بکەم کە کەلکی لێ وەرنەگرن!! بەلام ئەمرو بە هەزاران لاپەرە چاپ دەکریتم و بلاو دەکریتمەوێ بە پارە میللەتی هەژار و برسی، بەلام نەک بو ئەوێ پێداویستیەکانی میللەتی تێدا بنوسری و بگەیهنری بە سەرکردەکانی ولات، بەلکو بو مەدحی سەرکردە و چەواشە کردنی میللەت بە شیوہییەکی سپی لێ دەکات بە پەش و پەشی لێ دەکات بە سپی و دنیا و دواپوژی لە دەست دەدات!!..

دووهم: کلێلە وانەکانی کەعبە نامەیان نوسی بو عومەری کۆری عبدالعزیز و داوایان لێ کرد کە فەرمان بدات بەوێ کە (کەعبە پێرۆز) بە بەرگی نوی، بە وینەیی خەلیفەکانی پیش خۆی پوشتە بکریتمەوێ، خەلیفە عومەری دادگەر و واریع فەرمووی: بەلام من وای بە چاک دەزانم ئەو مەسرفە بکەمە چەند پارووییەکی نان و خۆراک و برسێهەکی پی تێر بکەم، چونکە ئەو برسێانەیی ئەم گەلە لە پێشتەری لە کەعبە!!.

سییەم: جاریکیان داوای کرد تەختەییەکی بو بکەن کە قورئانی لەسەر دابنێ لە کاتی خوێندنی قورئاندا، کە بۆیان هیئا فەرمووی: زۆر

جوانه له کویتان کبری؟! ووتیان ته خهته که ی هی بیتُ المال بوو، خوْمان دروستمان کرد لی، فهرمووی: ئه و ته ختانه بایی چهنده؟ وتیان: نیو دینار، فهرمووی: ده بی دوو دینار له مائی خوْم بخمه (بیتُ المال) وه ئه مجا ئه و میزه قورئانه که می بخمه سهرا...!

به ئی بهم دهست پاکی و واریعیه له ماوهی دوو سائی خهلافهتی عومه ری کوری عبدالعزیزدا، ئه وهنده پاره زور بوو، ئه وهنده خه زینه کانی ده ولت پر بوون له پاره و سامان که ده ولت بریاریدا:

۱. هه موو که س مه عاشی بو بردرایه وه.

۲. قهرز بو هه موو قهرزاران درایه وه.

۳. ژن بو هه موو گه نجان هیئرا و کچان شویان کرد.

۴. کی زه وی هیه سلفه ی بده ئی تا زه ویه که ی ئاوه دان بکاته وه

و به ره می باش بدات.

ئه م هه موو پیشکه و تنه ش بریتیبوو له به ره می واریعی و خو پاریزی خه لیفه و سه رکرده ی موسلمانان له هه موو شتیک که بچو کترین گومانی هه رامبوونی تیدابی.

به پریزان: دووهم دهسته که به وه رع ی ئه وان دونیا ئاوه دان ده بیته وه زانایانن، ئیمامی شافیعی -رحمه تی خوای لی بیت- ده فهرمو ی له باره ی خو یه وه:

عَلَيَّ ثِيَابٌ لَوْ يُبَاعُ جَمِيعُهَا   فَلَئِنْ كَانَ الْفُلُسُ مِنْهُمْ أَكْثَرًا.
و فِيهِمْ نَفْسٌ لَوْ تُقَاسُ بِمِثْلِهَا   نَفُوسُ الْوَرَى كَانَتْ أَجَلٌ وَأَخْطَرًا.

که جیگای داخه زۆربه‌ی ئه‌وانه‌ی که ئیدعای مه‌زه‌به‌ی شافعی ده‌که‌ن به‌ پێچه‌وانه‌ی خودی ئیمامی شافعی‌ن به‌ جل و به‌رگ زۆر ئاوه‌دانن به‌لام له‌ ته‌قوا و وه‌رع و زانستدا و یرانن!

به‌لێ ئیمانداران: چینی سێیه‌م که به‌ وه‌رعی ئه‌وان دونیا جوان ده‌بی‌ خواهن پیشه‌کانن، بۆ نمونه نمونه‌یه‌ک له‌سه‌ر وه‌رعی یه‌کی له‌ دوکانداره‌کان باس ده‌که‌ین که ئه‌ویش (یونس‌ی کوپی عه‌بیده)، ئه‌م دوکانداره‌ خواناسه‌ واریعه‌ پوژنیکیان دوکانه‌که‌ی به‌جی‌ هیشت و چوو بۆ کاریک، برازاکه‌ی خۆی له‌سه‌ر دوکانه‌که‌ی به‌جی‌ هیشت، له‌ کاتی گه‌رانه‌وه‌یدا چاوی که‌وت به‌ یه‌کی‌ له‌و که‌لوپه‌لانه‌ی له‌ دوکانه‌که‌ی ئه‌ودا نه‌بی‌ نییه‌، به‌ ده‌ستی که‌سیکه‌وه‌ بوو، که ئه‌ملاولای پیده‌کرد و سه‌یری ده‌کرد، ئه‌م دوکانداره‌ پیاوچاکه‌ له‌ کابرای پرسى: ئه‌وه‌ت به‌ چه‌ند کړی؟ وتی: به‌ ٤٠٠ دیره‌م، وتی: چۆن ده‌بی‌ ئه‌وه‌نده‌ت پیدایی له‌ کاتی‌کدا نرخى خۆی ٢٠٠ دیره‌مه‌! کابرا وتی: من به‌ ٤٠٠ دیره‌م هه‌ر قبولمه‌ له‌ ولاتی خۆمان زۆر قازانج ده‌کات. به‌لام (یونس‌ی کوپی عه‌بیده) لێی نه‌گه‌را هه‌تا ٢٠٠ دیره‌می تری دایه‌وه‌، ئه‌مجا که گه‌رایه‌وه‌ سه‌ره‌نشتی برازاکه‌ی کرد و ئه‌ویش وای نیشاندا که نرخه‌که‌ی لێ تیکچوووه‌ و کابرای موشته‌ریش خۆی به‌وه‌ پازی بوو، به‌لام (یونس) فه‌رمووی: با کپیاریش به‌و نرخه‌ پازی بێ و به‌لایه‌وه‌ هه‌رزان بیت، ئیمه‌ هه‌ر ده‌بی‌ قبولی نه‌که‌ین زیاتر له‌ نرخى خۆی وه‌رنه‌گرین.

به‌پێزان: پیاوچاکان و خواناسان زۆر به وردبینیهوه ئامۆژگاری کاسبکارانیان کردووه که خۆیان نهک ههر له حهرام به‌ئێکو له ههر شتیکیش که له حهرام و ناشهرعی نزیکیان بکاتهوه بپاریزن.

روژیکیان کهسیک که پیشهی —به‌نایی— بوو وه‌ستای دیوار بو، چوو بو خزمهت زانای به‌ناوبانگ (سوفیانی سه‌وری) و عهرزی کرد: مامۆستا من وه‌ستای دیوارم و پاشای ولات ده‌یه‌وی شورا و دیواریکی گه‌وره بو شارکه‌ دروست بکات، ئایا ئه‌گه‌ر من بچم ئه‌و ئیشه وه‌رگرم و دیواره‌که دروست بکه‌م، پاره‌که‌ی چه‌لآله یان چه‌رامه؟! جه‌نابیشت ئاگاداری که ئه‌و دیواره سودی بو موسلمانان ده‌بی‌ت و له دوژمن ده‌یانپاریزی‌ت، سوفیانی سه‌وری فهرمووی: نه‌خێر ئیشه‌ی بو مه‌که و پاره‌که‌ت نه‌وی‌ت، چونکه خۆت وه‌کو من ده‌زانیت که پاشای ولات کهسیکی زالمه و به‌ ئاره‌زوی خۆی پاره‌ی ئه‌م ولات و میلیله‌ته‌ صه‌رف ده‌کات. تۆش که وه‌ختی ده‌ستت کرد به‌ ئیشه‌کردن بۆی: (أَقْلُ مَا يَدُ خُلِّ عَلَيْكَ أَنْ تَحِبَّ بَقَاءَهُمْ لِيُوفُواكَ أَجْرَكَ). لانی هه‌ره که‌می له کاتی ئه‌و ئیشه‌کردنه‌دا ئه‌وه ده‌یته ده‌سته‌وه که چه‌ز ده‌که‌ی پاشا و داروده‌سته و ده‌سه‌لاته‌که‌ی له‌سه‌ر کار بمینه‌وه و ده‌سه‌لاتی ئه‌و زالمه به‌رده‌وام بی‌تاوه‌کو تۆ ئیشه‌که‌ت ته‌واو ده‌که‌یت و پاره‌که‌ت وه‌رده‌گری! له فهرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ریشدا ﷺ هاتوه که فهرموویه‌تی: (مَنْ دَعَا لِظَالِمٍ بِالْبَقَاءِ فَقَدْ أَحَبَّ أَنْ يُعْصِيَ اللَّهَ فِي أَرْضِهِ) هه‌ر که‌سی دوعا بو زالم بکات و له ده‌ی‌دا چه‌ز بکات ده‌سه‌لاته‌که‌ی به‌رده‌وام بی‌ت، ئه‌وه ئه‌و که‌سه چه‌زی کردووه که سه‌رپنجی خوا بکری له‌سه‌ر زه‌وی خوادا!!! وه له فهرمووده‌یه‌کی تر دا هاتوه: (إِنَّ اللَّهَ

لیغضب إذا مُرَحَ الفاسِقُ) خۆی گه‌وره توپه‌ ده‌بی کاتی که مه‌دحی فاسق و خراپه‌کارێک ده‌کری...

شیخ سوفیانی سه‌وری فه‌رمووی: له‌به‌ر ئه‌وه که ئه‌و چه‌زکردن به‌ مانه‌وه‌ی زالمه‌ له‌ ناو دلتا دروست ده‌بی ئه‌و پارهیە حه‌رامه‌ و ئیشه‌که مه‌که‌!...

هه‌زاران په‌حمه‌ت له‌ زانای تیگه‌یشتوو له‌ ئیسلام و واریع و حه‌ق بیژ سوفیانی سه‌وری هه‌موو زانایانی ئیسلام که چونکه‌ خۆیان واریع بوون، زۆر ئازادانه‌ و ئازایانه‌ باسی هه‌لال و حه‌رام و واریعیان بو موسلمانان کردوو و به‌ چاویکی زۆر وردبینانه‌وه‌ ده‌رکیان به‌ هه‌موو لایه‌نه‌کانی شته‌ گومانایه‌کانیش کردوو، په‌حمه‌تی خۆی گه‌وره‌ش له‌و بازرگان و دوکاندار و ئه‌هلی که‌سه‌به‌ته‌ بی که پیش ئه‌وه‌ی هه‌ر کارێک بکه‌ن ده‌چنه‌ خزمه‌ت زانایانی شه‌رع زان و واریع و حه‌ق بیژوتا دلتیا نه‌بن له‌ هه‌لالی ئه‌و کاره‌ ئه‌نجامی ناده‌ن!...

پیاوچاکان و دلروناکان فه‌رموویانه‌: سه‌رده‌می‌ک به‌سه‌ر خه‌لکیدا دیت. که‌سی‌ک که نه‌شاره‌زا و غه‌ریبه‌ و که‌س ناناسی و ده‌یه‌وی شت بکری و بفروشی، ده‌چیته‌ بازاره‌وه‌ و له‌ که‌سی‌کی خواناس و واریع ده‌پرسی: من که‌س له‌ ئه‌هلی ئه‌م بازاره‌ ناناسم، ئایا معامه‌له‌ له‌گه‌ل کی بکه‌م سه‌ر راسته‌ و قیلم لی ناکات؟! پێی ده‌وتری: (عامل من شت). له‌گه‌ل کی پیتخۆشه‌ معامه‌له‌ بکه‌ی بیکه‌ چونکه‌ هه‌موو ئه‌هلی بازار ئه‌مین و هه‌لال خۆرن! پاشان دوا‌ی چه‌ند سالی‌ک زه‌مانی‌کی تر دیته‌

پیشه‌وه ئه‌گهر که‌سیکی نه‌شاره‌زای تر بی و هه‌مان پرسیار بکات، پیی دهوتری: (عَامِلٌ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا فُلَانًا وَ فُلَانًا)، معامله له‌گهل هه‌ر که‌سیکدا بکه که پیت خوشه‌ته‌نھا فلان که‌س و فلان که‌س نه‌بی، نه‌و دوانه نه‌بی باقی نه‌هلی بازار هه‌مووی نه‌مین و راستگویی، دواي نه‌وه زه‌مانیکی تر دیته‌ پیشه‌وه وه‌لامی پرسیاری نه‌و که‌سه نه‌شاره‌زایه وای لیدی که پیی دهوتری: (لَا تَعْمَلْ أَحَدًا إِلَّا فُلَانًا وَ فُلَانًا).. معامله و کرین و فروشتن له‌گهل که‌سدا مه‌که له‌ ناو بازاردا، چونکه هه‌مووی ده‌ست بر و ناپاکه، ته‌نھا دوو که‌س نه‌بی که‌ باسی حه‌لال و حه‌رامیان لاموه، نه‌وانیش فلان و فلان!!

پیاوچاکان ده‌فه‌رموون: له‌وه ده‌ترسین زه‌مانیک بیته‌ پیشه‌وه نه‌و دوو که‌سه‌ش نه‌میئی و ئه‌گهر چووته هه‌ر بازاریکه وه و هه‌ر شتیکت کبری و فروشت، به‌رده‌وام له‌ ده‌راوکی و ترسدا بیت که‌ ئایا ده‌ستیان بریوی یان نا، ئایا نه‌وه‌ی کپیوته به‌که‌ک دیت یان نا! (إِنَّا لِلّٰهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) به‌پاستی نه‌وه‌ گه‌وره‌ترین موصیبه‌ که‌ پوو ده‌کاته موسلمانان!

ئیمانداران و خواناسان: له‌ کو‌تایی نه‌م باسی وه‌رع و خو‌پاراستن له‌ شته‌ گومانایه‌کان و نادیاره‌کاندا، نه‌وه ده‌لیم که‌ کو‌مه‌لێک شت هه‌یه‌ پیویسته‌ خو‌مانی لی‌ بپاریزین، له‌به‌ر نه‌وه‌ی زۆربه‌یان ئه‌گهر به‌ پووکه‌شیش حه‌رام نه‌بی به‌لام له‌ ناوه‌پوک و واقیعدا حه‌رامه و موسلمان ده‌بی واریع بی و خو‌یانی لی‌ بپاریزی:

۱. وی‌ری ناو مه‌طه‌م و ئۆتۆمبیل، زۆرجار بوه‌ که‌سیک له‌رووداماوه و پاره‌ی چه‌ند که‌سیکی تری داوه و زۆری له‌سه‌ر که‌وتوو و به‌ دل

پیی ناخوشه و به لām چاره ی نییه، ئەمه حه رامه و نابیی قبولی بکه ی و سوپاسی بکه و با هه رکه س خوی پاره ی خوی بدات.

۲. زۆر که س هه یه که ده چیته دوکانیکه وه تا کیلویه ک شت ده کبری. ده ست ده با و چه ند شت ده خوات جا میوه بی جهره سات بی، که دوکانداره که پیی عه یبه بلئی مه یخو، به لām له دلوه زۆری پی ناخوشه و ئەو که سه حه رامی خواردوو و ئومیده وارم ئەو ره وشته ناشرینه نه مینی.

۳. هه ر شتیك به له روودامان -غصب الحیاء- ده ست بکه وی، حه رامه، بۆ نمونه: که سینك شتیکی به دهسته وهیه، تو بلئی به راستی جوانه، ئەویش وه کو ریژ لیگرتنیک بلئی: پیشکه شت بیت ئەوه نابیی لیی وه رگری، چونکه ئەو وشه ی پیشکه ش کردنه ته نها ریژ نواندنیکه و مانای ئەوه نیه هه دیه ت ده کات، ئەگه ر بیویستایه پیشکه شت بکات خوی بوی ده هینای بۆ ماله وه، به لām تو که لیی وه رده گری پیی ده لیی به راستی جوانه، ناچاری ئەوه ی ده که ی که بلئی پیشکه شت بی و حه رامه وه ری بگری!..

۴. سوپاسی خوی گه وه ده که م که به په روه رده ی ئەم ئیسلامه له به ره که تی مزگه وته وه، له ئەمڕۆدا خه لکانی حه رام خۆر له چاوی خویانه وه ده رواننه ده روبه ر و ده لێن: که سی خه لāl خۆر نه ماوه، به لām ده یان و سه دان کوپ و کچی گه نجه مان هه یه که له گه ل ئەوه شدا زۆر موحتاجن و باری ئابوریان باش نیه، به لām زۆر خۆپاریزن و هه رشتی گومانی لی بکه ن نزیکي ناکه ونه وه و له هه موو هه لّس و که وتیکیاندا

پرس به زانایانی شهرع زان دهکهن و جینگهی دلخوشتی ماموستایان و میلیلهتی موسلمانان و دنیا به نهوانهوه جوانه و ئاوه دانه، به لام چونکه هه راماخوره که زورتربووه، نهوانه که متر دیار و ئاشکران، خوای گه وره لیت ده پاریمه وه و ده لیم: اللَّهُمَّ اغْنِنَا بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ بَطَاعَتِكَ عَنْ مَعْصِيَتِكَ وَ بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ. اللَّهُمَّ آمِينَ.

سەرچاوه کان:

۱. قورئانی پیروژ.
۲. پوختهی تهفسیری قورئان - مهلا محمد مهلا صالح.
۳. تهفسیری رامان - ماموستا احمد کاکه محمود.
۴. نُظْرَةُ النُّعِيم ج ۸ ص ۳۶۲۰، ص ۳۶۲۴.
۵. دورُ القيم و الاخلاق في الاقتصاد الإسلامي - يوسف القرضاوي: ص ۳۳۱، ص ۲۹۶، ص ۳۳۲.
۶. مواقف من حياة الرسول ﷺ - محمد حسين عبد العال ص ۳۱۹، ص ۳۱۶.
۷. جینشینانی پیغمبر ﷺ - عمرو خالد - ره‌گیرانی میران: ل ۹۸، ل ۱۰۰، ل ۹۵، ل ۹۴.
۸. عومهری کوری عبدالعزیز - حبيب محمد سعيد ل ۱۹۳، ل ۲۰۸، ل ۱۹۴، ل ۲۰۱.
۹. خطب الشیخ محمد الغزالي ج ۱ ص ۱۸۳.

وتاری پینجهرم بو مانگی جهادی الاولی

پاویسی

وتاری پینجهه بۆ مانگی جمادی الاولی

((چاوپیسى))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: یهکی له جیاکه رهوهکانی ئاینی پیروزی ئیسلام له هه موو بۆچونیکی مروقی و فهلسه فهیه ک ئه وهیه که ئاینی ئیسلام که بهرنامه ی ژیانى مروقه تهنه رپگای به خته وهری و گه یشتنیه تی به ره زامه ندی خوا، ئه وهیه که هیچ خیریک و شهر و خراپه یه که نه ماوه که پوله مروقه بکات و باسی نه کات، دهستمان دهگری بۆ هه موو خیریک ئاگادارمان دهکاته وه له هه موو خراپه و شه پرک و رپبازی خو پاراستنیش لیی دیاری دهکات.

وه ئاینی ئیسلام هه رچی شتی که حه قیقه تی هه بی و پاست بی دانى پێدا ده نی و هه رچی ئه فسانه و خه رافات و خه یالاته ره تی دهکاته وه و دژایه تی دهکات.

جا یه کی له و شتانه ی له دیزره مانه وه خه لکی مه شغول کردوه و هه ندی له خه لکی بهروای پێیه تی و هه موو ژیانى ترسه لینی، هه ندیکی تریش ده لی نیه و بهروام پئی نییه، ئه ویش (چاوپیسى) یه، به لام ئیمه ی موسلمان پێش ئه وه ی که حوکم له سه ر بون یان نه بونی هه ر شتی که بدهین پێویسته بگه رپێنه وه بۆ قورئان و سوننه ت، (سُبْحان الله له عه ظمه ت و گه وه ری ئه م ئیسلامه ته نانه ت باسی ئه مه شی تێدایه).

به ریزان: با بچینه خزمه ت قورئانی پیروژ بزانی له باره ی چاوپیسیه وه چی باس کردوه؟! قورئانی پیروژ له سوپه تی (یوسف) دا

باسی به سهرهاتی هه زره تی (یه عقوب) پیغه مبه رمان بو ده گپریته وه له و
کاته دا کوره کانی بانگ کرد و بنیامینیشی له گهل ناردن بو ولاتی میصر
بو نه وه ی دانه ویله و خوراک له گهل خویان بیننه وه، له کاتی
به پیکردنیاندا ئاموزگاری کردن و فهرمووی: ﴿وَقَالَ يَبْنَئُ لَا تَدْخُلُوا مِنْ

بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ﴾ یوسف: ۶۷

زانای ته فسیر - ابن کثیر - ده فهرمووی: بویه وای پیوتن: (لأنه خشي
عليهم العين و خشي عليهم أن يصيبهم الناس بغيونهم) چونکه لیان
ده ترسا به چاوه وه بن له وه ده ترسا که ئاوا به کومهل ببینرین و خه لکی
چاوپیس به چاویانه وه بکات که نه وه هه موو برایه چون به یه که وه ن.

هه روه ها له قوروانی پیروزدا جاریکی تر باسی چاوپیسی هاتوه
له سوپه تی - القلم - دا باسی کردوه وه کو ئاماره یه ک که نه م باسه
حه حقیقه تیکی عیلمیه، ده فهرمووی: ﴿وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ
لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذَكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿ القلم: ۵۱-۵۲

واته: به راستی نزیك بوو بیپرواکان هه لت خلیسکینن به چاوی
(پیسیان)، له کاتی کدا ده بیستن وه ده یان وت: به راستی نه م پیغه مبه ره
شیته، له کاتی کدا که نه م قورئانه هه ئاموزگاریه بو هه موو جیهانیان...
لیره شدا زانای موفه سیر - ابن کثیر - ده فهرمووی: (في هذه الآية دليل على
أن العين إصابتها و تأثيرها حق بأمر الله عز و جل).

واته: نه م نایه ته به لگه یه که چاوی پیس به ویستی خوا پۆل و
دۆزی خوی ده بیننی و ده توانی زیان بگه یه نیت به و شته ی بۆی
ده پروانیت...

هۆی هاتنه خوارهوهی ئەم ئایەتە ئەوه بوو که چاوپیسانی بهنی
ئەسەد کهسی وای تیدا بوو که خوشتری ساغی بهچاوهوه دهکرد و
بهبی هیچ نهخوشیهک به زهویدا دهکهوت و مردار دهبووه موشریکهکانی
مهکهکه هاتن لهگهڵ ئەم چاوپیسانه ریکههوتن بهرامبهه به بریک پارهی
زۆر که پیغهمبهری خواﷺ به چاوهوه بکهن و لهناوی ببهن، بهلام خوای
گهوره پاراستی و بهم ئایەتە ناگاداری کردهوه له پیلانهکهیان..

بهريزان ئيستا با بچينه خزمهت فرموده کاني پيغمبري ﷺ خواجه
بزانين له باره ي جاويستهبوه جي فرموده؟!

يُغْفِرُ مَغْفِرَةً لِّكَاتٍ خَوَاتِمُهَا فَهَرَمُوهَا تِي :

۱. العینُ حَقّ - رواه مسلم، چاوپیسی حق و راسته و کاریگری خوئی هه به.

۲. اِسْتَعِذُوا بِاللّٰهِ مِنَ الْعَيْنِ ، فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ - رواه ابن ماجة. په نا بگړن به خواږی گه وړه له شهري چاوی ییس، چونکه چاوی ییسی حقه.

۳. الْعَيْنُ تَدْخُلُ الرَّجُلَ الْقَبْرَ، وَ تَدْخُلُ الْجَمَلُ الْقِدْرَ - رواه ابو نعيم في حلية الاولياء، چاوى پيس مروقى ساغ دهخاته گوږه وه و حوشترى ساغ دهخاته مهنه له وه!.

۴. العَيْنُ حَقٌّ وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقُ الْقَدَرِ لَسَبَقْتُهُ الْعَيْنُ- رواه مسلم،
واته: چاوپيسی حقه و نه گهر شتيك پيش قهدير بکهوتايه، نهوا
چاوپيسی ييشی دهکوت.

۵. عبدالله ی کوری عباس دہرموی: پیغمبري خوارقہ ۛہم
دوعايہی بہسہر حہسہن و حوسہین دا دہخویند و دہیفرموو:
(أُعِيذُكُمَا بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَ مِنْ كُلِّ

عَيْنِ لَامَةً) رواه البخاري - وه پیغمبهری خوار^{صلی اللہ علیہ وسلم} دهیفرموو: کاتی خوی
 هزرهتی ابراهیم ئەم دوغایه ی به سەر - إسماعیل و إسحاق - دا
 خویندوو به پارسستنیان له چاوی پیس.

ئیمانداران: له کوردهواری خۆماندا وا ئەزانین که ههسودی و چاوپیس
 هه ریهکن: به لām له راستیدا جیاوازن له چه ند پرویه که وه وه کو:

۱. كُلُّ عَائِنٍ حَاسِدٍ، وَ لَيْسَ كُلُّ حَاسِدٍ عَائِنٍ: هه موو چاوپیسێک
 هه سو ده به لām مه رچ نیه هه موو هه سو دیک چاوپیس بیت.

۲. هه سو دی له رق و کینه وه دروست ده بیت به لām چاوپیس له
 سه رسورمانه وه دروست ده بی که ئەو شته ی زۆر به جوان و سه رنج
 راکیش دیت به رچاو.

۳. هه سو د زۆر جار پیش بوونی شته که لای ئەو که سه، هه سو دی
 پی ده بات، به لām چاوپیس ده بی شته که بونی هه بی و چاوپیس هه
 چاوی پی که وتبی.

۴. مروّ هه سو دی به خوی نابات، به لām خوی و مال و منالی به
 چاوه وه ده کات، زۆر جار بووه ئەو چاوپسیانه داویان له مامۆستایانی
 ئاینی کردوو هه که دوعا و نوشته یان بو بکه ن بو چاوی خویان که مالی
 خویان و منالی خویان به چاوه وه نه که ن. هه سو دی له مروّقی پیس و
 ده رون نه خوش و بی دینه وه یه، به لām چاوپیس جاری وا هه یه له
 که سی خواناس و زانا و پیاو چاکیشه وه پرو ده دات.

۵. جنۆکه هه سو دی به مروّ نابات، به لām جنۆکه مروّ به چاوه وه
 ده کات. پیغمبهری خوار^{صلی اللہ علیہ وسلم} منالیک بیی ده موچاوی په له ی ره شی

لیدابوو، فەرمووی: (إِسْتَرْقُوا لَهَا فَإِنَّ فِيهَا النَّظْرَةَ) رواه البخاري و مسلم. واتە: دوای بەسەردا بخوینن چونکە جنۆکە بە چاویەووە کردوو.

بەپێزان: چاوپیسێ دیاردەیهکی جیهانییە و لە ھەموو ولاتانی دونیادا باس دەکری، تەنانەت بە بۆنەی کۆتایی ھاتنی جەنگی دووھمی جیهانییەووە کە لە یاریگای (جارکارتای) پایتەختی ئەندەنوسیا ئامادە کرا، زۆر پالەوانی و یاری کرا، لە ناویاندا پیشپرکینی چاوپیسێ، ئەو کەسە بە یەکەم دەرچوو خەلات کرا، کەسیک بوو کە کاتی گایەکی شیتیان لەو قەفەزەیی تیییدا بەند کرابوو بەرەڵا کردە ناو مەیدانی گۆرەپانەکەو، ئەم چاوپیسە بە یەک تەماشای کردن بەلایدا خست و کۆشتی!!

ئیمانداران: لێرەدا لەوانەیە پرسپاریک بکری و بگوتری: باشە خۆ هیچ شتیکی بینراو یان بیسراو یان ھەست پی کراو لەم چاوەووە دەرناچی، ئیتر ئەم شتە چۆن پروو دەدات؟! لە وەلامدا دەلێن: ھەر خوای گەورە خۆی دەزانێ چۆنە، بەلام لەوانەیە تیشکیکی ژەھراوی بیت و لە چاوی بیتە دەرەو، لە دونیای ئەمڕۆدا تیشکی لەیزەر بەردی گورچیلە دەتوینیتەووە و چەندین نەشتەرگەری زۆر گەرمی پی ئەنجام دەدری، خۆ ئەم تیشکە نە چاوی دەبینی و نە گۆی ھەستی پی دەکات، نە هیچ ھەستیکی پی دەکری و کاریگەری تەواوی خوێشی دەکات، دەی تیشکی چاوی پیسیش بە ھەمان شیوہیە.

تەنانەت ھەندی چاوپیس ھەبوو کە وتویتی: کە سەیری شتیکم کردبێ و سەرنجی پراکیشابم، گەرمایی بە چاومدا ھاتوو و یەکسەر

کارم تیکردووہ. یان شتہکە لەبەر چاوم گەورە بووہ تا تەقیوہ. ئیتەر زانیومە کہ کاریگەری خوێ کردوہ.

نوسەر و لیکۆلەری بەریتانی (لین ماکتا جارات) لە پەراوہکەیدا (گەپان بە دوای نەینێ گەردوندا) ئەو لیکۆلینەوانە ی کۆکردۆتەوہ کہ لەسەر وزە کراوہ، نوسەر دەلیت: لە ساڵی ۱۹۷۳دا کہ (مەلیک فەیسەلی کوپی عبد العزیز) ویستی نەوت نەدات بە پۆژئاوا، ولاتانی پۆژئاوا و ئەمریکا زاناکانیان کۆکردوہ و داویان لیکردن کہ دیراساتی زۆر بکەن لە بواری وزەدا، کہ مەلیک فەیسەل تیرۆر کرا و نەوتیش کەوتە بەردەستیان دیراساتەکان سست بوون، زاناکان دیراسە ی پیکھاتەکانی ناو ناوکی گەردیلەیان کرد کہ ئەجولین و بۆیان دەرکەوت کہ ئەو جولە یە کاری تی دەرکیت بە سەیر کردنی ئەو کەسە ی کہ سەیری دەکات، دیارە ئەمەش لە کەسیکەوہ بۆ کەسیکی تر دەگۆریت، گەنجیک ناوی (ماثیو مانینگ) کہ خەلکی گوندی (لینتۆن) ی نزیک شاری (کامبردج)ە، هەر بە سەیر کردن دەتوانیت کەوچک و چەقۆ بنوشتینیتەوہ هەروەها سەیری کاتریمیر دەکات و لە جولە ی دەخات، هەروەها بە سەیرکردن دەتوانی کار بکاتە سەر پوشتنی خوین لە بۆریەکانی خویندا!!!

زانای بایۆلۆجی (ئیدوارد دفاموف) مامۆستای زانکۆ ی مۆسکو لیکۆلینەوہ ی کرد لەسەر ئافرەتی پوسی (نیلایا میخایلوف) کہ لە دوری شەش پێوہ بە تەنها بە سەیر کردن سپینە و زەردینە ی هیلکە لە یەک جیادەکاتەوہ!!!

ئەمە و سەدان لیکۆلینەوهی تر ئەو دەسەلمینن که چاو کاریگەری
خۆی هەیه ئەمەش هەمووی شایەتییه بۆ قورئان و فەرمودەکانی
پێغەمبەر ﷺ که باسی کاریگەری چاو پیسی دەکەن.

بەرێزان: لەبارە ی سزای چاوپیسیشەوه، زانایانی ئیسلام
فەرموویانە: (أَنَّ مَنْ عَرَفَ بِذَلِكَ حَبْسَهُ الْإِمَامُ وَيُفْقَ عَلَيْهِ إِلَى الْمَوْتِ ، وَ
هَذَا هُوَ الصَّوَابُ قَطْعاً)

واتە: هەر کەسێک بە چاوپیس ناسرا لە ناو خەلکی دا و کەسانێک
بەلگەیان هەبوو لەسەری کە بە چاوی ئەو زەرەرمەند بوون، ئەوا
پیشەوای موسلمانان بەندی دەکات و پێویستیهکانی ژبانی بۆ دابین
دەکات و لە زینداندا دەمیڤیتەوه تا دەمری!!...

بەراستی ئەوە یاسای ئیسلامە و ئەوە دەولەتی پیشکەوتوو کە
هەر کەسی زەرەر و زیان بە خەلکی بگەیهنی نابی لە ناو کۆمەڵدا بژی و
دەبی حکومەت هەم خەلکی لە دەست و چاوی پرگار بکات، هەم
چاوپیسەکەش مافی پارێزراو دەبێت.

وە لەم سەردەمەشدا کە ئەو یاسایە شەرع جی بەجی ناکری، هەر
کەسێک کە خۆی بە موسلمان و دیندار دەزانێ و خۆی هەست بە خۆی
دەکات کە چاوی پیسە و خەلکی لە چاوی ئەووە توشی زیان دەبن ،
پێویستە خۆی سزای خۆی بدات و بۆ کار و ئیشی زۆر زەرور دەبی نەیه تە
ناو خەلکییەوه و لە ناو مالی خۆیدا دابنیشی، ئەو کاتە هەم خۆی دین و
ئیمانەکی سەلامەت دەبی و بە چاوی سوک سەیر ناکری و هەم
موسلمانانیش لە چاوی پیسی بە دور دەبن، وە خەلکی بەو جۆرەش هەبووه،

پیاویکی راستگۆ بۆی گیراینهوه که کاتی خۆی گهنج و تازه لاو بوه، باوکی ناردویهتی بۆ لای برادهریکی دیرینی خۆی و دیاریهکی بۆ ناردوه، فهرمووی که چووم بۆ لای و سهلامم لی کرد پشستی تی کردم و تهماشای نه کردم، ههروا پشستی تیم بوو که ههوالی باوكمی لی پرسیم و سوپاسی دیاریهکهی کرد، دهفهرمووی: زۆر له دلم گران بوو، که باوكم بۆ لای کهسیکی نادووم. هیچ پرووی تی نه کردم و خولقی مانهوهی نه کردم! که گهپامهوه و بۆ باوكمم گیرایهوه: باوكم وتی: پۆلهگیان: ئهه پیاوه زۆر بهپیزه. بهلام به دهست خۆی نییه و چاوی زۆر پیسه، جا له بهر خاتری دین و ئیمانکهی خۆی: ئهوه چهند سالی زۆره خۆی له مالی خۆیدا سجن کردووه و تهماشای دهم و چاوی کهس ناکات و کوپهکانی کاسپی بۆ دهکن و بۆ خۆی له مال و لهو زۆره ناجیتته دهروه!!!

ئیمانداران: ئیسلام باسی ههر شتیکی کردبی چارهسه ریشی بۆ داناوه، بۆیه لیڤه دا پرسیاریک دروست دهبی: ئایا کهسیک به تهواوی بهلگه زانرا هیچ نهخۆشیهکی ناو خوین و ههناوی نییه، بهلکو نهخۆشی و لاوازی و بی هیزیهکهی به هوی چاوی کهسیکی ناسراو به چاوپیسهوه توش بووه. ئهوه ئهگهر شهرعی خوا فهرمان پهوا بیت بانگی ئهه چاوپیسه دهکری و ئاوی بۆ دادهنری و فهرمانی پی دهکری که ههر دوو دهستی و ههر دوو بالی تا ئانیشکی وه له ناوکی بهرهو خوار تا قاچهکانی بهه ئاوه بشوات له ناو تهشتیکی گهوره دا ئاوه که کۆ بکریتهوه و بهسهه پشستی ئهه کهسه دا بکری که به چاوهوه بوه، به ئیزنی خوا پرزگاری دهبی و چاک دهبیتهوه، ئهههش فهرموودهی

پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وامانه صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم که کاتی کومه‌لیک خه‌لکی هاتنه خزمه‌تی و بو‌یان باس کرد که: سه‌هلی کو‌ری حه‌نیف له‌سه‌ر ئاو و کانیه‌ک خو‌ی شتوه، له‌و کاته‌دا (عامری کو‌ری ره‌بیعه) به‌لایدا تیپه‌ریوه و سه‌یری کرده و وتویه‌تی: (تا ئیستا پیستی وا سپیم نه‌بینیوه!!)، ده‌ست به‌جی له‌وسه‌ر ئاوه (سه‌هلی کو‌ری حه‌نیف) بوراوه‌ته‌وه، د‌ل‌ن‌ی‌اش‌ین که له‌و کاته‌دا (عامری کو‌ری ره‌بیعه) به‌ویدا پوشتووه و له‌ ئاو هه‌موو خه‌ل‌ک‌ی‌ش‌دا به‌ چاو‌پ‌ی‌س ناسراوه، پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم زور عاجز و تو‌ره بوو فره‌مووی: (علام یقتل احدکم اخاه!!) باشه ئوه له‌سه‌ر چی هی وایه له‌ ئیوه به‌ چاوی پیسی براکه‌ی ده‌کوژریت؟!... که‌واته: چاو پیس نه‌گه‌ر که‌سیک به‌ چاوی ئوه بمریت به‌ قاتیل و پیاوکوژ حسابه و له‌ قیامه‌ت‌دا له‌گه‌ل ئه‌وانه‌دا هه‌شر ده‌کری که به‌ ناحه‌ق خه‌لکی ده‌کوژن!! پاشان پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم داوای ئاوی کرد و فره‌مووی: ب‌پ‌و‌ن عامر بانگ بکه‌ن و با هه‌ردوو ده‌ستی تا ئانیشکی و له‌ ناوکی به‌ره و خوار بشوات و ئاوه‌که له‌ ته‌شتیک‌دا کو‌بکه‌نه‌وه و بیکه‌ن به‌سه‌ر پشتی (سه‌هل)‌دا چاک ده‌بیته‌وه به‌ فره‌مانی خوا! وه فره‌مووی: قاپه‌که‌ش ده‌مه‌و نخون بکه‌نه‌وه به‌ زه‌ویدا، وه جیگای جو‌یه‌تی و زور پیویسته که هه‌ر کاتی ترسای له‌ چاوی که‌سیکی چاو‌پ‌ی‌س که کار له‌ مناله‌که‌ت بکات، به‌تایبه‌ت منالی ساوای سپی و جوان، ئه‌و دو‌عایه‌یان به‌سه‌ردا بخوینن که پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به‌سه‌ر هه‌ردوو کو‌ره‌که‌ی فاطمه‌ی کچیدا واته: (حه‌سه‌ن و حوسه‌ین) دا خویندویه‌تی که عبدالله کو‌ری عباس بو‌مان ده‌گ‌ی‌ر‌ی‌ته‌وه و

دهفهرموئ: پیغه مبهری خوا^{صلی اللہ علیہ وسلم} دوعای بیچاوینی و نزاری ئاگاداری و چاوهزاری بۆ چه سەن و حوسەین دەکرد و دەیفهرموو: (أُعِذْكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ). واتە: لە پەنای وشە تەواوەکانی خوا ی گەورەدا بن. دووربن لە زیانی هەموو شەیتانی. وە خوا بێتا نپاریزی لە وەزەنی هەموو مارو و میرو گەزەندەیک وە پارێزراو بیچاوینی بن لە هەموو چاویکی پیسی تاوانبار)) وە پیغه مبهری خوا^{صلی اللہ علیہ وسلم} دەیفهرموو: (كَانَ أَبُوكُمْ إِبْرَاهِيمَ يُعَوِّذُ بِهِمَا إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) واتە: بابەگەورەشتان ئیبراھیم لە کاتی خۆیدا بەم وشانە دوعای حیفظ و چاوهزاری دەکرد بۆ ئیسماعیل و ئیسحاق کوری!! (رواه ابو داود و الترمذي بسند صحيح)..

وە پێویستە هەموو ئیماندارێک لە ژن و پیاو، لە گەورە و بچوک چاو لە پیغه مبهری خوا^{صلی اللہ علیہ وسلم} بکات و هەموو دوا ی نوێژی بەیانیک و هەموو کاتی شەوانێک پێش خەوتن سی جار ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾. ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾، ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ بخوینی بەسەر تەواوی لاشە ی خۆیدا و فوو بکات بەسەر مال و منالی و خانوی و سەیارە ی و کەلوپەلەکانی دا دُنیا بێ خوا ی گەورە لە شەپری هەموو چاوپیسێک دەپاریزی.

هاوەلی بەپریزی پیغه مبهری خوا^{صلی اللہ علیہ وسلم} دوعای پاراستن لە چاوی پیس و شەپری شەیاتینی و دەرونی پیسی بۆ خوی دەکرد، بەلام کاتی

سوره تی ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ وَ ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ هاتنه خواره وه
 ئیتر کاری بهم دوو سوره ته دهکرد کاری بهوانی تر نه ما. وه نه گهر که سیځ به
 چاوه وه بوو، بۆ خوی یان که سیځی تر سوره تی: (الأخلاص) و (فلق) و
 (الناس) ی به سهردا بخوینی إنشاء الله رزگاری ده بیټ.

وه که نه سوره ته پیرو زانه ت خویند ئیتر نابی هه موو کاتی هه ر
 دلت بترسی و هه موو که ست هه ر پی چاوپیس بی و هه موو نه خووشی و
 ئازاریک به چاوه زار بزانی، چونکه نه وه ی چاوی پیس به تال ده کاته وه
 تو به کارت هی ناوه.

وه نه وه ش بزانی، هه ر کاتی چاوت به مال و سامانیکی خوت
 که وت، یان منالیکی جوان و ساوای خوت که وت، یا خود باخ و باخاتی
 خوت بینی و به جوانی هاته بهرچاوت و سهرنجی پراکیشای یا خود
 که سیځ به ره و پووت بووه و سهرنجی دایت یا خود سهرنجی باخ و کیلگه
 و سه یاره و مال و خانوو منالی دای دلت لیی ده ترسا، له هه ردوو
 باره که دا یه کسه ر بلی: (ما شاء الله، لا حول ولا قوة إلا بالله).

له کو تایشدا نه وه ده لیم که: چاوی پیس هه مووی له یه ک پله دا نییه
 و هه یه ته نها بی تاقه تت ده کات و هه یه نه خوشت ده خات و هه شه خوا
 بمانپاریزی مروۆه له ناو ده بات.

خوای گه وره به گه وره یی خوی له خراپه و شه ری چاوپیسان و
 ده رون نه خو شان بمانپاریزی. اللهم آمین.

سەرچاوه‌کان:

۱. قورئانی پیرۆز
۲. التاجُ الجامع للأصول في أحاديث الرسول ﷺ . له نوسینی: منصور علی ناصف-وه‌رگی‌رانی: مامۆستا نوری فارس حمه خان ب ۴ ل ۲۲۰، ل ۲۰۷، ل ۲۲۳
۳. گو‌قاری جه‌ماوهر: ژ ۷۶
۴. ته‌فسیری پامان-مامۆستا احمد کاکه محمود
۵. الوافي في شرح الأربعين النووية - د. مصطفى البغا - ط ۹ ص ۲۸۳
۶. زاد المُتَّقِينَ - إبراهيم عبدالله الحازمي ص ۳۸۹
۷. نامیلکه‌ی چاوپیس‌ی - صابر گرد عازهبانی.

وتاری یه کهر بو مانگی جهاد الثانی

له بهر فاتری فوا واز له ههر مهرام
و ییشه رعیه ک یینی
فوا ی گه و ره پاداشتی زوړ گه و ره ت
ده داته و ه

وتاری یه کهم بۆ مانگی جماد الثانی

((له بهر خاتری خوا واز له ههر چه رام و بی شه رعییه ک بینی، خوای

گه وره پاداشتی زۆر گه وره ت ده داته وه))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

سو پاس و ستایش بۆ ئه و خوایه ی که فهرمویه تی: ئه ی بهنده کانم،
((لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَتِي)) ئه ی بهنده کهم له ره حمه تی من ئائومید مه به،
چونکه ئه گهر:

تۆ به غه در وه صف کراوی، خوای گه وره به جود و به خشه ر
وه صفی خۆی کردووه، ئه گهر گونا هباری خوا به خشنده یه، ئه گهر تۆی
بهنده بیوه فای، خوای گه وره چاکه ی هیچ که سیك به زایه نادات، ئه گهر
تۆی بهنده بی ناگایت، خوای گه وره لیخۆشبووه، ئه گهر گه رایته وه بۆ
لای و لیی پارایته وه، ئه و دوعات قبول ده کات.

هه زاران سه لوات و سه لامی خوا له سه ر پۆحی ئه و پیغه مبه ره
به ریزه ی که هیچ خیریک نه ماوه ئیمه ی لی ناگادار نه کردبی، وه هیچ شه ر
و تاوان و خراپه یه ک نییه که ئیمه ی لی وشیار نه کرد بیته وه، ره حمه ت و
ره زای خوا له سه ر یار و یاوه ران و خیزانه به ریزه کانی و هه موو ئه و
که سانه ش بی که شوین پرباز و سونه تی ئه و فه خری عاله مه که وتون به
گشتی تا پۆژی دوا یی.

ئیمانداران: له م وتاره دا ده چینه خزمه ت یه کی له سه حابه ئازیز و
به ریزه کانی پیغه مبه ری خوا ﷺ که ئه ویش (ئوبه ی کوپی که عبه) کام

ئوبه‌ی؟! با جاری باشتربیناسین. پیغهمبهری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} ده‌فهرمووی: (أَرْحَمُ أُمَّتِي بِأُمَّتِي أَبَوَبَكَرٍ وَأَشَدُّهُمْ فِي أَمْرِ اللَّهِ عُمَرُ، وَ أَصْدَقَهُمْ حَيَاءً عُثْمَانُ، وَ أَقْرَبُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ أَبِي بَنِ كَعْبٍ) صحیح رواه احمد و صححه‌الالبانی.

واته: به‌به‌زه‌یی ترین که‌سی ئومه‌ته‌که‌م بو ئومه‌ته‌که‌م ابوبکره... به‌هیزترین و توندترینان له جیبه‌جی کردنی فه‌رمانه‌کانی خوادا عومه‌ره، به‌شهرم و حه‌یاترین که‌سیان عثمانه، شاره‌زاترین که‌س له جوانخویندنه‌وه‌ی قورئاندا ئوبه‌ی کوپی که‌عه‌!

هر له‌باره‌ی گه‌وره‌یی ئوبه‌ی کوپی که‌عه‌وه ئه‌نه‌سی کوپی مالک ده‌فهرمووی: پیغهمبهری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} به ئوبه‌ی کوپی که‌عبی فه‌رموو: (إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ) خوی گه‌وره فه‌رمانی پی کردم که قورئانت بو بخوینم! ئوبه‌ی له خوشیاندا فه‌رموو: (اللَّهُ سَمَانِي لَكَ؟!) خوی گه‌وره ناوی منی هی‌ناو به تو‌ی فه‌رموو؟! پیغهمبهری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} فه‌رموو: به‌لی. ئوبه‌ی خه‌ریک بوو بالی ده‌گرت له خوشیاندا. بویه ئه‌م جاره‌ش له پیغهمبهری خوی خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} پرسیه‌وه: (أَوَقَدْ ذَكَرْتُ عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ؟) ئایا ناوی من (ئوبه‌ی) له لای په‌روه‌ردگاری جیهانیان هاتوه؟! پیغهمبهری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} فه‌رموو: به‌لی. رواه البخاري.

الله اکبر له پله و پایه و پیزه‌ی ئوبه‌ی کوپی که‌عب لای خوا و پیغهمبهره‌که‌ی!! جا ئیمه ده‌چینه خزمه‌ت ئوبه‌ی گه‌وره هاوه‌لی پیغهمبهری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} که ئه‌ویش ده‌فهرمووی: گوی بگرن فه‌رمووده‌یه‌کی پیغهمبهری خوشه‌ویستتان بو ده‌گی‌رمه‌وه، به‌لام توخوا به‌دل گو‌یی بو بگرن و له‌به‌ری بکه‌ن و له ژیان‌ی پوژانه‌تاندا کاری پی بکه‌ن، بو ئه‌وه‌ی به‌خته‌وه‌ری دنیا و دوا پوژبن، ئیمه‌ش به دل گو‌ی ده‌گرین و إنشاء الله

بہ لَین دہدین کہ کاری پی بکن. ثوبہی دہفہرموی: پیغہمبہری خواہ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فہرموی: (إِنَّكَ لَنْ تَدْعَ شَيْئًا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا أَبْدَلَكَ اللَّهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرُ لَكَ مِنْهُ) صحیح رواہ احمد.

واتہ: بیگومان بہ و (عِلْمُ الْيَقِينِ وَ عَيْنُ الْيَقِينِ وَ حَقُّ الْيَقِينِ) ت ببی کہ تو ہر شتیک (کہ حہرامہ و ناشہرعیہ) لہہر خاتری خوای گہورہ وازی لی بیئی، ئەوا خوای گہورہ بۆت دہگۆری بہ باشتہر بۆت لہوہی کہ وازت لی ہیئاوہ.

بہ لی ئیماندارانی بہرین: مروّف خواہنی شہوہت و ئارہزوہ، کہ بہ راست و ناپاست داوا دہکات جا ئەگہر داواکراوہ کہ حەلال و مافی پەرہات بوو، حەقی خوۋتہ و ہەولی بو بده، ئەگہر نا پەرہا بوو، ئەوا تو بہرامبہر تاقیکردنہوہیہ کی گہورہیت ئایا خوۋت رادہگری یان تہسلیم بہ نہفسی خراپ و شہوہت دہبیت، ئەگہر ئارامت گرت بہرامبہر شہہوات، ئەوہ سہرہتا نارہحەتہ بہ لام پاشان دہگۆری بو لہزہت و خوۋشی.

بہ لی نیشانہی تہقوا و ئیمانداری ئەوہ نییہ کہ ئینسان قہت خہیالی خراپی بہ میشکدا نہیہت بہ لکو ئەوہیہ: بہرپہرچی بداتہوہ ئەمەش جیہادی گہورہیہ کہ جیہادی نہفسہ.

جا ہەرکەسی وازی لہ شہہوات ہیئا، (للہ) تہنہا لہبہر خوا، نہک لہبہر شتی تر وہکو بیدہسەلاتی یان بیتوانایی، ئەوہ خوای گہورہ قہرہبوی دہکاتہوہ بہوہی کہ خوۋشەویستی خوۋی دہخاتہ دلی ئەو بہندہیہوہ، دلی ئارام دہکات و لہ قہلەق و دودلی و دلہراوکی دہپاریزی، وہ لہ پووی مادیشہوہ خوای گہورہ ہەر لہ دنیا دا پاداشتی دہداتہوہ ئەمە سہرہرای پاداشتی گہورہ لہ قیامەتدا.

ئیمانداران: باسی هه ندیک لهو شتانه دهکهین که پیویسته مروقی
موسلمان له بهر خوا وازیان لی بینیت و خوی گه وره به چاکتر و خیرتر
بوی قهره بوو دهکاته وه.

یه کهم: که سیک واز له پاره یه کی حهرام بینیت له بهر خوا:
پاره یه ک هاتوته ناو دهسته وه و زور موحتاجی پی و که سیش پی
نازانی و هیچ ریگریک نییه له بهر دهه ئه وه دا که به ئاسانی بیخوی و
بیخه یته گیرفانه وه، به لام یادی خوی گه وره ده که ی و دلنای که خوی
گه وره چاوی لیتته و ئه و پاره یه مولکی تو نییه و خاوه نی خوی هیه و
ده بی بیگه ری نیته وه بو خاوه نه که ی که شهرعی خوا ئاوا فره مان ی پی
کردووی، توش به قسه ی نه فسی هاندهر به خراپه ت نا که ی که داوات لی
ده کات بیخو، زور موحتاجی، کی ده لی خاوه نه که ی ده دوزریتته وه، له بهر
چاوت گه وره و شیرینی ده کات، ئیمان ه که شت پی ت ده لی نه خیر مادام
حه رame مه یخو و له بهر خوا وازی لی بینه، خوی گه وره له و بره پاره یه
زیاترت به حه لالی پی ده به خشی، توش به قسه ی خوی گه وره ت کرد و
پشتت له داواکاری نه فست کرد، ئه وه دلنیا به خوی گه وره به حه لالی
پی ت ده به خشی ت ئه گهر چی دوا ی ماوه یه کی تریش بی و زه مه نیکی پی
بچی و له زه مه نیکی تر دا بی.

بیگومانین له وه ی که هه رچی پیغه مبه ری خوا ﷺ فره مویه تی حق
و راسته و پیویست به تاقیکردنه وه ناکات، چونکه فره موده ی که سیکه
که ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ . به لام مروقه
به رده وام به چیرۆک به سه رهاتی واقعی و راسته قینه دلی ته واوتر ناو
ده خواته وه و دلنایایه که ی چه سپاوتر ده بی. وه میژووی پیاو باشان و

زانایانمان دهیان چیروک و بهسهرهاتی لهو بارهیهوه تیدایه که ههمووی به کردهوه فهرمودهکهی پیغهمبهری خوا^{الله} پوون دهکاتهوه که فهرمووی: (إِنَّكَ لَنْ تَدَعَ شَيْئًا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، إِلَّا أَبْدَلَكَ اللَّهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرُكَ مِنْهُ) .

فهرموون با گوێ بۆ ئەم بهسهرهاته بگرین که زانای بهناوبانگ (إِبْن رَجَب الْحَنْبَلِي لَهُ كَتَبِي - ذِيل طَبَقَاتِ الْحَنَابِلَةِ ج ٣ ص ١٩٦) دا بۆمان دهگێڕیتهوه و دهفهرمووی: زانای گهوره (قاضي ئه‌بوبکر محمد بن عبدالباقی بن محمد البزاز الأنصاري) فهرمویهتی: له شاری مه‌که‌کی پیروژدا ده‌مخویند و زۆر هه‌ژار و ده‌ست کورت بووم، پوژیکیان برسیتی تینی بۆ هینام و هیچم ده‌ست نه‌که‌وت بیخۆم و هیچ پاره‌شم نه‌بوو خواردنی پی بکرم، بۆیه له‌به‌ر زۆری برسیه‌تیه‌که‌م له ژوره‌که‌م هاتمه ده‌روه به ئومیدی ئه‌وه‌ی خواردنیکی پاک و هه‌لالم ده‌ست بکه‌وێت، له ریگا کیسه‌یه‌که‌م دۆزیه‌وه که له قوماشی -إبرسیم- که جوړه قوماشیکی نایابه دروست کرابوو، ده‌مه‌که‌ی به هه‌مان قوماش به‌سترا‌بوو که چاوم پی که‌وت و هه‌لم گرت‌ه‌وه و به په‌له گه‌پامه‌وه بۆ ژوره‌که‌ی خۆم و کردم‌ه‌وه، بینیم گه‌ردانه‌یه‌کی لوتلوتی تیدایه که له ژیاندا شتی وا جوان و گرانبه‌هام نه‌بینیبوو، که ئه‌گه‌ر بمفروشتایه به ته‌واوی له هه‌ژاری پزگارم ده‌بوو و ده‌چومه پیزی ده‌وله‌مه‌ندانه‌وه، به‌لام هه‌ر زوو ئاره‌زوی خراپه‌کارم سه‌رکوت کرد و حوکمی شهرع که باسی شتی بزربوو ده‌کات کردم به پینمایی خۆم و هاتمه ده‌روه له ژوره‌که‌م بۆ ئه‌وه‌ی خاوه‌نه‌که‌ی بدۆزم‌ه‌وه، هاتمه نزیک ئه‌و شوینه‌ی توره‌که‌که‌م لی دۆزیبۆوه، گویم له پیاوینکی بازرگانی زۆر ده‌وله‌مه‌ند بو که زۆر به په‌روشه‌وه بانگه‌وازی ده‌کرد و ده‌یگوت په‌حمه‌تی خوا له‌و که‌سه‌ی که

کیسه‌یه‌کی گرانبه‌های دۆزیوه‌ته‌وه و ئەمداته‌وه و ئەوه پاداشتی گه‌وره‌م
 بۆ دیاری کردووه که (٥٠٠) دیناری ئالتونه!! قاضی ابوبکر
 ده‌فهرمووی: خوای گه‌وره هەر خۆی ده‌زانی چه‌ندم برسی بوو، چه‌ند
 روت و په‌جال بووم، چه‌ند موحتاج بووم به دیره‌مێک، به‌لام له‌به‌ر
 خاتری خوا چومه لای کابرای بازرگان و وتم: وه‌ره له‌گه‌لم بۆ ژوره‌که‌م،
 ناوینیشانی ته‌واوی ئەو توره‌که‌یه و جووری قوماشه‌که‌ی و ئەوه‌ی تییدایه
 بۆم باس بکه، ئەگه‌ر هی تۆ بوو ئەتده‌مه‌وه، کابرای بازرگان له‌ خوشیان
 پرووی گه‌شایه‌وه و ته‌واوی وه‌صفه‌کانی توره‌که‌که و لوئلوئه‌که‌ی ناوی
 باس کرد و دامه‌وه ده‌ستی و ئەویش دوای دوای خیری زۆر و زۆر
 سوپاس کردنم، (٥٠٠) دیناره ئالتونه‌که‌شی بۆ دانام و وتی: ئەمه‌ش
 به‌لینه‌که‌ی من! به‌لام من له‌گه‌ل ئەو هه‌موو موحتاجیه‌مدا لیموه‌رنه‌گرت و
 وتم: من وه‌کو ئه‌رکی سه‌رشانی خۆم وه‌کو موسلمانیک ئەم کیسه
 دۆزراوه‌م بۆ گه‌راندووته‌وه وه من خۆم به‌ موسته‌حه‌قی ئەو دیاریه‌ گه‌وره
 که بپی (٥٠٠) دیناری ئالتونه نازانم. هه‌رچه‌نده بازرگانه‌که زۆر هه‌ولێ
 دا که ئەو ده‌ستخوشیانه‌ی لی وه‌رگرم، به‌لام لیم وه‌رنه‌گرت و له‌ دلی
 خۆمدا وتم: با کاره‌که‌م ته‌نها بۆ خاتری خوا بیئت!... ئیتر بازرگانه‌که
 خواحافیزی لی کردم و پوشت، ده‌فهرمووی: ئەمجا با بیینه‌وه سه‌ر باسی
 خۆم، دوای ماوه‌یه‌کی تر مانه‌وه له‌ شاری مه‌که‌که‌ی پیروژدا و درێژه‌دانم
 به‌ خویندن، له‌به‌ر هه‌ژاری و هه‌م گه‌ران به‌ دوای مامۆستای زانتردا که
 خویندکاری زانستی شه‌رعی به‌رده‌وام ده‌گه‌رپی به‌ ولاتاندا و وه‌کو هه‌نگ
 له‌ شیه‌ی عیلم و مه‌عریفه‌تی زانایان ده‌مژێ، منیش بریاری سه‌فه‌رم دا
 و سواری که‌شتی بووم له‌گه‌ل کۆمه‌لیک خه‌لکی تردا و چوینه‌ ده‌ریاوه،

به لّام له بهر هه لکردنی با و کۆنی که شتییه که مان که شتییه که شکا و پر
 بوو له ناو و تهخته کانی له یه ک ترازان، هه موو سه رنشینه کانی به
 خوځیان و که لوپه له کانیانه وه تیداچوون و خنکان!! منیش له ته وای
 یوخی خوّم په لاماری پارچه تهخته یه کم داو چونکه لاواز بووم به پارچه
 تهخته که خوّم گرته وه و ماوه یه ک له ناو ده ریا که دا مامه وه و شه پۆلی
 ناوه که بردمی و نه مده زانی به ره و کویم ده بات، تاوه کو گه یستمه قه راغی
 ده ریا که و دورگه یه ک بوو، کوّم له مالیکې لی بوو، چوومه مزگه وتی نه و
 شوینه و موسلمانان زور ریزيان لی گرتم و به تایبه تی که زانیان قورئان
 خوینم و به دواي زانستی شهرعیدا ده گهریم زیاتر بوومه جیگای متمانه
 و پروایان، وه داوایان لی کردم که فیری قورئانی پیروز و خویندنه وه و
 نویسیان بکه م و بیمه پیشه وای نایینیان، به ته وای له گه لیاندا ناشنا
 بووم و نه وانیش هه موو منیان وه کو کوری خوځیان ته ماشا ده کرد، پاش
 ماوه یه ک، هه ندی له ریش سپی و پیاو ما قولانیان هاتنه لام و پییان وتم:
 له م دییه دا کچیکی زور ریك و پیک هیه که باوکی بازرگانیکی
 ده و له مهند بوو، پیش ماوه یه ک له هاتنی تو وه فاتی کرد و مرد،
 خیزانه که شی دواي نه و مرد، ته نها هر نه م کچه یان هیه و هیچ
 منالیکې تریان نییه و برا و برازاشی نییه، نه گهر حه ز ده که ی له گه ل نه و
 کچه دا یه کتری ببینن و نه گهر یه کترتان به دل بوو، خیزان دروست بکه ن و
 شایه نی یه کترن.

به لی، دواي پوشتن بو مالی کچی بازرگان، وتیان: نه وه کچه که یه،
 به لّام نه وه ی سهرنجی منی راکیشا کچه که نه بوو، که ئافره تیکی زور به
 نه دهب و خاوه ن ریژ و سیما جوان بوو، به لکو نه و ملوانکه یه بوو که له

ملیدا بوو، چونکه ئەو ملوانکه لوتلوئه هەر ئەوه بوو که کاتی خۆی له مه‌که‌دا دۆزیبومه‌وه و دابومه‌وه بازرگانه‌که، بۆیه خه‌یالم چوه‌وه بۆ مه‌که‌که و ئەو دیمه‌نهم ده‌هاته به‌رچاوکه ملیوانکه‌که‌م له توره‌که نایابه‌که ده‌ره‌یناوو سه‌رنجی پاکیشام، ئیستا هه‌مان ملیوانکه ده‌بینمه‌وه، له ملی که‌سی‌کدایه که به ته‌مام ببی به‌هاوسه‌ری ژیانم، بۆیه که له ده‌ریای فیکر و خه‌یالدا بووم هیچ قسه‌م نه‌کرد، ئەو پیاوه به‌پێزانه‌ی له‌گه‌لم بوون وتیان: ئەوه بۆچی ئاوا بێده‌نگ بووی و سه‌رنجی ئەو ملوانکه لوتلوئه ده‌ده‌ی و ته‌ماشای که‌که‌ ناکه‌ی و په‌ئی خۆت نالیی؟! منیش ده‌ستم کرد به‌ گێرانه‌وه‌ی به‌سه‌ره‌اته‌که بۆیان و باسی دۆزینه‌وه‌ی ئەو ملیوانکه‌م بۆ کردن له شاری مه‌که‌دا و دانه‌وه‌ی به‌ خاوه‌نه‌که‌ی و وه‌رنه‌گرتنی ته‌نانه‌ت هیچ به‌خششی‌ک له‌جیاتیی! هەر که ئەوه‌م بۆ گێرانه‌وه‌، هه‌موو دانیش‌توانی مه‌جلیسه‌که به‌یه‌ک جار ده‌ستیان کرد به‌ (لا إلهَ إلا الله و الله أكبر) و صلاوات لێدان و هه‌ستان باوه‌شیان پێداکردم و ماچیان کردم!! به‌ سه‌رسوپرمانه‌وه و تم: ئەوه بۆچی واده‌که‌ن؟! وتیان: ئەو بازرگانه‌ی تۆ باسی ده‌که‌ی باوکی ئەم که‌چه‌ بوو، هەر که له شاری پیروزی مه‌که‌که گه‌پایه‌وه به‌رده‌وام باسی جوامیری و ده‌ستپاکی و ئەمینیی و نه‌فس به‌رزی تۆی ده‌کرد و ده‌یگوت: هه‌رگیز ئینسانی وا چاک و گه‌نجی وا ئەمین و ده‌ست پاکم نه‌بینیوه، وه به‌رده‌وام له خوا ده‌پارایه‌وه و ده‌یوت: خواجه‌گیان کاریی: بکه‌ی جاریکی تر ئەو کوپه‌ گه‌نجه‌ خواناسه ئەمینهم چاو پی بکه‌ویته‌وه و ئەم که‌چه‌ی خۆمی لی‌ما به‌که‌م و ببی به‌یه‌کی له‌م خیزانه‌! ئەوا ئەگه‌ر چی خۆی مرد به‌لام ناواته‌که‌ی هاته‌ دی و تۆ بووی به‌هاوژینی که‌که‌ی، دواي په‌زامه‌ندی

نواندنی کچه که ش گریبه سستی هاوسه ریمان ئەنجامدا و بهوپه پری خوشحالی و دلشادیوه چوینه لانهی هاوسه ریه وه و خوی گه وه دوو منالی پی بهخشین، بهلام سُبْحان الله پاش ماوهیه کی تر خیزانه که شم وه فاتی کرد و من و دوو مناله که ماینه وه، دوی ماوهیه کی تر هه ردوو مناله که شم مردن و ئەو ملوانکه لوتلوئه کی کاتی خوی له بهر خاتری خوا هه لم نه گرت بۆ خۆم و به پیی فهرمانی شهرع دامه وه به خاوه نه که ی و ئەوهنده کاره که بۆ خوا کرد ته نانهت بهخشش و دیاریشم وه رنه گرت! ئەو ملوانکه یه و هه موو سامانی بازرگانه که به هه لالی و به شهرعی خوا بوو به مالی من و به چاوی سهر و به کردار واتای فهرموده که ی پیغه مبهری خوام ﷺ بینی که فهرموویه تی: (إِنَّكَ لَنْ تَدَعَ شَيْئاً لِّلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، إِلَّا أَبَدَكَ اللهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرُكَ مِنْهُ) ..

ئیمانداران: ئەمهی گیرامانه وه یه کی که لهو دهیان به سهرهات و بوداوهی که له سهر ئەم بابته له کتیبه کاندای تو مارکراون و له کوندا رویانداوه، بهلام ههز ده کهم به سهرهاتیکی ئەم سهرده مهشتان بۆ بگیری مه وه که زانای نوسهر و به توانا (محمد عبدالعاطی بحیری) له کتیبه کهیدا (رَوْضَةُ الْمُتَّقِينَ ج ۲ ص ۸) بۆمان ده گیری ته وه ده فهرموی: یه کی له زانایانی برادره م بۆی گیری مه وه فهرموی: پۆژیکیان له گه ل کۆمه لیک له ماموستا و دوست و برادره بریارماندا سهردانی یه کی له هاوپی خوشه ویسته کانمان بکهین، که پیاویکی به ریز و زانایه و له شاری مه دینه ی منه وه ره، شاره که ی پیغه مبهری خوام ﷺ داده نیشی، لهو کاته دا که ئیمه گه یشتینه به رده رگا و برادره که مان هاتبووه دهره وه بۆ پیشوازیمان، خه ریکی چونه ژوره وه بووین که پیاویکی پیش سپی به

تەمەنیش بەرەو مائی ئەو مامۆستایە هات و ئیمەش وەستاین تاوەکو گەشت و چاکوچۆنیەکی گەرمی لەگەڵ مامۆستاکیەدا کرد و مامۆستاش داوای یارمەتی لە ئیمە کرد و لەگەڵ کابرای بەسالآچودا چۆنە ئەولاتر و شتیکی خستە دەستی پیاوێ پیرەکەوێ و هەندێ قسەیی بۆ کرد، کابرای بەسالآچوو دلی پر بوو زۆر بەکۆل گریا و پاشان فرمیسکەکانی سپی و خواخافیزی کرد و پوشت. ئیمەش چۆنە ژۆرەوێ و لەگەڵ مامۆستادا دەستمان کرد بە قسە و باس و لە میانەیی قسەکردندا مامۆستای خانەخویمان فەرمووی: ئەو پیاوێ بەسالآچوێ ئیستا لەبەر دەرگا لەگەڵی وەستام و گریا بەسەرھاتیکی سەیری هەیه! وتمان چۆن؟! فەرمووی: ئەم بەیانێ پیاویکی دەوڵەمەند هات بۆ لام و (۵۰۰) ریالی بۆ هینام و وتی: مامۆستا خۆم مەجالم نییە و سەرقالم بەلکو ئەو پارەم بۆ بەدەیی بە فلان کەسی ناسیایومان کە لە گەرەکەماندا و هەژارە (ناوی ئەو کابرا بەسالآچوێ هینا)!! و منیش تەلەفونم بۆ کرد و بانگم کرد بۆ ئێرە و پارەکەم دایە! ئیمەش وتمان: جا مامۆستا گیان ئەمە چ شتیکی تێدایە کە مایەیی سەر سوپمان بی؟! فەرمووی: ئیستا بۆتان باس دەکەم، خۆتان بینیتان کە زەرفەکەم دا بە پیاوێ بە سالآچوێکە، چۆن بە کۆل گریا!! وتمان بەلی، فەرمووی: ئەو کە پارەکەم دایە، بۆی گێرامەوێ کە دوینی، (۲۰) ریالی لە خێزانەکەیی وەرگرتووێ کە کاریکی پی بکات، بەلام لە پێگادا توشی ناسیایویکی خۆی بووێ و هەوایی پرسییوێ، ئەویش باسی حالی خراپی خۆی لە پرووی نەخۆشی و نەداری و بێدەرمامەتیەوێ بۆ کردووێ و ئەمیش سەرەرای وەزە و حالی خۆی زۆر بەزەیی پێدا هاتۆتەوێ و (۲۰) ریالەکەیی لەبەر خاتری رەزنامەندی خوا بەو هەژار و

نه خوشه به خشیوه!! جا که پیم وت ئه و (۵۰۰) پریاله دهوله مەندیک
هیناویه تی بو لام و داوای لی کردووم بیده م به تو، دهستی کرد به
گریان وتی: بویه ده گریم که به چاوی خوم لوطف و که رمی خوای
که وره م بیستی که له گه لی کردم، من له بهر خاتری خوا وازم له (۲۰) پریالی
خوم و خیزانه که م هینا، که چی دوا یه که شهو خوای گه وره (۵۰۰)
پریالی پی به خشیمه وه!!!...

به پریان: هر یه که له ئیمه له ژیا نی خویدا ده توانی چەند نمونه و پوداو
باس بکات که نه گه ر هر شتی له بهر خاتری خوا وازی لی بیستی خوای گه وره
زور له وه باشترت پی ده به خشیوه، جا هەندی جار ئه وهی له بهر خوا وازی
لی دینی حەرامیکه و ناخوی هەندی جاریش حەلالی خوته و له بهر خوا
وازی لی دینی و ده بیبه خشی به کهسانی موحتاج، ئه وه هیچ گومان ت نه بی که
خوای گه وره به چاکتر پاداشتت ده داته وه...

دووهم: هر که سی که له بهر خاتری خوا و فرمانی خوا رقی خوی
بخواته وه و هه لنه چی و تو ره نه بی و له کاتی تو ره بووندا د و دوشاو
تیکه لا و نه کات و مالی خوی و خه لکی ویران نه کات، بیری و هعد و به لینی
خوای گه وره ی بیته وه که پاداشتی به هه شتی بو ئه و که سانه دانا وه که
تو ره بونی خویان ده خونه وه و فره موویه تی: ﴿وَالْكَافِرِينَ الْغِيَظُ﴾ آل عمران: ۱۲۴

ئه وه خوای گه وره پاداشتی ده داته وه به باشتتر له وهی که ده یوست به
تو ره یی به دهستی بیستی و خوای گه وره به بی شهر و هه را و دهنگه دهنگ
پی ده به خشی و له په شیما ن بوونه وه و عوزر هینانه وه و داوای لی بو ردن
کردن له خه لکی ده پیاریزی و له هه موو پاداشتی که وره تر ئه وه یه که
ده یخاته ریزی مو ته قی و پاریزکارانه وه و ده بیست به خوشه ویستی خوا و
ده چیته ریزی مو حسنین و چاکه کارانه وه!!

سییهه: هەر کهسی له بهر خاتری ئهمر و فرهمانی خوا و پیغه مبهه صلی اللہ علیہ وسلم رازی له غهش و خیانهت هیئا له معامهله و کرین و فروشتندا ئه و پاره زورهی نهویست که به غهش و تهزویر و خیانهت دهستی دهکوت و به کهمی حهلال قهناعهتی دهکرد، خوای گهوره قههه بووی بۆ دهکاتهوه به خوشهویستی خه لکی و زیاتر کرپار پووی تی دهکات و بهرکهت دهخاته ئه و کهمه قازانجهی به حهلالی به دهستی هیئاوه و له بهلا و زیانی تیاچووی سهرمایه و کهسابه ته کهی دهپاریزی...

سییهه: هەر کهسیک حهقیکی له سهه کهسیک بی و پوژیک له پوژان ههلی بۆ هه لکه وتبی که تۆلهی خووی له و کهسه بکاتهوه و بهو تۆله کردنهوه دلی خووی ئاسوده بکات، به لام له بهر خاتری پهزامهندی خوا و پیغه مبهه ری دلسۆز و پیشهوا که فرهموویه تی: (وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا) رواه مسلم. واته: هەر کهسی له بهر خوا واز له تۆله سهندنهوه بیئی و لیبوردن و چاوپۆشی بنوینی، ئهوا خوای گهوره هەر سهه بهرز و پایه بلندی دهکات....

جا له بهر ئهه فرهموودهیه واز له تۆله کردنهوه بیئی، ئهوا خوای گهوره پاداشتی ده داتهوه بهوهی که ئه گهر به تۆله کردنهوه دلی ئاسوده دهبو، بهم لی بوردن و عهفوکردنه دلی زۆر ئاسوده تر دهبی و دلی گوشاد دهبی و میشک و بیرى دهکریتهوه و له بهر چاوی نه یاره کهی و تیکرای خه لکی خوای گهوره پیز و و حورمه تی زیاتر دهکات!..

چوارهه: هەر کهسیک واز له گهپان بهدوای عهیب و کهم و کوری خه لکیدا بیئی، چونکه خوای گهوره فرهمانی کردووه بهوهی که ئیماندار نابی به شوین عهیب و عاری خه لکیدا بگهپری، وه چهند فرهموده ی

پینگه مبهری خوا^{صلواته} لهو باره وه ههیه، ئه وه. خوای گه وره پاداشتی ده داته وه به وهی که خه لکیش زمانیان له ئاستی عهیب و کهم و کوپی ئه ودا ده به ستری و کهم و کوپی هه کانی ئاشکرا ناکه، ئیمامی شافیعی فهرمویه تی:

المرءُ إن کان مؤمناً ورعاً . . . . . أشغله عن عُيوبِ الوری ورعه
کما السَّقِیمُ العلیلُ أشغله . . . . . عَنْ وَجَعِ النَّاسِ کلهم وجعه.

واته: ئه گهر ئینسانی ئیماندار به راستی ئیماندار و واریع بی، ئه واهو به هوئی وهرع و خو پاریزی هه که یه وه نایه رژیته سهر گه پان به دوای عهیب و کهم و کوپی خه لکید، ههر وه کو ئه وه نه خو شه بیمار و لهش به ئازاره ی که له تاوی ئازاری لهشی خوئی ئاگای له ئازاری هه ی که سیکی تر نییه! به لام به پیچه وان هه وه ههر که سی به شوین عهیب و کهم و کوپی خه لکید! بگه ری و بلاوی بکاته وه و به وه دلئی خوئی خو ش بکات و کات به سه رببات، ئه واه ده بیته دلنیا بیته که خوای گه وره سه ره نجام پوژیک ئابروی خوئی ده بات و خه لکیش پوهه رووی ده بنه وه.

به پیزان فهرموون گوئی بو به سه رهاتینکی راسته قینه بگرین که له م چه ند ساله ی رابردودا پویدا وه و ئه وه که سه ی چیرۆکه که مان بو ده گه یزیه وه، ئیستا توبه ی کردو وه و ئه م پودا وه هوکاری گه رانه وه ی بوه بو لای خوا، ده فهرموون با گوئی بو بگرین، ئه م پیا وه ده لیته:

له گه ل ئافره تینکی سالوونی به ناوبانگ ریکه که وتم که به کامیرای شارا وه وینه ی ئه وه ئافره تانه ی دینه سالونه که ی بوم بگریت به رامبه ر به بریک پاره، خاوه ن سالونه که کامیره ی له ژوری پازاندنه وه ی بوک دانا، جا که ئافره ته کان ده هاتن له وئی پو شاک ی خو یان داده که ند، خاوه ن سالونه که به فیل

ئافرەتەکانی دەهینایە پێش کامیڕاکە تاوەکو جوان دەرچن، ئێمەش شەوان
 ھۆمەلە گەنجیک کۆدەبوینەو و ئەم کاسیئەمان لێدەدا و پاشان کۆپیمان
 دەرکرد و لە نیوان خۆشماندا بلالومان دەرکردو، ھەر بۆیەش من ھەموو
 جارێک زۆر بە توندی خیزانم و خوشکەکانم قەدەغە دەرکرد کە ھەرگیز نەچنە
 سالۆن چونکە دەمگوت نەو کە نەزانن و وینە ی ئێوانیش بگرن!!.. تا
 جارێکیان خاوەن سالۆنەکە بەو پرە پارەیی کە لەگەڵی پرێککەوتبوم
 کاسیئەکی بۆ ھێنام، منیش ھێندیکم لە سەرەتای کاسیئەکە سەیر کرد،
 بەلام چونکە کاری ترم ھەبوو، بۆیە بە پەلە ھەلمگرت، لەبەر ئەوەی زۆر پێی
 سەرسام بووم کۆمەلێکم لێ کۆپی کرد و دابەشی سەر ھاورپیکانم کرد،
 ئێوارەییەکیان ھاورپیکانم ھەموو کۆبونەو بۆ بینینی کاسیئەکە،
 کاسیئەکەمان خستە ناو قیدۆکەو بە بێدەنگ دانیشتبوین، ئافرەتەکان دانە
 بە دانە دەھاتنە پێش کامیڕاکەو تاوەکو چاومان کەوتە سەر ئافرەتەکی
 شوخ و شەنگی بالابەرز، سەرەتا پوختاری دیار نەبوو ئەم ئافرەتە وردەوردە
 پۆشاکەکانی دادەکەند، ھاورپیکانم ھەموو بە بەژن و بالآ جوانەکە ی سەرسام
 ببون بە جۆریک لە ھەموو لایەکەو دەنگیان بەرز دەرکردو! پاشان خاوەن
 سالۆنەکە نزیکێ کردو و لە کامیڕاکە، بەلام ئای چیم بینی!!! بینیم ئەو
 ئافرەتە ی کە ھەموو پێی سەرسام بوون خیزانی من!... بەلێ بینیم ئەو
 خیزانمە لاشە جوانەکە ی پیشانی ھاورپیکانم دەدەم، منیش چاوی
 شەرمەزاریم داگرت و ھەر بەپەلە کاسیئەکەم لە قیدۆکە دەرھێنا و شکاندەم،
 کاسیئەکانی تریشم لە ھاورپیکانم وەرگرتەو و شکاندەم. ھاورپیکانم پێیان
 وێ: باشە ئەو تۆ نەتوت خیزانەکە ی خۆم قەدەغە کردو و نەچیتە سالۆن،
 نەو کە بەداوەکەو بێت؟! وێ: بەلێ قەدەغەم کردبوو نەچیتە سالۆن، بەلام
 نازانم چۆن پویداو! بە بێزاری و پەستیەو چومە مالمەو داوام لە خیزانەکەم
 کرد کە نکۆلی لێ نەکات و ئەو وینەکە یەتی بەلام بۆم باسبکات سەرەرای

ئەو ھەموو ئاگادار کردنەو ھەم بۆی چۆن پێی کەوتۆتە ئەو سائۆنە، چۆن تەنھا چوو ئەو سائۆنە ی کە من تەھا ئەو ھەم لێ قەدەغە کردبوو!!! خیزانە کەم وتی: باوەر بکە نازانم چۆن بوو کە خوشکە کەم ھات بۆ مالمەن و داوای لێ کردم لەگەڵی بچمە ئەو سائۆنە و منیش نەمتوانی بلیم نایەم و لەویش ھەر نەمزانی چۆن و بە چ مەبەستێک چومە ژوری پازاندنەو ھە ی بۆک (لە کاتی کدا ھیچ پێویستم بەو خۆ ئارایش ت دانە نەبوو) ئیتر دەتگوت عەقلم لای خۆم نەماوە ھەتا ھاتینە مائەوہ!!.

بەلێ تازە کار لە کار ترازابوو، ھاو پێکانیشم کە دەیانزانی خیزانی منی تیا یە ئەو کاسی تەیان زیاتر بلۆ دەکر دەوہ! ئەمەش بە سزایەکی خوایی دەزانم بۆ خۆم، چونکە پیشتر من ئابروی زۆر لە خەلکیم لە کەدار کردبوو، ھەر بۆیەش خوای گەورە ئابروی بردم، ھەر وەکو پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمویت: (مَنْ تَتَّبَعَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ يَتَّبِعِ اللَّهَ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ تَتَّبِعِ اللَّهَ عَوْرَتَهُ يُفْضَحْهُ وَلَوْ فِي جَوْفِ بَيْتِهِ) حدیث صحیح رواہ الترمذی.

واتە: ھەر کەسیک خەریکی عەیب و و عاری برای موسلمانێ خۆی بیت، ئەو خوای گەورە عیب و عاری ئەو ھەل دەداتەو و پێسوای دەکات ئەگەر لە ناو ژوری خوشیدا بیت!!

بەلێ دەرسم وەرگرت و تەوبەم کرد و وازم لەو کارە و پەفیکە خراپەکانم ھینا و ئەم بەسەرھاتەم بلۆ کردەو بۆ ئەو ھە ی خەلکی لە منەو پەند وەر بگرن!...

پێنجەم: ھەر کەسیک لەبەر خاتری خوا و فەرموودە ی پێغەمبەر ﷺ

واز لە دەمە قالی و شەرەقسە بیئی و لەگەڵ کەسانی نەسەلمیندا

روبهروو نه بیتهوه و شه ره قسه نه کات و که زانی که سه که ی بهرام بهری
ملکه چی حق نابیت وازی نی و قسه نه کات، نه وه خوی گه و ره
پاداشتی دهادته وه به وهی که له ناوه راستی به هه شتدا کوشکیکی بو
دروست ده کات، ههروه کو پیغه مبهری نازیز و دلسوزمان صلی الله علیه و آله
فهرموویه تی: (أنا زَعِيمٌ بَيْتٍ فِي رِبْضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ
مُحِقًّا) حدیث صحیح رواه ابن حبان.

شه شه م: که سیك له بهر خوا واز له داوین پیسی بینیت و غهیری
خوی گه و ره هیچ شتیکی تر نه بی که ریگری بکات له نه نجامدانی نه و
زینایه، به لام شهرم له خوی گه و ره بکات و خوی لی دور بخاته وه،
نه وه خوی گه و ره پاداشتی دهادته وه به وهی که له دنیا دا خیزانی به ریز
و داوین پاکی به دلی خوی به هه لالی پی ده به خشی و پله و پایهی بهرز
ده کاته وه و له پوژی قیامه تیشدا ده یخاته ژیر سیبهری عهرشی خویه وه،
و کو هه زه تی یوسف - علیه السلام - له کاتی کدا خیزانی پاشای میصر
که جوانترین نافرته تی نه و سه رده مه بوو، داوای لی کرد که دهستی
خرابه کاری له گهل تی که ل بکات، به لام هه زه تی یوسف له گهل نه وه شدا
که نه م هه موو داواکاریانه ی له گهل دا بوو بو نه نجامدانی نه و کاره خرابه
به لام ته نها و ته نها له ترسی خوا پشتی تی کرد و نه و کاره به دره و شتییه ی
نه کرد، ته ماشا که ن هه زه تی یوسف:

۱. له تهمه نیکدایه که ههره تی لایتیه تی و لهو تهمه نه دا ئاره زوی گهنج بو ئافره ت له چله پویه دایه.
۲. چه زره تی یوسف لهو کاته دا خیزانی چه لالی خوی نه بوو، تا ئاره زوی خوی پی بشکینی، به لکو که سیکی بی ژن بوو.
۳. چه زره تی یوسف غه ریب بوو، خه لکی ئه و ولاته نه بوو، ئه وهش سه لماوه که مروقی غه ریب که متر خوی له خراپه ده پاریزی چونکه که متر شهرم ده کات وه کو ئه وهی که له ولاتی خویدا بی.
۴. چه زره تی یوسف لهو کاته دا کوپله بوو دیاره کوپلهش وه کو ئازاد شتی لی ناگیری.
۵. ژنی عه زیزی میصر له جوانترین ئافره تی سه رده می خوی بوو.
۶. ژنه که خاوه نی پله و پایه ی به رز و ناو کۆشک بوو، وه جوانترین سیمای هه بوو.
۷. ژنه که خوی داوای له چه زره تی یوسف کردبوو که ئه و کاره ی له گه ل بکات، وه هه موو شتیکی پیویستی بو ئه و کاره ئاماده کردبوو.
۸. هه یچ کهس له ماله که دا نه بوو تا لیی بترسن.
۹. هه موو ده رگا کان یه ک به دوای یه کدا داخرا بوون و دلتیا بوون له وهی کهس نایانبینی.

۱۰. ئافرەتەكە ھەرەشەشی لی کردبوو، كە ئەگەر ئەو ھەداوی لی دەكات ئەنجامی نەدات، ئەوا توشی سزای توندی دەكات و ئابروی دەبات و دەیخاتە بەندیخانەو و لەو ژیانە خوش و بیکەم و کۆرپە بیبەشی دەكات.

بەلام لەگەڵ ئەو ھەموو داواکاریەدا ھەزرەتی یوسف تەنھا لە ترسی خوا و شەرم کردن لە خوا بە نەخیر وەلامی دایەو و فەرمووی: بەندیخانە و ژیاڤی کولە مەرگیم پی خوشترە لەو ھەداوی کە لە کۆشکدا بژیم و خوشترین خۆراك و پۆشاکم ھەبی بەلام خوای گەورەم لی برەنجی، سەرەنجامەكەشی ئاشکرایە کە خوای گەورە پاداشتی دایەو بەو ھەداوی زۆر باشتري پی بەخشی کە ئەو لەبەر خوا وازی لی ھینابوو، بە ھەلاالی بوو بە خاوەنی ھاوسەر و بوو بە پاشا و ئەك خزمەتکاری لە کۆشکا بی، بەلکو بە وەزیری و پاشایەتی لە کۆشکا دەژیا! وە خیزانەكە ی عەزیزی میصر لە کوتايدا دانی نا بە تاوانی خوئی و پاکی یوسفدا و وەکو خزمەتکاریك لە خزمەت یوسفدا دەژیا ھەموو جارێ دەیگوت: (سُبْحٰنَ مَنْ صَيَّرَ الْمُلُوكَ بِذُلِّ الْمَعْصِيَةِ عَبِيدًا، وَجَعَلَ الْمَمَالِيكَ بَعْزُ الطَّاعَةِ مُلُوكًا)

ئیمانداران: وە ئەگەر تەماشای ژیاڤی پیغەمبەری سەرورەمان ﷺ بکەین بۆمان دەردەكەوئی کەچۆن کاتیك کافرەكان پیشنیاریان خستە بەردەمی و پییان وت: بەمەرچی واز لە ئیسلام و بانگەواز بۆ لای خوای تاك و تەنھا بیڤی، جوانترین کچی پیشکەش دەکەین، ھەرچی داوا بکات

له سهروهت و سامان بۆی دابین دهکەین، له پله و پایه دا دهیکهین به گهوهی خۆمان و بهبی قسهی ئه و هیچ کاریک ناکهین، به لām پیغه مبهری خوا ﷺ هه موو پێشنیاره کانی رەت کرده وه و فهرمووی: بۆ یهک چاوتروکانیکیش واز له م بانگه وازه ناهینم خوای گه وه پاداشتی دایه وه به زۆر زۆر باشتەر که له بهر خوا رەتی کردنه وه، ههر له دنیا دا ئه مه بیجگه له پلهی ههره به رزی خاتم الانبیاء و المرسلین و پلهی به رزی وه سیله له به هه شتدا، ههر له دنیا دا خوای گه وه پاداشتی دایه وه به وهی که پاکترین و چاکترین ئافره تان بونه هاوسه ری که دایکی ئیمانداران، وه هه موو خه زینه ی دنیا که وته بهر دهستی، وه هه تا قیامهت و کو تایی چه شر و حیساب و له به هه شتی نه برا وه شدا ناوی پله و پایه ی گه وه ری هه موو ناو خا وه ن پله کانه!!... هه زاران هه زار سه لات و سه لام له سه ر پۆحی پیروزی بی.

ئیماندارانی به ریز: با بریار بدهین که ههر شتی که خوا و پیغه مبه ره که ی نه هییان لی کردوه خۆمانی لی بیاریزین و له بهر خاتری خوا نه یکهین، دُنیا بین له وهی که خوای گه وه به چه لالی زۆر باشتەر و چاکترمان پی ده به خشی، له قیامه تیشدا به شی چاک و خوشبه ختی بۆ ئه و که سانه یه که ئه م چه ند پۆژ و سه له کورته ی ژیا نی دنیا نه یخه له تاندون و قیامه تی نه برا وه یان به قوربانی دنیا ی فانی نه کردوه، چونکه پۆژیک دادی که خه لکی له یه کتری جیا ده کرینه وه. وه کو خوای گه وه ده فهرمو ی: ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُومِدِ يَتَفَرَّقُونَ﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِفَاتِنَتِنَا وَلِقَائِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾ (البقره: ۱۶-۱۷)...

واته: ئەو پوژەیی قیامەت بەرپا دەبێت، لەو پوژەدا ئەو خەڵکە لە یەك دادەبرێن و دەبنە دوو دەستەوه: جا ئەوانەی باوەریان هێناوه و کردەوه چاکەکانیان ئەنجامداوه، ئەوانە لە باخچە و باخاتی بەهەشتدا بە ژیاڵی پەر لە کامەرانی و بەختەوهری و ئاسودەیی شاد دەکرین، ئەوانەش بێ بروا بوون، کاتی خۆی بەلگە و نیشانەکانی ئیمەیان بەدرو دەزانی و بروایان بە گەیشتنی قیامەت و زیندوو بونەوه نەبوو، ئەوانە ئامادەن لە ناو سزایەکی سەخت و دوژەخیکی پەر لە ئەشکەنجە و ئازاردا...

داواکارم لە خوای گەوره و بە ناوه جوانەکانی لێی دەپارێمەوه که ئیمانمان دامەزراو بکات و هەموو هەنگاو و هەلۆیست و گوشتاریکمان بەو شیوێهە بێ که خوای گەوره پێی پازیه.

اللَّهُمَّ امحْ عَنْ قُلُوبِنَا كُلِّ ذِكْرٍ إِلَّا ذِكْرَكَ، وَ كُلِّ حُبٍّ إِلَّا حُبَّكَ، وَ كُلِّ وَدٍّ إِلَّا وَدَّكَ، وَ كُلِّ رَجَاءٍ إِلَّا لَكَ، وَ كُلِّ خَوْفٍ إِلَّا مِنْكَ، وَ كُلِّ رَغْبَةٍ إِلَّا إِلَيْكَ وَ كُلِّ رَهْبَةٍ إِلَّا لَكَ، وَ كُلِّ سُؤَالٍ إِلَّا مِنْكَ، ... اللَّهُمَّ ارْحَمْنَا بِرَحْمَتِكَ وَ أَمْنًا مِنْ عَذَابِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ ...

سەرچاوهکان:

۱. قورئانی پیرۆز

۲. تەفسیری ئاسان - بورهان محمد امین

۳. رَوْضَةُ الْمُتَّقِينَ فِي مَجَالِسِ الصَّالِحِينَ - محمد عبدالعاطي بحيري ج ۲ ص ۳

۴. سی کورتە چیۆک - نامیلکه - فرمان نەجار ل ۹.

وتاری دووهم بۆ مانگی جهاد الثانی

رییازی به‌هه‌شت و دۆزهخ

وتاری دووهم بۆ مانگی جماد الثانی

((رییازی بههشت و دۆزهخ))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران و خواناسان: لهه وتاره دا به پشٹیوانی خوی گه وه
دهچینه خزمهت قورنانی پیروز و چاره نوسی راسته قینهی هه موو
مروفتیک له پوانگهی چهند ئایه تیکه وه وهرده گرین، که بریتیه له ریگای
بهخته وهری و بهدبهختی، ریگای خوشی و هه سانه وهی هه تا هه تای
یان بهدبهختی و تیاچونی هه تا هه تای، یان پوتر بلین: ئایا ریازی
بههشت و دۆزهخ کامهیه؟! خوی گه وه دهه رموی: ﴿فَإِذَا جَاءَتْ
الطَّامَةُ الْكُبْرَى * يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى * وَبُرُزَّتِ الْجَحِيمُ
لِمَنْ يَرَى * فَأَمَّا مَنْ طَغَى * وَءَاثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا * فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ
الْمَأْوَى * وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنْ أَهْوَى * فَإِنَّ
الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾ النازعات: ۴۱-۳۴

واته: جا کاتیک به لا گه وه که پیش هات، که تهنگانه سامناکه که
پویدا- که مه بهست پوژی قیامهته، نهو پوژه ئاده میزاد دیته وه یادی که
چی کردوه و چی نه انجام داوه، دۆزهخ نیشان ده دریت و ده رده خریت
بۆ هه ره که سی که بیبینیت، جا نه وهی خوانه ناس و یاخی و له سنور
دهرچوبیت و ژیا نی دونه ی زیاتر له قیامهت مه بهست بویت، نه وه
بیگومان نهو دۆزهخه جیگهی مانه وه و هه وانه وهیه تی، به لام نه وهی له
پایه و شکوی پهروه ردگار ترسابیت و حیسابی بۆ کردیت و جلهوی

نه فسی گرتبیته وه له هه موو هه وا و هه وهس و ئاره زوویه کی نادرست.
بیگومان هه ر به هه شت جیگه ی مانه وه و حه وانه وه و گوژه رانه تی.

بهريزان: با هر يك له نيمه خوي بخاته ژير تيشكي ئهم نايه ته
قورئانيه و سهيري خويمان بكهين بزائين له كام دهستهيهين، نايا له
تاقمي دوزهخي، يا له تاقم و دهستهي بههشتين، زور ئاسانه دهتواني
ئاستا ديارى بكهى، ئهويش بهوى سهيري ژيانى پابردوى خوت بكه
تا ئاستا دل و دهرونت سهركهش و لهخوباييه، نايا قيامهتت بهقوربانى
دونيا كردوه؟! ئهگهر وابوى فرياي خوت بكهوه و خيرا تهوبه بكه
ئهگينا له دوزهحيان دهبي ﴿فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى﴾ وه ئهگهر له
ژيانيشتا بهردهوام ترسى خوا له دل و دهرونت بوو، ئهوى نهفسى
خراپه ويست داواي لى دهكردى و دههاته بهردهستت و بوت ئهنجام
دهدرا بهلام لهبهه ئهمرى خوا نهتكرد، ئهوا شوكرى خوا بكه و بهردهوام
بهو موژدهت لى بى بهههشتى خوا جيگاته ﴿فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾..

به‌پـِـرِـزَـان: به‌سـه‌رـهـاتـيـکـي خـوـش هـيـه له گـه‌لـيـک له کـتـيـبـي به‌سـه‌رـهـاتـي
پـيـاوچـاکـان و زانايان باس کراوه و ده‌لـي: هـارـونـه پـه‌شـيد له‌گـه‌ل
خـيـزانـه‌کـه‌ي که ناوي (زوبه‌يده)بوو، دانـيـشـتـبوو له کاتي گـفـتـوگـو و قـسـه و
باسي نيوانياندا و باسي پياوچاکي و دادگـه‌ري، هـارـونـه پـه‌شـيد خـوـي به
کـه‌سـيـکـي باش ده‌زاني و ده‌يگوت به پـيـي توانا خـزـمـه‌تي مـيـلـلـه‌ت و وـلـام
کردوو، خـيـزانـه‌کـه‌شي پـيـي وـت: که بهو شيويه من نابـيـنـم و نه‌گـه‌ر ئاوا
کاربکـه‌ي و له‌سـه‌ر نه‌و حاله‌ته بـمـري نه‌و خـوا دـه‌تـخـا‌ته دـو‌زـه‌خـه‌و!
هـارـونـه پـه‌شـيد تـو‌پـه‌ بوو سه‌ره‌نجام ته‌لـاقـي خـوارـد که دـه‌چـيـته به‌هـشـت و
بـه‌م شيويه نه‌م هـه‌لـيـه به‌دـمـيا هـات و نه‌مـجا يـه‌شـيـمان بـو‌وه و له‌بـاره‌ي

تہ لاقہ کہ وہ پرسى به زانایان و شہر زانان کرد، کہ سیان نہ یانتوانی
 وہ لامیکی دل نارامکری بدہنہ وہ، تا سہرہ نجام چو وہ خزمہ تی ئیمامی
 شافعی و باسہ کہی بؤ گپرایہ وہ، ئیمامی شافعی فہرموی: من
 پرسپاریکت لی دہ کہم: ئایا لہ ژیانی خوتدا، لہ ژیانی فہرمان پڑواییتدا
 قتہ بؤوہ کاریکی ناشہرعی و حہرام ہاتیبیتہ بہرہ دستت و ہیچ ریگریک
 نہ بوبی لہ بہرہ متدا تہنہا و تہنہا لہ بہر شہرم کردن لہ خوا نہ نجامت
 نہ دابی؟! ہارونہ پڑشید وتی: بہ لی چہند جار ئہمہ پوی داوہ، ئیمامی
 شافعی فہرموی: دہی من لہ سہر ئہو وہ لامہی تو دہ لیم: تہ لاقہ کہت
 نہ کہ و تووہ، زانایان چوونہ خزمہت ئیمامی شافعی و عہرزیان کرد ئایا
 بہ چ بہ نگہیہک ئہو پڑیارہت دہر کرد؟! فہرموی: لہ سہر ئہو ئایہ تہ
 قورئانیہی کہ دہ فہرموی: ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ
 الْهَوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾ النازعات: ۴۰-۴۱

ہہزاران پڑحمہت لہ پیشہ و امان شافعی کہ بہ راستی زور بہ جوانی
 لہ قورئان تیگہ یشتبوو وہ حوکمہ شہرعیہ کانی لی و ہرگرت.
 ئیمانداران: دہ چینہ خزمہت پیغہ مہبری خواہی ﷺ کہ دہ فہرموی:
 (لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ أَرْسَلَ جَبْرِيلَ إِلَى الْجَنَّةِ، فَقَالَ: أَنْظِرْ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا
 أَعَدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا) واتہ: کاتی خواہی گہورہ بہہشت و دوزہ خی
 دروست کرد، جوہرہ ئیلی نارد بؤ بہہشت و پیی فہرمو: تہ ماشای
 بہہشت و ہموو ئہو خوشیہی کہ تیایہ تی و ئامادہم کردوہ بؤ
 ئہلی بہہشت بکہ، (فَجَاءَ فَتَنْظَرَ إِلَيْهَا وَ إِلَى مَا أَعَدَّ اللَّهُ لِأَهْلِهَا فِيهَا)
 جوہرہ ئیل چو تہ ماشای بہہشت و ئوہی تیایہ تی لہوہی کہ خواہی
 گہورہ بؤ ئہلی بہہشتی ئامادہ کردوہ، تہ ماشای کرد. (فَرَجَعَ إِلَيْهِ

٢٠. وَعَزَّتْكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا) جویره ئیل گه پرایه وه بو خزمهت
 خوای گه وره و فره مووی: سویند به گه وره یی تو ئه ی خوای گه وره هیچ
 که سیك نیه که باسی ئه م به هه شت و خوشیه که ی بیستی ئه و ئه وه نده
 کاری بو ده کات که هه ر ده بی بجیته ناویه وه. (فَأَمْرٌ فَحَفَّتْ بِالْمَكَارِهِ)
 پاشان خوای گه وره فره مان ی کرد که ده وری به هه شت بدری به
 ناره حه تی و هه موو ئه و ئازارانه ی که دینه سه ر ریگای ئه هلی به هه شت.
 نه مجا خوای گه وره فره مووی: ئه ی جو بریل ئیستا بروره وه سه یری
 به هه شت بکه. کاتی جویره ئیل چوو سه یری به هه شتی کرد و بی نی وا
 ده وری دراوه به و هه موو ناره حه تی و سه ختی و ئازارانه که دینه سه ر
 ریگای ئه هلی به هه شت. گه پرایه وه بو خزمهت په روه ردگار و فره مووی:
 وَعَزَّتْكَ لَقَدْ خَفْتُ أَنْ لَا يَدْخُلَهَا أَحَدٌ) سویند به گه وره یی تو ئه ی
 په روه ردگار به راستی ده ترسم که کهس نه چیته به هه شته وه چونکه
 ئه وه نده دړک و دال و ئازار و ناره حه تی له سه ر ریگای به هه شتدا هه یه
 پاله وانی خوراک و مه ردی مه یدانی ده و ی که زال بیت به سه ریاندا و
 کول نه دات و به رده وام بی تا ده گاته به هه شت. پاشان خوای گه وره
 فره مووی: ئه ی جو بریل (إِذْهَبْ إِلَى النَّارِ، فَانْظُرْ إِلَيْهَا وَمَا أُعِدَّتْ لِأَهْلِهَا
 فِيهَا) ئه ی جو بریل برؤ بو لای دوزه خ و ته ماشای ئاگری دوزه خ و
 ته ماشای ئه و هه موو سوتاندن و ئه شکه نجه و ئازاره و خواردن و
 خواردنه وه بوگهن و ناخوشه بکه که بو ئه هلی ئاگرم ئاماده کردووه
 له ناو دوزه خدا. هه زره تی جو بریل رۆشت و سه یری دوزه خ و
 ناره حه تیه کانی و ئه شکه نجه و ئازاره کانی کرد. (فَإِذَا هِيَ بِرَكَبٍ بَعْضُهَا
 بَعْضًا) ته ماشای کرد دوزه خ و هه ندیکی هه ندیکی تری تیک ده شکینی و

شەپۆلەکانی ئاگر یەکتە دەخۆنەوه!! جوبریل ئەمە یینی گەپرایەوه بۆ لای پەرورەدگار و فەرمووی: (وَعَزَّتْكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ فَيَدْخُلُهَا) ئە ی خۆی گەورە سویند بە عیزەت و گەورەیی، هەر کەسی هەر ناوی ئەم جەهەنمە ببیستی، کارێک ناکات کە بجێتە ناوی. ئەمجا خۆی گەورە فەرمانی کرد (فَحَقَّتْ بِالشَّهَوَاتِ) بە ئارەزووەکان و شەهەوات دەورە درا، لە هەموو لایەکەوه رازینرابوو بە لەزەت و خوشی حەرام و هەمووشی وەکو قولاپ و ابوو، هەرچی بیگرتایە دەیخستە دۆزەخەوه!! جوبریل کە ئەمە یینی عەرز ی خۆی گەورە ی کرد و فەرمووی: (وَعَزَّتْكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَنْجُو مِنْهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا) سویند بە عیزەت و گەورەیی و دەسەلات، بە راستی ئیستا کە بینیم وا دۆزەخ بەو هەموو ئارەزوو و شەهەوات و تەماع و خوشیە حەرامانە دەورە دراوه و مروڤیش مەگەر خوا پەحمی پی بکات و خوڤی ئەگینا دەکەوێتە داوی ئەو حەرامە رازینراوانە ئیستا ترسی ئەوهم هەیه کە هیچ کەس پزگاری نەبی لە ئاگری دۆزەخ و بۆ جاریکیش بی هەر بجێتە ناوی!.. ئەم فەرمودەیه رواه ابو داود و النسائي و الترمذي وقال: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

ئیمانداران: ئەم ئیسلامە پاک و بیگەردە ی ئیمە هەر شتێک باس بکات و مروڤی لی ئاگادار بکات ئەو باس و بابەتە نەک هەر بۆ قیامەتە، بەلکو بۆ دۆنیاشە، چونکە ئیسلام دینی دۆنیا و قیامەتە، لەم باسەدا سەرنج بەدەن و بیر بکەنەوه: ترسان و شەرم کردن لە خوا و هەلبژاردنی ژبانی نەپراوه و خوشیە لە کوڤایی نەهاتووەکانی بەسەر دۆنیایەکی کاتی و خوشیە چرکە ساتەکانی، یەکسانە بە بەدەست هیئانی بەهەشتی خوا، وه دەرچوون لە سنوری شەرع و بەگویی کردنی هەوا و نەفس و

ناره زووی حه رام و شهرم نه کردن له خوای پهروهردگار و ههلبژاردنی
ژیانی کورت و لهزهتی چهند چرکهیی ئەم دونیایه بهسه ر ژیا نی
همیشهیی قیامهتدا و هه لگرتنی دروشمی (نان ئەو نانه ئەمرو له
خوانه) (حازر به قهرز مه ده) یه کسانه به چوونه ناو دۆزه خ جا ئەم یاسا
ورنسا و هاوکی شهیه بو ژیا نی دونیا ش هه رایه ، هه ر کاتی هاوکی شهیه
یه که م له ژیا نی مروقه کاندایه جیه جی کرا، ئەوه به بی گومان دونیا ده بیته
به بهه شتیکی بچکولانه و موسلمان هه ر له دونیادا له بهه شتایه و به
مردن ده چی بو بهه شته نه پراوه که ی قیامهت، وه جیه جی کردنی
هاوکی شهیه دووم له ژیا نی دونیا و ناو مروقه کاندایه به بی گومان ژیا نی
دونیا ده بیته دۆزه خییکی بچکولانه و خه لکی ئەگه ر چی لاشه شیان له
ناگه ردا نه بی، به لام پوچ و ویزدانیا ن و ناخ و دل و ده رونا ن له ناگه ردا یه
و وه کو شه پوله ناگه ره کانی ناو دۆزه خ دین به ناو یه کتریدا و مالی
یه کتری کاول ده که ن و خوینی یه کتری ده پیزن و ژیا ن له یه کتری ده که ن
به دۆزه خ و به مردنیش ده گوازی نه وه بو دۆزه خ یه همیشه یی.

با زیاتر باسه که مان پروون بکهینه وه: بو نمونه له سه ر ناستی
سیاسهت و ئابوری و خیزاندا ئەگه ر کار به ده ست له ترسی خوا و
لیپرسی نه وه ی قیامهت و سزای دۆزه خ غه ش و خیا نه تی له سیاسه تی
میله ته و ئەخلاقی په سه نی میله ته و مال و سامان و دارایی میله ته
نه کرد و له جیا تی خو به گه وه ره زانین و ته که بور لیدان به سه ر هاو لاتیاندا،
ملکه چ و مته وازیع بو و وه کو هه ر هاو لاتی هک له به رده م شهرع و یاسادا، ...
گه نچ داوینپیسی نه کرد و فروشیار فروفیلی له کپیار نه کرد، ئەوه ی
نیه تی خراپه ی به دلدا هات و له ترسی خوا و شهرمی مهیدانی مه حشه ر

و لیپرسینه‌وه‌ی به‌رده‌م خوا، ده‌ستی گپ‌رایه‌وه و خراپه‌ی نه‌کرد
 هرچه‌ند که‌سیش چاوی لی نه‌بوو، هرچه‌نده کامیرای سهر زه‌وی
 نه‌بینی به‌لام دلنیا بوو که کامیرای ئاسمان لی غافل نه، بویه له
 ناخه‌وه هاواری کرد (إني أخاف الله) وه وازی له خراپه‌که هینا، پیاو
 له‌بهر فه‌رمانی شهرعی خوا بی‌حورمه‌تی له‌گه‌ل خیزانه‌که‌ی نه‌کرد... ژن
 له‌بهر فه‌رمانی خوا گوپ‌رایه‌لی هاوسه‌ره‌که‌ی بوو، پوله گوپ‌رایه‌ل و
 خزمه‌تکاری دایک و باوکی بوو، خاوه‌ن پیشه ده‌یتوانی له‌پریکدا خوی
 بکات به‌کوریک به‌حرام خوری و غه‌ش و ته‌زویر، به‌لام نه‌یکرد و
 قه‌ناعه‌تی به‌حه‌لله‌که‌ی خوی کرد، ئایا دونیای ئاوا و ولاتی ئاوا و
 خیزانی به‌و شیوه‌یه ژیانیان نابیتته به‌ه‌شت؟! بی‌گومان به‌لی.

به‌لام نه‌گه‌ر به‌پیچه‌وانه‌وه بوو: کاربه‌ده‌ست وایزانی ژیان ته‌نها ئه‌م
 چند ساله‌ی دونیایه و په‌له‌ی ده‌کرد که خیراتر خوی ده‌وله‌م‌ند بکات
 و فریا بکه‌وی ئه‌م چند ساله‌ی ژیانی دونیای به‌خوشت‌ترین شیوه به‌سهر
 به‌ریت، ئیتر خوی تیر بی‌میلله‌ت که‌یفی خو‌یه‌تی و واجیبیانه خزمه‌تی
 بکه‌ن و نه‌و هه‌موو خه‌بات و ماندوو‌بوونه‌ی بو ئه‌وه‌یه که پاداشتی خوی
 وه‌ر‌بگری و به‌خو‌شی بژی، چونکه خو دوا‌ی مردن ژیانیک نییه که
 پاداشتی ئه‌می تیا بدریتته‌وه!!! ده‌وله‌م‌ند ئه‌و ماله‌ی له‌ژیر ده‌ستیدایه
 و له‌ناو قاصه و مالیدایه به‌هی خوای نه‌زانی و ته‌که‌بوری لی‌دا،
 عرو‌شیار ته‌ما‌حی چلیسی خوی به‌فیل و ده‌ست‌برینی ک‌ریار تیر کرد، ژن
 و می‌رد یه‌کت‌ریان به‌قوربانی ئاره‌زووه‌کانی ناشه‌رعی دونیایی کرد! پوله
 پیی عیب بوو بلی ئه‌و پیاو ده‌ست قلیشاوه پشت چه‌ماوه‌ی سوتاوی
 به‌رسوری هه‌تاوه باوکی خو‌شه‌ویستمه و نه‌و ئافره‌ته به‌سالا‌چووه پرچ

سپیه خاوهن حهیا و حیشمهته دهم به زیکر و تههلیلهیه دایکی بهسۆزمه، بهلکو گالتهی به عهقل و بوچون و پینماییهکان و عیبادهت و خواناسیان دهکرد و به کۆنهپهرستیان دهزانی! خاوهن پیشه چاوهپرتی ههلیک بوو که ئیشهکهی خوی پیکبینی و پارهی خوی وهرگیری و بپوات، ئایا ئەو دونیایه و ئەو ولاته و ئەو خیزانه، هەر بوخوی ژیان تییدا دۆزهخ نییه؟! بیگومان بهلی.

وهلهسه ر ئاستی ژیانی تاکه کهسیشدا: هەر کهسیک خوشهویستی خوا و بپوابوون به قیامهت له خراپه بیگیریتتهوه، خوای گهوره ژیانی دونیای بو دهکاته بهههشت، بهههشتی دل و دهرن، بهههشتی ئاسودهبوون، وه ئهوهش که له بهر خاتری فهرمانی خوا وازی لی هیناوه به ههلائی دهستی دهکهویت، ههروهکو پیغه مبهری خوا ﷺ فهرموویهتی: (إِنَّكَ لَنْ تَدْخَعَ شَيْئاً لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا أَبْذَلَكَ اللَّهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرُ لَكَ مِنْهُ) حدیث صحیح رواه احمد.

له قیامهتیشدا: ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾.

بهلام هه رکهسیک ﴿فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ ۖ وَءَاثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۖ فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾ له دونیاشدا خوای گهوره ژیانی لی دهکات به دۆزهخ، ژیانیش پریهتی له نمونهی واقعی که ئەم حهقیقهته قورنانه بیگومانه مان لهسه ر شانوی ژیان نیشان دهدهن.

فهرموون با هه موومان گوی بو ئەم بهسه ر هاته راسته قینهیهی ئەم سه ردهمه بگرین و په ند و ئامۆزگاری لی وهریگرین: ئەو کهسهی که ئەم بهسه رهاته مان بو دهگیریتتهوه ئافرهتیکه و بهم شیوهیه باسی

پوداوه که مان بۆ دهکات و دهلیت: من ئافرهتیک بووم، کوریک و کچیک مهبوو، هاوسه ره که شم به پریو به ریکی دائیره یه ک بوو، ههر بویه باری ئابوریمان زۆر باش بوو، به لām من له جیاتى شوکری خوا له خۆم بایی بووم و خۆم به گه وه ده زانی و خزمه تکارم گرتبوو بۆ خزمه تی مال و مناله کانم، جا له بهر ئه وه ی هاوسه ره که م پیاویکی دل ره ق و توپه و توند بوو، ههر خزمه تکاریکمان بهینایه دوو مانگ زیاتر له ژیر سوکایه تی و به چاوی سوک سهیر کردنی ئیمه دا خۆی پی نه ده گیرا و ده پوشت، تا پوژیکیان کابرایه ک کچیکى خۆی هینا بۆ مالممان بۆ ئه وه ی بیکهین به خزمه تکاری خۆمان و مانگانه پاره بدهین به باوکی، کاتی باوکه که کچه ته مه ن که مه که ی به جیهیشت، کچه که جلویه رگی باوکه که ی گرتبوو لینی ده پارایه وه که به جیی نه هیلی، باوکیشی به چاوی فرمیسکاویه وه جگه رگۆشه که ی خۆی به جی هیشت بۆ ئه وه ی مانگانه هه ندیک پاره یان بۆ پهیدا بکات! ... به لی ئه و کچه ژيانی پر نه هه مه تی له لای ئیمه دهستی پی کرد، به یانیان زوو هه لده سا تا وه کو یارمه تیم بدات بۆ ئاماده کردنی خواردن، پاشان جانتای کوپ و کچه که می هه لده گرت و ده چوو له سه ر جاده چاوه پروانی پاسی قوتابخانه ی ده کرد تا وه کو ده هات، ئینجا مناله کانمی به پری ده کرد و ده گه پارایه وه مال و دهستی ده کرد به کارکردنی ناومال تا کو نیوه شه و، له بهر ماندویی و بی هیزی لاشه ی وه کو مردوو ده رده که وت و خه وی لی ده که وت، ئه گه ر شتیکی له ده ست بشکایه یان بچوکتین هه له ی بکر دایه، هاوسه ره که م به توندترین شیوه سزای ده دا ئه ویش هیچ وه لāmیکى بۆ نه ده مایه وه جگه له گریان، له گه ل ئه وه شدا به راستی کچیکى زۆر دلسۆز و پاكوخاوین و ده ستپاک بوو، به

هه موو خواردن و جلو به رگیک مه منون بوو. له نازاردانی
 خزمه تکاره که مان منیش به شدار بووم و پینگام نیشانی پیاوه کهم دهدا،
 وه نه گهر جاروبار دلسوزیه کیم به بیر ده هاته وه به هاوسه ره کهم دهوت:
 نازاری مه ده و دریخی ناکات. که چی هاوسه ره کهم دهیوت: نا ئافرهت تو!
 نازانی ئه م هه ژار و خزمه تکارانه هه ر بو لیدان باشن، ئه وه هه ژار و
 دهستکورتن بویه ئاوان خو نه گهر بیانبی له هه موو کهس خراپترن!...
 به لی ئه و کچه خزمه تکاره به رده وام ئارامی ده گرت له سهر ئه و هه موو
 سوکایه تیه ی که پیمان ده کرد، چونکه هیچ پینگای پونی شک نه ده برد،
 که جه ژنیش ده هات مناله کانم ده چونه دهره وه و یارییان ده کرد که چی
 ئه و داماره هه ر خه ریکی کارکردن و خاوینکردنه وه ی ناوماال و
 جلشورین بوو، باوکیشی ته نها ئه و کاتانه چاوی پی ده کهوت که سهری
 مانگ ده هات و پاره که ی وهرده گرت، له و کاته وهش که هاته مالی ئیمه
 ته نها سی جار چاوی به دایک و براکانی کهوت:

جاری یه کهم: کاتی که برایه کی وه فاتی کرد. جاری دووهم: کاتی
 نه خوشیه کی توندی گرت ئیمهش له ترسی ئه وه ی لی نه گرینه وه ناردمانه وه
 بو مالی باوکی تا کو چاک بووه. جاری سییه م: کاتیک باوکی وه فاتی کرد!...
 به لی، هاوسه ره کهم که پیاویکی ده وله مه ند بوو، ئه و ده وله مه ندیه
 چونکه خواناسی له گهل نه بوو، ئه وهنده ی تر دلره قی کردبوو، خو ی به فیل
 ده بیینی و خه لکی به میروله، به تایبه تی زور رقی له فه قیر و هه ژار و بی کهس
 بوو، زور جار رقی دهره وه ی مالی ده هی نایه وه بو مال وه و به و کچه
 به سه زمانه ی ده رشت و لی دهدا و سزای دهدا، تا جو ری سزادانه که ی بو
 سه ختر کرد ئه ویش به وه ی که به کاره با سزای دهدا و پاشان پیی
 پییده که نی!!...

وه زورجار ئىواران هيچمان نه ده دايه بيخوات و به برسپه تى ده خوت!... به لام چونكه پاش وه فاتى باوكى دايك و براكانى نه وه نده تى تر ده سكتورت و هه ژار كه وتن و هيچ خزم و كهس و كارى كيشيان خوى تينه ده گياندن و سهردانى نه ده كردن، نه م كچه بهم هه موو سزايه پازى بوو، وه ناسوى پزگار يونى شك نه ده برد له م دوزه خه!! به لى ورده ورده مناله كانم گوره بوون، كوپره كه شم هاوكارى باوكى ده كرد له سزادانيدا و به توندى كچه كه تى ده به سته وه تا باوكى كار هباى لى بدات و پاشان كه نه و هاوارى ده كرد نه مان پى پيده كه نين.

پاش ماوه يه ك ده مان بىنى شتى له ده ست به رده بپته وه و له پوشتندا ساتمه ده كات و ده كه وى جا بو يه برده مانه لاي پزى شك و پزى شكى چاو پى وتين: چاوى زور زور بپه يز بووه، به جورىك به رده م پى خوى نابى نيت. له گه ل نه وه شدا ئيمه هيچ به زه ييمان پيدا نه ده هاته وه وه كو جاران ده بوايه به و چاوه كزانه وه هه موو ئيشى ماله كه تى بكر دايه، نه م خزمه تكاره به سه زمانه دواى نه وه تى به ته واوه تى چاوه كانى له كزى داو به حال به رپى خوى ده بىنى، پوژىكيان له مال چوبووه دهره وه ئيتر نه گه پرايه وه، ئيمه ش چونكه ئيشمان پى نه مابوو گويمان پى نه دا و به شوينيدا نه گه پراين.

به لى به ريزان: سال هات و پوى و پيشينان فهرمويانه: پوژان پوژى له دوايه، پياوه كه م ده سه لاتى نه ماو خانه نشين بوو، كوپره كه شم زانكوى ته واو كرد و ژنمان بو هيناو زور دلخوش بووين، وه كاتىك بوكه كه مان سكى به رز بووه و حاميله بوو زياتر دلخوش بووين، نه وه بوو چاوه پيمان ده كرد كه مناله كه تى بپت، جا كاتىك مناله كه تى بوو بو مان دهر كه وت چاوى كو يره و نابى نيت!! به راستى ناخوش بوو، به جورىك هه موو خوشيه كانمان لى بوو به ناخوشى، به په له مناله كه مان گه يانده لاي پزى شكى پسپورى چاو، به لام دواى هه ولىكى زور و ليزنه تى پزى شكى هه والىان پيداين كه به هيچ جورىك

چاوی چاک نابیتتهوه و منالیکی نابینایه!!... ئیتر هیچمان بۆ نه مایه وه ته نهها
باری بوون نه بیته... بویه خیزانی کوره کهم له ترسی ئه وهی ئه و حالته دوباره
نه بیته وه بریاری دا، نه هیلی سکی تر بکات، به لام پزیشکه کان هانیاندا که
منعی منالبوون نه کات و منالی دووه می نابینا نابیت، چونکه له
بنه ماله که ماندا هه می کوره کهمان هه م بنه ماله ی بوکه کهمان که سی نابینای
تیا نه بوو!

به ئی، بۆ جاری دووه م بوکه کهمان حاميله بوو، منالی دووه میشی
بوو، زۆر جوان بوو، دوکتۆره کان موژده یان پیداین که چاوی ساغه و
ده بینیت، زۆر دلخۆش و شادمان بوین، به لام دوا ی حه وت مانگ
تیبینیمان کرد بۆ یه ک لا ده روانیت، ئیمه ش به په له گه یاندمانه چاکترین
دکتۆری پسپۆر له چاودا، دوا ی پشکنینی وردی چاوی دکتۆره که وتی:
چاوی ته واو نیه، ته نها که میک روناکی به ره و لایه ک ده بینیت، له وانه شه
دوا ی چهند مانگیکی تر به ته واوی کویر بیت، پیاوه کهم (باوه گه وه ری
مناله کان) که ئه وه ی بیست له ناخه وه پوخا و توشی نه خوشی دهرونی
بوو (چونکه ئه وانه ی له کاتی خوشیدا شوکر و سوپاسی خوا ناکه ن ئه و
مال و سامان و ده سه لات به هی خوا نازانن، ئه و له کاتی به لا و
موصیبه ت و هه والی ناخوشیشدا ئارام ناگرن و تیک ده شکین و وره یان
دهروخی، چونکه دیسان بره یان به پاداشتی خوا ی گه وه نیه)...

به ئی هاوسه ره کهم له هه موو شتیک بیزار بوو، پزیشک پیی وتین
بیبه نه نه خوشخانه ی دهرونی تاکو چاره سه ری بکه ن، منیش زۆر دلته نگ
بووم و نه مده زانی چی بکه م ده تگوت خه و ده بینم!! چۆن ژیا نمان له و

هه‌موو خوشییه‌وه ئاوا گۆڤا بۆ خه‌م و مه‌راق و خه‌فه‌ت خواردن و
تیکچوونی شیرازه‌ی ژیا‌نمان و ژیا‌نمان بوو به‌ ژان!!

له‌ دلی خۆمدا بیرم ده‌کرده‌وه و ده‌مگوت: خوایه‌گیان ده‌بی‌ت
هۆیه‌که‌ی چی بی‌ت که ئاوامان لی‌ هات، دوو منالی ساوای نابینای
بیچاره‌سه‌ر، ئەو پیاوه‌ی که زه‌وی له‌ ژێر قاچیدا ده‌له‌رزى و بۆ گالته
پیکردن کاره‌بای به‌ خزمه‌تکاری ماله‌که‌مانه‌وه ده‌نا، ئیستا خۆی
کاره‌بای لی‌ ده‌دری و له‌ نه‌خۆشخانه‌ی ده‌رونی وه‌کو شیتی لی‌ هاتوه‌!

له‌م کاتدا یه‌کسه‌ر ئەو که‌چه‌ خزمه‌تکاره‌م بیر هاته‌وه که بۆ ماوه‌ی
(۱۰) سال‌ لای ئی‌مه‌ بوو، وه‌ به‌ هه‌موو جوړیک سوکایه‌تیمان پی‌ ده‌کرد.
پاشانیش که چاوه‌کانی له‌ده‌ستدا ئینجا هه‌له‌هات له‌و دۆزه‌خه‌ی تییدا
بوو، که ئەوم بیرکه‌وته‌وه زۆر شله‌ژام و له‌ دلی خۆمدا وتم: ده‌بی‌ت
ئه‌وه‌ی به‌سه‌رمان هات تو‌له‌ی ئەو ئافره‌ته‌ نه‌بی‌ت که خوای گه‌وره‌ و تو‌له‌
ئه‌ستین لی‌مان ده‌کاته‌وه!!

به‌لی‌ وینه‌ی ئەو که‌چه‌ هه‌تیوه‌ی که ئی‌مه‌ ببوینه‌ هۆی ئەوه‌ی که چاوی
له‌ده‌ستدا به‌رده‌وام له‌ خه‌یاڵمدا بوو، ده‌موت: پێش ئەوه‌ی بمرم ده‌بی
بیدۆزمه‌وه و گه‌ردنی خۆمی پی‌ ئازاد بکه‌م، ئەوه‌بوو ده‌ستم کرد به‌ گه‌ران
به‌شوینیدا، دوا‌ی گه‌ران و پرسیا‌ریکی زۆر بو‌مان ده‌رکه‌وت که له‌ یه‌کیک له‌
مزگه‌وته‌کان بووه به‌ خزمه‌ت گوزار، وه‌ له‌ ژو‌ریکی بچکۆلانه‌دا بۆ خۆی له‌گه‌ڵ
هه‌ندی ئافره‌تی نابینای تردا ده‌ژیا، منیش چووم تاوه‌کو به‌یه‌نمه‌وه بۆ مالی
خۆمان و گه‌ردنی خۆمی پی‌ ئازاد بکه‌م و ئەوه‌نده‌ی ته‌مه‌نم ماوه‌ له‌گه‌ڵ
خۆمدا بژی‌هت، جا کاتی‌ک زانیبوی من پرسیا‌رم له‌ باره‌یه‌وه کردووه و به‌
شوینیدا گه‌راوم زۆر دل‌خۆش بوو، له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا که ئەو هه‌موو
ئازاره‌شماندا‌بوو، ئەو به‌ته‌واوی به‌ پێچه‌وانه‌ی ئی‌مه‌ بوو، هه‌ر که‌ گریام و

داوای لیبوردن و گهردن ئازاییم لی کرد، ئەو زۆر میهره‌بان و دلنەرم بوو، وه داواکه‌ی رەت نه‌کردمه‌وه و له‌گه‌لمدا هاته‌وه بو ماله‌وه و پاشان ئەو ئافره‌ته بیکه‌سه خزمه‌تکاره له‌گه‌ل ئیমে‌دا ده‌ژیا و من خزمه‌تی ئەو ئافره‌ته و هه‌ردوو مناله نابیناکه‌ی کۆره‌که‌م ده‌کرد، به ئومیدی ئه‌وه‌ی خوای گه‌وره لیم خوش بییت... دوا‌ی ئه‌وه‌ی به چاوی خۆم بینیم چی بجینی هه‌ر ئه‌وه ده‌دوریته‌وه و ئه‌وه‌ی به‌و داماو ده‌سه‌سه‌مان کرد هه‌ر له دنیا‌دا خوای گه‌وره به‌سه‌ر خۆمانی هینایه‌وه و پیش قیامه‌ت دونیامان لی بوو به دۆزه‌خ، به‌لی. خوای په‌روه‌ردگار (اصدق القائلین) که ده‌فهرموی: ﴿فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ ۖ وَءَاثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۖ فَإِنَّ الْجَحِيْمَ هِيَ الْمَاوِیۡ﴾.

خوای گه‌وره به‌مانپاریزی له سه‌رکه‌شی و یاخیبوون و ناشوگری و له‌بیر چوونه‌وه‌ی قیامه‌ت. اللهم آمین

سه‌رچاوه‌کان

۱. قورئانی پیروز
۲. الترغیب و الترهیب - للحافظ المنذري - فهرمووده‌ی ژماره: ۵۳۶۹
۳. رَوْضَةُ الْمُتَّقِينَ فِي مَجَالِسِ الصَّالِحِينَ - محمد عبدالعاطي بحيري ج ۲ ص ۵
۴. نامیلکه‌ی (چی بجینی ئه‌وه ده‌دوریه‌وه) - فرمان نه‌جار- (به که‌میک ده‌ستکاریه‌وه)

وتارى سىيەم^۷ بۇ مانگى جەھاد التانى

فۇشەۋىيەتى ئىۋان ژن ۋە مىرد

وتاری سییه م بۆ مانگی جماد الثانی

((خوشه ویستی نیوان ژن و میرد))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیماندارانی به پێژ به پشتیوانی خوای گه وره له م وتاره دا باسی
خوشه ویستی نیوان ژن و میرد دهکەین، باسی په یوه ندی توکمه ی نیوان
دوو هاوژین دهکەین، دوو کهس به په گهن جیاواز به لاشه جیاواز به لām
به گریبه ستی پیروزی هاوسهری بوونه ته یه که هه ست و سوژ و
داپوشهری یه کتری، بۆ به ره که تی وتاره که مان سهره تا سهریک له مالی پر
به ره که تر پیغه مبهری خوا ﷺ ده دهین، که ددچینه به ره ده رگا و ئیزن
وه ره ده گرین، دایکمان دایکی هه موو ئیمانداران، خیزانی پیغه مبهری
خوا ﷺ خاتوو عائشه ده رگامان لی ده کاته وه و به خیره اتنمان ده کات:
ئیمه ش ده لێن: هاتوین پرسسارت لی بکهین له باره ی ژبانی خیزانیان
له گهل پیغه مبهری خوا ﷺ، ئایا پیغه مبهری خوا ﷺ چۆن بوو وه کو
هاوسهریک له گهلتنان؟ خاتوو عائشه ده فهرمو ی: گویم لی بگرن دوو
پوداوتان بۆ ده گیرمه وه: یه که م: پوژیکیان له ژووره که ی مندا
دانیشتبوین، له ناکاو دهنگه دهنگیک پهیدا بوو، دهنگی خه لکیکی ژور
و منال و گهنجان نه و ناوه ی پر کردبوو، پیغه مبهری خوا ﷺ ته ماشای
کرد نه وه (حه به تشیه) کاشن پرمبازی و شمشیر بازی ده که ن و خویان بۆ
جهنگ و جیهاد ناماده ده که ن و مه شقی سهربازی نه جام ده ده ن و
گهنجان و منالانیش له ده وریان کو بونه ته وه و هانیان ده ده ن و
ده ستخوشیان لی ده که ن، پیغه مبهری خوا ﷺ فهرمو ی: (یا عائشه

تعالیٰ (فَإِظْطَرِّي) ئه‌ی عائیشه وه‌ره سه‌یرکه، له‌و کاته دا پیغه‌مبه‌ری
 خواصه‌ش له‌سه‌ر ئه‌ژنۆ دانیشتبوو و ته‌ماشای ده‌کردن، منیش چوومه
 دواوه‌ی و پومه‌تم خسته‌ سه‌ر شانی پیغه‌مبه‌ری خواصه‌ش واته‌ ده‌مم برده
 لای پومه‌تی و له‌سه‌ر ته‌نیشته‌ ده‌مپروانی. سه‌رنج بده‌ن چ دیمه‌نیکی
 ناوازه و دنگیره، به‌ دَلنیا ییه‌وه ده‌لیم نه‌ له‌وه و پیش و نه‌ له‌وه و دوا
 سه‌رکرده‌ی ئاوا هه‌لناکه‌و یته‌وه که ئاوا ره‌فتار له‌گه‌ل خیزانی بکات و
 به‌و دیمه‌نه‌ جوانه‌ به‌یه‌که‌وه ببینرین! عائشه‌ خاتون ده‌فه‌رموی:
 ماوه‌یه‌کی زۆر ئاوا ماینه‌وه و هه‌ر ته‌ماشامان ده‌کرد. تا پیغه‌مبه‌ری
 خواصه‌ش فه‌رموی: یا عائشه‌ اما شبعث؟! ئایا تیر بووی له‌ ته‌ماشای
 کردن؟! منیش ئه‌موت نه‌خیر، (لَأَنْظُرَ مَنْزِلَتِي عِنْدَهُ) بۆ ئه‌وه‌ی بزانه‌م تا
 چه‌ند نرخ‌ی منی لایه‌ و تا چه‌ند دَلَم راده‌گری! ته‌نانه‌ت ئه‌وه‌نده‌ مامه‌وه
 و ده‌مگوت نه‌خیر تیر نه‌بووم له‌ ته‌ماشای کردن، تا (لَقَدْ رَأَيْتُهُ يُرَاحُ بَيْنَ
 قَدَمَيْهِ). بینیم وا پیغه‌مبه‌ری خواصه‌ش ئالوگۆپی به‌ قاچه‌کانی ده‌کرد و
 هه‌رجاره‌ی له‌سه‌ر قاچیکی داده‌نیشته‌، چونکه‌ ئه‌وه‌نده‌ مابوینه‌وه قاچه‌
 پیروژه‌کانی سه‌ر ببوو!!

الله اکبر له‌م خۆشه‌ویستیه‌ له‌م حیساب بۆ یه‌ک کردنه‌. له‌گه‌ل ئه‌و
 هه‌موو کاروبار و لیپرسراویه‌تییه‌ گه‌وره‌یه‌ که له‌سه‌ر شانی پیغه‌مبه‌ری
 خواصه‌ش بوو، که غه‌م و هه‌می ئه‌م ئومه‌ته‌ی له‌سه‌ر شان بوو، ره‌فیقی
 جوهریل بوو، جه‌یشی ئاماده‌ ده‌کرد، پیشوازی وه‌فدی ده‌کرد، سه‌ردانی
 نه‌خۆشی ده‌کرد، خه‌می برسی ده‌خوارد، له‌گه‌ل مردوو ده‌چووه
 سه‌ره‌قهران، که‌چی له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا ئاوا گرنگی به‌ خیزانی ده‌دا و

تهنانهت ئه وهندهی خوشویستوو، دلی نه هاتوو شوینه که ی به جی بهیلى، یان بلى قاجم سر بووه، یان ئیشم ههیه، هه مووشی له بهر دلی هاوسه ری به ریزی.

رووداوی دووهم: هه ر خاتوو عائشه بو مان ده گیریتوه له خوشه ویستی نیوان خوی و پیغه مبه ری خوا^ص له ژیا نی هاوسه ریدا. ئه ویش ئه وهیه که: جاریکیان له سه فهدا خاتوو عائشه له خزمهت پیغه مبه ری خوا^ص ده بیئت، خوشه ویستی خوا به هاوه لانی ده فهرمو ی: ئیوه تو زی خیراتر برۆن من و عائشه به جی بهیلى، جا کاتی هاوه لان دوور که وتنه وه پیغه مبه ری خوا^ص فهرمو ی: ئه ی عائشه وه ره با پیش برکییه ک بکه یین بزانی کیمان یاریه که ده بهینه وه، عائشه ده فهرمو ی: له و کاته دا من لاشم لاواز بوو بویه زور چوست و چالاک رامده کرد و توانیم پیشی پیغه مبه ری خوا^ص له راکردنه که دا بده مه وه، پاش ماوهیه کی زور (له وانهیه چه ند سالیکی پی چووبی) به هه مان شیوه له سه فهریکدا عائشه له خزمه تیدا ده بی: پیغه مبه ری خوا^ص داوای له هاوه لانی کرد که که میك لیان دوور بکه ونه وه، پاشان فهرمو ی: ئه ی عائشه وه ره با یاری پیش برکی بکه یین عائشه ده فهرمو ی: من یاریه که ی پیشترم بیر نه ماوو، وه له م جاره یاندا قه له و ببوم و گوشتم گرتیوو، بویه کاتی پیش برکی که مان نه نجامدا نه متوانی به پیغه مبه ری خوا^ص بگه مه وه و پیشی دامه وه و یاریه که ی برده وه و نه مجا دانیشیت و زهرده خه نهیه کی پر خوشه ویستی به پرمدا کرد و فهرمو ی: (هذه بتلك السبقة) ئه ی عائشه ئه م جاره به جاره که ی تر که تو پیشت دامه وه، وا منیش ئه م جاره پیشم دایته وه و هیچمان به هیچ...

سەرئەنج بەدە ئیماندارانی بەرپێز: ئەوەندە ئەو پراکردنە ی ئەو جارە ی
یەکمە ی لە گەل خیزانی بەرپێزیدا پێ خۆش بوو، دوا ی ئەو هەموو سالە
ئەنجامە کە ی هەر لە بیر ماو و لە یاد ی نە کردوو! کە ئەمەش ئەوپەری
خۆشەویستی نێوان هاوسەر بۆ هاوسەرە کە ی دەردەخات.

بەرپێزان: ژیا نی هاوژینی بنەمایە ک ی زۆر گەور و گرنگی هە ی،
خوای گەور و دەفەر موی: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنتُمْ بِشَرٍّ
تَنْتَبِهُونَ ۝ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ الروم: ۲۰-۲۱

واتە: لە نیشانەکانی بوون و دەسەلاتی (خوای گەور) ئەو یە کە ئێو ی
(باوکە گەورە مان ئادەم) لە گل دروست کرد، پاشان ئێو پلە بە پلە دەبن بە
مۆر و لەسەر زەویدا پلاو دەبنەو، وە لە نیشانەکانی بوون و دەسەلاتی
ئەو یە کە: لە جینسی خۆتان، واتە لە پەرگەزی ئادەمیزاد هاوسەری بۆ
دروست کردوون، تا لە پالیا ئا بەسێنەو، وە خۆشەویستی و
میهرەبانیشی خستۆتە نێوانتان بۆ ئەو ی بتوانن پیکەو بەری گران ی ژیا ن
درێژ بە ژیا ن بەن، بێگومان ئالەو دا گەلی بەلگە و نیشاند هە ی بۆ کەسانی
بەوردی تێفکری ن و بەجوانی بیر ی لی بکەنەو، چونکە خوا لە لەش و
جەستە ی هەردوکیاندا ئەو ندە ی دروست کردوو کە هەردوو بە یە کتری
پازی بن و وەلام ی داخوازیەکانی یە کتری بەدەنەو بەوپەری سۆز و
میهرەبانیهو. (تەفسیری پامان).

با سەرنجێک لە (لَسْکُونُوا إِلَيْهَا) بەدین: دەبینین وشە ی (سَکَن) واتە
(وَقَف) بە مانای لە جوڵە کەوت یان ژیا نی ئەما و مرد، بەلام لێردا لە مانای
ئایەتە کەدا: (لَسْکُونُوا إِلَيْهَا) واتە: (إِسْتَرَاَحَ- إِسْتَسَّ) واتە: ئوقرەگرتن و
هیوری و ئارامی.

جا سهرنج بدن: هندی کهس که ژنو میردایه تی دروست دهکات. ناحه سیته وه، به لکو دهوستی و ژیانی به ناخوشی و موشکیله ی خیزانی دهیته مردن، مردنی هه موو پوژی چونکه نه وه ی پیغه مبهری خوا^ص د یاری کردوه که له هه ردوولادا (ژن و پیاو) هه بی که (دینه و خُلَقه) ناین و بیروباوه ری راست و دروسته، له گهل رهوشت و نه خلاق بهرز و په سهند که بهرهمی ئیمان و خواناسییه، له بهرچاو نه گراوه و له هه ردوولادا یا له لایه کیاندا نییه، ئیتر ژیانیان له جیاتی گه شانوه و بهره و پیش چون، له جوله دهکوی و ژیانیان ده بی به ژان... هندی که سیش که له سهر بنه مای دینداری و خواناسی و رهوشت جوانی ژیانی هاوسه رییان پیک هیناوه، به ژن هینان و شووکردن ژیانیان ده بی به ئارامی و په یام و واتا و مانای ژیانی راسته قینه، نه و کرچ و کالی و هه له شه و هه لچوونه ی زه مانی سه لتی نامینی، جاران نه گهر به بچوکتین شت فووی تی بکرایه، ئیستا ده بیته که سیکی هیمن و له سه رخو و نه و سه رشیتییه ی نامینی..

ئیمانداران: کور که ژنی هینا ده بی به (زوج): کچیش که شووی کرد ده بی به (زوجة)..

(زوج) واته: جووت، که پیچه وانه که ی (فرد- تاکه)، لیژدها پرسیاریک دروست ده بی باشه خو مروؤ دوا ی هاوسه رگیری نالکی به هاوسه ره که یه وه ئیتر بوچی جووته؟! خو هه ره کو جاران به ته نها ری ده کا و نان ده خوات، ئیتر مانای جووت بوون چییه؟ له وه لامدا ده لئین: به لی راسته به جهسته نالکی به هاوسه ره که یه وه، به لام خو مروؤ به. پوچ ناویته ی یه که ده بن، هه ری که یان پوچی نه وی تر له خویدا هه لده گری و

يەبى ئۇ ناچولۇ، ناخا، ناخەۋى، بىرناكاتەۋە، ئەمە ماناى ژيانى راستەقىنەى ھاوسەرىتتىيە كە ئاۋا تىكەل بە پۇحى يەكتەر بىن، نابىنى زۇرجار كەسىك پېش ئەۋەى توشى كارەساتىك بىى خوشەۋىستەكەى خەۋنى ناخۇش و ترسناك دەيىنى.

بەلى ھەر مەۋقەك كە ھاتۆتە دونيا، ھەر مەۋقەك كە خوا خولقاندۋىەتى و لە خولگەى ژياندا جىگىرى كردۋە تەنبايە، ۋەكو دكتور ەلى شەرىعەتى دەلى: ھەر مەۋقەك ونبۋىەكى ھەيە مەۋقە نىۋەيە و نىۋەكەى ترى ونە، ئەبى بۋى بگەپى و لە پەيدا كردىدا ماندۋوبى تا پېرېت، كاملېت، تەۋاۋىت.

تەماشە كەن، خۋاى گەۋرە ھەزەرەتى ئادەمى دروست كرد لەو بەھەشتە پېر لە ئاۋ و تاقگە و دار و مېۋەھات و بالندەدا دايىنا، بەلام ئادەم ئارامى نەگرت، ھەستى بە تەنبايى دەكرد بەتەنھا پوانىن، خۋاردن، خەۋتن، گەپان، سوپان، ئازارىكى بى كۆتايە، مەۋقە بە تەنبايى چىژ لە ھىچ شتىك نابات، ئادەم چۈنكە تەنھا بوۋ لەو بەھەشتە خوشەدا ئۆقرەى نەگرت و ھەستى بە تەنبايى و بى قەرارى دەكرد، ھەستى دەكرد لە شتىكى كەمە، تا ئەۋ كاتە كە خۋاى گەۋرە بە سۆز و بەزەيى خۋى ھەۋاى بۇ خولقاند.

مەھۋى دەفەرمۋى:

لە كن من ئەصلى نىە و نەبۋە ەشى تەنھا خوش

نىە بەھەشتى خودا، ھەم بە بى ئەحبىبا خوش

به‌لی به‌ریزان: دواي ئه‌وه‌ش كه ئاده‌م و حه‌وا خرا‌نه سه‌ر زه‌وى هه‌ر
 يه‌كه‌يان له ولاتيك دانران، (حه‌وا) له جه‌ده‌ى عه‌ره‌به‌ستانى سه‌ودى و
 ئاده‌ميش له هيندستان، ئاده‌م (عليه السلام) ئاگرى عيشقى نيوه‌ى
 ونبووى گه‌رمى بۆ هينا و هينايه‌ جو‌له، بۆيه گه‌را گه‌را تا له عه‌ره‌فاتدا
 ونبووه‌كه‌ى خۆى دۆزيبه‌وه... هه‌ندى له زانايان ده‌ليين: بۆيه ئه‌و
 جيگايه پيى ده‌وترى (شاخى عه‌ره‌فات) چوونكه ئاده‌م و حه‌وا له‌ويدا
 يه‌كه‌تريان ناسيه‌وه و به‌يه‌ك گه‌يشتن... له‌وانه‌يه ناوى (جه‌ده‌ش) هه‌ر
 له‌وه‌وه هاتۆته سه‌ر زه‌وى، جدّه- واته: داپيره -نه‌ك- واته: داپيره
 گه‌وره‌ى نه‌وه‌ى ئاده‌م.

به‌ريزان: لي‌رده‌ا تيبينييه‌ك هه‌يه ئه‌ويش ئه‌وه‌يه: عه‌ره‌فات له
 (جه‌ده‌وه) نزيك‌تره و زۆر زۆر دوور‌تره له هينده‌وه، كه‌واته ئاده‌م زۆر
 زۆر‌تر گه‌راوه به‌دواي حه‌وادا.

پيشه‌وا: قُرطُبي -رحمه الله- ده‌فه‌رموى: فريشته‌كان له ئاده‌ميان
 پرسى: (حه‌وا)ت خۆش ده‌وى؟! وتى: به‌لى، هه‌ر زۆر زۆرم خۆش
 ده‌وى! ئه‌مجا به (حه‌وا)يان وت: ئه‌ى تو ئاده‌مت خۆش ده‌وى؟! وتى:
 نه‌خىر!! به‌لام له قولايى دل و ناخيدا سه‌د ئه‌وه‌نده ئاده‌مى خۆش
 ده‌ويست به‌لام ده‌رى نه‌ده‌برى!!...

كه‌واته: ئافه‌رت به‌ سه‌روشتى خۆى زۆر جار خۆشه‌ويستى خۆى بۆ
 مي‌رده‌كه‌ى به‌رنا‌به‌رى به‌تايبه‌ت دواي گواسته‌نه‌وه‌ى بۆ ماوه‌يه‌ك به‌يه‌كه‌وه
 ژيان، جا ده‌بى پياوان له‌مه ئاگادار بن و نه‌يكه‌ن به‌ مايه‌ى كي‌شه‌ى خي‌زانى!...
 ئيمانداران: له مي‌ژووى كاروانى خواناسان و ئيمانداراندا، چه‌ندين
 په‌يه‌هه‌ندى زۆر جوان و به‌رز و مه‌زنى نيوان پياو ژنمان له پيش ده‌ستا

ھەيە، قەرموون با بۇ چەند ساتىك لەگەل دوو ھاوسەرى تا لوتكە خۇشەويستى يەكتەر و خىزانىكى جوان و دلگىر، ژيان بەسەر بەرىن، ئەوانىش (ھەزرەتى ئىبراھىم پىغەمبەر و سارا خاتونى ھاوسەرىتى) زۆربە مان ژياننامەي پەر لە بەرەكەت و ھەول و تىكۇشانى ھەزرەتى ئىبراھىممان خويندوتەو، كە تەمەنى گەيشتە نىكەي ۸۰ سال و خىزانەكەي ھىشتا منالى نەدەبوو، وە بۇشيان دەرکەتبوو كە ھۆي منال نەبوونەكە لە سارا خاتونەو ھەيە، بەلام ھەزرەتى ئىبراھىم ئەو ھەندە ساراي ھاوژىنى خۇشەويست، پۇژى لە پۇژان ئەو ھەموو تەمەنە درىژە لە نىيەت و خەيالىدا نەبوو وە بە بىرىدا نەھات كە ژنىكى تر بىنىت، ژنىكى ترى نەدەكرە ھاوسەرى لە كاتىكدا كە رىگاشى پى درابوو، لە شەرەدا بۆي ھەرام نەبوو وە بە پىي ھەموو ياسايەك مافى پەواي خۆي بوو كە ژنى دوو ھەم بىنىت و بۇ ئەو ھەي منالى بىيت و ھاوكارى باوكى بكات لە كاروبارى دونيايدا و لە گەياندى پەيامى خوادا، جگە لەو ھەموو ھەز و ئارەزوو دەرۋىيەي كە ھەموو باوكى و دايكى ھەيەتى كە پۇژىك لە پۇژان گروگالى منال لە مالەكەي دا دەنگ بداتەو و گويان بە بىستىنى وشەي ناسكى بابە و دايە ئاودىر بكرى، ھەزرەتى ئىبراھىم ھەموو ئەو ئاوات و ئارەزووانى خۆي پشتگوى خست بۇ ئەو ھەي ئازارى ھەست و سۆزى ھاوسەرەكەي نەدات، ئەو ھەبوو لەسەر داواي زۆرى و پىداگرتنى تەواوي ساراخاتونى خىزانى ھاجەرە خاتونى كرده ھاوسەرى خۆي و خواي گەرە (ئىسماعىل) پى بەخشى، سارا خاتون وەكو خويەكى ژنانە غىرەي لە ھاجەرە كرد و بۇ پارزىكردى دلى ژنەكەي كە سارا خاتونى ھاوسەرى يەكەمىيەتى و تەمەنى لاويتى و پىرى لەگەلدا بەسەر

بردووه، له سهر داوای نه و بؤ راگرتنی دلی نه و هاوسهره نازیزه ی، خیزانه گهنج و لاهه که ی که هاجره خاتونه، له گهل إسماعیلی کورپه ی جوان و چاوگه شی تاقانه یدا له بهر چاوی سارا خاتون لبرد و هر له و لاته شی نه هیشتن!! جا بیهینه بهرچاوی خوت نایا چ قوربانی دانیکه که تو هه موو ناواقت منالیک بیت له کوتایی ته مه ندا خوی گوره پیت ببه خشی، وه خیزانی دووه مت زور جوانتر و گهنجتر بیت، له خیزانی یه که مت، که چی دوریان بخه یته وه له خوت و کاتی خوشیان له گهل به سهر نه بهیت ته نها و ته نها له بهر خاتری دلی خیزانی یه که می، نه مړو کام پیاو که ژنی دووه می کوپری بیی و ژنی یه که می نه زوک بی، نه گهر ژنه که ی یه که می مه رای ی نه کات و خوی نه گونجینی میړده که ی دهری ده کات!!

که واته: پړز و حورمه تی نافرته لای هه لگرانی په یامی ئیسلامه چی بکه ین که به داخه وه خه لکانیک به هو ی ناحالییوون له ئیسلامه وه، به لām له بهر کردنی جل و بهرگی به ناو ئاینی، یان هه لگرتنی ناویکی به ناو ئاینی، وه کو (له گهل نه و په پری پړز و حورمه تدا) حاجی وا هیه به ناو زیاره تی نه و که عبه یه ی کردوه که نه و حه زره تی ابراهیمه دروستی کردوه، که چی به داخه وه له بهر کوپ ژنی یه که می به بی هیچ هو یه ک ته لاقداوه!! یان دوا ی هی نانی ژنی دووه می کردوویه تی به کو یله!! ئیتر خه تای ئیسلام و په یامه پر له دادگه رییه که ی و پړزی بؤ نیوان ژن و میړد دابین کردوه چییه؟!

به پړزان: جوانترین ژیانی هاوسه ری تی خوشه ویستی و وه فای پیغه مبه ری خوا ﷺ بؤ خاتوو خه دیجه ی خیزانی، نه و تا پیغه مبه ری خوا ﷺ وه کو پیاو (پیش پیغه مبه رایه تی) جگه له خاتوو خه دیجه هیچ ژنیکی تری نه هی ناوه، له کاتی کدا هه موومان نه و راستیی هه زانین که

خاتوو خەدیجە ١٥ سال تەمەنی لە پێڤەمبەری خوا زیاتر بوو، بەلام پوژی لە پوژان ئەم ماوە زۆرە تەمەنی نێوانیان نەبوو مایە درز تیکەوتنیک لە خوشەویستی پتەوی نێوانیان، وە ئەم خوشەوستییە تەنها هەر لە ماوەی ژيانیدا نەبوو، بەلکو ئەوەتا دواي (١٤) سال لە وەفاتی خەدیجە، لە پوژی گەورە سەرکەوتنی سەرکەوتنەکان، کە پوژی فەتحي مەککەییە، لەو کاتە چارەنوسس سازدا کە ئەو هەموو هەزاران خەلکە لە دەوری پێڤەمبەری خوا ﷺ کۆبونەوه و قورەیش داواي لیبوردنیان لی دەکرد و وەفدی هۆزەکانی دەورو بەری مەککە دەهاتنە خزمەتی و پوژی سەرکەوتنی ئیسلام و موسلمانان بوو، لەم کاتەدا پیرەژنیکی بەسالچوو هات بۆ لای پێڤەمبەری خوا ﷺ و پێڤەمبەریش ﷺ هەر کە چاوی پی کەوت لەبەری هەستا و عەباکەیی بۆ راخست و بەدەمیەوه زەردەخەنەیی دەکرد و بە وردی و بە هەموو هەستیەوه گویی بۆ قسەکانی شل کردبوو، قسەوباسیکی زۆریان کرد، دواي پوشتنی پیرەژنەکە و بەحورمەتەوه خواحافیزی لیکردنی، عائشە بەسەر سوپمانەوه پرسى: ئەری ئەی پێڤەمبەری خوا ﷺ ئەوه کی بوو، وا ئەو هەموو پڕیز و حورمەتەت لی گرت و ئەو هەموو کاتەیی خۆت بۆ تەرخان کرد؟! فەرمووی: ئای عائشە، ئەوه هاوێلی خەدیجەیی خیزانم بوو!! عائشە فەرمووی: باشە باسی چیتان دەکرد؟! فەرمووی: لەبارەیی ئەو پوژە خوشانەوه دەدواين کە لەگەڵ خەدیجە بەسەرم دەبرد و ئەم ئافەرەتەش سەردانی دەکردین!! عائشە غیری کرد و فەرمووی: ئەوه چییە تا ئیستاش دواي (١٤) سال بەسەر مردنیدا هیشتا ئەو خەدیجە پیرەژنەت بیر نەچۆتەوه کە خۆل پزاندویەتی و خواش لەو باشتري پی

بەخشیوی؟! پیڤەمبەری خواﷺ فرمووی: (وَاللّٰهُ مَا اُبْدَلْنِيَّ اللّٰهُ خَيْرًا مِنْهَا) . . . نەخیر سویند بە خوا، هەرگیز خۆی گەورە باشتەر لە خەدیجە ی پی نەبەخشیوم!! واتە: دڵنیا بە ئەو عائشە لەگەڵ ئەو هەموو خوشەوێستیه‌دا بۆ تۆ کەچی تۆ جیگای خەدیجەت لە دلی مندا پەر نەکردۆتەو و هەرگیزاو هەرگیز جیگای خەدیجە ی خوشەوێست و هاوسەرم لە دڵدا دەرنەچێ!!

عائشە دەفرمووی: هەستم کرد پیڤەمبەری خواﷺ لیم تۆرەیه، بۆیه وێ: ئەو پیڤەمبەری خواﷺ لیم خوشبە، فرمووی: ئەو عائشە داوای لیخۆشبووون لە خەدیجە بکە با منیش لیت خوش بێ!!...

بەلێ ئیمانداران لەگەڵدا بن، هەر لە پۆژی فەتحي مەککەدا، ئەو پۆژەدا هاوێڵە بەرز و بەرێزەکانی چوونە خزمەتی پێشنیاری دروست کردنی خانوێکیان خستە بەردەمی بۆ ئەوێ تێیدا نیشته‌جێ بێ، بەلام پیڤەمبەری خواﷺ ئەم پێشنیاره‌ی رەت کردەو و فرمووی: نەخیر لەجیاتێ خانو، خێوەتیکم لە تەنیششت گۆرەکە ی خەدیجەو بۆ هەڵبەن!!...

بۆچی تەنیششت گۆرەکە ی خەدیجە؟! چونکە بە مردووییش لە هەموو کەس پێی ئاسودەتر و ئەو نیوێ ئەمە لە ژێر خاکدا، بۆیه بە نزیککی لە گۆرەکە ی ئارام دەگری، ئەیه‌وێ لە کەناری بەشەکە ی تریدا پال بداتەو، چونکە کاتی خۆی پوحيان ئاوێتە ی یەکتەر بوو، بەلێ ئەمەیه‌ هاوسەری و هاوژینی راستەقینە و خوشەوێستی لە لوتکەدا..

چۆن کاتی شتیک ئەکەیت بە دوو کەرتەو، دوو نیوێو، ئەو دوو نیوێه تەواو هاوشیوێ یەکتەر دەردەچن، هەر بە یەکتەریش دەخۆن و تەنها بۆ یەکتەر دەگونجین، هیچ پارچەیه‌کی تر ئەو لەتە تەواو ناکاتەو،

بەھەمان شىۋە ژن و مىردىش بۇ يەكتەر دەبى ئاوابن و بە ھەردووكيان
يەك پۇج و ھەست و نەست دروست بکەن و بە بى يەكترى نەژىن و ھىچ
كەسىك نەتوانى شوينى ھاوسەرەكەى لە دلېدا بگريتهوه.

بەلام بەداخەوہ ئەمرو دەبينىن و دەبيستىن كە ئەو خوشەويستى و
پەيوەندىە تۆكمەيەى نيوان خىزانەكان بەرە و كال بوونەوہ و
كورتبوونەوہ و كەم بوونەوہ پوشتووہ و زورجار كيشە دەكەويتە نيوان
ژن و مىردەكانەوہ و ئەوہندە گەورە دەبيت كە لەناو مال و چوارچىۋەى
خىزاندا جيگاي نابيتهوہ و دەپواتە دەرەوہ و ھەر لە دۇست و
دلسوزەوہ تا دژ و ناحەزيان پيى دەزانى و ھەندى جارىش بە چارەسەر
نەكراوى دەمىنيتهوہ و سەرەنجام بە تەلاق و لەيەكتەر جىابوونەوہ و
ھەلۋەشانەوہى خىزان و كەسايەتى شكان و سەرگەردان بوونى منالى
بيتاوانى لى دەكەويتەوہ، وە ئەم شكستەى خىزانىش و شلبونەوہى
گرى توند و تۆلەكانى نيوان دوو ھاوسەر چەند ھۆكارى ھەيە، كە ئامازە
بە ھەندىكيان دەدەين:

يەكەم: پابەند نەبوونى ژن و مىرد بە شەرەوہ، لە كاتيكدە ھەر
خىزانىك بە گويرەى (ھدى) خواى گەورە ژيانيان نەبردە سەر و شوين
ھەوا و ئارەزووى نەفسى سەرکەشى (الأمارۃ بالسوء) كەوتن، ئەوہ
بيگومان ئەو خىزانە ناتوانى دريژە بە ژيان بدات و ھەر زوو گولۋى
خوشەويستى نيوانيان سىيس دەبيت.

دووہم: ھاوپى خراپ بۇ ژن يان پياو، كە ژنىك ئەچيپتە بن كلىشەى
ئافرەتيكى خاوەن ھاوسەرەوہ و ھانى دەدات بۇ ئەوہى ئەوہندە پابەند
نەبى بە فەرمانى مىردەكەيەوہ و پيى دەلى: ئەمە پياوسالارە نابى

چیتەر ئافەرت قەبۆلی بکات، وه زۆرجار هەندی بهناو پێکخراو که بهحیساب داکۆکی له مافی ئافەرت دەکەن لهراستیدا مافی ئافەرت کاوڵ دەکەن، ئەویش بهوهی که ئەوهەندە به بن گوێیدا دەخوینی، که ئافەرت مافی پیشیلکراوه و دەبی هەول بەدات خۆی پزگار بکات و ئەم پیاو سالاریه هەتا کهی قەبۆل بکری، ئیتر به تەواوی وا له ئافەرت دەکەن که وابزانێ پیاو دۆژمنیهتی و پیویسته تۆلهی خۆی بکاتهوه، لهجیاتى ئەوهی ژن هانبدری که ئاگاداری خوشەویستی نیوان خۆی و هاوسەرکهی بیّت و بهزەردەخەنەى سەرئەچ پراکیش و پەفتار و هەلسوکهوتی بهرز و بهرێز، به پزگرتن له کەس و کاری هاوسەرکهی. وا له میردهکهی بکات که ئەوهەندی تر له بهرچاوی گەورهتر و به حومهتتر بیّت و بزانی که خوشی ژيانى و پز و ئیحترامى بهو ژنه بهرێزهوهیهتی، وه به هەمان شیوه چەندین پیاو بهوهی پەفیقى خراپهوه که خویان خوشەویستی ناو خیزانیان له دەست داوه و لهجیاتى سۆز و بهزهیی (مودة و رحمة) لیدان و کوتەك و خۆزالی کردن بۆته هوی بهیهکهوه ژیانیان، هانی ئەم پیاوه بهرێزهش دەدەن که له گەل خیزانی خۆیدا باشه و پز و حورمەت له ژنهکهی دهگری و هاوکاری دهکات، دهیدهنه بهر تانه و تەشەر و وشەى ناشرین و تۆمهتباری دهکەن بهوهی که ژن بهسەریدا زاله و نابێ ژن ئاوا پزێزی لی بگیرێ و هاوکاری بکری، ئەگینا دواى بهسەر میردیدا زال دهبی و گوێپرایهلی ناکات! زۆر جار ئەم پیاوه له لایەن کەس و کاری خۆیهوه ئەم وشە مالتوێرانکهراڤه به میشکدا دەدری و ئەویش ئەگەر کهسێکی زۆر به ناگا و پۆشنبیر نهبی دهکهوێته ژیر کاریگهری ئەم قسه و قسهلۆکانه و پەفتاره جوان و

هه لسوکه وته شیرینه کانی له گهل خیزانی بیتاوانیدا دهگورې و ژيانيان
دهبې به ژان و دوزه خ!

ثای چند ژن و پیاو به هوې به گوځکردنی هاوړې و دهزگای
خراپه وه، به هوې راگه یاندنی خراپه وه (که نه مړو نه گهر له مالی خوشتا
دابنیشی و نه چیته دهره وه. هاوړې خراپ خوی دیته ژووره وه، که ته له
فیزون و که نالی خراپه و قسه ت بو دهکات و به کرده وه هانت ددهات)
ژيانيان تیکچووه، به هوې نهو فلیمه پوخینه رانه وه که زور جار ژن
لاساږی نه کته ریځ دهکاته وه که چوڼ له ته مسیله که دا به بیحورمه تی
وه لامي میړده که ی ددهاته وه و وشه ی ناشرینی پی ده لی، نه میښ چاوی
لی دهکات و به بې ناگایي لاسایي نهو هه لسوکه وته ناشرینه دهکاته وه و
دلی میړده که ی نازار ددهات و درز و که لین ده که ویتته نیوان
خوښه ویستیه که یانه وه و سهره نجام خیزانه که یان هه لده وه شی، که
به راستی دهستیکی خراپ له پشت نه م که ناله راگه یاندانه وه هیه و
هه موو ناواتیان هه لوه شان دنی خیزانه، نه ک توکمه کردنی!

به لی هاوړې خراپ دلی نارام ناگرې تا هاوړیکه شی نه باته سهر
په وشتی خوی، تاوه کو خوی نه ویش مالویران دهکات، ﴿وَدُّواْ لَوْ تَكْفُرُوْنَ
کَمَا كَفَرُواْ فَتَكُوْنُوْنَ سَوَاءً﴾ النساء ۸۹

ثیمامی عثمان ده فهرموې: زیناکار خوژگه ده خوازیت هه موو که س
وه کو خوی زیناکار بیت..

که واته : ژن و پیاوی به ریز و ثیماندار: ناگادار به ههرکه سی
هانیدایت که ریز و حورمه ت له خیزان و هاوسه رت نه گری بزانه

مالویرانکهره و تا زوه لئی به دور به، ﴿وَلَا تُطِيعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا
وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرْطًا﴾ (العنکب: ۲۸)

سییه م: کۆمه لگا و ژینگه ی دوروبه ر: زۆر جار پیاوه که له دهره وه ی
مال خه ریکی کار و که سابه تی پوژانه یه تی له معامله و کپین و
فروشتنه که یدا زهره ی کردوه، هاوپی و برادر ناره چه تیان کردوه، له
فه رمانگایه کدا فه رمانبه ری ک به جوانی وه لای نه داوه ته وه، دیته وه بو
ماله وه و داخ و خه فه تی ناو دلی به ژنه که ی دهرده بری، وا ئه زانی
خه تای هاوسه ره که یه تی!!، که به راستی ئه مه ره فتاریکی هه له یه و ده بی
ئه و حه قیقه ته بزانی تو چهند له دهره وه ماندووی، خیزانیشت ئه گهر له
تو ماندووتر نه بی ئه واکه متر ماندوو نه بووه له ماله وه، هه ر له پاک و
خاوینی ناو ماله وه تا ئاماده کردنی خوراک و ئاگادار کردنی منال و
به ری کردنی میوانت، که واته هه رگیز خه م و خه فه ت و توپه یی دهره وه ی
مالت مه هی نه ره وه ناو ماله وه، به لکو هه ول بده ئه گهر خوشیه ک و
بزه یه کت له دهره وه ی مال ده ست که وتوو له وه به شی خیزانه که ت بده و
ئه ویشی پی دلخوش بکه،

دکتۆر عبدالله په شیوی شاعیر ده لی:

گه ر سیۆیکم هه بوو له تی ده که م

له تیک بو من له تیک بو تو

گه ر بزه یه کم هه بوو به شی ده که م

به شیک بو من به شیک بو تو

گه ر خه میکم هه بوو

به شت ناده م هه مووی ده خۆم

به لām به داخوه پیاوی وا ههیه تهنها خهم له گهل ژنه که ی بهش دهکات! وه جاری وا ههیه ژینگه و کۆمه لگای دهورو بهر کاریگهری له سهر ژن ههیه و ده بیته هو ی تیکچوونی شیرازه ی خیزان. وه کو چاولیکهری ژن بو مۆد و مۆدبازی که مه گهر که سینک پاره ی حهرام و ده ست برینی ئهم و ئهو پیشه ی بی، نه گینا به پاره ی حه لāl و رهنجی شان فریای گو پینی مۆد و روشتنی ژیان له سهر مۆد ناکه وی و سهره نجام تیا ده چی و موفلیس ده بی. یاخود له نه نجامی تیکه لآوی و سهردان له گهل ئهو که سانه ی باری ئابوریان له خو یان به هیژتره، نه گهر ئهو ژنه پله ی ئیمان و عه قیده ی زۆر بهر ز نه بی و خوشه ویستی و ئه وینی بو میرده که ی له سه روو هه موو شته مادیه کانی دونیا نه بی، ئه و ده که ویته داواکاری پرته و بۆله و ناشو کری کردن به وه ی که خو یان هه یانه و وتنی: من چیم له ژنی خه لک که متره و میرده که شی به و موچه و باری لاری ئابوریه ی ناتوانی نه مانه ی بو نه نجام بدات و سهره نجام کیشه ی خیزانی دروست ده بی...

چواره م: کاریگهری نوشته ی ناشه رع ی و فالچی و ساحیره کان.. که هه ندی جار ناحه زانی ژن و پیاویکی به خته وهر په نا ده به نه لای ئهو ساحیر و نوشته نوسانه بو ئه وه ی نیوانی ئهو دوو هاوسه ره خوشه ویسته تیک بدهن، وه ئه مه ش له پوانگه ی شه رع وه کاریگهری خو ی ههیه، ههر وه کو له زانای به ناو بانگ (شیخ محمد متولی الشعراوی) پرسیار کرا که: ئافره ت میرده که ی خو ی له بهرچاو که وتوو و میرده که شی هیچ در یغیه کی به رام بهر نه کردوو، ئایا ده گونجی ئه مه دهستی فالچی و ساحیری تیدابیت؟!

له وه لāmدا فه رمووی: به لی ته ئسیر و کاریگهری زۆری ههیه، چونکه هه ندی جنۆکه ی خراپه کار یارمه تی هه ندی مروقی خراپه کار ده دن، بو

زیان گه‌یاندن به مروّ، وه زوّر جار ئەم ساحیر و فالچیانه سیحره‌که و فاله‌که‌یان له پێگه‌ی جنۆکه‌وه وا کارده‌کات ژنه‌که یان پیاوه‌که. ه‌اوسه‌ره‌که‌ی خو‌ی که پیشتر زوّر خو‌شی و‌یستوو له به‌رچاوی ده‌بی به مه‌یمون و ه‌ز به بینینی ناکات، به‌لام که‌سیک که زانی نو‌شته‌ی ناشه‌رعی و سیحری لی کراوه و شوینه‌واریکی ئەوانه‌ی له ماله‌که‌یدا هه‌یه، ناب‌ی ئەو‌یش خو‌ی توشی هه‌مان گونا‌ه و تاوان بکات و بج‌پته‌ لای نو‌شته‌ نویکی نا شه‌رعی و نو‌شته‌ی ره‌ش و سپی و ترش و شیرین بکات تا کاریگه‌ری نو‌شته‌که له‌سه‌ری به‌تال ده‌بیته‌وه، یان بج‌پته‌ لای فالچی و ساحیر و فالچییه‌ک و داوای کرانه‌وه‌ی به‌خت و گ‌یرانه‌وه‌ی به‌خته‌وه‌ری لی بکات، چونکه ئەمه‌ش هه‌ر وه‌کو پیشوو نا شه‌رعی و نا ره‌وایه و درو‌یه‌کی ناشکرایه.

به‌لکو چاره‌سه‌ریکی ناسان و شه‌رعیانه هه‌یه که بریتیه له خو‌یندنی سو‌ره‌تی -الإخلاص و المَعُوذَتَین، واته سو‌ره‌تی ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ وه ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ وه ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ هه‌ر یه‌که‌یان سی جار بخو‌ینه و فوو بکه به‌سه‌ر ئەو که‌سه‌دا که ئەو نو‌شته و سیحره‌ی لی کراوه به‌تایبه‌ت به‌یانیان و ئیواران، إنشأ الله هیچ کاریگه‌رییه‌کی نام‌ینی و به‌تالی ده‌کاته‌وه!...

جیگه‌ی داخه له‌م ولاته و له‌م شار و شارو‌چکانه‌ی ئیمه‌دا ده‌یان شو‌ین و که‌س هه‌یه بو‌ نویسنی ئەم جو‌ره نو‌شته‌ی ره‌ش و سپیه ناشه‌رعیانه و مالی خه‌لکی و‌یران ده‌که‌ن، که حه‌ق وایه ده‌زگا به‌رپرسه‌کان ئەو شو‌ینه خراپانه دا‌بخه‌ن و ئەو جو‌ره که‌سانه بدر‌ین به دادگا و سزای یاسایی بدر‌ین...

به پریزان: بۆ چاره سه ری کیشه خیزانیه کانیش چه ند خالیك ده خینه به رچاو:

یه کهم: ئەگەر پیاو ژنی خراپی بوو، یان ژن پیاوه که ی خراپ بوو، ئەوه با بزانی تاقیکردنه وه ی خواییه و با ئارام بگرن، چونکه پیشتر دوو له پیغه مبه رانی خوا که هه زه تی نوح و لوط بوون، ژنه کانیا ن کافر و بی برها بوون و زۆر ئازاری هاوسه ره کانیا ن داو پاشان به کافری مردن!

وه ئەگەر خراپی ژنه کهش له عه قیده و بیر و باوه ره وه نه بوو، به لکوو له هه ندی ره وشت و کرداریدا به دلی هاوسه ره که ی نه ده جو لایه وه، ئەوه با دیسان ئارام بگری و له بهر خاتری کرده وه و هه لسوکه وته جوانه کانی چاو پوشی له خراپه کانی بکات، قورئانی ش ده فره مو ی: ﴿وَعَاثِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَجَعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا﴾ نسا ۱۹

واته: به جوانی هاوژینی له گه ل خیزانه کانتان بیه نه سه ر، خو ئەگەر خوشتان نه ویستن و لییان بیزار بوون، ئەوه دوو ر نییه و ده شی ت هه زتان له شتی ک نه بی ت و خوا بی کات به مایه ی خیر و بیری زۆر و بی سنو ر..

ئای چه ند گه وه و پیرو ز و واتا داره وته گه وه ره باره که ی (هه زه تی عومه ری کوپی خطاب) کاتی ک که پیاوی ک هاته لای وتی: ده مه مو ی خیزانه که م ته لاق بده م و لی جیا بیه وه، هه زه تی عومه ره فره مو ی: بۆچی؟! وتی: چونکه خوشم ناو ی ت، هه زه تی عومه ره فره مو ی: (وَ يَحْكَمْ أَلَمْ تُبْنَ الْبُيُوتُ إِلَّا عَلَى الْحُبِّ؟! فَأَيْنَ الرَّعَايَةُ وَ التَّدْمُّمُ؟) فره مو ی: ئە ی هاوار بۆ تو، ئایا مال و خیزان ته نها له سه ر

خۆشەويستى بىيات دەنرى؟ ئەي چاودىرى و چاوپۇشى و سۆز و بەزەيى نىۋان ژن و مىرد لەكۆيە؟

واتە: شەرت نىيە ئەو خۆشەويستىيە دەزگىرانى و سەرەتاي مانگى ھەنگوینی لە نىۋان ھەموو ژن و مىردىكدا تا سەر ھەر بىمىنى. بەلكو ئەمجا لە درىژايى ژيانى خىزانيدا وردە وردە ھەول و تىكۇشانى پىياو لە دەرەھى مال و سەرقالى بازار و بژىوى ژيان، وە ژنىش دواى پەيدا بوونى منال و زیاد بوونى خىزان و ئەرك و ئىشى ناومال، ئەو خۆشەويستىيە گەرم و گۆپىيە سەرەتاي يەكتر ناسىن و گواستەنەو نامىنى، بەلام لەجىياتى ئەو بەشە پۇشتوو و لە خۆشەويستى و سۆز و بەزەيى و چاودىرى ھالى يەكتر و ھاوکارى كردنى يەكترى بۇ بەرەنگار بوونەھى تەنگەزى ژيان دىتە نىۋانىانەو و دەبىتە ھۆكارى درىژە پىدەرى ژيان لە نىۋان ئەو ژن و مىردەدا.

بۆيە تۆى موسلمان ھەركاتى دەمە بۆلەيەك و گاز و گلندەيەك كەوتە نىۋان تۆ و خىزانەكەتەو، وە بە تورەيى و دلپەنجاوى لە مال چوويتە دەرەھە، ھەر كە ھاتىتەو بۇ مال بە پۈيەكى خوش و زەردەخەنەو سەلام لە خىزانەكە، ئىتر بە پىشتىۋانى خوا كىشە لە نىۋانئاندا نامىنى.

پىغەمبەرى خوا ﷺ بە ئەنەسى فەرموو: (يا بُنَيَّ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى أَهْلِكَ فَسَلِّمْ يَكُنْ بَرَكَةً عَلَيْكَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ) رواه الترمذي و قال حديث حسن غريب...

واتە: پۆلەگيان ھەر كاتى چویتەو بۇ مال بۇ لای خىزانەكەت. سەلامىكى جوان و گەرم و گۆپى بە پۈيەكى خوش و دەم بە زەردەخەنەو لى بەكە، ئەو سەلام كردنە دەبىتە خىر و بەرەكەت و خوشى بۇ سەر تۆ و بۇ مال و خىزانەكەت...

به‌لّی ئیمانداران: چەند پێویستە پیاوی موسلمان وەکو پێشەوا عومەری کوپری خطاب، بیر بکاتەو و رەنج و ماندوو بوونی خێزانەکە ی بەرز بنرخینی، کە لە ژیان نامە ی حەزرتی عومەردا هاتوو کە: پیاویك چوو بۆ مائی حەزرتی عومەر بۆ ئەوێ شکوای حالی خۆی بکات لە دەست دەنگ بەرز کردنەوێ و گلهیی و گازندە ی لە جوړی ژانیان کە هەژارانە ی و ناتوانی هەموو پێداویستییه‌کانیان دابین بکات. بەلام کاتی گەیشته‌ بەر دەرگای مائی خەلیفە عومەر. گوئی لی بوو کە خێزانەکە ی حەزرتی عومەر وا دەنگی بەرز کردۆتەو و داواکاری هەیه‌ لە ژانی هەژارانە یان و تەنانت وا دەنگی بەرز کردۆتەو کە نیشانە ی توپە بوونە، دەنگی دەگاتە کۆلانەکە، کابرا لە دلی خویدا وتی: خو من هاتم شکوای حالی خۆم لای خەلیفە عومەر بکەم بەلام خو ئه‌ویش هەمان حالی منی هەیه‌، ئیتر با بگه‌ڕیمەو و قسە نەکەم، لە گه‌ڕانەویدا حەزرتی عومەر هەستی پی کرد و بانگی کرد و هۆکاری هاتنەکە ی و بە بێدەنگی گه‌ڕانەوێکە ی لی پرسی. ئه‌ویش باسەکە ی بۆ گه‌ڕایەو، حەزرتی عومەر فەرمووی: براکەم. ئەم ژنە ی من زۆر ئەرک و ماندوو بوون بۆ من دەکیشی، جل و بەرگم بۆ دەشوات، جیگە ی خەوم بۆ نامادە دەکات، منالم بۆ پەرورده‌ دەکات، منالم بۆ پاک دەکاتەو و خزمەتی میوانم دەکات، ئەمانە هەمووی دەکات بە بی ئەوێ کە ئەرکی سەرشارانی بیت، ئایا کە ئەو بەرگە ی ئەو هەموو ئەرک و زەحمەتی من دەگریت، ئە ی من بەرگە ی دەنگ بەرز کردنەوێکە ی ئەو و داواکاریه‌کی نەگرم؟! کابرا وتی: خو خێزانەکە ی منیش هەموو ئەمانەم بۆ دەکات بەلام من ئاوا بیرم لی نەکردبۆو، بۆیه‌ وا منیش بپارم دا کە بەرگە ی هەموو دەنگ بەرز کردنەوێکە ی بگرم!...

دووهم: ئەگەر ژنیکی چاک و پاک و خواناس و پەروشت بەرز کەوتە لای پیاویکی خراپەکاری بی دینی بی ریز بۆ ژن، ئەو ئەو ئافەرتە بەرێزە

پێویستە ئارام بگرێ لەبەر خاتری ریز و حورمەتی خۆی، وە لەبەر خاتری
 منالەکانی ئەگەر منالی هەبوو، بۆ ئەوەی سەرگەردان نەبن و وەکو باوکیان
 خراپە و گۆنیان پێ نادات و پەرورەدیان ناکات و بە پەرورەدیەکی
 دیندارانەیی خوا ویستانە، بە لە پەرورەدی ئەم دایکە خواناس و بەرپزەش
 بێ بەش نەبن و بەو ئومێدەو منالەکانی پەرورەدە بکات کە هیوای دوا پوژی
 بن و بۆ دنیا و دواپوژ، وە بە پێی توانین و لیزانین ئامۆژگاری چاکەیی
 هاوسەرەکی بکات و بپوای وابی کە مڕۆ قاییلی گۆرانە.

زانایەک وتویەتی: خۆ راگری و خۆ گونجاندن لەگەڵ دۆخەکاندا دەبیته
 هۆی سەرکەوتن، لە کاتی کدا توپەری لەم دۆخەدا پوختی بەدوادا دێت.
 وە ئەو ئافەرته وانه زانی کە ئەو خراپی ئەو کە توشی بوو بە
 هاوسەریکی ئاوا خراپەو بەلکو یەکی لە گەورە ئافەرەتانی بەهەشت کە
 (ئاسیای کچی مەزاحیمە) هاوسەرەکی خراپترین و کافرترین پیاوی
 سەر زەوی بوو کە (فیرعەون) بوو، وە بە دەستی ئەو میردە خراپ و
 خوانەناسەیی شەهید کرا...

لە کۆتایی ئەم وتارەدا پوو دەکەمە پیاوانی موسلمان و دەلیم،
 پیغەمبەری خوا ﷺ لە کۆتا وەسیەت و پاسپاردەیدا پیش وەفاتی
 پووی کردە پیاوانی ئومەتەکەیی و فەرمووی: (اللّٰهُ فِي النِّسَاءِ، فَإِنَّهُنَّ
 عَوَانٌ فِي أَيْدِيكُمْ، أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَ اسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةٍ
 اللّٰهِ) رواه النسائي و ابن ماجه.

مەلای گەورەیی کۆیە - رەحمەتی خوای لیبی - فەرموویەتی:

ژن زینەتی دونیایە   ئەمانەتی خودایە
 حەبیبی موصطەفایە   قەلاتن لە بۆ میردان

وه به ئافرهتی به پزیش دهلیم: پیغمبهری خواستگار به ئیوهشی
 فەرموو: (أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَ زَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ) رواه ابن ماجه و الحاكم
 واته: هەر ئافرهتێك بمیریت و میردهكهی له ژیاندا لێی پازێ بویی،
 خوای گهوره دهیخاته بههشتهوه...

خوای گهوره بهرکهت و خوشی و خوشهویستی بخاته نیاوان
 هه موو ژن و میردێکی ئیماندارهوه... اللهم آمین

سه‌رچاوه‌کان:

۱. قورئانی پیرۆز
۲. ته‌فسیری پامان - م. احمد کاکه محمود
۳. ته‌فسیری ئاسان - بورهان محمد امین
۴. شَخْصِيَّةُ الْمُسْلِم - د. محمد علی الهاشمی ص ۷۹، ص ۷۵
۵. عیشق وهك چه‌مكێك بو ژیان - قانع خورشید ل ۸۰، ل ۶۳،
 ل ۱۸، ل ۶۱
۶. خوشه‌ویستی - عمرو خالد ل ۱۰، ل ۱۳، ل ۵۰، ل ۱۶
۷. صفات الزوج الصالح و الزوجة الصالحة - محمد متولي
 الشعراوي ص ۱۴۳
۸. کچان، ئازار و هیوا - د. إبراهیم درویش ل ۱۰۴

وتاری چوارەم بۆ مانگی جهاد الثانی

ناپاکتی هاوسەری
الخیانة الزوجية

(ناياكى هاوسهرى - الخيانة الزوجية)

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَ
صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

ئيمانداران: ژيانی د دنیا څه گهر به پيی نهو یاسا و دهستوره که خوی خالقې مړوۍ و گهر دوون و هه موو شتيک دایناوه بو نه ووی ژيان له سهر گوی زه وی به پيی نهو دهستور و یاسایه به پړوه بجیت، نه وای د دنیا و ژيانی سهر زه وی ده بیته به هه شتيکی بچکولانه و ژيانیکی به خته وهرانه، وه نه گهر که سيک پیرسيټ: ئایا گهره ترين خوشی د دنیا کامه یه؟! نه وای پیغه مبهري خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وهلامی ده داته وه و ده فرموی: (الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ) رواه مُسْلِم (۱۶۶۷).

دوليا و ژيانى سەر زهوى (ئەگەر خوا نە ناسان و بېدىنان ناخوشى نەكەن) ئەو ھەمووى خوشى و ئاسودەيىيە و بەختەوھرييە و ژيان شيرينه، وە چاكترين و شيرينترين و خوشترين خوشييهكانى سەر ژيانى دوليا برىتىيە لە نافرەتى گويپرايەل و چاك و بو خوا صولحاو، صدق رسول الله ﷺ بەراستى ھەموو خوشييهكان بەسراون بە ژنى باش و پىكوپىكەو، چونكە پياو ھەرچەندە گەورە بىت، ھەر چەند دەولەمەند بى، ھەرچەندە ناودار بىت، ھەرچەندە خاوەنى چەندان كوپ و كچى باش بى، خاوەنى قەوم و ھۆزى زۆر بى، لە ھىچى كەم نەبى، ئەگەر ژنى نەبوو، يان ژنىكى ھەبوو كە گويپرايەل نەبوو، كە دەمەوەر بوو، كە ناپاك بوو، كە ئەوھى شەرع دەيفەرموو بەو شيۆھە مافى مېردەكەى نەدەدا

ئەو بەراستی ئەو پیاوێ هەر ناتەواوێ و هەر هەژارێ، هەر نەدارێ، هەر
بێ پشتیوانێ، هەموو ژيانێ ژانێ، وە لەزەت و خوشی لە هیچ شتێ
لەوانە نابینی کە ئەم هەیهەتی و خەڵکی بەخیلی پێ دەبەن و خۆزگە
پێ دەخوازن، بەلام بێناگا لەوێ کە ئەم پیاوێش خۆزگە دەخوای بە
کەسێک کە ئەگەر نانی بەیانی هەبێ هی ئیوارێ مسوگەر نییە، ئەگەر
جل و بەرگەکە بێ پاری پاری نییە بەرگیکی تازه بکری، ئەگەر بمری
کەس نییە میراتی لێ بگری، چونکە منالی نەبوو، ئەگەر ستهمی لێ
بکری کەس نییە پشتیوانی لێ بکات و بە هانایەوێ بیت، چونکە بێ
کەس و قوم و عەشیرەتی نییە، بەلام زۆر بەختەوێ و دلشاد و دەم بە
خەندەیه و هەموو کاتیکی ژيانێ بەهاری و بەراستی ژيانێ ژیانێ، چونکە
گەورەترین خوشی دنیای هەیه کە لە دواي ئیمان و خواناسی و
دینداری لە هەموو خەلاتیکی خوا گەورەترێ کە ژنی چاک و گوێراپەڵە،
چونکە هەرچەندە نەدار بێ، ئەم ژنە بۆلێ و پرتەیی بەسەردا ناکات،
ناشوگری ناکات، هەرچەندە لە دەرەوێ مال کار و پیشەیی قورس و
تاقەت و توانا پروکین بێ کە هاتە مالهوێ بە یەک زەردەخەنە ژنەکە
ماندوو بوونی لە لاشە دەرەدەکات و پوچی ئاسودە دەکات، ئەگەر هەموو
خەڵکی سەر زەوی ناحەزی بن، کە هاتە مالهوێ ئەمین و دلنایە چونکە
خیزانەکە لە خۆی زیاتر دلسۆزە بۆی، بە کورتی ئەم پیاوێ (خیر مَتاعِ
الدُّنْیَا) ی هەیه کە بریتییه لە (الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ) وە ئەوێ باسما کرد بۆ
پیاو بۆ ژنیش بە هەمان شیوێ، گەورەترین خوشی ژیان بۆ ژن بریتییه
لە پیاویکی صالح و دیندار و رهوشت بەرز و بەوهفا و دلسۆز، بەلام
بۆیه پیغه مبهری خوا ﷺ باسی ژنی کرد و باسی پیاوی نەکرد، چونکە

ژن ئه‌وه‌نده گه‌وره‌یه و ئه‌وه‌نده ده‌وری کاریگه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر ئاسوده‌یی و به‌خته‌وه‌ری مال و منال و می‌رد، که پیاو ناگاته ئه‌و پله‌یه له‌خو‌ش به‌ختی و به‌خته‌وه‌ری دروست کردن له‌ناو خیزاندا، هه‌موومان ده‌یان نمونه‌مان له‌به‌رچاوه، که چو‌ن ژنیکی سالار و سه‌رنگین هه‌ر چه‌نده می‌رده‌که‌ی خراپ بوبی، ده‌ست کورت بوبی، به‌لام ئه‌م ژنه به‌لیزانی و به‌پیزی خو‌ی نه‌یه‌یشتوو که‌س به‌حالیان بزانی و سه‌ره‌نجام کاریگه‌ری کردو‌ته سه‌ر هاوسه‌ره‌که‌ی و کردوو‌یه‌تی به‌پیاویکی به‌پیز و باش، له‌کاتی‌کدا پیاو ناتوانی ئاوا خراپه‌ی ژنه‌که‌ی بشاریته‌وه و دان به‌خویدا بگری و خه‌لکی به‌ژیانی خیزانیان نه‌زانن!...

که‌واته: ئه‌گه‌ر هاتوو ژن و می‌رد به‌یه‌که‌وه ری‌کوپیک و گونجاو و ته‌بابن، ئه‌وا ژیانی دونیا‌یان به‌هه‌شتو‌که‌یه‌کی جوان و دلگیر ده‌بی و له‌قیامه‌تیش سه‌ره‌نجامیان به‌هه‌شتی به‌رین ده‌بی إن‌ش‌الله قورئانی پی‌رو‌ز چه‌ند جوان ئه‌و دیمه‌نه‌مان بو‌ دینیته به‌ر چاو و دیده که‌خوای گه‌وره له‌قیامه‌تدا بانگی پیاویک ده‌کات و ده‌فه‌رموی: برو‌ بو‌ به‌هه‌شت، به‌لام هه‌ر به‌ته‌نها نا، به‌لکو برو‌ ده‌ستی خیزانه‌که‌شت بگری و ئیوه له‌دنیا‌دا بو‌ساتیک نه‌تانه‌ده‌توانی بی‌یه‌کتری بزین، ده‌ی ئه‌م‌پرو‌ش نابی له‌یه‌کتری جیا‌بب‌نه‌وه و به‌یه‌که‌وه برو‌نه به‌هه‌شته‌وه.

ئیمانداران: فه‌رموون با به‌گوینی دل گوئی له‌م چه‌ند ئایه‌ته موژده به‌خشه خو‌شانه بگری و که‌لی‌بوینه‌وه له‌خو‌یندنه‌وه‌ی هه‌موومان دو‌عا بکه‌ین و له‌خوا بی‌پاریینه‌وه و بلیین: خوای په‌روه‌دگار به‌رحم و به‌زه‌یی خو‌ی ئیمه‌ش و خیزانه‌کانی‌شمان یه‌کیک بین له‌و که‌سانه‌ی که‌ئهم چه‌ند ئایه‌ته قورئانییه باسیان ده‌کات، اللهم آمین... خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی:

﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ﴾ * يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِّنْ ذَهَبٍ
وَأَكْوَابٍ^ط وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ^ط وَأَنْتُمْ فِيهَا تَخْلَدُونَ * وَتِلْكَ
الْجَنَّةُ الَّتِي أَوْفِيتُمْوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ * لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِّنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿

ہزخرف: ۷۰-۷۳

واتہ: پییان دہوتری: فہرموون بچنہ بہہشتہوہ، خوتان و
ہاوسہرانتان، خوتان و ئہوانہی و ہک ئیوہ خواناس بوون و لہوی ژیانہ
کامہرانی و شادی و بہختہوہریتان پی دہدریت.. لہسہر سینی و کوپی
نالتون جوڑہما خواردن و خواردنہوہی جوان و پازاوہ و تام خوش و
بؤن خوشیان بہسہردا دہگیرن و لہو بہہشتہدا ہرچی نہفس حہزی
لی بکات و دل بیخوازیت و چاو حہز بہ دیتنی بکات نامادہیہ و ئیوہ
ئہی خواناس و پاکان، ژیانہ ہہمیشہیی و نہہراوہشی تیادا دہبہنہ
سہر، خوی میہربان ئہوہندہی تر دلخوشیان دہکات، کاتیک پییان
دہفہرمویت: ئا ئہوہہشتہی کہ ئیستا ئیوہ بوونہتہ خواہنی، و ہک
میراتی شایستہی خوتانہ، بہہوی ئہو کار و کردہوانہی کہ دہتانکرد،
میوہہاتی زور و ہہمہ جور تیایدا بؤتان نامادہیہ و لیی دہخون و
ہہرگیز تہواو نابیت و کہم ناکات..

ئیمانداران: خوی گہورہ کہ باسی ژن ومیرد دہکات بویہکتر
دہفہرموی: ﴿هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهِنَّ﴾ واتہ: خیزانہکانتان
پوشاکن بؤ ئیوہ و ئیوہش پوشاکن بؤ ئہوان) لہ تہفسیری صَفْوَةُ
التَّفَاسِيرِ دہاتووہ: ابن عباس فہرموویہتی: ﴿هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ
لَّهِنَّ﴾ واتہ: چؤن خانوو مال جیگای حہسانہوہ و پشودان و دنیاپیہ و

مروّقه له هه‌موو مه‌ترسییه‌ك ده‌پاریزی، ئاوا ژن و پیاو ده‌بنه‌ هۆی
حه‌وانه‌وه‌ بۆیه‌كتر و پاراستنی یه‌كتری له‌ داو و پیلانی شه‌یطان و
ناره‌زوی خراپ.

وه‌ هه‌روه‌ها له‌ (تلخیص البیان) دا ده‌فه‌رموی: مانای ئایه‌تی: ﴿هٰهُنَّ
لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ﴾ ئەوه‌یه: (المُرَاد قَرَبُ بَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضٍ وَ
إِسْتِمَالُ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ كَمَا تَشْتَمِلُ الْمَلَابِسُ عَلَى الْأَجْسَامِ). چۆن جل و
به‌رگ هه‌موو لاشه‌ داده‌پۆشی و له‌ سه‌رما و گه‌رما و ده‌رکه‌وتنی ناشرین
مروّقه‌ ده‌پاریزی و له‌ هه‌موو شتیك جل و به‌رگه‌که‌ی به‌رت لیت نزیکه‌، به‌
هه‌مان شیوه‌ ژن و پیاویش بۆیه‌كتری ئاوان..

به‌لام به‌داخه‌وه‌ هه‌ندی جار ئەم به‌هه‌شته‌ بچکۆله‌یه‌ ده‌بی به‌ دۆزه‌خ،
ئهو جل و به‌رگه‌ داپۆشه‌ داده‌مالری و عه‌یب و عار ده‌رده‌که‌وی ئه‌ویش
به‌ هۆی ناپاکی هاوسه‌ریتییه‌وه‌ (الْخِيَانَةُ الزَّوْجِيَّةُ)

به‌پێزان: خیانه‌ت و ناپاکی نیوان ژن و می‌رد چهند جوړیکی هه‌یه
که‌ ئاماژه‌یان پی ده‌که‌ین:

۱- إِفْشَاءُ أَسْرَارِ الزَّوْجِيَّةِ: ئاشکراکردنی نه‌ینییه‌کانی نیوان ژیا‌نی
هاوسه‌ری، که‌ کۆمه‌لیك نه‌ینی تایبه‌تی هه‌یه‌ له‌ نیوان ژن و می‌رددا که‌ به‌
هیچ شیوه‌یه‌ك نابی له‌ ژووری نوستن بینه‌ ده‌ره‌وه‌، وه‌ لای نزیکترین
که‌سی ژن و می‌ردیش باس بکری، که‌ ئه‌ویش باسکردنی چۆنی‌تی
جوتبوون و ئهو هه‌لسوکه‌وتانه‌ی که‌ له‌و کاته‌دا ژن و می‌رد به‌یه‌که‌وه‌
ئه‌نجامی ده‌دن، ئەمه‌ ئەمانه‌تیکی نیوان ژن و می‌رده‌ و هه‌ر کامیکیان له‌
هه‌ر شوین و لای هه‌ر که‌سیك باسی بکات ئه‌وا خیانه‌تی کردوه‌ به‌

واته: له خراپترینی هه موو خه لکی ئه و ژن و پیاوه ن که باسی نهی نی کاتی جووتبوون و سه ر جیگایان بو خه لکی باس ده که ن و ئه و نه ننه ی نوانان بلاو ده که نه وه ..

که واته: ده بئ ژنی موسلمان وه پیاوی موسلمان ئه وهنده ریژی ئه وه
په یوه نندیه تایبه تی و نهینییه ی لا بئ له لای هیچ که سیك باسی ئه وه
نه کات چی له گه ل هاوسه ره که ی کردووه، یان هاوسه ره که ی چی لی
کردووه، ئه گینا ئه وه خیانه تی هاوسه ره تی له م لایه نه وه ئه نجام داوه.

۲- الخيانة المالية: ناپاکى له بوارى سامان و دارايیدا، ژن و پیاو ده‌بى گه‌یشتنه‌ئو قه‌ناعه‌ته‌ی که‌ئو مال و سامانه‌ی که‌ه‌یانه‌هی هه‌ردوکیانه و نابى به‌بى پرس و به‌نه‌ینى یه‌کتره‌وه لیى خه‌رج بکه‌ن، به‌داخه‌وه هه‌ندى ئافه‌رت زۆر زیاده‌رو‌یى ده‌کات له‌ خه‌رج کردنى پاره‌دا و می‌رده‌کەشی ئاگای له‌مه‌ نییه، به‌لام‌ئو کاره‌ ناپاکییه و ته‌نانه‌ت ژن نابى خیر و سه‌ده‌قه‌ بکات له‌ پاره و مالى ناو خیزانه‌که‌ی که‌ له‌ سنورى عورف و عاده‌ت ده‌ربجى ئه‌گه‌ر بزانی می‌رده‌که‌ی پى خوش نییه و پا‌زی نییه، ئه‌و کاته‌ خ‌وای گه‌وره‌ لیى قبول ناکات، وه‌ نابى بو‌ خه‌رجی ژيانى پو‌ژانه‌ی خو‌ی و منالى و میوانى مالیان به‌بى پرسى هاوسه‌ره‌که‌ی پاره هه‌لبگرى و خه‌رج بکات، مه‌گه‌ر له‌ کاتی‌کدا ئه‌و پیاوه‌ زۆر چ‌روک و به‌خیل بی‌ت و ئاماده‌ نه‌بى پاره‌یه‌ک دا‌یین بکات بو‌ خه‌رجی پو‌ژانه‌ی ژن و منال و میوانى، ئه‌و کاته‌ ئه‌و‌ژنه‌ بو‌ی هه‌یه‌ به‌ پى پى‌ویست پاره‌ خه‌رج

بکات با میړده کەشی پټی نه زانیټ، به لām نابى له سنور دەر بچى و ئیسراف و زیاده مه صره فی بکات، وه چه ند جاریش هه ولى له گهل میړده کهى دابى به لām بى سوود بى و هه ر ئاماده نه بى که پاره یان بو دابین بکات، هه ر وه کو له م باره یه وه ئه و فه رموده یه مان به ده سته وه یه که جار یکیان: هیندی خیزانی ئه بو سوفیان هاته خزمه تی پیغه مبه ری خواصه و عه رزی کرد ئه ی پیغه مبه ری خواصه : ئه بو سوفیانی هاوسه رم پیاویکی زور پاره خو شه ویسته و ئاماده نییه که پاره یه ک بخاته به رده ستم که پوژانه بو خو م و مناله کانم به کاری به یتم، ئایا بو م هه یه به دزی ئه وه وه پاره له گیر فانی دهر بکه م و ژیا نی خو مانی پی دابین بکه م؟! پیغه مبه ری خواصه فه رمووی: مادام وابى بو ت هه یه پاره له گیر فانی هه ل بگری با پی شى نه زانی، به لām نابى تو ش ئیسراف و زیاده پو ى بکه ی و له پیو یستی ئاسایى خو ت و مناله کانت زیاتر هه ل بگری.

له‌به‌ر ئه‌وه خوشكى به‌پ‌ي‌زم: زو‌ر زو‌ر خو‌ت بپا‌ري‌زه له‌وه‌ى كه به بى
ئا‌گا‌دا‌رى ها‌وسه‌رت كه‌م‌ترين پا‌ره خه‌رج بكه‌يت و هه‌ل بگري‌ت، چو‌نكه
هه‌ر ئه‌وه‌نده يه‌ك جا‌ر ها‌وسه‌ره‌كه‌ت به‌م كا‌ره‌ى زانى، ئي‌تر هه‌تا هه‌تايه
سي‌قه و متمانه‌ت يى ناكات و به ناي‌اكت ده‌زاني.

وه ئەي پياوۋى بەرپىز تۆش ھەرگىز لەوھى كە لە تواناي دارايت دايە دريغى لە ژن و منال و ميوانت مەكە و ئەو ژنە پاكەت وا لى مەكە كە ناچارى بكەيت بو ژيانى خوۋى و منالى بە بى پرسى تو پارە لە گىرفانت دەرھيىنى، چونكە ئەو كاتە تو ناپاكيەت كىردووه، كە ئەو دەستپاكتە ناچارى ئەو كارە ناشرينه كىردووه.

وه ئه وهی باسمان کرد هر تایبته نییه به ژنه وه، به لکو پیاویش دهگریته وه، چونکه پیاویش دهبی نه و راستییه بزانی که نه و پاره ی گیرفانی ته نه ا هی خو ی نییه، به لکو به شی ژن و مناله که شی پیوه یه و نه ویش نابی به بی پرس ی خیزانه که ی و ره زامه ندی نه و لی ی خه رج بکات، وه گه وره ترین خیانه تی بواری داراییه که پیاو له ژنه که ی خو ی ده کات کاتی که نه و پاره ی مال و گیرفانی ده دات به جگه ره و عه ره ق و له جیا تی بو نی عه تر به بو گه نی عه ره قه وه نه چی ته مال وه، پیاوی وا هه یه مناله که ی مو حتا جه بو قتویه ک شیر، بو کراسی ک، بو جوتی پیلا و که چی نه م پاره ده دات به شتی ک که عه قلی خو ی پی له ده ست ده دات و وه کو شی تی کی ش خو ی ده کاته وه به مال دا و به سه ر خیزانی دا ده رشی ته وه و هی شتا ده یه وی خیزانی پیشوازی لی بکات.

۳- الخیانه الجسدیة: ناپاکی لاشه یی، که له هه موو خیانه ته کان گه وره تره و نه مه ش چه ند جو ری کی هه یه:

یه گه م: پیاوی وا هه یه کاتی له گه ل خیزانه که یه تی وا نه زانی که ژنه که ی که له لایه تی نافر ه تی کی تره!

دووهم: ژن یان پیاو قسه ی نه رم و ده نگ ناسک کردنه وه و پوانینی به مانا نه دات به که سی کی نامه حره م، که له شه ر عدا حه رامه به و شی وه یه ره فتاری له گه ل بکات.

سینیه م: حاله تی هه ره گه وره ی خیانه ت و لو تکه ی ناپاکی هاوسه ریه که بریتییه له جووت بوون له گه ل که سی کی تر دا غه یری خیزان یان هاوسه ری خو ی، که له م حاله ته دا تاوانه که نه وه نده گه وره یه، هه ر کام له ژن و می رد نه م ناپاکییه گه وره یه نه نجام بدات ده بی ره جم بکری و به رد

باران بکرى تا له ژير بهردا دهمرى بهو شيويهيهى که له باسى په جمى زيناکاردا باس کراوه.

بهريزان خيانهتى هاوسهر له هاوسهرى ژيانى، کومه ليک هوکاري تايبهتى خوى هيه، لهو هوکارانه:

۱. له ناو ژن و پياودا کهسانیک. هه ن دهر وون نه خوشن و له سهره تاي ته مهنى ههرزه کاري و لاويه تيانه وه، فيرى ته ماشاگردنى نامه حره مانه و ناشه رعيانه بوون بو په گه زى بهرامبهريان و خو و خه يال و بيريان لاي په گه زى بهرامبهره و ئه م جوړه که سانه کاتى که ده شبنه خاوه نى هاوسهرى ژيانيان ئه م په وشته ناپه سندهيان بو ته رک ناکرى و کورد وتهنى: (خوى شيرى هه تا پيرى)، هه ر بويه ئاينى ئيسلام که سهرچاوهى هه موو به خته وه رييه کى مروقه و قه لغانى پته وى پاراستنيه تى له هه موو نه هامه تيبه ک و دوا پوژ په شيبه ک، هه ر له و کاته وهى که کوړ و کچ خويان دهناسن فرمانيان پى دهکات که چاويان له ئاستى ته ماشاگردنى په گه زى بهرامبهريان بپاريژن و قه دهغهى کردووه که به ته نها له شوي نيکدا به يه که وه کوپينه وه و دابنيشن و گفتوگو بکه ن، بو ئه وهى لييان نه بيته خوړه وشتي کى نه گوړاو و چه سپاو که له دواى ژيانى هاوسه ريش نه توانن وازى لى بهينن و سهره نجام توشى ناپاکى هاوسه رى بن، له بهر ئه وهى ئه و که سانه که ئافره تى حه للى خويان هيه و که چى په لامارى حهرام دهن و زينا ده که ن ئه وه سهره نجامى نه زړ و ته ماشا گردنى حهرام و قسه کردن له گه ل په گه زى بهرامبه ر و دهنک ناسک کردنه وهى کاتى پيش هاوسه رى و ههرزه کاريه.

۲. گوی نه دانی پیاو و ژن به یه کتری: پیاوی وا هیه پروو له ژنه که ی ناکات. یان ژنی وا هیه به سال ناهیل پیاو که ی لی نزیك بیتهوه، له کاته دا نه گهر نهو ژنه یان نهو پیاو نیمانیکی توکمه و پتهوی به چاودیږی خوا و سهره نجامی ناپاکی هاوسه ری نه بی نهوه بو تیر کردنی ناره زووی جنسی خو ی په لاماری حرام دهدات و توشی زینا ده بیټ.

نیمانداران: زه مانى حه زره تی (عومهری کوږی خطاب) خه لیفه ی دادگهر، که به هو ی دادگه رییه که یه وه چاوی هاو لاتی به شیوه یه ک کرابووه، که داوای هه موو مافیکی خو ی له ریگای یاسا و دادگای شه رعه وه ده کرد، نافرته یکی موسلمان ی ژیر (که نه م نافرته نمونه ی نافرته ی موسلمان ی هو شیاره که نه گهر نیستا بوا یه ده یانگوت نافرته یکی بی شه رمه، یان خو عومه ر و دادگای پر دادگه ری نیسلام نییه نافرته شکاتی خو ی بکات)، نه م نافرته ژیره دل پر له نیمانه هاته خزمه ت خه لیفه عومه ر و عه رزی کرد: میړده که م به پوژ هه ر به پوژووه و شه ویش هه تا به یانی له سه ر به رمال لاناچیت و هه ر خه ریکی شه ونویژ و زیکر و دوعا و قورن ان خو یندنه حه زره تی عومه ر فه رمووی: ده ی یا خوا له شی ساغ بیټ جا ئیش له مه باشت ر ده بی؟! به لام نه م نافرته ده زانی که نه م خواناسی و عیبا ده ته کاریکی زور باشه به لام نیسلام فیږی کرد بوو که ده بی داوای مافی خو شی بکات، وه میړده که شی فیږ بکات که چو ن له سه ری پیویسته مافی خوا بدات ئاواش له سه ری پیویسته مافی لاشه ی و مافی ژنی بدات، پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رمووی: (إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِبَدَنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِرِزْوَجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا) به لی نیسلام نافرته ی فیږ کرد که داوای مافی خو ی بکات، نه ک نیسلام

ماڤی ئافرهتی پیشیل کردبی! وە ئیسلامە کە ئەوەندە ئافرهتی فیری ئەدەب و حورمەت کردوووە کە ئاوا بە ئەدەبە، ئاوا بە جوانی داواي مافی خۆی دەکات، ئەوەندە داواکاریەکە ی بە ئەدەبەو بەس دەکات سەرەتا حەزرەتی عومەر لە مەبەستی ناگات، بۆیە دواتر لە مەبەستی تێدەگات و کابرا ئاگادار دەکاتەووە کە دەبی ناگای لە مافی هاوسەرەکەشی بێت لە بواي جنسیەو و ئەو مافی بۆ دابین بکات.. هەر لەبەر ئەوەشە کە پیغمبەری خوا ﷺ فرمویەتی: هەر کاتی پیاو داواي کاری سەرچیگای لە خیزانی حەلّی خۆی کرد و ئافرهتەکەش هیچ رینگەیهکی ناسەرعی لە بەردەمدا نەبوو، بەلام وەلامی میردەکە ی نەدایەو و پشستی تی کرد و لەگەلی نەخەوت ئەو هەتا بەیانی فریشتەکان نەفرەتی لی دەکن!.

وە بیگومان ئەگەر پیاویش گوی بە خیزانی نەدات و لەگەلی نەخەوی و خۆی لی تۆرە بکات توشی گوناھی گەورە دەبێت.

۳. تیکەلّوی لەگەل نامەحرەم، پیاو لە مال دەچیتە دەرەو و دەچیتە هۆلیکی شاییهو کە ئەو ی تیدا ئەنجام دەدری تەنها لە شایي و خوشی و ئاهەنگی بوک گواستنەو ناچی ئەگینا لە هەموو شیّت و شیتخانە و سەما خانەیک دەچی، ئەو پیاو کە بە چاو پاو دەکات ژنیك یان کچیک لەو ئاهەنگەدا دەبینی یان دەستی دەگری و لەگەلی هەلدەپەری کە ئەو ئافرهتە چەند سەعات خەریکی خۆرازاندهوی خۆی بوو و هەموو لاشە ی بۆیە کراو و پرووی راستەقینە ی خۆی شاراوەتەو، ئەم پیاو کە سەرنجی ئەم ئافرهتە رازاو دەدات، دەیخاتە بیر و خەیاڵیهو و شەیطانیش ئەوەندە ی تر لە بەرچاوی جوان دەکات، کاتیك دیتەو بۆ مالهو و خیزانی خۆی دەبینی کە خەریکی کار و باری مال و بەخیو کردنی منال بوو و نەیتوانیو وەکو پیویست خۆی نامادە

بکات و برازینیته وه وا ده زانی ئەم ژنه ی خو ی هیچ جوانییه کی نییه و ئەو نافره ته نا مه حره مانه ی دینه وه بهرچاو و دیده که چاو و میشکی پره له وینه کانیان و ئەمجا خیزانه که ی خو ی بهرچاو ده که وی و به بی هیچ هویه ک له خیزانی ماندوو نه ناسی خو ی لالوت ده بی و سهره نجام به ره و خیانه تی لاشه یی ده برات چونکه خیانه تی له هاوسهرکه ی کردوو و به ته ماشا کردنی نافره تی بیگانه و ده ست خسته ناو ده ستی و شایه له گهل کردنی.

وه به نیسبه ت نافره تیشه وه هر به هه مان شیوه یه.

٤. هاوړی خراپ بو ژن و پیاو، که ئەو که سانه ی که ناپاکی هاوسه رییان کردوو به و چاوه شه وه سهیری هه موو که س ده که ن و حه ز ده که ن هه موو که سی که وه کو خویان بی و باس و قسه ی دانیشتیان هه ر ئەو باسه بو گه ن و نه شیاوه یه، زانیان فهرموویانه: (الزَّانِي يَحْلِفُ أَنَّ جَمِيعَ النِّسَاءِ خَائِنَاتٌ، وَ الزَّانِيَةُ لَا تَتَّصِرُ أَنَّ هُنَاكَ امْرَأَةً شَرِيفَةً) واته: پیاوی داوین پیس سویند ده خوات که هه رچی نافره ته ناپاکی هاوسه ری کردوو، وه ژنی داوین پیسیش گومان نابات که نافره تی که هه بی داوین پاک بی ت و خیانه تی هاوسه ری نه کات، بویه حه ز ده کات هه موو که س وه ک خو ی وابی ت، وه هه ر که سی هاوړییه تی و تی که لی ئەو جوړه ژن و پیاوانه بکات ئەوا ده چی ته سهر ره فتار و ره وشتی قیزه ونی ئەوان، یان لانی هه ره که م له لایه ن خه لکیه وه به چاوی گومانه وه ته ماشای ده کری ت.

٥. ده زگا کانی راگه یان دن، به بینرا و خوینرا وه وه. که ئەو هه موو فیلمه نیشان ده دن هه مووی سهره نجام و کرۆکی باسه که ی بریت ییه له وه ی که چو ن ژن حه ز له پیاوی کی تر ده کات غهیری می رده که ی خو ی و

چۆن پیاو موعجه‌به به ژنیکی تر غه‌یری خیزانه‌که‌ی خوی و چۆن په‌یوه‌ندی خوشه‌ویستی دروست ده‌که‌ن، وه‌ گو‌قاره‌کانیش زۆریان پرن له‌ چیرۆک و به‌سه‌ره‌اتی داوین پیسان که‌ ئه‌و باسانه‌ ده‌بی بمریترین، نه‌که‌ بنوسرین و وا له‌ خوینه‌ر بکری که‌ ئه‌مه‌ شتیکی ئاساییه‌ که‌ ئافره‌تی‌ک جگه‌ له‌ وه‌ی که‌ خیانه‌تی هاوسه‌ری کردوه‌ می‌رده‌که‌شی کوشتوه‌!!...

کار نه‌کردن به‌ شه‌ری خوا و جیبه‌جی نه‌کردنی فه‌رمانی خوا به‌سه‌ر ژن و پیاوی زیناکاردا که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ النور: ۲. واته‌: ئافره‌تی زیناکار و پیاوی زیناکار هه‌ریه‌که‌یان سه‌د قه‌مچییان لی‌ بده‌ن (ئه‌مه‌ ئه‌گه‌ر کو‌ر و کچ بوون و ژیا‌نی هاوسه‌ریان پیک نه‌هینابوو)، به‌زه‌یی نه‌تانگری‌ت له‌ به‌جیهینانی فه‌رمانی خوا‌دا بو‌یان، ئه‌گه‌ر ئیوه‌ باوه‌رتان به‌ خوا و پو‌ژی دوا‌یی هیناوه‌، با ده‌سته‌یه‌کی‌ش له‌ ئیمانداران ئاماده‌ی سزا‌که‌یان بن.

سُبْحَانَ اللَّهِ، تاوانی داوین پیسی ئه‌وه‌نده‌ گه‌وره‌یه‌ که‌ نابی ئه‌م یاسای سزادانه‌ له‌ هیچ زه‌مان و زه‌مینیکدا بوه‌ستینری له‌ کارکردن به‌ هه‌ر ناو و به‌هانه‌یه‌که‌وه‌ بی، وه‌کو دروشمی مافی مرو‌ف و ئازادی شه‌خصی و چی و چی که‌ ئه‌مه‌رو بی دینه‌کان ده‌لین: ئه‌گه‌ر هه‌ردوو په‌گه‌ز رازی بوون له‌سه‌ر ئه‌و زینایه‌ ئه‌وا سزا نادرین، بو‌یه‌ قورئان فه‌رمو‌ی: ﴿وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ له‌ ته‌فسیری که‌بیردا هاتوه‌: (قَالَ مُجَاهِدٌ: لَا تَعْطَلُوا حُدُودَ اللَّهِ وَلَا تَتْرَكُوا إِقَامَتَهَا شَفَقَةً وَرَحْمَةً)..

وه ئه‌گهر هاتوو ئه‌و كه‌سه‌ی كه داوین پیسی كردبوو، خاوه‌نی هاوسه‌ر بوو، ئه‌وه تاوانه‌كه‌ی زۆر گه‌وره‌تره و جگه له‌وه‌ی كه زوڵمی له‌ خۆی و له‌ شه‌خصیه‌ت و كه‌سایه‌تی خۆی و دین و ئیمانی خۆی كردوو و سته‌می له‌ كۆمه‌لگا كردوو چونكه‌ زینا ده‌بیته‌ هۆی چه‌ندین نه‌خۆشی ترسناکی بێ چاره‌سه‌ری كۆمه‌لگا هه‌لوه‌شین وه‌كو ئایدن، وه‌ سته‌می كردوو له‌و هاوسه‌ره‌ی خۆی. له‌و هاوجووت و هاوژینه‌ی كه‌ په‌یمانی پێ دابوو كه‌ هاوسه‌ریکی به‌وه‌فا بیته‌ له‌گه‌ڵی و خیانه‌تی لی نه‌كات، ئیستا وا مائی ئه‌ویش و كه‌سایه‌تی ئه‌ویشی پوخاند، بۆیه‌ ده‌بی به‌ردباران بكری و له‌ژێر به‌ردا بمری و ئه‌و میكرویه‌ ژێر زه‌وی بخری و بكریت به‌ په‌ند و عیبه‌رت بۆ هه‌موو ئه‌و كه‌سانه‌ی پوژیک له‌ پوژان بیر له‌ خیانه‌تی هاوسه‌ری بکه‌نه‌وه‌!

وه هه‌ر به‌مه‌ش ناپاکی هاوسه‌ری و زینا نامینی یان لانی كه‌م زۆر ده‌گمهن ده‌بی، به‌لام یاسای مرو‌ف ده‌لی: سزاكه‌ی زیندانی كردنه‌ و پاش ته‌واو بوونی حوكمه‌كه‌ی موعه‌زه‌ و موكه‌ره‌م وه‌كو نه‌ بای دیبی و نه‌ باران، نه‌ لانه‌ و خانه‌ی كه‌سیکی تیك دابی نه‌ كه‌سایه‌تی خۆی و كه‌سیکی پوخاندبی، جاریکی تر ده‌ست ده‌كات وه‌ به‌و كار ه‌ قیژه‌ونه‌ی و ده‌یان كه‌سی تریش چاوی لی ده‌كهن و به‌ کاریکی ساده‌ و ساكار دیته‌ به‌رچاویان!

ئیمانداران: ئه‌گهر ژن یان پیاو هه‌ستی به‌وه‌ كرد یان گویبیستی ئه‌وه‌ بوو كه‌ هاوسه‌ره‌كه‌ی ناپاکی له‌گه‌ڵ كردوو و ده‌ستی له‌گه‌ڵ كه‌سیکی تر تیکه‌لاو كردوو، ئایا چی بكات له‌م كاته‌دا؟!

له‌ وه‌لامدا ده‌لین: نابێ ژن و پیاو گوی بۆ قسه‌ و قسه‌لۆکی هه‌موو كه‌س بگرن و ئه‌بی له‌وه‌ وشیارتر بن كه‌ بیستنی هه‌ر قسه‌یه‌ك له‌ هه‌ر

کەسیکەوێه راستەوخۆ بپروابکەن چونکە لە پوژگاری ئەمڕۆدا بەداخەوێه کەسانیکی زۆر تەنها و تەنها ئیشیان بۆتە ئەوێه کە دێک بخەنە نیوان ژن و مێردەکانەوێه و خانە و لانەیان لێ بشیوین و پاشان پێیان پێیکەن، قورئان دەفەرموێ: ﴿إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا﴾ هەتا بۆ خۆت بە چاوی خۆت شتێک نەبینی بپروا بە کەس مەکە کە قسەت بۆ دەگیریتەوێه، چونکە ئەوێه فاسقە، وێ مێژوو پڕیەتی لە بوختان هەلبەستن بۆ داوین پاکان، مەگەر بوختان بۆ دایکی ئیمانداران نەکرا و عائشە داوین پاک تۆمەتبار نەکرا بە زینا کردن -پەنا بە خوا- کەچی پیغەمبەری خوا ﷺ کە ژیانی بەم هەوالە دل تەزینە و ناخ هەلتەکێنە بوو بە ژان، هەر ئارامی گرت و بپاری بەپەلە دەرنەکرد هەتا قورئان ھاتە خوارەوێه و باسی پاکێهەتی عائیشە سەلمان و بوختان چیا و دوو پوانی خەجالتی دنیا و دوا پوژ کرد.

جاریکیان: پیاویک بە شیرزەیی، بە پوخسار و پەنگیکی ئالۆزەوێه کە تەعبیری لە ناخ و دلی بە ئازاری دەکرد، ھاتە خزمەت پیغەمبەری خوا ﷺ و عەززی کرد، ھاتوو پراویژ بە جەنابت بکەم لە بارە ئێوێه کە دەمەوێ ژنەکەم تەلاق بدەم و لێی جیا ببمەوێ، (لێرەدا ژیری ئەم پیاوێ دەردەکەوێ کە ھاتوو پراویژ بە پیغەمبەری خوا ﷺ دەکات و کوتوپر بپاری دەرناکات و بە گومانیک مالی خۆی و کەسایەتی خۆی و خیزانی لەناو نابات).. پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی: ئاخەر لەسەر چی و چ ھۆکاریک وای لێ کردوویت کە ئەم بپارە سەختە بدە و لەو ژنە کە خۆت باسی دەکە و چەند منالتان ھەیە و چەندین سالا بەیەکەوێه و ئاوی تال و شیرینتان بە یەکەوێه خواردوێه جیا ببیتەوێ!! وتی: ئەو

پینگه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} من گومانم له ژنه کهم پهیدا کردووه که ناپاکی
 هاوسه ری له گهل کردبم و دهستی له گهل پیاویکی تر تیکه لاو کردبی!!
 پینگه مبه^{صلی الله علیه و آله} فرمووی: ئاخر هیچت لی بینووه؟! وتی: نه خیر، به لام
 گومانه کهم له وه وه بو دروست بووه که من خوم پیاویکی سورهم و
 ژنه که شم سپی پیسته، هر منالیکمان بوه، سپی پیست یان سوره بووه،
 که چی ئه مجاریان که منالمان بووه منالیکی رهش پیسته، بویه و
 گومان ده بهم که ئه مناله له من نه بی و له پیاویکی رهش پیست بی!!..
 پینگه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} زانی ئه پیاوه چون تیبگه یه نی، (هه زاران
 هه زار صلاوات له دیداری نورینت بی ئه ی پینگه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} که ئاوا
 فریاد ره سی هه موو که س بووی و هه موو که س پرگار ده که ییت له
 خلیسکان و لادان ئه گهر وه کو ئه و کابرایه بیته خزمهت و له دوا ی
 وه فانت بیته خزمهت فرموده کانت و راویژت پی بکات)، فرمووی:
 باش گویم لی بگره و بیربکه وه پرسیاریکت لی ده کهم، کابرا وتی: به لی
 ئه ی پینگه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} گویم لیته..

فرمووی: تو حوشترت هیه؟! وتی: به لی حوشتری زورم هیه و
 هه موو ژیانم به به خپو کرنی حوشتروه به سه ر بردووه، فرمووی:
 رهنگیان چونه؟! وتی: زور به یان حوشتری سورن، فرمووی: قهت بینووته
 حوشتریکی سور به چکه حوشتریکی رهشی بووبی؟! وتی: به لی بینومه،
 فرمووی: باشه هو ی ئه وه چیه؟! کابرا وتی: قوربان له وانه یه چه ند
 پشت له وه و پیش له و حوشتره نیره که یان مییه که حوشتریکی رهش
 هه بووبی و ئه م به چکه حوشتره ده چیته سه ر ئه و باوانه کونه ی!!
 پینگه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} فرمووی: راست ده که ی و ئه م مناله ی توش هه ر به

هه‌مان شیوه‌ چۆته‌وه‌ سه‌ر باوانیکی له‌ پشتی تۆوه‌ یان دایکیه‌وه‌ که‌ ره‌ش پیست بووه‌! ئیتر خیزانی به‌رێزت هیچ ناپاکی و تاوانیکی نه‌کردوه‌ و نه‌م باسه‌ی له‌ لا نه‌درکینی و دلی نه‌ره‌نجینی و هیلانه‌ی لی نه‌شیوینی.

ئیت‌ر کابرا په‌نگی گه‌شایه‌وه‌، دلی کرایه‌وه‌، میشکی بوژایه‌وه‌، ده‌ستی پیغه‌مبه‌ری خ‌وای ﷺ ماچ کرد و به‌ پووگه‌شی به‌ره‌و مال گه‌رایه‌وه‌ و نه‌و گومانه‌ به‌ده‌ی په‌وایه‌وه‌و خۆشه‌یستی خیزانه‌که‌ی بو ناودلی گه‌رایه‌وه‌.

به‌لام نه‌مپۆ به‌داخه‌وه‌ زۆریک له‌وانه‌ی که‌ پرس و راویژیان له‌م باسه‌ سامناکه‌دا پی ده‌کری، له‌جیاتی وه‌کو پیغه‌مبه‌ری دلسۆز و لیزان ﷺ کاره‌که‌ به‌جوانی کوتایی پی بینن، گومانه‌که‌ له‌ دلی پرسیار کاره‌که‌ ده‌که‌ن به‌ راستی و یه‌کسه‌ر به‌ریاری کوشتن بوژن و فلان و فلان ده‌رده‌که‌ن و بی دینانیش، بی ناگایانیش له‌ ئیسلامی حه‌ق، ئیسلام و موسلمانان به‌ کوشتنی ژنان تۆمه‌تبار ده‌که‌ن.

به‌رێزان: نه‌و شتانه‌ی که‌ ده‌بنه‌ هو‌ی به‌ربه‌ستیکی پۆلین له‌به‌رده‌م خلیسکان و توشبوون به‌ به‌لای گه‌وره‌یی ناپاکی هاوسه‌ری د‌وای پشت به‌ستن و پارانه‌وه‌ له‌ خوا که‌ به‌مانپاریژی له‌م خیانه‌ته‌ هه‌ره‌ گه‌وره‌یه‌ نه‌مانه‌ن:

۱. بیرکردنه‌وه‌ له‌ چاودی‌ری خوا و یه‌قین بوون به‌وه‌ی که‌ له‌ هه‌ر جیگایه‌ک بی خ‌وای گه‌وره‌ ده‌ت بینن، ده‌ی مرو‌ف‌ه‌ خ‌و‌ی له‌ چاوی خه‌لکی ده‌شاریته‌وه‌، ئیت‌ر چۆن ده‌بی شه‌رم له‌ خوا نه‌کات که‌ له‌ هه‌موو شوین و جیگایه‌ک ده‌یبینی! وه‌ بیر کردنه‌وه‌ له‌و پاداشته‌ گه‌وره‌یه‌ی که‌ خ‌وای گه‌وره‌ له‌ دنیا و قیامه‌ت‌دا بو داوین پاکانی داناوه‌، له‌ دنیا‌دا به‌وه‌ی که‌ که‌سایه‌تییه‌کی زۆر به‌رز و به‌رێزان هه‌یه‌ و جیگای متمانه‌ی خه‌لک‌ن و بینه‌ میوانی هه‌ر که‌سێک هه‌رگیز گومانی خراپیان پی نابری، وه‌ له‌ قیامه‌ت‌یشدا یه‌کی ده‌بی له‌و که‌سانه‌ی که‌ له‌ ژیر سیبه‌ری عه‌رشی خ‌وای گه‌وره‌دا ده‌بن،

۲. دورکه وتنه وه و خۆپاراستن له تیکه لای تهو که سانه ی که به ناپاک ناسراون و گوی نه گرتن بۆ قسه و باسی بۆگه نیا (که هه یانه به شانازییه وه باسی داوین پیسی خوی ده گپیتته وه!!) وه هاتوچو نه کردنی مالیان وه ریگه پینه دانیان که بینه ناو مال و منالت.

۳. ههر کاتی پیاو له دهره وه ی مال ژنیکی بینی سه رنجی پراکیشا، با خیرا بگه پیتته وه بۆ لای خیزانی هه لالی و ئاره زوی خوی له هه لالی خویدا دابنی، پیغه مبه ری خوا^ص فهرمووی: (إِذَا رَأَى أَحَدَكُمْ امْرَأَةً فَأَعْجَبَتْهُ فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ ذَلِكَ يَرُدُّ مَا فِي نَفْسِهِ) رواه مسلم.

۴. نه چوون بۆ نه وشوینه نا شه رعیانه که ژن و پیاوی نامه حهرمی لی تیکه لای ده بی، وه کو هو له کانی شایی و ئاههنگی بووک گواستنه وه، که غیرهت و جوامیری و پاکی له ناو دهرونی ژن و پیاودا ناهیلی و سه رهتای بانگه شه کردنه بۆ داوین پیسی، که له نه زهر و پوانین بۆ یه کتریو ته و قه له گه ل کردن و شایی و خو له یه ک هه لسوون و به رامبه ر یه کتر پیکه نین، که ئه مانه فرسه تن بۆ داوین پیسان و دهروون نه خوشان و خیانهت کاران که هه زه گلاوه کانیان تیر بکه ن و سه ره نجامی زیناش ههر له مانه وه ده ست پی ده کات، شاعیر فهرموویه تی:

(نَظْرَةُ فَاِتْسَامَةٍ، فَسَلَامٌ فَكَلَامٌ فَمَوْعِدُ فَلِقَاءٍ)

ئای چه ند کاریکی نا شایسته یه به ریزی مرو و پیرۆزی ژیا نی هاوسه ری بوک و زاویه له یه که م ساتی ژیا نی هاوسه ریدا ده بی له به ر چاوی یه کتر نه و ژنه ی ده ست بخاته ناو ده ستی یه ک به یه کی نه و هه موو پیاوه نا مه حهرمه گورگ دلانه، نه و پیاوه ش که زاویه ده ستی بخاته ناو

دەستی یەك بەیەکی ئەو هەموو ژنە نا مەحرەمە نەشیوانە، بە ناوی تەوقە ی پیرۆزبایی لی کردنەو! که له راستیدا پیرۆزبایی لی کردن نییه. ناگر له دین و ئیمان و پیرز و حورمەت و پاکی خیزان بەردانە! هەر خیزانیکیش سەرەتاکە ی بەم هەموو بی شەرعییە دەست پی بکات بی گومان عاقیبەتی هەر ئەو یە دوا ی مانگیك دوو مانگ بووک و زاوای تازه لەیەك دەکەونە تەقە و تەلاق.

حەیف بۆ موسلمان کە یەکی له سیفاته بەرز و بالاکانی بوونی غیرەتە لەسەر ناموس و شەرەفی کەچی بیدینان بەم ناوی هۆلی شایی و ئاھەنگی بووک گواستەنەو و مۆدە و مۆدبازییەو چون غیرە ی موسلمانانیا نەهیشت و ئەو بەرگی بووکە کە پەرمزی پاکی و خوشەویستیە کرا بە بەرگیك کە تەنها بەناو بەرگە، ئەگینا هەموو لاشە ی ئەو بووکە بەدەرەو یە و لە زاوا باشتەر هەموو ئامادە بووان تەواوی لاشە ی بوکەخان دەبینن و زاواش مووی لاشە ی ناجوئی!!

۵. نوێکردنەو ی خوشەویستی له نیوان ژن و میرددا، چونکە بە تێپەر بوونی کات و چەند سالیك و پەیدا بوونی منال و گران بوونی ژیا ن خوشەویستی نیوان ژن و میرد ئاساییە ئەگەر کالبوونەو یەك پووی تی بکات، جا بۆ نوێکردنەو و تازه کردنەو ی ئەو خوشەویستیە پێویستە ژن و پیاو کو مەلیك هەلسوکهوت لەگەل یەکتەیدا ئەنجام بدەن کە هی سەرەتای بەیەك گەشتنیانە لە کەژاوی پیرۆزی هاوسەریاندا، با بچینە خزمەت پیغەمبەر ی خوشەویستمان ﷺ و بزانی ئەو سەرور و پیشەوایەمان چی کردوو لەگەل خیزانی بەریزی خویدا، خاتوو عائشە ی دایکی ئیمانداران بۆ ئەو ی هەموو ژن و میردیکی موسلمان

لهم خوشی و خوشه ویستی نو یکردنه وه به بیبهش نه بن. وه کو دایکیکی ماموستا و دلسوز که له گهل نه وه موو نه دهب و شهرم و گه وره ییه ی خوی له بهر خاتری ئیمه بومان ده گیریتته وه و ده فرموی: (كُنْتُ أُغْتَسَلُ أَنَا وَرَسُولَ اللَّهِ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ بَيْنِي وَبَيْنَهُ، فَيُبَادِرُنِي حَتَّى أَقُولَ لَهُ: دَعْ لِي، وَهُمَا جُنْبَانٌ) رواه البخاري (٢٥٠) و مسلم (٣٢١)

واته: من و پیغه مبهری خواصه ﷺ به یه که وه خومان دهشت و مه نجه لی ئاو له نیوانماندا بوو، هه ردو و کمان ئاومان له و مه نجه له ده رده هیئا و به لاشه ی خوماندا ده کرد، پیغه مبهری ﷺ وه کو یاری و سوبه تیک بو نه وه ی من بینیتته قسه خیرا خیرا ئاوی به خویدا ده کرد. تا منیش وتم: به سه به سه با نه و توژه ئاوه ی ماوه بو من بییت، وه لهم خوشتته دا هه ردو کیان - پیغه مبهری خواصه ﷺ و عائشه له شیان گران بوو، وه خوشتتی واجب بوو.

که واته: هه رچه نده ژن و میرد هه ژار بن، له خانویه کی ساده و ساکار و چه مامیکی به قور دروستکراودا بژین، وه ته نها مه نجه لی ئاویان هه بی، ده توانن له سه ر نه و مه نجه له ئاوه و له و ناو چه مامه ساده و ساکاره دا خوشه ویستی نیوانیان تازه بکه نه وه، وه چیژ و له زهت له کاتی خوشتته که شدا به دوو وشه ی خوش و زه رده خه نه یه کی پرمانا بو یه کتر ده ربهرن.

وه له م کاته دا که ژن و میرد به یه که وه خویان ده شو ن دروسته ته ماشای هه موو لاشه ی یه کتری بکه ن، هه ره وه کو پیغه مبهری خواصه ﷺ فرموویه تی: (إِحْفَظْ عَوْرَتَكَ إِلَّا مِنْ زَوْجَتِكَ) دامین و عه وره تی خوت بپاریزه له وه ی که س بیبینی ته نها هاوسه ری خوت نه بییت!

زانای ناودار پیشه‌ها (إِبْنُ قَدَامَةَ) له کتیبی (المعنی ج ۷ ص ۴۵۸) ۱۰
 ده‌فهرموی: (وَمُبَاحٌ لِّكُلِّ وَاحِدٍ مِنَ الزَّوْجَيْنِ النَّظَرُ إِلَى جَمِيعِ بَدَنِ صَاحِبِهِ وَلَمَسَهُ
 حَتَّى الْفَرْجِ) واته: ره‌وایه و حه‌لآله بو هره‌یه‌کی له ژن و پیاو که ته‌ماشای
 هه‌موو لاشه‌ی هاوسه‌ره‌که‌ی خوی بکات وه ده‌ستی لی بدات ته‌نانه‌ت ته‌ماشا
 کردن و ده‌ست لی‌دانی عه‌وره‌تیشی - نه‌ندامی زاو‌زیشی...

هه‌موو نه‌مانه‌ش که شهرع باسی ده‌کات بو نه‌ویه که خوشه‌ویستی
 نویبته‌وه و له کال بوونه‌وه و ساردبوونه‌وه بیاری‌زی.

وه پیغه‌مبه‌ری خواستگار هانی پیاوانی داوه که پیش جوت بوون یاری و
 گالته و گه‌پ و قسه‌ی خوش و ماچ کردن و دم و لیو مژین نه‌نجام بدن له‌گه‌ل
 خیزانه‌کانی‌ندا، هه‌روه‌کو پیغه‌مبه‌ری خواستگار به جابری هه‌موو کاتی که وتی بیوه
 ژنیکم ماره کردوه: (مَالِكٌ وَالْعَذَارَى وَلَعَابِهَا)

زانای گه‌وره - إِبْنُ حَجَرٍ له (فَتْحُ الْبَارِي ج ۹ ص ۲۵) فهرموده‌ی ژماره
 ۱۰ ((۵۰۸۰)) ده‌فهرموی: (فِيهِ إِشَارَةٌ إِلَى مَصْرِ لِسَانِهَا وَرُشْفُ شَفَتَيْهَا، وَذَلِكَ يَقَعُ
 عِنْدَ الْمَلَاعِبَةِ وَالْتَقِيلِ) واته: له‌م فهرموده‌یه‌دا ئاماره به‌وه کراوه که پیاو زمانی
 ژنه‌که‌ی خوی بمژئی، وه لیوه‌کانی بمژئی له کاتی ده‌ستبازی و ماچ کردنی
 پیش کاتی جوت‌بوندا.

که‌واته: نه‌وه‌ی نه‌ورویی و نه‌مریکی و لادینه‌کان به‌حه‌رامی ده‌یکه‌ن و
 له‌ریگای سه‌دان که‌نالی ئاسمانیه‌وه نیشانی خه‌لکی جیهانی ده‌دن و
 مه‌به‌ست و مه‌رامیان نه‌ویه خه‌لکی فی‌ری خیانه‌تی هاوسه‌ری بکه‌ن و به‌و
 شیوه‌یه‌دهم بخه‌نه‌ناو ده‌می یه‌کتره‌وه، ئیسلامه‌ ئازیز و جوانه‌که‌ی خو‌مان
 که‌ کالایه‌که‌ پر به‌ بالای مرو‌وه و حه‌ز و ئاره‌زووه ره‌واکانی، به‌هزار سال
 زیاتر پیش نه‌وان به‌ سوننه‌تی داناوه، به‌لام هاوسه‌ره‌گه‌ل هاوسه‌ره‌که‌ی
 خویدا نه‌مه نه‌نجام بدات، نه‌ک له‌ پشته‌وه له‌گه‌ل که‌سیکی تر نه‌مه نه‌نجام

بدات و خیانهتی هاوسەری بکات! بە داخەوێ هێشتا کەسانێک لە ناو
موسڵماناندا بەهۆی دورکەوتنەوە لە دین و بەرنامەی ئیسلام نازانن ئیسلام و
پیغەمبەرە پایە بەرزەکەیی هەزاران ھەلاوات و سەلامی خوازی لەسەر بێ،
ئەمەیی باس کردووێ کە ژن و مێرد بە یەکەوێ ئەنجامی بدەن.

وێ ھەرکاتی ژن و مێرد لە تەواوی تەمەنی هاوسەریتیاندا ئەم جووێ
ھەلسوکهوێ ھەست بزوێنێ ئارەزووی ھەڵاڵ جولێنێ بە یەکەوێ ئەنجام بدەن،
بە دانیایێ ھەوێ ھیچ کامیان شەیتان و نەفسی بەد زال نابێت بە سەریدا کە
توشی خیانهتی هاوسەری بکات.

٦. ھەر یەکە لە پیاو ژن بەردەوام ئەو پەیمان بەستنی ھەیان لەبەرچاو و
لە ناو بێر و مێشکدا بێت کە لە کاتی عەقدی زەواجە کە یاندا بە یەکیان داوێ و
بە ئامادەبوونی ھەلی ئەمری ئافەرەتە کە و زانایەکی بەرپرسی ئاینی ئیسلامی و
دادوەردا و دوو شاھیدی خواناسی بەرپێزدا ئەم کووێ دەستی خستۆتە ناو
دەستی خەزوری ھەوێ پەیمانی داوێ کە هاوسەریکی بە ھەوفا بێت لەگەڵ
ھاوسەر و ھاوژینی داھاتووی ژانییدا و ھەرگیز خیانهتی لێ نەکات و
مافەکانی جیبەجی بکات، وێ ھەر ھەوھا کچیش کاتی ئیزن و پەزنامەندی لێ
وێردەگیری و ھەموو لاشەیی تەزوی خوشی پێدا دی کاتی دەلی پازیم شوو
بەو کووێ بکەم، ئەو پەزنامەندی نواندنەش وەعد و بەلێنیکە کە پێویستە
پێوێ پابەند بێ و ھەرگیز ئەو کووێ کە بە تەواوی ئارەزووی خۆی ھەلی
بژاردووێ بۆ ھاوسەری خۆی نە یگۆریوێ تەوێ بە ھیچ پیاویکی سەر ئەم
زەوی ھەو، چونکە پەیمانی داوێتی کە ژنیکی بە ھەوفا و دڵسۆز بێت بۆ
مێردە کەیی!

خۆ مارەکردن و وتنی وتەیی پەرمانا و پیروزی -ئەنکاح و تزویج- ھەر
دوو وشەیی سادە و ساکار و بێ ناوھێرک نییە، وێکو بێدینەکان دەلێن جا ئەو
مارەبێرینەیی بۆچی ھەو؟ نەخیر، ئەو گریبەستی ھاوسەری ھەلگرتنی

ئەمانەتێکی زۆر زۆر گەورەیه و خیانەت لەو ئەمانەتە گەورەترین تاوانە، بۆیه سزای کوشتنی بە نارهەتترین و ئازادارترین شیوەی کوشتن بۆی دیاری کراوە کە ڕەجەم کردنە بە بەرد، پێغەمبەری خوا ﷺ لە وەصیەت و ڕاپرسیەکانی کۆتایی ژیان و سەرەمەرگیدا و لە وتاری مال ئاوایدا پووی لە پیاوان کرد و فەرمووی: (إِتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ، فَإِنَّكُمُ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمُ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ) (رواهُ مُسْلِمٌ ۱۲۱۸)

ئەو مەرەپەرینە گریبەستی کە بۆ هەتا هەتایە ئیمزا دەکری، نابێ بۆ کاتی بێ و ناوی کاتی تێدا بوتری، چونکە ئەو کاتە دەبێتە نیکاحی مۆتەعە کە حەرەمە و پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی: (أَلَا إِنِّي قَدْ كُنْتُ أَبْحَثُ لَكُمْ زَوَاجَ الْمُتْعَةِ وَإِنِّي أَنْهَأَكُمُ عَنْهُ) (رواهُ مُسْلِمٌ)

واتە: ئاگادار بن من پیشتر -زەواجی مۆتەعە- م بۆ حەلال کردبوون و ڕینگام دابوو کە هاوسەرگیری کاتی بکری، بەلام ئەو بەراستی و دڵنیایی تەواو دەوێتە لێتان قەدەغە دەکەم و ئەو جوړە هاوسەرگیریە ئەنجام مەدەن) ۷. دەبێ ژن و پیاوی خیانەت کار لە هاوسەرەکانیان بزانن و سەیری ڕابردووی ناپاکان بکەن، کە لە زووترین کاتدا ئەو تاوانە گەورەیان ئاشکرا دەبێ و ئابروویە کە لە ناخدا نەیانماوە و پەردەیهکیان بەسەردا داوە لەبەرچاوی خەڵکدا، ئەو پەردەیهش لادەچی و سوک و ڕیسوا دەبن و ئەو کارە ناپاکەیان بە شاراوایی نامێنێتەو.

۸. ئەبێ ژن و پیاوی ناپاک لە هاوسەریان بزانن ئەگەر لەم دنیایەشدا ئاشکرا نەبن و کارە دزیو بوگەنەکیان بۆ بجێتە سەر ئەو لە قیامەتدا توندترین سزای ناو قەبر و دۆزەخیان بۆ هەیه و پێغەمبەری خوا ﷺ لە کاتی شەوڕەیدا نیشانی درا کە خەڵکانیک گۆشتی پاک

له بهر ده میاندا بوو که چی ده چوون گوشتی که لاکي بوگه نیاں ده خوار د.
 جوبریل فهرمووی: نه وه ناپاکانن که هاوسه ری حه لآلی خو یان هه بووه و
 چون خو یان به حه رام تیږ کردووه، وه فهرمووی هه ر له کاتی شه وره ویدا
 —معراج— دا، بیریکی قولم بینی که وه کو ته نور وابوو سه ره وهی ته سک و
 ژیره وهی پاڼ پر بوو له ژن و پیاوی پووت و ناله و هاواریان لی بهرز
 ده بووه وه و وه کو دانوله ی ناو مه نجه ل به ته ورژمی ناگره که بهرز
 ده بونه وه و دووباره ده چونه وه ناو قولایی ناگره که وه، پرسیم: نه وانه
 کین؟ جوبریل فهرمووی: نه وانه زینا کارانن.

داواکارم له خوای گه وره هه موو هاوسه ران وه فادار بکات و
 خوشه ویستی و پیز و پاکی له ناو هه موو خیزانیکدا بی و خیانه ت و
 ناپاکی و ناپاکان له ناو خیزاندا و له کومه لگای موسلماندا نه مینی و له
 ناوچی. اللهم آمین.

سه رچاوه کان:

قورئانی پیروژ

فهرمووده کانی پیغه مبه ر^{صلی الله علیه و آله}

تُحْفَةُ الْعُرُوسِينَ - محمد متولي الشعراوي ص ۲۰۹ ، ص ۱۹۲

الْخِيَانَةُ الرُّوجِيَّةُ - محمد حبيب الفندي ص ۸ ، ص ۴۲ ، ص ۷۹

الموسوعة الذَّهَبِيَّةُ مِنَ الْقَصَصِ الْوَاقِعِيَّةِ - محمد احمد الهاللي ص ۵۰۹

ته فسیری ئاسان - بورهان محمد امین

صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ - محمد علي الصَّابُونِي - ج ۱ ص ۱۲۲

وتاری یہ کہم بو مانگی

رہجب

بانگا

وتاری یه‌که‌م بۆ مانگی ره‌ج‌ه‌ب

((بانگ))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: له وتاری ئه‌م‌پۆدا باسی (بانگ) ده‌که‌ین إنشاء الله. بانگ که شیعاری ئیسلامه و مارشی ئومه‌تی ئیسلامه و تاکه شتی‌که که هه‌رگیز کۆنبونی به‌سه‌ر نایه‌ت و مروّقه‌هه‌رچه‌نده گویبیستی بی‌ت، زیاتر تامه‌زرووی ده‌بی‌ت و پوژی پینج جار له هه‌موو مرگه‌وتیکه‌وه له گوند بی‌ت یان شارۆچکه یان شار ئه‌و شیعاری ئیسلامه به گویی موسلماناندا ده‌دری‌ت، به‌لام پوژی‌ک له پوژان مروّقی موسلمان نه‌ک هه‌ر هه‌ست به بی‌زاری ناکات لی، به‌لکو ئه‌گه‌ر له کاتی هه‌ر نوژی‌کدا گویی له ده‌نگی بانگ نه‌بی‌ت، هه‌ست به بی‌تاقه‌تی ده‌کات و خیرا پرسپاری ناو می‌شکی دیته سه‌ر زوبانی و به‌سه‌رسوپرمانه‌وه ده‌پرسی‌ت ئه‌وه بانگی نه‌فه‌رموو؟! وه باوک و باپیرانمان ئه‌و قسه‌ جوان و به‌جییه‌یان فیر کردوین که هه‌ر ئاوه‌دانییه‌ک ئه‌گه‌ر سی مالیشی تیدا نیشته‌جی بن، ئه‌گه‌ر پینج فه‌رزه بانگی تیدا نه‌دری‌ت، فه‌رموویانه ئه‌وه ئاوه‌دانی نیه و ئه‌و شوینه کاوله و به‌ره‌و چۆلبوون و ویران بوون ده‌هوات، به‌لی بانگ نیشانه‌ی ئاوه‌دانییه، نیشانه‌ی زیندوویه‌تی دل و ناخ و می‌شک و ده‌رونی دانیش‌توانی ئه‌و شوینه‌یه، بانگ نیشانه‌ی دینداری و خواناسییه، نیشانه‌ی به‌گه‌وره زانینی خوی تاک و ته‌نهایه به ((الله اکبر)) به‌لی هه‌ر خوا‌گه‌وره‌ی هه‌موو گه‌وره‌و و ده‌سه‌لاتدارانه و مروّقه‌ته‌نها ده‌بی بۆ ئه‌و خوایه مل که‌چ بکات و سه‌ر بخاته سه‌ر زه‌وی، بانگ بانگی ئازادی

مروقه‌كانه له هه‌موو چه‌وسانه‌وه و كوێلایه‌تی كردن و خو به كوێله كردن. بانگ واته كوێبونه‌وه‌ی مروقه‌كان له ژێر دروشمی سه‌رفرازی و و بزگاریدا، بزگاری له مه‌ینه‌تی و ماندوو بوونی دونیا، بزگار بوون له نه‌هامه‌تی قه‌بر و قیامه‌ت. پوشتن به‌ره‌و مالی خوا و سه‌ر به‌رمال له کاتی گوێبیست بوونی (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ) و (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) دا...

به‌ریزان: له ناو هه‌ندی له موسلماناندا قسه‌یه‌ك بڵاوه كه گوايه سه‌ره‌تا بانگ له كوله‌كه‌دا دراوه و موسلمانان نه‌یان‌توانیوه به ئازادی و به ئاشكرا بانگ بڵێن، به‌لام ئه‌م قسه‌یه‌ی بێ بنه‌مايه و هه‌ر ئه‌وه‌نده به‌سه بو وه‌لامدانه‌وه‌ی ئه‌م قسه‌ ناراسته كه بڵێن: بانگ له قو‌ناغی بانگه‌وازی مه‌ككه‌دا نه‌بووه تاوه‌كو موسلمانان له ژێر هه‌ره‌شه و ئازاردانی موشریكه‌كاندا نه‌توانن به ئازادی بانگ بڵێن، به‌لكو بانگ له قو‌ناغی مه‌دینه‌دا بوو به دروشمی موسلمانان، له كاتی‌كه‌دا موسلمانان خاوه‌نی هی‌ز و ده‌سه‌لات و سه‌ربه‌خوایی ته‌واوی خو‌یان بوون له ناو شاری مه‌دینه‌دا، وه پیم‌خۆشه‌گه‌شتی‌کی پو‌حی بکه‌ین و بپو‌ین بو‌ شاری مه‌دینه‌ی پرشن‌گدار و خزمه‌تی پی‌غه‌مبه‌ری نازدار ﷺ و هاوه‌له به‌ریزه‌کانی، له‌ناو هاوه‌له به‌ریزه‌کاندا ده‌چینه‌ خزمه‌ت عبدالله‌ی کوری زه‌ید و لی‌ی ده‌پرسین: ئایا چو‌ن بانگ هاته‌ ناو موسلمانانه‌وه؟ عبدالله‌ی کوری زه‌ید ده‌فه‌رموی: موسلمانان چو‌ونه‌ خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ داوایان لی‌ کرد كه دروشمی‌ك، ده‌نگی‌ك. نیشه‌یه‌ك دیاری بکری‌ بو ئه‌وه‌ی موسلمانانی پی‌ ئاگادار بکری‌ته‌وه كه کاتی نوێژ هاتوو و پووبکه‌نه‌ مزگه‌وت و نوێژی جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام بدن، کو‌مه‌لی‌ شت پی‌شنیار کرا، له‌ناوایاندا باسی ئه‌وه‌ کرا كه (ناقوس) لی‌ بدری‌ و هه‌ر كه

گویان له دهنگی ناقوسه که بوو بزائن که ئه وه کاتی نویژ هاتووه. پیغه مبهری خواص الله فهرمووی: هه رچه نده ناقوس هی گاورانه، به لام به نابه دلیه وه فهرمووی: با له مه و دوا ناقوس لیبدری، عبدالله ی کوری زهید ده فهرمووی: ئه وه شه وه که له پوژده کهیدا ئه وه بریاره درا، له خه ونمدا که سیکم بینی زهنگیکی گه وره ی پی بوو، وتم: ئه وه به چهند ده یفروشی، وتی: پیم بلی بوجیته؟! وتم: زهنگی پی لیده دهین و موسلمانانی پی ناگادار ده کهینه وه که کاتی نویژ هاتووه، وتی: نا، ئه م زهنگه به که لکی ئه وه نایهت، به لام وهره من شتیکی له مه باشترت فیڕ بکه م، ئیتر دهستی کرد به الله اکبر، الله اکبر. تا کوتایی بانگ.

که به خه بهر هاتم نزیک نویژی به یانی بوو، زور به خه وه که دلخوش بووم، ده ستنویژم گرت و به ره و مزگه وت پوشتم بو خزمهت پیغه مبهر الله و له خزمه تیدا دانیشتم و خه ونه که م بو گیرایه وه. پیغه مبهر الله پووی ئه وه نده ی تر گه شایه وه و سوپاسی خوای کرد و فهرمووی: به راستی ئه م خه ونه حه ق و راسته و به لام بیلال له تو دهنگی خوشتر و به هیژتره. هه ر ئیستا برۆنه سه ربانی مزگه وت و تو بانگه که که له خه وندا پییان وتی به هیواشی بلی و با بیلالیش به دهنگی بهرز بیلیت، ده فهرمووی: له سه ر فه رمانی پیغه مبهر الله له گه ل بیلال چوینه سه ربانی مزگه وت و من به هیواشی بانگه که م ده گوت و بیلالیش به دهنگه زولاله که ی بانگه که ی ده وت و تاریکی ئه وه شه وه ی شه ق کرد، هاتینه وه ناو مزگه وت و حه زره تی عومه ری کوری خطاب به په له که عبا که ی به دوای خویدا راده کیشا هاته خزمهت پیغه مبهری خواص الله و فهرمووی: (وَالَّذِي بَعَثَ بِالْحَقِّ لَقَدْ رَأَيْتُ مِثْلَ الَّذِي أَرَى)، فهرمووی: ئه ی پیغه مبهری خواص الله

سویند بهو خوایهی که توی به حق رهوانه کردووه به پیغه مبهه. منیش هه مان نهو وشانهی بانگیان له خهودا پی و تم و نهو خهونهی عبدالله ی کوری زهید بینویه تی و ئیستا گویم له بانگه که بوو منیش هه مان خهونم بینو و نهو وشه ناسکانهی بانگیان به منیش وت. پیغه مبهه ری خوا^{صلواته} زیاتر دلخوش بوو و فهرمووی: (فَلله الحمد) دهی سوپاس و ستایش بو

خوای گه وره. نه م فهرموده ده: رواه احمد و ابو داود و الترمذی و قال حسن صحیح به لئ یمانداران: نه مه چیروک و به سه رهاتی په یدابونی نه م بانگه بهرز و به ریزهیه که پینج جار له شهو و پوژیکدا گوئیستی ده بین و دل و دهرنمان پنی ئاسوده ده بی و ئیمهش لیله دا وه کو پیغه مبهه ری دل سوز و پیشه و امان ده لئین: هه زاران سوپاس و ستایش بو خوای گه وره.

خوشه ویستان: نه م صهحابه به ریزه که عبدالله ی کوری زهیده. خوشه ویستییه کی بیوینهی هه بوو بو پیغه مبهه ری خوا^{صلواته} خه طیبی شه ربینی له (مغنی محتاج) دا ج ۱ ص ۱۳۳ ده فهرمووی: (قيلَ أَن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ، لَمَّا مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ: اللَّهُمَّ اْعْمِي حَتَّى لَا أَرَى شَيْئًا بَعْدَهُ، فَعُمِيَ مِنْ سَاعَتِهِ) واته: کاتی پیغه مبهه ری خوا^{صلواته} وه فاتی کرد و شاری مه دینهی منه و ره بو به شاری خاموشی و خه م و خه فته. کاتی هه وائی وه فاتی خوشه ویستی هه موان^{صلواته} به عبدالله ی کوری زهید گه یشته. له شوینی خوی جولهی بو نه کرا و دانیشته و دهسته کانی بهرز کرده وه بو ئاسمان و به کول و دل له خوا پارایه وه و فهرمووی: خوای گه وره و میهره بان خوت ئاگاداری ئاشکرا و نه ینی هه موو مروقه کانی. ئاگاداری ناو ناخ و دل و دهرونی منیشی. خوایه خوت ئاگاداری که من چه نده

پیغہ مہبری خواہم ﷺ خوشدہوی۔ خواہہ گیان ئەم دونیایہم بویہ پی
خوشہ کہ چاوم بہو پوخسارہ مبارک و نورینہی پیغہ مہبری خواہ پوون
دہبۆوہ، خواہہ ئیستا کہ دہبیستم وا پیغہ مہبری خواہم ﷺ وەفاتی کرد و
دونیا ی فانی بہ جیہیشت، خواہہ گیان داوات لی دہکەم ہەر ئیستا
پووناکی ہەردوو چاوم وەریگریتہوہ و نابینا بم، بۆ ئەوہی لہ دوا ی
رسول اللہ هیچ شتیکی سەر ئەم دونیایہی پی نہ بینم!!! ئەوانہ ی
لەدەوری بوون دہفرمون: ہەر لەویدا کویر بو!

بہراستی ئە ی عبداللہ ی کوری زہید راست کرد لہ خوشہویستی
پیغہ مہبردا، بہراستی دلسۆز بووی، سەلماندت کہ پیغہ مہبری خوات ﷺ
لہ نەفسی خۆت، لہ پوناکی چاوەکانت خوشتر دہویت، ہەر بویہ خوا ی
گہورہ یەکەم راگەیانندی ئەو ئیسلامہ (کہ بانگہ) بہ تۆی خەلات کرد و
بۆ یەکەم جار لہ دەمی تۆوہ چووە گوئی بیلالی حەبەشیہوہ، ہەزاران
رەزا و رەحمەتی خوا لہ تۆ و لہ ہەموو یاران ی پیغہ مہبری دلسۆز و
خوشہویست بی.

ئیمانداران: لہ بارہی گەورہی بانگہوہ کۆمەلی فەرموودہی
پیغہ مہبری خواہم ﷺ باس دہکەین:

قال رسول اللہ ﷺ: (لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْأَذَانِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ
يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهْمُوا، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي النَّهْجِ لَاسْتَبَقُوا
إِلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ، لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا) رواه البخاري

واتہ: ئەگەر خەلکی بیانزانیاہ کہ خیری بانگ دان و پاداشت و
خیری ریزی یەکەمی نوێژی جەماعەت چەندە گەورہیہ، ہەموویان
ہەولیایان بۆ دەدا تا ناچار دہبوون کہ تیر و پشک (قُرعە) ی بۆ بکەن بزانی

بەر کامیان دەکەوئیت بانگ بدەن یان بچنە ریزی یەکەمەوہ بو نوێژی
جەماعەت، وە ئەگەر بیانزانیا یە کە خیری نوێژی نیوہرۆ بە جەماعەت
چەندە ئەو پیشبڕکییان دەکرد و ھەر یەکە ی ھەولێ ئەوہی دەدا زووتر
بگاتە ئەو نوێژە، وە ئەگەر خەلکی بیانزانیا یە کە نوێژی خەوتنان –
عِشاء– و نوێژی بەیانی چ پاداشتیکی گەورە ی ھە یە لای خوا، ئەگەر
لەسەر ئەژنۆش بوایە دەھاتن بو مزگەوت بو ئەنجام دانی ئەو نوێژە بە
جەماعەت لە گەل ئێمامی مزگەوتدا.

واته: هیشتا خه لکی نازانن که ئەم بانگ دان و ریزی یه کهم و
جهماعه تی نیوه پڕۆ و عیشا و به یانییه چهنده خێر و پاداشته که ی
گه وره یه لای خوا، هه رچهنده بیرى لى بکه نه وه هیشتا پاداشته که ی لای
خوا گه وره تره ...

له فہرموودہ کی تردا کہ پیشہوا موسلیم وئہ حمہد ریوایہ تیان
کردوہ، پیغہ مبہری خواہ صلی اللہ علیہ وسلم دہ فہرموی: (إِنَّ الْمُؤَذِّنَ أَطْوَلَ النَّاسِ أَعْنَاقاً
يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

واته: له پوڅي قيامه تدا بانگ بيژان له هه موو كهس زياتر گهردنيان بهرزه، له هه موو كهس زياتر سهر بلندن له پوڅي قيامه تدا، له ناو هه موو خه لكيدا ديارن كه نه وان ه بانگ بيژ بوون له دنيا دا بويه نه و دنده گهردنيان بهرزه.

بەلئى ھەر كەسى بانگەواز بىكات بۇ ئىسلام، خەلكى بانگ بىكات بۇ
(لا إله إلا الله محمد رسول الله) ھەر كەسىك خەلكى بانگ بىكات بۇ پىنگاى
نويژ و سوژدە بردن بۇ خوا. خەلكى فىرى ئەو بىكات سەريان بۇ غەيرى
خوا دانەنەويژن، خەلكى بانگ بىكات بۇ پىنگاى فەلاح و رزگارى ئەو بە

بی گومان خوی گه وره هم له دنیا دا سهر فراز و سهر بلندی ده کات و هم له قیامه تیشدا گهر دنی له هه موو کهس بهرز تره.

نیمانداران: بانگ مهرج نییه هر له ناو مزگهوت و ناو گوند و شاردا بدری به نکو بانگ به ته نها و له ناو شاخ و دۆل و دهشتیشدا که ته نها خۆت بیت و کهسی لی نه بیت دهوتری.

له و باره یه وه عوقبه ی کوپی عامر رضی الله عنه ده فره مو ی: پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله فره مو ی: (يَعْجَبُ رَبُّكَ مِنْ رَاعِي غَنَمٍ فِي رَأْسِ شَظِيَّةٍ لِلْجَبَلِ يُؤَدِّنُ بِالصَّلَاةِ وَيُصَلِّي. فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَنْظِرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَا يُؤَدِّنُ وَيُقِيمُ الصَّلَاةَ يَخَافُ مِنِّي، قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي وَأَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ) رواه أبو داود و النسائي

واته: خوی گه وره زۆر خوشحاله به وهی کاتی که شوانیک له لای مهر که یه ته نه سهر لوتکه ی دۆلێکدا له پال چیا یه کدا خه ریکی له وه راندنی رانه مهر که یه تی. کاتی که وهختی نوێژ دیت بانگ ده دات و به دهنگی خوی له کاتی بانگدا، به الله اکبر، ئه و ناوه دهنگ ده داته وه. پاشان نوێژه که ی ده کات، خوی گه وره به فریشته کانی - ده فره مویت: ته ماشای بهنده کهم بکه ن که ئه م شوانه دلپاکه یه، چۆن ته نها له بهر خاتری من و دور له هه موو پیاو بهرچاویه کی خه لکی، له کاتی نوێژدا بانگی دا و قامه تی کردو نوێژه که ی کرد، ته نها له ترسی منیش ئه و کاره ی کرد، ده ی بزائن وامنیش له هه موو گونا هه کانی ئه و بهنده یه م خوش بووم و ده یخه مه به هه شته وه.

که واته: هر کاتی مروقی موسلمان له دهشت و ده ر و دۆل و سهر چیا بوو، وه کاتی نوێژ هات خیر و پاداشتیکی زۆر زۆر گه وره ی ده ست

دهکەوی و خوای گه‌وره به چاوی په‌حمه‌ت ته‌ماشای ده‌کات ئە‌گەر بێ‌تو
له‌ کاتی نوێژدا بانگ بدات و قامه‌ت بکات و نوێژه‌که‌ی بکات چونکه
ئە‌وه‌ لوتکه‌ی ئیخلاص و دلسۆزی و خواناسییه‌ و دووره‌ له‌ بچوکترین
ریا و به‌رچاوی.

جاریک کابرایه‌ک هاته‌ خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ عه‌زی کرد: ئە‌ی
پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کرده‌وه‌یه‌که‌م پێ بێ ئە‌گەر ئە‌نجامی بده‌م و له‌سه‌ری
به‌رده‌وام بم، به‌ هۆی ئە‌و کرده‌وه‌ جوانانه‌وه‌ بچمه‌ به‌هه‌شت، پیغه‌مبه‌ر ﷺ
فه‌رمووی: ببه‌ به‌ بانگیژی مزگه‌وت، کابرا وتی: ئە‌گەر نه‌متوانی بانگ بده‌م
و ده‌نگی بانگم نه‌بوو چ کرده‌وه‌یه‌کی تر بکه‌م؟ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی:
پیشنوێژی بۆ موسلمانان بکه‌، کابرا وتی: ئە‌گەر نه‌متوانی ئیمامه‌تی بکه‌م و
پیشنوێژی بۆ موسلمانان بکه‌م. چ کرده‌وه‌یه‌کی تر ئە‌نجام بده‌م؟
پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: (فَعَلَيْكَ بِالصَّفِّ الْأَوَّلِ) ئامۆژگاریت ده‌که‌م به‌رده‌وام
هه‌ول بده‌ که‌ له‌ ریزی یه‌که‌می نوێژدا بیت.

زانای گه‌وره‌و ناودار (ئیمامی نه‌وه‌وی رحمه‌له‌ (منهاج الطالبین) دا
ده‌فه‌رمووی: (الْأَصَحُّ أَنَّ الْأَذَانَ أَفْضَلُ مِنَ الْأَمَامَةِ) واته‌: فه‌رموده‌ی راستتر
ئە‌وه‌یه‌: که‌ بانگدان گه‌وره‌تره‌ له‌ ئیمامه‌ت و پیشنوێژی و خێر و
پاداشتی زیاتره‌.

ئیمانداران: بانگ بێژی کۆمه‌لی مه‌رجی تایبه‌تی خۆی هه‌یه‌ که
پێویسته‌ له‌و که‌سه‌دا هه‌بی که‌ ئە‌و ریز و شه‌ره‌فه‌ی به‌ نسیب ده‌بی که
بانگ بدات، له‌وانه‌ش:

۱. کری و نه‌نگری له‌سه‌ر بانگدانه‌که‌ی و ته‌نها له‌به‌ر په‌زنامه‌ندی
خوا بانگ بدات و چاودی‌ری کاتی بانگ بکات، نه‌ک وه‌کو مۆزه‌فیک

تهماشای بانگدان بکات و ئەگەر کاتی دهوامی خوێ نهبوو گوێی پێ نهبات و بانگهکهی تهنها بۆ موجه وهرگرتن بێت!

۲. واباشه و سونهته که بانگ بێژ له کاتی بانگداندا به پێوه بێت و پروو له قیبله بێت.

۳. ئەگەر له دهشت و ناودۆل و سه‌رشاخیشدا بێ هه‌ر ده‌نگ هه‌لپێی بۆ بانگدان با هیچ مرو‌فیکیش له‌و ناوه‌و له‌و نزیکه‌ نه‌بی که گوێی لی بێت، سه‌حابی گه‌وره‌ و به‌رێز ئه‌بی سه‌عیدی خودری به‌ پیاویکی فهرموو: تو‌ که‌سیکی ئازده‌لداری و زۆربه‌ی کات خه‌ریکی له‌وه‌پاندنی مه‌رومالاته‌که‌ی و له‌ دهشت و بیاباندای، جا ئامۆژگاریت ده‌که‌م هه‌ر کاتی که‌ وه‌ختی نوێژ هات، (فَارْعُ صَوْتُكَ بِالنِّدَاءِ فَأَنْتَ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جَنِّ وَلَا إِنْسُ وَلَا شَيْءٌ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) واته‌: ده‌نگت به‌رز بکه‌ره‌وه‌ له‌ کاتی بانگدانه‌که‌دا و ده‌نگی لی هه‌لپه‌، چونکه‌ چه‌ندی ده‌نگی بانگیژ بپروات و جنۆکه‌ و مرو‌ف و هه‌ر شتیک ئه‌و ده‌نگی بانگه‌ ببیستی ئه‌وا له‌ پو‌ژی قیامه‌تدا شاهیدی بۆ ده‌بات، ئه‌بو سه‌عیدی خودری به‌ کابرای فهرموو وا نه‌زانی که‌ ئه‌مه‌ قسه‌ی خو‌مه‌ به‌ لکو (سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ) بۆ خو‌م ئاوا له‌ پیغه‌مبه‌ری خو‌ام ﷺ بیستوو. ئه‌م فهرموده‌یه‌ پێشه‌وا بوخاری پیاویه‌تی کردوو.

۴. چاک وایه‌ و سونهته که‌ بانگیژ له‌ کاتی بانگداندا ده‌ستنوێژی هه‌بی، که‌واته‌ ئەگەر بانگیژ هاتبوو وه‌ کاتی بانگ ده‌ستنوێژی نه‌بوو. بۆ ئه‌وه‌ی بانگه‌که‌ له‌ کاتی خویدا دوا نه‌که‌وێت دروسته‌ به‌ بێ ده‌ستنوێژ بانگ بدات.

۵. سوننه‌ته که بانگدان به هیواشی بیت. واته: په‌له‌ی تیدا نه‌کری و له نیوان وشه‌کاندا ماوه‌ی پی ویست بوه‌ستی. به‌لام قامه‌ت به خیرایی ده‌کری.

۶. هر که‌سی بانگی دا، قامه‌تیش هر مافی بانگیژه‌که‌یه و به بی ره‌زامه‌ندی ئه و نابی که‌سیکی تر قامه‌ت بکات.

۷. بانگیژ پیویسته ده‌نگی خوش بیت، ئه‌وه‌تا له ناو ئه و هه‌موو هه‌زاران سه‌حابه‌دا پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} ته‌نها دوو بانگیژی هه‌بووه، ئه‌وانیش بیلالی حه‌به‌شی و عبدالله ی کوری ئوم مه‌کتوم، که ئه و دوانه زور ده‌نگیان خوش بووه، که به‌داخه‌وه ئیستا هه‌رچی راست ده‌بیته‌وه بانگ ده‌دات به بی ئه‌وه‌ی بزانی چون وشه‌کانی بانگ وه‌کو خوی درده‌بری وه به‌بی ئه‌وه‌ی هیچ ده‌نگ‌خوشیه‌کی تیدا بیت، به‌لکو گه‌لیک له بانگیژه‌کان نه‌وه‌ک هر ده‌نگیان خوش نییه، به‌لکو له ده‌نگ ناخوشه‌کانی ناو خه‌لکن و به‌م شیویه به‌هوی هه‌له له وشه‌کان و ناخوشی و ره‌قی ده‌نگه‌که، ئه و بانگه عه‌ظیمه سه‌رنج راکیشه هه‌ست بزۆینه‌ره ئه و ته‌ئسیر و کاریگه‌رییه‌ی نه‌ماوه..

به‌ریزان: هر سه‌باره‌ت به بانگ چه‌ند شتیکی پیویست هه‌یه که ئیمانداران ده‌بی لێ ئاگادار بن:

۱. هر کاتی بانگ درا، ئه‌وه‌ی گوئی له بانگه‌که‌یه وه‌لامی بانگیژ بداته‌وه، واته: بانگیژ چی وت، ئه‌ویش هه‌مان شت بلّیته‌وه، ته‌نها له (حي على الصلاة) و (حي على الفلاح) دا نه‌بی که کاتی بانگ بیژ ئه‌م دوانه‌ی فهرموو، ئه و که‌سه‌ی که گوئی له بانگه‌که‌یه له وه‌لامی ئه‌م دوانه‌دا ده‌لی: (لا حول ولا قوة إلا بالله) ئه‌مه‌ش والله اعلم له‌به‌ر ئه‌وه‌یه که تو گویت له بانگیژ ده‌فهرموو (حي على الصلاة) ئه‌ی خه‌لکینه

خیراکەن وەرن بەرەو نوێژ، تۆ که گویت لێیه و خۆت ئاماده دهکە ی بەرەو پوشتن بۆ دەستنوێژ و سەر بەرمال و ناو مزگەوت دەلێی (لا حول ولا قوة إلا بالله) خوايه گيان هەرچهنده وا من ههستاوم و به قاچهکانم دهپۆم بهلام گەر تۆ هیز و قووتم پی نه بهخشیت و یارمهتیم نه دهیت ناتوانم یهک ههنگاو ههلبنیمهوه و ئهوه تۆ یارمهتیت داوم و پهرحمته پی کردووم و هیدایهتت داوم که پوو له مزگەوت و سەر بەرمال دهکەم. له کاتیکیدا دهیان کهسی وهک من هەر نوێژ و مزگهوتیان له بیریش نییه. خوايه ئهوه ئازایهتی خۆم نییه به لکو که رهه و پهرحمهتی تۆیه پیت بهخشووم، پیغه مبهری خوا ﷺ فهرموویهتی: (إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ) رواه البخاري و مسلم.

۲. هەر کاتیک بانگییژ له بانگ بووه، بانگییژ دهکەش و ئهوه که سهش که گوئی لێیهتی سوننه ته صلاوات له پیغه مبهری ﷺ بدات و پاشان بلی: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَةَ... الخ) ههروهکو جابر رضی الله عنه دهفهرمووی: پیغه مبهری خوا ﷺ فهرمووی: (مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: (اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَةَ... الخ) حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ) رواه البخاري

واته: هەر که سیك که گوئی له بانگ بوو، له دوا ی تهواو بوونی بانگه که وتی: (اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَةَ... هتد) ئهوا له پوژی قیامه تدا شهفاعهتی منی بۆ مسوگەر دهبیئت.

۳. سوننه ته له نیوان کاتی بانگ و قامه تدا دوعا و پارانه وهی زۆر بکری، پیغه مبهری خوا ﷺ دهفهرمووی: (الدعاء لا يُرد بين الأذان والاقامة)

رواه الترمذي وقال حديث حسن صحيح

واتہ: لہ نیوان بانگ و قامہ تدا دوعا و پارانہ وہ پرت ناکریتہ وہ و
خوای گہورہ قبولی دہکات.

۴. بانگ و قامہ ت لہ نویژی فہوتاویش لہ کاتی گیرانہ وہیدا دہکری.

واتہ: نہ گہر کہسی لہ کاتی نویژدا خہوی لیکہوت. یان لہیری چوو کہ
کاتی نویژہ، وہ نویژہ کہی فہوتا، نہوا وا چاکہ کہ ویستی نویژہ کہی
بگیریتہ وہ بانگ بدات و قامہ ت بلّی نہمجا نویژہ فہوتا وہ کہی بگیریتہ وہ، لہ
ریوایہ تی (ابو داود) دا ہاتوہ لہ بہ سہرہاتی نہوہ دا کہ پیغہ مبرہ صلی اللہ علیہ وسلم و
صہ حابہ کان لہ غہزایہ کدا بوون، لہ بہر دووری ریگا و گہرمای کاتہ کہ و
ماندووبونی سہ فہرہ کہ کاتی شہو خہوتن خہ بریان نہ بووہ ہتا پوژ ہلہات
وکاتی نویژی بہ یانی بہ سہر چوو، جا کہ ہستان و دہست نویژیان شت،
پیغہ مبرہ صلی اللہ علیہ وسلم فہرمانی کرد بہ بیلالی حہبہشی بانگ بدات و قامہ ت بکات
نہمجا نویژہ کہ یان بہ گیرانہ وہ کرد. جا نہ گہر ہاتو نویژہ فہوتا وہ کان
چہند نویژیک بوون، سوننہ تہ بو نویژی یہ کہ میان بانگ بدری و بو نویژہ کانی
تر تہ نہا قامہ ت بکری، ہر وہ کوئو باسہی کہ کاتی کافرہ کان پیغہ مبرہ
خوایان صلی اللہ علیہ وسلم مہ شغول کرد لہ پوژی خہندہ قدا تاوہ کو چوار نویژیان فہوتا،
ہتا وہ کوئوہندہی خوا مہیلی لی بیت شہو پویشٹ، نہمجا پیغہ مبرہ
خوار صلی اللہ علیہ وسلم فہرمانی کرد بہ (بیلال) کہ بانگ بفہرموی و قامہ ت بکات، ئینجا
نویژی نیوہ پوئیان گیرایہ وہ، ئینجا فہرمانی پی کرد قامہ تی کرد و نویژی
عہ سریان بہ قہزا گیرایہ وہ، پاشان بیلال قامہ تی کردہ وہ و نویژی مہ غریبیان
گیرایہ وہ، ئینجا بیلال قامہ تی کردہ وہ و نویژی عیشایان کرد، واتہ تہ نہا یہک
بانگیان دا بو نویژی یہ کہم و بو نویژہ کانی تر تہ نہا قامہ ت کرا.

لہ بارہی گہورہیی بانگہ وہ لہ (فقہ السنۃ) ی سید سابق ج ۱

ص ۱۱۰ دا، دہ فہرموی: ئیمامی قورطبی و غہیری نہویش فہرموویانہ:

بانگ هەر چه‌نده له پووی ژمارهی وشه‌کانیه‌وه‌که‌مه، به‌لام له‌گه‌ل
 ئه‌وه‌شدا له پووی ناوه‌پۆک و ماناوه‌عه‌قیده و بیر و باوه‌ری ئیسلامی به
 ته‌واوه‌تی له خۆ‌گرتووه، چونکه‌سه‌ره‌تا به (الله اکبر) ده‌ست پی ده‌کات
 که باسی بوون و گه‌وره‌یی ده‌سه‌لاتی خوا ده‌کات که له سه‌رو‌هه‌موو
 ده‌سه‌لاتیکه‌وه‌یه، ئه‌مه‌ش به‌شی یه‌که‌م و بنچینه‌ی بیر و بپروایه، ئینجا
 ده‌وتری (اشهد ان لا اله الا الله) واته: باسی یه‌کتاپه‌رستی و ته‌وحیدی
 خوایی ده‌کری و نه‌فی شه‌ریک بو خوا قه‌رار دان ده‌کری ئینجا باسی
 پیغه‌مبه‌رایه‌تی حه‌زه‌تی (محمد) ده‌کری که ئه‌م شایه‌تانه به (لا اله الا
 الله، محمد رسول الله) پوکنی یه‌که‌می ئیسلامه‌تییه، ئینجا باسی
 کۆله‌که‌ی ئیسلام و پوکنی دووه‌می ئیسلام ده‌کات که نوێژه، ئینجا
 باسی پزگاربوون له عه‌زایی خوا ده‌کری له قیامه‌تدا، واته باسی
 پوکنیکی گه‌وره‌ی ئیمان ده‌کری که بپروابوونه به پۆژی دوا‌یی، ئینجا له
 کۆتاییدا جاریکی تر باسی گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتی بی سنوری خوای
 گه‌وره ده‌کری و ته‌ئکید له بی شه‌ریکی خوا ده‌کریته‌وه، به واتای ئه‌وه‌ی
 که کۆتایی هه‌موو شتیکی ته‌نها بو لای خوا ده‌گه‌ریته‌وه و به‌قا و مانه‌وه
 ته‌نها هەر بو خوایه.

ئیمانداران: به‌پراستی ته‌نها هەر ئه‌م بانگه‌ی ئیسلامه که قه‌ت کۆن
 نابێ، شه‌و و پۆژ له ته‌واوی ئه‌م سه‌ره‌زه‌ویییه به به‌رده‌وامی بانگ ده‌دری،
 به‌هۆی جیاوازی کاته‌کانه‌وه، کاتی لی‌ره بانگ ته‌واو ده‌بی له شوینیکی
 تر ئه‌مجا ده‌ست ده‌کری به بانگیکی تر، به‌پراستی جیگای خۆیه‌تی و
 واجیبه که شانازی به ئیسلامه‌که‌مانه‌وه بکه‌ین که خاوه‌نی بانگیکی ئاوا
 جوان و هه‌میشه به‌رده‌وامین، که له ته‌واوی می‌ژوی مرو‌ق‌ایه‌تیدا هیچ دین

و ئايدۆلۆژىيەك مارشى وا جوانى ھەرگىز نەبوو، كە بۆ ھەموو سەردەم
و زەمان و زەمىنىك بىشيت و ھەرگىز مروۋە لىي بىزار نەبى و ھەمىشە لاي
تازە بىت، كە غەيرى بانگ ھەر شتىكى تر بە درىژايى تەمەنت پوژى
پىنچ جار گويت لىي بىت و لىي بىزار دەبى و لانى كەم گوئي بۆ ناگرى،
نەك وەك بانگ پىنچ فەرزە بەدل گوئي بۆ دەگرى و وەلامىش دەدرىتەو
و دل و دەرونىش پىي نوئ دەبىتەو...

ئەم بانگى ئىسلامە ھەمووى ئامۇڭگارىيە، بە دەنگى بەرز بە
كاربەدەست دەلى، بە دەسەلاتەكەتەو مەنازە و تەكەبور لىمەدە چونكە
لەسەر و دەسەلاتى تۆو دەسەلاتدارى گەورە كە اللە يە ھەيە و (اللە اكبر)
ئەگەر ياخى ببى و لە سنور دەرچى، دەسەلاتەكەت لەناو دەبات، وە بە
مىللەتەش دەلى زەلىل مەبە، كەس بە پازىق و ژىنەر و مرىنەرى خوت
مەزانە تەنھا پروت لە خوا بكە، چونكە (لا إله إلا الله)

خۆشەويستان: بەراستى بانگ ئەوئەندە گەورەيە كە ھەقى خۇيەتى لە
كاتى بانگدا تا تەواو بونى وەكو شىۋازى وەستانى سەربازى ھەموو
كەسىك لە شوپىنى خوى بوەستى و ھەموو كپرین و فروشتن و قسە و
باسىك و دەنگ و باسىك بوەستىنرى و بە دل گوئي بۆ بگرى و بە زمان
وەلام بدرىتەو، خەطىبى شەربىنى لە (مُغْنِي مُحْتَاج) دا لە باسى بانگدا
دەفەرموى: نَعَمْ قَدْ يَسْنُ الْأَذَانَ لِغَيْرِ الصَّلَاةِ: بەلى سوننەتە بانگدان بۆ
غەيرى نوپۇش وەكو: كەما:

۱. في آذان المولود: به گويى منالى تازه لهدايك بوودا له رۆژى
حه وتمه دا
۲. والمهوم: كه سيك خه مبار و دلتهنگ بى و نه خوشى دهرونى هه بى
۳. وَالْمَصْرُوع: ئه و كه سهى كه بورانه وهى له گه لدايه و فيى لى دى.
۴. والغضبان: كه سى توپه كه مه ترسى ئه وهى لى دهكرى له كاتى
توپه يه كهيدا زهره ريك له كه سيك بدات و ئه وهنده توپه بى گوى بو كه س
نه گرى.
۵. وَمِنْ سَاءِ خَلْقِهِ مِنْ إِنْسَانٍ أَوْ بَهِيمَةٍ: مروؤ و ئارژه لى لاسار
۶. و عند مزدحم الجيش: له كاتى تيك پژانى سوپاي ئيسلام له گه ل كافراندا
۷. وعند الحريق: له كاتى ئاگر كه وتنه وهدا.
۸. و عند توغل الغيلان. أى تمرّد الجن: له و كاته دا كه جنوكه له
شوينيكدا بلاو ده بېنه وه و مه ترسيان لى دهكرى.
۹. وهو والأقامة خلف المسافر: وه سوننه ته بانگ و قامه ت بدرى له
كاتيكدا كه سيكى خوشه ويستت دهروات بو سه فه ريكي حه لال و خير و
ليت دوور ده كه ويته وه، چونكه ماناي وايه تو ئه و كه سه ت به خواى
گه و ره سپارد و وه إنشاء الله به سه لامه تى ده يي نيته وه.
- به لى زانايانى شهرع زان كه فه رموويانه له م نو جيگايه دا بانگ
بدرى، زانيويانه بانگ چه نده گه و ره و پر به ره كه ته و هه موو شتيك له
ناستيدا ده وه ستى و نارام ده گرى.

ئيمانداران: بانگ ئه وهنده گه ورهيه له و کاته دا که له سهر زه وی بانگ
 ددری. له ناسمانیش نه و دهنگه ده بیستری، نه مهش راستیه کی
 زانستییه و بوو به هووی موسلمان بوونی که شتییه وانیکی ناسمانی
 نه مریکی، نه وه بوو کاتی که شتییه وانیکی ناسمانی نه مریکی
 (نارمستر ونگ) له سالی ۱۹۹۹ دا بو گه شتیار ی سهر دانی ولاتی میصر
 دهکات و، به یانییه کیان له دهنگی بانگی به یانی له خو و خه بهری
 ده بیته وه، وشه کانی بانگه که زور سهر ده بیته به لایه وه، باشه خو سی
 سال له مه و بهر له ۱۹۶۹ دا هه مان شتی گوی لی بووه. کاتی له سهر مانگ
 بوو (دیاره خوا ئیراده ی خیری پی بووه بویه نه و بانگه هاتوته گوینی
 له سهر مانگ، بویه له بهر خو یه وه وتی: تو گه وره و به ده سه لاتی نه ی
 په روه ردگار، تو پاک و بیگهر دی نه ی په روه ردگار، ئینجا هندی دوعای
 کرد تا خه وی لی بکه ویتته وه، خه وی لی نه که وت ناچار په راویکی له
 جانتا که ی دهر هیئا تا بیخوینیتته وه، چی خوینده وه هیچی لی حالی
 نه بوو چه زی ده کرد گوینی له و بانگه بیته وه، پوژ بووه وه و هاته خواره وه
 و نانی به یانی خوارد ئینجا له گه ل هاوه لانی دا چوون بو گه پان، له ناو
 مه تحه فیکی فیرعه ونیدا بوون، گوینی له بانگیکی خوش بوو له رادیوی
 یه کی له فه رمانبه رانی مه تحه فه وه، خیرا چووه لایه وه و براده ره کانی
 بانگ کرد و وتی: وهرن وهرن گوی بگرن، نه وانیش هاتن و خه ریک بوو
 قسه بکه ن، بیده نگی کردن تا ته واو بوو، ئینجا به هاوه لانی گوت:
 گویتان لی بوو؟! وتیان: به لی، وتی: ده زانن که ی گویم له مه بوو بو

یەكەم جار!! من لە ساڵی ١٩٦٩ لەسەر مانگ ئەم بانگەم بیستوو!!...
یەكی لە هاوەلانی بردیە لاوە و هەندی پرت و بۆلەیان بوو، پاش چەند
خولەكێك ئارمسترونك برادەرەكانی بە تورپی بەجی هیشیت و بە
تاكسییهك گەرایەووە بۆ ئوتیل، لە ژۆرهكە ی خۆیدا لەسەر جینگاكە ی
خۆی راكشا و بیرى دەكردهو، چۆن (سیمث) ی هاوێم پیم دەلی شیت
بووی، چەند سەعاتێك تیپەری و بۆ جاریکی تر گوئی لە بانگ بوو، لە
جینگاكە ی هەستا و پەنجەرە ی ژۆرهكە ی كردهووە و گوئی گرت، ئینجا كە
تەواو بوو هاواری كرد: نا من شیت نیم، نا من شیت نیم، بە خوا ئەمەم
لەسەر مانگ گوئی لی بوو!! درەنگانیك هاتە خوارەووە و نانی نیوہپۆی
خوارد ئەو چەند پۆژە ی لە قاھیرە بوون خۆی بەدوور دەگرت لە
هاوەلانی، تا گەرانیووە ئەمریکا، ئینجا كەوتە دیراسە ی ئیسلام و پاش
ماوہیەكی كەم موسلمان بوو، لە چاوپێكەوتنێكی پۆژنامەوانیدا:
موسلمان بوونەكە ی وگوئییبوونی بانگی لەسەر مانگ راگەیاندا، لە
ئەنجامی ئەمە و پاش چەند پۆژێك وەكالە ی فەزای ئەمریکی (ناسا)
ئارمسترونگی لەكار خست، جا كە پۆژنامەنوسیك لە بارە ی دەست لە
كار كێشانەوہ ی پرسپاری لی كرد، لە وەلامیا وتی: راستە ئیشەكەم
لەدەست چوو، بەلام لە بەرامبەر ئەوہدا خوام دۆزییەوہ.

ئیمانداران: بانگ ئەوہندە تەئسیر و کاریگەری ھەیە كە بوو بە
كلیلی ھیدایەتی ئەكتەرێكی ئەلبانی بەناوبانگ، دوا ی ئەوہ ی ئەم
ئەكتەرە رازی بوو بەوہ ی كە پۆلی پالەوان ببینی لە فیلمی (خۆشەوستی

پەرسەستش)دا و ھەولەدانى بۆ دىراسە كەردنى كەسايەتى و لايسەنى دەروونى پالەوانى مۇسلمانى فېلمەكە ھۆكەرى سەرەكى بوو لە گۆرانی پېرەوى ژيانى ئەكتەرى بەناوبانگى ئەلبانى (مىروشى قاباشى) و پەسەند كەردنى فەرزەكانى ئىسلام لە لای و پەمەزانى ۱۴۲۵ى كۆچى يەكەم ئەزمونى پۆژوو گرتەن بوو لە ژيانیدا، بابەتى ئەم فېلمەش كە بوو ھۆى مۇسلمان بوونى (مىروشى قاباشى) گەورە ئەكتەرى ئەلبانى باس لە چىرۆكىكى راستەقىنە دەكات لە بارەى گەنجىكى ئەلبانى كە خویندىنى لە يەككە لە ئامادەییە ئاینیەكان تەواو كەردو و پاشان لە يەككە لە مەزگەوتەكانى شارى (بىرات) لە باشورى ئەلبانىا ھەك بانگدەر دادەمەزىت، بەلام قەدەر وا دەبىت كە نىزامى شىوعى لەو ولاتەدا دىتە سەر ھۆكم لە سالى ۱۹۶۷دا و فەرمانى ئەو دەردەكەن كە نابىت ھىچ دياردەيەكى ئاینى ھەبىت و زۆرىك لە مەزگەوتەكان دەروخىنن و تىكى دەدەن، ئەم گەنجە ھەك پېشەواكانى تر سوور دەبىت لەسەر ئەوھى كە نوێژەكانى خۆى بكات و ھەروەھا خەلكى بانگبكات بۆ لای ئىسلام و درېژەبدات بە پەرسەستشەكانى لە زىنداندا، بۆيە پاش ئەوھى ۸ سال لە زىنداندا تەواو دەكات لەبەر سوربوونى لەسەر بەندايەتى، دەسەلاتى شىوعى (ئەلبانى) ھەشت سالى تەرىشى بۆ دوبارە دەكاتەو!

ئەم ئەكتەرە دەورى ئەو كۆرە گەنجە مۇسلمانەى دەبينى، سەرى سورما لەو ھەموو عەشق و شەوق و عىبادەتە. بۆيە بە دەرهینەرەكەى وت: بە تەسجیل بانگ لىمەدەن خۆم فێر دەبم تا پۆلەكە جواتر ببینم،

دواتر ئه باندگانه ئه وهنده ته ئسیر و و کاریگه ری لی کرد که الحمد لله
 موسلمان بوو. دواي موسلمان بوونی وتی: من مه دحی ئیسلام ناکه م
 به لام ئه وهنده ده لیم: هر چو ن بیابان پیویستی به ئاو هیه، ئاواش له م
 سه رده می ئیستاماندا پیویستمان به ئیسلام هیه، ئه م نه کته ر،
 ناوداره ی ئه لبانیا (قاباشی) له سالی (۱۹۹۷) دا خه لاتی باشتیرین
 نه کته ری له میهره جانی قاهره ی ده ولی بو فلیم و شانوگه ری وهرگرت.

به ریزان لیږده دا که باسی ولاتی (ئه لبانیا) مان کرد ده مه وی ئاماژه
 بده م به وهی که ئه م بانگی ئیسلامه زور درایه تی کراوه و هه ولی بیده نگ
 کردنی دراوه، به لام سه ره نجام گهرمتر و ده نگ زولانتر له جاران ده سستی
 پی کردو ته وه، بو نمونه:

۱. له ئه لبانیا له سالی ۱۹۴۳ ی زاینی دا کاتی که شوعیه کان حوکمیان
 له ئه لبانیا گرتنه ده ست به سه رکردایه تی (ئهنهر خوچه) که به
 ته واوه تی هه ولی ده دا ئیسلام بسپرته وه به پالپشتی سیسته می
 ستالینی نه و کات، ئهنهر خوچه وای کرد که ئه لبانیا له هه موو دنیا
 دابېری وه له تاکه ده ولته تی ئیسلامی نه وروپیه وه کردی به تاکه ده ولته تی
 بیدینی نه ک هر له نه وروپا به لکه له هه موو جیهانیشتا، وه دژی هه موو
 ئاینه کان ده جه نگا، وه له ماوه ی نه و سالانه ی حوکمی دا زور بریاری دا
 به وهی که نابیت فه رمانه کانی ئاین به هیچ جوړیک جیبه جی بکړین وه
 هه روه ها فه رمانی دا به گوړینی مزگه وته کان بو مؤزه خانه و مه خزهن و
 شوینی بازرگانی و شوینی سه ما کردن!! به لام هر که ده سه لاتی

شی‌یوعی نه‌ما (۷۰٪) ی خه‌لکه‌که‌ی موسلمان بوونی خویان ئی‌یعلان کرده‌وه و بانگی ئیسلام ده‌نگی زولال بووه. الحمد لله..

۲. شیخ الاسلام (ابن التیمیة) له ج ۱۱ ص ۱۵۶ ی (مجموع الفتاوی) دا ده‌فه‌رموی: له پوژانی شومی کاره‌سات -الحره- دا، که نه‌و کاره‌ساته شوم و پر شه‌رمه‌زاریه‌یه که له سه‌رده‌می حوکمرانیه‌تی (یه‌زیدی کوری مو‌عاویه‌ی کوری نه‌بو سوفیان) دا پووی دا که ناخوشت‌ترین کاره‌سات بووه به‌سه‌ر خه‌لکی مه‌دینه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا‌دا^{صَلَّیَ اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} هاتووه له‌و کاته‌دا له مزگه‌وتی پیغه‌مبه‌ردا^{صَلَّیَ اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} جگه له (سه‌عیدی کوری موسه‌یه‌ب) هیچ که‌سی تی‌دا نه‌ما‌بوو، وه بانگ له مزگه‌وتی پیغه‌مبه‌ردا نه‌ده‌وترا، سه‌عیدی کوری موسه‌یه‌ب ده‌فه‌رموی: کاتی هه‌موو نوێژه‌کان له ناو گو‌ری پیغه‌مبه‌ری خوا‌وه^{صَلَّیَ اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} ده‌نگی بانگم ده‌بیست...!!

۳. له ولاتی تورکیا دوا‌ی پوخانی خه‌لافه‌تی عوسمانی و هاتنه سه‌ر حوکمی نه‌تاتورکی ره‌گه‌ز په‌رستی دژ به ئیسلام. بریاری ده‌رکرد که ناب‌ی بانگ له هیچ مزگه‌وت و شوینی‌کدا بگو‌تری، چه‌ند سال بانگی ئیسلامی قه‌ده‌غه کرد، که‌چی هه‌ر دوا‌ی نه‌مانی نه‌تاتورک و بونی تو‌زیک ئازادی، بانگی ئیسلام له هه‌موو شوینی‌کی تورکیا له جاران ده‌نگی زولال‌تر بووه، زیاتر له (۴) ملیۆن حافز قورئان بونی خویان را‌گه‌یاند!!

به‌ل‌ی ئی‌مانداران: که خوا ده‌فه‌رموی: (إِنَّا نَحْنُ الذِّكْرُ وَإِنَّا لَهُ لِحَافِظُونَ) جا چۆن قورئانه‌که ده‌پاریزی، ئاوا بانگ و قامه‌ت و مزگه‌وت و نوێژ و نه‌ه‌لی مزگه‌وتیش ده‌پاریزی هه‌تا پوژنی قیامه‌ت إن‌شاء الله

بە داخەوێ لەم سەردەمەشدا پێژ و حورمەت وەکو پێویست بۆ بانگ دانانری، یەکی لەو گەرنگی پێ نەدانە ئەوێ کاتی وەزارەتی ئەوقاف بانگبێژ بۆ مزگەوتەکان تەعین دەکات و موچەی مانگانەیان پێ دەدات. هیچ گۆی ناداتە ئەوێ کە ئەو کەسێ دەبێتە بانگبێژ ئایا پادەیی دینداری و دڵسۆزی بۆ ئیسلام چۆنە؟ هەر تەنھا وەکو موچەخۆریک دەوام دەکات ئەگەر سەرەیی دەوامی نەبێت بە ناو مزگەوتدا دەپوات و نوێژەکی ناکات، یاخود ئەگەر موچەکەشی بپردری عەشقی بۆ ئیسلام و پیغەمبەری خواری وەکو دوو بانگدەرە بەناو بانگەکی پیغەمبەری خواری (بیلالی حەبەشی و عبداللەهی کوپی ئوم مەکتوم) پۆخی خۆی فیدای ئیسلام دەکات.

و بە داخەوێ زۆربەیی بانگبێژان لە بواری دەنگ خوشیدا هیچ هەڵسەنگاندنیکیان بۆ ناکری لە کاتی دامەزراندنیاندا، بەلکو زۆربەیان لە دەنگ ناخۆشەکانن و ئەو بانگە گەورە و کاریگەرە بە دەنگی ناخۆشیان کەم بایەخ دەکەن.

بە داخەوێ چەندین بەرنامە لە تەلەفیزیۆنەکانەوێ ئامادە دەکریو پەنج و پارەیی زۆری بۆ صرف دەکری، بۆ هەڵسەنگاندنی دەنگ خوشی بۆ گەنجە تازە پێگەیشتووەکان تا وەکو گۆرانی بیژی تازەیان لی دروست بکەن! بەلام نەمانبینی جاریک لە جاران بەرنامەیک ئامادە بکری بۆ ئەو هەموو دەنگ خوشە لاوەی کە ئەگەر بانگ بکری و هانبدری و

داسمه زریڼ دهنځوشتړین بانگدهریان لی دهردهچی و نه و کاته بانگ مانا و واتای خوئی بو دهگه ریته وه.

له کوتایدا ده لیم: با له خزمه تی بانگدا بین، به نه ده به وه وه لآمی بدهینه وه، له خزمه تی ئیسلامدا بین تا سهر فرازی دنیا و قیامت بین.

سه چاوه کان:

۱. فقه السنة - سید سابق ج ۱ ص ۱۱۱
۲. فیهی ئاسان - م. نوری فارس همه خان ب ۱ ل ۱۴۳
۳. مغنی المحتاج - خطیب الشربینی ج ۱ ص ۱۳۳
۴. الترغیب و الترغیب - للحافظ المنذري - فهرمودهی ژماره: ۳۵۶، ۳۶۸، ۳۸۰
۵. بهره و ئیسلام - ئازادی - نه دازیار عثمان محمد ل ۳۵
۶. بهره و ئیسلام - دلنیا یی - نه دازیار عثمان محمد ل ۶۹
۷. ریگای صالح بوون و بهره و خوا چوون - م. علی بایر ل ۲۸۷

وتاری دووهم بو مانگی رهجەب

دیاری کردنی مەبەست لە زیاندا

بەشی یەكەم

وتاری دووهم بۆ مانگی ره‌جه‌ب

((دیاری کردنی ئامانج له ژياندا))

به‌شی یه‌که‌م

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: زۆریک له خه‌لکی واده‌زانن ژیان ته‌نها یه‌کسانه به‌وه‌ی که مرو‌ه‌ چه‌ند سالی‌ک بژی و له ماوه‌ی ئه‌و چه‌ند سائه‌دا ته‌نها خه‌ریکی کارکردن و پاره په‌یداکردن و به‌ده‌سته‌ینانی شه‌هاده و ناو و ناوبانگ و پله و پایه بن و له به‌ره‌می هه‌ول و ماندووبونیان خوشترین خواردن و خواردنه‌وه بخۆن و بنۆشن و جوانترین پۆشاک بیۆشن، وه هاوسه‌رگیری بکه‌ن و ئاره‌زووی جنسیان تیر بکه‌ن و منالیان ببی و ئیتیر ژیان هه‌ر ئه‌مه‌یه و ئاوا ده‌گوزه‌ری‌ت و خوشترین ژیان هه‌ر ئه‌مه‌یه، ئه‌مه زۆربه‌ی خه‌لکی سه‌ر زه‌وی وا بیر ده‌که‌نه‌وه.

له‌به‌رامبه‌ری‌شدا که‌سانیک هه‌ن ده‌لێن: نه‌خیر ده‌بی له ژیان به‌پیکردنی ته‌مه‌ندا مه‌به‌ست و ئامانجیک هه‌بی‌ت و له‌و شتانه هه‌مووی گه‌وره‌تر و ئه‌مانه‌ی که خه‌لکانی تر واده‌زانن ژیان هه‌ر ئه‌وه‌یه، ده‌بی هه‌موو ئه‌وانه له خزمه‌تی گه‌یشتن به‌و مه‌به‌سته‌دا بن.

به‌پێزان: ئه‌م بابه‌ته به‌زۆری بۆ لاوانه چونکه به‌سالاچوان ئامانجی خۆیان دیاری کردووه له ژياندا، وه له پاستیدا گه‌نجی‌تی جوانترین قوناغی ژيانه، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی منالی قوناغیکه ژیری تیدا نییه، وه پیری ته‌مه‌نی داناییه به‌لام لاوی‌تی تیدا نییه، به‌لام گه‌نج و لاوه‌کان له یه‌ک کاتدا خاوه‌نی ته‌ندروستی باش و لاشه‌ی تۆکه‌م و به‌هیز و ژیری و

تیگه‌یشتنی گونجاو و باشن، بویه پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} ده‌فرموی: له پوژی قیامه‌تدا مروۑ پیش هه‌موو شتیک له‌به‌رده‌م خوای گه‌ورده‌ا ده‌وستینریت و پرسپاری لی ده‌کریت له باره‌ی چوار شته‌وه: ته‌مه‌ن. گه‌نجیه‌تی. مال و سامان چونت په‌یدا کرد و له چیدا صه‌رفت کرد، وه له زانست و زانیاریه‌که‌ت، نه‌مه‌ش نه‌و فرموده‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} که ده‌فرموی: (لا تَزُولُ قَدَمًا عَبْدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنْ عَمَلِهِ فِي مَا أُفْنَاهُ، وَعَنْ شَبَابِهِ فِي مَا أَبْلَاهُ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ، وَفِي مَا أَنْفَقَهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ مَاذَا عَمِلَ بِهِ) رواه الترمذی

سه‌رنج بده‌ن هه‌موو ته‌مه‌ن به‌گشتی یه‌ک پرسپاری له باره‌یه‌وه له‌سه‌ره، به‌لام ته‌مه‌نی گه‌نجیتی به‌ته‌نها پرسپاریکی تایبه‌تی له‌باره‌یه‌وه هه‌یه! جا به‌پراستی پرسپار کردن له ته‌مه‌ن و وه‌لامدانه‌وه‌ی نه‌و پرسپاره‌گه‌وره‌یه‌ قورس و گرانه، گرانتیش له‌وه وه‌لامدانه‌وه‌ی نه‌وه‌ی که ته‌مه‌نی لاویتییت له چیدا به‌سه‌ر برد که گرنه‌ترین و هه‌ستیارترین قوناغی ژیانه!... هه‌ر بویه زور جیگای خویه‌تی هه‌ریه‌ک له ئیمه‌هه‌ر ئیستا که له ژیاندا ماوین، پیش نه‌وه‌ی بگه‌ینه‌ قیامه‌ت و نه‌و پرسپارانه‌مان لی بکری، هه‌ر ئیستا پرسپار له خوی بکات بوچی ده‌ژی و له ژیاندا چی کردوه.

ئیمانداران: دیاری کردنی ئامانج له ژیاندا زور گرنه‌گه، چونکه نه‌وه‌ی مروۑ به‌ریز ده‌کات بوونی ئامانجه له ژیاندا، له‌به‌ر نه‌وه‌ی ژیان نه‌گه‌ر هه‌ر خواردن و خواردنه‌وه و جوتبوون و زوربوون و مردن بیت و ته‌واو، که‌واته جیاوازی نیوان مروۑ و ئازهل چیه‌ه!

ئەمىرۆ كۆمەلگاھمان ئازارى لاوانىكى زۆرى بى ئامانچ دەچىزى.
پوژانە عەرەق خانە و قومارخانە و بليارد و شوينى خراپە كارى زىاد
دەكات و بۆتە باشتىن پوژەي ئابورى بۆكەسانى بى ھەست و بى
دىن و پەواجىكى زۆرى ھەيە، سەرجادەكان بە شەو وبە پوژ پەرە لە
گەنجى بى ئىش و بى كار كە خەرىكى خۆبەنج كردن و خۆ سەرخوش
كردنە و بىزارە لە ژيان چونكە نازانى ئامانچى چىيە لە ژياندا.

زۆر لە كچان و خوشكان ھەموو ئاوات و خەون و خەميان ھەر
ئەوھە چۆن نويتىن مۇدى جل و بەرگ و ميكياز و ئالتون بەدەست
بەين، ھەموو دەنگ و باسيان تەنھا ئەوھە فلان ئەوھى كپى و چووين
بۆ ئەو ئاھەنگە و ئەمەمان خوارد... ھتد

بەراستى ئەمە نىشانەي پوخانى كۆمەلگاھە كە ھەموو خەم و
كىشەي كچىك ئەوھ بىت ئايا جوانە و دەتوانى سەنجى كوپىك بەلاي
خۇيدا رابكىشىت يان نا، وە ھەموو ئاواتى كوپىك ئەوھ بىت ئايا كچىك
موعجەبە پىي يان نا؟!

زانايانى كۆمەلناسى ئەگەر بيانەوئىت بزانن ولاتىك و مىللەتىك
گەشە دەكات يان دەفەوتىت فۆرم دابەش دەكەن و بزانن: ئايا ئارەزوو
مەبەستى لاوان چىيە لە ژياندا؟! ئايا خەون و ئاواتى گەورەيان
ھەيە، يان حەز و ئارەزووى مەلآنە و بچكۆلانە؟!

بۆ زياتر پرونكردنەوھ ئەم نمونەيەتان پيشكەش دەكەم:

موسلمانان ماوھى (۸۰۰) سال لە ئەندەلوس مانەوھ و ئەو ولاتەيان
ئاوھدان كردهوھ، بە شارستانى و زانست و زانيارى و دىندارى،
پورتوگالىەكانىش نارازى بوون بە بوونى موسلمانان لە ئەندەلوسدا،

بیریان کرده وه چی بکهن، بۆ ئەم مەبەستەش کۆمەڵێک سیخوریان ناردە ئەندەلوس، چ شتی جیئیی بایەخی لاوانی موسلمانانە، ئەو بوو سیخورهکان دەستیان کرد بە چاودییری لاوان و یەکیکیان چاودییری دوو لاوی کرد که دیار بوو له گفتوگۆیهکی گهرمدا بوون، که لییان نزیک بویه وه گویئیی بۆ شل کردن تیگه‌یشت که گفتوگۆکه‌یان له‌سهر فهرموده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ری خوايه ﷺ له‌سهر سه‌نه‌د و مه‌تنی فهرموده‌که گفتوگۆ ده‌که‌ن. راپۆرتی نویسه‌وه و وتی به پرتوگالیه‌کان: د‌ل‌ن‌یا بن جاری موسلمانان له ئەندەلوس ناکرینه دهره‌وه! دواي چه‌ند سالیکی تر سیخووریکی تر چاودییری دوو لاوی موسلمانان کرد که خه‌ریکی گفتوگۆ بوون، لییان نزیک که‌وته‌وه و سه‌رنجی دان ته‌ماشای کرد ئەم جاره‌یان گفتوگۆ ده‌که‌ن له‌سهر باسیکی زانستی له‌ فیزیا و کیمیادا راپۆرتی نویسه‌وه و وتی: هیشتا نائومی‌دین! دواي چه‌ند سالیکی تر ده‌زگای سیخوری پرتوگالی هه‌والی دا به‌وه‌ی که ئیستا کاتی هی‌رش بردنه‌ سه‌ر ئەندەلوسه‌ و به‌ ئاسانی موسلمانان ده‌کرینه دهره‌وه، به‌لگه‌شمان ئەوه‌یه ئەمجاره‌ گویمان له‌ لاویک گرت که دهره‌ د‌ل‌ی خو‌ی بۆ هاو‌ریکه‌ی هه‌ل‌ده‌رشت و ده‌گریا و ده‌یوت هاو‌ری کچه‌که‌م به‌جیئیی هیشتم و په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل کورپکی تر به‌ستوه!!...

ئ‌وه‌ بوو پرتوگالیه‌کان تیگه‌یشتن مادام لاوانی موسلمان ئاوات و مەبەستەکانیان ئاوا بچووک بوونه‌وه ئیتر ناتوانن به‌رگری له‌ ولات و ئاینه‌که‌یان بکه‌ن و هی‌رشیان برده‌ سه‌ر ئەندەلوس و موسلمانانیان ده‌رکرد و دواي (٢٥) سال ناوی ئەندەلوس نه‌ما و سه‌رايه‌وه به‌ل‌ی ئیمانداران: دیاری کردنی ئامانج له‌ ژياندا ئەوه‌نده‌ گرنگه‌، بویه له

ئەمریکا ھەفتانە وانەیک دەوتری بە قوتابی لە تەمەنی -۸- سائەو تارەکو تەمەنی -۱۲- سال که باس لە دیاری کردنی ئامانج دەکات، دیارە منالیکى ھەشت سال ھیچی وا نازانیت بەلام یارمەتی مامۆستاکی و باسکردنی بەردەوامی بۆ چوار سال ئەوێ که پەرەدە مەبەستیتی دەیهینیتە دی که لاوەکانیان ئامانج بۆ خویان دانین، جا ھەرچەند باری کۆمەلایەتییان شیواو و فەوزای جنسی ھەبە، بەلام ئەم ھەولەى باسمان کرد جی سەرئەو ئیسلامدا و ھەر لە سەرەتاو گەنگی دراو بەم لایەنە و قورئان و فەرمووہ ئامانجی ژانیان دیاری کردووە ھەرەو قورئان دەفەرموئ: ﴿وَمَا خَلَقْتُ

الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ الذاریات: ۵۶

خۆزگە ھەر یەكەمان زوو بەرنامەى ژانیان دیاری بکرایە و ئەوئەندەى تەمەنمان ماوہ بزانی چى دەکەین و بەرەو کوی دەچین، چونکە ھەر کەسى نەزانیت بۆ کوی دەچیت و بە کویدا دەروات لە کوتاییدا سەرگەردان دەبى و دەبى گەلەیش ھەر لە خوی بکات.

بەپێزان: پرسیاریکی گەنگ که پێویستە بکریت و وەلامیشى بدیرتەوہ ئەوہیە که: ئایا ئەو ھۆکارانە چیین که دەبنە ھۆی نەبوونی ئامانج لە ژاندا.

۱. تینەگەیشتن لە بەرنامەى راست و دروستى خوا که ئیسلامە و قورئان و سوننەت سەرچاوەکەیتى، لەبەر ئەوێ ھەر کەسێک بە وردى لە ئیسلام تیبگات زۆر بە ئاسانى ئامانجی ژانی خوی بۆ دەردەکەوئ و دەزانئ بۆچی ھاتۆتە سەر زەوى و دەبى چى بکات بۆگەیشتن بەو ئامانجە، که ئامانجەکەش روون و ئاشکرایە که بریتى یە لە بەندایەتى خوا و ئاوەدان کردنەوہى سەر زەوى بە پێئ ئەو شەریعەتى ئیسلامەى که کالایەکە پێ بە بالای مرقایەتى و ھەمووی پەرحمەت و عدالەت و

خوښبهختی دنیا و دواړوژه، جا نهگه ر ژيان ئاوا بهسهر برا نهنجامهکەشی گەيشتنه به پهزامهندی خوا و به خزمهت گەيشتنی پیغمبهری خوشهويست ﷺ و ههموو پیغمبهران و چاکان و پاکان له بههشتی بهریندا.

۲. لاوازی هیمهت: بهلئى بیهیمهتی وا له مروڤ دهکات که دواى فەشەل هەلنەسیتەوه و نهگات به هیچ ئامانجیک و نهو ئامانجهش که ههیهتی بیرى بچیتەوه،

بۆ نمونه: خویند کاریک ئامانجیکى گهورهی له بیر و هوشی خویدا دیاری کردوه که له سهرهنجامی خویندنهکیدا پنی بگات، وای داناوه له دواړوژدا ببیته پزیشک، ماموستا، بهلام کاتیك له خویندنی سالیکیدا سهرکهوتوو نابى، نهگه ر خویند کاریکى هیمهت لاواز بیت نهوا به تهواوهتی دهروخى ئامانجهکەى خوى له بیر دهچیتەوه، بهلام که له سهرهتای چوونه قوتابخانهیه وه ئامانجی نهوه بوو که ببی به دکتور، له شەشى زانستیدا سى سال ماوهتهوه سهرهنجام هەر له کولیرى پزیشکی وەرگیراوه و ئیستا دکتوره!..

میژوو ناوی چەند کهسى هیمهت بهرزى تۆمار کردوه که سهرهپرای نهوه ههموو نههامهتیانەى هاتوته ریگهیان کهچی هەر گەیشتونەته نهو ئامانجهی که له ژياندا دیاریان کردوه.

بۆ نمونه: پیاویك له فەلهستین به ناوی (ماجد اقبالیه) که خەلکی (ئوم فەحم) بوو، خاو و خیزانیکى سیانزه کهسى بهسهردا کهوتبوو، تهمهنى نو سال بوو که باوکی مرد، به ههتیوی پى گەيشت، به پوژ به کریکاری بژیوی پهیدا دهکرد و به شهویش دهخویند تا قوناغهکانی

خویندنی ته‌واو کرد و گە‌یشتە خویندنی بالا و ماجستیری له (ئیداره‌ی ئە‌عمال) دا بە‌ده‌ست هینا و پاشان دکتۆرای خویند له (نَظْم المعلومات) داو بووه یه‌که‌م لیکۆله‌ری جیهان له (نَظْم المعلومات) دا له سالی (١٩٩٧) ته‌وه تا سالی (٢٠٠٢) که وه‌فاتی کرد به نه‌خۆشی شیرپه‌نجە له ته‌مه‌نی (٤٤) سالی‌دا له ئە‌مریکا...

هه‌روه‌ها (دی‌فید هارتمان) پیاویکی کوێر بوو، که‌م ئە‌ندامیه‌که‌ی نه‌بووه رینگ‌ر و توانی به هیمه‌تی به‌رزه‌وه بخوینی و دکتۆرا به‌ئینیت له —طب— دا. یاخود (هیروتا‌دا ئوتوتاکی) پیاویکی یابانیه و ده‌ست و قاچی نه‌بوو، په‌راویکی نوسی چوار ملیۆن دانه‌ی لی فروشرا!! به‌لی به سه‌دان نمونه هه‌ن له‌م باب‌ه‌ته که هه‌مووی به‌نگه‌ن له‌سه‌ر ئە‌و راستیه‌ی که پروفیسۆر (زه‌غلول نه‌جار) ده‌لی: که‌م ئە‌ندام ئە‌وه‌یه که له ناخیدا که‌م ئە‌ندام بی‌ت..

پیشه‌وا موس‌لیم له سه‌حیحه‌که‌یدا فه‌رموویه‌تی: یه‌حیای کۆری ئە‌بی که‌ثیر فه‌رمووی: (لَا يَنَالُ الْعِلْمُ بِرَاحَةِ الْجِسْمِ) زانست به‌ده‌ست نایه‌ت به ئیس‌راحه‌ت و پشوی لاشه.

هه‌روه‌ها وتویانه: (مَنْ طَلَبَ الرَّاحَةَ تَرَكَ الرَّاحَةَ) هه‌ر که‌سی به‌هوی بگات به ئیس‌راحه‌ت و هه‌سانه‌وه‌ی ته‌واو ئە‌وا ده‌بی واز له ئیس‌راحه‌ت و پال‌دانه‌وه بی‌نیت!

به‌رێزان: دیاری کردنی ئامانج له کار و که‌سابه‌تیشدا زۆر گرنگه، هه‌ر کۆمپانیایه‌ک که پێک دێت ئە‌گه‌ر بیانه‌وی به‌رچاو پوون بن و داها‌توویه‌کی باشیان هه‌بی‌ت، ده‌بی‌ت ئامانجی کۆمپانیاکه و به‌رنامه‌ی کاریان دیاری بکه‌ن، بۆ نمونه کۆمپانیای (سو‌نی یابانی) که نزیکه‌ی

سى سالّ لەمەوبەر دامەزرا ئامانجىكىيان بۇ خۇيان ديارى كرد كه
ئەويش برىتى بوو لەوەى كه بەرھەمى يابانى ببىت بە مونافىسى
ژمارەيك لە بازارەكانى ئەمرىكا و پاش ھەول و زەحمەتى زۆر توانيان
زۆر بچنە پىشەوہ و ئامانجيان بەيئەنە دى..

پياويك بۆچونىكى بۇ دروست بوو بۇ بەرھەو پىشېردن و چاكتىر كردنى
ئوتومبيل، چوو بۇ كۆمپانىاي ئوتومبىلى تويوتا وەلاميان ئەدايەوہ، بۆيە
ئالتوونى ھاوسەرەكەى فروشت و كارگەيەكى دانا، بەھۆى جەنگەوہ پوخا،
دروستى كردهوہ و جاريكى تر پوخا، ئەمجارەش دروستى كردهوہ بەلام
ئەمجارە بە بومەلەرزە پوخا، بەلام ھەر وازى ئەھيئا و سوور بوو لەسەر
بەدەست ھيئانى ئامانجەكەى ئەوہ بوو سەرلەنوى دروستى كردهوہ ئەمجارە
سەرگەوتنى بەدەست ھيئا و ئاوات و خەيالەكانى ھاتنە دى و بوو بە
خاوەنى كۆمپانىاي گەورەى (ھوندا) كه پىشېركى دەكات لەگەل گەورەترین
كۆمپانيا بەناوبانگەكانى جياھاندا.

بەلى ھىمەت بەرزى دەتگەيەنئە ئامانجەكانت و لاوازی ھىمەتیش
وات لى دەكات دواى فەشەل ھەلنەسىتەوہ و تا ماوى بى ئامانج بيت،
ھەر بۆيە پىغەمبەرى ﷺ بەردەوام ئەم دوعايەى دەخويند و
ئومەتەكەشى فيرکرد كه بلىن: (اللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْعِجْزِ وَالْكَسَلِ).

۲. نەبونى پىشەنگ: يەكى لەو ھۆكارانەى كه كاريگەرى تەواوى
ھەيە لەسەر بونى ئامانج و مەبەست بۇ مروؤ برىتتە لەوەى كه چاو لە
كەسانى پىشەنگ بكات، كه تۆ سەيرت كرد سەركرەكەت بى ئامانج
دەژى، تۆى ھاولاتى چۆن ئامانجدار دەژى؟

با بچينە خزمەت پىغەمبەرى ﷺ كاتيك قورەيشيەكان بۇ تۆلەى
بەدر ھاتنە سەر مەدينە و پىغەمبەرى ﷺ ئەم ھەوالەى پى گەيشت

کە قورەیش ھەموو ھیز و توانای خۆی کۆکردۆتەو و گەنج و پیریار تەنانت ئافرەتیشیان ھاتونەتە دەرەو و دەیانەوی بە توندی لە موسلمانان بەدەن و شاری مەدینە بگرن و تۆلە شەری بەدر بکەنەو، پیغەمبەری خوا ﷺ راویژی بە ھاوێلان کرد، پیرەکان وتیان: با لە مالهەکانەو شەر بکەین و لە مەدینە نەچینە دەرەو، بەلام گەنجەکان کە زۆرینە بوون، بەتایبەت ئەوانە شەرەفی بەشداری شەری بەدریان بە نسیب نەبوو، زۆر بە سوربوونەو وتیان: ئەگەر نەچینە دەری بۆیان ئەوا بە ترسنۆکمان دەزانن، ئەو بوو زۆرینە لەگەڵ چوونە دەرەو بوو، بۆیە پیغەمبەری خوا ﷺ پۆشتەو بۆ مالهە و چەکەکی کە شمشیر و تیروکەوان و زری جەنگی بوو پۆشی و ھاتەو بۆ مزگەوت، لەم ماوەیەدا تا پیغەمبەری خوا ﷺ چوو مالهە و خۆی ئامادە کرد و ھاتەو بۆ مزگەوت، گەنجەکان کە زۆرینە بوون، لەناو خۆیاندا وتیان: بەراستی دیار بوو کە پیغەمبەری خوا ﷺ خۆی پەڕی لەسەر مانەو لە ناو مەدینەدا بوو، بەلام ئێمە کە زۆربە دەنگەکانمان بۆ چوونە دەرەو مەدینە مسۆگەر کرد، لەبەر پێزی پەڕی ئێمە ئەویش پازی بوو، بۆیە وا چاکە بە پیغەمبەری خوا ﷺ بڵین: چۆنت پێ چاکە وا بکە و ئێمە لە خزمەتداین با نەچینە دەرەو، کاتی ئەم قسەیان بە پیغەمبەری خوا ﷺ گەیاند. پیغەمبەر ﷺ فرموی: (ما کانَ لَنَبِيٍّ اَنْ يَلْبَسَ لَأَمْتَهُ ثُمَّ يَرْجِعَ حَتَّى يَحْكُمَ اللهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ عَدُوِّهِ) بۆ ئەوێ فێری دامەزراویان بکات و دوور بن لە دوودلی و

پارایی و بێزار گۆڕین لە کاتی بێراردانی چارەنوس سازدا..

کەواتە: مەوێ مەبەستدار نابێ پارا و دوودل بێ، وە نابێ ئەگەر بەکار بهێنێ، ئەگەر وام نەکردایە وانەدەبوو، ئەگەر وام بۆ بکردایە وام بۆ دەبوو، ئەمە قسەکی کەسی ئامانجدار نیە.

پیغەمبەری خوا ﷺ فرمویەتی: (إِسْتَعْنُ بِاللّٰهِ وَلَا تَعْجَزْ، وَ إِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا كَانَ كَذَا وَ كَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرَهُ اللهُ وَ مَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ (لَوْ) تُفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ) رواه مسلم

واتە: پشت بە خوا ببەستە و دەست لە ئەژنۆ دامەنیشە و بەردەوام داوای یارمەتی لە خوا بکە. لە ژياندا کەسیکی هیمەت بەرز بەو بەرامبەر نەهامەتیهکانی ژيان چۆک دامەدە و ئەگەر کارەساتیکی ناخۆشت توش بوو هەرگیز مەبێ: ئەگەر بەهاتایە من وام بکردایە، ئەوا ئاوا و ئاوا دەبوو، بەلکو بلی: خوای گەورە بریاری داو و ئەوەی خوای گەورە مەبەستی بێ هەر ئەوە دەبێ، چونکە وشە (ئەگەر) دەرگای کارکردنی شەیطان لەسەر مڕۆفە دەکاتەو و لەو ڕینگە ئەگەر وام نەکردایە و نەدەبوو، شەیطان دەتوانی کار لە مڕۆفە بکات و لە خوای دوور بخاتەو.

۳. خالی سییەم لەو ھۆکارانەی کە وا لە مڕۆفە دەکەن ئامانجی نەبێ لە ژياندا لە دەستدانی متمانە بەخۆبوونە، زۆرکەس بۆیە بێ مەبەست و ئامانجە لە ژياندا چونکە متمانە بە خۆی نەماو، ئینسانیش بەرھەمی بیرکردنەوەکانیەتی.

کاتی خۆی ئیمپراتۆری پۆمانی (مارکۆس اورلیوس) وتویەتی: (إِنَّ حَيَاتَنَا مِنْ صُنْعِ أَفْكَارِنَا) بە راستی ژيانمان لە بەرھەمی بیرکردنەوەکانمانەو و سەرچاوەی گرتووە. جاری وا هەیە لە ژياندا دوو کەس توشی یەك گرفت دەبن، یەکیان متمانە لە دەست ناداو ئەوێ تر ئەژنۆی دەشکی بەرامبەر هەمان گرفت و کارەسات. ئەگەر پیشتر مەبەستدار بووبی، ئیستا بێ ئامانج دەبێ، بۆ نمونە:

کاتیک (عبدالله ی کوری عباس) کە ئامۆزای پیغەمبەرە و پێی دەوتری (حبر الأمة) لەبەر شارەزایی و زۆری تیگەیشتنی بۆ قورئانی پیرۆز، ئەم صەحابە گەورە و خاوەن قەدرە کاتی هەردوو چاوی لە دەستدا و نابینا بوو، بەم شیوەیە تەعبیری ناوناخی خۆی دەربارە ی نابیناییەکی دەربیری کە فەرمووی:

إِنْ يَأْخُذِ اللَّهُ مِنْ عَيْنِي نُورَهُمَا
فَفِي لِسَانِي وَسَمْعِي مِنْهُمَا نُورٌ
قَلْبِي ذَكِيٌّ وَعَقْلِي غَيْرُ ذِي دَخَلٍ
وَفِي فَمِي صَارُمٌ كَالسِّيفِ مَأْنُورٌ

واته: ئەگەر خۆی گه‌ور و دادپه‌روه‌ر پوناکی هه‌ردوو چاومی لی وه‌رگرتومه‌ته‌وه، ئەوا له‌ زمان و گۆچکه‌مدا نور و پۆشنایی داناوه، دلم زیره‌که و به‌ناگایه و عه‌قل و فیکرم هه‌یج که‌م و کوپری تیدا نییه، وه‌ شه‌ش که‌ به‌هوی ده‌ری به‌رم ئەوا له‌ناو ده‌مدا زمانیکی کارا هه‌یه وه‌کو شمشیر ده‌توانی ناهه‌زان ده‌مکوت بکات.

وه‌ هه‌روه‌ها (بشار بن برد) که‌ شاعیریکی گه‌وره‌یه، کاتی که‌ نابینا بوو، وه‌ ناهه‌زانی تانه‌یان لی ده‌دا به‌وه‌ی که‌ کویر بوو، وه‌لامی دانه‌وه به‌م چه‌ند دیره‌ شیعه‌ر و وتی:

وَعَيْرَنِي الْأَعْدَاءُ وَالْعَيْبُ فِيهِمْ
فَلَيْسَ بَعَارٌ أَنْ يُقَالَ ضَرِيرٌ
إِذَا أَبْصَرَ الْمَرْءُ الْمَرْوَةَ وَالتَّقَى
فَإِنَّ عَمَى الْعَيْنَيْنِ لَيْسَ يَضِيرُ
رَأَيْتُ الْعَمَى أَجْرًا وَدُخْرًا وَعَصْمَةً
وَإِنِّي إِلَى تِلْكَ الثَّلَاثِ فَقِيرٌ

واته: ناهه‌زانم تانه و ته‌شه‌رم لیده‌ده‌ن و عه‌یب و که‌م و کوپیش له‌ خۆیاندایه، هه‌یج عه‌یبه و که‌میه‌ک له‌ وشه‌ی (نابینایی) دا نیه، چونکه‌ ئەگەر مرو‌ف چاوی دلی پیاوه‌تی و مه‌ردی و خۆپاریزی بینێ، ئەوا کویری چاو نابینایی نییه، من بینیم که‌ نابینایی بونم سی خه‌لاتی خۆی تیدا به‌ بو من، ئەوانیش: پاداشتی لای خوا (وه‌کو له‌ فه‌رموده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ هاتوو که‌ هه‌ر که‌سیک خۆی گه‌وره‌ پوناکی هه‌ردوو چاوی لی وه‌ر بگریته‌وه و ئەویش ئارام بگری و پاریزی بی به‌و قه‌ده‌ره‌ی که‌ به‌سه‌ریدا هاتوو پاداشتی لای خوا ته‌نها به‌هه‌شته). وه‌ هه‌روه‌ها به‌هوی ئەو نابینا بوونه‌وه چاوی دلم که‌وتۆته‌ کار و نیستا زیاتر شت ده‌بینم و جوانتر له‌ شته‌کان تیده‌گه‌م، وه‌ ئەو نابینایه‌ش بوته‌ پارێزگایم له‌ بینینی شته‌ هه‌رامه‌کان و نه‌زه‌ر ناکه‌م و

مال و حالی کهس نابینم و چهسودی به کهس نابه‌م عه‌یب و کهم و
خوری کهس نابینم تاوه‌کو تانه و ته‌شهری لی‌بده‌م، که‌واته: نابینایی
بونه‌که‌م پاداشتی لای خوای تیدایه، وه خه‌لاتی خوای تیدایه‌بو‌م نه‌ک
مایه‌ی بی‌ریزی و عه‌یب و که‌می‌بی بو‌م.

ئه‌مه نمونه‌ی دوو که‌سی هیمه‌ت به‌رز، که نابینا بوون نه‌ک هه‌ر
نه‌یت‌رساندن و ئه‌ژنوی نه‌له‌رزاندن، به‌ل‌کو هیمه‌ت و وره‌ی زیات‌ر به‌خو‌یان
به‌رز‌کردنه‌وه، جا وهره ئه‌م هیمه‌ته به‌راورد بکه له‌گه‌ل که‌سی‌کی تر که
توشی نابینایی بوه که ئه‌ویش (صالح بن عبد القدوس) بوو که ئه‌ویش
شاعیر بووه، کاتی چاوه‌کانی له‌ده‌ست دا وتی:

عَلَى الدُّنْيَا السَّلَامُ فَمَا لَشَيْخٍ   ضَرِيرَ الْعَيْنِ فِي الدُّنْيَا نَصِيبُ
يَمُوتُ الْمَرْءُ وَهُوَ يُعَدُّ حَيًّا   وَيُخْلَفُ ظَنُّهُ الْأَمَلُ الْكَذُوبُ

خوا حافیزی له دنیا ئایا چی هه‌یه بو پیاویکی پیری نابینا له
دنیا‌دا، ئایا چ به‌ش و به‌هره‌یه‌ک ماوه بو که‌سی‌کی نابینا و پیر و
به‌سال‌چوو، مرو‌قی وه‌کو من مردوو‌وه به زیندوو ئه‌ژمار ده‌کری له
شوینی به‌جی ده‌می‌نی کو‌مه‌لی گومان و هیوا و ئاواتی درو!!...

ته‌ماشاکه‌ن ئه‌میش هه‌ر نابینایه به‌لام چۆن وره‌ی به‌رداوه و هیچ
ئومید و ئاواتی‌کی له ژیاندا نه‌ماوه، له کوردستانی خو‌شماندا ده‌یان
که‌سی ناودارمان هه‌یه که نابینا بوون وه‌کو مه‌لا چه‌مدونی شاعیر که
چه‌ندین به‌سه‌ره‌اتی لی ده‌گی‌ردری‌ته‌وه که هه‌مویان نمونه‌ی هیمه‌ت
به‌رزی ئه‌و که‌سه ده‌رده‌خه‌ن، وه چه‌ندین که‌سی تری که‌م ئه‌ندام هه‌یه
که به‌وپه‌ری متمانه به‌خو‌بونه‌وه بژیوی ژیا‌نیان په‌یدا ده‌که‌ن و به‌ده‌م
ژیانه‌وه پی‌ده‌که‌ن و هه‌رگیز مل بو که‌س که چ ناکه‌ن. درێژ‌هی ئه‌م با‌سه
له وتاری دا‌هاتودا ته‌واوی ده‌که‌ین إن‌ش‌أ‌ الله.

وتاری سییه^۷م بو مانگی
رهجەب

دیاری کردنی ئامانج لە ژياندا

بەشی دووهم

وتاری سییه م بۆ مانگی ره جه ب ((دیاری کردنی ئامانج له ژياندا))

بهشی دووهم

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى
آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیماندارانی به پێژ: له وتاری رابردوودا باسی ئه وه مان کرد.
گه وه یی مروڤ ئه وه یه که خاوهنی ئامانج بێت له ژياندا، بۆیه زانیان
فهرموویانه: خه لکی سی جۆرن:

جۆری یه که م: که سانیکن که به دیمه ن و پوالت زیندوون و
ده جۆلین و دین و ده چن، به لام له راستیدا مردوون، وه کو وتراوه (حی
کمیّت، مَوْجُودٌ كَمَفْقُودٍ) مردووه و بهشی زیندوو ده خوات، له بهر چاوانه
به لام به نه بوو حیسابه، کاتی له ژياندا یه هیچ جینگای دیار نییه وه
کاتی که ده مرئ هیچ که لینی که له کومه لگه دا چۆل ناکات، پوژیک له پوژان
شوینی له مزگه وت و جومعه و جه ماعه تدا نه بووه، تا کاتی ده مرئ
جینگای نوێ ژه که ی دیار بی، له ناو فهرمانگه و شوینی که سابهت و هه ول
و هیمهت و زانستدا، که سیکی ئه وه نده دلسۆز و خزمه تگوزار نه بووه بۆ
کومه ل که کاتی که له ژياندا یه خه لکی ئامارژهی بۆ بکه ن و دوعای بۆ
بکه ن، وه له دوا ی مردنیشی مه گه ر ئوخه ی بکری بۆ مردنیان و
چۆلکردنی ئه و جینگه و پینگه ی که به نا ره و داگیریان کردبوو، به داخه وه
که سانی که هه ن له دنیا دا که له کو یوه با ی بێت له و یوه شه ن ده کات و
وه کو قانگه لاشک به ده م با وه دیت و ده چی و هه رجاره ی له جینگایه که،

وہکو گولہ بہ پورژہ ہەر جاره‌ی پووی له لایه‌که، ئەمەش له ئەنجامی
بیبەرنامەییە بۆ ژیان و نەبوونی ئامانجە نە ژیاندا، خوای گەورە
دەفەرموی: ﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ ۖ هُمْ قُلُوبٌ لَا
يَفْقَهُونَ ۖ هِيَ وَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ ۖ هِيَ وَهُمْ أُذُنٌ لَا يَسْمَعُونَ ۖ هِيَ أُولَٰئِكَ
كَأَلَّا نَعْمَ ۖ بَلْ هُمْ أَصْلُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ﴾ [الاعراف: ۱۷۹]

واتە: سویند بە خوا بیگومان ئیمە زۆر له پەری و ئادەمیزادمان بۆ
دۆزەخ دروست کردووە، ئەوانە دەزگای دلیان هەیه کەچی حەقی پی تی
ناگەن، چاوشیان هەیه کەچی حەقی پی نابینن، گوێیان هەیه کەچی حەقی
پی نابیستن، ئائەوانە وەکو ئازەل وان (له شوین کەوتنی ئارەزوودا) بەلکو
ئەوانە ویلتیشن، ئائەوانە هەر غافل و بیناگان له حەق.

بەلێ کەسیک له ژیانیدا بەو عەقل و بیر و هووش و دل و ناخەیی کە
خوای گەورە پیی بەخشێوە لەجیاتی بیر کردنەوێ جوان و داهێنانی
بەسود و بیرێ پەسەند. خەریکی ئەوێ کە پیری بکات له پق و قین و
بوغز و پیلان دارشتن بۆ لەناو بردنی کەسانی بیتاوان، بەو چاوەی کە بۆ
ئەو پێی بەخشاوه کە لەزەت و خوشی له ژیان و ژینگە وەرگیری پیی
و سەیری کەونی پی بکات و زیاتر گەورەیی و دەسەلاتی خوای بۆ
دەریکەوێ، کەچی بەو چاوه سەرنجی شەرف و ناموسی خەلکی پی
بدات و چاوی بە سەیر کردنی پەگەزی بەرامبەر کە حەرامە پیی تیر
بکات و بەو چاوەی سەرنجی مال و سامان و منال و گوزەرانی خەلکی
بدات و بەچاویانەو بکات و خۆزگەیی لەناوچوونیان بۆ بخوازێت، بەو
گوێیە کە ئەو هەموو دەزگا گرنگەیی تیدا دانراوه بۆ ئەوێ کە خیری

پى بېيىستى. نهو ههموو وشه خيړه بهو گونيانهت بېيىستى و ژيانى خوت و كه سانى ترى پى رازاوه بكهيت، كه چى له جياتى نهو گوى بگرى بو ئاميرىكى سيخورى كردن به سهر كه سانى دهو روبهروه و گوى هه لختن بو وشه يهك به مهبهستى گهياندى به شوينيك و توشكردنى قسه كه ره كه و دروست كردنى فيتنه يهك له نيوان كه سه كاندا، به راستى كه سى ئاوا كه دپرى ناو كوومه لگان له جياتى نهو هى گول بن، هر بو جه هه نم باشن، خواى گه و ره به لوتفى خوت بمانپاريى لىم جوړه كه سانه.

جوړى دووهم كه سانى كن كه ههموو ئاوات و هيوايه كيان له دنيا دا تنها برىتييه له به دهست هينانى پاره و سامان و دهوله مهند بوون و خوش خوړى و جوانپوشى، ئيتىر گرنگ نيه چوڼ به دهستى دهينن به هه لالى يان هرامى، نه مانه له جياتى خواپه رستى، كورد زور جوان ناوى ناوون. پاره په رست، پاره مه عبوديانه و له خزمه تيدان و پاريزگارى لى دهكهن، نهك پاره بكه نه خزمه تكارى خويان و كوومه لگايان، زورچار نه م كه سانه له پيناوى پاره دا پوڅى خويان ده ردهكهن و خويان ده كوژن، بو نمونه: له كوټايى پوژه كانى سالى ۲۰۰۸ د ئلمانىه كى دهوله مهند زيانه ماديه كانى پى قبول نه كرا، كه به هوى قهيرانه داراييه كه سالى رابردو به سهرى هات، بويه له سهر هيليكى ئاسنينى شه مهنده فخر خوى كرده قوربانى سهرهوت و سامانه له كيس چووه كه سى، سه بارهت به پوداوى خو كوشتنى نهو پياوه ئلمانىه سهر چاوه كانى هه والى نهو ولا ته بلاويان كرده وه كه ترمى (نه دولف ميركل) ي ته مهن (۷۴) سال له لايهن كار مهنديكى هيلى ئاسنين دوزراوه ته وه هه روه ها به پرپرسانى نه منى رايان گهياندووه (نه دولف ميركل) مليارديرى ئلمانى له شارى (نولم) له

باشوری پوژمه لاتي ئەلمانیا له سەر هیلکی شه مه نده فەر خوی کردووه به ژیر شه مه نده فەر که وه و کوتایي به ژيانی خوی هیناوه، له لایه ن خویه وه هاوسه ری (میرکل) هوکاری خو کوشتنی میرده که ی گه پراندو ته وه بو ئەو قهیرانه ئابوریه ی سالی رابردو جیهانی گرت ه وه، ئەویش زیانه مادییه کانی خوی پی قبول نه کراوه و خوی کوشتو وه، جی ئاماژیه به پیی سه رچاوه هه والیه کانی ئەلمانیا میرکل له ریزبه ندی لیستی - فربس-ی ده وله مه نده کانی جیهان دایه، به بری دوانزه ملیار و هه شت سه د ملیون دۆلار. له سالی ۲۰۰۷ دا له پله ی چلو چواره مین ده وله مه نده ی جیهان دا بووه، به لام دواتر به هو ی شکستی داراییه وه پاره که ی بو نو ملیار و دوو سه د ملیون دۆلار دابه زیوه و له ریزبه نده که شدا چۆته پله ی نه وه دو چواره مین ده وله مه نده ی جیهان!! هه ربۆیه ئەم پاره په رسته، که هه موو هیوا و ئاواتی له ژياندا ته نها پاره و پول بوو، ته حه مولی ئەو زه ره ره ی نه کرد و خوی کوشت!.

جوړی سیه م: که سانیکن که بو ئامانجی زور گه وره ده ژین، ئەوانیش ئیمانداران و خواناسانن که ئامانجیان له ژياندا ئەوه یه به نده یه کی گوپرایه لی خوی په روه ردگار بن و بگه نه په زامه ندی خوا که لوتکه ی ئامانجی ئینسانی موسلمان، قورئانیش ئامانجه که ی بو دیاری کردون و ده فەر موی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ الذاریات: ۵۶.

به ندایه تی خواش ماناکه ی زور زور فراوانه و به شایه تمان ده ست پی ده کات و کۆله که که ی که نویژه و پوژووه و زه کاته هه تا ده گاته لابرندی دپکیک، ئازاریک له ڕیگه ی خه لکیدا و پازاندنه وه ی باخچه به گول و گولزار به کورتی هه موو خزمه تیکی مرو ف و خوشکردنی ژيانی

مروّڤ بە مەرجیک مەبەست پێی پەزنامەندی خوا بێت و بەتەمای پاداشتی
قیامەت بێت، بە عیبادەت و بەندایەتی خوا حیسابە.

بەپراستی ژیان بەم جوّره کەسە ئامجادارە راستەقینانەوێ جوانە، کە
کەسانیکن دروست دەکەن، ناروخینن، خەندە دەخەنە سەر لیوان و
فرمیسکی چاوی غەمباران دەسپرن، خەلکی گۆلباران دەکەن و دێرک لە
رێگایاندا لادەبەن، بۆنی عەتر و گۆلۆ دەپەرژینن و دژێ بۆنی باروت و
خوینن، حەز و هەولیان بۆ خوش گۆزەرانێ و تیزی و لەشسای مروّڤەکانە
و دژێ هەژاری و نەخۆشی و ناخۆشی و کزۆلی و کلۆلی دەجەنگن، هەموو
ئەم کارانەش دەکەن و منەتیش بەسەر کەسدا ناکەن، خوێان لە کەس بە
گەرەتر نازانن، چاوەپێی پاداشتیان تەنها لە خوای گەرەیه.

بەپێزان: لە وتاری پابردوودا باسی ئەوەمان کرد کە هەندێ شت هەیە
کە دەبێتە هوێ نەهێشتنی ئامانج لە ژیاڵی مروّڤەکاندا، لەوانە هەندیکمان
باس کرد وەکۆ: لاوازی هیمەت، نەبونی پیشەنگ، لەدەستدانی متمانە بە
خۆبوون، ئەمروّش بە پشتیوانی خوای گەرە دەچینە سەر خالی چوارەم کە
بریتییە لە: نەمانی بەرز خوازی لای لاوان:

بەلێ مروّڤی بێ ئامانج و مەبەست تەنها هەر پۆژ بەرێ دەکاتو بۆ
بەدەست هیئانی ئامانجیک نازێ، بەلام بە پیچەوانەوێ مروّڤی مەبەستدار
بەردەوام بیر لە شتی بەرز بەلام پیروژ دەکاتەوێ، با بچینە لای لاپەرەکانی
میژوو بزانی لەو بارەیهوێ چێ بۆ تۆمار کردوین:

سەدان سال لەمەوبەر (محمدی کوپری ئەبی عامر) لەگەڵ دوو
برادەریدا لە شاری (قُرطُبة) دەژیا لە گەرەکیکی هەژاردا و خەریکی ئاو
فروشتن بوو. پۆژێ بە هاوێلەکانی وت: ئەگەر بووم بە فرمانەرەوای
ئەندەلوس چیتان ئەوێ بۆتان بکەم؟! یەکیکیان وتی: من دەمەوێ باخ و

بیستانیکم بدەیتی و بژیویم بۆ پەیدا بکە. ئەوی تریان وتی: شەرت
 بیت ئەگەر تۆی ئاوفرۆش پۆژیک بووی بە کاربەدەستی هەرەگەورە
 ولات پشتاویشت سوارێ گۆیدریژیکم بکە بە شاردا بمگیرە و بلی ئەمە
 دەجال و پیاوخرایە و هەرچی نزیک بکەوێتەو دەرخەینە
 بەندینخانەو... بەلی ناوبراو خویندی و بوو بە سەرباز و پلە پلە
 سەرکەوت تا پاش سە سال بوو بە بەریوەری فیرقە قورطوبە و ئینجا
 کە خەلیفە مرد کۆرەکە دانا کە تەمەنی نوو سال بوو، بۆ خەلیفە کە
 وەزیری دارایی بوو لەگەڵ ئەمدا بوون بە سەرپەرشتیار و پوژکار بۆ
 کارەکانی خەلیفە، پاشان ئەم محمدی کۆری ئەبی عامرە کە وتان
 ئاوفرۆش بوو کچی مامی خەلیفە هینا و سەرەنجام بوو بە
 دەسەلاتداری هەموو ئەندەلوس و فتوحاتی زۆری کرد!!

پۆژیکیان لەسەر کورسی دەسەلات لە کۆشکەکە خۆیدا بیری
 پابردووی خۆی و ژیانی کولەمەرگی و پرنەهامەتی و ئەداری خۆی
 دەکردەو، لە ناکاو بیری دوو برادەرەکە کەوتەو کە لە کاتی ئاو
 فرۆشیدا ئەو گەفت و گۆیە لەگەڵ ئەنجام داوون کە باسمان کرد،
 فەرمانی دەرکرد بۆ سەرۆکی پۆلیس کە بە هەر شیوەیە کە بوو دەبی ئەو
 دوو ناوهم بۆ بدۆزنەو و بیانھێنن بۆ لام، بەلی داوی گەپانیکی زۆر
 دۆزیاننەو و هینایانن بۆ کۆشکی پاشا، بە یەکەمیانی گوت: تۆ بیرتە
 خۆت داوای چیت لی کردم کە بە یەکەو دانیشتبووین و باسی ئەوهم
 دەرکرد کە ئەگەر پۆژیک بوومە پاشای ولات چیت بۆ بکەم؟! برادەرەکە
 وتی: بەلی من داوای باخ و بیستان و داوای کردنی بژیویم کرد، پاشا
 فەرمانی دا کە چی دەوی بۆی جیبەجی بکەن! ئەمجا پووی کردە

برادره کۆنهکه‌ی تری که کاتی ئاوفرۆش پیی وت: له‌بیرته ئه‌و پۆژوی که له‌که‌لاهه‌که‌ دانیشتبووین و وتم ئه‌گهر پۆژیک بېم به‌ پاشای ولات چیت بۆ بکه‌م؟ بیرته داوای چیت کرد؟! وتی: قوربان بمبوره من هه‌رو له‌ خۆمه‌وه قسه‌یه‌ک به‌ده‌مما هات، پاشا وتی: نه‌خیر هه‌ر ده‌بی باسی بکه‌ی ئه‌و کاته داوای چیت کرد؟ وتی: داوام کرد سواری گویدرێژیک بکه‌یت، پشتاوپشت به‌شاردا بمگیرێ و بلیی ئه‌مه ده‌جال و پیاوخرابه و هه‌رچی نزیک بکه‌وێته‌وه ده‌یخه‌ینه به‌ندیخانه‌وه، پاشا وتی: زۆر باشه چیت داوا کردوه بۆت جیبه‌جی ده‌که‌م و فه‌رمانی دا ئاوای لی بکه‌ن، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کاتی خۆی ئه‌م لاه ئاوفرۆشه‌ خواوه‌نی هیمه‌تیکی به‌رز بوو که ده‌بی پۆژیک له‌ ئاوفرۆشییه‌وه بپیت به‌ سه‌رۆکی ولات، به‌لام ئه‌م هاوپییه‌ی گالته‌ی به‌ هیمه‌ته‌که‌ی ده‌هات و ته‌نانه‌ت ئه‌وه‌نده ئه‌م هیوا و ئاواته‌ی به‌دور زانیبوو داوای ئه‌وه‌ی کردبوو که ئاوا سوکایه‌تی پی بکری ئه‌گهر ئه‌م ئاواته‌ی هاته‌ی دی، به‌لام ئه‌وه‌ی تریان پشتیوانی له‌ ئاواته‌که‌ی کرد و به‌لایه‌وه ئاسایی بوو که پۆژیک ئاوفرۆشیک بپیت به‌ سه‌رۆکی ولات، بۆیه پاشا خه‌لاتی کرد و داواکاریه‌کانی بۆ جیبه‌جی کرد.

به‌رێزان: له‌ میژووی نویشماندا (شیخ احمد یاسین)ی شه‌هید که له‌ ته‌مه‌نی (١٦) سالیه‌وه ئیفلج بوو، به‌لام وره و هیمه‌تی دانه‌به‌زی بۆ گه‌یشتن به‌ ئامه‌نجه‌کانی، بۆیه کۆلی نه‌دا و توانی بپیته -حوجه- به‌سه‌ر هه‌موو ئه‌وانه‌ی که‌له‌شیان ساغه و ده‌سته‌وسانن، شیخی شه‌هید براده‌ریکی کویری هه‌بوو به‌ ناوی (کامل بلتاجی) ئه‌ویش هه‌روه‌کو شیخ احمد یاسین هیمه‌ت به‌رز بوو، چه‌زی ده‌کرد هه‌رچۆنیک بیت خزمه‌تیک پیکه‌ش بکات، بۆیه شیخ احمد یاسینی ده‌کرده کۆلی و شیخیش

پینمایا دہکرد بہو جوڑہ نہچوون بؤ ہر کوئیہک بیانوستایہ بؤ
بانگہواز کردن!۔

رہزا و رہحمہتی خوا لہ ئیمامی علی بی کہ زور جوان فہرمویہتی:
نہگہر ہہموان رازی بن بہوہی کہ ہہیانہ و بہو بار و وہزعی کہ تیایدا
دہژین دنیا کاول و خاپور دہبی۔

بہلی ئیمانداران: ئیمہی مروّ تہنہا بؤ خواردن و خواردنہوہ
دروست نہبووین ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾
فَتَعْلَىٰ اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿المؤمنون ۱۱۵-۱۱۶﴾

بہلی ہر کہسیک لہ دیدی ئیسلامہوہ سہیری مروّ نہکات،
وادہزانی ہر وا بہ خوڤایی دروست کراوہ، کہسانیکی زور ہن دینہ
دنیاوہ و دہژین و دہمرن و نازانن بؤ چ مہبہستیک دروست بوون، بؤ
نمونہ:

نہفلاتون دہلی: خودا نہم گردوونہی بہدییئاوہ و لہیری کردوہ،
لہبہر نہوہ خہلکی یہکتری دہکوژن و لہناو دہبہن!!
یہکیکی تر دہلی: نہم گہردوونہ گہمہیہکی گہورہ نہبیّت ہیچی تر
نییہ!!

بہلام ئیمہی موسلمان ئامانجی بونمان لہ لا پوون و ئاشکرایہ ﴿وَمَا
خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ الذاریات: ۵۶

عیبادہتی خواش تہنہا کورت ہہلنہہاتوہ لہ پہرستشہکاندا بہلکو ژیان
ہہمووی عیبادہتہ نہگہر مہبہستی رہزامہندی خوای لہگہل بہرچاو بگیری۔

بۆ نمونه: مال و سامان و پاره و پول له ئیسلامدا نهفرهت لیكراو نییه، بهلكو ئیسلام واجبی كردوو كه دهبی ههولیشی بۆ بدهی، له فهرموودهی خوشه و یستماندار عَلَيْهِ السَّلَام هاتوو كه فهرموویهتی: (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُؤْمِنَ الْمُحْتَرَفَ) رواه الطبراني و البيهقي

واته: بهراستی خوای گهوره ئیماندارێ خاوهن پیشه‌ی خوش دهوێت.

حه‌زه‌تی عومه‌ری کوپری خطاب ده‌یفهرموو: (إِنِّي لَأَرَى الرَّجُلَ فَيَعُجْبُنِي إِذَا سَأَلْتُ عَنْهُ فَقِيلَ: لَا حَرْفَةَ لَهُ سَقَطَ مِنْ عَيْنِي) واته: زۆرجار بووه كه سێكم بینووه سه‌رنجی راكیشاو، به‌لام كاتی كه پرسیارم كردوو: ئایا كار و پیشه‌ی چیه؟ وتویانه: بێ ئیش و كار و هیچ پیشه‌یه‌ك نازانی، ئیتر به‌رچاوم كه‌وتوو!

پیاویکی زانا و زاهید و پایه‌به‌رزێ وه‌كو (سوفیانی سه‌وری) كه له گه‌وره‌ پیاوانی تابیه‌، ئه‌م پیاو‌باشه‌ زانایه‌ شه‌رع‌زانه‌ گه‌وره‌یه‌، سه‌روه‌ت و سامانیکی زۆری هه‌بوو، جا كاتی هه‌ستی كرد هه‌ندی له‌ دۆستانی و نزیکانی به‌لایانه‌وه‌ شتیکی نا‌ناساییه‌ كه‌ ئه‌م پیاوه‌ عالم و خواناسه‌ كه‌م وینه‌ ئاوا پاره‌ و سامانی زۆر بێ، بۆیه‌ وه‌لامی دانه‌وه‌ و ئاماره‌ی بۆ سامانه‌كه‌ی كرد و فهرمووی: (لَوْلَا هَذِهِ لَتَمَذَكَ بِنَا هَؤُلَاءِ - يَقْصِدُ بَنِي أُمَيَّةَ) واته: ئه‌گه‌ر ئه‌م سه‌روه‌ت و سامان و پاره‌ و ماله‌ی به‌رده‌ستم نه‌بوایه‌،

ئه‌وا ده‌بوایه‌ ئیستا ملکه‌چی و موداهه‌نه‌ و ماستاوچیتیم بۆ پیاوانی به‌نی ئومه‌یه‌ بکردایه‌ بۆ ئه‌وه‌ی شتیکم پێ بده‌ن كه‌ گوزه‌رانی ژیانمی پێ دابین بکه‌م! به‌لام چونکه‌ خۆم ده‌وله‌مه‌ندم هه‌رگیز چاو له‌ده‌ستیان نیم و ئه‌وانیش ناتوانن هیچ فهرمانیکم به‌سه‌ردا بده‌ن!

به‌لی مال و سامان نه‌گهر به‌ده‌ست که‌سیکه‌وه بیت که‌ خاوه‌نی
 ئامانج و مه‌به‌ستیکه‌ له‌ ژياندا که‌ عیباده‌تی خواجه به‌ مانا گشتگیر و
 فراوانه‌که‌ی، ئه‌و مال و پارویه په‌یدا‌کردنه‌که‌شی به‌ عیبادت حیسابه،
 به‌لام: نه‌گهر پارو و سامان لای که‌سیک کۆبۆوه — به‌تایبه‌ت نه‌گهر
 که‌سه‌که‌ گه‌نج بی وه‌ ئه‌و که‌سه‌ بی ئامانج و مه‌به‌ست بی له‌ ژياندا، که
 مه‌به‌ستی ئه‌وه‌ی نه‌بی که‌ به‌و مال و سامانه‌ خزمه‌ت به‌ دینی خوا و
 ژیان و ژینی خو‌ی و هاو‌نیشتمانی بکات و خاک و خه‌لکی پی
 ببوژینیته‌وه، ئه‌وه‌ له‌و کاته‌دایه‌ که‌ مال و سامان مه‌زموم و ناپه‌سه‌نده و
 نه‌فهرت لی‌کراوه‌ چونکه‌ له‌ دیر زه‌مانه‌وه‌ چاک‌سازانی ناو کۆمه‌ل ده‌رکیان
 به‌و راستیی‌وه‌ سه‌لماوه‌ کردوه‌ که‌ ده‌ست به‌تالی و بی ئامانجی مرو‌فی
 ده‌وله‌م‌ه‌ند و پارهدار ولات و میله‌ت به‌ره‌و لاری بوون و سه‌رلیشیواوی
 و پیشوی ده‌بات، شاعیر به‌ حق فه‌رموویه‌تی:

إِنَّ الشَّبَابَ وَالْفَرَاغَ وَالْجِدَّةَ . . . . . مُفْسِدَةٌ لِلْمَرْءِ أَيُّ مَفْسَدَةٍ

نمونه‌یه‌کی تر: کوپیک یان کچیک ده‌یه‌و‌یت هاوسه‌رگیری بکات،
 تکیه‌ به‌ زه‌واجه‌که‌ی هه‌ر بو ئه‌وه‌ نه‌بی که‌ ده‌بی هه‌موو کوپ و کچیک ژن
 بینن و شوو بکات، مال و حالیک و منالیک هه‌بی و ئیتر هه‌ر ئه‌وه‌ ئامانج
 بی له‌ هاوسه‌رگیری‌یه‌که‌یدا، نه‌خیر با مه‌به‌ستی هاوسه‌رگیری‌یه‌که‌یان له‌و
 ئایه‌ته‌ قورئانیه‌ وه‌ربگرن که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ

أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾ الفرقان: ۷۴

واته: به‌نده‌ راست و ساغه‌کانی خوی گه‌وره‌ خاوه‌نی کۆمه‌لیک
 په‌وشت و هه‌لسوکه‌وتن، یه‌کیکیان ئه‌ویه‌ که‌ به‌رده‌وام له‌ خوا

ده پارینه وه و ده لئین: په روه دگارا له هاوسه ران و نه وه کانهان
که سانی کمان پی ببه خشه که ببه مایه ی پوناکی دیده مان و شادمانی
دلّمان و بمانکه به پیشه ووا بو پاریزکاران و خواناسان.

قُرّة اَعین: کورده واری خو مان ده لی: چاوت روون بی که کورپکی
نه وه نده سالار و سه نگینت هیه، چاوت پوون بی که کچیکي نه وه نده
به ره وشت و خاوهن هه لویستت هیه، چاوت پوون بی که ژنیکي نه وه نده
به ریزت هیه ژيانی بو کردووی به ژین نهک به ژان، به لی نه گهر به و
مه به سته وه هاوسه رگری بکری که ناوا خیزانیکی به خته وهر و به که لک
پیشکه ش به کو مه لگا بکری، وه به و ژيانی هاوسه رگری به بی به
که سیکی داوین پاک، وه نه وه ی صالح په روه رده بکه ی، به و ئامانجه نه و
ژيانی خیزانیته ده بی به عیبادت.

نیمانداران به ریز: له بواړی کاری پوژانه تدا ده توانی ئامانجدار
بیت، بو نمونه: ده توانی وهر زشه وانیکی مه به سته دار بیت، جاریک
پوژنامه نویک چاوپیکه وتنیک له گه ل یاریزانیکی به ناوبانگ ساز دهکات
و پرسپاری لی دهکات: هیوا و ناوات و ئامانجت چیه له ژياندا؟!
یاریزانه که وتی: ناواتم چوونه به هه شته!! پوژنامه نوسه که وتی: وا
نه زانم له پرسپاره کهم تینه گه یشتی من باسی ئامانج و مه به سته ده کهم
له ژياندا، یاریزانه که دوباره وتیه وه: ده مه وی بچمه به هه شت. پوژنامه
نوسه که نه وه ی به لاوه ئامانج و مه به سته نه بوو، بویه وتی: که واته
بوچی یاری ده که یت؟! وهر زشه وانه که وتی: مه به سته من له یاری کردن
ده سکه وتی پاره یه و پیشاندانی نمونه یه کی به رز و جوانه بو جه ماوهر،
چونکه کاتی لاوان یاریزانیکی سه نگینی ره وشت به رز و هه ولسوکه وت

جوان ده‌بینن که خواپه‌رسته و سه‌رکه‌وتوو له پیشه‌که‌یدا ئه‌و کاته
لاوان لاساییم ده‌که‌نه‌وه و به‌م جو‌ره‌ش پاداشتی هه‌موو ئه‌و لاوانه‌م
ده‌ست ده‌که‌وئێ که لاسایی من ده‌که‌نه‌وه!..

به‌لێ ئیمانداران: ئه‌مه ئیسلامه‌که‌ی ئی‌مه‌یه، دینی دنیا و
قیامه‌ته. ئامانجی ئیسلام ئه‌وه‌یه که تۆی مرو‌ف ئامانجدار بیت و
خۆشترین ژیان به‌سه‌ر به‌ریت. نه‌ك وابزانی دواکه‌وتویی و كزۆله‌یی و
ژیان ناخۆشی و بی ئامانجی له ژیا‌ندا هه‌ده‌فی ئیسلامه.

له راستیدا له‌ناو هاوه‌لانی پی‌غه‌مبه‌ردا ﷺ که‌سی وا هه‌بوو که
که‌وتبووه ئه‌و هه‌له‌یه‌وه وه‌ و تی‌گه‌یشتبوو که خۆ خسته‌ به‌ر ژیا‌نی زه‌ر
و ناره‌حه‌ت و ئازارای ده‌بیته‌ که‌فاره‌تی هه‌له‌ و تاوان به‌لام پی‌غه‌مبه‌ری
په‌ئوف و په‌حیم ﷺ بۆی راست کردنه‌وه که نه‌خه‌یر کاره‌که زۆر له‌وه
ئاسانه‌تره، ده‌گه‌رنه‌وه که پو‌ژیکیان پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ هه‌والی که‌سیکی
پرسی که له مزگه‌وت و جومه‌ و جه‌ماعه‌تا نه‌ده‌هاته به‌رچاوی،
خه‌لکه‌که‌ش وتیان نه‌خۆشه و ماوه‌یه‌کی زۆره له‌ناو جی‌گادا که‌وتوو،
پی‌غه‌مبه‌ری خواش ﷺ چوو بو‌ سهر‌دانی، که چوو له‌ تهما‌شای کرد
زۆر لاواز بووه و هه‌یز و گو‌ری تی‌دا نه‌ماوه، له‌ فه‌رموده‌که‌دا ده‌فه‌رموئ:
(فَصَارِ مِثْلَ الْفَرَحِ - هُزَالًا) وه‌ك به‌چه‌کی بالنده‌ی لی هاتبوو له‌ پچوك
بوونه‌وه و وشك بو‌نه‌وه‌دا. پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ پینی فه‌رموو: (هَلْ كُنْتَ
تَدْعُوا اللَّهَ بِشَيْءٍ أَوْ تَسْأَلُهُ إِيَّاهُ؟) ئایا له‌ خوا پاراویته‌وه و داوات لی‌کرده‌وه،
وه چۆن پاراویته‌وه له‌ خوا و چیت وتوه؟ کابرا وتی: (نَعَمْ، كُنْتُ
أَقُولُ: (اللَّهُمَّ مَا كُنْتُ مَعَاقِبِي بِهِ فِي الْآخِرَةِ فَاجَلِّهِ لِي فِي الدُّنْيَا) وتی: به‌لێ له‌

خوا پاراومه ته وه و له دو عاكاندا بهم شیوهیه پاراومه ته وه و وتومه:
 ئه ی خوای په روهردگار داوات لی ده کهم هر سزا و نه شکه نجه یه کت بو
 داناوم که له قیامه تدا توشم ببی. ئه وای بۆم مه گه یه نه قیامه ت و هر له
 دنیا دا با سزا کهم توش ببی!) پیغه مبهری دلسوزو خه مخوری هه مووان
 فهرمووی: (سُبْحَانَ اللَّهِ، لَا تُطِيقُهُ، أَوْ لَا تَسْتَطِيعُهُ، أَقْلًا قُلْتُ: (اللَّهُمَّ آتِنِ
 فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) فهرمووی: سُبْحَانَ اللَّهِ
 تاخر تو نازانی که ناتوانی ته چه مولی سزای خوا بگری و بهرگهی بگری؟
 ئه ی باشه بو له جیاتی ئه وه نه توت: ئه ی خوای په روهردگار داوات لی
 ده کهم هرچی چاکه و خیرو خوشی و له ش ساغی و خوشگوزهرانی و
 ژینی کامهرانی یه له دنیا دا پیمان ببه خشه (به منیش و به
 موسلمانانیش ببه خشه). وه له قیامه تدا به خته وه و پوسور و سهر بهرز
 و سهر فرازی مهیدانی مه حشر و بهرده می خۆتم بکه و حیسابم ئاسان
 بکه و بهر شه فاعه تی پیغه مبهرم بخه و بهرهمی خۆتم له گه ل بکه و
 به کرده و دی به دی خۆم له گه ل مه که و هرچی خیر و چاکه ی قیامه ته
 به نسیب من و هه موو موسلمانانی بکه و داوات لی ده کهم له ناگری
 دۆزه خ و سزای به نیش و ته چه مول نه کراوی بمان پارێزه.

هاوه لآن ده فهرموون: کابرای نه خوش نه مجا تیگه یشت ئه م چۆن به
 هه له له دینی ئیسلام حالی بووه، پاشان پیغه مبهری خوا ﷺ (دعا الله له
 فَشَفَاهُ) داوای له خوای گه وره کرد که شفای ئه م نه خوشه بدات و خوای
 گه وره ش شیفای دا و چاک بۆوه، ئه م فهرمووده یه پیشه وای -موسلم-
 په حمه تی خوای لی بیت ریوایه تی کردووه.

وه له فەرموودهیهکی تردا که پێشهوا -ترمذی- رەحمەتی خوای لی
 بێت ڕیوایەتی کردووه دەفەرموی: (سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا يَقُولُ: (اللَّهُمَّ إِنِّي
 أَسْأَلُكَ الصَّبْرَ فَقَالَ: سَأَلْتَ اللَّهَ الْبَلَاءَ، فَسَلُهُ الْعَافِيَةَ) خۆشه‌ویستمان ﷺ گوئی
 له پیاویک بوو دەبوت: خوایە داوات لی دەکەم خۆراگرم پی ببه‌خشه و
 صەبرم بدهیتی بەرامبەر به نەهامەتییه‌کانی ژیان، پێغه‌مبەری خوار ﷺ
 فەرمووی: ئەوه تۆ داوای بەلا و ناره‌حه‌تی دەکە، ئەی بۆ له‌جیاتی ئەوه ئاوا
 ناپارییتەوه که بلی: خوایە/گیان داوات لی دەکەم خۆشبه‌خت و سەرفراز و
 به‌خته‌وه‌ری دنیاو قیامەتم بکە؟

به‌لی دینی پیروژ و پاکی ئیمه که ئیسلامه ئامانجی ئەوه‌یه که
 مروقایەتی له خۆشترین ژياندا بژی و هەر چوار وەرزه‌که‌ی به‌هار بی و
 هەموو ژيانی گولستان بیت و به‌رده‌وام سفره و خوانی پاراوه بیت و
 دهمە‌کان لیو به‌خنده بن و چاوه‌کان خۆشه‌ویستی و مۆژده ببارینن و
 موسلمانان داوای ئاوا ژیانیک له خوا بکه‌ن و کابه‌دهستان ژینی ئاوا بۆ
 گەل فەراهەم بهینن، نه‌ک وابزاندری ئەوه‌ی ناوی موسلمانانی له‌سه‌ر بوو،
 وه به‌خاکی ئیسلام ناوبرا ده‌بی هەموو ژيانی هەر دواکه‌وتووی و پیس
 و په‌لوخی و هه‌ژاری و نه‌داری و کزۆلی و کلۆلی بی، نه‌خیر ئەوه
 پیچه‌وانه‌ی پۆخی ئایینی ئیسلامه.

به‌پێزان: هەر گەل و میلله‌تیک ئامانجدار نه‌بی ئەبیته ژێرده‌سته‌ی
 دوژمن، هه‌روه‌کو له‌ کو‌تای سه‌ده‌ی هه‌ژده‌یه‌م و سه‌ره‌تا‌کانی سه‌ده‌ی
 نۆزده‌یه‌م داگیر که‌ران وتیان: هیچ ڕینگایه‌ک نییه بۆ ده‌ست به‌سه‌را
 گرتنی جیهانی ئیسلامی جگه له نه‌خشه‌یه‌کی دوو سه‌ره نه‌بیت،

۱. شلگیر کردن و به‌کالا کردنی لاوان

۲. سږینه‌وهی شارستانی باوبایرانی و ئاسه‌واره‌کانی له هزر و بیرى لاواندا.

که به‌راستی ئەم دوو ڕیگا و نه‌خشه‌یه‌شیان به‌کرده‌وه جیبه‌جی کرد و هەر له‌و ڕیگایه‌وه ده‌ستیان گرت به‌سه‌ر ولاتی موسلماناندا و ده‌ست به‌سه‌را گرتنی خپرو بیری هه‌موو ولاته‌کان و ئه‌وه‌ی ماوه‌ته‌وه ته‌نها ناوی جیهانی ئیسلامیه و ناویکی بی ناوه‌پۆکه و هیچ په‌یوه‌ندیه‌کی به‌ ئیسلامه‌وه نه‌ماوه.

ئیمانداران: به‌داخه‌وه ئیمه‌ خاوه‌نی ئەم ئیسلامه‌ جوانه‌ین که بۆ هه‌موو کاریکی گه‌وره و بچوک به‌رنامه و نه‌خشه‌ی تایبته‌ به‌ خۆی هه‌یه که‌چی زۆربه‌ی هه‌لگرانی بی ئامانج ده‌ژین کوفریش که خاوه‌نی نه‌خشه نیه، به‌لام به‌ئاگایه و ئامانجه‌کانی خۆی دیاری ده‌کات و کار بۆ به‌ده‌ست هه‌ینان ده‌کات، به‌راستی زۆر جوانی فهرمووه ئه‌و که‌سه‌ی که ده‌لی:

(النَّاسُ رَجُلَانِ، رَجُلٌ نَامَ فِي النُّورِ، وَرَجُلٌ اسْتَيْقَظَ فِي الظُّلَامِ).

خه‌لکی دوو که‌سن که نوینه‌رایه‌تی هه‌موو خه‌لکی ده‌که‌ن، که‌سیک له‌ناو پوناکییه به‌لام خه‌وتوو و سود له‌و پوناکیه‌وه‌رناگری تاوه‌کو جموجۆل و هه‌لس و که‌وتی باشی تیدا ئه‌نجام بدات، دووه‌میان که‌سیکه له‌ناو تاریکیدایه، به‌لام له‌و تاریکستانه‌دا به‌ئاگایه و به‌هه‌موو لایه‌کدا ده‌جۆلی و له‌ئه‌نجامی ئه‌وه‌دا که به‌رچاوی پۆشن نییه ده‌یان زه‌ره‌ر و زیان ده‌دات.

که‌واته: با ئامانج له‌ ژيانماندا دیاری بکه‌ین، ئامانجی ئیمه‌ش له‌ قورئان و فهرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ دیاری کراوه، که مه‌زترین ئامانج له‌ ژياندا ئه‌وه‌یه که په‌روه‌رگارت بناسیت و بۆ پرازیکردنی ئه‌و زاته‌ برژیت، وه نه‌نگی و شه‌رمه‌زاریه‌ برژیت و بمریت و نه‌زانیت چیت ده‌وێت له‌م ژيانه‌دا. هه‌ر له‌ باره‌ی ئه‌و که‌سانه‌وه‌یه که ته‌واوی ته‌مه‌نیان به‌ فیرو

داوه و بی ئامانج ئەو هه موو سألە ی تەمه نیان بە پری کردوو. که خوای گه وره ده فەر مویت: ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ﴾ الروم: ۵۵

واته: ئەو پوژە ی که قیامت بە پیا دە بیت تاوانباران سویند دەخۆن که له ژياندا تەنها کاتژمێرێک ماو نه ته وه، به لێ ژيانيان هەر دوباره بوونه وه ی سه عاتیک بووه و هيجی لی زیاد نه کراوه چونکه ئامانجی گه وره یان نه بووه له ژياندا که په زامه ندی خوا و ئاوه دان کردنه وه ی سەر زهوی بووه به بهرنامه که ی ئەو که ئیسلامه.

خوای گه وره پراگیراو و دامه زراومان بکات له سەر ئیسلام و ریبازه ناوازه که ی که تەنها و تەنها به خته وه ی مروّقه له و دایه و ئەوه ی لینی لابات بی ئامانجی له ژياندا و به دبەختی و چاره رەشی قیامه تی بو ده مینیتته وه.

سەرچاوه کان:

۱. قورئانی پیرۆز
۲. تەفسیری ئاسان – بورهان محمد امین
۳. صَفْوَةُ التَّفَاسِير – محمد علي الصابوني
۴. ژيانه وه – ئەندازیار: عثمان محمد رشید ل ۳۸۹، ل ۳۹۲
۵. لا تُحْزَن – محمود المصري ص ۵۲۵
۶. (جَدُّ حَيَاتِكَ) – الشَّيْخُ محمد الغزالي ص ۵۵، ص ۹۹، ص ۱۴۷، ص ۶۶، ص ۲۶.
- ص ۴۶، ص ۱۱
۷. کلام من القلب – الغاية – عمرو خالد
۸. به هاری دلان – ئەندازیار: عثمان محمد رشید ل ۴۲۷
۹. زان الخطيب – عبد الخالق محمد الشامي ص ۲۲۸.

وتاری چوارهم بۆ هانگی رهجەب

الاسراء والمعراج

بەشی یەكەم

وتاری چوارهم بۆ مانگی رهجهب

((الإسراء والمعراج))

-بهشی یه کهم-

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیماندارانی به پێژ: یه کێ له موعجزه هه ره گه وره کانی پیغه مبهری خوشه و یستمان ﷺ که به پێی زۆربهی ئاماژه کان له کۆتایی مانگی رهجهبدا روویداوه. ئه وه نده موعجزه که گه وره یه ته نانهت یه ک سورتهی گه وره ی قورئانی به ناوه وه یه که سورتهی (الأسراء). ئه و موعجزه یه ش شه و په وی و به رز بوونه وه ی پیغه مبهری خوایه ﷺ که ئه م ئیسرا و میعراجه سه ره تای گۆرینی ژیا نی پیغه مبهری خوا ﷺ بوو به ناخو شی و چه و سانه وه وه بۆ ئازادی و سه ربه ستی و بنیاتنانی ده ولت، واته موعجزه ی ئیسرا و میعراج ناوه پراستی ئیسلامه، هه ر وه کو له قورئانیشدا ئه گه ر سه رنج بده ن سُبْحان الله سورتهی (الأسراء) که وتۆته نزیک ناوه پراستی قورئانه وه.

ده فه رموون با هه موومان بچینه خزمهت ژیا ننامه ی پر به ره که تی چه زره تی رسول الله و بزاین ئیسرا و میعراج چۆن روی داو وه چ ده رس و ئامۆژگاریه کی لی وه رده گرین.

خوشه و یستان: ئیسراء واته: شه وره ی، مه به ست له وه یه که پیغه مبهری خوا ﷺ له شه و ی کدا له مه که ی پیروژه وه رۆشتوو به بۆ قودسی پیروژ له فه له ستین. خوا ی گه وره له سه ره تای سورتهی

(الاسراء) هوه باسی نهو سهفه‌ر و نهو گه‌شتی شه‌وه و حیکمه‌تی گه‌شته‌که‌مان بو باس ده‌کات و ده‌فه‌رموی: ﴿سُبْحَنَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ (الاسراء)

واته: پاکی و بی‌گهردی و ستایش بو نهو زاته‌ی که شه‌وره‌وی کرد له به‌شیکی که‌می شه‌ودا، به به‌نده‌ی خوی (محمد ﷺ) له مزگه‌وتی (حرام) که‌عبه‌ی پیروزه‌وه، بو مزگه‌وتی (الاقصى) له بیت المقدس که ده‌ورو به‌ریمان پیروز و پر به‌ره‌که‌ت کردووه تا هه‌ندیک نیشانه و به‌لگه و ده‌سه‌لاتداری و توانایی خۆمانی نیشان بده‌ین به‌راستی نهو زاته بیسه‌ر و بینایه..

به‌شی دووه‌می گه‌شته‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بریتیبوو له: میعراج. واته به‌رز بوونه‌وه له مسجد الاقصى وه بو سه‌رووی ئاسمانه‌کان و گه‌یشتن به‌عرشی خوا و گه‌فتوگو‌کردن له خزمه‌ت په‌روه‌ردگارا - سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى - باسی نهو میعراج‌ه‌ش خوی گه‌وره له سوره‌تی (النجم) دا باسی ده‌کات و ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ﴾ (النجم: ۱۲-۱۸)

واته: سویند به‌خوا بیگومان جاریکی تریش له دابه‌زینیکی تردا جوهره‌ئیلی بینیه، کاتی هاتوو به‌ببات بو شه‌وره‌وی، له کاتی‌کدا له (سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى) دا بوو، که له‌ویدا به‌هه‌شتی - مأوی - هه‌یه به‌واتای لانه و جیگای هه‌وانه‌وه، کاتی‌ک نه‌وه‌ی (سدره) ی داپوشی مه‌گه‌ر هه‌ر خوا خوی بزانی‌ت کین و چین و کاریان چیه. جا بینینی نهو به‌دیه‌نراوانه لهو شه‌وه‌دا وه نه‌بی‌ت چاوبه‌ست له پیغه‌مبه‌ر کرا بی‌ت و چاوی لی لا‌دا

بیت. بیگومان پیغمبر ﷺ لهو شه ودا له به لگه و نیشانه و موعیزه گوره کانی په روه ردگاری بینویه به چاوی سهری، به هموو هستی ئه وانیش وکو: سِدْرَةُ الْمُنْتَهٰی و بَیْتُ الْمَعْمُور و به هشت و دوزه ... هتد.

نیمانداران: نایا ئه م گه شته که له شه ودا به پیغمبري خوا ﷺ کرا له لایه ن خواوه له چ کات و زه مانیکي ژيانی پیروزی پیغمبردا بوو ﷺ! له سیره و ژياننامه ی پیروزی پیغمبردا ﷺ هاتوه که له دواي وه فاتی خاتوو خه دیجه ی هاوسهری که گوره ترین پشتیوانی پیغمبري خوا ﷺ بووه له ناو ماله ویدا و هموو ئه و ئه شکه نجه و نازاردانه که موشریکه کان به پیغمبري خویان ده کرد. به هاتنه ماله وه و دانیشن له گهل ئه و ئافرده گوره که خاتوو خه دیجه ی خیزانی بوو، وه قسه خوش و زمانه شیرین و هیمه ته به رزه که ی و دلدانه وه به رده وامه کانی بو پیغمبري خوا ﷺ ماندو و بوون له لاشه ی پیغمبري خوا ﷺ دهرده چوو وه دلی ئاسوده ده بوو، وه گوپ و تینیکی تری بو دروست ده بوو به لام به وه فاتی خه دیجه خان - هزاران هزار رحمتی خوی لی بیت - پیغمبري خوا ﷺ ئه و خانه و لانه نارامه ی لی شیوا، ئه و پالپشته گوره ی که له یه که م ساتی دابه زینی وه حیه وه گوره ترین پشتیوانی خوی بو دهربری، تا ئه و کاته ی ناماده بوو له گهل پیغمبري خوا دا دهر به دهری شیوی ئه بو طالب بکری و له پیناوی ئیسلام و پیغمبري خوا دا ﷺ، ئه و خه دیجه یه ی که یه کی بوو له گوره بازرگانه کان، له شیوی ئه بو طالبا له ژیر گه ماروی نابوری بی به زه بیانه ی موشریکه کانداه برسیتی و نه خوشی وه فاتی کرد، نای

ده‌بی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} چه‌نده غه‌مبار و مه‌حزون بووبی بۆ وه‌فاتی نه‌و هاوسه‌ره دلسۆز و فیداکارهی، دووهم پالپشتی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} که به ئاشکرا پشتیوانی خۆی بۆ پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} ده‌رپری، ته‌نانه‌ت له ته‌مه‌نی (٨) سالییه‌وه پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} له مال و سایه‌ی نه‌ودا به‌خیوکر او ریژی ته‌واوی پی به‌خشر، نه‌بو طالبی مامه‌ی بوو، نه‌بو طالب نه‌و له‌مپه‌ره بوو له‌به‌رده‌م موشریکه‌کاندا که له‌به‌ر ریژ و که‌سایه‌تی گه‌وره‌ی نه‌و نه‌یان ده‌توانی به ئاشکرا په‌لاماری پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} بده‌ن. نه‌بو طالب که گه‌وره و ریش سپی قورهبیش بوو له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} ناو شاری مه‌ککه و خانه و لانه‌ی خۆی به‌جیه‌یشت و له شیوه‌که‌دا وه‌کو موسلمان‌ه‌کان ژیا و گه‌مارۆی ئابوری له‌سه‌ر بوو. وه پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} له ته‌نیشت خۆیه‌وه نه‌خه‌واند و به‌رده‌وام چاودری‌ری ده‌کرد له ترسی نه‌وه‌ی نه‌وه‌کا موشریکه‌کان ده‌ستی ره‌شی له تاریکی شه‌ودا بنی‌رنه‌ سه‌ر و بیکوژن، به‌لام نه‌وه‌بوو نه‌ویش وه‌فاتی کرد و پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} زۆر بۆی غه‌مبار بوو، به تایبه‌ت که به‌داخه‌وه نه‌بو طالب به کافری مرد و ئیمانی نه‌هینا!!

ئیت‌ر له دوا‌ی نه‌بو طالب ه‌یرش و نه‌شکه‌نجه‌دانی ده‌رونی و جه‌سته‌یی بۆ سه‌ر پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} زیادی کرد، نه‌وه بوو دوا‌ی مه‌ئوس بوون له خه‌لکی مه‌ککه که دل‌ه‌کانیان وه‌کو به‌رده ره‌قه‌کانی ده‌وری مه‌ککه ره‌ق بوون و ئاماده‌ی ئیمان ه‌ینان نین، بۆیه پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} بیری کرده‌وه که ئه‌م بانگه‌وازه به‌ریته ده‌ره‌وه‌ی مه‌ککه و شوینیکی ئه‌مین په‌یدا بکات که هاوه‌لانی کوچی بۆ بکه‌ن، نه‌وه بوو که بریاری دا بجی بۆ شاری طائف و ئه‌م باسه‌یان له‌گه‌ل تاوتوی بکات و

داوای پشتیوانیان لی بکات، بهلام ئهوه بوو سهرکرده و سهرهک
هۆزهکانی طائف نهک ههر پشتیوانیان بو دهرنهبری و پیشوازییان لی
نهکرد بهلکو به ناشرین ترین وشه وهلامیان دایهوه و له کاتی
بهجیهشتنی طائفدا منال و ههرزهیان خسته شوینی و هاوهلی
سهفه رهکهی که (زهیدی کوپی حاریسه) بوو، دهستیان کرد به بهرد
بارانکردنیان و زهید خوی دهخسته بهر بهردهکان، بهلام ئهوهندهیان بهرد
تیگرتن که پیغمبهری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} خوین به قاچه پیروژهکانی هاته خوارهوه
و ناو پیلاوهکانی پر کرد، ئیتر ئهوه بوو پهنايان برده لای کابرایهکی
باخهوان بو ئهوهی منالهکانیان لی دور بخاتهوه، کابرای باخهوان ههر
چهنده کافر بوو، بهلام بهزهیی پیناندا هاتهوه و منالهکانی لی دوور
خستهوه! پیغمبهری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} زور ماندوو هیلاک و دل مهحزون بوو.
له ناو باخهکه دانیشت و بیرى ناسوریهکانی ناو مهککه و نازاری ناو
دلی بو مردنی خهدیجه و ئهبو طالب و ئهو بی ریزییهی سهروک
هۆزهکانی طائف و ئهم بهرد باران کردنهی له لایهن ئهم ههرزه و
نهفامانهوهوه خهمی دوا روژی ئهم پهيامی ئیسلامهی دهکردهوه، ئیتر
لهم کاتهدا دهستی کرد به عبادهتیکی تایبهتی که بریتیه به (زهلیل
بوون و کوپوزانهوه له بهر خوا) ئهوه بوو ههر دوو دهستی بهرز کردهوه
به رهو ئاسمان و به چاوی فرمیسکاویهوه فهرمووی: (اللّٰهُمَّ اِلَيْكَ اَشْكُوا
ضَعْفَ قُوَّتِي و قَلَّةَ حِيلَتِي وَهَوَانِي عَلَى النَّاسِ، يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اَنْتَ
رَبُّ الْمُسْتَضْعِفِينَ و اَنْتَ رَبِّي.. تا کو تایى پاراندهوهکه که له کتیبهکانی
سیره دا هاتوه).

به‌لئی به زه‌لیلی پارانه‌وه له‌به‌ر خوا گه‌وره‌ترین عیبادته و هه‌ر له‌ویدا خوای گه‌وره وه‌لامی دوعا و پارانه‌وه‌که‌ی دایه‌وه و دلی دایه‌وه به‌وه‌ی که هه‌ر له‌و کاته‌دا خاوه‌نی ئه‌و باخه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ تیی‌دا دانیشتبوو که ناویان (عوتبه و شه‌یبه) ی کوپانی ره‌بیعه بوون، که خاوه‌نی ده‌سه‌لات و سامان و هۆز بوون له طائف، له هه‌موو که‌س زیاتر رقیان له پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌بووه. خوای گه‌وره دلی ئه‌و دوو دوژمنه‌ی نه‌رم کرد و فرمانیان کرد به (عه‌داس) ی خزمه‌تکاریان که هیش‌وه ترییه‌ک بو پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ لیبکاته‌وه و بیداتی بیخوات!!

به‌لئی فه‌رمووده‌ی خودایه: ﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۖ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾

به‌لئی له‌گه‌ل هه‌موو ته‌نگانه و دل‌ناره‌حه‌تییه‌ک دوو خوشی به‌دوادا دیت... هه‌ر لی‌ره‌دا پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ر دوو خوشییه‌که‌ی بینی:

خوشی یه‌که‌م: ئه‌وه بوو کاتی (عه‌داس) ی خزمه‌تکار هیش‌وه ترییه‌که‌ی دایه ده‌ستی پیغه‌مبه‌ر ﷺ پیغه‌مبه‌ری خوا سوپاسی کرد و یه‌که‌م بۆله تری‌ی لی‌کرده‌وه و پیش ئه‌وه‌ی بیخاته ناو ده‌می‌ه‌وه فه‌رمووی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾، ئه‌وجا ده‌ستی کرد به

خواردنی، عه‌داس زۆر سه‌رسام بوو به پیغه‌مبه‌ری وت: خه‌لکی ئه‌م ناوه ئه‌م وشه‌یه نالین، پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: تو ک‌ییت و خه‌لکی کوئی؟ سه‌رنج بده‌ن پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چۆن دلی ئه‌م لاوه راده‌کیشی به‌وه‌ی که پرسپاری ناو و شوینی له دایک بوونی لی ده‌کات، وه‌کو ئه‌وه‌ی بفه‌رموی دیاره تو لاویکی زۆر وریا و به‌هه‌ستی که ئه‌م پرسپاره‌ت لی کردم) عه‌داس وتی: من مه‌سیحیم و خه‌لکی نه‌ینه‌وام،

پیغه مبه‌ر ﷺ فهرمووی: خه‌لکی شاری خواناسه‌که (یونس‌ی کوپری مه‌تای)؟! عه‌داس وتی: چۆن ده‌زانی یونس کوپری کییه؟ پیغه مبه‌ر ﷺ فهرمووی: ئه‌و برای منه، ئه‌و پیغه مبه‌ره و منیش پیغه مبه‌رم، عه‌داس که ئه‌مه‌ی بیست که‌وته ماچکردنی ده‌ست و قاچی پیغه مبه‌ری خوا ﷺ و روومه‌تی خو‌ی به‌ خوینه‌که‌ی قاچی پیغه مبه‌ردا هیئا و هه‌ر له‌ویدا موسلمان بوو!... (عوتبه و شه‌یبه‌)ی خاوه‌ن باخ که ئه‌مه‌یان چاولیبوو وتیان: عه‌داس هه‌لخه‌له‌تا و په‌کی که‌وت، که هاته‌وه بو لایان وتیان: عه‌داس بو وات کرد؟! وتی: سویند به‌ خوا له‌و پیاوه که محمده له‌م سه‌ره‌ویه باشت‌ر و چاک‌تر نه‌بووه و نابی.

به‌لئ ئیمانداران: ئه‌وه خوشی یه‌که‌م، ئای ده‌بی پیغه مبه‌ری خوا ﷺ چه‌ند دلخۆش بووبی به‌موسلمان بوونی عه‌داس، ئیمه‌ وا دوا‌ی هه‌زار و چوارسه‌د و ئه‌وه‌نده ساله‌ که ده‌یگیرینه‌وه و گوئیستی ده‌بین، ئاها چۆن دوا‌ی ئه‌وه‌ی له‌ تاوی پیغه مبه‌ر ﷺ فرمیسکمان رشت که‌چی به‌م موسلمان بوونه‌ی عه‌داس روومان کرایه‌وه و دل‌مان گه‌شایه‌وه، ئه‌ی ئه‌بی دلخۆشیه‌که‌ی پیغه مبه‌ر ﷺ له‌ چ ئاست و پله‌یه‌کدا بووبی، سه‌رنج بده‌ن چۆن خوا‌ی گه‌وره دلخۆشی ده‌کات و ده‌فهرمو‌ی: ئه‌ی محم‌دی خۆشه‌ویستم تو مه‌به‌ستت و هیوا و ئامانجت ئه‌وه نییه خه‌لکی موسلمان ببن، ده‌ی وا ئاواته‌که‌ت هاته‌ جی و سه‌فه‌ره‌که‌ی طائف به‌فیرو نه‌چوو، ئاها ئه‌وه‌تا عه‌داس موسلمان بوو، سه‌رنج بده‌ چۆن دلیرانه ئیمانه‌که‌ی له‌به‌رده‌م گه‌وره‌کانیدا ئاشکرا کرد و سویندی خوارد که تو به‌پرزترین و چاک‌ترین مرو‌فی سه‌ر زه‌وی! وه ئاینه‌که‌ت حقه‌ و په‌یامی هه‌موو پیغه مبه‌رانی له‌ خۆ گرتووه! به‌لئ ئه‌مه‌ فه‌ره‌جی و خوشی و ده‌رگای خیری یه‌که‌م له‌ دوا‌ی دلته‌نگی و دلشکاوی .

موژدهی دووهم و دلخووشی دانهوهی دووهم: ئهوه بوو له ریگی
 گه پانهوهدا بو مهکه له نیوان طائف و مهکهدا. شوینیک هیه پینی دهلین -
 نهخله- لهوی پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} فهرمووی: ئهی زهید با دانیشین و پشویهک
 بدهین. لهو کاتهدا کو مه لیک -جنوکه- هاتنه خزمهتی پیغه مبهری^{صلی الله علیه و آله}
 پیغه مبهریش قورئانی بو خویندن و باوهریان هینا. ههروهکو خوی گه وره له
 سوهرتی (الجن) دا باسی دهکات که وتیان: ﴿إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى
 الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ ۖ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾ الجن ۱-۲، پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله}
 بهو ئیمان هینانهی ئهو جنوکهانه زور دلخووش بوو، خوی گه وره تی
 گیاند که ئهو پیغه مبهری ئاده میزاد نییه. به لکو پیغه مبهری جنوکه شه.
 ئیتر با گه مره و میشک و شکهکانی طائف و مهکه هه پرپا گه ندهی
 نابهجی دژی پیغه مبهر بکهن، به لپی پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} به دلخووشیهوه
 گه رایه وه بو شاری مهکه و ئیتر ده رگای خووشی و فهره حی کرایه وه و
 پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} گه شتی ئیسرا و میعراجی پی کرا، وه ئه وه ندهی تر
 پیغه مبهری خوا و موسلمانان دلایان خووش بوو.

ئیمانداران: ئیمه باسی ئیسرا و میعراج دهکین، بهلام بویه ئه
 پیشه کیه م باس کرد، تاوهکو تی بگهین که مروقی موسلمان هه رگیز نابی
 مهئوس ببی و دهست له ئه ژنو دابنیشی و وابزانی ئه گه ره له جی گایه ک
 یان له زه مانیکدا وهکو تاقیکردنه وه په له هه وریک بهری تیشکی زی پینی
 ئیسلامی گرت، ئیتر جاریکی تر خووری ئیسلام هه لئایه ته وه. نه خیر
 به لکو به دلناییه وه ده بیئت موسلمانان هه موو کات چاوه رپی سه رکه وتن
 و به ره و پیش چوونی زیاتری دینه که یان بن، وه له ژیانی روژانه شیاندا
 مادام موسلمانن و پشت و په نایان خوی تاک و ته نه یه که (مالک

الملك) به وه رابهريان حهزهرتی محمده، پهياميان قورئانه، بهردهوام گهشبين بن وهكو پيغه مبه ره كهيان له كاتی تهنگانه و دل به خه مي دا به زهليليه وه له قاپی پهروهردگار بدن و ليی بپارينه وه و دنيا بن كه خواي گه وره له جيگای هر ناخوشيهك دوو خوشيان بو ده نيريت و كورد گوته نی: نه گهر خوا ده رگايه كي لی داخستی دوو ده رگای تريت لی ده كاته وه...

ئيمانداران: هه موو پيغه مبه رانی خوا (سهلامی خوا له هه موويان بی) خاوه نی معجيزه بوون، كه نهو موعجيزانه به لگهی دهستی پيغه مبه ران بوون كه نهی خه لكينه نه وه تا خواي گه وره پشتیوانی له بوونمان به پيغه مبه ر و ره وانه كراوی خوی دهكات به وهی كه نهو موعجيزه ی پی به خشیوین، جا هه ندی جار موعجيزه كان به پيغه مبه ره كه ده به خشرین پیش نه وهی په یامه كه بگه یه نیت..

بو نمونه حهزهرتی موسا كاتی خواي گه وره كردی به پيغه مبه ر پیش نه وهی بينیری بو لای فیرعه ون دوو موعجيزه ی گه وره ی پی به خشی كه بریتی بوو له وهی كه گوچانه كه ی دهستی ده بوو به مارو پاشان ده یگرته وه و جاريکی تر ده بووه به گوچانه كه ی جاران، نه وهی تریشیان دهستی ده خسته باخه لیه وه كه ده یهینایه ده ره وه پرشنگی نه دایه وه به بی نه وهی نه خوشی پیستی توش بی، وهكو ده فهرموی: ﴿قَالَ اَلْقَهَا يَمُوسَى ﴿۱﴾ فَالْقْنَهَا فَاِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعٰی ﴿۲﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْاُولٰٓئِ ﴿۳﴾ وَاَضْمُمْ يَدَكَ اِلٰى جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضًا مِّنْ غَيْرِ سُوِّ ؕ اٰيَةٌ اٰخَرٰی ﴿۴﴾ لِّرَبِّكَ مِنْ ؕ اٰيٰتِنَا الْكُبْرٰی ﴿۵﴾ طه ۱۹-۲۳

حهزهرتی موسا به بینینی نهو دوو حالته دلی پر بوو له خوشه ویستی خوا و تیگه یشت كه خوا ئاوا پشتیوانی لی دهكات، نه مجا دواي نه وه خواي گه وره پیی فهرموو: ﴿اٰذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰی﴾ طه ۲۴. نه مجا فهرمانی پی كرد كه بهروات بو لای فیرعه ون، وه

هندي له پيغهمبه رانيس موعجزه كانيان له سهر داواي قه ومه كه يان بووه
وه كو موعجزه ي حه زره تي صالح كه گه له كه ي داوايان لي كرد له و به رده
گه وره يه حوشتريك بيته دهره وه شيري هه موو هوژه كه بدات. به لام
پيغهمبه ري نيمه - حه زره تي محمد ﷺ - له بهر نه وه ي پهمه كه ي بو تا
قيامه ته، موعجزه كه شي نه بي هه موو كه س له نومه تي بيبي ني.

بويه قورثاني پيروز گه وره ترين موعجزه يه و گه وره ترين به لگه يه
بو قه ناعت پيښناني هه موو خاوه ن عه قلبيك. وه باقي موعجزاتي ته نها
بو دلدانه وه و ريژگرتني تايبه تي حه زره ت بووه ﷺ نه وه تا جاريكيان
موشريكه كان پييان وت: نه ي محمد نه گهر راست ده كه ي پيغهمبه ري
خوايت فهرموو نيشانمان بده و له بهر چاومان برو بو ناسمان، به لام
خوای گه وره فهرمووي ناوا وه لاميان بده روه وه و بلي: ﴿قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ
هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا﴾ الاسراء ۹۳

به لام کاتي که دواتر گه شتي ميعراجي پي کرا و بهرز بووه بو
ناسمان هه رگيز روژيک له روژان باسي نه وه ي نه کرد که نه م بهرز
بوونه وه يه ي بو ناسمانه کان وه لاميكه بو داواکاريه كه ي پيشويان و
ته حه دايه كه بويان، به لكو نه م موعجزه ي ئيسرا و ميعراج ته نها وه كو
ريژلينانيكي خوا و پشتيواني كردني پيغهمبه ره كه ي ته ماشا کرا،
كه واته موعجزه ي ئيسرا و ميعراج بو رده ي موشريكه كان نه بوو، به لكو
قوناغيكي ژياني پيغهمبه ري تيه و نه خشي داها تووي تي دايه، به لي
ئيسرا و ميعراج له ناوه راستي ته مه ني بانگه وازدايه كه ته مه ني
پيغهمبه رايه تي حه زره تي محمد ﷺ ۲۳ سال بووه، له سالي ۱۰ ي
پيغهمبه رايه تي دا رووي داوه، به م شيويه نه م موعجزه يه بوو به
چاره سهر يک بو ساريژي برين و نازاره کاني رابردوو هر له سهره تاي

وھىيەۋە تا كاتى ئەم گەشتە، ۋە دانانى نەخشە ۋە بەرنامەى رىگاي سالانى داھاتوۋى بانگەۋازى پىغەمبەرايەتى تا كاتى ۋەفاتى.

نىمانداران: لىرەدا پرسىيارىك دىتە پىشەۋە، ئەۋىش ئەۋەيە: باشە بۆچى پىغەمبەرى خوا راستەۋخۆ لە كەعبەۋە بەرز نەبۆۋە بۆ ئاسمان. لە فەرمودەى پىغەمبەرداﷺ ھاتوۋە كە كەعبەى پىرۆز رىك لە ئاستى (بىت المعمور)ى ئاسماندايە كە فرىشتەكان تەۋافى بەدەۋردا دەكەن، ئەى بۆچى تەشرىفى موبارەكى لە كەعبەۋە چوۋە (مسجد الاقصى) ئەۋجا لەۋىۋە بەرز بۆۋە بۆ ئاسمان؟! لە ۋەلامى ئەم پرسىيارەدا ئەلەين: ۋاللە اعلم لەبەر ئەم چەند ھۆيە بوۋە:

۱. (بىت المقدس) مەھبەتى نىگا بوۋە بۆ پىغەمبەرانى بەنى ئىسرائىل كە لە نەۋەى ئىسحاق بوون، بەلام كاتى يەھود رىزى ۋەھى خاۋيان نەگرت ۋە ھوكمى ئاسمانيان پشتگوۋى خست، خۋاي گەۋرە پىچغەمبەرايەتى لە ناۋ لابردن ۋە بەخشى بە ھەزرىتى محمدﷺ لە نەۋەى اسماعىل، جا بۆ ئەۋەى پەيۋەندى دروست بكرى لە نىۋان كۆن ۋە نويدا، لە نىۋان ئىستا ۋە رابردودا، ۋە ئەۋە روون بىتەۋە كە پەيامى خواۋ ۋەھى خوا ھەموۋى سەرچاۋەكەى يەككە كە خۋاي تاك ۋە تەنھايە، ۋە (مسجد الاقصى) بىى بە سىيەم شوينى پىرۆز لە ئىسلامدا، پىغەمبەرى خواﷺ لە كەعبەۋە چوۋە بۆ (مسجد الاقصى)، ئەمجا لەۋىۋە بەرز بۆۋە، بەمەش ئەۋ راستىيە سەلما كە ئىسلام نەھاتوۋە بۆ سىرپىنەۋەى ھىچ كەسىك، بەلكو پىغەمبەرى ئاخىر زەمان كە ھەزرىتى محمدﷺ ھاتوۋە كە رىز بگىرپتەۋە بۆ ھەموو ئاينىك ۋە شوينىكى خاۋەن رىز كە شوين كەۋتۋانى زولمىيان لى كردوۋە ۋە ھەق ۋە مافى خۋيان پى نەداۋە..

۲. بویه پیغمبه‌ری خواص^{صلی الله علیه و آله} چووه (مسجد الاقصی) نه‌مجا بو ئاسمان، تاوه‌کو مه‌جال و بوار هه‌بی بو موشریکه‌کانی مه‌ککه که پرسیار له پیغمبه‌ر بکه‌ن دهرباره‌ی سه‌فه‌رکه و بیت المقدس و نه‌وه‌ی له ریگا بینویه‌تی. چونکه نه‌گه‌ر یه‌کسه‌ر له که‌عبه‌وه بو ئاسمان به‌رز بکرایه‌ته‌وه نه‌وا موشریکه‌کان نه‌و پرسیاره‌یان بو نه‌ده‌کرا. چونکه خو ئه‌وان ئاسمان شاره‌زا نین و به‌ چاوی خو‌یان هیچیان لی نه‌دیوه تاوه‌کو پرسیاری له‌باره‌وه بکه‌ن. نه‌مه‌ش به‌لگه‌یه‌کی گه‌وره‌یه له‌سه‌ر نازادی راده‌ربرین و پرسیار کردن بو هه‌موو که‌سی دهرباره‌ی هه‌موو باب‌ه‌تیک..

به‌ریزان: نه‌م سه‌فه‌ره‌ی پیغمبه‌ری خواص^{صلی الله علیه و آله} که هه‌مووی موعجیزه‌یه و دووره له ته‌وه‌قوعی مروقه‌وه، یه‌کی له موعجیزه‌کانی نه‌م سه‌فه‌ره، کورتی ماوه‌که‌ی بوو. که له به‌شیکی زور که‌می شه‌ویکدا له مه‌که‌وه چوه فه‌له‌ستین و له‌ویشه‌وه چووه سه‌ر هه‌ر حه‌وت ئاسمانه‌کان و و هه‌ر له‌و شه‌وه‌شدا هاته‌وه ناو جیگای خه‌وتنه‌که‌ی خو‌ی. جا و لاخی سواری نه‌م سه‌فه‌ره‌ی پیی ده‌وتری (بوراق) که نازه‌لیکی سپیه، له گویدریژ به‌رز تره و له نه‌سپ نزم‌تره، له سه‌حیحی موسلیمدا هاته‌وه که پیغمبه‌ری خواص^{صلی الله علیه و آله} له‌باره‌ی بوراقه‌وه فه‌رمووی: (بَصَحُ حَافِرُهُ عِنْدَ مُنْتَهَى طَرَفِهِ فَرَكْبَتُهُ حَتَّى آتَيْتُ بَيْتَ الْمَقْدَسِ، فَرَبَطْتُهُ بِالْحَلَقَةِ الَّتِي يَرْبُطُ بِهَا الْأَنْبِيَاءُ)..

واته: بوراق نه‌وه‌نده به‌ خیرایی ده‌رۆشت که قاجی له‌و شوینه داده‌نا که چاوی بری ده‌کرد بو بینین واته: نیوانی هه‌ر هه‌نگاوێکی به‌قه‌ده‌ر نه‌وه‌نده بوو که چاوی بوراق ده‌بینی! واته: به‌ ده‌یان کیلومه‌تری به‌ یه‌ک هه‌نگاو ده‌بری! پیغمبه‌ر^{صلی الله علیه و آله} ده‌فه‌رمووی: منیش سواری پشتی بووم هه‌تا گه‌یشتمه (بیت المقدس)، نه‌مجا ده‌به‌زیم و بوراقم به‌سته‌وه به‌و نه‌لقه‌یه‌وه که پیغمبه‌رانی پیش من پییانه‌وه به‌ستبووه.

نيمانداران: که گوييستی ئەم فەرمودەيه دەبين دوو سەرنجمان لا دروست دەبى و پيوستمان به وەلامدانەوه هەيه:

يەكەم: ئايا چۆن بۆراق ئەوەندە به خيڤايى دەروات، که له تهواوى سەرزەويدا گياندارى ئاوا تيزڤه و نيه؟! له وەلامدا دەليين: ئيمە موسلمانين هەرچى پيغه مېهرى سەروەرمان ﷺ فەرموويه تى هېچ گومان و دوودليەكمان نيه دەربارەى راست و دروستيهوه. به لام بۆ وەلامى كەسانى نهيار و گومان دروستكەر بۆ موسلمانان، دەليين: بۆراق ناوەكهى له (برق)هوه هاتوو واته: هەورەبروسكه، واته وەكو خيڤايى هەورەبروسكه تيزڤه و بووه، وه زانست دەلى: تيشك (روناكى) له ماوهى يەك چركەدا (۳۰۰)هەزار كيلۆمەتر دەپيٽ. باشه ئەو خوايهى كه خالقى روناكيه و تواناي ئەو تيز تپه رېوونەى پى به خشيوه، ئايا هېچ قورسيهكى بۆ خوا تيدايه كه ئازەليكى سواری ئاوا دروست بكات كه وەكو تيشك تيزڤه و پيٽ؟! سُبْحَانَ الْخَالِقِ، إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

دووهم: له فەرمودەكهدا پيغه مېهرى خوا ﷺ دەفەرموى: بۆراقم بەستەوه به ئەلقەكهوه. (فَرَبَطْتُهُ بِالْحَلَقَةِ الَّتِي يَرْبُطُ بِهِ الْأَنْبِيَاءُ) باشه خو بۆراق راي نەدەكرد خو مەترسى ئەوه نەبوو كەس پەلامارى بدات و بيدزيت. ئەى كەواته بۆچى بەستيهوه، هەزار رحمت له زاناي گەوره (ئيمامى نەوهوى) بى كه له شەرحى سهحیحى موسليماً ج ۲ ص ۲۷۶دا له شەرحى ئەم فەرمودەيهدا دەفەرموى: (وَقِي رِبْطُ الْبُرَاقِ الْاِخْذُ بِالْأَحْيَاطِ فِي الْأُمُورِ وَ تَعَاظِي الْأَسْبَابِ، وَأَنَّ ذَلِكَ لَا يَقْدَحُ فِي التَّوَكُّلِ إِذَا كَانَ الْإِعْتِمَادُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى، وَاللَّهُ أَعْلَمُ)

واته: له بەستنهوهى بۆراقدا پيغه مېهرى خوا ﷺ وانهى دەستگرتن به نيحتياتكردنى فير كردين له هەموو كار و باريكدا، واته: مروڤى موسلمان نابى كاروبارهكانى ئيهمال بكات و شلگير بى، بەلكو بەردهوام دوور بينى

هه بی، وه دهست بگری به هۆکاره کانه وه، وه دهست گرتن به هۆکاره وه - وه کو به ستنه وه به ئەلقه وه - هیچ نابهرامبهریه کی تیدا نییه له گهل پشت به ستن به خوای گه وه، له کاتی کدا مروڤ ته وای دنیایی خوی و سیه و متمانه ی ههر له سهر خوا بی، ههر وه کو پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله به و که سه ی فرموو که هاته خزمه تی و له وه لای پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله که لای پرسی: خوشتره که ت چی لیکرد؟ وتی: ئە ی پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله له وه دشته به ره لای کرد توکلت علی الله، پشت به خوا به هیچ لایه کدا ناپوات و که س نایبات، پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله ئەم بۆچونه هه له یه ی له سهر (ته وه کول و پشت به خوا به ستن) بۆ راست کرده وه و فرمووی: (أعقلها و تَوَكَّلْ) برۆ جوان بیبه سته وه و ئەمجا دلێشت به خوا بیبه سته و پشت به خوا بیبه سته که خوشتره که ت بۆ ده پاریزی نه که به ستنه وه که، به لکو به ستنه وه که ته نها سه به بی که و ئیحتیات کردنه، لیڕه شدا ئەم وانه یه ی فیزی ئومه ته که ی کرد که دهست به هۆکاره کانه وه بگرن و دلێشیان ههر پابه ند بی به خوای گه وه وه ..

له و ریوایه ته دا که پیشه وا (ترمذی) به سه نه دیکی حه سه ن گپراویه تیه وه و ده فره موئ: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرَى بِهِ، أَتَى بِالْبُرَاقِ مَسْرَجاً مَلْجِماً فَاسْتَصْعَبَ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ جَبْرِيلُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى هَذَا؟! فَوَاللَّهِ مَا رَكِبَكَ خَلْقٌ قَطُّ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ مِنْهُ، قَالَ: فَارْفُضْ عِرْقاً)... واته: له کاتی شه وه وای پیغه مبهردا صلی الله علیه و آله پیغه مبهری خوا کاتی ویستی سواری پشتی بۆراق ببی جولا و خه ریک بوو نه هیلی، جوبریل پیتی وت: ئە ی بۆراق چی وای لیکردی. بجولیی، سویند به خوا هه رگیزاو هه رگیز هیچ که سی که نه هاتوته سهر پشتی تو که چاکتر و به یرتر بی لای خوا له م زاته که هه زره تی محمه د صلی الله علیه و آله ئەمجا بۆراق له جول ه که وت و هه موو لاشه ی عه ره قه ی دهردا له شه رمی پیغه مبهردا، زانایان ده فره موون: بۆیه بۆراق جولا و خه ریک بوو نه هیلی پیغه مبهری خوا بجیتته سهر پشتی، له بهر ئە وه بوو که ماوه یه کی زۆر بوو هیچ که س نه چوبوه

سەر پىشتى لە پىڭغەمبەران، چونكە پىڭغەمبەران ھەموويان سواری پىشتى بۇراق بوون، بەلام لە زەمانى عيساۋە ئىتر كەس نەچوبو ھە پىشتى بۆيە ناوا جولاً.

ھەندىكى تىرىش لە زانايان دەفەرمون: ئەم جولانەى بۇراق (هزة الطرب لا هزة الغضب) جولانى خوشى و فەرھى بوو كە زاتىكى وەكو ھەزەرتى محمد دىتە سەر پىشتى، نەك جولانەو ھەيك بى بۇ ناۋازى بوون و توپە بوون. چونكە بىڭگومان ھەرچى لە ئەرز و ئاسماندايە دەزانى كە ھەزەرتى محمد خاتم الأنبياء و المرسلين و چەند بەرپىز و بە قەدرە لای خوا، ھەر وەكو لە فەرمودەدا ھاتو ھە ھەزەرتى ﷺ فەرمويەتى: ھەرچى لە گەردووندايە دەزانى من پىڭغەمبەرى خوا (إلا عاصي الجن والإنس) تەنھا سەرپىچكەران و دل رەشانی جنۆكە و مروۋ نەبى كە دان نانين بە پىڭغەمبەرىتىمدا. نمونەى ئەم جولانەو ھەش ئەو ھەبوو كاتى كە پىڭغەمبەرى خوا ﷺ لەگەل ھەزەرتى ابوبكر و عومەردا چو ھە سەر شاخى ئوھود، شاخەكە دەستى كرد بە جولان و لەرزىن، تاو ھەكو پىڭغەمبەرى خوا ﷺ پىي فەرموو: (أُبْتُ يَا أَحَدُ فَأَنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدٌ) راگىراوبە و مەجولئ ئەى شاخى ئوھود، بزائە ئەو ھە بەسەر تەو ھەستاو ھە پىڭغەمبەرىكە و راستگۆيەكە كە ابوبكرە و شەھىدىكە كە عومەرە!! ھەر وەكو ئەم باسە بە جوانى و درىژى لە (فُتِحَ الْبَارِى ج ۲ ص ۲۴۷) دا روون كراو ھەو.

بەرپىزان: كاتى ئىمە بەسەرھاتى ئىسرا و ميعراج باس دەكەين، وەكو چىرۆكىك ناگىرپىنەو ھەلكو إنشاء الله ئەو ھەندەى خواى گەورە يارمەتىمان بدات سەرنجى وشە بە وشەى دەدەين و دەرس و ئامۆزگارى بۇ ژيانى رۆژانەى خۇمان وەردەگرىن، لەم شوینەدا كە باسى بۇراقمان كرد، لە فەرمودەكەى پىشودا كە خویندەمانەو ھەتايىدا ھاتبوو كە: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِى بِهِ أَتَى بِالْبَرِاقِ مَسْرَجاً مُلْحَمًا . .) واتە: (لەو شەو ھەدا كە خواى

گه‌وره شه‌وپره‌وی به پیغه‌مبه‌ر ﷺ کرد. بۆراقیان بۆ هیئا زین و لغاو کرا بوو. وه ئاماده کرابوو بۆ سواربوون تاوه‌کو پیغه‌مبه‌ر ﷺ بچیته‌سه‌ر پشتی و بروات به‌ره‌و (بیت المقدس...) ئەم فەرمووده‌یه صححه‌ الالبانی فی (صحیح الترمذی ۲۵۰۳)

لی‌ره‌دا دوو وشه‌ جیگای له‌سه‌ر وه‌ستانن ئەوانیش ده‌فه‌رموی: (مسرجا ملجمًا) زین و لغاو کرابوو، خۆ بۆراق که‌ خۆی هه‌موو لاشه‌ی موعجیزه‌یه‌ ئەگه‌ر زین و لغاوش نه‌کرایه‌ به‌ دلنیا‌یه‌وه‌ پیغه‌مبه‌ری خوای ﷺ هه‌ر به‌ سه‌لامه‌تی ده‌گه‌یاند و توشی هیچ ئازاریک نه‌ده‌بوو، به‌لام لی‌ره‌دا خۆشه‌و‌یستمان ﷺ ئەو وانه‌یه‌ فی‌ری ئومه‌ته‌که‌ی ده‌کات که‌: ته‌وه‌کول و پشت به‌ خوا به‌ستن مانای وازه‌ینان نییه‌ له‌ ئەسه‌باب و هۆکاره‌کان، لی‌ره‌دا زین که‌ له‌سه‌ر پشتی و لاخ داده‌نری و جیگای دانیشتنه‌ وه‌ لغاو که‌ له‌ مل و ده‌می و لاخ ده‌کری و بۆ سو‌پاندنه‌وه‌ و وه‌ستاندن به‌کاردی، له‌ ئەمه‌رۆدا که‌ ئۆتۆمبیل جیگای و لاخی سواری گرتۆته‌وه‌، زین و لغاو واته‌: کوشنی دانیشتن و قاپی سه‌یاره‌ و ئیستۆپ و سوکانی سه‌یاره‌که‌، واته‌: مرو‌قی مو‌سه‌لمان ئەگه‌ر راست ده‌کات شو‌ینکه‌وته‌ی پیغه‌مبه‌ره‌ و گو‌ی بۆ گه‌شتی شه‌وپره‌وی ئیسراو می‌عراجی ئەو خۆشه‌و‌یسته‌ی راده‌گری‌ت، ده‌بی له‌ کاتی لی‌خو‌پینی ئۆتۆمبیلدا هیچ نو‌قسانی و که‌م و کو‌ریه‌ک له‌ ئۆتۆمبیله‌که‌یدا نه‌بی‌ت ئەمجا ناوی خوای گه‌وره‌ بی‌نی‌ت و ده‌ست به‌ لی‌خو‌پین بکات وه‌ نمونه‌ی شو‌فی‌ری توند و تۆل و ری‌کو‌پی‌ک بی‌ت، نه‌ک وا تی گه‌یشته‌بی و خۆی وا تی‌بگه‌یه‌نی‌ت مادام مو‌سه‌لمانه‌ و ده‌لی ته‌وه‌کولم له‌سه‌ر خوا هه‌یه‌ ئیتر ئۆتۆمبیله‌که‌ی قاپی دانه‌خری و لایتی نه‌بی‌ت و سوکانی ناته‌واو بی‌ت و بی ئیستۆپ بی‌ت، هه‌ر به‌روا و بل‌ی‌ت پشت به‌خوا هیچ ناب‌ی‌ت، ئەمه‌ ناشرین کردنی ئیسلام و دینداری و ئەه‌لی مزگه‌وته‌ و پشت کردنه‌ له‌ ری‌بازی پیغه‌مبه‌ری خوا

ﷺ، که به داخه وه ئیمه بویه دواکه وتوین چونکه له ریبازی پیغه مبهری خوا لامنداوه، ئه وه تا له م سه فه ره ی ئیسراو میعراجدا که هه مووی سه رتا یا له ئه لفه وه تا یای موعجیزیه و دووره له ده سه لات ی به شه رییه وه، لی ره شدا ئومه ته که ی به ناگا دینی ته وه که نه که ن پشت له هوکار و ئه سبابه کان بکه ن و وابزانن ئه وه ته وه کوله و پاشان خو تان به هیلاک بدن و دینه که ش ناشرین بکه ن و ببنه کو مه لگایه کی دواکه وتوو!!

ئیمانداران: پیغه مبهری خوا ﷺ به رده وامه له سه ر گیرانه وه ی باسی سه فه ره که ی و ده فه رمووی: (ثُمَّ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَصَلَّيْتُ فِيهِ رَكَعَتَيْنِ) رواه مسلم، واته: دوا ی ئه وه ی گه یشتینه بیت المقدس، بو راقم به سه ته وه به و ئه لقه یه ی که به ده رگای مزگه وته که وه بوو، که پیشتی پیغه مبه ران پییانه وه به سه تبو وه، پاشان چومه ناو مزگه وته که وه و دوو رکات نویژم کرد.

ده فه رمووی: دوا ی ئه وه: (فَلَمْ أَلْبَثْ إِلَّا يَسِيراً حَتَّى اجْتَمَعَ نَاسٌ كَثِيرٌ، ثُمَّ أذن مؤذنٌ فأقيمت الصلاةُ فقمنا صُفُوفاً نَتَنَظَّرُ مَنْ يَوْمِنَا، فَأَخَذَ بِيَدِي جبريلُ فَقَدَّمَنِي فَصَلَّيْتُ بِهِمْ) واته: دوا ی که میك که من و جو بریل له مزگه وته که دا بووین، خه لکانیکی زور کو بونه وه پاشان بانگیژ بانگی داو قامه تی نویژم کرا و ئیمه ش هه ستاین به چه ند ریزیکی ریک و جوان ریز بووین و چاوه پروانی که سیکمان ده کرد که پیشنو یژیمان بو بکات، ئه مجا جو بریل هات و ده ستی منی گرت و بر دمی هه پی شه وه و منیش پیشنو یژیم بو کردن، له سه حیحی موسلیمدا ئاوا فه رمو ده که هاتو وه: (وَحَانَتْ الصَّلَاةُ فَأَمَمْتُهُمْ) کاتی نویژ هات و ئیمه ته م بو کردن، بیگومان ئه و خه لکه زوره سه رجه م هه موو پیغه مبه ران بوون له ئاده مه وه تا خاته م لی ره شدا چه ند وانه یه ک فی رده بین:

۱. ریکوپیکي ریزه کانی نویژی جه ماعت که فهرمووی: (فَقُمْنَا صَفَوْا) به چند ریزیکی زور جوان ریز بوین، که به داخه وه ئومه تی ئه و پیغمبره تا ئیستاش له زوربه ی مرگه وته کاندای ریزی نویژه کانیان ناریکه.

۲. پیغمبره ی خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} که بیگومانه له وه ی که خوی سهررداری هه موو پیغمبرانه و بینا و کوشکی پیغمبرانه به و ته و او بووه، به لام بوخوی راسته وخو نه چوووه پیشه وه و خوی نه کرد به ئیمامی پیغمبرانه، که ئه مهش دهرس و وانه ی ریزلینانمان فیر دهکات بو خه لکانی تر، وه ئه و وانه رامیاریه مان فیر دهکات که نابی سهرکرده خوی به زور خوی بخاته پیشه وه ی خه لکی، به لکو ده بی داوای لی بکری بو پیشه وایه تی، ئه مهش رهت کردنه وه ی دیکتاتوریه ته له پیشه وایه تیدا.

۳. به م ئیمامه تی پیغمبره ی ئیمه^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} بوو به پیشه وای هه موو پیغمبرانه و به کرده وه ئالای دهستی هه موو پیغمبرانه ته سلیمی دهستی ئه مینی محمد المصطفی^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} کرا، وه ئه مهش ته بایی و ریز و به یه که وه ژیا نی ئاینی ئیسلام دهرده خات له گه ل هه موو ئه هلی کیتاب و شوینکه وته ی هه موو پیغمبرانه، وه ته نها ئاینی ئیسلامه که دان ده نی به هه موو ئایینه حقه ئاسمانیه کان و هه موو کتیبه ئاسمانیه کان و ئیمان به پیغمبرانه سهرجه م دوو پایه ن ئیمان و بیر و باوه ری مروقی موسلمان، ﴿كُلٌّ ءَامِنٌ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهٖ﴾ که واته ته نها و ته نها ئاینی پیروزی ئیسلامه که ده توانی به یه که وه ژیا ن له نیوان هه موو بیروباوه ره کاندای دروست بکات، چونکه ریزی هه موویان ده گریت.

ئیمانداران: پیغمبره ی خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} به رده وامه له سهر گیرانه وه ی شه وپه ویه که ی و ده فهرمووی: (ثُمَّ خَرَجْتُ فَأَجَأَنِي جَبْرِيلُ بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ

وَإِنَاءٌ مِنْ لَبَنٍ، فَأَخْتَرْتُ اللَّبَنَ، فَقَالَ جَبْرِيلُ: اخْتَرْتَ الْفِطْرَةَ... رواه مُسْلِمٌ

واته: پاشان له مزگه وته که چوومه دهره وه و جبریل دوو قاپی بو هینام یه کیکیان مهی و عهره قی تیډا بوون نهوی تریان شیر ی تیډابوو، منیش شیر ه کهم هه لبرډارد، جوبریل فهرمووی: فیتره تت هه لبرډارد... هه له سه حیچی موسلمیدا (۴۲۳) هاتوه که فهرمووی: جوبریل پیی وتم: (أَمَا لَوْ أَنَّكَ اخَذْتَ الْحَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ). واته: جوبریل فهرمووی: نه گهر تو ئاره قه کهت هه لبرډار دایه، نهوا ئومه ته کهت دوا ی تو گو مرا ده بوون.

ئیمامی نه وه وی له شهر حی سه حیچی موسلمیدا ج ۲ ص ۲۷۷ له شهر حی نهو فهرمووده یه دا و له مانای (اخترت الفطرة) ده فهرمووی: (فَسَرُوا الْفِطْرَةَ هُنَا بِالْأَسْلَامِ وَالْأَسْتِقَامَةِ، وَمَعْنَاهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ اخْتَرْتَ عَلَامَةَ الْأَسْلَامِ وَالْأَسْتِقَامَةِ، وَجَعَلَ اللَّبَنَ عَلَامَةً لِكُونِهِ سَهْلًا طَيِّبًا طَاهِرًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ سَلِيمَ الْعَاقِبَةِ، وَأَمَّا الْحَمْرُ فَإِنَّهَا أُمُّ الْخَبَائِثِ وَجَالِبَةٌ لِأَنْوَاعٍ مِنَ الشَّرِّ فِي الْحَالِ وَالْمَالِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ).. واته: شیر نیشانه ی ئیسلا م و دامه زراویه، چونکه شیر پاک و خاوینه ئاسان هه رس ده کری و تام و بون و رهنگی جوان و خو شه، به ئاسانی ده خوری ته وه، هیچ نه خو شیه کی به دوا وه نییه، به لام شهراب و عهره ق دایکی هه موو تاوانه کانه و هه موو شهر و خراپه یه که به شوین خویدا دینی له ئیستا و له داهاتودا - خودا زاناته.

به لئ ئیماندارانی به ریز لیره شدا نهو دهرس و وانه یه فیر ده بین که بیر و باوه ر و شهر یه تی ئیسلامی وه کو شیر وایه، تیگه یشتنی، پهیره وکردنی، سه ره نجامی شوینکه وتنی، وه کو خواردنه وه ی شیر وایه و ره وانه و ئاسانه و مایه ی گه شه کردنه، جا کی هه یه قهرزاری شیر نه بی و به شیر گه وه نه بووبی، نه وه ی له کاتی گه وه بوونیشدا ماست و په نیر و شیر و به ره مه کانی شیر ناخوات، ئایا هه به شیر به خپو

نەكراوه. ھەر بە شیر گەورە نەبوو؟. كەواتە: چۆن شیر گەورەكەرە و بۆ ھەموانە، ئیسلامیش گەورەكەرە و ھی ھەموانە. عەرەقیش بەرنامە ی مروڤكردە، چۆن عەرەق سەرخۆشكەرە، ھەموو خراپە و تاوانێك بەشوین خۆیدا دینی و دنیا و قیامت لەناو دەبات. ژیان دەكات بە ژان. ھەندی كەس بە بازرگانی پێكردنی و خەلەتاندنی گەنجان و رۆلە ی خەلك كە سەرخۆشیان دەكەن، خۆیانی پێ دەولەمەند دەكەن و ھەزارانی پێ ئیغلاس دەكەن، بێ ژیا نیان دەكەن، چۆن عەرەق لەناوبەرە، بەرنامە ی دەستكردی مروڤیش ھەروایە، بەرنامە ی كوفریش رێك ئاوا یە، تەنھا بەنج كردنی پییە، ئەو تۆزە خزمەتە تەزویرەش كە كوفر دەيكات بە مروڤایەتی ھەروەكو سودی عەرەق و شەراب، بەلام ﴿وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ زەرەر و زیانەكە ی، مالدویرانیەكە ی، دین و ئیمان سوتاندنەكە ی لاوان و گەنجان، زۆر زۆر گەورەترە لەو تۆزە خزمەتە ی كە وەكو دیوجامە بۆ چاوبەستی گەلان دەيكات، اللە اكبر ئەم پیغەمبەرە چۆن بە چەند وشە یەك ھەموو رێگایەكی ژیا نمان بۆ روشن دەكاتەو... دە ی قور بەسەر ئەو كەس و خیزان و میللەتە ی كە شیر ی پاك و خاوین و رەنگ جوان و تام خۆشی ناوی و حەزی لە بۆگەنی عەرەق و كەلاكی مردارەو ەبوو.

ئیمانداران: پیغەمبەری خوا ﷺ كۆمەلێ مەشھەدمان بۆ دەگیریتەو ە كە لە شەو پرەویەكەیدا بینیویەتی و وەك رەحمەتێك ئومەتەكە ی ئاگادار دەكاتەو ە كە ئاگاداری خۆن بن و نەكەونە ئەو ھەلە و تاوانەو ە چونكە ئەو ە سزاكە یەتی، و ە ئەوانیشی كە چاكەیان كردبێ ئەو ە پاداشتیەتی، فەرموون بە پرێزان با بزانی پیغەمبەری خوا ﷺ چیمان بۆ دەگیریتەو ە. خۆشەو یستمان ﷺ دەفەرموی: لە كاتی شەو پرەویەكەمدا رۆشتم بەلای كۆمەلێكدا كە كشتوكالیان دەكرد و خەریكی چاندن بوون، بەلام سُبْحان اللە ھەر كە تۆو ەكەیان دەچاند یەكسەر سەوز دەبوو و

پېنده گېشت و دهستیان دهکرد به دروینه کردنی، بهردهوام ئهوه ئیشیان بوو هتا لایهکیان ده دوریه وه، لایه که ی تریشی سهوز ده بووه و ئهوانیش دهستیان دهکرد به دروینه ی، جوبریل فهرمووی: هؤلاء المجاهدون، ئه مانه ئه و که سانه ن که له پیناوی خوادا تیکوشتاون و هه موو ژیانیان به خشی به ئیسلام و به ئیخلاص و دلسوزی و دوور له ریا و مه به ست و مهرامی دونیایی خه باتیان دهکرد له پیناوی گه یاندنی په یامی ئیسلام و هه موو هه ول و تیکوشتانیا ن بو چه سپاندنی په یامی پر دادگه ری ئیسلام بوو، بو ئه وه ی مروقه کان به خوشترین و نازادترین و شادترین ژیان بژین و دوور بن له هه موو زولم و ستم و چه وساندنه وه یه ک، ئه مانه خیر و پاداشتیان بهردهوامه و له دوا ی مردنیشیان خیره که یان نه پراوه یه...

وه فهرمووی ﷺ: کۆمه لێ دیمه نی ترسناکم بینی که ئه نجامی تاوان و گونا ه بوو، وه کو:

۱. کۆمه له که سیکم بینی که سهریان به بهردی گه وره پان دهکرایه وه، به لام هه ر کاتی سهریان پان ده بووه، جارێکی تر وه کو خوی لی ده هاته وه و دوباره بهرده که یان ده کیشایه وه به سه ریدا و سهریان پان دهکردنه وه، جوبریل فهرمووی: ئه مانه ئه و که سانه ن که (تثاقَلْتَ رؤسُهُمْ عَنِ الصَّلَاةِ) سهریان قورسه له ئاستی نوێژدا و نوێژ ناکه ن.

۲. کۆمه لێ که سم بینی که پاش و پېشیان پینه ی پێوه بوو، وه کو ئاژهل وابوون، جوبریل فهرمووی: (هؤلاء الذين لا يُؤدُّونَ الزَّكَاةَ) ئه مه ئه و که سانه ن که زه کاتی ماله کانیا ن ناده ن!

۳. کۆمه لیکم بینی که گوشتی پاکوخواوین و جوانیا ن له بهردهمدا بوو، به لام ئه وان ده چوون له ولاتره وه گوشتی بوگه ن و تیکچوویان دهخوارد و پا که که یان نه دهخوارد، جوبریل فهرمووی: (هؤلاء الزَّانَاةِ)

ئەمانە ئەو کەسانەن کە حەلالی خۆیان ھەبە کەچی لەگەڵ کەسانی تری
حەرام بە خۆیان رادەبۆین و زینا دەکەن.

٤. وە پیاویکم بینی کە کۆلی پۆش و دار و چیلکە ی گەورە ی
کۆکردبۆو، بەلام کە دەیویست بیدات بە کۆلیدا بۆی ھەلنەدەگیرا،
کەچی لەجیات ی ئەو ی بچی ھەندیکی لی لابات بۆ ئەو ی تۆزیک سوک
ببی، دەچوو ھی تریشی کۆدەکردەو و دەیخستە سەر کۆلە قورسەکە ی
و ئەو ھەندە ی تر قورسی دەکرد و سەرەنجام ھەر بۆی ھەلنەدەگیرا!!
جوبریل فەرموو ھی (هذا الذي عنده الأمانة لا يؤديها وهو يطلب أخرى)
ئەمە ئەو کەسە ی کە ئەمانە تیکی لایە، بەرپرسیاریە تیەکی لەسەر شانە،
بەلام ناتوانی جیبەجیی بکات، کەچی لەجیات ی ھەندیکی وازلیبینی
داوای پلە ی بەرزتر و مەسئولیە تی زیاتر دەکات!..

٥، رۆشتم بە لای پیاوانیکدا بینیم لیویان بە مقەستی ئاگرین
پارچە گۆشتی لی دەکرایەو، بەلام ئەو ھەبوو کە ھەر جاریک بی و
تەواو بەلکو ھەموو جاری کە لیویان بەو مقەستە ئاگرینە دەبڕین،
جاریکی تر لیوھکانیان دروست دەبۆو، دوبارە لیویان پارچە پارچە
گۆشتی لی دەکرایەو، جوبریل فەرموو: (هؤلاء خطباء الفتنة) ئەوانە
ئەو وتاریبێژانەن کە دەبنە مایە ی فیتنە بۆ خەلکی کە گوئیان لی دەگرتن
واتە ئەو وتاریبێژانەن کە بە خەلکی دەلین چاکە بکەن بەلام خۆیان
نایکەن، بە خەلکی دەلین فلانە شت بێشەرعیە مەیکەن، بەلام خۆیان
ئەنجامی دەدەن، وە ئەو وتار بێژانەن کە حەق و راستیەکان بە خەلکی
ناگەھەنن و لە ترسان و لەبرسان راستیەکانی ئەم ئیسلامە دەشارنەو و
دەیانەو ی دلی کاربە دەستانیان لی نەپەنجی و شوینیان پی لەق نەبی!..

٦. بینیم کە گایەکی زۆر گەورە لە کونیکی زۆر بچوکەو ھاتە
دەرەو، بەردەوام ئەو (گا) گەورە ی دەیویست بچیتە ناو کونە

بچکۆله که وه، به لام تازه نهیده توانی بچیتته ناویه وه، جوهریل فهرمووی:
 (الرَّجُلُ يَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ فَيُرِيدُ أَنْ يَرُدَّهَا فَلَا يَسْتَطِيعُ) ئەمه پیاویکه.
 که قسهیه کی کردووه، به لام له ده می هاته دهره وه و په شیماننه و دهیه وی
 قسه که ی بێته وه لای خوی، به لام تازه ناتوانی و له دهستی دهرچووه!..
 ئەو دیمه نانه ی که باسمان کرد، ههر دوو پیشه وای فهرمووده -طبرانی و
 بزار- له ئەبی هوریره وه ریوایه تیان کردووه.

۷. پیغه مبهری خوا عليه السلام ده فهرمووی: کاتیک که بهرز کرامه وه تیپه پریم
 به لای که سانیکیدا که نینوکی مسیان هه بوو، به و نینوکانه ی خویان دهم و چاو
 و سنگی خویانیان پی دهرنیه وه و دهم و چاوی خویان خه لقتانی خوین
 ده کرد، وتم: ئەوانه کین ئەی جوهریل؟ فهرمووی: ئەوانه که سانیکن که
 (يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ وَ يَقْعُونَ فِي اعْرَاضِهِمْ) گوشتی خه لکان ده خون،
 غه یبه تیان ده که ن و ناموسیان له که دار ده که ن. (ئهم فهرمووده یه ی رواه احمد
 ۲۲۴/۳) وَصَحَّحَهُ الْإِلْبَانِي فِي سِلْسِلَةِ الصَّحِيحَةِ (۵۳۲))

به پیزان: له ئەسه ریکدا هاتوو ئەگەر چی پله ی فهرمووده که لاوازه
 به لام بۆ بواری (الترغيب و الترهيب) نابه جی نیه که باسی بکهین، که
 باسی چهند دیمه نیکی ترمان بۆ ده کات.

ده فهرمووی: روژیکیان هه زه ته ی علی و فاطمه ی خیزانی چوونه خزمه ت
 پیغه مبهری خوا عليه السلام بینیان پیغه مبهری دلسوز و به به زه یی بۆ ئومه ته که ی
 زۆر به کول ده گریا، عه رزیان کرد: هۆی گریانه که ت چییه؟ فهرمووی: له
 شه وی میعراجدا چاو به کومه لی له ژنانی ئومه تم کهوت که به سزای سهخت
 سزا ده دران، به م شیوه یه:

۱. ژنی وا هه بوو که به قژی هه لواسرا بوو، میشکی سه ری له تاوی نازار
 ده کولا، که پرسیم چ تاوانیکی کردووه، پنیان وتم: که له دنیا دا سه ری رووت

کردوه و قژی رازاندوته‌وه و نیشانی که‌سانی نامه‌هره‌می داوه‌و سه‌ری دانه‌پۆشیوه.

۲. هه‌ندی ژنم بینی که به‌زمانیان هه‌لواسراون و ناوی گهرمیان به‌قورگا ده‌کردن، که پرسیم تاوانیان چیه، وتیان: ئه‌وه ئه‌و ئافره‌تانه‌ن که به‌زمانیان ئازاری درایسیکانی خویانیان ده‌داو هه‌موو دراوسینکانیان له‌ زمانیان ده‌ترسان.

۳. ژنیک هه‌ردوو پیی به‌مه‌کیه‌وه به‌ستراپوه و ده‌ستی به‌ناوچاوانیه‌وه بوو، مار و دویشکی زۆری پیوه‌بوو، وتیان: ئه‌وه سزای ئه‌و ئافره‌تانه‌یه که هه‌یز و له‌شگرانی خۆی نه‌ده‌شت و خۆی پاک نه‌ده‌کرده‌وه و گالته‌ی به‌وشتانه‌ ده‌هات.

۴. ژنی وا هه‌بوو به‌مه‌کی هه‌لواسراپوو، وتیان: ئه‌وه ئه‌و ژنانه‌ن که به‌ بی هیچ هۆیه‌ک ته‌نها بو ئاره‌زووی خۆیان و ئیسراحه‌تی خۆیان شیرێ مه‌کی خۆیان ناده‌ن به‌ جگه‌رگۆشه‌کانیان.

۵. ژنی وام بینی که سه‌ری وه‌کو سه‌ری به‌راز و لاشه‌ی وه‌کو لاشه‌ی گویدریژ وابوو، وتیان: ئه‌وه سزای ئه‌و ئافره‌تانه‌ن که می‌ردیکی ریکوپینکو داوینپاکی هه‌یه، به‌لام ئه‌م ژنه له‌گه‌لیا ناخه‌وی و کاری سه‌رجیگایی که مافیکی شه‌رعییه له‌گه‌ل می‌رده‌که‌ی جیبه‌جی نه‌کردوه،

۶. ئافره‌تی وام بینی که وه‌کو شیوه‌ی سه‌گی لیها‌تبوو، ئاگر له‌ ده‌می ده‌رده‌چوو، فه‌رمووی: پییان وتم: ئه‌وه ئه‌و ئافره‌تانه‌ن که له‌ ژیا‌نی دونیادا هه‌سود بوون به‌ مالی خه‌لک و ژیا‌نی خه‌لکی و به‌ بینینی خوشی و خوشگوزه‌رانی ژنانی خزم و ناسیاو و دراوسینان دل‌یان ته‌نگ بووه ئاواتیان ئه‌وه بوه که خه‌لکی ژیا‌نیان ناخۆش بی و ده‌ست کورت و هه‌ژاربن و هاوسه‌ره‌کان به‌یه‌که‌وه له‌شه‌ر و ئاژاوه‌ی خیزانیدابن..

کهواته خوشکانی به‌پێژ، ئیوه زۆر به‌پێژن و ده‌بی خۆتان بپاریژن له‌و خووره‌وشته ناشرینانه‌ی که ده‌بنه مایه‌ی ناشرین کردنتان له‌به‌ر چاوی هاوسه‌ره‌کانتان و کۆمه‌لگا و ده‌ورو به‌رتان به‌گشتی، که به‌داخه‌وه ئه‌و جوړه ئافره‌تانه، (له‌گه‌ڵ ریزی زۆرمدا بۆ ته‌واوی خوشکان و دایکان) بونه‌ته‌مایه‌ی ناره‌حه‌تی و ناآرامی و نیگه‌رانی و ژیان تال کردنی هاوسه‌ر و منال و دراوسی و ده‌رو به‌ر و کۆمه‌لگا که‌یان و ده‌بی به‌و شیوه‌یه سزا بدرین و (الجزء من جنس العمل). جا ئومیده‌وارم خۆتانی لێ بپاریژن و ئه‌وه‌شی که تا ئیستا ئه‌و ره‌وشته ناشرینانه‌ی هه‌بوه به‌بیستنی ئه‌م وتانه ته‌وبه‌بکا و وازی لێ بێنی.

به‌لێ خۆشه‌ویستان: دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له سه‌فه‌ره شکۆداره‌که‌ی لای خوا‌ی گه‌وره و میهره‌بان، ئه‌وه‌بوو نیشانه گه‌وره‌کانی ده‌سه‌لاتی خوا‌ی گه‌وره بینی، له‌گه‌ڵ بینینی ئاسمانه‌کان و فریشته‌کانی خوا‌ی گه‌وره و جوهریل، وه پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ باش ده‌یزانی که بگه‌ریته‌وه لای کافره‌کانی قوهریش و ئه‌وان ده‌مه‌قاله ده‌که‌ن و باوه‌ری پێ ناھینن و به‌دروشی ده‌خه‌نه‌وه، بۆیه پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌و به‌ره به‌یانیه‌دا که گه‌رایه‌وه به‌کرۆله‌یی و دوور له‌خه‌لکی دانیشتبوو، ئێین عه‌باس ده‌فرموی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: کاتی خوا‌ی گه‌وره شه‌وپه‌ری پێ کردم و گه‌رامه‌وه و به‌یانیم به‌سه‌ردا هات له‌مه‌که‌، زۆر ده‌ترسام له‌م کاره‌م و ده‌مزانی که خه‌لکی به‌دروم ده‌خه‌نه‌وه.

ته‌نانه‌ت کاتی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ باسی ئه‌و شه‌وپه‌ریه‌ی بۆ (ئومو هانی) گه‌رایه‌وه و پاشان هه‌ستا ب‌ه‌روات، (ئومو هانی) داوینی پۆشاکه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری گرت و ویستی نه‌هیلێ ب‌ه‌روات، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: ئه‌وه چیه؟ بۆ داوینی پۆشاکه‌که‌م ده‌گری؟ وتی: ده‌ترسم ئه‌گه‌ر تۆ ئه‌م هه‌واله رابگه‌یه‌نی و بلاوی بکه‌یته‌وه، قه‌ومه‌که‌ت به‌دروت

بخه نه وه، پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: نه گهر به درو شم بخه نه وه من نه و هیان
هر بو ده گپر مه وه، نیر رویشته دهره وه و چوو دهوری مالی که عبه ی
پیروز و به تنهاله شوینیکدا دانیشت، له و کاته دا دوژمنی خوا (نه بو
جهل) به لایدا تیپه ری و هاته لای پیځه مبهري و وه کوگالته پیکردنیک به
پیځه مبهري خوای ﷺ وت: چیه چی بووه وا به تنهاله دانیشتووی و
ده لئی بیر له شتیک ده که یته وه، پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: به لئی نه مشه و
شه وره ویم پی کراوه، وتی: بو کوی؟! فهرمووی: بو (بیت المقدس) وتی:
هر نه مشه و چو یته نه وی و گه رایته وه؟! پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: به لئی،
(لیره دا ئین عه باس ده فهرمویت: نه بو جهل پیی باش نه بو که
پیځه مبهري ﷺ به درو بخاته وه نه وه ک گوايه پیځه مبهري قسه که ی بگوړیت،
کاتی که خزمانی لی کوبونه وه به وانی رانه گه یه نیت، له بهر نه وه به
پیځه مبهري خوای ﷺ وت: ئایا نه وه ی بو منت گیرایه وه بو خزمانتی
ده گپر یته وه، نه گهر کویان بکه مه وه؟! پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: به لئی
بویان ده گپر مه وه، نه مجا نه بو جهل هاواری کرد هو کورانی که عبه ی
کورپی لوئه ی وهرن بو ئیره، هه موو کوړ و کو مه لئی چوارده وری که عبه و
شوینه گرنه کان هه موو چول بوون و هه مویان هاتن بو لای نه بو جهل
و کوبونه وه و دواي نه وه ی نه بو جهل به پیځه مبهري ﷺ وت: نه وه ی بو
منت گیرایه وه بو نه وانیشتی بگپر وه، پیځه مبهري ﷺ به وانیشتی فهرموو:
من نه مشه و شه وره ویم پی کراوه، وتیان: بو کوی؟! فهرمووی: بو بیت
المقدس! وتیان: یه عنی تو نه ی محمد هر نه مشه و له ناومان روشتیت و
گه یشتیه (بیت المقدس) و به یانیه که ی گه رایته وه ناومان؟!
پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: به لئی، نه مجا کافر هکان هه ندیکیان ده ستیان کرد
به پیکه نین و چه پله لیدان و هه ندیکیان چمبوله یان له سه ری خویان ده دا
(وه کو نه وه ی بلین: ئای نه م درویه چه ند گه وره یه) ته نانه ت هه ندیک له و

موسلمانانه‌ی که پیشتر ئیمانیان هینابوو، پاشگه‌ز بوونه‌وه له ئیمانه‌کانیان! هه‌ندی که‌س به هه‌له‌داوان رایان کرد بو لای هه‌زره‌تی ابوبکر. بو ئه‌وه‌ی ئه‌م هه‌واله‌ی بو بگێڕنه‌وه، به‌لکو ئه‌ویش له ئیسلام پاشگه‌ز ببیته‌وه، که هه‌واله‌که‌یان بو گێڕایه‌وه، هه‌زره‌تی (ابو بکر فهرمووی: ئایا پیغه‌مبه‌ر ﷺ بو خۆی وا ده‌فهرمووی؟! وتیان: به‌لێ به‌ ده‌می خۆی بو خه‌لکه‌که‌ی گێڕایه‌وه، ئه‌بویه‌کر فهرمووی: ئه‌گه‌ر پیغه‌مبه‌ر بو خۆی ئه‌وه‌ بلێ، ئه‌وه‌ من شایه‌تی ده‌ده‌م که راست ده‌فهرمووی، وتیان: ناخر چۆن به‌راستگۆی ده‌زانی و بپروا به‌ قسه‌یه‌کی وا ده‌که‌ی که بلێ له تاقه‌ شه‌ویکدا چومه‌ ولاتی شام و پیش ئه‌وه‌ی روژ بیته‌وه هاتومه‌وه مه‌که‌؟! هه‌زره‌تی ابو بکر فهرمووی: به‌لێ ئه‌گه‌ر له‌وه‌ش دورتر بفه‌رمووی، من بپروای پی ده‌که‌م، پیی بپروا ده‌که‌م ئه‌گه‌ر بلێ چومه‌ ئاسمانه‌کانیش، له‌ ریوایه‌تیکدا ده‌فهرمووی: من بو کاری له‌وه‌ گرنگ‌تر بپروام پی کردوو که ده‌فهرمووی له‌ ئاسمانه‌وه هه‌والم بو دیت له‌ به‌ره‌به‌یانیکدا یان له‌ ئیواره‌یه‌کدا، ئیتر بو ئه‌وه‌ بپروام پی کردوو، ئیتر بو ئه‌مه‌یان بو ده‌بی دوودلیم له‌ راستگۆیی فهرمووده‌که‌ی؟! ئیتر هه‌ر ئه‌و روژه (ابوبکر) نازناوی -الصدیق-ی لێنا (صَحَّه‌ الالبانی فی الصحیحه‌ (٣٠٦)) پاشان هه‌ندی له‌ پیاوه‌ ناوداره‌کانیان که له‌وی بوون و پیشتر سه‌فه‌ریان کردبوو بو فه‌له‌ستین و بیت المقدسیان به‌ چاوی خۆیان بینیبوو، وه‌ دُنیا بوون که هه‌رگیز پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ ژیانیدا نه‌چۆته‌ ئه‌و ولاته‌ و بیت المقدسی نه‌بینیوه، داوایان له‌ پیغه‌مبه‌ر کرد و وتیان: ئه‌ی محمد ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وی راستی ئه‌م هه‌واله‌ عه‌جایه‌ب و بپروا پینه‌کراوه‌ت بسه‌لمینی فهرموو وه‌صفی چۆنیه‌تی مزگه‌وته‌که‌مان بو بکه‌!... پیغه‌مبه‌ر ﷺ بو‌مان ده‌گێڕیته‌وه‌و ده‌فهرمووی: که داوایان لیکردم وه‌صفی مزگه‌وته‌ی -بیت المقدس-یان بو بکه‌م. ده‌ستم کرد به‌ وه‌صف

کردنی مزگه و ته که بۆیان. بهردهوام بووم. نه وهندهم وه صف کرد هه تا هه نندی وه صفم لی تیکچوو خوای گه وره مزگه و ته که ی وه کو شیوه ی خو ی هی نایه بهردهم تا له بهری خانوه که ی عه قلیه وه له پیش چاوم بوو و سه یرم ده کرد و وه صفم ده کرد بۆیان. ئیتر زۆر به جوانی و به وردی بۆم وه صف کردن، هه موو ئه وان ه ی به چاوی خو یان (بیت المقدس) یان بینیبوو، وتیان: به راستی وه صف کردنه که ی محمد ته واو و بیگم و کوری بوو پیکای.

پاشان کافرهکانی مه کهه وتیان: ئه ی محمد بۆ وه صف کردنه که ی (بیت المقدس) راستت کرد و چۆنی ده لئی ئاوایه، به لام پرسیاریکی تر ت لی بکه ین! ئیمه کاروانیکمان به ریوده له شامه وه ده گه ریته وه. هه و آلمان به ری ئیستا له کو ییه و چۆنه و چۆن نیه؟! پیغه مبه ر ﷺ فه رمووی: نیشانه ی راستی و ته کانم ئه وه یه من تیپه یریم به لای کاروانیکی ئیوه دا له فلان جیگا و وشتریکیان لی بزربوو. وه فلان که س گرتبویه وه بۆیان، وه ئه وان له ری ئی رۆشتنه که یدا گه یشته و ته فلان جیگه و له فلان جیگه لایاندا وه و له رۆژی ئه وه نده و ئه وه نده دا ده گه ری نه وه و وشتریکی سپی که کوپانیکی ره شی به سه ر پشته وه یه له گه ل دوو مه شکه ی ره شدا له پیش کاروانه که وه ده گه ریته وه لاتان بۆ شاری مه کهه له فلان رۆژ و له فلان رۆژدا!...

به لئی به و شیوه یه ی که پیغه مبه ری خوا ﷺ باسی کردبوو، له کاتی دیاری کراودا کاروانه که ی قوره یش له شامه وه گه یشته وه مه کهه و هه ر ئه و حوشتره ی که پیغه مبه ری خوا ﷺ باسی کردبوو له پیشیانه وه بوو، چۆنی فه رمووبوو ئاوا ده رچوو، که چی له گه ل ئه وه شدا بر وایان پی نه کرد و به درو یان خسته وه و وتیان: ئه مه سیحر و جادو وه که محمد لی مان ده کات!!!

کوټایي و تاره که مان به فهرمووده ی موفه سیری قورئان (ماموستان ی شهید سید قطب) دینین که له م باسه دا ده فهرموی: ئه وه ی تیبینی ده کری به بونه ی ئه م روداوه وه و ده رکه وتنی راستی هه واله که به به لگه ی مادی و به رچاو که باسکردنی کاروانه که بو، که پیغه مبه ر به وردی چونیته ی کاروانه که ی روون کردو ته وه، ئه وه مان بو ده رده که وی که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله گوئی به ترساندنه که ی (ئومو هانیء) نه دا، که ئاموژگاری کرد روداوه که نه گیریتته وه نه با گه له که ی به دروی خه نه وه، ئه م روداوه غه ریب و ناوازه یه هه زم ناکه ن، به لکو زور به راشکاوی روداوه که ی بلاو کرده وه، چونکه متمانه ی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله به په یامه که ی، دلسوژی بو راگه یاندنی ئه وه حقه ی نیگای بو کراوه و ئه وه حقه ی له گه لیه تی گه یشتبوه ئاستیک له هیچ شتی نه پرینگیتته وه، روبه پرویان بوهستی و به ئاشکرا روداوه که یان بو بگیریته وه، چی ده بی با بی، هه لویستان چون ده بی به رامبه ر خوی و په یامه که ی باببی، بیگومان به بلاو کردنه وه ی ئه م باسه له لایه ن پیغه مبه ر وه هه ندی له وانیه ی ئیمانیا ن هینابوو پاشگه ز بونه وه ن، هه ندیکیان مه وزوعه که یان کرده مایه ی پیکه نین و گالته و گومان خسته سهر پیغه مبه رایه تیه که ی، به لام ئه مانه هیچیان نه یانتوانی ببه کو سپ و ته گه ره له به رده م بانگه واز کردنه که ی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله دا، هیچیان نه یانتوانی پیغه مبه ر له هه ول و تیکو شان دابنیشینی و حه ق بشاریتته وه!

به راستی ئه مه نمونه ی ره چه شکینیه بو بانگخوازانی ئیسلام که پیویسته ئه وان له بانگه وازیدا چاو له پیغه مبه ر بکه ن، حه ق را بگه یه نن، له پیناو راگه یاندنی حه ق و راستیدا له هیچ شتی نه ترسن و خه می ئه وه یان نه بی که بانگه وازه که یان له دلی بانگراواندا کاریگه ری نه بووه، نابی ماستاو بو که س بکه ن، ده بی حه ققانی و راستانی بن، حه ق

رابگه‌یه‌نن جا خه‌لک پیی خوشه. یا پیی قه‌لسن چش، ئه‌وه گرنگ نییه.
 گرنگ ئه‌وه‌یه ئه‌وان په‌یامی خویان رابگه‌یه‌نن، ئه‌رکی سه‌رشانی خویان
 ئه‌نجام بدهن..

داواکارم له‌ خوای کاربه‌جی و به‌توانا که زیاتر له‌ سیره و ریبازی
 پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستمان صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم شاره‌زaman بکات و ژیانمان له‌ژیر
 روشنایی فه‌رمووده و کرداره‌کانی ئه‌و چاوساغه‌ماندا ببیت به‌ ژین و
 دوور بیت له‌ ژان و ناخوشی و نه‌هامه‌تی. اللّهُمَّ آمین.

وتاری پینجهرم بو مانگی رهجرب

الاسراء و المعراج

بەشی دووهم

وتارى پىنجەم بۇ مانگى رەجەب

ئىسراو مىعراج - بەشى دووھم

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئىماندارانى بەرپىز: لە وتارى رابردودا لە خزمەت موغجىزەى گەورەى پىنغەمبەرى خۆشەويستماندا بويىن كە برىتى بوو لە گەشتى شەپەرەى، بەرزبۇنەوەى بۇ سەروى ئاسمانەكان كە بە عەرەبى پىنى دەوترىت (الاسراء والمعراج)، وە يەككىك لە سورەتە گەورەكانى قورئان بە ناوى (الإسراء) شەپەرەوئەو ناونراو، بەلام ئىمەى موسلمان پىنويستە زۆر بە وردى سەرنجى قورئان بەدەين، بە ورد بونەوەى چىر و ورد ئەمجا زياتر بۇمان دەردەكەوئىت كە ئەم قورئانە چەند گەورە و پىرۆزە، چۆن لە سورەتى (الإسراء) دا تەنها ئايەتى يەكەمى باس لە شەپەرەوئەكەى دەكات، بەلام ھەر لەو سورەتەدا ئەو داخوازى و داواكارىانەى قورەيشە كافرەكان باس دەكات كە پىش ئىسرا و مىعراج لە پىنغەمبەرى خوايان ﷺ داواكرد.

لە ئايەتەكانى (۹۰ - ۹۳) لەم سورەتەدا باسىئەو داواكارىانەمان بۇ دەكات، و ھۆكارى وەلامنەدانەوئەشيان و جىبەجى نەكردنىشيان لە ئايەتى (۵۹) ى ئەم سورەتەدا باس دەكات.

دە فەرمون با بچىنە خزمەتى سورەتى (الإسراء) ئايەتى (۹۰ - ۹۳)

بزانين كافرەكانى قورەيش داواى چيان لە پىنغەمبەرى خوا ﷺ كرد:

ئىبنو جەرير لە ئىبن و عەبباسەو رىوايەت دەكات و دەفەرموئىت:

پىواماقولانى قورەيش لە لاى كەعبەى پىرۆزەو كۆبۇونەو و وتيان: بنىرن بە شوئىن (محمد) دا و ھەندىك مشتومرى لەگەندا بكەن، تا بيانوتان دەربارەى

نه مينيت. نارديان به دوايدا و وتيان: ئهوه ريش سپيانى قورپه ريش
 كۆبونه تهوه بو ئهوهى هه نديك قسه ته له گه لدا بكه ن. ئه ویش ته شريفى به
 خيرايى هاتو وايزانى گوڤرانكاريه كه به سهر هه لويستياندا هاتووه!... كاتيك
 دانيشتن و دهستيان كرد به گفتوگو، كافر هكانى قورپه ريش وتيان: ئهى محمد،
 وه لاهى ئيه نه مانبينيوه و نه مانبيستوه كه س له عه ره ب وه كو تو ئاواى
 له گه ل هوڙى خو ى كرديت، ره خه له ئاينه كه يان ده گريت، گالته به
 بيه وهوش و بير كردنه وه يان ده كه يت، دوو به ره كه يت تيدا ناوينه ته وه، يه كي تي
 و ته بايى نيوانمان ليك پچراوه، ئيمه نازانين تو چيت ده وي ت. ئه گه ر
 مه به ست له مال و سامانه و بو ئه وه وا ده كه يت كه ده وله مه ند ببيت، ئه وه
 وهره واز له وه هه لويسته ى خو ت بينه ئه وه نده مال و سامانت ده دينى كه له
 هه موومان ده وله مه ندر ببيت، ئه گه ر داواى ري ز و گه وره ى ده كه يت ده تكه ين
 به گه وره و سه رو كى خو مان، ئه گه ر ئه م حال ته ت له ئاكامى ده ست
 ليوه شاندى جنو كه وه توش هاتووه، ئه وه ئاماده ين چى مال و سامانمان
 هه يه له پيناو چاره سهر و چاكبونه وت له م ده رده خه رج بكه ين.

پيغه مبهړ ﷺ له وه لامدا فره موى: نه خير. ئه وه ى ئيوه ده يلين هيجى
 وا نيه، من نه هاتووم داواى مال و سامانتان لى بكه م، نامه وي ت بمكه نه
 پياوماقولى خو تان، شيتيش نيم: به لكو خواى ميه ره بان منى كردووه به
 پيغه مبهړ و بو سهر ئيوه ى نار دووم، جا ئه گه ر ئه و په يامه ى بو م هيناون لاتان
 په سه ند بي ت و شوينم بكه ون، ئه وه نيشانه ى به خته وه ى دونيا و
 قيامه تتانه، خو ئه گه ر په يه ماكم ره ت بكه نه وه، ئه وه من ئارام ده گرم و
 چاوه پروانى بپريارى په روهر دگارم له نيوان من و ئيوه دا... ئه مجا كافر هكانى
 قورپه ريش وتيان: ئه ى محمد ئه گه ر تو ئه م پيشنياره مان ره ت بكه يته وه و سور
 بيت له سهر ئه وه ى كه تو ره وانه كراوى خواى، ئه وه داوايه كى ترمان هه يه،
 ئه ویش ئه وه يه: بو خو ت ئه زانيت ولا تى ئيمه ولا تي كى كور و ته نگه به ره،

ولایتیکی شاخ و داخ و رەقەن و چەقەنە، گوزەرانمان گوزەرانیکی کەم و کورتە، کشتوکال و باخ و بیستانمان نیە، دە داوا لە خوای خۆت بکە ئەم کیوانە ی دەرووبەرمان بۆ بگۆزیتەو، ولاتمان بۆ ببیتە سەرایەکی بەرفراوان، ئەمجار کانیای و چۆم و جۆگە ی ئاوی تیدا بتهقن و جۆگە و جۆباری تیدا بکشین و کشتوکالمانی پی ئاو بدەین، هەروەها داوا بکە ئەو باوک و باپیرانە ی ئیمە کە لە دنیا دەرچوون زیندویان بکاتەو، بۆ ئەو ی پرسایاریان ئی بکەین ئایا ئەو ی تو دەلیت راستە و حەقە یان نا؟! هەروەها داوا لە خواکەت بکە باغ و باخات بۆ بەدی بهینیت، قەصر و کۆشکەت لە زیر و زیو بۆ درووست بکات، بۆ ئەو ی پیوستیت بە ئیمە نەبیت و تەماع نەکەیتە مال و سامانی ئیمە.!

بە ئی خوشەوستان: ئەم کافرانە ی قورەیش کە هەمویان سەرکەردە بوون، وەکو (عوتبە و شەیبە و کوپانی رەبیعە ، و ئەبو سوفیانی کوپی حەرب و ئەبوجەهل و وەلیدی کوپی موعەیرە و نەضری کوپی حاریث و ئومەیه ی کوپی خەلف) کاتیگ کەوتنە چاو و پاو و پەلپ گرتنی نابەجی و داواکردنی خاریقە ی ماددی و پیشنیاری سەیر و سەمەرە، خوای گەرە قسە و داواکاریەکانیانی لە قورئانی پیروژ باس کردوو و هەتا قیامەت موسلمانان و هەموو مروقایەتی دەیخویننەو.

قورئانی پیروژ لە سورەتی (الإسراء) دا لە ئایەتی (۹۰-۹۳) باسی

شەش داواکاریەکیان دەکات کە وتیان:

۱. ﴿وَقَالُوا لَنْ نُّؤْمِنَ بِكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا﴾ واتە:

ئیمە ئیمانێ پی ناهین هەتا لە زەوی مەککەدا کانیایمان بۆ هەلنەقولینیت، دەبیت داوا لە خواکەت بکەیت ئاومان بۆ هەلقولینیت و بەسەر زەویدا جاری ببیت.

۲. ۴. اَوْ تَكُونُ لَكَ حَنَّةٌ مِّنْ حَنْجَلٍ وَعَنْبٍ فَتَفْجَرَ اَلَا تَنْهَرُ خَلْقَهَا

تَفْجِيرًا ۞ يان ده بیټ تو ټه ی محمد باخیکت بیټ له دار خورما و داری میو و درهختی بهری تر، جوگه و چه م و ټاوباره یان به خورم ټیدا هه لړیژ ټنه خواری، بهو ټاوه کشتوکال و باغ و بیستانمان ټاودیر بکهین، بو ټه وهی بهروبویان زور بیټ.

۳. ۴. اَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسْفًا ۞ يان ټاسمان پارچه

پارچه بیټ و بهسهرماندا بکهو ټنه خواری، وهکو بوخوت ده ټی خودای من ټه گهر مه یلی لی بیټ ټه وه دهکات، ټه ی محمد تو هه ره شت لی کردین به وهی که روژی قیامت دیټ و ټاسمان شق ده بیټ، پارچه پارچه ده کهو ټنه خواری، ده ی تا زووه ټه وه مان بو بیټه دی، با ټاسمان پارچه پارچه بیټ و بهسهرماندا بکهو ټنه خواره وه!!

۴. ۴. اَوْ تَأْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيْلًا ۞ يان به ټاشکرا بیینن خوا و

فریشته کان بیټ و کو مه ل به کو مه ل پیمان بلین محمد پیغه مبه ره، به ټاشکرا قسه مان له گه ټدا بکهن، شایه تی بدن به وهی که تو پیغه مبه ری خوات و له خواوه نیردراوی.

۵. ۴. اَوْ يَكُوْنَ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرُفٍ ۞ يان ده بیټ تو خانوو

باله خانه یه کت له ټالتون و زیړ هه بیټ، چونکه تو هه تیویکی هه ژار و نه داریت، بهو حاله ی ټیستات به که ټکی پیغه مبه رایه تی نایه یت.

۶. ۴. اَوْ تَرَقَىٰ فِي السَّمَاءِ وَلَنُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّىٰ نُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتٰبًا

نَقْرُوءُهُ ۞ يان ده بیټ به چاوی خو مان بیینن په یژه یه ک به ره و ټاسمان

ہے لَبْنِیَّت و بہ پلکانہ کانیدا بہرہو ئاسمان سہر بکہویت، و ئہ مجاش بزانیہ
 ئیمہ باوہر بہ بہرزبونہ و ہکەت ناکہین ہەتا کتیبیک، نامہ یەک لەگەل خۆت
 نہہینیتہ خوارہوہ و بۆمان بخوینیتہوہ، چوار فریشتەش لەگەل خۆت بینہ
 خوارہوہ شایہتیت بۆ بدن، کہ ہەرچی دەیلنیت راست دەکەیت.

ئیمانداران: ئایا وەلامی ئەم ھەموو داواکاریہ سەیر و سەمەرہ و بی
 بنەمایانہ چی بوو، خوای گەورہ بہ پیغەمبەری ئازیزی ﷺ فرموو: ﴿قُلْ
 سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا﴾. ئەی محمد ﷺ پێیان بلی خوای من
 زۆر لەوہ بہرزترہ یەکیک بەخۆی راوہ ببینیت و رینگا بەخۆی بدات، پەلپی
 ئاواي لی بگریت و پێشنیاری ئاواي بداتی، ئەو خواہی بۆخۆی دانا و زانا و
 لیزان و خاوہن دەسەلات و مۆلک و مەلەکوئە، چی بویت و چۆنی بویت ئەوہ
 دەکات و ئاوا دەکات...

ئایا من جگہ لەوہ: کہ ئادەمیزادیکی رەوانە کراوم هیچی ترم؟!
 بێگومان من تەنھا پیغەمبەریکی ئادەمی سروشتم، وەکو باقی پیغەمبەران
 پێشوو، هیچ پیغەمبەریک بۆی نیہ و ناتوانیت جگہ لەوہی خوا لەسەر
 دەستیان دەری بخات، شتی تر ببینیت یان داواي بکات.

ئیمانداران: لەوانە یە پرسیاریک لە بیر و میشکی کەسانیک درووست
 ببیت و بلنیت: باشە ئەگەر ئەو ھەموو سەرکردانە ی کوفری مەککە
 داواکاریہ کەیان بۆ جیبەجی بکرایە و ھەر زۆر زۆر ئاسانیشتە بۆ خوای گەورہ
 ﷺ کہ ئەوہی ئەوان داوايان کردوہ، لە لای مەروۋ و توانای مەروۋ لە سنوری
 خەیاڵ و مەحالہ، بەلام لای خوای گەورہ بە (کُنْ فَيَكُونُ) یەک، ھەر ئەوہندە ی
 بفەرمویت ببە، یەکسەر درووست دەبیت و دیتە دی، ئەی باشە بۆ خوای
 گەورہ بۆی نہہینانہ دی و ئەوانیش ھەموویان ئیمان بینن و بەھۆی ئەو

سه‌روکانه‌شه‌وه هه‌موو خه‌لکی مه‌ککه و ده‌وروبه‌ری موسلمان ببن و نیت‌ر نه پیغه‌مبه‌ر ﷺ نازار ده‌دری‌ت و نه کوچ ده‌کات بو مه‌دینه و نه (به‌در و ثوحود و خنده‌ق) پرووده‌دن و نه نه‌و هه‌موو هاوه‌له شه‌هید ده‌کری‌ن... ئیت‌ر بوچی خوای گه‌وره وه‌لامی داواکه‌ی نه‌دانه‌وه^۱.

له وه‌لامی ئەم پرسیاره‌دا ده‌لی‌ن:

۱. خوای گه‌وره له سوره‌تی (الإسراء) دا له ئایه‌تی (۵۹) دا ده‌فه‌رمو‌یت:

﴿وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ﴾ واته: هیچ شتیک نه‌بووه ببیته به‌ره‌ه‌لستی ئیمه له‌وه‌ی نه‌و موعجیزانه‌ی موشریکه‌کانی مه‌ککه په‌لپیان ئی گرتبوو بیانیه‌نینیته دی. جگه له‌وه‌ی که ئوممه‌تانی پیشوو نه‌و جوړه په‌لپانه‌یان گرتن و پاشان که موعجیزه‌کانمان به‌دی هی‌نان باوه‌ریان پی نه‌کرد و ئیمان‌یان نه‌هی‌نا، ئیمه‌ش له‌ناومان بردن، جا که ئیمه بو موشریکه‌کانی قوربه‌یش هه‌مان هه‌لو‌یست بنو‌یین و په‌لپه‌کانیان به‌یینه دی و یه‌کسه‌ر ئیمان نه‌هی‌نن، نه‌وه به‌گو‌یره‌ی داب و نه‌ریتی خو‌مان ده‌بیت له‌ناویان به‌رین. نه‌وه‌ش ویستی ئیمه نیه. چونکه ئەم په‌یامی ئیسلامه په‌یامیکی گشتی و هه‌میشه‌یه. ئەمان خو‌شیان ئیمان نه‌هی‌نن، من‌دال و نه‌وه‌کانیان ئیمان ده‌هی‌نن، بو‌یه نه‌و موعجیزانه‌ی داویان کردووه پشتگو‌یمان خستن و نه‌مانه‌ینایه دی.. الله اکبر له په‌حمی خوا به‌رامبه‌ر ئوممه‌تی محمد ﷺ.

۲. پایه‌ی هه‌ره گه‌وره‌ی ئیمان بریتیه له ئیمان و به‌روا به‌غیب. وه‌کو بونی خوای گه‌وره، فریشته‌کان، روژی دوایی. که ئەمانه له دونیادا به‌چاو نابینرین و گه‌وره‌یی ئیمانی مرو‌قی باوه‌رداریش له‌وه‌دایه‌که خوای به‌چاو نه‌بینیوه و له ریگه‌ی په‌یامه‌که‌ی و دروو‌ستکراوه‌کانیه‌وه ده‌یناسیت و ئیمانی پییه‌تی... نه‌چۆته جیهانی دوا‌ی مردن و به‌هه‌شت و جهه‌ننه‌م به‌لام

له ريگهي نه قلی که قورئان و فرموده ی پیغمبره ﷺ که باسی هاتن و پیشهات و رووداوه کانیان کردووه و به به لگهي عه قلی که نابیت چاکه کار و خراپه کار وه کو یه ک بن و روژیک نه بیت، جیهانیکی تر و ژیانیکی تر نه بیت که پاداشت و سزای مروقی تیدا بیته دی... جا ئه گهر له دونیادا خوات به چاوی سهر بینی و قسه ت له گهل کرد به ههشت و دوزهخت بینی ئیتر گرنگی ئیمان و برپا له کویدا دهرده که ویت.

ههروه ها ئیمان و عه قیده مه بده ئو بیروباوهره و نابیت به رامهر به شتی دونیایی ببیت، بلی من ئیمان دینم ئه گهر خوا ئه وه م بو بکات و ئه وه م بو جیبه جی بکات. به لکو عه قیده و بیروباوهره که مه بده ئه، ده بیت مروقه سامان و پاره و مال و باخ و باخات و خوشیه کانی ژیانی خو ی له پیناودا بهخت بکات، به داخه وه له م سهرده مه دا که سانیکی ساده و ئیمان کال . ئه و کاته دلیان به خوا په رستی و دینداریه که یان خوشه که رزق و روژی باش و پاره و پولی چاک و له شی ساغ و مندالی زوریان ببیت و درکیک نه چیت به په نجه یاندا، به لام ئه گهر توشی ئازاریک بوون، توشی زهره ر و زیانیک بوون، توشی له دهس چوونی جگه رگوشه یه ک بوون، په نا به خوا په خنه له کاری خوا ده گرن و ده لئین: باشه خو ئیمه موسلمانین، خو ئیمه نویژ ده که یین و پوژوو ده گرین و جومعه ده که یین و حه رام ناخوین، ئیتر بوچی خوا ئه وه مان به سهر دا دینیت!! که ئه مه نیشانه ی حالی نه بونه له ئیسلام و ئیمان و نزیکه له داواکاریه نابه جیکانی کافره موشریکه کانی مه که که.

۳. خوای گه وره بویه داواکاریه کانی بو جیبه جی نه کردن، و له قورئانیشتا هه ر شهش داواکاریه که ی تو مار کردن، بو ئه وه یه تا ئوممه تی ئیسلامی فیری ئه وه بکات، ئیوه ئوممه تیکن نابیت له سهر خه یال پلاوی بزین و چاوه ری بن هه موو شتیکی ژیان و ئاوه دانی سهر زه ویتان له ریگهي موعجیزه و که رامه ته وه بو بیته دی، له شوینی خو ت دانیشیت و به ردیک

نەخەیتە سەر بەردیك و بیرك هەل نەكەنیت و نەمامیك نەنیزیت و ناخی
زەوی هەلنەدپیت و كانزا دەرەهینیت و کارگە درووست نەكەیت و هەر
بەوهندەى لەسەر بەرمال بپارێتەوێه که خوا ولاتت ئاوەدان بکات و
کشتوکالت بە پیت بکات و خاکت سەوز و پڕ دار و درەخت و باخ و باخات
بکات و کۆشک و تەلارت بچیت بە ئاسماندا و ئالتون و پارەى دونیات لە
بەردەستدا بیت. ئەمە لەگەڵ رۆحی ئیسلامدا ناکۆکە و ئەم ئوممەتى ئیسلامە
ئوممەتى (اقرا)ه، ئوممەتى خویندن و فیربوون وزانستە. ئوممەتى ﴿وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ ئوممەتى مەرەكەب و قەلەم و دیڕ و نوسینە، ئوممەتى
﴿وَقُلْ إِعْمَلُوا﴾ ئوممەتى کارکردن و دەستى زبیر و ماندوو خەباتكەرە،
ئومەتیکە قورئانەكەى سەدان ئایەتى باسى کوشتوکال و ئاودیڤرى و ئاوەدان
کردنەوێهى سەر زەوى و باسى بازرگانى و رۆشتن بۆ رۆژەهلات و رۆژئاواى
زەوى و باسى دروست کردنى کارگە و سەد و بەنداو و بەرەهەمەینانى وزە و
زانستى زەرە و ئەتۆم دەکات، ئەم ئوممەتە لە قورئاندا ئومەتى هیمەتە،
ئومەتى هەلمەتە. ئومەتى هەلسانەوێه و بوژانەوێه نەك هەر خۆى بەلکو
گەلانى سەر زەویە بە گشتى: ئومەتیکە ئەبى بەسەر زەوى نەوێستى و
قورئانەكە دەفەرموى دەبى بپروا بۆ ئاسمان و بەناو دەریا و زەریادا بچیتە
خوار و بەرەهەمى دەریا و ژێر زەریا دەربهینى، ئەم ئومەتە كە دوا پەيامى پى
سپێردراوێه زۆر لەوێ گەورەترە پال بداتەوێه و پیشەى خەو و خواردن بى و
نەجولى و نەبزوى بەلام هەر پەلپ بگرى لە خوا، چونکە بەرپێزان دوعا هەیه
و پەلپ گرتن هەیه، دوعا و پارانەوێه شەرى كە لە قورئاندا ئەمرى پى
کراوێه، ئەوێه تۆ هەموو هیژ و تینى خۆت بخەیتە کار هەموو هۆکارەکانى
سەرکەوتن لەو کارە بگریته بەر ئەمجا لە خوا بپارێنەوێه كە سەرکوتوت بکات

و یارمه‌تیت بدات و پشت و په‌نات تهنه‌ها هر خوای گهور بیت و سهرکه‌وتنه‌کەت له خواوه بزانی نه‌ک هه‌ول و هیمه‌ت و جوهد و تیکۆشانی خۆت. به‌لام په‌لپ گرتن ئه‌وه‌یه که بیکار و ده‌سته‌وسان لینی دابنیشی و هیچ هه‌ولیک نه‌ده‌ی و تهنه‌ها داوا له خوا بکه‌یت که ئه‌وه‌ت بۆ بکات و ئه‌وه‌ت بۆ ئه‌نجام بدات له کاتی‌کدا که خوای گه‌وره هه‌موو هۆکاره‌کانی خستۆته به‌رده‌ستت و ده‌فه‌رموی تۆ بجولی و کار بکه منیش یارمه‌تیت ده‌دم و سهرکه‌وتوت ده‌که‌م.

به‌لی ئیمانداران: خوای گهور له‌و کاته‌دا وه‌لامی ئه‌و په‌لپه‌ نابه‌جی و منالباریه‌ی کافره‌ موشریکه‌کانی مه‌که‌ی نه‌دایه‌وه که له‌ سوهره‌تی - الاسراء- دا باسی کردووه بۆمان و رونمان کرده‌وه، به‌لام دوا‌ی چه‌ند سالی‌ک خوای گه‌وره شه‌ورپه‌وی و به‌رزبونه‌وه‌ی به‌ پی‌غه‌مبه‌ری خو‌شه‌ویست کرد بۆ ئه‌وه‌ی دلدانه‌وه‌یه‌ک بی بۆ خو‌شه‌ویسته‌که‌ی خۆی که چه‌زده‌تی محمده له کاتی ئه‌و هه‌موو ئه‌شکه‌نجه‌ ده‌روونی و جه‌سته‌یه‌ی که باس‌مان کرد که به‌سه‌ر خۆی و هاوه‌لانی هاتوه وه‌کو له‌ وتاری رابردو‌دا باس‌مان کرد، وه بۆ ئه‌وه‌ش که خوای گه‌وره نیشانی موشریکه‌کانی مه‌که‌ه و هه‌و مرو‌قاییه‌تی بدات که هیچ شتی له‌ ده‌سه‌لات و توانای خوای گه‌وره به‌ده‌ر نیه و له‌ ماوه‌یه‌کی زۆر کور‌تی شه‌وی‌کدا وه‌کو موفه‌سیری قورئان ده‌فه‌رموون شه‌ورپه‌وی پی‌ کراو چووه ئاسمان و ده‌یان مه‌شه‌ه‌دی بینی و که گه‌رایه‌وه ناو جی‌گه‌که‌ی هیشتا جی‌گا‌که‌ی سارد نه‌بو‌بو‌وه. ئیستاش با بچینه‌ سه‌ره‌تای سوهره‌تی - الاسراء- که ده‌فه‌رموی ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾* سُبْحَنَ

الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ. لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا

الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ ءَايَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ* الاسراء ١

واتە: پاكو مونەزەھو بىي عەيب و بىي ھاوەل و ھاوشانە ئەو خودا بەدەسەلاتەي كە لە بەشيكي شەودا شەوپرەوي بە بەندەي خوي محمد ﷺ كرد، لە مزگەوتى كەعبەوہ بۆ مزگەوتى قودس، كە بە گوێرەي وەسائيلي ھاتوچۆي ئەو كاتە و ئەو رۆژگارە چل قۇناغە رى ئەيەكتر دور بون، ئەم ئيسرا و ميعراجە ساليك پيش كۆچكردن بۆ مەدينە بووہ مەبەست لە (المسجد الاقصى) مزگەوتى قودسە. بۆيش پيى گوتراوہ -الاقصى- چونكە زۆر لە مەككە دور بووہ. لە نيوان مسجد الحرام و مسجد الاقصى چل قۇناغە ريگا بووہ.

پاشان قورئان دەفەرموي. (اسرى بَعْدَهُ) صيفەتى عەبدايەتى بۆ پيغەمبەرى خوا چەسپاند لەم مەقام و پلە و پاىيەدا كە مەقامى شەوپرەوي پيكردن و بەرز كردنەودبە بو پلە و پاىيەك، كە ھيچ ئادەمىزادىك نەيگەيشتوتى نالەم مەقامەدا ھينانى وشەي (بَعْدَهُ) مەغزايەكى تايبەتى ھەيە و ئەوہ ھيندراوہ. كە ئەم صيفەتە بەرچاو بگيرى و لەبەر نەچيئەوہ، نەوہكوو مەقامى عبوديەت و مەقامى ئولوھيەت تيكەل بەيەكتر بن، دوايى خەلكى لييان بشيوى، وەكو لە بىر و باوہرى مەسيحيدا رويدا بەھوى ئەو دياردانەي كە پەيوەندى بە لەدايك بوونى عيسا و لە دونيا دەرچوونيەوہ ھەيە و ئەو موعجزانەي پيى درا، نەوہبوو بە بۆنەي ئەم شتانەوہ دواي لە دنيا دەرچوونى، ھەندى كەس ھاتن پلە و پاىيە پيغەمبەرايەتى و مەقامى ئولوھيەتيان تيكەلەو بە يەك كردن بىر و باوہرى سى خودايى و عيسا خودايى ھات!... بەم شيوہە بىر و باوہرى ئىسلامى بە پاك و خاوينى ئاسايى و دور لە ھەموو شيرك و شوبھە و تيكەل و پيگەليك دەمينيئەوہ.

لە لايەكى ترەوہ وشەي -اسرى- بە ماناي شەوپرەويە، كەواتە ماناي شەو لە وشەكەدا ھەيە، ئەدى بۆچى وشەي (لَيْلَا) ھيئا؟! لە وەلامدا دەگوترى: وشەي (لَيْلَا) بە نەكیرە ھاتووە، كەبەر ئەوہي (لَيْلَا) نەكیرە

کهواته: تهقلیل دهگهیهنی واته: شه‌وپره‌ویه که له ماوه‌یه‌کی کهم و کورتی شه‌ودا بووه و زۆری نه‌خایاندووه، به‌ئێ قورئان ده‌فه‌رموی: (اسری بعبده) له‌سه‌ر ئەم دوو وشه‌یه زۆربه‌ی زانایان کوکن له‌سه‌ر ئەوه‌ی که ئیسرا و میعراج به‌ جه‌سته و گیان بووه. چونکه که خودا فه‌رموی: (اسری بعبده) وشه‌ی (عه‌بدیش) ناوه‌ بو‌ جه‌سته و بو‌ گیان، کهواته: شه‌وپره‌وی و به‌رزبوونه‌وه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بو‌ ئاسمانه‌کان به‌ جه‌سته و گیان بووه. که باسی مزگه‌وتی قودسیش ده‌کات ده‌فه‌رموی: (الذي بارکنا حوله) ئەوه مزگه‌وتی قودسه‌ی که ده‌ورو به‌ره‌که‌یمان کردۆته‌ خێر و به‌ره‌که‌ت بو‌ دانیشتوانی. ژیان و رزق و روزی و کیلگه و دار و دره‌ختی ئاو و هه‌وا و به‌رو بومی هه‌مووی هه‌ر حیر و به‌ره‌که‌ته، بو‌ دین و دنیا شوینیکی پی‌روژه له‌ باره‌ی ئاینه‌وه، چونکه مه‌ئه‌ندی پیغه‌مبه‌رانه، له‌باره‌ی دنیايشه‌وه چونکه ولاتیکی به‌ پیت و به‌ره‌که‌ته. پره له‌ دار و دره‌ختی به‌ردار و به‌روبوومی جو‌راوجو‌ر.

خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی: شه‌وره‌ویمان پێ کرد: (لثَّيْرِهِ مِنْ آيَاتِنَا) بو‌ ئەوه‌ی به‌لگه‌ی تاک و ته‌نهایی و خودایه‌تی خو‌مان نیشانی به‌نده‌ی به‌رێزمان بده‌ین. به‌لگه‌ی به‌هێز و پێز له‌سه‌ر به‌توانایی و ده‌سه‌لاتی بی سنوری خو‌مانی نیشان بده‌ین (إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) بێگومان ئەو خودایه‌ی شه‌وپره‌وی به‌ به‌نده‌ی خۆی کرد بیسه‌ر و بینایه..

به‌رێزان: دوا‌ی گه‌یشتنی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ که‌عه‌وه بو‌ قودس و ئیمامه‌تی بو‌ هه‌موو پیغه‌مبه‌ران، ئەجا کاتی به‌رز بوونه‌وه‌ی بوو له‌ مسجد الاقصی وه بو‌ ئاسمان.

له‌ سه‌حیحی موسلمیدا ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموی: (ثُمَّ عَرَجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ فَاسْتَفْتَحَ جَبْرِيلُ، فَقِيلَ: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: جَبْرِيلُ. قِيلَ

وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، فَفُتِحَ لَنَا))
 واتہ: پاشان بہرز کراینہوہ بو ئاسمان، جوہریل داوای کردنہوہی دہرگای
 ئاسمانی کرد، وترا: کیئہ؟ وتی: جوہریل وترا: کیئہ لہ گہلتا؟ وتی: محمد.
 وتی: ئایا بانگ کراوہ؟! وتی: بہلّی دعوہت کراوہ!! دہرگا بکہرہوہ، ئہنجا
 دہرگاکیہی بو کردینہوہ.

لیئردا چہند دہرس و وانہی گہورہ ہیہ کہ زانای گہورہ ئیمامی
 نہوہوی لہ شہرحی صحیح مسلم دا ج ۲ ص ۲۷۷ دا ئامارہی پی کردوون
 وہکو:

۱. جوانی دہستوری لہ دہرگادان، کہ ہرچہندہ ئہو کہسہ گہورہش
 بی و سہرکردہی ہموو ئہوانہش بی کہ دہرگاوانن و پاسہوانن، بہلام بہ بی
 لہ دہرگادان و داوای روخسہت و مؤلہت و ہرگرتن نہ چیئہ ژورہوہ، ہرہوہکو
 جوہریل علیہ السلام لہ گہلّ نہوہی کہ گہورہی ہموو فریشٹہکانہ، بہلام
 بہبی لہ دہرگادان و مؤلہت و ہرگرتن نہ پوشتہ ئہو دیو دہرگاوہ.

۲. کاتی لہ دہرگاتدا وتیان: کیئہ؟ بلّی فلان کہسم، ناوی خوٹ بلّی،
 مہلّی خوٹمانین، ئہوہتا جوہریل کہوتیان: کیئہ؟ فہرمووی: جوہریلم.

۳. فریشٹہکانی دہرگاوانی ئاسمانی دونیا فہرمووی: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟
 ئیمامی نہوہوی دہفہرمووی: (فَمُرَادُهُ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ لِلْأَسْرَاءِ وَصُعُودِ السَّمَاوَاتِ
 وَلَكَيْسَ مُرَادُهُ الْأُسْتِفْهَامُ عَنْ أَصْلِ الْبُعْثَةِ وَالرَّسَالَةِ فَإِنَّ ذَلِكَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ هَذِهِ
 الْمُدَّةُ. (مسلم بشرح النووي ج ۲ ص ۲۷۷) ہرہوہا - الحافظ ابن حجر) لہ
 (فتح الباری ج ۲ ص ۲۴۹) دا دہفہرمووی: لہ بوخاریدا ہاتوہ کہ فریشٹہی
 دہرگاوانی ئاسمان لہ جوہریلی پرسی: (وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ؟) أَيْ: لِلْعُرُوجِ وَلَيْسَ
 الْمُرَادُ أَصْلُ الْبُعْثِ لِأَنَّ ذَلِكَ كَانَ قَدْ غَشَتْهُرَ فِي الْمَلَكُوتِ الْأَعْلَى) واتای مہبہست

ئەوێهه كه: فریشتەهێ دەرگاوان کاتی پرسی: ئایا پەيامی بۆ نێردراوه. مەبەستی له پەيامی پیغه مەبرایهتی نه بوو. بە لکو مەبەستی له وه بوو ئایا پەيامی بۆ نێردراوه كه گەشتی ئاسمانی پی بکریت؟ چونکه بوون به پیغه مەبر و به خشیانی پەيامی پیغه مەبرایهتی شتیکی ئاشکرا بوو له لای فریشتەکان و پیویستی به پرسیار نه ده کرد.

ههروهها - ابن حجر - هه له فتح الباري دا دهفرموی: ئەم پرسیاره ی بۆیه کرد وهکو سهر سورمانیک له گه وره یی پله و پایه ی پیغه مەبر و ئەو هه موو ریز و قه دره ی که خوا پینی به خشیوه، وه ئەم پرسیاره ی فریشته ی دەرگاوان، وهکو خوشی دەرپرینیک بوو بۆ ئەو هه موو پله و پایه یه ی که له پیغه مەبری خودا گیراوه و هه تا ئەو کاته هه یج که س پەيامی بۆ نه نێردراوه که به رز بیته وه بۆ ئەو شوینه، وه ئەم پرسیاره شی وهکو گومان نه کرد چونکه فریشتەکان زانان به وه ی که هه یج مرو فیک ناگاته ئەو شوینه له ئاسمان به بی ئیزن و ره زامه ندی خوای په روه ردگار، وه جو بریل که سینک له گه ل خوی نابات بۆ ئاسمان ئەگه ر ئەو که سه پەيامی له لایه ن خوا وه بۆ نه نێردرابی.

٤. له (فتح الباري ج ٧ ص ٢٤٩) فریشتەهێ دەرگاوانی ئاسمان فه رموی: (ومن معك!) ئەوه کێیه له گه لئا. نه یفه رموو: (امعك احد؟) ئایا کیت له گه له؟ چونکه فریشته که هه ستی کرد جو بریل که سینکی له گه له، ئەم هه ست کردنه شی یان به هو ی بینینی پیغه مەبری خوا وه ﷺ بوو چونکه ئاسمان شه فافه و ئەمدیوی تیدا دیاره، یاخود به هو ی روداویکی مه عنه ویه وه زانی وهکو زیادبونی نور و روناکی و دره وشانه وه که نور و روناکی پاکی هه زره تی محمده ﷺ

٥. له کاتی وه لامدانه وه ی فریشته ی دەرگاواندا هه زره تی جو بریل فه رموی: ئەوه محمده، ابن حجر دهفرموی: (دلیل علی أن الاسم أولی فی

التعريف من الكُنية) ئەمە بەلگەیه لەسەر ئەو هی که ناو -الاسم- له پێشتره بۆ ناساندن له -نازناو- کونیه. وه فریشته که نه یه فرموو: من مُحَمَّدٌ! چونکه ناوی پیروزی محمد ئەوهنده ئاشکراو و ناسراو بوو پێویستی به پرسیار لیکردن له باره یه وه نه بوو. که واته: خوای گه وه نه یه نیشانی پێغه مبه ری خوشه ویستی دا که ئە هی محمد تو ئاوا ناوت ئاشکرا و بهرز و نورانیه نه ک هر له سهر زهوی به لکو له ئاسمانیش ئیتر هیزی کوفری مه که و طائف و سه رانیان و وه لام نه دانه وه ت چ بایه خیکی هیه، که تو دلی خۆتی پیوه گران بکهی؟!...

٦. له م فه رموده یه وه تی ده گه یه که ئاسمان بویه ریک و پیکه و پیکدادان روونادات و پشیوی و ئاژاوه هه رگیز له ئاسماندا دروست نابیت چونکه نیظام و یاسا هیه و کهس سنور نابه زینی. ئەوه تا جو بریل گه وه ری هه موو فریشته کانه، هه زه تی محمد ﷺ خاتم الانبیاء و المرسلین، هه موو فریشته کان ده یناسن، به لام سه ره خۆ و به بی ئیزن و له ده رگادان نا رونه ئەو دیو ده رگاوه، ئەبی لییان بی رسی که کین و ئایا ری گایان پیدراوه یان نا؟ ته ماشا که نه ئه وانیش چه ند به ته وازو عه وه وه لام ده ده نه وه، هه زه تی جو بریل ده فه رموی: جو بریل م و محم د له گه له، جا ئیمه ش گه ر بمانه وی له سه ر زهوی به ریک و پیک ی بژین و کهس ئازاری کهس نه دات و پیکدادان رونه دات و ژیان بیته گو لستان و نه بیته گو رگستان، ده بی نیظام و یاسا هه بی ت و گه وه رترین و پله دارترین کهس نابی به بی پرس ده رگا بپری و له خالی پشکنینه وه تی په ر بیت.

به لی به ریزان: پێغه مبه ری خوا ﷺ با سی بهرز بوونه وه که مان بۆ ده گیر پته وه و ده فه رموی: له ئاسمانه کان چاوم به پێغه مبه ران که وت به م شیوه یه: له ئاسمانی یه که م هه زه تی ئا ده م، له ئاسمانی دوو ه م: یحیی و

عیسیٰ . له ئاسمانی سییہم: یوسف، له ئاسمانی چوارہم: ئیدریس و له ئاسمانی پینجہم ہارون و له ئاسمانی شہشہم موسی و له ئاسمانی حوتہم ابراہیم.

ئیمانداران: پیغہمبہری خوا^{صلی اللہ علیہ وسلم} دہفرموی: سہلامم له پیغہمبہران دہکرد و ئەوانیش وەلامی سہلامہکیان دہدامہوہ و ھەموویان بہم شیوہیہ بہخیرھاتنیان دہکردم: (مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ) مەرحەبا و پینشوازی له برای چاک و پیغہمبہری چاک.. بہلام ئادەم پینی وتم: (مَرْحَبًا بِالْإِبْنِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ) مەرحەبا و پینشوازی له کوپی چاک و پیغہمبہری چاک. وە ھەموو پیغہمبہران دوعای خیریان بو دہکردم.

ئیمانداران: لیژھدا پرسیارک دروست دەبی ئەویش ئەوہیہ: باشە بوچی تەنھا ھەر چاوی بەو پیغہمبہرانە کەوت، ئەی بوچی چاوی بە نوح و ھود و صالح و شوعیب و لوط نەکەوت؟! شیخی ابن حجر له (فتح الباری ج ۷ ص ۲۵۱) دہفرموی: حیکمەت لەوہدا کە چاوی بەو پیغہمبہرانە کەوت ئەوہیہ کە ئاماژەییہ بەوہی کە ئەی محمد تۆش ژبانی لەمەودوات وەکو ئەو پیغہمبہرانە دەبیئت کە لە ژبانیاندا لەگەڵ ھۆزەکانیان بۆیان ھاتە پیش وەکو ھەزەرەتی ئادەم چۆن لە بەھەشتا دەرکرا چەند خەفەتبار و دلتەنگ بوو، بەلام پاشان گەرایەوہ بو بەھەشت. کەواتە: ئەی محمد^{صلی اللہ علیہ وسلم} تۆش لە مەککە دەر دەچی و ولات و زیدی خۆت بەجی دیلی و خەفەتبار دەبی و بەلام پاشان تۆش بە دلخۆشیەوہ دہگەرییتەوہ بو نیشتمان و شوینی لەدایک بوونت کە مەککەییہ.

بە چاوپیکەوتنی یحیی و عیسی پیغہمبەر ئەوہ دەر دەکەویت بو پیغہمبہری خوا^{صلی اللہ علیہ وسلم} کە لەمەودوا دہچیتە شوینیک کە جولەکەیی لێیہ و ئەو جولەکانە چۆن دژایەتی ئەو دوو پیغہمبەرەیان کرد و دەستی خیانەت و

خراپه کاریان بۆ درێژ کردن و سهره نجام چه زه تی یه حیا یان شهید کرد و ههولی تیرۆر و کوشتنی چه زه تی عیسا شیان دا به لام خوای گه وره پاراستی و به رزی کرده وه بۆ ئاسمان.

که واته ئه ی محمد تۆش له لایه ن ئه و جوله کانه وه هه ولی له ناوبردن ت ده در ی و پیلانی ژه هراویت بۆ داده ریژن.

وه به چاوپیکه وتنی یوسف پیغه مبه ر، ئه وه به پیغه مبه ری خوا^ص راگه یه نرا، چۆن کاتی خو ی یوسف له لایه ن برا کانیه وه هه ولی له ناوبردن ی درا و پیلانی بۆ دار یژرا بۆ کوشتنی یان دوور خسته وه ی له با وه شی باوکی و ده رکردنی له ولات، به لام پاشه رۆژ هه ر بۆ یوسف بوو، ئه ی پیغه مبه ری خوشه ویست تۆش به هه مان شیوه له لایه ن خز مه چه سود و نادانه کانت ه وه، له لایه ن قه وم و هۆزه که ته وه پیلان ت بۆ داده نری هه روه کو له کاتی هیج ره تدا وتیان: بیکوژین، یان زیندانی بکه ی ن، یاخود له ولات دور ی بخه ی نه وه، به لام چۆن یوسف سه رکه وت به سه ر برا نه زانه کانی دا و به مل که چیه وه له به رده میدا وه ستان و داوای لی بوردنیان کرد، ئه ویش عه فووی کردن، تۆش ئه ی پیغه مبه ری خوشه ویست ئاوا رۆژیک داد ی که ئه و که سانه ی که دژایه تیان کرد ی و ده ربه ده ریان کرد ی و هه ولی له ناوبردن یان دا ی ئاوا به ملکه چیه وه له به رده متا ئه وه ستن و تۆش به و دل ه گه وره ته وه لی یان ده بوری، هه روه کو ئاماژه یه بۆ فه رمووده ی پیغه مبه ر^ص که له رۆژی فه تی مه که ده فه رمووی: ئه ی خه لکی مه که که، هه ر ئه وه تان پی ده لیم که یوسف فه رمووی: (لا تّٰثْرِبْ عَلَیْکُمْ بَرْؤُنْ نّٰزَادِن و هیچ تۆله سه ند نه وه یه ک نه یه.

وه به چاوپیکه وتنی چه زه تی ئیدریس، ئه وه ئاماژه بوو که چۆن ئیدریس پله و پایه ی به رز بوو لای خوا (وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلَیًّا) ئه وه تۆش ئه ی

محمد ئاوا پله و پایت بهرز بووه و ئه وهتا له م شه وره ویه دا گه یشتویته شوینیک که هیچ مروقیک نه یگه یشتوتی و ناشیگاتی.

وه به چاوپینکه وتنی هارون پیغه مبه، ئه وه ئاماژه بوو که چون هارون سهرتا قه ومه که ی زور نازاریان به دلی گه یاند و سه ریچی فه رمانه کانیان کرد، که چی دوا یی زور شیرین بوو له دلیاندا و بوو به خوشه ویستیکی زور گه وره له ناو هۆزه که یدا، ئه ی محمد ﷺ توش ئاوا سه رنه جام ده بی به شیرینتر و خه وشه ویست ترین که سی ناو هۆزه که ت دوا ی ئه وه ی که سه رتا نازاریان دای.

وه چاوپینکه وتنی هه زه تی موسی ئاماژه ی ئه وه ی تیدا بوو که موسی له پیناوی رزگارکردن و چاکسازی قه ومه که یدا چه ند ئه شکه نجه و نازاری چه شت، به لام موسی زور خو پارگر بوو، هه روه کو پیغه مبه ری خوا ﷺ له کاتی که نازاردا فه رموی: (لَقَدْ أُوذِيَ مُوسَى بِأَكْثَرٍ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ).

له چاوپینکه وتنی هه زه تی ابراهیمدا ئه وه ئاماژه پیده کری، که چون ئیبراهیمت له ئاسمانی هه وته مدا و له کو تای پیغه مبه راندا بی نی ئاواش ئه ی محمد له کو تای ته مه نتدا، یان له سالی هه وته می دوا ی کو چکردنتدا بو مه دینه زیاره تی که عبه ی پیروز ده که یته وه و هه ج ده که ی.

به پیزان: شیخی ئیبن کثیر له ته فسیره که یدا ج ٤ ص ٤٠٤ ده فه رموی:

ثَبَّتَ فِي الصَّحِيحَيْنِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ فِي حَدِيثِ الْأَسْرَاءِ، بَعْدَ مَجَاوَزَتِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ: (ثُمَّ رَفَعَ بِي إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ، وَإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفًا لَا يَعْدُونَ إِلَيْهِ آخِرَ مَا عَلَيْهِمْ) وَاتَّه: له هه ردوو سه حیه یندا (بوخاری و

موسلم) دا ها تووه که پیغه مبه ری خوا ﷺ له وه فه رمو ده یه دا با سی شه وره ی ده کات و ده فه رموی: دوا ی گه یشتنمان به ئاسمانی هه وته م: پاشان بهرز

کراینه وه بۆ (بیت المعمور)، که ئەو شوینە موبارەکیە که هه‌موو رۆژێک
 هه‌فتا هه‌زار فریشتە ده‌چنه ناوی و طه‌وافی ده‌کەن و ئیتر جاریکی تر
 ناگه‌ڕینه‌وه بۆ ناوی، له‌به‌ر زۆری فریشتە، ئەوه‌ی یه‌ک جار چوو هه‌موو ئیتر
 جاریکی تر به‌ری ناگه‌وێته‌وه!! واته‌ ئەم (بیت المعمور) هه‌وێه‌و که‌عبه‌ی سه‌ر
 زه‌وی وایه بۆ خه‌ڵکی ئاسمان و چۆن مرو‌قه‌کان طه‌وافی که‌عبه‌ ده‌کەن له‌سه‌ر
 زه‌ویدا، فریشته‌کانیش ئاوا له‌ ئاسماندا طه‌وافی (بیت المعمور) ده‌کەن، جا
 موفه‌سیری گه‌وره‌ی قورئان - شیخی ابن کثیر - له‌سه‌ر ئەم فه‌رمووده‌یه‌ له
 ته‌فسیره‌که‌یدا ده‌فه‌رموی: که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموی: له‌ ئاسمانی
 هه‌وته‌مدا ئیبراهیم بینی پشتی به‌ (بیت المعمور) هه‌و دابوو، ئەوه‌ ئەو رۆژ و
 گه‌وره‌ی یه‌ی له‌سه‌ر ئەوه‌ پێ به‌خشا چونکه‌ ئیبراهیم دروستکه‌ری خانووی
 که‌عبه‌یه‌ له‌سه‌ر زه‌ویدا، (الْجَزَاءُ مَنْ جَسَّ الْعَمَلِ) پاداشتی له‌ جو‌ری
 کرداره‌، که‌واته‌: هه‌ر که‌سی خزمه‌تکار و دروستکاری مائی خوابی، ئاوا خوا
 دوا‌ی مردنیشی رۆژی لێده‌گری، ئیبراهیم چونکه‌ له‌ دنیا‌دا بینای مائی
 خوای کرد که‌ (که‌عبه‌)یه‌، خوای گه‌وره‌ دوا‌ی وه‌فاتی برديه‌ (بیت المعمور) له
 ئاسمانی هه‌وته‌م چونکه‌ (بیت المعمور) رێک به‌ بێ زیاد و که‌م له‌ ئاستی
 که‌عبه‌ی پی‌رۆزدا‌یه‌، ئەم له‌سه‌ر زه‌ویه‌، ئەو له‌ ئاسمانی هه‌وته‌مه‌، (ابن کثیر)
 ده‌فه‌رموی: له‌ هه‌موو ئاسمانی‌کدا خانویه‌ک (به‌یتی‌ک) هه‌یه‌ که‌ ئەه‌لی ئەو
 ئاسمانه‌ عیباده‌تی خوای تێدا ده‌کەن، وه‌ نوێژی تێدا ده‌کەن، ئەوه‌ی له
 ئاسمانی دنیا‌دا‌یه‌ پێی ده‌وتری: بَيْتُ الْعِزَّةِ... وَاللَّهُ اعْلَم.

جا خوشبەختی بۆ ئەو کەسانە ی که بە دڵسۆزی و تەنها لە پیناوی
خوادا لەسەر زەوی مزگەوت دروست دەکەن و دلایان وابەستە یە بە مزگەوتەو
و بە هەموو جوړیک خزمەتی مزگەوت دەکەن، ئەو ە إنشاء الله له دواي
مردنيان روچه کانیان لە خزمەتی حەزەرتی ئیبراھیمدا لە ئاسمانی حەوتەمدا
لەلای (بیت المعمور) هە ئارام دەگری تا قیامت.

ئیمانداران: بەراستی باسی ئیسرا و ميعراج لەگەڵ هەموو وشە و
دیریکی ئەو بابەتە خوش و سەرنجراکێشەدا، پیویستی بە لەسەر وەستان و
لیکۆلینەو و وردبوونەو و پرسیار و وەلامیک هەیه.

بۆ نمونە: لە صحیحی مُسلم دا هاتوو ە پیغەمبەری خوا ﷺ
دەفەرموی: لە ئاسمانی سییەمدا چاوی بە یوسف کەوت (إِذَا هُوَ قَدْ أُعْطِيَ
شَطْرَ الْحُسْنِ . . .)، واتە: یوسف نیو ە هەموو جوانی پێبەخشرابوو، وە
هەر ەو ە لەو ریوایەتەدا کە لەلای —طەبرانی و بەیەقی— هاتوو ە دەفەرموی:
(فَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ أَحْسَنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ، قَدْ فَضَّلَ النَّاسَ بِالْحُسْنِ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى
سَائِرِ الْكَوَاكِبِ) واتە: چاوم کەوت بە پیاویک کە جوانترین شتیک بوو کە خوا
دروستی کردوو ە، بەراستی ئەو ەندە جوانیە کە ی لەسەر و جوانی خەلکی
تر ەو ە بوو ە هەر ەو کە جوانی مانگی شەوی چوار ە لەسەر هەموو
ئەستێرەکان ..

لێر ەدا ئەو پرسیار ە دروست دەبی کە: خو پیغەمبەری ئیسلام
حەزەرتی محمد ﷺ لە هەموو مەوقەکانی سەر زەوی جوانتر بوو ە، هەر وەکو

لهو فەرمووده یه دا هاتوو که (ترمذی له ئه نه سه وه) فەرموویه تی، پیغه مبهری خوا^{عزیزه} فەرمووی: (مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا حَسَنَ الْوَجْهِ حُسْنُ الصَّوْتِ، وَكَانَ نَبِيُّكُمْ أَحْسَنَهُمْ وَجْهًا وَأَحْسَنَهُمْ صَوْتًا) واته: خوای گه وره هیچ پیغه مبهریکی نه نار دووه. ئه و پیغه مبهره جوانترین روخسار و خوشترین دهنگی هه بووه، (ئهم دوو مهرجهش پیشکی گه وره یان هه یه له سه رکه وتنی بانگخواز له بانگهواز کردنی خه لکیدا) فەرمووی: وه بزانی پیغه مبهره که تان جوانترین روخسار و خوشترین دهنگی هه یه له ناو هه مو پیغه مبهرا ندا و له پیشی هه مو یانه وه یه.

پرسیاره که ئه وه یه: ئه ی بوچی یوسف به ره مزی جوانی داده نری و ئه وه نده ی که باسی جوانی جه مالی یوسف ده کری باسی جوانی پیغه مبهری خوا^{عزیزه} نا کری؟! له وه لامدا ده لئین: (لَأَنَّ اللَّهَ كَسَا جَمَالَ النَّبِيِّ ﷺ بِالْهَيْبَةِ وَالْجَلَالِ فَلَا يَسْتَطِيعُ أَحَدٌ أَنْ يُحَدَّ النَّظَرُ إِلَيْهِ).. له بهر ئه وه ی که خوای گه وره جوانی روخسار و شیوه ی پیغه مبهری خوا^{عزیزه} داپوشیوه به هه یبهت و سه نگینه کی زۆر گه وره، ئه وه نده که سایه تی قورس و سه نگین بوه، هیچ که سیك نه یه توانیوه چاو له چاوی بپری له کاتی ته ماشا کردنیدا، ئه مهش ریزیکی تایبهت بوه که خوای گه وره به پیغه مبهری خوشه ویستی به خشیوه ^{عزیزه} که ئاوا خاوه نی هه یبهت و که سایه تی به هیز بووه. به بی ئه وه ی زه ره یه ک، تۆز قایلک کیر و خو به زل زانینی شی هه بی.

له سه حیحی مُسلم دا هاتوه ده فهرموی: عه مری کورې عاص
 فهرموویه تی: (ما کانَ أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَا أَجَلٌ فِي عَيْنَيَّ مِنْهُ،
 وَمَا كُنْتُ أَطِيقُ أَنْ أُمْلَأَ عَيْنَيَّ مِنْهُ إِجْلَالًا لَهُ، وَلَوْ سَأَلْتُ أَنْ أَصِفَهُ، مَا أَطَقْتُ لِأَنِّي
 لَمْ أَكُنْ أُمْلَأُ عَيْنَيَّ مِنْهُ)

واته: هیچ که سیک نه بووه که خوشه ویستر و به ریزتر بی له ناو دل و
 به رچاوی مندا له پیغه مبهری خواصه ﷺ زیاتر، وه هرگیز روژیک له روژان
 نه متوانیوه که پر به چاوم سهیری بکه، وه نه گهر که سیک داوام لیبکات که
 وه صفی پیغه مبهری خوی بو بکه، بیگومان ناتوانم، نه که له بهر نه وهی
 خوبه زل زان و توپه و خاوه ن رق بوبی به رامبه به هیچ که سیک، به لکو له بهر
 نه وهی که پیغه مبهری خواصه ﷺ نه ونده خاوه نی هیهت و ریز و حورمهت
 بوو، نه ونده شه خصیه تیکی به هیز له ده موچاویدا ده بینرا هرگیز چاوم پر
 نه بوو له بینینی نه و خوشه ویستهم!...

وه لیړه دا گه وره یی نه دهب و ریزی سه حابهش ده رده که وی بو
 پیغه مبهری خواصه ﷺ.

خوشه ویستان: دیمه نیکی تر له و شوینانه ی که جینگای له سه ر
 وه ستانه نه وه یه که: پیغه مبهری خواصه ﷺ ده فهرموی: له ناسمانی شه شه مدا
 چاوم که وت به چه زره تی موسی و پیشوازی لی کردم و دوعای خیری بو
 کردم، به لام (فَلَمَّا جَاوَزْتَهُ بَكِي، فَنُودِيَ: مَا يَبْكِيكَ؟ قَالَ: يَا رَبِّ هَذَا غُلَامٌ بَعَثَ
 بَعْدِي يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِهِ الْجَنَّةَ أَكْثَرَ مِمَّا يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِي) واته: کاتیک که ویستم

موسی به جیبهیلّم و که میك لیّی دور که و تمه وه دهستی کرد به گریان، بانگی لیّ کرا: ئه ی موسی چی خستیتیه گریان؟! موسی فهرمووی: ئه ی پهروهردگار کوریکت نار دووه دوا ی من، ئومه ته که ی ئه و زیاتر ده چنه به هه شته وه له چاو ئومه ته که ی مندا...

به پریان: لیّره دا پیویسته روونکردنه وه یه ک بخهینه بهر چاو، نه وه کو که سیك به نه زانی واتیبگات که هه زه تی موسی هه سودی به پیغه مبهری خوا^{صلوات} بردووه، په نا به خوا، به لکو بو ره واندنه وه ی ئه و گومانه ده چینه خزمهت کتیبی گه وره و ناودار و بوّن خوښ که (فتح الباری ج ۷ ص ۲۵۱) له ویدا بهم شیوه یه شه رحی ئه م فهرمووده یه ده کات و ده فهرمووی: زانیان ده فهرموون: گریانی هه زه تی موسی به هیچ شیوه یه ک له رووی هه سودی پیبردنه وه نه بوو، - معاذ الله - چونکه له راستیدا هه سودی له و جیهانی بهرز و بالایه دا دارنراوه و نه هیشتراوه ته وه له دلّ و دهرونی تاکه تاکه ی ئیماندارانیشدا، چ جای که سیکی وه کو موسی که خوا ی گه وره هه لی بژاردووه و له پیغه مبهره هه ره گه وره کانه، به لکو ئه و گریانه ی موسی ئه وه بوو که ئه سه فی ده خوارد و خه م و خه فه تی ده خوارد له سه ر ئه وه ی که ئه و هه موو پادا شته گه وره ی له ده ست چوو که خوا ی گه وره ده یبه خشی له موقابیلی هیدایهت دانی خه لکی دا و وه پاده ی پابه ندبونی ئه و ئیماندارانه وه به خوا په رستی و یه کتا په رستیه وه، چونکه قه ومی هه زه تی موسی زور لار و له ویری و سه ریچییان ده کرد و له ریگای راستی خواناسی لایانده دا، ئه مه ش بیگومان ده بیته هو ی که مبه ونه وه ی ئه جر و پاداشتیان، که ده بیته

هوی کهم بوونه وهی نه جر و پاداشتی چه زره تی موساش (لَا نَ لِكُلِّ نَبِيٍّ مِثْلَ
 أَجْرِ كُلِّ مَنْ تَبِعَهُ) له بهر نه وهی هه موو پیغه مبه ریك نه وهنده ی پاداشت
 ده ستگیر ده بی به وینه ی پاداشتی هه موو نه وانه ی که شوینی که وتوون ...
 له بهر نه وه ژماره ی نه وانه ی که شوین چه زره تی موسی که وتن له ئومه ته که ی
 له ژماره دا زور که متر بوو له ژماره ی نه وانه ی که شوین چه زره تی محمد
 ده که ون، چونکه ماوه ی نه م ئومه تی ئیسلامه هه تا قیامه ته و بهرده وام خه لکی
 ئیمان به پیغه مبه ری خوا چه زره تی محمد ﷺ ده هینن! به لام چه زره تی
 موسی به وه فاتی خو ی و به نه سخ بونه وهی دینه که ی شوینکه وتوانیشی
 کو تایان پیدی، بویه بو نه وه موو پاداشته زوره گریا، که نه مهش له
 ئیسلامدا ره وایه و پیی ناگو تری چه سودی.

وه کاتیك چه زره تی موسی وشه ی (غلام) نه و کوره گه نجه منالکاره ی
 به کار هینا بو پیغه مبه ری خوا ﷺ هه رگیز مه بهستی به کهم ته ماشا کردن و
 له قه در و پله و پایه که مکردنه وه نه بوو به لکو مه بهستی له ده پرینی قه در و
 ریزی خوای گه وره بوو بو پیغه مبه ری خوا چه زره تی محمد ﷺ که له گه ل
 نه وه دا ته مه نی له سه روو په نجا سالیه وه و له ته مه نی به ره و پیریدایه و چوته
 قوناغی پیریه وه و قوناغ و ته مه نی لایه تی تیپه پراندوه، به لام سُبْحَانَ اللَّهِ
 هیچ نیشانه یه کی پیر بوون به سه ر روخساریه وه نه ده بینرا و دم و چاوی
 وه کو که سیکی تازه لاو ده هاته به رچاوه وه نه و چوست و چالاک و گورج و

گۆلێه‌ی له‌و ته‌مه‌نه‌دا له‌ ه‌ی که‌سیکی په‌نجا سا‌لی نه‌ده‌چوو به‌لکو ده‌تگوت ه‌یز و گو‌ر و چوستی تازه لاویکی تازه پینگه‌یشتوو.

وه‌ ئه‌مه‌ش ته‌نها چه‌زهرتی موسی هه‌ستی پی نه‌کرد به‌لکو له‌ کاتی‌کدا ته‌شریفی ه‌یجره‌تی کرد بو مه‌دینه له‌گه‌ڵ چه‌زهرتی ابو بکر، چ ئه‌وانه‌ی له‌ ریگا توشیان ده‌بوون که ده‌یانگوت ئه‌ی ئه‌بو بکر ئه‌و لاوه‌ کینه له‌گه‌لت؟ ناوی گه‌نج و لاویان بو پیغه‌مبه‌ر داده‌نا و ناوی پیر و به‌سال‌چویان بو ئه‌بو بکر داده‌نا، وه‌ له‌ کاتی گه‌یشتیاندا بو مه‌دینه، خه‌لکی مه‌دینه ئه‌وانه‌ی که‌ پیشت‌ر به‌ خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌گه‌یشتبوون وایان ده‌زانی ابو بکر پیغه‌مبه‌ره، چونکه به‌سال‌چوو به‌ته‌مه‌ن دیاربوو، ته‌وه‌قوعی ئه‌وه‌یان نه‌ده‌کرد که ئه‌و گه‌نج و لاوه‌ که پیغه‌مبه‌ره ئه‌و پیغه‌مبه‌ر بی‌ت، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا که له‌ ته‌مه‌ندا پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ ئه‌بو بکر به‌ته‌مه‌ن‌تر بو.

که‌واته که موسی فه‌رمووی: (غلام) مه‌به‌ستی له‌و قه‌در و ریزگرتنه‌ی خ‌وای گه‌وره‌ بوو بو پیغه‌مبه‌ری ئاخیر زه‌مان که ئاوا به‌ گه‌نجی و لاوی ه‌یشتویه‌تیه‌وه‌ و ئه‌و ریزه‌ی به‌ که‌سی تر نه‌به‌خشیوه‌. وه‌ له‌ راستیدا چه‌زهرتی موسی له‌ هه‌موو پیغه‌مبه‌ران زیات‌ر د‌ل‌س‌و‌زی نواند‌وو بو پیغه‌مبه‌ری خ‌و‌شه‌و‌ی‌ست‌مان و ته‌واوی ئومه‌ته‌که‌ی، ئه‌مه‌ش له‌و فه‌رم‌وو‌ده‌ پ‌ی‌ر‌ۆ‌زه‌دا ده‌رده‌که‌وی (طه‌به‌ری و به‌زار) له‌ ئه‌بی ه‌وره‌یره‌وه‌ ده‌ی‌گ‌ی‌ر‌نه‌وه‌ که فه‌رم‌و‌یه‌تی: پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: (كَانَ مُوسَى أَشَدَّهُمْ عَلَيَّ حِينَ مَرَرْتُ بِهِ وَخَيْرُهُمْ لِي حِينَ رَجَعْتُ إِلَيْهِ).

واته: (به‌راستی موسا پیغه‌مبه‌ر له هه‌موو پیغه‌مبه‌ران زیاتر به‌گه‌رم و گوپی و د‌لسۆزی و خوشه‌ویسته‌وه به‌خیره‌اتنی کردم و د‌لسۆزی بۆ نواندم له کاتی‌کدا به‌لایدا تیپه‌پریم و به‌رزبوومه‌وه له هه‌مووشیان بۆم باشت‌بوو کاتی‌که به‌لایدا گه‌رامه‌وه) وه‌کو ئه‌وه‌ی که‌له‌سه‌ر داوای هه‌زهره‌تی موسی پیغه‌مبه‌ری خوا^ﷺ چه‌ند جار گه‌رایه‌وه بۆ خزمه‌ت خوا و داوای که‌مکردنه‌وه‌ی ژماره‌ی نوێزه‌کانی کرد تا وه‌کو ئه‌وه‌ بوو له‌ په‌نجا نوێزه‌وه خوای گه‌وره‌ کردی به‌ پینج نوێژ و فهرمووی: ئه‌ی محمد هه‌ر که‌سیک به‌ ریک و پیک و ئیخلاص و د‌لسۆزی و ده‌ست‌نوێژی جوان و خشوعه‌وه ئه‌و پینج نوێزه‌ نه‌جام بدات، ئه‌وه‌ پاداشتی په‌نجا نوێژی پی ده‌به‌خشم!! به‌لی ئه‌مه د‌لسۆزی هه‌زهره‌تی موسی ده‌رده‌خات بۆ ئومه‌تی محمد^ﷺ که‌ نوێزه‌کانیان بۆ که‌م بکریته‌وه نه‌وه‌کو بۆیان نه‌کری‌ت و توشی بی‌فه‌رمانی خوا بن...

به‌لی ئیمانداران: پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستمان^ﷺ له‌ میعراجدا گه‌یشته ئه‌و شوینه‌ی که‌ ئیتر قه‌ده‌غه‌یه‌ که‌سی تری تی بجی، ته‌نانه‌ت هه‌زهره‌تی جوهریل لی جیا بۆوه و فهرمووی: ئه‌ی محمد من لی‌ره به‌ره‌و ژورتر ناتوانم به‌رز ببه‌مه‌وه.

له‌ سه‌حیحی مُسلم دا هاتوه‌ که‌ فهرموویه‌تی: (ثُمَّ عَرَجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ لِمَسْتَوًى اَسْمَعُ فِيهِ صَرِيفَ الْأَقْلَامِ) واته: پاشان به‌رز کرامه‌وه تا گه‌یشتمه شوینیک که‌ گویم له‌ ده‌نگی نویسنی قه‌له‌م بوو که‌ هه‌رچی رووده‌ات خوای گه‌وره به‌ فریشته‌کانی ده‌فه‌رموو بینوسن...

به‌لّی ئیمانداران: کاتی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} گه‌یشتنه‌ حزوری خوای په‌روه‌ردگار -سُبحانهُ و تعالی- فهرمووی: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، سه‌لامی کرد به شیعاری ئومه‌ته‌که‌ی، که‌واته: ئیسلام دینی ناشتییه، له‌و شه‌وه‌وه سه‌لام بوو به سوونه‌ت، خوای گه‌وره‌ش وه‌لامی سه‌لام و ته‌حیه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری دایه‌وه و فهرمووی: السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

لیزه‌وه وه‌لامی سه‌لامکردن بوو به فهرز.

به‌لام پیغه‌مبه‌ری ره‌حمه‌ت و به‌ره‌که‌ت دووره له‌ خو‌په‌رستی و نه‌نانه‌ت، بۆیه له‌ویشدا فهرمووی: خواجه‌گیان با ئه‌و سه‌لام و ناشتییه هه‌ر ته‌نها بۆ من نه‌بی به‌لکو: السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. نه‌یفه‌رموو، فاطمه و عه‌لی و حه‌مزه و ئال و به‌یتم، به‌لکو فهرمووی: هه‌رچی به‌نده‌ی چاکه‌کاره له‌ ئومه‌تم تاقیامه‌ت، که بیگومان نه‌گه‌ر إنشاء الله به‌نده‌ی چاکه‌کاری خوای په‌روه‌ردگاریین، من و تو‌ی ئیمانداریش ده‌گریته‌وه.

له‌ فهرمووده‌ی سه‌حیحا هاتوو که روژنیکیان پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} فهرمووی: ده‌زانن پله‌ی زۆر به‌رز هی کییه؟ سه‌حابه‌کان عه‌رزیان کرد هی فریشته‌کانه، فهرمووی: نه‌، چونکه نه‌فس و شه‌یتانیان له‌گه‌ل نیه، وتیان: ده‌ی که‌واته پله‌ی زۆر به‌رز هی پیغه‌مبه‌رانه، فهرمووی: ئه‌وان وه‌حیان بۆ دی له‌ لایه‌ن خواوه، فهرموویان: هی ئیمه‌ی یاران‌ی تو‌یه، فهرمووی: ئیوه به‌ چاوی خۆتان منتان بینیه‌وه روژانه من قسه‌تان له‌گه‌ل ده‌که‌م و له‌گه‌لتانا ده‌ژیم... فهرموویان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} ئه‌ی پله‌ی به‌رز هی کییه؟!

فەرمووی: پلەى زۆر بەرز بۆ ئەو برايانەمانە کە دواى ئیمە دین و ئیمەیان
نەبینیوه و ئیمان بە من دینن و وەکو بیلبیلەى چاویان منیان خوش
دەوێت... دەى موسلمانى بەرپز ئەو ریز و حورمەتە لە دەست خۆت مە دە.

بەئى فریشتە بەرپزەکان بە یەك دەنگ فەرموویان: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
الله، و أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ. ئەم گفتوگو و وەلامدانەوه و شایەتەمانى
فریشتەکان بونە تەحیاتى نوێژەکەمان، بۆیە (الصلاة معراج المؤمن) نوێژ
بلند بوون و بەرز بوونەوهى ئیماندارە..

جاریکی تر لە کۆتایی وتارەکەماندا وەکو سەرەتا دەلێن: هەزاران
هەزار سوپاس بۆ تۆ ئەى خواى پەرودرگارمان کە ریزت لینان بەوهى کە
کردت بە ئومەتى ئەو پیغەمبەرە خوشەویستە و ئیمەت بەم پیغەمبەرە و بەو
قورئانە و بەشوین کەوتنى ئەم ئیسلامە ئازیزە، بەم نوێژە بەرز کردەوه.
یارەبى خوايە لەسەر ریبازى پیغەمبەر بژین و بمیرین و لەو
قیامەتیشدا بەر شەفاعەتى ئەو سەرور و سالارەمان بکەوین. اللهم آمین

سه رچاوه کان:

- ۱ قورئانی پیرۆز
- ۲ تهفسیری ئاسان - بورهان محمد امین
- ۳ زیاننامه‌ی پیغه‌مبهر ﷺ - عبد العزیز علاء الدین ل ۱۲۳
۴. السلسلة الذهبية - محمد المصری - ابو عمار- ج ۲ ص ۳۱۰،
ص ۳۱۴، ص ۳۱۸ ص ۳۲۰، ص ۳۳۱
- ۵ فقه السيرة - الشیخ محمد الغزالي ص ۱۵۴
- ۶ زیاننامه‌ی پیغه‌مبهری خواجہ ﷺ - محمد ملا فائق شاره‌زوری ب ۱
ل ۱۸۱
- ۷ تهفسیری ره‌وان - مهلا محمودی گه‌ل‌له‌یی - به‌رگی هه‌شته‌م
جزئی ۱۵ ل ۱۱۰، ۱۰، ۱۵۷
۸. سی وتاری ئاینی - ماموستا مهلا هادی ئه‌فخه‌م زاده ل ۲۵۰

پیڑست

لاپہرہ	بابہت
۷	وتاری یہ کہم بۆ مانگی محرم - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی یہ کہم
۲۹	وتاری دووہم بۆ مانگی محرم - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی دووہم
۵۹	وتاری سیہم بۆ مانگی محرم - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی سیہم
۸۵	وتاری چوارہم بۆ مانگی محرم - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی چوارہم
۱۰۷	وتاری یہ کہم بۆ مانگی صہفر - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی پیجہم
۱۳۷	وتاری دووہم بۆ مانگی صہفر - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی شہشہم
۱۶۷	وتاری سیہم بۆ مانگی صہفر - الشکر - بهشی یہ کہم
۱۸۹	وتاری چوارہم بۆ مانگی صہفر - الشکر - بهشی دووہم
۲۰۵	وتاری یہ کہم بۆ مانگی ربیع الاول - سہرہ نجامی ناشوگری
۲۲۱	وتاری دووہم بۆ مانگی ربیع الاول - یادی لہ دایک بوونی پیغمبر ﷺ
۲۵۲	وتاری سیہم بۆ مانگی ربیع الاول - لہ دایک بوونی پیغمبر ﷺ
۲۷۴	وتاری چوارہم بۆ مانگی ربیع الاول - ناسینی پیغمبر ﷺ لہ قورٹانہوہ - بهشی یہ کہم
۲۹۴	وتاری پیجہم بۆ مانگی ربیع الاول - ناسینی پیغمبر ﷺ لہ قورٹانہوہ - بهشی یہ کہم
۳۱۴	وتاری یہ کہم بۆ مانگی ربیع الثاني - وہ فانی پیغمبر ﷺ
۳۳۴	وتاری دووہم بۆ مانگی ربیع الثاني - بہختہ وہری
۳۵۴	وتاری سیہم بۆ مانگی ربیع الثاني - نازادی بیر و باوہر لہ ئیسلامدایہ.....
۳۷۴	وتاری چوارہم بۆ مانگی ربیع الثاني - دزی
۴۰۲	وتاری یہ کہم بۆ مانگی جمادی الاولی - مردن
۴۲۴	وتاری دووہم بۆ مانگی جمادی الاولی - جاسوسی کردن

٤٤٤	وتاری سییه بۆ مانگی جمادی الاولی - الورع - بهشی یه کهم
٤٧٢	وتاری چوارهم بۆ مانگی جمادی الاولی - الورع - بهشی دووهم
٤٩٨	وتاری پینجهم بۆ مانگی جمادی الاولی - چاویسی
٥١٢	وتاری یه کهم بۆ مانگی جمادی الثاني - دهستبردلر بوونی حرام و بی شرعیه کان لهبر خاتری خوا.
٥٣٤	وتاری دووهم بۆ مانگی جمادی الثاني - ربابی بههشت و دۆزهخ
٥٥٠	وتاری سییه بۆ مانگی جمادی الثاني - خوشهویستی نیوان ژن و میرد
٥٧٤	وتاری چوارهم بۆ مانگی جمادی الثاني - ناپاکی هاوسهری
٦٠٠	وتاری یه کهم بۆ مانگی رهجهب - بانگ
٦٢٤	وتاری دووهم بۆ مانگی رهجهب - دیاری کردنی ئامانج له ژباند - بهشی ١
٦٣٨	وتاری سییه بۆ مانگی رهجهب - دیاری کردنی ئامانج له ژباند - بهشی ٢
٦٥٦	وتاری چوارهم بۆ مانگی رهجهب - الإسراء و المعراج - بهشی یه کهم
٦٨٨	وتاری پینجهم بۆ مانگی رهجهب - الإسراء و المعراج - بهشی دووهم